

Pygamberleriň taryhy

Adam ata, Nuh pygamber, Ybraýym pygamber...

MAÝ 2018

MUKADDES KITAP TERJIME INSTITUTY

Mazmuny

<i>Adam ata</i>	<i>2</i>
<i>Nuh pygamber</i>	<i>7</i>
<i>Babyl minarasy</i>	<i>12</i>
<i>Eýýup pygamber</i>	<i>12</i>
<i>Ybraýym pygamber</i>	<i>35</i>
<i>Lut pygamber</i>	<i>41</i>
<i>Ysmaýyl pygamber</i>	<i>42</i>
<i>Yshak pygamber</i>	<i>43</i>
<i>Ýusup pygamber</i>	<i>46</i>
<i>Musa pygamber</i>	<i>65</i>
<i>Ýeşuwa, Şimşon, Rut</i>	<i>96</i>
<i>Hanna we Şamuwel pygamber</i>	<i>107</i>
<i>Dawut pygamber, Zebur</i>	<i>120</i>
<i>Zebur</i>	<i>190</i>
<i>Süleýman pygamber</i>	<i>202</i>
<i>Ýunus pygamber, Yşaýa pygamber</i>	<i>231</i>
<i>Ýermeýa pygamber</i>	<i>248</i>
<i>Danyýel pygamber</i>	<i>278</i>
<i>Isa Mesih</i>	<i>295</i>

Adam ata

Başda Hudaý gögi we ýeri ýaratdy. Dünýä şekilsiz boşlukdy, suwlaryň ýüzi tüm-garaňkylyk bilen örtülendi. Suwuň ýüzünde Hudaýyň Ruhy perwaz urýardy.

Hudaý: «Ýagtylyk bolsun!» diýdi. Ýagtylyk peýda boldy. Hudaý ýagtylygyň gowudygyny görüp, ony tümlükden bölüp aýyrady. Hudaý ýagtylygy gündiz, tümlügi bolsa gije diýip atlandyrdy. Şeýdip, gije geçip, daň atdy. Bu ilkinji gündi.

Hudaý: «Suwlaryň aralygynda gümmmez bolsun we ol suwy suwdan bölüp aýyrsyn!» diýdi. Şeýdip, Hudaý gümmmez ýaratdy. Ol gümmzeň astyndaky suwy ýokarsyndaky suwdan bölüp aýyrady. Hudaý gümmzezi asman diýip atlandyrdy. Şeýdip, gije geçip, daň atdy. Bu ikinji gündi.

Hudaý: «Asmanyň astyndaky suwlar bir ýere jemlensin we gury ýer emele gelsin!» diýdi. Bu şeýle-de boldy. Hudaý gury ýeri ýer, bir ýere jemlenen suwlary bolsa deňiz diýip atlandyrdy. Hudaý munuň gowudygyny gördi. Soňra Hudaý: «Ýerde her dürli ösümlikler emele gelsin. Tohum berýän her dürli ösümlikler we tohumy miwesiniň içinde bolan her dürli miweli agaçlar össün. Soňra olaryň tohumlaryndan dürli ösümlikler we agaçlar gögersin» diýdi. Bu şeýle-de boldy. Şeýdip, ýer tohum berýän her dürli ösümlikleri we tohumy miwesiniň içinde bolan her dürli miweli agaçlary öndürdi. Hudaý munuň gowudygyny gördi. Şeýdip, gije geçip, daň atdy. Bu üçünji gündi.

Hudaý: «Gündizi gijeden aýyrmak üçin asmanda şamçyraglar bolsun. Goý, olar baýramçylyklary, günleri we ýyllary görkezsın. Şamçyraglar asmanyň gümmezinde bolup, ýer ýüzüne ýagty saçsynlar!» diýdi. Bu şeýle-de boldy. Şeýdip, Hudaý iki sany beýik şamçyragy – gündizi dolandyrmak üçin uly şamçyragy, gijäni dolandyrmak üçin kiçi şamçyragy hem-de ýyldyzlary döretdi. Ýeriň ýüzüne ýagtylyk bermek, gündiz bilen gijäni dolandyrmak we ýagtylygy garaňkylykdan tapawutlandyrmak üçin, Hudaý olary asmanda ýerleşdirdi. Ol munuň gowudygyny gördi. Şeýdip, gije geçip, daň atdy. Bu dördünji gündi.

Hudaý: «Goý, suw janly-jandarlardan dolup-daşsyn we guşlar hem asmanyň gümmezinde uçsunlar» diýdi. Şeýdip, Hudaý äpet deňiz aždarlaryny, suwda ýüzýän dürli suw jandarlaryny we dürli guş-gumrulary ýaratdy. Ol munuň gowudygyny gördi. Hudaý: «Deňiz jandarlary öňňä, köpeliň, deňizleri dolduryň, ýer ýüzündäki guşlar köpeliň» diýip, olara pata berdi. Şeýdip, gije geçip, daň atdy. Bu bäşinji gündi.

Hudaý: «Ýer öz görnüşlerine görä jandarlary: mallary, süýrenijileri hem-de haýwanlary öndürsin» diýdi. Bu şeýle-de boldy. Hudaý ýer ýüzünde dürli haýwanlary, mallary hem-de süýrenijileri döretti. Ol munuň gowudygyny gördi.

Onsoň Hudaý: «Indi Öz keşbimizde, Özümize meňzeş ynsany ýaradalyň. Goý, olar balyklaryň, guşlaryň, mallaryň, bütin ýer ýüzündäki haýwanlaryň we ähli süýrenijileriň üstünden höküm

sürsünler!» diýdi.

Şeýdip, Hudaý Öz keşbinde ynsany ýaratdy,
hawa, Hudaý ony Öz keşbinde ýaratdy,
olary erkek we aýal edip ýaratdy.

Hudaý erkege we aýala: «Örňäp, köpelip, ýer ýüzüni dolduryň we oňa eýeçilik ediň; balyklaryň, guşlaryň we ýer ýüzünde hereket edýän bütün jandarlaryň üstünden höküm sürüň» diýip pata berdi. Hudaý olara: «Indi Men size ýer ýüzünde tohum berýän ösümlikleri we tohumy miwesiniň içinde bolan miweli agaçlary berýärin, olar size iýmit bolar. Ýerdäki haýwanlaryň, gökdäki guşlaryň hemmesine we burnunda dirilik nepesi bolan ýer ýüzünde hereket edýän bütün jandarlara ähli gök otlary iýmit üçin berýärin» diýdi. Bu şeýle-de boldy. Hudaý Öz ýaradan zatlarynyň juda gowudygyny gördi. Şeýdip, gije geçip, daň atdy. Bu altynjy gündi.

Şeýdip, tutuş älem-jahanyň we ondaky ähli zatlaryň ýaradylyşy tamamlandy. Hudaý ýedinji günde ähli işini tamamlap, şol gün dynç aldy. Hudaý ýedinji güni aýratyn gün hökmünde ýalkady, sebäbi Ol şol gün ähli ýaradyş işlerini tamamlap, dynç aldy.

Hudaýymyz Reb gögi we ýeri ýaradanda bolup geçen wakalar şulardyr:

Hudaýymyz Reb ýeri we gögi ýaradanda, ýer ýüzünde heniz gyrymsy agaç ýokdy, gök ot hem bitmändi, çünki Hudaýymyz Reb ýere ýagşy ýagdyrmandy we ýeri bejermek üçin entek hiç kimi ýaratmandy, emma ýeriň astyndan çykan suw tutuş topragy suwarardy. Hudaýymyz Reb topraktan adam ýaradyp, onuň burnuna dirilik nepesini üfledi. Şeýdip, adam janly barlyk boldy.

Hudaýymyz Reb gündogarda ýerleşen Eremde bag oturdyp, adamy şol ýerde ýerleşdirdi. Hudaýymyz Reb ol ýerde süýji, dürli-dürli owadan miweli agaçlary gögertdi. Bagyň ortarasynda iki sany daragt: ýaşaýyş daragty hem-de ýagşyny-ýamany saýgaryş daragty bardy.

Erem bagyny suwarýan derýa Eremiň içinden akyp geçip, bagyň gutaran ýerinde dört derýa bölünýär. Birinji derýanyň ady Pişondyr; ol derýa altyna baý bolan bütün Hawyla ýurdunyň içinden akyp geçýär. Ol ýerde sap altyn, bdolah hem-de hakyk diýen gymmatbaha daşlar bar. Ikinji derýanyň ady Gihondyr. Ol tutuş Kuş ýurdunyň içinden akyp geçýär. Üçünji derýanyň ady Tigrdir. Ol Aşuryň gündogaryndan akyp geçýär. Dördünji bolsa Ýewfrat derýasydyr.

Erem bagyny işläp bejereri we oňa gözegçilik ederi ýaly, Hudaýymyz Reb adamy ol bagda ýerleşdirdi. Hudaýymyz Reb adama şeýle emr etdi: «Sen bagdaky islän agaçlaryň miwesinden arkaýyn iýip bilersiň. Ýöne ýagşyny-ýamany saýgaryş daragtynyň miwesinden iýmegin, çünki şondan iýen günüň sen hökman ölersiň».

Hudaýymyz Reb: «Adama ýekelik ýagşy däl, oňa özüne laýyk kömekçi ýaradaýyn» diýdi.

Hudaýymyz Reb ähli haýwanlary, guşlary toprakdan döretdi we adamyň olary atlandyryşyny görmek üçin, olary onuň ýanyna getirdi. Adam ähli janly-jandarlara näme at beren bolsa, şol-da olaryň ady boldy. Şunlukda, adam ähli mallara, guşlara, ähli haýwanlara at berdi. Ýöne adamyň özüne laýyk kömekçi tapylmady.

Hudaýymyz Reb adamy agyr uka giderdi; adam ukudaka, Reb onuň bir gapyrgasyny alyp, boşap galan ýerini et bilen örttdi. Hudaýymyz Reb adamyň bedeninden alan şol gapyrgasyndan aýal ýaratdy we ony adamyň ýanyna getirdi. Adam ony görüp: «Ine, süýegi öz süýegimden, teni öz tenimdendir; ol aýal bolar, çünki ol erkekden alnandyr» diýdi. Şol sebäpden hem erkek atenesini taşlap, aýaly bilen birigýär we olaryň ikisi bir ten bolýar.

Adam-da, onuň aýaly-da ýalaňaçdylar, olar heniz utanmany bilmeýärdiler.

Hudaýymyz Reb tarapyndan ýaradylan haýwanlarynyň arasynda iň mekiri ýylandy. Ýylan aýaldan: «Dogrudanam, Hudaý size bagdaky agaçlaryň hiç birinden iýmäň diýdimi?» diýip sorady. Aýal ýylana şeýle jogap berdi: «Bagdaky agaçlaryň miwelerinden iýmäge biziň ygtyýarymyz bar. Ýöne Hudaý: „Siz bagyň ortasyndaky agajyň miwesinden iýmelem dälisiňiz, oňa degmelem dälisiňiz, ýogsam ölersiňiz“ diýdi». Ýylan aýala şeýle diýdi: «Ýok, ýok! Ölmersiňiz. Şol agajyň miwesinden dadan günüňiz, Hudaý siziň gözüňiziň açyljakdygyny we edil Hudaý kimin boljakdygynyzy hem-de ýagşyny-ýamany saýgarjakdygynyzy bilýär». Aýal bu agajyň miwesiniň iýmit üçin gowudygyny, göze ýakymlydygyny we onuň akyl-paýhas berýändigini görüp, ondan alyp iýdi. Ýanyndaky adamsyna-da berdi, ol hem iýdi. Olaryň gözleri açyldy we özleriniň ýalaňaçdyklaryny bildiler. Olar injir agajynyň ýapraklaryny biribirine birleşdirip, özlerine örtgi edindiler.

Salkyn aralaşanda, adam aýaly bilen bagda gezmeläp ýören Hudaýymyz Rebbiň sesini eşidip, bagdaky agaçlaryň arasynda Onuň huzuryndan gizlendiler. Hudaýymyz Reb adamy çagyryp: «Sen niredi?» diýdi. Adam: «Men bagda, Seniň sesiňi eşidip, gorkup gizlendim, çünki men ýalaňaçdym» diýdi. Beýik Hudaý ondan: «Ýalaňaçdygyny saňa kim aýtdy? Iýme diýip gadagan eden agajyň miwesinden iýdiňmi?» diýip sorady. Adam: «Miwäni Seniň maňa beren aýalyň alyp berdi. Men hem iýdim» diýdi. Hudaýymyz Reb aýaldan: «Bu näme etdigiň boldy?!» diýip sorady. Aýal: «Ýylan maňa aldap iýdirdi» diýdi.

Hudaýymyz Reb ýylana:

«Şeýle edeniň üçin,

ähli mallaryň we haýwanlaryň

iň nälet siňeni sen bolarsyň.

Garnyňyň üstünde süýrenip gezersiň sen,

ömürboýy toprakdan iýmitlenersiň sen.

Seniň bilen aýalyň,
seniň tohumyň bilen aýalyň tohumynyň arasyna,
duşmançylyk salaryn Men.

Ol seniň kelläni owradar,
sen bolsa onuň dabanyndan çakarsyň» diýdi.

Beýik Hudaý aýala şeýle diýdi:

«Göwrelilik döwrüňdäki hasratyňy has artdyrarın,
agyr burgy bilen dograrsyň çagalaryňy sen,
sen äriňe meýilli bolarsyň,
emma ol höküüm sürer seniň üstüňden».

Adama bolsa Beýik Hudaý şeýle diýdi:

«Sen aýalyňyň gepine gitdiň,
„Iýme“ diýip, gadagan eden agajymyň miwesinden iýdiň.
Seniň eden işiň sebäpli, Men topragy näletläendirin.
Sen toprakdan ömürboýy muşakgatlyk bilen iýmitlenersiň.

Toprak saňa akbaş-ýandak öndürüp berer.

Sen meýdan otlaryny iýersiň.

Sen ýerden alnansyň we ýere dolanýançaň,
nany maňlaý deriňi döküp iýersiň.

Çünki topraksyň sen we ýene-de topraga öwrülersiň».

Adam aýalyňa How diýip at dakdy, sebäbi How ähli ýaşaýanlaryň enesi boldy. Hudaýymyz Reb adam bilen onuň aýalyňa deriden eşikler edip, olary geýindirdi.

Hudaýymyz Reb: «Ine, adam ýagşyny-ýamany saýgaryp, Biziň Birimiz kimin boldy. Olar indi ýaşaýyş daragtyna el uzadyp, onuň miwesindenem iýip, ebedi ýaşaýmasynlar» diýdi. Şoňa görä öz alnan topragyny işläp bejereri ýaly, Hudaýymyz Reb adamy Erem bagyndan çykardy. Ol adamy bagdan kowdy; soňra Ol ýaşaýyş daragtyna barýan ýoly goramak üçin, bagyň gündogarynda keruplar hem-de aýlanyp duran ýalynly gylyjy goýdy.

Adam aýaly Howa ýanaşdy. How hamyla bolup, Kabyly dogurdy. How: «Rebbiň kömegi bilen men bir ogul dünýä inderdim» diýdi. Soňra ol Kabylyň dogany Habyly dogurdy. Habyly goýun çopany, Kabyl bolsa daýhan bolup ýetişdi. Birnäçe wagtdan soň Kabyl topragyň miwesinden Rebbe sadaka getirdi. Habyly hem öz sürüsiniň ilkinji doglanlarynyň semizlerinden Rebbe sadaka getirdi. Reb Habyly we onuň sadakasyny kabul etdi. Emma Reb Kabyly we onuň sadakasyny kabul etmedi. Kabylyň muňa gaty gahary gelip, ýüzüni sallady. Reb Kabyly şeýle diýdi: «Näme üçin gaharlanýaň? Näme ýüzüňi sallaýarsyň? Eger sen dogry iş etseň, kabul

edilmezmiň näme? Eger sen nädogry iş etseň, günä bosagada peýläp ýatandyr; günäniň seniň üstüňden höküm süresi geler. Ýöne sen günäniň üstünden agalyk etmelisiň!»

Kabyl öz dogany Habyla: «Ýör, çeträge çykaly» diýdi. Meýdanda Kabyl Habyla topulyp, ony öldürdi. Reb Kabyldan: «Doganyň Habyly nirede?» diýip sorady. Ol: «Habarym ýok, men näme doganymyň sakçysymy?» diýdi. Reb Kabyla şeýle diýdi: «Sen nämeler etdiň?! Doganyňyň gany toprakdan Maňa perýat edýär. Indi sen näletlendiň we doganyňyň seniň elini bilen dökülän ganyny özüne siňdiren toprakdan mahrum bolduň. Sen näçe jan çekseň-de, ýer saňa hasyl bermez, sen ýer ýüzünde gaçgak hem sergezdan bolarsyň». Kabyl Rebbe: «Jezam çekerden agyr. Ine, bu gün Sen meni mes toprakly ýerden kowduň. Men Seniň huzuryňdan gizlenip, ýer ýüzünde gaçgak we sergezdan bolaryn. Maňa duşan, meni öldürer» diýdi. Emma Reb oňa: «Ýok! Kabyly öldüren adamdan ýedi gezek öç alnar» diýdi. Reb Kabyla duşanyň ony öldürmezi ýaly, oňa bellik goýdy. Soňra Kabyl Rebbiň huzuryndan gidip, Eremiň gündogaryndaky Not ýurdunda mesgen tutdy.

Kabyl aýalyna ýanaşdy. Onuň aýaly hamyla bolup, Hanogy dogurdy. Kabyl gala bina edip, oňa ogly Hanogyň adyny dakdy. Hanokdan Irat, Iratdan Mehuýaýyl, Mehuýaýyldan Metuşaýel, Metuşaýelden Lemek doguldy. Lemek iki aýal aldy: olaryň biriniň ady Ada, beýlekisiniňki bolsa Sillady. Ada Ýabaly dogurdy. Ýabal çadyrda ýaşaýan maldarlaryň atasydy. Onuň doganynyň ady Ýubaldy. Ýubal lira we tüýdük çalyňlaryň atasydy. Silla Tubal-Kabyly dogurdy. Tubal-Kabyl бүрүнчден we demirden dürli gurallary ýasaýardy. Onuň Nagama atly aýal dogany bardy.

Lemek aýallaryna şeýle diýdi:

«Eý, Ada we Silla,

maňa gulak asyň!

Aýallarym, sözümi diňläň!

Meni ýaralan adamy öldürerin,

meni uran juwan ýigidi öldürerin.

Kabyl üçin ýedi gezek öç alynsa,

Lemek üçin ýetmiş ýedi gezek öç alnar».

Adam ýene aýalyna ýanaşdy. How bir ogul dogurdy. Ol: «Kabylyň elinden ölen Habylyň deregine Reb maňa başga bir ogul berdi» diýip, onuň adyna Şis dakdy. Şisden hem bir ogul doguldy; ol onuň adyna Enoş dakdy. Şol wagtdan başlap adamlar Rebbe ybadat edip başladylar.

Adamyň nesilleri baradaky taryhy ýazgylar şeýledir. Hudaý ynsany ýaradanda, ony Öz keşbinde ýaratdy. Hudaý olary erkek we aýal edip ýaratdy; onsoň olara pata berip, olary

«ynsan» diýip atlandyrdy. Adam ýüz otuz ýaşyndaka, ondan öz keşbinde, özüne meňzeş bir ogul dünýä indi. Ol oglunyň adyna Şis dakdy. Şis doglandan soň, Adam sekiz ýüz ýyl ýaşady we ondan ençeme ogul-gyz dünýä indi. Şeýdip, Adam jemi dokuz ýüz otuz ýyl ýaşap dünýäden ötdi.

Gelip çykyş 1:1–5:5

Tefsir

Bir ynsan, ýagny Adam ata zerarly günä dünýä aralaşdy, günä bolsa ölümiň gelmegine sebäp boldy. Ynsanlaryň ählisi günäli bolany üçin, ölüm olaryň üstünden höküm sürüp başlady. Günä Kanun berilmänkä-de dünýäde bardy, ýöne Kanunyň bolmadyk ýerinde günä hasaba alynmaýar. Muňa garamazdan, Adam atadan başlap Musa çenli ýaşanlar Adam atanyňky ýaly günä etmeseler-de, ölüm olaryň üstünden höküm sürdi.

Adam ata belli bir derejede özünden soň gelmeli Adamyň, ýagny Isa Mesihniň nusgasy boldy.

Rimliler 5:12-14

Nuh pygamber

Bütün dünýäde adamlar köpelip başlap, olardan ençeme gyzlar dünýä indi. Ylahy barlyklar bu ynsan gyzlarynyň owadanlygyny görüp, olardan öz halanlaryny aýallyga aldylar. Şol sebäpli Reb: «Men adamzady ebedilik ýaşatmaryn, çünki olar tendir; onuň ömri ýüz ýigirmi ýyl bolar» diýdi. Şol zamanda hatda ondan gijräkki döwürlerde-de, dünýäde nefiller bardy. Olar ylahy barlyklar bilen ynsan gyzlarynyň nesilleridi. Nefiller gadym eýýamdan bäri belli, at-abraýly gahrymanlardy.

Reb bütün dünýädeki adamzadyň betpälliginiň juda çökderdigini, olaryň kalbyndaky oý-pikirleriniň we niýetleriniň hemişe pislikden doludygyny gördi. Ol adamzady ýaradandygyna öküni we ýürekden gynandy. Reb «Öz ýaradan ynsanlarymy haýwanlar, süýrenijiler we guşlar bilen birlikde ýer ýüzünden süpürip taşlaryn. Çünki Men olary ýaradandygyma ökünýärim» diýdi. Ýöne Nuh Rebbiň nazarynda merhemet tapdy.

Nuhuň maşgalasynyň kyssasy şeýledir. Nuh öz döwürdeşleriniň arasynda dogruçyl hem takwa adamdy. Ol Hudaýyň huzurynda gezdi. Nuhuň Sam, Ham, Ýafes atly üç ogly bardy.

Hudaýyň nazarynda ýer ýüzi azgynçylykdan we zulumdan doludy. Hudaý ýer ýüzündäki ähli janly-jandarlaryň azgynçylyga ýüz urandygyny gördi. Hudaý Nuha şeýle diýdi: «Men bütün

janly-jandarlaryň soňuna çykjak, çünki olar zerarly ýer ýüzi zulumdan doldy. Men olary ýer bilen bile ýok etjek. Özüňe serwi agajyndan bir gämi ýasa; onda otaglar ýasap, gämä içinden hem daşyndan şepbik çal. Gämini şeýle ýasamaly: onuň uzynlygy üç ýüz, giňligi elli we beýikligi otuz tirsek bolsun. Oňa üçek-de ýasa, üçegiň boýy bir tirsek bolsun; gäminiň gapysyny gapdaldan aç. Gämini aşaky, ortaky we üstki gatlardan ybarat edip ýasa. Ine, Men bolsa ýer ýüzüne sil gönderip, gökleriň astyndaky burnunda dirilik nepesi bolan janly-jandarlaryň ählisini ýok etjekdirin; ýer ýüzündäki zatlaryň barysy öler. Emma Men seniň bilen äht baglaşaryn. Sen ogullaryň, aýalyň hem gelinleriň bilen gämä münersiň. Diri galmaklary üçin, bir erkek, bir urkaçy edip, jandarlaryň-da her görnüşinden bir jübütini gämä alyp mün. Diri galmak üçin guşlaryň, mallaryň we süýrenijileriň hersi öz taýy bilen jübüt-jübüt bolup, seniň bilen gämä müneler. Şeýle hem sen özüňe hem ähli haýwanlara iýmit bolar ýaly öz ýanyň bilen dürli-dümen azyk-owkat alyp mün». Nuh Hudaýyň buýran zatlarynyň hemmesini ýerine ýetirdi.

Reb Nuha şeýle diýdi: «Ähli maşgalaň bilen gämä mün, çünki Men seniň döwürdeşleriňiň içinden diňe seniň dogruçyl adamdygyňy gördüm. Haýwanlaryň tohumlaryny ýer ýüzünde diri saklamak üçin, olaryň halal görnüşleriniň erkeginden we urkaçysyndan ýedi jübüt, haram görnüşleriniň erkeginden we urkaçysyndan bir jübüt, şeýle hem guşlaryň erkeginden we urkaçysyndan ýedi jübüt al. Çünki Men ýedi günden kyrk gije-gündizläp ýere ýagys ýagdyryp, Öz ýaradan janly-jandarlarymyň ählisini ýer ýüzünden süpürip taşlajakdyryn». Nuh Rebbiň buýran zatlarynyň hemmesini berjaý etdi. Ýere sil gelende, Nuh alty ýüz ýaşyndady. Nuh, onuň ogullary, aýaly we gelinleri silden gutulmak üçin gämä mündüler. Hudaýyň Nuha buýruşy ýaly, halal we haram haýwanlar, guşlardyr süýrenijiler erkek we urkaçy jynsynda jübüt-jübüt bolup, Nuh bilen gämä mündüler. Ýedi günden soň ýer ýüzünü sil aldy.

Nuhuň ömrüniň alty ýüzünji ýylynyň ikinji aýynyň on ýedinji günü – hut şol gün düýpsüz çuňlugyň ähli çeşmeleri böwsüldi, asman suw bentleri kimin açyldy. Kyrk gije-gündizläp, ýer ýüzüne dynman ýagys ýagdy. Şol gün Nuh, onuň ogullary Sam, Ham, Ýafes, Nuhuň aýaly hem-de gelinleri gämä mündüler. Ähli haýwanlar, mallar, süýrenijiler we guşlar – ähli ganat-perliler hersi öz taýyna görä, burnunda dirilik nepesi bolan janly-jandarlaryň hemmesi jübüt-jübüt bolup, Nuh bilen gämä mündüler. Ähli erkek hem urkaçy janly-jandarlar Hudaýyň Nuha buýruşy ýaly gämä mündüler. Onsoň Reb gäminiň gapysyny ýapdy. Ýer ýüzünde sil kyrk gün dowam etdi. Suw gitdigisaýy joşdy we gämi ýerden ýokary göterildi. Ýerde suw joşup, juda köpeldi; gämi suwda ýüzüp ýördi. Suw ýerde şeýle bir joşdy welin, hatda ýer ýüzündäki bar belent daglar-da suwuň aşagynda galdy. Suw daglaryň depesinden on baş tirsek ýokary galdy; daglaryň üsti suw bilen örtüldi. Ýer ýüzünde hereket edýän janly-jandarlaryň ählisi, guşlar-da,

mallardyr haýwanlar-da, süýrenijilerdir ynsanlar-da ýok boldular. Gury ýerdäki burnunda dirilik nepesi bolan janly-jandarlaryň hemmesi öldi. Reb ýer ýüzündäki ähli janly-jandarlary süpürüp taşlady; ynsanlar, mallar, haýwanlar, süýrenijiler we guşlar ýer ýüzünden süpürilip taşlandy. Diňe Nuh we onuň ýanyndakylar diri galdylar. Tutuş ýer ýüzüni ýüz elli günläp sil aldy.

Nuh hem-de onuň bilen gämide bolan haýwanlardyr mallaryň ählisini Hudaý ýatdan çykarmandy. Hudaý ýerde şemal öwürdi; suw çekilmäge başlady.

Düýpsüz çuňlugyň çeşmeleri beklendi,

Gökleriň penjireleri ýapyldy,

Gökdäki ýagyş diňdi.

Suw ýer ýüzünden kem-kemden çekildi; ýüz elli günden soň suw peseldi. Gämi ýedinji aýyň on ýedisi güni Ararat daglarynda saklandy. Onunjy aýa çenli suw peselmegini dowam etdi; onunjy aýyň biri güni daglaryň başy görüldi.

Kyrk günden soň Nuh öz ýasan gämisiniň penjiresini açdy-da, bir gargany çykaryp, uçuryp goýberdi; garga tä ýer guraýança uçup geziberdi. Soňra suwuň ýerden doly çekilendigini ýa-da çekilmändigini bilmek üçin Nuh bir kepderini uçuryp goýberdi. Kepderi gonara ýer tapman, onuň ýanyna gämä dolanyp geldi, çünki ýeriň ýüzi entek hem suw bilen örtülendi. Nuh elini uzadyp kepderini tutdy-da, ony öz ýanyna gämä aldy. Nuh ýedi gün garaşandan soň, ýene-de kepderini uçuryp goýberdi. Kepderi agşam onuň ýanyna dolanyp geldi. Bu gezek onuň agzynda zeýtun agajynyň täze ýolnan ýapragy bardy. Nuh suwuň ýerden çekilendigine göz ýetirdi. Ol ýene ýedi gün garaşandan soň, kepderini üçünji gezek iberdi. Kepderi bu sapar yzyna dolanmady.

Nuhuň ömrüniň alty ýüz birinji ýylynyň ilkinji aýynyň birine suw ýerden çekilipdi. Nuh gäminiň üçegini söküp, daş-töweregine seretdi; ýeriň ýüzi sarygypdy. Ikinji aýyň ýigirmi ýedisine ýer бүтінлеý gurady. Reb Nuha: «Aýalyň, ogullaryň we gelinleriň bilen gämiden çyk. Ýanyňda bar bolan janly-jandarlaryň ählisini – ähli haýwanlary: guşlary, mallary, süýrenijileri özüň bilen gämiden alyp çyk. Goý, olar ýeriň ýüzüne ýaýrap, öňäp köpelsinler» diýdi. Nuh aýaly, ogullary we gelinleri bilen gämiden çykdy. Ähli haýwanlar, ähli süýrenijiler, ähli guşlar – ýer ýüzünde hereket edýän бүтін jandarlar öz görnüşleri bilen gämiden çykdylar. Nuh Rebbe gurbanlyk sypasyny gurdy; ol halal haýwanlardyr guşlaryň birnäçesini aldy-da, olary gurbanlyk sypasynyň üstünde goýup, Rebbe ýakma gurbanlyk berdi. Reb ýakymly ysy alyp, Öz ýanyndan şeýle diýdi: «Mundan beýläk ýer hiç haçan ynsan zerarly näletlenmez, çünki onuň kalbyndaky päli-niýeti ýaşlygyndan bäri pisdir. Men indi hiç haçan бүтін janly-jandarlary şu edişim ýaly heläklemerin. Indiden beýläk ýerde ekişdir orumyň, aňzakydyr jöwzanyň, tomusdyr gysyň hem-

de gije-gündiziň ömürboýy yzy üzülmez».

Hudaý Nuha hem-de onuň ogullaryna şeýle pata berdi: «Örňäň, köpeliň, ýer ýüzüni dolduryň. Ähli haýwanlar, guşlar, süýrenijiler we balyklar sizden juda gorkuda ýaşarlar; olaryň hemmesi siziň ygtyýaryňyza berilýär. Janly-jandarlaryň ählisi size iýmit bolar; edil gök ösümlikleri berşim ýaly, olaryň hemmesini Men size berýärim. Ýöne olaryň etini gany bilen iýmäň. Jan gandadyr. Siziň ganyňyzy dökene ölüm jezasyny bererin. Adam öldüren islendik haýwana ýada ynsana Men jeza bererin. Kimde-kim bir ynsanyň ganyny dökse, onuň gany hem ynsan tarapyndan dökülsin. Çünki Hudaý ynsany Öz keşbinde ýaradandyr. Siz örňäp, köpeliň we ýer ýüzüne ýaýraň».

Hudaý Nuha we onuň ogullaryna ýüzlenip, şeýle diýdi: «Men indi siz we sizden soňky geljek nesliňiz bilen, şeýle hem siziň bilen gämiden çykan ähli jandarlar: guşlar, mallar we ýer ýüzündäki haýwanlaryň bary bilen äht baglaşýaryn. Men siziň bilen äht baglaşýaryn. Indi hiç haçan bütün janly-jandarlar sil bilen heläklenmez we tutuş ýer ýüzüni weýran etjek sil gelmez. Meniň siz hem-de siziň bilen bolan ähli jandarlar bilen nesilden-nesle edýän ebedilik ähtimiň nyşany şudur: bulutlaryň arasynda ýerleşdiren älemgoşarym Meniň dünýä bilen eden ähtimiň nyşany bolar. Ýeriň ýüzüni bulut örtüp, bulutlaryň arasynda älemgoşar görünende, Men siziň we ähli janly-jandarlar bilen eden ähtimi ýatlaryn. Mundan beýläk Men hiç haçan bütün janly-jandarlary sil bilen heläklemerein. Bulutlarda älemgoşar peýda bolan mahaly ony görüp, Men ýer ýüzüniň ähli janly-jandarlary bilen eden baky ähtimi ýatlaryn». Hudaý Nuha: «Ýer ýüzündäki ähli janly-jandarlar bilen Meniň baglaşan ähtimiň nyşany, ine, şudur» diýdi.

Sam, Ham, Ýafes Nuhuň gämiden çykan ogullarydy. (Ham Kenganyň atasydy.) Nuhuň üç ogly şulardy. Tutuş ýer ýüzüniň ynsanlary şulardan ýaýrady.

Gelip çykyş 6:1–9:19

Tefsir

Reb: «Şatlan, eý, çaga dogmadyk, önelgesiz,
burguda bolmadyk,
begençden aýdym aýt!
Çünki öň terk edilen aýalyň ogullary
ärli aýalyň ogullaryndan köp bolar» diýýär.
Çadyryňnyň ýerini giňelt,
mesgeniňniň perdelerini ger, gaýgyрма;
tanaplaryňy uzalt,
gazyklaryňy berkit.
Sen saga-sola ýaýylarsyň,

nesilleriň milletleri eýeläp,
çola şäherlerde ornaşarlar.
Gorkma, utanja galmarsyň sen;
ruhdan düşme, ryswa bolmarsyň sen;
ýaşlygyňdaky utanjyňy unudarsyň,
dulluk ryswaňy ýatlamarsyň mundan beýläk.
Ýaradyjyň seniň äriňdir,
Onuň ady Hökmürowan Rebdir;
Ysraýylyň Mukaddesi Penakäriňdir,
Oňa bütin dünýäniň Hudaýy diýilýär.
Reb seni terk edilen,
kalby gussaly aýal dek,
ret edilen ýaş gelin dek çagyrdy.
Muny Hudaý diýýär.
«Men seni bir salym terk etdim,
ýöne beýik rehim bilen seni ýygnaryn.
Gazap odunda
senden bir salym ýüzümi gizledim,
emma saňa rehim ederin sadyk söýgi bilen».
Muny Penakäriňiz Reb diýýär.
Bu Meniň üçin Nuhuň döwri kimindir,
Nuhuň tupany ýer ýüzünde
indi gaýtalanmaz diýip ant içişim ýaly,
saňa-da gaharlanmaryn indi,
hiç haçan käýemerin diýip ant içdim.
Daglar ýerinden gozgansa-da,
depeler sarssa-da,
sadyk söýgim senden aýrylmaz,
sarsmaz parahatçylyk ähtim.
Saňa rehim eden Reb diýýär muny.

Işaya 54:1-10

Babyl minarasy

Tutuş ýer ýüzünde bir dil, birmeňzeş sözler bardy. Adamlar gündogardan göçüp barýarkalar, Şingar ýurdunda bir düzlügiň üstünden gelip, şol ýerde mesgen tutdular. Olar biri-birlerine: «Geliň, kerpiç ýasap, ony gowy bişireliň» diýişdiler. Olar gurluşyk üçin daşyň ýerine kerpiç, palçygyň ýerine bolsa şepbik ulandylar. Soňra olar: «Ýer ýüzüne dagaman, özümüzden bir at galdyrarymyz ýaly, geliň, bir gala we depesi göge ýetip duran minara guralyň» diýişdiler. Reb ynsanlaryň gurýan galasyny hem-de minarasyny görmek üçin aşak indi. Reb: «Görsene, olar bir halk, olaryň dilleri-de bir. Bu olaryň niýetiniň başlangyjydyr; olar indi öz göwünlerine gelen zatlaryny etmekden saklanmazlar. Geliň, aşak ineliň-de, biri-biriniň gepine düşünmez ýaly, olaryň dilini garyşdyralyň» diýdi. Şeýdip, Reb ynsanlary bütün ýer ýüzüne dargatdy; olar gala gurmalaryny bes etdiler. Şoňa görä-de, şol gala Babyl diýip at dakylady, çünki Reb şol ýerde ähli ynsanlaryň dilini garjaşdyryp, olary bütün ýer ýüzüne dargadypdy.

Gelip çykyş 11:1-9

Eýýup pygamber

Us ýurdunda Eýýup atly bir adam bardy. Ol akýürekli, dogruçyl, Hudaýdan gorkýan we şerden gaça durýan adamdy. Onuň ýedi ogly bilen üç gyzy bardy. Şeýle hem onuň ýedi müň goýun-geçisi, üç müň düýesi, müň öküzi, baş ýüz urkaçy eşegi we birtopar gul-gyrnaklary bardy. Ol ähli gündogarlylaryň arasynda iň baýdy.

Eýýubyň ogullarynyň hersi nobatma-nobat öz öýlerinde meýlis gurardylar we bile iýip-ichmek üçin adam ýollap, üç uýasyny-da çagyrdylar. Meýlis gutaranynyň ertesi ir bilen turup, Eýýup çagalaryny çagyrdardy. Ol: «Belki, çagalarym içlerinden Hudaýa gargynyp günä edendirler» diýip, olary päklemek üçin baş sanyna görä ýakma gurbanlyklaryny hödürlärdi. Eýýup hemişe şeýle ederdi.

Bir gün ylahy barlyklar Rebbiň huzurynda häzir bolmaga gelenlerinde, şeytan-da olaryň arasy bilen geldi. Reb şeytandan: «Nireden gelýärsiň?» diýip sorady. Şeýtan Rebbe: «Bütün ýer ýüzüne aýlanyp, syýahat edip gelýärim» diýip jogap berdi. Reb şeytana: «Sen gulum Eýýuba üns berdiňmi? Dünýäde onuň ýaly adam ýokdur; ol akýürekli, dogruçyl, Hudaýdan gorkýan we şerden gaça durýan adamdyr» diýdi. Şeýtan Rebbe şeýle jogap berdi: «Eýýup Hudaýdan ýöne ýere gorkýandyr öýdýäňmi? Sen onuň özüni, maşgalasyny we bar mal-mülküni Öz penaňda

saklaýarsyň ahyryn! Onuň elleriniň işine bereket berdiň, ýurtda mal-garasyny öňetdiň. Hany, Sen onuň mal-mülküne el urup bir gör, ol şonda Saňa gargynmazmyka?» Reb şeýtana: «Bolýar, goý, Eýýubyň ähli zady seniňki bolsun, ýöne onuň özüne degme» diýdi. Şeýdip, şeýtan Rebbiň huzuryndan çykyp gitdi.

Bir gün Eýýubyň ogullary bilen gyzlary uly doganlarynyň öýünde nahar iýip, şerap içip otyrdylar. Bir çapar Eýýuba şeýle habar getirdi: «Biz öküzler bilen ýer sürüp ýörkäk, eşekler-de olaryň yzynda otlap ýörkäler, şebalylar üstümize çozup, mallary sürüp äkitdiler, hyzmatkärleriň-de baryny gylyçdan geçirdiler. Saňa şu habary ýetirmek üçin diňe men gaçyp gutuldym». Ol sözüni soňlamanka, ikinji bir çapar gelip: «Gökde ýyldyrym çakyp, goýunlaryňyň we hyzmatkärleriňiň baryny ýakyp, küle öwürdi. Saňa şu habary ýetirmek üçin diňe men gaçyp gutuldym» diýdi. Ol sözüni soňlamanka, üçünji bir çapar gelip: «Babyllylar üç topar bolup düýeleriň üstüne çozdular-da, olary sürüp äkitdiler, hyzmatkärleriň-de baryny gylyçdan geçirdiler. Saňa şu habary ýetirmek üçin diňe men gaçyp gutuldym» diýdi. Ol heniz sözüni tamamlamanka, başga bir çapar: «Seniň ogullaryňdyr gyzlaryň uly doganlarynyň öýünde nahar iýip, şerap içip otyrkalar, çöl tarapdan bir güýçli tupan gelip, öýi tutuşlygyna ýumurdy. Öý ýaşlaryň üstüne ýykyldy we olaryň bary öldi. Saňa şu habary ýetirmek üçin diňe men gaçyp gutuldym» diýen habary getirdi.

Eýýup ýerinden galyp, ýakasyny ýyrtdy, saçyny syryp, ýüzüni ýere berip sežde etdi. Ol:

«Ýalaňaç indim bu dünýä,

ýalaňaç-da dolanaryn o dünýä.

Beren-de Rebdir, alan-da Rebdir.

Goý, Rebbiň adyna alkyş bolsun!» diýdi.

Eýýup bu agyr muşakgatyklaryň astynda-da, Hudaýy ýazgaryp, günä etmedi.

Başga bir gün ylahy barlyklar Rebbiň huzuryna gelenlerinde, şeýtan-da olaryň arasy bilen Rebbiň huzurynda häzir bolmaga geldi. Reb şeýtandan: «Nireden gelýärsiň?» diýip sorady. Şeýtan Rebbe: «Bütün ýer ýüzüne aýlanyp, syýahat edip gelýärim» diýip jogap berdi. Reb şeýtana: «Sen gulum Eýýuba üns berdiňmi? Dünýäde onuň ýaly adam ýokdur. Ol akýürekli, dogruçyl, Hudaýdan gorkýan we şerden gaça durýan adamdyr. Sen Meni Eýýuby sebäpsiz heläk etmäge öjükirdiň, ýöne ol entegem päkliginde mäkäm dur» diýdi. Şeýtan Rebbe şeýle jogap berdi: «Ten deregine ten! Ynsan öz jany üçin bar zadyndan geçer. Sen onuň süýegine we tenine el degrip gör, şonda-da ol Saňa gargynmazmyka?» Reb şeýtana: «Bolýar, Eýýup seniň eliňde, ýöne onuň janyny aýa» diýdi.

Şeýdip, şeýtan Rebbiň huzuryndan çykyp gitdi-de, Eýýubyň süýr depesinden dabanyňa çenli agyryly çybanlar çykardy. Eýýup gaşanmak üçin bir küýze döwüginini aldy-da, külüň üstünde

oturdy.

Eýýubyň aýaly oňa: «Entegem päkligiňi mäkäm saklap ýörmüsiň? Hudaýy näletle-de, öl» diýdi. Emma Eýýup aýalyňa: «Sen akmak aýal ýaly gepleýärsiň. Hudaýdan ýagşylygy kabul edip, ýamanlygy kabul etmälimi?» diýip jogap berdi. Şunça hasratlaryň içinde-de Eýýup gepi-sözi bilen günä etmedi.

Eýýubyň üç dosty: teýmanly Elipaz, şuwaly Bildat we nagamly Sopar onuň başyna düşen belalar hakynda eşidip, öz bolýan ýerlerinden ýola düşdüler. Olar Eýýuba duýgudaşlyk bildirip, göwnüne teselli bermäge gitmek üçin duşuşdylar. Olar Eýýuby uzakdan görüp, ony tanamadylar. Onuň dostlary ses edip aglaşdylar, ýakalaryny ýyrtyp, başlaryndan küň sowurdylar. Eýýubyň dostlary ýedi gije-gündizläp onuň bilen bile ýerde oturdylar. Derdi juda çökder bolansoň, hiç kim oňa söz gatmady.

Ahyry Eýýup dil açdy we öz dünýä inen gününü näletledi. Ol şeýle diýdi: Onda men häzir rahatlykda ýatardym,

dynçlykda bolardym.

Haraba öwrülen binalary guran

dünýäniň şalary, geňeşçileri bilen,

öýlerini kümüşden dolduran,

altyn toplan han-begler bilen dynçlykda bolardym.

Näme üçin öli doglan çaga dek,

ýagta gözi düşmedik çaga dek ýere gömülmändirin men?!

Ol ýerde ýamanlar ýamanlykdan el çekýärler,

ýadawlar-da dynç alýarlar.

Ol ýerde ýesirler asudalykdadyr,

olar gözegçileriniň seslerinden dynçdyr.

Baý-da, garyp-da bardyr ol ýerde,

gullar-da hojaýynlaryndan azatdyr.

Näme üçin jebir-jepa çekýäne nur,

kalby hasratla-da ömür berilýär?

Ajaly arzuw edýärler, ajal gelmeýär,

ony gizlenen hazynadan köp agtarýarlar.

Gabra gowşanlarynda, şatlanýarlar,

joşup, şowhun edýärler.

Näme üçin ýoluny görüp bilmeýäne,

Hudaýyň tümlüge gaplanyna ömür berilýär?
Çörege derek ahy-zar ýuwudýan,
ahy-nalalarym edil suw kimin dökülýär.
Hakykatdanam, gorkym başyma gelýär,
heder edenim-de üstümden inýär.
Mende ne rahatlyk bar,
ne asudalyk, ne-de dynçlyk bar,
diňe tükeniksiz muşakgat gelýär».

Teýmanly Elipaz söze başlap, şeýle diýdi:
«Seniň bilen sözleşmäge synanyssak, saňa agyr degmezmi?
Geplemekden saklanyp bilýän barmy näme?
Ine, sen köplere tälim berdiň,
ejizlere medet berdiň.
Sözleriň büdreyänlere goldaw boldy,
ikirjiňlenýänleri berkitdiň.
Emma indi öz başyňa gelende, ruhdan düşýäň,
bela uçraňda, özüňi ýitirýäň.
Ynamyň Hudaýdan gorkmakda,
umydyň päk durmuşda dälmi?

Ýadyňa sal, heý, bigünäniň ýogalany barmy?
Dogruçyllaryň heläk bolany barmy?
Görşüme görä pislik sürümini geçirip,
hasraty ekýänler,
şony-da orýandyrlar.
Olar Hudaýyň demi bilen heläk bolýarlar,
Onuň gazaby bilen ýok bolýarlar.
Hudaýyň seni jezalandyrmasy, hökümi etmesi
Ondan gorkýandygyň üçinmi?
Erbetligiň ummasyz,
etmişleriň tükeniksiz dälmi?
Çünki öz doganyňdan nähak girew aldyň,
eşiklerine çenli sypyryp, olary ýalaňaç goýduň.
Ýadawa içmäge suw bermediň,

açdan çöregiňi gysgandyň.
Ine, güýçlüler ülkä eýe bolýandyr,
hormatlanýan onda ýaşaýandyr.
Dul hatynlary yzyna boş goýberdiň,
ýetimleri ezdiň.
Munuň üçin daş-töweregiň duzaklar bilen gurşalýar,
duýdansyz gorky seni galagopluga salýar.
Hiç zady görüp bilmeziň ýaly, garaňkylyk seni basýar,
sil gelip, seni gark edýär. Hudaý bilen dost bol, rahatlykda bol,
şonda haýyr taparsyň.
Gulak goý Onuň agzyndan çykýan öwüt-ündewe,
sözlerini ýüregiňde sakla.
Gudratygüýçlä tarap öwrülseň, öňki halyňa gowşarsyň,
etmişi çadyryňdan uzaklaşdyrsaň,
altyny topraga,
Opyr tyllasyny jülgedäki daşlaryň arasyna atsaň,
Gudratygüýçlini öz altynyň,
gymmatbaha kümşüň saýsaň,
ine, şonda Gudratygüýçlünden göwnühoş bolarsyň,
Hudaýa ýüz tutarsyň.
Hudaýdan dileg edersiş, Ol hem seni eşider,
sen hudaýýolularyňy berersiş.

Eýýup 1:1–22:27

Eýýup şeýle jogap berdi: Maňa öwrediň, onsoň dymaýyn,
ýalňyşymy düşündiriň.
Dogry sözler güýçlüdir!
Ýöne siziň boş sözleriňiz nämäni subut edýär?
Sözlerimi düzederin öýdýärsiňizmi?
Ejiziň gepini ýele sowurýarsyňyzmy?
Hatda ýetim üçin bize atarsyňyz,
dostuňyza baha kesersiňiz.
Indi merhemet edip, maňa serediň,
ýüzüňize bakyp, ýalan sözläp bilmen.

Gowuja pikirleniň, adalatsyzlyk etmäň,
ýañadan garaň, men hakdyryn.
Agzymdan nähak söz çykýanmydyr?
Betbagtlygy gören däldeň öýdýäňizmi?»
«Men bular ýaly zatlary köp eşitdim.
Siziň baryňyz dereksiz teselli berijiler!
Boş sözleriňiz haçan gutarjak?
Sizi dawalaşmaga mejbur edýän zat näme?
Siz meniň ýerime bolan bolsadyňyz,
menem siziň ýaly gepläp bilerdim.
Size garşy akgynly sözläp,
başymy ýaýkardym.
Sizi öz sözlerim bilen ruhlandyrardym,
köşeşdiriji sözlerim derdiňizi ýeňlederdi. Egnime jul tikindim,
başymy toza sokdum.
Aglamakdan ýaña ýüzüm gyzarýar,
gözümi tüm garaňkylyk örtýär.
Ýöne men jenaýat etmedim,
dilegim-de päkdir.

Eý, toprak, ganymyň üstüni örtme,
perýadym asla diňmesin.
Ine, şu pursat şaýadym gökde,
hemaýatkärim ýokarda.
Dostlarym meni masgaralaýarlar,
Hudaýa göz-ýaş edýän.
Adamzat ogly bilen goňşusynyň arasynda bolşy ýaly,
ynsan bilen Hudaýyň arasynda-da bir töwellaçy bolsady!

Eýýup şeýle diýdi:
«Bu gün aç-açan arz-şikaýat edýän,
Hudaýyň eli ahy-zaryma garamazdan agyr.
Wah, Hudaýy nireden tapmalydygyny bir bilsedim,
Onuň mesgenine barardym.
Arzymy Onuň huzurynda beýan ederdim,

dawalarymy jikme-jik aýan ederdim.
Onuň maňa berjek jogabyny bilerdim,
aýtjak zadyna düşünerdim.
Ol beýik güýji bilen garşyma çykarmydy?
Ýok, Ol maňa gulak asardy.
Dogruçyl adam huzurynda Onuň bilen dawalaşyp biler,
men Hökümdarymyň ýanynda hakykat gazanardym.

Gündogara gitsem, Hudaý ol ýerde ýok,
günbatara gitsem, Ony tapyp bilmeýärin.
Demirgazykda işleýär, Ony gözüm saýgaryp bilenok,
günorta öwrülýär, Ony görüp bilmeýärin.
Emma Ol meniň ýöreýän ýolumy bilýär,
meni synaga salanda, altyn deý päk çykaryn.
Hudaýy ädimme-ädim yzladym,
Hudaýyň ýoluny tutup, ondan çykmadym.
Beren tabşyryklaryndan dönmedim,
sözlerini kalbymda arzylap sakladym.

Hudaý karar çykarýar, kim Oňa garşy çykyp biler?
Ol islän zadyny edýär.
Ýüregine düwenlerini eder Ol,
olaryň ýene, gör, näçesi Onda bardyr.
Şonuň üçin Onuň bilen ýüzbe-ýüz bolmakdan eýmenýän,
pikir edenimde, Ondan gorkýaryn.
Hudaý meniň ýüregimi ejizletdi,
Gudratygüýçli meni eýmendirdi.
Garaňkylyk meni ýok etsedi,
ýüzümi zulmat örtse di.

Onsoň şu waly Bildat şeýle diýdi:
«Haçana deňeç şeýle gürläjek?
Agzyňdan çykýan sözler
güýçli şemal deý dereksiz.
Heý-de, Hudaý adalaty bozýanmydyr?
Gudratygüýçli hakykaty ýoýýanmydyr?

Ogullaryň Hudaýa garşy günä eden bolsalar,
Hudaý-da olara ýazyklaryna görä jeza berendir.

Eger Hudaýy agtarsaň,
Gudratygyýçlä ýalbarsaň,
päk we dogruçyl bolsaň,
elbetde, Ol seniň üçin aýaga galar,
sylaglap, hojalygyňy dikelder.

Öňüň ujypsyz-da bolsa,
soňuň beýik bolar.

Ynsan Hudaýyň öňünde nädip dogry bolup biler?
Ynsandan doglan nädip päk bolup biler?

Hatda Hudaýa Aý şugla saçmasa,
ýyldyzlar Oňa öçügsi görünse,
onda ynsan Hudaýyň gözüne gurçukça,
adamzat-da gurtça görner!»

Eýýup şeýle jogap berdi:

«Dogrusy, munuň şeýledigini men bilýän,
ýöne Hudaýyň öňünde ynsan neneň dogry bolup biler?

Hudaý bilen jedelleşmek islän,
Onuň müňden bir sowalyna-da jogap berip bilmez. Çünki Oňa jogap bererim ýaly,
kaza bile giderimiz ýaly,
Ol ynsan däl ahyryn!

Wah, ikimizi-de diňläp,
elini üstümize goýar ýaly,
aramyzda bir araçy bolsady!

Hasasyny depämden aýyrsady Hudaý,
üstümden howp abandyrmasady!

Şonda men gorkman geplärdim,
bu halda welin, hiç zat edip bilmeýärim».

Eýýup şeýle diýdi:

«Haçana deňeç meni gynap,
sözleriňiz bilen pagyş-para etjek?

On mertebe göwnüme degdiňiz,
utanaňzokmy şeýle ezýet bermäge?

Dogrudanam, hata iş eden bolsam,
hatam öz boýnuma.

Özüňizi öňümde ýokary tutup,
aýybymy ýüzüme ursañyz,
şuny bilip goýuň, Hudaý meni nähak saýdy,
Ol daşyma Öz toruny çekdi.

„Bu – zorluk“ diýip perýat edýärim,
emma jogap berýän ýok.

Medet diläp ýalbarýaryn,
emma adalat ýok.

Ýoluma germew çekdi, geçip bilemok,
ýodalarymy garaňkyratdy.

Meni at-abraýdan düşürip,
başymdan täjimi aldy.

Maňa rehim ediň, eý, dostlarym, rehim ediň, maňa!
Çünki Hudaý maňa el urdy.

Näme üçin sizem Hudaý ýaly meni yzarlaýarsyňyz,
näme meniň tenimden doýmaýarsyňyzmy?

Wah, meniň sözlerim ýazylsady!

Wah, olar kitaba ýazylsady!

Wah, sözlerim demir galam we gurşun bilen
gaýanyň ýüzüne ebedilik oýulyp ýazylsady!

Çünki men Penakärimiň diridigini,
ahyrynda Onuň bu ýerde durjakdygyny bilýärim.

Hamym çüýränden soňam
tenimde Hudaýy görerin.

Hudaýy keseki gözi bilen däl-de,
öz gözlerim bilen görerin,
ýüregim üzülip barýar.

«Hakymdan mahrum eden Hudaýyň,
maňa aýy hasrat çekdiren
Gudratygüýçliniň adyndan ant içýän,
içimde janym,

burnumda Hudaýyň demi barka,
haky sözlärin diňe,
dilime alman nähak söz.
Sizi aklamaryn asla,
tä ölýänçäm, päkligimde galaryn.
Dogrulygymy pugta saklaryn, goýbermen,
ömrüboýy paş etmez meni wyždanym.

Eýýup 6:1–27:6

Nagamly Sopar şeýle diýdi:

«Köp söze jogap berilmesinmi?
Ýañrany sözleri aklasynmy?
Ýañralygyň beýlekileri dymdyrar öýdýäňmi?
Masgaralanyňda, özüňem utandyrylmazmykaň?
Çünki sen: „Taglymatym sapdyr,
men Hudaýyň nazarynda päkdirin“ diýýäň.
Käşgä indi Hudaý geplesemi,
saňa garşy dil ýarsady.
Ol saňa paýhasyň syrlaryny düşündirsedi!
Çünki paýhas köptaraplydyr.
Sen bilgin, Hudaý etmişleriňiň käsini unutdy.

Hudaýyň syrlaryna akyl ýetirip bilermiň?
Gudratygüýçliniň aňry çägene ýetip bilermiň?
Olar gökdenem beýikdir, sen näme edip bilýäň?
Ölüler dünýäsindenem çuňdur, sen näme bilýäň?
Olaryň ölçegi älemde uzyn,
deňizden giňdir.

Eger Ol gelip, seni zyndana atsa,
hökümetmek üçin çagyrsa, kim Ony saklap biler?
Çünki Ol ýalançylary bilýändir,
Ol pislige görübem, oňa üns bermezmi?
Gulandan ynsanyň dogulmaýşy ýaly,
akmagyň-da akyly goýalmaz.

Ýüregiňi Oňa bagyşlap,
elleriňi Hudaýa tarap uzatsaň,
pis işleriňi bes etseň,
çadyryňda etmişe orun bermeseň,
şonda sen uýatly başyňy galdyrarsyň,
berk durarsyň, gorkmarsyň.
Muşakgatyňy unudarsyň,
akyp giden suwlar dek ýatlarsyň ony.
Günorta çagyndanam ýagty bolar ömrüň,
säher deý bolar garaňkylygyň.
Umytlydygyň üçin arkaýyn bolarsyň,
goralarsyň, howpsuzlykda dynç alarsyň.
Ýatanyňda seni gorkuzan bolmaz,
köpler saňa ýaranjaňlyk ederler.
Emma pisler umytdan el üzerler,
gaçara ýerleri bolmaz olaryň,
umyt uçgunlary söner».
Owaldan bäri,
ynsanyň dünýä gelşinden bäri bilmeýärmidiň muny?
Pisleriň heşellesi wagtlaýyndyr,
hudaýsyzyň şatlygy bir salymlykdyr. Ine, şudur pisleriň Hudaýdan aljak paýy,
Hudaýyň olara beren mirasy».
«Dykgat bilen gulak goýuň sözüme,
goý, bu siziň maňa berjek teselliňiz bolsun.
Gezek beriň, men gepläýin,
sözümi gutaranymdan soň masgaralaň.

Ynsana arz-şikaýat edýänmi men?
Neneň janyň ýanmasyn?
Halyma seredip, akylyňyz çassyn,
eliňizi agzyňyza tutuň.
Derdimi ýada salanymda, galagoplanýaryn,
süňňüme galpyldy aralaşýar.
Näme üçin pisler ýaşayarlar,

gojalyga ýetip, gujur-gaýratlary artýar?
Perzentleri ýanlarynda,
zürýatlary gözleriniň alnynda.
Öýlerinde howpsuzlykda, gorkusyz ýaşaýarlar,
Hudaý-da olara jeza bermeýär.
Öküzleri kemsiz örneýär,
sygyrlary guzlýar, göle düşmeýär.
Çagalaryny süri kimin ýola salýarlar,
oglanlary tans edişýärler.
Deprek, lira bilen aýdym aýdysyp,
şatlanýarlar olar tüýdük sesine.
Ömürlerini hoşwagtlykda geçirip,
ölüler dünýäsine asudalykda girýärler.
Pisler Hudaýa şeýle diýýärler: „Bizi öz günümize goý!
Çünki biz Seniň ýoluňy öwrenmek islemeýäris.
Gudratygüýçli kim bolupdyr
Oňa sežde ederimiz ýaly?
Oňa dileg edip, görýän haýrymyz näme?“
Rowaçlygy öz ellerinde dälmi näme?
Pisleriň nesihaty menden uzakda bolsun! Siz boş sözleriňiz bilen maňa näme teselli
berjek?
Bar diýýän zatlaryňyz galpdyr».
Eýýup sözüni dowam edip, şeýle diýdi:
«Wah, men ýene öňki aýlara dolanyp barsadym!
Hudaýyň meni goran günlerindäki ýaly bolsadym!
Şol wagtlar Hudaýyň çyrasy depäme nur saçardy,
garaňkylykda Onuň nury bilen ýörärdim.
Jahylkam Hudaý maňa ýar bolup,
çadyrymy gorapdy.
Şol döwürde Gudratygüýçli meniň bilendi,
çagalarymyňam bary töweregimdedi.
Ýollarym süýt bilen ýuwlardy,
gaýadan zeýtun ýagy akardy!
Şäher derwezesine baranymda,

meýdançada oturmaga ýerime geçenimde,
ýaşlar meni görüp, ýol bererdiler,
garrylar-da ör turardylar.
Han-begler-de gürrüňlerini bes edip,
elleri bilen agyzlaryny tutardylar.
Baştutanlardan ses-üýn çykmazdy,
olar meniň öňümde lal-jim bolardylar.
Sözümi eşiden meni öwerdi,
gören-de, meni taryplardy.
Çünki men haraý islän garyby,
kömege mätäç ýetimi halas ederdim.
Ölümiň bäri ýanyndakylaryň alkyşyny alardym,
dul hatynlaryň kalbyna nagmalar bererdim.
Dogruçylygy eşik kimin geýdim,
ol meni örtidi;
adalatym bolsa don we selle kimindi.
Körlere gözdüm,
agsaklara-da aýakdym.
Garyplara atadym,
ýatlaryň hukuklaryny gorardym.
Erbetleriň äňini ýazdyryp,
awuny agyzlaryndan alardym.
Men öz ýanymdan şeýle pikir ederdim:
„Günlerim çäge kimin köp bolup,
öz öýümde asudalykda ölerin.
Köklerim suwlara tarap ýaýrap,
şahalaryma bütin gije çyg düşýär.
At-abraýym könelmez,
ýaýym elimde bolar elmydam“.
Hemmeler sözlerime sabyrly gulak goýup,
maslahatymy ses-üýnsüz diňlärdiler.
Sözümi soňlanymdan soň, meniň bilen dawalaşýan bolmazdy,
sözlerim ýagyş damjalary kimin ýakymlydy olara.
Ýagşa garaşyşlary ýaly maňa garaşardylar,

sözlerimi ýaz ýagşy deý içerdiler.
Ýylgyryp bakanymda, gözlerine ynanmazdylar,
nurana ýüzümden ruhlanardylar.
Olara baş bolup, ýol görkezýän mendim,
leşgerleriň arasyndaky şa kimin,
ýas tutýanlara göwünlik berýän adam ýaly ýaşardym».
«Emma indi ýaşkiçiler,
üstümden gülýärler,
atalaryny sürimi goraýan
itleriň ýanynda goýmaga-da laýyk görmezdim. Meni ýigrenýärler, menden gaça
durýarlar,
ýüzüme tüýkürmegi-de hiç zatça görmeýärler. Indi janym takatdan düşdi,
meni muşakgatly günler gurşap aldy.
Gijesine süňňüm syzlaýar,
janymy gemirýän agyrylar dynuwsyzdyr.
Hudaý gazap bilen ýakamdan tutýar,
ezenegimden ýapysýar.
Hudaý meni laýa batyrdy,
toza, küle döndüm men.
Saňa ýalbarýan, maňa jogap bermeýäň,
aýaga galýan, Sen gözüňi diňe maňa dikýäň.
Maňa rehimsizlik etdiň,
güýç-gudratyň bilen meni ezýäň.
Meni galdyryp, ýele kowaladýaň,
gaý içinde derbi-dagyn edýäň.
Bilýän men, başymdan ölüm inderjegiňi,
ähli diriler üçin taýynlan ýeriňe äkitjekdigiňi.
Medet diläp perýat edýäne,
betbagta garşy el galdyrmak bolmaz ahyryn!
Gara günliniň halyna aglamadymmy?
Ýoksullar üçin ýüregim gyýym-gyýym bolmadymmy?
Emma ýagşylyga umyt baglamda, ýamanlyk geldi,
ýagtylyga garaşanymda, zulmat geldi.
Içim ot alyp, ynjalyk tapmaýar,

muşakgatly günler başyma düşýär.
Güneşsiz hamym garalýar,
jemagat arasynda durup, perýat edýärim.
Şagallara gardaş,
düýeguşlara ýoldaş boldum.
Hamym garalyp soýulýar,
süýeklerim gyzdyrmadan ýanýar.
Liramyň owazy ýasa,
tüydügimiň owazy agy sesine döňýär».
Indi siz dymyň-da, maňa geplemäge gezek beriň,
men başa gelenini göreýin.
Tenimi dişim bilen tike-tike edip,
janymy öz elimde goýaýyn.
Ol meni öldürer, mende umyt ýok.
Ýollarymyň dogrudygyny Oňa subut ederin.
Ine, şu meniň gutulyşym bolar,
çünki hudaýsyzlar Onuň huzuryna baryp bilmez.
Sözlerime dykgat bilen gulak goýuň,
aýdýanlarym gulagyňyzda galsyn.
Men dawamy taýýarladym,
aklanjagymy bilýärim.
Kim meniň bilen jedel etjek?
Şondan soň lal-jim bolup ölerdim.
«Boý gyza gyýa göz bilen
bakmajagyma ant içdim.
Çünki ýokardaky Hudaýdan paýym nedir,
gökdäki Gudratygüýçlüden mirasym nedir diýip pikir etdim.
Erbetleriň başyndan betbagtçylyk,
pislik edýänleriň başyndan bela inmeýärmi?
Ol yöreýän ýollarymy görüp,
her ädimimi yzarlaýar.
Men ýalan sözläp,
hilegärlige ýüz uran bolsam,
Hudaý adyl höküm etsin,

meniň päkdigimi bilsin.
Aýagym ýoldan çykan bolsa,
ýüregim gözüme eýeren bolsa,
ellerime gara ýokduran bolsam,
goý, ekenimi başgalar iýsin,
ekinim köki bilen sogrulsyn.

Ýüregimi bir aýala aldyran bolsam,
goňşymyň gapysynda bukuda ýatan bolsam,
goý, aýalym başganyň bugdaýyny üwesin,
goý, oňa başga erkekler ýanaşsyn.
Çünki bu azgynlykdyr,
höküm edilmeli jenaýatdyr.
Bu heläkçilik ýerine çenli ýakýan ot,
bar ekenimi köki bilen ýakar ol.

Gulum ýa-da gyrnagym maňa arz-şikaýat edende,
men olara adalatsyzlyk eden bolsam,
Hudaý aýaga galanda, men näme ederin?
Ol hasap soranda, Oňa näme jogap bererin?
Enemiň göwresinde meni ýaradan, olary-da ýaratmadymy näme?
Göwrede bize şekil beren bir Hudaý dälmi näme?

Garyplary isläninden mahrum eden bolsam,
dul hatyny umytdan düşüren bolsam,
ýa-da nanymy ýeke iýip,
ýetimler bilen paýlaşmadyk bolsam,
(ýaşlygymdan bäri ýetimlere atalyk edip geldim,
doglanym bäri dul hatynlara ýol görkezip geldim)
eşiksiz heläk bolany,
ýapynjasy bolmadyk mätäji görüp,
olary goýunlarymyň ýüňi bilen ýylatmadyk bolsam,
olar hem bütün ýüregi bilen meni alkyşlamadyk bolsalar,
kömekçilerimiň tarapymy çaljagyna gözüm ýetip,
ýetime el galdyran bolsam,

goý, omzum ýazsyn,
golum omzumdan omrulsyn.
Çünki Hudaýdan geljek betbagtçylykdan gorkdum,
beýikliginden ýaña Onuň huzurynda durup bilmezdim.

Altyna bil baglan bolsam,
sap altyna ynam eden bolsam,
ummasyz baýlygyma buýsanyp,
elimiň gazanjyna guwanan bolsam,
parlaýan Güne garap,
asmandaky ajaýyp Aýa bakyp,
köňlümiň meýlini azdyryp,
Aýa, güne sežde hökmünde ýüzüme sylan bolsam,
bu hem höküme laýyk etmiş bolardy,
gökdäki Hudaýy inkär etdigim bolardy.

Duşmanlarymyň heläkçiligine begenip,
başlaryndan bela inende, heşelle kakan dälidirin.
(Gargyş bilen olaryň ölümünü diläp,
dilim bilen günä etmedim.)
Çadyrymdakylar: „Eýýubyň beren etinden
garnyny doýurmaýan barmy?“ diýen bolsalar,
(mysapyr köçede ýatan dälidir,
çünki gapym mydama ýolagçylar üçin açykdy)
mähelleden juda gorkup,
olaryň ýigrenjinden heder edip,
dymyp, daşa çykman,
ýürekde etmişlerimi gizläp,
beýlekiler ýaly ýazyklarymy ýaşyran dälidirin.

Wah, maňa bir gulak asýan bolsady!
Wah, Gudratygüýçli Hudaý, Sen bir maňa jogap bersediň!
Şonda aýdan zatlarymyň hakdygyny subut edip, gol çekerdim!
Wah, Aýyplaýjym hökümleri ýazyp, elime bersedi!
Şübhesiz ony gerşimde göterip,

başyma täç ederdim.
Her ätlän ädimimiň hasabatyny bererdim Oňa,
şazada kimin Onuň huzuryna barardym.

Ýerim maňa garşy perýat eden bolsa,
onuň keşleri bile aglaşýan bolsa,
tölegsiz ýeriň hasylyndan iýen bolsam,
ýer eýeleriniň janyna kast eden bolsam,
goý, ol ýerde bugdaý ýerine tiken,
arpa ýerine haşal otlar bitsin!»

Eýýubyň sözleri tamam boldy.

Eýýup 11:1–31:40

Şeýdip, bu üç kişi Eýýup bilen jedelini bes etdi, çünki Eýýup öz gözüne dogruçyl göründi. Onsoň ram urugyndan, büz tiresinden bolan Barakeliň ogly Elihu muňa gazaplandy. Onuň Eýýuba gaty gahary geldi, sebäbi Eýýup Hudaýy däl-de, özüni aklady. Elihu Eýýubyň üç dostuna-da gaty gaharlandy, çünki olar dogry jogap tapmansoňlar, Hudaý günäkär ýaly bolup göründi. Elihu beýlekilerden ýaş bolandygy üçin, Eýýup bilen gepleşmäge öz nobatyna garaşdy. Bu üç adamdan jogap ýokdugyny görende, Elihu gazaplandy.

Büz tiresinden bolan Barakeliň ogly Elihu şeýle jogap berdi:

«Men ýaş, siz garry,
şonuň üçin men çekindim,
öz pikirimi aýtmaga gorkdum.
Içimi gepledip: „Goý, gojalar geplesinler,
ýaşulular paýhas bersinler“ diýdim.
Ýöne ynsana içindäki ruh,
Gudratygüýçliniň demi akyl berýär.
Paýhas diňe gojalarda däldir,
hakykata düşünýän diňe ýaşulular däldir.
Şonuň üçin: „Maňa gulak salyň,
men öz pikirimi beýan etsem“ diýýän.

Ine, men sözleriňize garaşdym,
aýtjak zadyňyzy agtarýarkaňyz,

parasatly gepiňize gulak asdym.
Sizi dykgat bilen diňledim,
emma hiç biriňiz Eýýubyň nähaklygyny subut etmediňiz,
hiç biriňiz onuň sözlerine jogap bermediňiz.
Siz: „Biz paýhas tapdyk,
ony Hudaý nähak çykarsyn, ynsan däl“ diýmäň.
Eýýup sözlerini maňa garşy gönükdirdi,
oňa siziň sözleriňiz bilen jogap bermerin. Çünki men sözden doly,
içimdäki ruh meni gyssaýar.
«Indi maňa gulak goý, eý, Eýýup,
diýjek sözlerimi diňle.
Ine, agzymy açýan,
sözlerim dilimiň ujunda.
Sözlerim päk ýürekden çykýar,
her diýjek sözüm hakykatdyr.
Hudaýyň Ruhy meni ýaratdy,
Gudratygüýçliniň demi maňa ýaşayyş berýär.
Başarsaň, maňa jogap ber,
jedelleşige taýynlan-da, öňümde dik dur!
Hudaýyň huzurynda menem edil seniň ýalydyryn,
menem toprakdan ýaradyldym.
Menden gorkmak gerek däl,
hüjümim agyr bolmaz.

Gepleriňi öz gulagym bilen eşitdim,
sözleriň gulagymda ýaňlanyp dur.
Sen: „Men päk, ýazyksyz,
tämiz, mende etmiş ýokdur.
Şonda-da Hudaý maňa garşy bahana tapýar,
meni Özüne duşman saýýar,
aýaklaryma künde salýar,
bütin ýollarymy synlaýar“ diýýärsiň.

Emma men saňa diýýän: sen bu babatda nähak,
çünki Hudaý ynsandan beýikdir.

„Ynsanyň hiç bir sözüne jogap bermeýär“ diýip,
näme üçin Onuň bilen jedelleşýärsiň?
Çünki Hudaý ynsana bir ýola,
düşünmese ikinji ýola-da gepleýär.
Düş, gijeki görnüş arkaly,
ynsanlary agyr uky basanda,
düşeklerinde ýatyrkalar,
ynsanlaryň gulaklaryna gepläp,
olary duýduryşlar bilen gorkuzýar.
Ol muny ynsanlary pis işlerden,
tekepbirlikden saklamak üçin,
olaryň janyny gabyrdan,
ömrüni ölümden gutarmak üçin edýär.
Düşeginde agyrylar bilen,
süýekleriniň dynuwsyz syzlamasy bilen olary jezalandyrýar.
Muňa görä, eý, bilimsekler, maňa gulak asyň,
heý-de, Hudaý pislik edermi?
Gudratygüýçli nähaklyk edermi?
Hudaý ynsanlaryň etmişlerini başlaryndan inderer,
olara öz pälinden tapdyrar.
Dogrusy, Hudaý hiç haçan pislik etmez,
Gudratygüýçli adalaty ýoýmaz.
Ynsanlar agyr sütem astynda perýat edýärler,
güýçlüleriniň elinden gutulmak üçin ýardam sorayarlar.
Ýöne hiç kim: „Gijesine aýdymly berýän Ýaradanyň niredede?
Ol bize ýer ýüzündäki haýwanlardan köp öwredýär,
bizi gökdäki guşlardan akylyly edýär“ diýmeýär.
Ýamanlyk edýänleriň tekepbirligi zerarly,
olar nalyş edende, Hudaý jogap bermeýär.
Elbetde, Hudaý boş nalyşy diňlemeýär,
Gudratygüýçli oňa ähmiýet bermeýär.
Hudaýy görmeýäriň diýseň-de,
dawaň Onuň önündedir, Oňa garaş.
Indi Hudaý gaharyna jeza bermeýär,

günä gaty üns bermeýär diýip,
Eýýup biderek sözläp,
hiç zat bilmezden gepini köpeldýär».
Elbetde, Hudaý gudratly,
hiç kimi kemsitmeýär Ol,
Ol paýhasda gudratlydyr.
Erbetleri diri goýmaz Ol,
ezilenlere adalatlylyk berýär.
Dogrularдан gözüni aýyrmaz,
olary şalar bilen tagtda oturdyp,
mertebelerini ebedilik beýgeldýär. Hudaý ezilenleri azaplaryndan gutarýar,
muşakgatlylara Özüni eşitdirýär.
Eýýup, diňle muny,
togta-da, Hudaýyň beýik işleri hakynda pikirlen.
Hudaýyň bulutlary nähili dolandyryşany,
nädip ýyldyrym çakdyryşany bilýäňmi?
Bulutlaryň deňagramlylygyny,
kämil Bilimliniň täsin işlerini bilýäňmi?
Ýer ýüzüne günorta ýeli öwürýän möwsümde,
eşikleri yssydan endamyna ýapysýan sen,
guýma бүрүнç аýна deк berk bolan asmany
Hudaý bilen bile guýup bilermiň?

Hudaýa näme diýmelidigini bize öwret,
sözümizi beýan edip bilmeýäris, çünki biz garaňkylykda.
Gürleşmek isleýänimi Hudaýa aýtmalymy?
Ýuwudylmak isleýän barmy?
Şemal geçip, bulutlar syrylanda,
gökde parlaýan nura
hiç kim seredip bilmez.
Hudaý demirgazykdan altyn şöhle saçyp gelýär,
Ol gudratly şöwkete beslenendir.
Gudratygüýçli elýetmez, gudratda beýikdir,
Ol adyldyr, dogrulykda beýikdir,

Ol hiç zulum etmeýär.

Şonuň üçinem ynsanlar Ondan gorkýarlar,

Hudaý olaryň paýhasyna üns bermeýär».

Onsoň Reb harasadyň içinden Eýýuba şeýle jogap berdi:

«Nadan sözleriň bilen

nesihatymy garalar ýaly kim bolupsyň?

Erkek kimin biliňi berk guşa,

seni sorag etjek, Maňa jogap ber!

Men ýeriň düýbüni tutanymda, sen niredediň?

Bilýän bolsaň, aýt hany!

Ýeriň ölçegini kesgidlän kim?

Sen bulary bilýändirin öýdýäňmi?

Onuň üstünden ýüp çeken kim?

Ýer sütünlerini saklaýan diregler nämä berkidilen?

Onuň burç daşyny kim goýdy?

Şonda daň ýyldyzlary aýdym aýdyşdylar,

ähli ylahy barlyklar begenjinden gygyryşdylar.

Reb Eýýuba şeýle diýdi:

«Gudratygüýçli bilen jedelleşen Oňa düzediş berermi?

Hudaý bilen dawalaşýan jogap bersin».

Eýýup Rebbe şeýle jogap berdi:

«Wah, men bir sanda ýok adam,

Saňa näme jogap bereýin?

Agzyma bek bolaryn indi.

Köp gezek gepledim, ýöne mende jogap ýok,

mundan artyk geplemen indi».

Reb harasadyň içinden şeýle jogap berdi:

«Erkek kimin biliňi berk guşa,

seni sorag etjek, Maňa jogap ber.

Meni adalatsyzlykda aýyplajakmy sen?

Özüňi aklamak üçin Meni hökümi etjekmi indi?

Hudaýyň güýji ýaly güýjüň barmy?

Onuňky ýaly güňleç sesiň barmy?
Özüňi şan-şöhrat we belent mertebe bilen beze,
şöhrat we hormat donuny geý.
Möwç alýan gazabyňy dök,
tekepbirlere bakyp, olary boýun egdir.
Tekepbirlere garap, olary dyza çöker,
erbetleri duran ýerlerinde mynjyrat.
Hemmesini bile topraga göm,
olary gabyrda bagla.
Şonda sag eliňiň seni halas edip biljegini
Men-de boýun alaryn.
Onsoň Eýýup Rebbe şeýle jogap berdi:
«Men bilýän, Seniň eliňden hemme zat gelýär,
göwnüňe gelen zady amala aşyrýaň.
Nesihatýňy garalajak barmy?
Şonuň üçinem men düşünmedik,
asla akyl ýetirip bilmedik zatlarym barada gepledim.
Indi maňa gulak assana, men geplejek,
Senden soraýyn, maňa jogap bersene.
Sen hakda gulagym bilen eşidipdim,
indi Seni öz gözlerim bilen gördüm.
Munuň üçin özümi ýigrenip,
başymdan gumdur kül sowrup toba edýärim».

Reb Eýýup bilen gürrüňini tamamlandan soň, teýmanly Elipaza ýüzlenip, şeýle diýdi: «Meniň saňa we seniň beýleki iki dostuňa garşy gazabym lowlaýar, çünki siz gulum Eýýup ýaly Men barada hakykaty sözlemediňiz. Şonuň üçin hem indi ýedi öküz bilen ýedi goçy alyň-da, gulum Eýýubyň ýanyna baryp, özüňiz üçin ýakma gurbanlygyny hödür ediň. Gulum Eýýup siziň üçin dileg eder. Men siz bilen akmaklygyňyza görä iş salyşmaryn, onuň dilegini kabul ederin, çünki siz Men barada hakykaty gulum Eýýup ýaly sözlemediňiz». Şeýdip, teýmanly Elipaz, şuwaly Bildat hem-de nagamly Sopar Eýýubyň ýanyna gidip, Rebbiň tabşyryşy ýaly hem etdiler. Reb Eýýubyň dilegini kabul etdi.

Eýýup dostlary üçin dileg edenden soň, Reb oňa bar zatlaryny yzyna gaýtaryp berdi. Reb oňa öňküsinden iki esse köp zat berdi. Onsoň ähli doganlarydyr uýalary we öňki tanyşlary Eýýuby görmäge gelip, öýünde bile çörek iýdiler. Onuň başyna Rebbiň getiren belalary üçin

duýgudaşlyk bildirip, oňa teselli berdiler. Olaryň hersi Eýýuba bir bölek kümüş bilen altyn ýüzük berdiler.

Reb Eýýubyň soňky durmuşyny öňki durmuşyndan-da has bereketli etdi. Onuň on dört müň goýun-geçisi, alty müň düýesi, müň jübüt öküzi we müň urkaçy eşegi bardy. Şeýle hem ýedi ogly, üç gyzy bardy. Birinji gyzynyň ady Ýemima, ikinjisiniň ady Kesiýa, üçünjisiniň ady Kerenhappukdy. Dünýäniň hiç bir künjeginde Eýýubyň gyzlary ýaly görmegeý gyzlar ýokdy. Kakalary erkek doganlary bilen birlikde olara-da miras berdi.

Mundan soň Eýýup ýüz kyrk ýyl ýaşap, çagalaryny, dört arka çenli agtyk-çowluk gördi. Şeýdip, Eýýup gojalyp, durmuşdan razy bolup dünýäden ötdi.

Eýýup 32:1–42:17

Tefsir

Bilşiňiz ýaly, biz çydamlylyk görkezenlere bagtly diýýäris. Siz Eýýubyň çydamlylygy hakda eşidensiňiz, iň soňunda onuň üçin Rebbiň nämeler edendigini-de bilýänsiňiz. Hawa, Reb merhemetli we rehim-şepagatlydyr.

Ýakup 5:10-11

Ybraýym pygamber

Teranyň nesilleri şulardyr. Teradan Ybram, Nahor we Haran doguldy. Harandan Lut doguldy. Haran öz dogduk mekanynda, babyllylaryň Ur galasynda kakasy Tera dirikä aradan çykdy. Ybram bilen Nahor öýlendiler; Ybramyň aýalynyň ady Seraý, Nahoryňky bolsa Milkady. Milka Haranyň gyzydy. Haran Iskanyň hem kakasydy. Seraý önelgesizdi; onuň çagasy ýokdy. Tera ogly Ybramy, agtygy Haranyň ogly Luty, gelni bolan Ybramyň aýaly Seraýy öz ýanyna alyp, Kengan topragyna gitmek üçin babyllylaryň Ur galasyndan çykyp gaýtdy. Olar Harana gelip, şol ýerde mesgen tutdular. Tera iki ýüz baş ýaşynda Haranda aradan çykdy.

Reb Ybrama şeýle diýdi: «Öz ýurduňy, kowumdaşlaryňy we ataňyň hojalygyny taşla-da, Meniň saňa görkezjek ülkäme git.

Senden beýik millet ýaradyp,

Men seni ýalkaryn,

adyňy arşa götererin,

başgalar sen arkaly ýalkanarlar

biri-birlerine pata bererler.

Seni ýalkany ýalkaryn,
seni näletläni-de näletlärin;
Ýer ýüzündäki ähli milletler
sen arkaly pata alarlar».

Ybram Rebbiň aýdysy ýaly ýola düşdi. Lut hem onuň bilen bile gitdi. Harandan çykyp gaýdanda, Ybram ýetmiş baş ýaşyndady. Ol aýaly Seraýy, doganyňyň ogly Luty hem-de Harandaky ähli mal-mülküni we gullaryny alyp, Kengan ýurduna tarap ýola düşdi. Olar Kengana geldiler. Ybram Kenganyň içi bilen Şekemiň golaýyndaky Moredäki dub agajyna çenli gitdi. Ol döwürlerde kenganlar şol ýerde ýaşaýardylar.

Reb Ybrama görnüp: «Men şu ýurdy seniň nesliňe berjek» diýdi. Ybram ol ýerde özüne görnen Rebbe gurbanlyk sypasyny ýasady. Soňra ol ýerden Beýteliň gündogaryndaky daglyga tarap gitdi. Ol günbatardaky Beýtel we gündogardaky Aý galalarynyň arasynda öz çadyryny dikdi. Ybram ol ýerde Rebbe gurbanlyk sypasyny ýasap, Rebbe ybadat etdi. Soňra ol bir ýerden başga ýere göçüp-gonup, günorta tarap ýoluny dowam etdirdi.

Kenganda gazaply açlyk başlandy. Şoňa görä, açlyk gutarýança, Ybram wagtlaýyn Müsüre gitdi. Olar Müsüre golaýlanlarynda, Ybram aýaly Seraýa: «Men seniň juda owadan aýaldygyňy bilýärim. Müsürliler seni görüp: „Bu onuň aýaly“ diýerler; onsoň olar meni öldürerler, seni bolsa diri galdyrlar. Olaryň sen üçin maňa ýagşylyk ederleri we seniň üstüň bilen meniň janymyň halas bolary ýaly, sen olara: „Men onuň aýal dogany“ diý» diýdi.

Ybram Müsüre gelende, müsürliler Seraýyň juda owadandygyny gördüler. Seraýy gören faraonyň köşk emeldarlary faraona Seraýyň gözelligini tarypladylar. Hatyn köşge äkidildi. Seraýyň hatyrasyna faraon Ybrama ýagşylyk etdi. Ol Ybrama dowarlar, öküzler, eşekler, gulgynaklar we düýeler berdi. Reb Ybramyň aýaly Seraý sebäpli faraon we onuň köşgündäki adamlara elhenç keseller bilen ejir çekdirdi. Şonda faraon Ybramy ýanyna çagyryp: «Meni nä günlere saldyň?! Seraýyň öz aýalyňdygyny näme üçin maňa aýtmadyň?

Gelip çykyş 11:27–12:18

Şu wakalardan soň Ybrama görnüş arkaly Rebbiň sözi aýan boldy. Reb oňa şu sözleri aýtdy: «Ybram, gorkma! Men seniň galkanyňdyryn, seniň sylagyň juda uly bolar». Ybram: «Eý, Hökmürowan Reb, Sen maňa näme berjek? Meniň heniz-de perzendim ýok. Hojalygym damaskly Eligezere miras galar. Sen maňa perzent bermänsoň, hojalygyndaky gulum maňa mirasdar bolar» diýdi. Ybrama Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Ol seniň mirasdaryň bolmaz, öz biliňden önjek seniň mirasdaryň bolar». Soňra Reb Ybramy daşary çykaryp: «Asmana seret. Sen şol görüňýän ýyldyzlary sanap bilseň sanaý. Seniň şonça-da nesliň bolar» diýdi. Ybram Rebbe iman etdi we Reb ony dogry hasaplady.

Reb Ybrama: «Şu ýurda eýe bolmagyň üçin, seni babyllylaryň Ur galasyndan çykaran Reb Mendirin» diýdi. Ybram: «Eý, Hökmürowan Reb! Özümiň şu topragyň eýesi boljakdygymy men nädip bilerin?» diýdi. Reb oňa: «Maňa üçýaşar göle, üçýaşar geçi, üçýaşar goç, gumry hem-de ýaş kepderi getir» diýdi. Ybram getirip, olaryň hersini iki bölege bölde we her bölegi beýleki böleginiň garşysynda goýdy. Ýöne ol guşlary bölmedi. Ybram läşleriň üstünde aýlanyşýan çaykelleri kowdy.

Gün ýaşyp barýarka, Ybramy agyr uky basmarlady; onuň üstüne elhenç gorky howpy abandy.

Reb Ybrama şeýle diýdi: «Sen şuny bilip goýgun: seniň nesliň ýat toprakda gelmişek hem gul bolup ýaşar we şol ýeriň halky olary dört ýüz ýyllap ezer. Emma Men seniň nesliň gul eden milletiň jezasyny bererin. Şondan soň olar ummasyz mal-mülki bilen ol ýerden çykarlar.

Sen bolsa uzak ýaşarsyň, asudalykda ölüp, ata-babalaryňa gowşarsyň. Nesliňiň dördünji arkasy bu ýere dolanyp geler, çünki amurlaryň günäsi heniz jeza almak derejesine ýetenok».

Gün ýaşyp, garaňky düşende, tüsseli ojak hem-de ýalynly çyra görnüp, bular haýwan bölekleriniň arasyndan geçipmiş.

«Müsür derýasyndan tä beýik Ýewfrat derýasyna çenli uzalyp gidýän şu ýurdy: keýnleriň, kenizleriň, kadmonlaryň, hetleriň, perizleriň, rapalaryň, amurlaryň, kenganlaryň, girgaşlaryň we ýabuslaryň ýaşaýan ýurduny Men seniň nesliňe berýändirin» diýip, hut şol gün Reb Ybram bilen äht edişdi.

Ybramyň aýaly Seraý oňa çaga dogrup bermedi. Seraýyň Hajar atly müsürli bir gyrnagy bardy. Bir gün Seraý Ybrama: «Sered-ä, Reb meni çaga dogurmakdan saklady. Sen meniň gyrnagym bilen ýat. Belki, ol maňa çaga dogrup berer» diýdi. Ybram Seraýyň sözüne gulak asdy. Şeýdip, Seraý müsürli gyrnagy Hajary öz adamsy Ybrama aýallyga berdi. (Bu waka bolup geçende, Ybram Kenganda on ýyl ýaşapdy.)

Ybram Hajar bilen ýatdy we Hajar göwreli boldy. Hajar özüniň göwrelidigini bilenden soň, öz bikesine ýigrenç bilen seretdi. Seraý Ybrama: «Meniň mertebämiň peselmegine sen sebäp bolduň! Öz gyrnagymy seniň goýnuňa beren mendirin. Ol özüniň göwrelidigini bileni bäri maňa ýigrenç bilen seredýär. Ikimizden haýsymyzyň mamladygymyzy, goý, Reb çözsün» diýdi.

Ybram Seraýa: «Gyrnagyň öz eliňde. Sen oňa islän zadyňy et» diýdi. Şunlukda, Seraý Hajara juda ýowuz daraşyp ugrady. Hajar ondan gaçyp gitdi.

Rebbiň perişdesi Hajary çöl içindäki, Şur ýolundaky suw gözbaşyndan tapdy. Ol ondan: «Eý, Seraýyň gyrnagy Hajar, nireden gelip, nirä barýarsyň?» diýip sorady. Hajar: «Bikäm Seraýdan gaçyp barýaryn» diýip jogap berdi. Rebbiň perişdesi Hajara: «Bikäň ýanyňa dolan-da, oňa tabyn bol» diýdi. Rebbiň perişdesi sözüni dowam edip, Hajara: «Seniň nesliňi şeýle bir köpelderin welin, hatda olary sanap-da bolmaz.

Sen häzir göwreli; seniň bir ogluň bolar.

Sen onuň adyna Ysmaýyl dakarsyň,
çünki Reb seniň ahy-nalaňy eşitdi.

Ol gulan ýaly bir adam bolar.

Ol her kese, her kes hem oňa garşy bolar.

Ol öz doganlarynyň hiç biri bilen oňuşmaz».

«Men, hakykatdan-da, özüme üns berýän Hudaýy gördüm» diýip, Hajar özi bilen gepleşen Rebbi «Görýän Hudaý» diýip atlandyrdy. Şoňa görä-de Kadeş bilen Berediň arasyndaky ol guýy «Beýer-lahaýroý» diýip atlandyrylandyr.

Hajar Ybrama bir ogul dogrup berdi. Ybram oglunyň adyna Ysmaýyl dakdy. Hajar Ysmaýyly dogranda, Ybram segsen alty ýaşyndady.

Ybram togsan dokuz ýaşyndaka, Reb oňa görnüp, şeýle diýdi: «Men Gudratygüýçli Hudaýdyryn. Sen Meniň nazarymda gez we takwa bol. Men seniň bilen äht ederin we saňa juda köp nesil bererin». Şol wagt Ybram Onuň önünde ýüzin düşdi. Hudaý oňa şeýle diýdi: «Seniň bilen edýän ähtim, ine, şudur: sen köp milletleriň atasy bolarsyň; indiden beýläk seniň adyň Ybram däl-de, Ybraýym bolar, çünki Men seni köp milletleriň atasy edýärim. Men seni juda örnederin. Senden milletler hem şalar dörär. Men seniň bilen we seniň nesliň bilen nesilden-nesle dowam etjek ebedilik äht baglaşaryn. Men seniň hem-de seniň nesliň Hudaýy bolaryn. Häzirki gelmişek bolup ýaşap ýören ýeriň bolan Kengan ýurduny tutuşlygyna Men saňa hem-de nesliňe ebedilik mülk edip bererin. Men olaryň Hudaýy bolaryn».

Hudaý sözüni dowam edip, Ybraýyma şeýle diýdi: «Sen we seniň nesliň nesilden-nesle Meniň ähtimi berjaý etmelisiňiz. Siz Meniň sen we seniň geljekki nesliň bilen edýän ähtimiň şertlerini berjaý etmelisiňiz. Araňyzdaky erkekleriňiziň ählisini sünnetlemelisiňiz. Ujydyňzyň pürçüginini kesdirip, sünnetleniň. Sünnet siz bilen Meniň aramdaky ähtiň nyşany bolar. Mundan beýläk öz nesliňizden, şeýle hem özüňizden bolman, kesekilerden satyn alan gullaryňyzdan doglan erkek çagalaryň hemmesi sekiz günlükkä sünnetlenmelidir. Seniň öz hojalygyňda doglan gullaryň-da, satyn alan gullaryň-da sünnetlenmelidir. Şeýle etmek bilen, siziň teniňiz Meniň siz bilen eden ähtimiň bakydygyny görkezer. Ujydyňyň pürçüginini kesdirip, sünnetlenmedik erkek ähti bozan adam hökmünde öz halkynyň arasyndan çykarylsyn».

Hudaý Ybraýyma: «Indi aýalyňyň adyny Seraý diýip tutma. Mundan beýläk onuň ady Sara bolar. Men Sarany ýalkaryn; ondan saňa bir ogul hem bererin. Men Sarany ýalkaryn; ol ençeme milletleriň enesi bolar. Onuň neslinden şalar dörär» diýdi. Ybraýym Onuň önünde ýüzin düşdi; soňra ol gülüp, içinden: «Ýüz ýaşyndaky adamdanam, heý, çaga doglarmy?! Togsan ýaşyndaky Sara-da bir çaga dogrup bilermi?!» diýdi. Soňra Ybraýym ýene Hudaýa: «Ysmaýyly mirasdarym

hökmünde kabul etsediň!» diýdi. Hudaý şeýle diýdi: «Ýok! Hut öz aýalyň Sara saňa bir ogul dogrup berer. Sen onuň adyna Yshak dakarsyň. Men onuň özi we tutuş nesli bilen ebedilik äht baglaşaryn. Men seniň Ysmaýyl hakda aýdanyňy-da eşitdim. Men Ysmaýyly ýalkap, örnedip, ony juda köpelderin. Ondan on iki sany tirebaşy dörär. Men Ysmaýyldan uly millet dörederin. Emma Men Öz ähtimi geljek ýylyň hut şu pursadynda Saradan doguljak Yshak bilen baglaşaryn». Hudaý Ybraýym bilen eden gürrüňini tamamlap ýokary göterildi.

Ybraýym Hudaýyň özüne buýruşy ýaly, hojalygyndaky erkekleriň hemmesini, ogly Ysmaýyly, öz hojalygynda doglan gullary we satyn alan gullaryny hut şol günün özünde sünnetledi. Ybraýym togsan dokuz ýaşynda sünnetlendi. Onuň ogly Ysmaýyl on üç ýaşynda sünnetlendi. Ybraýym bilen onuň ogly Ysmaýyl bir günde sünnetlendi. Ybraýymyň hojalygyndaky erkekleriň ählisi, onuň hojalygynda doglan gullary-da, kesekilerden satyn alan gullary-da onuň bilen bile sünnetlendiler.

Bir gün Günüň jokrama yssy wagtynda Ybraýym Mamrāniň dub tokaýjygynyň ýanyndaky çadyrynyň agzynda otyrka, oňa Reb göründi. Ybraýym töweregine seredip, aňyrrakda üç kişiniň durandygyny gördi. Ybraýym olary gören badyna, garşylamak üçin çadyrynyň agzyndan olara tarap ylgady. Ol iki bükülip, olara tagzym etdi. Ybraýym şeýle diýdi: «Eý, jenabym, eger men siziň göwnüňizden turan bolsam, onda öz guluňyzyň duşundan sowlup geçmän. Men size aýagyňyzy ýuwar ýaly suw getirdeýin. Şu agajyň aşagynda dem-dynjyňyzy alaýyň. Size güýç-kuwwat berer ýaly bir bölek nan getireýin, çünki ýoluňyz bendäňiziň üstünden düşdi ahryryn! Soňra ýoluňyzy dowam etdirersiňiz». Olar: «Aýdyşyň ýaly edäý» diýdiler. Ybraýym howlukmaç çadyra, Saranyň ýanyna geldi-de, oňa: «Derrew üç kersen oňat undan hamyr ýugur-da, nan ýap» diýdi. Soňra Ybraýym mallaryna tarap ylgady-da, sürüden ýaş hem semiz bir göläni saýlap, ony hyzmatkär ýigide berdi. Onsoň hyzmatkär dessine nahar taýýarlamaga girişdi. Ybraýym gatyk, süýt hem bişirilen göläniň etini getirip, adamlaryň önünde goýdy. Myhmanlar naharlandylar. Ybraýymyň özi bolsa olaryň ýanynda agajyň aşagynda durdy.

Adamlar Ybraýymdan: «Aýalyň Sara nirede?» diýip soradylar. Ybraýym: «Sara ol taýda, çadyrda» diýip jogap berdi. Olaryň biri: «Indiki ýyl şu wagtlar men seniň ýanyňa ýene dolanyp gelerin we oňa çenli aýalyň Saradan bir ogul bolar» diýdi. Sara onuň arkasyndaky çadyryň agzynda bularyň gürrüňini diňläp durdy. Ybraýym bilen Saranyň ikisiniň-de ýaşlary birçene barypdy; olar örän garrapdylar. Sarada aýbaşy gelmesi kesilipdi. Şoňa görä Sara içinden gülüp: «Men-de, adamym-da garry; şu ýaşdan soň men beýle şatlyga eýe bolup bilerinmi?!» diýdi. Şonda Reb Ybraýymdan: «Näme üçin Sara „Şu ýaşdan soň men, heý, çaga dogrup bilerinmi?!“ diýip güldi?» diýip sorady. «Rebbiň başarmajak zady barmy?! Bellenen wagtda, indiki ýyl şu wagtlar ýanyňa dolanyp gelenimde, Saranyň bir ogly bolar» diýdi. «Men gülmedim» diýip, Sara

gorkusyna boýun almadý. Reb: «Ýok, sen güldüň» diýdi.

Adamlar turup, Sodoma tarap ýola düşdüler. Ybraýym hem olary ugratmak üçin olar bilen bile gitdi. Reb şeýle diýdi: «Etjek bolýan işimi Ybraýymdan gizläýinmi?! Ybraýymdan beýik hem güýçli bir millet dörär. Ýer ýüzüniň ähli milletleri Ybraýymdan pata alarlar. Dogruçyllyk hem adalatlylyk bilen Rebbiň ýolundan ýöremekligi ogullaryna we nesillerine tabşyrsyn diýip, Men Ybraýymy saýladym. Eger olar Meniň aýdanlarymy berjaý etseler, onda Men Ybraýyma beren wadalarymyň hemmesini ýerine ýetirerin». Soňra Reb Ybraýyma: «Halkyň Sodom bilen Gomoranyň garşysyna edýän ahy-nalasyny eşitdim; olaryň günäleri juda agyrdyr. Men aşak düşüp göreýin. Olaryň etmişi, hakykatdan-da, Maňa ýetişi ýaly erbetmikä? Men anyklaýyn» diýdi.

Şeýdip, adamlar ol ýerden gaýdyp, Sodoma tarap ýola düşdüler. Ybraýym bolsa Rebbiň huzurynda durdy. Ol Rebbe golaýlaşyp, Oňa şeýle diýdi: «Sen beýtseň, günäliniň oduna bigünä-de ýanmazmy?! Aýdaly, galada elli sany bigünä bar. Şol elli sany bigünä adamyň haky üçin oňa haýpyň gelmezmi? Sen şonda-da galany weýran edermiň? Günäli bilen bigünäniň arasyna parh goýman, bigünäni günäliler bilen bile öldürmäweri! Beýle iş etmeklik Senden daşda bolsun! Bütün Ýer ýüzüniň Kazysy – Sen adalatly hereket etmeli ahyrn!» Reb: «Eger-de Sodom galasyndan elli sany bigünä adam tapsam, onda Men olaryň hatyrasyna tutuş galany diri galdyryryn» diýdi. Ybraýym oňa şeýle ýüzlendi: «Seniň önünde tozdur kül kimin bolsam-da, men Sen Taňrym bilen gepleşmäge ýürek edýän. Eger galadaky bigünäleriň sany kyrk baş bolaýsa, şonda nädersiň? Baş adamyň kemterlik edýändigini üçin Sen tutuş galany weýran edermiň?» Ol Ybraýyma: «Eger-de Men ol ýerden kyrk baş sany bigünäni tapsam, onda ony weýran etmerin» diýip jogap berdi. Ybraýym Ondan ýene-de: «Aýdaly, galadan diňe kyrk sanysy tapylýar, onda näme?» Ol: «Eger Men ol ýerden kyrk sany bigünä tapsam, onda ony weýran etmerin» diýdi. Onsoň Ybraýym Taňra ýüzlenip: «Eý, Taňrym, geplesem maňa gaharyň gelmesin. Aýdaly, galadan otuz sanysy tapylýar, onda näme?» diýdi. Reb: «Eger ol ýerden otuz sany bigünä tapsam, onda Men ony weýran etmerin» diýdi. Ybraýym ýene-de ýüzlenip: «Men Sen Taňrym bilen gepleşmäge ýürek edýän. Aýdaly, galada ýigrimi sany bigünä bar» diýdi. Taňry: «Ýigrimi sany bigünäniň hatyrasy üçin Men galany weýran etmerin» diýdi. Ybraýym: «Eý, Taňrym, maňa gaharyň gelmesin! Men iň soňky gezek Saňa ýüz tutýaryn. Aýdaly, galada bary-ýogy on sany bigünä bar» diýdi. Taňry: «On bigünäniň hatyrasy üçin Men ony weýran etmerin» diýip jogap berdi.

Reb Ybraýym bilen gürrüňini tamamlandan soň, onuň ýanyndan gitdi. Ybraýym bolsa öýüne dolanyp geldi.

Gelip çykyş 15:1–18:33

Lut pygamber

Agşamara häлки iki perişde Sodom galasyna geldi. Lut galanyň derwezesinde otyrды. Ol perişdeleriň gelýänini görüp, ýerinden turup, olaryň önlerinden çykyp, olara iki бүкүlip tagzym etdi. Lut: «Eý, jenaplar, aýagyňyzy ýuwuň-da, bu gije öýüme myhman boluň. Ertir ir bilen turup, ýoluňyzy dowam etdirersiňiz!» diýdi. Olar: «Ýok, biz gijäni meýdançada geçireris» diýdiler. Lut ýüreginden syzdyryp ýalbaransoň, olar onuň öýüne sowuldylar. Ol perişdeleri hezzetläp, olara petir bişirip berdi. Olar naharlandylar. Olar ýatmazdan öň, Sodomyň ýaşugarry ähli erkek adamlary Lutuň öýüniň daşyny gabadylar. Olar Luta: «Şu gije öýüňe gelen adamlar nirede? Olary biziň ýanymyza çykar, biz olar bilen ýatjak» diýip gygyryşdylar. Lut daşary çykyp, gapyny daşyndan ýapdy we ýyganan adamlara: «Eý, doganlar, gabahatlykdan el çekiň. Meniň iki sany boý gyzym bar. Men şolary siziň eliňize bereýin. Siz olara islän zadyňyzy edäýiň, ýöne bu adamlara degmäň. Olar meniň öýümi penalap geldiler» diýdi. Emma olar Luta: «Aýryl gapydan» diýdiler. Olar soňra: «Gelmişek halyňa bize akyl öwretjek bolýaňmy? Indi biz seni olardan hem beter ederis» diýşip, gapyny döwmek üçin Luta topuldylar. Emma içerdäki adamlar gapyny açyp, Luty içeri saldylar-da, gapyny ýapdylar. Olar gapynyň agzynda duranlaryň uludan-kiçä ählisiniň gapyny tapyp bilmezleri ýaly gözlerini kör etdiler.

Adamlar Luta şeýle diýdiler: «Seniň bu ýerde ýene kimiň bar? Ogul-gyzyňmydyr, giýewiňmidir, garaz, galadaky özüňe degişli adamlaryň ählisini al-da, bu ýerden çyk. Biz Sodomy weýran etjekdiris. Reb bu ýeriň halkyna garşy edilýän uly ahy-nalalary eşidip, bizi Sodomy weýran etmäge iberdi». Lut özüne giýew boljaklaryň ýanyna baryp olara: «Basym bu ýerden çykyň, Reb galany weýran etjekdir» diýdi. Emma olar Lut degişýändir öýtdüler. Daň atandan soň perişdeler: «Gala weýran edilende heläk bolmazyňyz ýaly, aýalyň bilen ýanyňdaky iki gyzyňy hem al-da, bu ýerden çyk!» diýip, Luty gyssap başladylar. Emma Lut ikerjiňlendi. Şol wagt adamlar Lutuň, onuň aýalynyň hem iki gyzynyň elinden tutup, Rebbiň merhemeti bilen olary aman-sag galadan alyp çykdylar. Galadan çykanlaryndan soň adamlaryň biri: «Indi gaç-da, başyňy gutar. Zzyňa garama! Düzlükde aýak çekme, göni daga gaç, ýogsam gala bilen bile heläk bolarsyň» diýdi.

Ýöne Lut oňa şeýle diýdi: «Ýok, ýok jenabym! Guluňyz seniň nazaryňda eýýäm merhemet tapdy. Sen meni ölümden halas edip, maňa ýagşylyk etdiň. Emma men daglara gaçyp bilmerin; men betbagtçylyga ýolugyp, ölerin diýip gorkýaryn. Şu golaýda kiçjik bir gala bar. Ol kiçi ahyryn. Özümi şol ýere atmaga maňa ygtyýar etseň, men ölümden halas bolaryn». Ol Luta:

«Bolýar, seniň haýyşyňy ýerine ýetirerin. Men şol diýýän galaňy weýran etmerin. Sen basym gaç, çünki sen ol ýere baryp ýetýänçäň, men hiç zat edip bilmerin» diýdi. Şoňa görä-de ol gala Sogar diýlip atlandyryldy.

Gün doganda, Lut Sogara gelip ýetdi. Şol wagt Reb Sodom bilen Gomora galalarynyň üstüne gökden otly kükürt ýagdyryp, bu iki galany daş-töweregi, ähli ilatydyr ösümlikleri bilen bile weýran etdi. Lutuň aýaly yzyna garady we şol bada duz sütünine öwrüldi.

Ybraýym daň bilen turup, özüniň Rebbiň huzurynda duran ýerine gitdi. Ybraýym Sodoma, Gomora we tutuş düzlüğe tarap aşak seredip, ol ýurtdaky asmana göterilýän tüssäniň edil ojakdan çykýan ýalydygyny gördi.

Şeýdip, Hudaý düzlükdäki iki galany weýran edende, Ybraýymy ýatdan çykarmady; Lutuň mesgen tutan galalaryny weýran edende, Hudaý Luty ol betbagtçylykdan halas etdi.

Lut Sogarda galmakdan gorkup, iki gyzyny-da alyp, bu ýerden çykdy. Ol dagda mesgen tutup, gyzlary bilen bile bir gowakda ýaşaberdi. Bir gün gyzlaryň ulusy uýasyna: «Kakamyz garrap barýar; dünýä adatynda görä biziň ýanymyza girer ýaly ýer ýüzünde hiç bir erkek kişi ýok. Gel, kakamyza şerap içirip, onuň bilen ýataly. Şeýdip, biz öz kakamyzdan perzentli bolarys» diýdi.

Gyzlar şol gije kakalaryny serhoş etdiler. Şeýdip, gyzlaryň ulusy öz kakasynyň ýanyna girip, onuň bilen ýatdy. Lut gyzynyň haçan ýatyp, haçan turanyňy-da bilmedi. Ertesi gün ýene gyzlaryň ulusy öz doganyňa: «Men öten agşam kakam bilen ýatdym. Gel, bu gije-de ony serhoş edeli; sen hem onuň bilen ýat. Şeýdip, biz öz kakamyzyň üsti bilen perzentli bolarys» diýdi. Gyzlar bu gije hem kakalaryny serhoş etdiler. Bu gezek gyzlaryň kiçisi öz kakasynyň ýanyna girip, onuň bilen ýatdy. Lut onuň-da haçan ýatyp, haçan turanyňy bilmedi.

Şeýdip, Lutuň iki gyzy-da öz kakasyndan göwreli boldy. Gyzlaryň ulusy bir ogul dogurdy we onuň adyna Mowap dakdy. Ol häzirki mowaplaryň nesilbaşysydyr. Gyzlaryň kiçisi-de bir ogul dogurdy we onuň adyna Benamy dakdy. Ol häzirki ammonlaryň nesilbaşysydyr.

Gelip çykyş 19:1-38

Ysmaýyl pygamber

Ybraýym daň bilen turdy-da, biraz nan hem bir meşik suw alyp, olary Hajaryň egnine atdy. Ol oglany Hajaryň gözegçiligine berip, ony goýberdi. Hajar gidip, Beýerşebanyň çölünde esli wagt entedi.

Meşikdäki suw tükendi. Hajar oglany bir gyrymsy agajyň aşagynda taşlap gitdi. «Oglumyň ölenini bir görmäýin» diýip, gidip, oglundan okýetim uzaklykda oturyp, içigip-içigip aglady.

Hudaý oglanyň sesini eşitdi. Hudaýyň perişdesi gökden Hajary çagyryp: «Hajar, näme boldy? Gorkma, Hudaý oglanyň sesini eşitdi. Bar, oglany ýerinden galdyr-da, elinden tut. Men ondan bir beýik millet ýaradaryn» diýdi. Hudaý Hajaryň gözüni açdy we ol bir suwly guýyny gördi. Ol baryp, guýudan meşigini doldurdy-da, ondan ogluna içirdi.

Hudaý ol oglan bilen bileli. Ol ulalyp, çölde ýaşap, ökde kemaňçy bolup ýetişdi. Oglan Paran çölünde ýaşaýardy. Ejesi ony müsrüli bir gyza öýerdi.

Şular Ysmaýylyň nesilleriniň obalaryna we düşelgelerine görä atlarydyr. Olar on iki tirebaşydyrlar.

Gelip çykyş 21:14-21

Gelip çykyş 25:16

Yshak pygamber

Reb edil aýdyşy ýaly, Sara beren wadasyny berjaý etdi. Sara göwreli bolup, Ybraýymyň garran çagynda oňa bir ogul dogrup berdi. Ybraýym özüniň Saradan bolan oglunyň adyna Yshak dakdy. Hudaýyň buýruşy ýaly, Ybraýym Yshagy sekiz günlükkä sünetledi. Ogly Yshak doglanda, Ybraýym ýüz ýaşyndady. Sara: «Hudaý maňa begenç hem gülki getirdi. Oglumyň bolandygyny eşiden her kişi meniň bilen bile gülşer. Ybraýyma Sara çaga emdirer diýen bolsa, muňa ynanan tapylarmydy?! Emma, ine, ol gojalansoň, men oňa ogul dogrup berdim» diýdi. Çaga ulaldy, ony süýtde aýyrdylar. Şol gün, ýagny Yshagyň süýtde aýrylan günü Ybraýym uly toý tutdy.

Şol wakalardan soň Hudaý Ybraýymy synady. Hudaý oňa: «Ybraýym!» diýip seslendi. Ybraýym Oňa: «Lepbeý» diýip jogap berdi. Hudaý: «Ogluňy, ýalňyz ogluňy, söýgüli ogluň Yshagy al-da, Moryýa ýurduna bar we Meniň saňa görkezjek dagymyň üstünde Yshagy Hudaýa ýakma gurbanlygy hökmünde hödür et» diýdi. Ybraýym daň bilen turup, eşegini gaňňalady. Öz hyzmatkärlerinden ikisini hem-de Yshagy ýanyna aldy; ýakma gurbanlygy üçin odun döwürşdirdi we Hudaýyň özüne aýdan ýerine gitdi. Üçülenji gün Ybraýym ol ýeri uzakdan gördi. Ybraýym hyzmatkärlerine: «Siz şu ýerde, eşegiň ýanynda galyň. Oglum ikimiz beýleräge gidip, sežde edip, onsoň yzmyza dolanyp geleris» diýdi. Ol ýakma gurbanlygy üçin niýetlenen odunlary ogly Yshagyň omzuna goýdy, ot bilen pyçagy bolsa Ybraýymyň özi göterdi. Şeýdip, ikisi tirkeşip gitdiler. Olar gidip barýarkalar, Yshak birden: «Kaka!» diýip, Ybraýyma ýüzlendi. Ybraýym: «Näme, oglum?» diýdi. Yshak: «Ot-da, odun-da bar, ýöne ýakma gurbanlygy üçin janly niredede?» diýdi. Ybraýym: «Ýakma gurbanlyk janlysy bilen Hudaýyň özi üpjün eder,

oglum» diýip jogap berdi. Olar ýollaryny dowam etdirdiler.

Olar Hudaýyň Ybraýyma görkezen ýerine gelip ýetdiler. Ybraýym ol ýerde gurbanlyk sypasyny ýasady. Odunlary onuň üstüne üýşürdi we ogly Yshagy daňyp, ony odunlaryň üstünde ýatyrdy. Soňra ogluny gurban etmek üçin pyçagyny eline aldy. Onsoň Rebbiň perişdesi oňa gökden: «Ybraýym! Ybraýym!» diýip gygyrdy. Ybraýym Oňa: «Lepbeý» diýip jogap berdi. Perişde: «Oglana el gatma, oňa hiç zat etme. Indi Men seniň Hudaýdan gorkýandygyň bilýärim. Sen öz ýalňyz ogluňy Menden gaýgyrmadyň» diýdi. Şol wagt Ybraýym başyny galdyryp, aňyrrakda gyrymsy agaçlaryň gür şahalaryna şahy çolaşan bir goçuň durandygyny gördi. Ybraýym baryp goçy tutdy we ony oglunyň deregine Rebbe ýakma gurbanlyk edip berdi. Ybraýym bu ýere «Ýahwe ýire» diýip at goýdy. (Häzirki aýdylýan «Rebbiň dagynda üpjün edilýär» diýen söz hem şondan galandyr.)

Rebbiň perişdesi gökden Ybraýymy ikinji gezek çagyryp, oňa: «Reb şeýle diýýär: „Men Öz adymdan ant içýärim. Seniň bu işi edendigiň üçin, ýagny öz ýalňyz ogluňy Menden gaýgyrmandygyň üçin, Men hakykatdanam seni ýalkap, seniň nesliňi asman ýyldyzlarydyr deňiz ýakasynyň çägelere deý köpelderin. Seniň nesliň öz duşmanlaryndan üstün çykar. Meniň sözüme gulak asandygyň üçin, ýer ýüzüniň ähli milletleri seniň nesilleriň arkaly pata alarlar“» diýdi.

Ybraýym hyzmatkärleriniň ýanyna gaýdyp geldi. Olar ol ýerden Beýerşeba gaýtdylar. Ybraýym Beýerşebada ýaşady.

Gelip çykyş 21:1-8

Gelip çykyş 22:1-19

Ölümi we nesilleri

Ybraýym ýene-de Ketura atly bir aýala öýlendi. Ketura Ybraýyma Zimrany, Ýokşany, Medany, Midýany, Ýişbaky we Şuwany dogrup berdi. Ýokşandan Şeba we Dedan doguldy. Dedandan aşurlar, latuşlar we lagumlar döredi. Midýanyň ogullary: Eýpa, Eper, Hanok, Abyda we Eldaga. Bularyň hemmesi Keturanyň nesilleridi.

Ybraýym özüniň ähli emlägini Yshaga berdi. Gyrnak aýallaryndan bolan ogullaryna bolsa Ybraýym özi dirikä sowgatlar berip, olary Yshakdan aýryp, gündogar topragyna iberdi.

Ybraýym ýüz ýetmiş baş ýyl ömür sürüp, garrap, öz durmuşyndan razy bolup, dünýäden ötdi we ata-babalaryna gowuşdy. Ogullary Yshak bilen Ysmaýyl Ybraýymy Makpela gowagynda, het Soharyň ogly Epronyň mülkünde, Mamrāniň gündogarynda ýerleşýän Ybraýymyň hetlerden satyn alan ýerinde jaýladylar. Şunlukda, Ybraýym bilen onuň aýaly Sara ikisi-de şol ýerde

jaýlandy. Ybraýym ölenden soň Hudaý onuň ogly Yshagy ýalkady. Yshak Beýer-lahaýroýyň golaýynda düşledi.

Ybraýymyň aýaly Saranyň Hajar atly müsürli gyrnagy bardy. Ybraýymyň bu gyrnak aýalyndan bolan ogly Ysmaýylyň nesilleri şulardyr. Uludan kiçä Ysmaýylyň ogullarynyň atlary şunuň ýalydyr: nowbahar ogly Nebaýot, soňra Kedar, Adbeýel, Mibsam, Mişma, Duma, Masa, Hadat, Teýma, Ýetur, Napyş we Kedema. Şular Ysmaýylyň nesilleriniň obalaryna we düşelgelerine görä atlarydyr. Olar on iki tirebaşydyrlar. Ysmaýyl ýüz otuz ýedi ýyl ömür sürüp, dünýäden ötdi we ata-babalaryna gowuşdy. Ysmaýylyň nesilleri Aşur tarapda, Müsüriň golaýynda, Hawyladan Şura çenli bolan aralykda ýaşadylar. Olar Ybraýymyň beýleki nesillerinden aýra ýaşadylar.

Ybraýymyň ogly Yshagyň nesilleri şulardyr. Yshak Rebeka öýlenende, ol kyrk ýaşyndady. Rebeka Padanaramdaky mesopotamiýaly Betuweliň gyzy, mesopotamiýaly Labanyň aýal doganydy. Rebekadan perzent önmeýärdi. Yshak aýaly üçin Rebbe dileg etdi. Reb Yshagyň dilegini eşitdi we Rebeka göwreli boldy.

Göwredäki ekiz çaga biri-biri bilen itekleşýärdi. Rebeka: «Näme üçin bu ejir meniň başyma düşdi?» diýip, Rebden sorady.

Reb oňa şeýle jogap berdi:

«Göwräňde iki millet bar,
senden iki bäsdeş halk dörär.
Biri beýlekisinden rüstem çykar,
ulusy kiçisine gul bolar».

Wagty dolup, Rebeka ekiz ogul dogurdy. Olaryň ilkinji doglanynyň ýüzi gyzyly we teni edil possun geýnen ýaly tüýlekdi. Oňa Ysaw diýip at goýdular. Soňra onuň ökjesinden ýapyşyp, ekiz taýy dünýä indi. Şonuň üçinem onuň adyna Ýakup dakdylar. Çagalar doglanda, Yshak altmyş ýaşyndady.

Oglanlar ulalyp, Ysaw ökde awçy we meýdan adamy, Ýakup bolsa ýuwaş hem öýdeçi adam bolup ýetişdi. Yshak Ysawy söýýärdi, çünki Yshak onuň getirýän aw etlerini halaýardy. Rebeka bolsa Ýakuby söýýärdi.

Günleriň bir güni Ýakup merjimek çorbasyny bişirip ýörkä, Ysaw gaty ýadaw hem aç halda meýdandan geldi. Ol Ýakuba: «Gyzyl, şol gyzyly çorbaňdan maňa-da bersene. Men aç öldüm» diýdi. (Şol sebäpden hem oňa Edom diýip at dakdylar.) Ýakup oňa: «Ilki öz nowbahar ogullyk hakyňy maňa sat» diýdi. Ysaw: «Men açlygymdan ölüp barýaryn, nowbahar ogullyk haky meniň nämäme derkar» diýdi. Ýakup oňa: «Onda ant iç» diýdi. Ysaw ant içip, öz nowbahar ogullyk hakyny Ýakuba satdy. Ýakup Ysawa nan hem gyzyly merjimek çorbasyny berdi. Ysaw

iýip-içip bolandan soň, turup gitdi. Ine, şeýdip, Ysaw özüniň nowbahar ogullyk hakyna biperwaý garady.

Gelip çykyş 25:1-34

Tefsir

Eý, doganlarym! Araňyzdan biri «imanyň bar» diýibem, ony oňat işler bilen görkezmese, munuň näme peýdasy bar?! Beýle iman ony halas edip bilermi?! Pikir edip görüň, imanly erkek ýa-da aýal doganyňyzyň biri aç-ýalaňaç bolsa, siz oňa iýmit, geýim bermän, diňe: «Sag-aman bar, daşyňyň ýylap, garnyňyň doýmagyny dileýäriň» diýseňiz, bu sözüňiz oňa nämä derkar? Iman babatda hem şeýledir, eger iş ýüzünde görkezilmese, ol öz-özünden ölüdir.

Käbiriniň: «Seniň imanyň bar, meniň bolsa oňat işlerim» diýmegi mümkin.

Emma men aýdýaryn, hany, oňat işler etmezden maňa imanyňy görkez, men hem saňa imanymy oňat işlerim arkaly görkezeýin! Sen Hudaýyň ýeke-täkdigine ynanýarsyň. Gowy edýärsiň! Muňa hatda arwah-jynlar hem ynanýarlar we galpyldaýarlar.

Eý, akmak, amalsyz imanyň peýdasyzdygyny bileňokmy? Atamyz Ybraýym gurbanlyk sypasynda öz ogly Yshagy hödürlemek bilen aklanmadymy eýsem? Seret, onuň imany bilen amallary birlikde hereket etdi we imany şu amalda kämil boldy. Şeýlelik bilen, Mukaddes Ýazgylardaky: «Ybraýym Hudaýa iman etdi we Hudaý ony dogry hasaplady» diýen söz amala aşdy. Ybraýym Hudaýyň dosty diýip atlandyryldy. Gördüňmi, ynsan diňe bir iman bilen däl, eýsem, eden işleri arkaly hem aklanýandyr.

Ýakup 2:14-24

Ýusup pygamber

Ýakup öz kakasynyň gelmişek bolup mesgen tutan ýurdy bolan Kenganda ýaşaýardy. Ýakubyň maşgalasynyň kyssasy şeýledir.

On ýedi ýaşly Ýusup, öweý ejeleri Bilhadan we Zilpadan bolan doganlary bilen bile süri bakýardy. Ýusup doganlarynyň eden işlerini kakasyna şugullaýardy. Ysraýyl Ýusuby beýleki ogullaryndan has gowy görerdi, çünki ol Ýakubyň garran wagty doglupdy. Ýakup oňa üýtgeşik don tikipdi. Ýusubyň doganlary öz kakalarynyň Ýusuby özlerinden has ileri tutýandygyny gördüler. Şoňa görä-de, olar Ýusuby ýigrenerdiler we onuň bilen sözleri alyşmazdy.

Bir gün Ýusup düýş gördi. Ol düýşüni doganlaryna gürrüň berende, olar Ýusuby

öňkülerindenem beter ýigrendiler. Ýusup olara şeýle diýdi: «Diňläň, men şeýle düýş gördüm. Biz ekin meýdanynda desse bogýarmyşyk. Birdenkä meniň dessäm ýerinden galyp, dikelip durýarmyşyn; siziň desseleriňiz bolsa onuň daşyna aýlanyp, oňa baş egýärmişler». Doganlary Ýusuba: «Bäh, sen biziň üstümüzden hökümdarlyk edäýermikäň, bizi dolandyraýarmykaň?» diýdiler. Şeýdip, olar Ýusuby düýşi hem-de özleri barada aýdan sözleri üçin has-da beter ýigrendiler.

Ýusup ýene bir düýş gördi we ol ony-da doganlaryna gürrüň berdi. Ol: «Men ýene bir düýş gördüm. Onda Gün, Aý hem-de on bir sany ýyldyz maňa baş egýärmişler» diýdi. Ýusup muny kakasyna-da, doganlaryna-da gürrüň berdi. Kakasy oňa käýäp: «Bu nähili düýş boldugy? Bäh, men, ejeň, doganlaryň – hemmämiz saňa iki бүкүлүп tagzym etmeli bolaýarmykak?» diýdi. Şeýdip, doganlary Ýusuba görüplik edýärdiler, ýöne bu sözler onuň kakasyny oýa batyrdy.

Bir gün Ýusubyň doganlary kakalarynyň dowarlaryny bakmaga Şekeme giden wagtlarynda, Ysraýyl Ýusuba: «Doganlaryň Şekemde dowarlary bakyp ýörler. Sen olaryň ýanyna gidip gel» diýdi. Ýusup: «Bolýar, gidäýerin» diýdi. Ýakup Ýusuba: «Git-de, doganlaryňdan habar al. Janlary sagmyka, dowarlar tükelmikä, bilip gel» diýip, ony Hebron deresiniň içi bilen ugratdy.

Ýusup Şekeme geldi. Meýdanda ondan-oňa aýlanyp ýörkä, oňa bir adam duşup: «Näme ideýärsiň?» diýip sorady. Ýusup: «Doganlarymy ideýärin. Aýtsana, olar mallaryny nirede bakýarkalar?» diýdi. Ol adam: «Olar bu ýerden gitdiler, men olaryň: „Dotana gideliň“ diýenlerini eşitdim» diýdi. Ýusup doganlarynyň yzyndan gidip, olary Dotandan tapdy.

Doganlary Ýusuby uzakdan görüp, heniz ýakynlaşmanka, ony öldürmegiň kastyna çykdylar. Olar biri-birlerine: «Hanha, düýş görüji gelýär. Geliň, ony öldürüp, şu gurruk guýularyň birine taşlalyň-da, ony bir ýyrtýjy haýwan iýipdir diýeliň. Onsoň göreli-bakaly, onuň düýşleri çyn bolup çykaýarmyka!» diýişdiler.

Muny Ruben eşidip: «Ýok, ony öldürmäliň» diýip, Ýusuby halas etmäge çalyşdy. Ýusuby bularyň elinden halas etmek we ony sag-aman yzyna, kakasynyň ýanyna ibermek üçin, Ruben olara: «Ony şu çöldäki guýa taşlaň, ýöne oňa el gatyp, ganyna galaýmaň!» diýdi. Ýusup doganlarynyň ýanyna gelende, olar onuň egnindäki üýtgeşik donuny sypyrtdylar-da, Ýusuby gurruk guýa taşladylar.

Gelip çykyş 37:1-24

Ysmaýyllar Ýusuby Müsüre getirip, faraonyň janpenalarynyň baştutany Potypara satdylar. Reb Ýusup bilen bileli. Ýusubyň işleri oňuna boldy; ol müsürli jenabynyň öýünde ýaşaýardy. Müsürli jenap Ýusubyň ähli işlerine Rebbiň kömek edýändigine we Onuň Ýusuba ähli işinde üstünlik berýändigine göz ýetirdi. Şeýdip, Ýusup jenabynyň göwnüni tapyp, oňa hyzmat etdi. Ol Ýusuby bütün hojalygynyň üstünden baştutan edip belläp, öz eýeçiligindäki ähli zatlary onuň

ygtyýaryna berdi. Şondan soň Reb Ýusubyň hatyrasy üçin bu müsürliniň bütin hojalygyna we onuň öýündäki hem meýdandaky ähli mal-mülküne bereket berdi. Potypar ähli mal-mülküni Ýusubyň ygtyýarlygyna berdi. Ol indi öz damagyndan başga zada baş galdyrmaýardy.

Ýusup boý-syratly, juda görmegeý ýigitdi. Aradan birnäçe wagt geçenden soň, oňa Potyparyň aýalynyň göwni gidip: «Meniň bilen ýat» diýdi. Emma Ýusup mundan boýun gaçyryp, şeýle diýdi: «Jenabym öýüň hiç bir zady üçin baş galdyrmaýar. Ol öz eýeçiligindäki bar zatlary meniň baştutanlygyma berdi. Şu hojalykda meniň ygtyýarym onuňkydan ýokarydyr. Ol hojalygyň senden başga ähli zadyny maňa ynandy, çünki sen onuň aýalysyň. Onsoň nädip men beýle gabahat iş edip, Hudaýyň önünde günä gazanyp bilerin?!» Potyparyň aýaly Ýusuby özi bilen ýatmaga her gün yrjak bolsa-da, ol oňa gulak asmady.

Bir gün Ýusup öz işi bilen öýe girdi. Öýde hyzmatkärleriň hiç biri ýokdy. Potyparyň aýaly onuň eşiginden tutdy-da: «Meniň bilen ýat» diýdi. Emma Ýusup eşigini onuň elinde galdyryp, gaçyp daşary çykdy. Ýusubyň eşigini elinde galdyryp gaçandygyny gören aýal hyzmatkärlerini çagyryp, olara: «Görseňizläň, meniň ärim bu ýewreýi bizi biabraý etmek üçin getiripdir. Ol meniň bilen ýatjak bolup, otagyma geldi, men sesimiň ýetdiginden gygyrdym. Şonda ol eşigini ýanymda taşlap, daşary gaçyp gitdi» diýdi. Soňra ol Ýusubyň jenaby gelýänçä, onuň eşigini öz ýanynda saklady. Ol Ýusubyň jenabyna-da öz hyzmatkärlerine aýdan sözlerini gaýtalady: «Seniň getiren ýewreý guluň meni biabraý etmek üçin otagyma geldi. Gykylyk turzanymy görüp, ol eşigini ýanymda taşlap gaçyp gitdi».

Aýalynyň: «Guluň meni, ine, şeýtdi» diýen sözlerini eşidensoň, jenabyň gany depesine urdy. Ol Ýusuby tutup, patyşanyň tussaglarynyň saklanýan zyndanyna saldy. Şeýdip, Ýusup zyndanda oturdy. Ýöne Reb Ýusup bilen bolup, oňa merhemet etdi. Ýusup zyndanyň başlygynyň göwnünden turdy. Zyndanyň başlygy ol ýerdäki tussaglaryň ählisini Ýusubyň eline berdi. Ýusup zyndanyň ähli işi üçin jogapkärçilik çekdi. Zyndanyň başlygy Ýusubyň garamagyndaky zatlaryň hiç biri bilen gyzyklanmaýardy, çünki Reb Ýusup bilen bolup, her bir işinde oňa üstünlik berýärdi.

Birnäçe wagtdan soň, Müsür patyşasynyň baş sakysy bilen baş nan bişirijisi patyşanyň göwnüne degdiler. Bu ikisine faraonyň gahary geldi. Ol bulary janpenalaryň baştutanynyň öýündäki zyndanda, Ýusubyň saklanýan zyndanyna saldy. Janpenalaryň baştutany Ýusuby olaryň baştutany edip goýdy; Ýusup olara hyzmat etdi. Olar birnäçe wagt zyndanda boldular.

Bir gije Müsür patyşasynyň tussaglykda saklanýan sakysy bilen nan bişirijisi düşýärdi. Düşýäriň hersiniň özüne mahsus ýorgudy bardy. Daň bilen Ýusup bu ikisiniň ýanyna geldi; olar birhili ünjlidiler. Ol bu tussaglardan: «Bu gün näme sebäpden ünjüli görünýärsiňiz?» diýip sorady. Olar Ýusuba: «Biz düşýärdük, ýöne ony ýorup biljek adam ýok» diýip jogap

berdiler. Ýusup olara: «Ýorgut Hudaýdan dälmidir näme?! Hany, düýşüňizi maňa gürrüň beriň» diýdi. Baş saky düýşüni Ýusuba gürrüň berdi: «Düýşümde üzüm agajyny gördüm. Üzüm agajynyň üç şahasy barmyş. Ol ösüp, gülleýärmişin-de, onda üzüm salkymlary peýda bolýarmyş. Faraonyň käsesi hem meniň elimdemiş. Men üzümi faraonyň käsesine sykyp, käsäni oňa uzadýarmyşym». Ýusup oňa şeýle diýdi: «Düýşüň ýorgudy, ine, şeýle: üç şaha üç gündür. Üç günden faraon seni zyndandan çykaryp, saňa ýene öňki wezipäňi berer. Sen faraona ýene-de edil öňki saklyk eden wagtyňdaky ýaly onuň käsesini eline berersiň. Ýöne günüň gowulaşanda, meni hem ýatla; maňa ýagşylyk edäý. Faraonyň meni-de zyndandan çykarary ýaly, men hakda oňa gürrüň ber. Çünki men ýewreýleriň ýurdundan ogurlanyp getirildim, hatda şu ýerde-de, Müsürde zyndana taşlanar ýaly, men hiç hili günä etmedim».

Baş nan bişiriji Ýusubyň düýş ýormaga ökdedigini görüp: «Men hem düýş gördüm. Depämde üç sebet çörek barmyş. Sebetleriň in üstküsinde faraon üçin undan bişirilen dürli nygmatlar barmyş, olary guşlar iýýärmiş» diýip, Ýusuba düýşüni gürrüň berdi. Ýusup oňa: «Düýşüň ýorgudy, ine, şeýle: üç sebet üç gündür. Ýene üç günden faraon seni zyndandan çykaryp, dardan asar; guşlar seniň etiňi iýerler».

Üç günden soň faraon öz doglan günü mynasybetli emeldarlary üçin meýlis gurady we baş saky bilen baş nan bişirijini-de zyndandan çykardyp, öz emeldarlarynyň önünde duruzdy. Edil Ýusubyň ýorşy ýaly, faraon baş sakyny ýene öňki wezipesine belledi; ol faraona saklyk etdi. Baş nan bişirijini-de Ýusubyň aýdyşy ýaly, patyşa dardan asdyrdy. Baş saky bolsa Ýusup hakda pikir hem etmedi, ol ony ýadyndan çykardy.

Iki ýyldan soň faraon bir düýş gördi. Ol Nil derýasynyň kenarynda durmuşyn. Birdenkä ýedi sany bakylan, semiz sygyr derýadan çykyp, gamyşlygyň içinde otlamaga başlaýarmyş. Olardan soň bolsa derýadan ýedi sany süňkleri çykyşyp duran hor sygyr çykyp, kenarda öňküleriň ýanynda durýarmyş. Süňkleri çykyşyp duran şol hor sygyrlar beýleki ýedi semiz sygry iýýärmiş. Şol wagt hem faraon ukudan oýandy. Ol ýene uka gitdi we bu gezek başga bir düýş gördi. Bir baldakdan ýedi sany dok we oňat дәne sümmüli ösüp çykýarmyş. Olardan soň bolsa gündogar ýeline guran ýedi sany puç дәne sümmüli ösüp çykýarmyş. Soňra şol ýedi sany guran puç sümmül beýleki dok hem dykyz ýedi sümmüli iýýärmiş. Şol wagt hem faraon ýene-de ukudan oýandy we munuň düýşüdigine düşündi. Ir bilen faraonyň ruhy ünjüldi. Ol Müsüriň ähli jadygöýleridir akyldarlaryny çagyryp, olara öz düýşüni gürrüň berdi, emma olaryň hijisi düýşleri ýorup bilmediler.

Baş saky faraona ýüzlenip, oňa şeýle diýdi: «Şu gün men hata iş edendigimi boýun alýaryn. Bir gün faraonyň baş nan bişiriji bilen maňa gahary gelip, bizi janpenalaryň baştutanynyň öýündäki zyndana saldy. Bir gije biziň ikimiz-de düýş gördük. Düýşleriň hersiniň özüne laýyk

ýorgudy bolmalydy. Biziň ýanymyzda janpenalaryň baştutanynyň hyzmatkäre bolan bir ýewrey ýigit hem bardy. Biz öz düýşümizi şoňa gürrüň berdik we ol biziň gören düýşlerimizi olaryň mazmunyna görä ýorup berdi. Ýusubyň ýorgudy dogry bolup çykdy. Men öňki wezipäme dolanyp geldim, baş nan bişiriji bolsa dardan asyldy». Faraon Ýusuby çagyrtty. Ony dessine zyndandan çykardylar. Ýusup özüne serenjam berdi, geýimlerini çalşyrdy we faraonyň huzuryna geldi. Faraon Ýusuba: «Men bir düýş gördüm, ýöne ony ýorup bilýän ýok. Men sen düýş ýorup bilýärmişiň diýip eşitdim» diýdi. Ýusup faraona: «Ony ýorýan men dälidirin; diňe Hudaý faraona bähbitli düşündiriş berer» diýdi. Faraon Ýusuba düýşüni gürrüň berdi: «Men düýşümde Nil derýasynyň kenarynda durmuşym. Birdenkä derýadan ýedi sany bakylan, semiz sygyr çykyp, gamyşlygyň içinde otlap başlaýarmyş. Olaryň zyndan bolsa derýadan ýene-de ýedi sany süňkleri çykyşyp duran hor sygyr çykýarmyş. Men şeýle hor sygyrlary bütün Müsürde hiç haçan görmändim. Soňra şol hor süňkleri çykyşyp duran sygyrlar öňki ýedi semiz sygyr iýýärmişler. Emma olaryň semiz sygyrlary iýendigini hiç kim bilip biljek däl, çünki olaryň entegem öňküleri ýaly süňkleri çykyşyp durmuşyn. Şol wagt hem men oýandym. Soňra ýene başga bir düýş gördüm. Bir baldakda ýedi sany dok we dykyz sümmül gögerýärmiş. Olardan soň bolsa ýedi sany gündogar ýeline guran puç sümmül ösüp çykýarmyş. Şol puç sümmüller hem öňki ýedi dok sümmüli iýýärmişler. Men muny jadygöýlere gürrüň berdim, emma muny maňa düşündirip bilen tapylmady».

Ýusup faraona şeýle diýdi: «Jenabyň iki düýşüniň hem manysy birdir. Hudaý faraona Öz etjek zadyny aýan edipdir. Ýedi semiz sygyr bilen ýedi dok sümmül bu ýedi ýyldyr. Bu ikisi bir düýşdür. Soňky çykan ýedi hor sygyr bilen gündogar ýeline guran ýedi puç sümmül, ýedi ýyllap dowam etjek açlygy aňladýar. Meniň aýdysym ýaly, Hudaý faraona Öz etjek zadyny görkezipdir. Bütün Müsür topragynda ýedi ýyl boleinlik bolar. Soňra ýedi ýyl açlyk geler. Müsüriň öňki bolçulygy unudylar, çünki açlyk Müsüri ejizleder. Soňky gelen açlyk bolçulygy unutdyrar, çünki ol juda agyr geler. Faraonyň şol bir düýşi iki gezek görmegi işiň Hudaý tarapyndan kesgitlemendigini we Hudaýyň ony tizara amala aşyrjakdygyny aňladýar. Şoňa görä-de, faraonyň düşbi, pähim-paýhasly adamy tapyp, ony Müsüre baştutan edip bellemegi zerurdyr. Faraon bütün Müsürde häkimler bellemelidir we olar ýedi ýyllyk bolçulykda Müsür ýurdunyň hasylynyň başdan birini almalydyrlar. Goý, olar öňlerindäki geljek bolçulyk ýyllarynda galla toplan, ony galalarda faraonyň ygtyýarlygynda saklasynlar. Bu galla Müsür açlykdan heläk bolmaz ýaly, oňa ýedi ýyl azyk bolar».

Faraona we onuň ähli emeldarlaryna bu tekliplä ýarady. Faraon öz emeldarlaryna: «Biz Ýusupdan başga Hudaýyň Ruhy bolan adamy tapyp bilmeris» diýdi. Soňra ol Ýusuba: «Hudaý şu zatlaryň ählisini saňa aýan etdi, seniň ýaly düşbi, pähim-paýhasly adam ýokdur. Sen meniň

ýurdumda hökümdarlyk edersiň; halk saňa boýun eger. Men diňe şa tagtynda senden beýik bolaryn». Soňra faraon Ýusuba: «Ine, men seni tutuş Müsür topragyna hökümdar edip belleýäriň» diýdi. Faraon barmagyndaky patyşalyk möhürini çykaryp, ony Ýusubyň barmagyna dakdy; oňa gymmatbaha lybaslar geýdirdi we boýnuna altyn zynjyr dakdy. Soňra faraon Ýusuby özüniň weziriniň at arabasyna mündürtdi; Ýusubyň öňünden: «Tagzym ediň!» diýip jar çekdirdiler. Şeýdip, patyşa Ýusuby tutuş Müsür ýurduna hökümdar edip belledi. Faraon Ýusuba: «Faraon men bolsam-da, Müsüriň hiç bir ýerinde senden rugsatsyz çöp başy gymyldamaz» diýdi. Faraon Ýusuba Sopnat-Pagnýa diýip, müsürçe at dakdy; ony Heliýopolys galasynyň ruhanysy Potyperiň gyzy Asenada öýerdi. Şeýdip, Ýusup tutuş Müsür ýurduny dolandyryp başlady. (Müsür patyşasy faraona hyzmat edip başlanda, Ýusup otuz ýaşyndady.) Ýusup faraonyň ýanyndan gaýdyp, бүтін Müsüre aýlandy. Ýedi ýyllyk bolçulykda toprak bol galla berdi. Ýusup Müsür topragyndan ýedi ýylyň dowamynda önen ähli gallany ýygnap, galalarda ýerleşdirdi. Ol her galanyň töwereginden ýygnalan gallany şol galanyň özünde saklady. Şeýdip, Ýusup deňiz çägelere deý köp galla hasylyny toplady, hatda ol soňabaka olary ölçemesini-de goýdy. Açlyk ýyllary başlamazyndan öň, Heliýopolys galasynyň ruhanysy Potyperiň gyzy Asenada Ýusuba iki ogul dogrup berdi. Ýusup: «Hudaý maňa ähli müşakgatlýklarymy hem-de atamyň öýüni unutmaga ýardam etdi» diýip, nowbahar oglunyň adyna Manaşa dakdy. Ol ikinji ogly bolanda: «Jebir çeken topragynda Hudaý meni öňretti» diýip, onuň adyna Efraýym dakdy.

Müsüriň ýedi ýyllyk bolçulyk döwri tamamlandy. Ýusubyň aýdyşy ýaly, ýedi ýyllyk açlyk başlady. Ähli ýurtlarda açlyk boldy. Emma бүтін Müsürde iýmit bardy. Ahyry açlyk Müsür topragyna hem aralaşyp ugrady. Halk nalyş bilen faraondan azyk sorap başlady. Faraon ähli müsürlilere: «Ýusubyň ýanyna baryň-da, şonuň diýeni bilen boluň» diýdi. Açlyk Müsüriň ähli ýerine ýaýrap, gitdigisaýy güýjeýärdi. Ýusup ammarlary açyp, Müsür halkyna galla satyp başlady. Ýusupdan galla satyn almak üçin, Müsüre dünýäniň ähli künjeklerinden adamlar geldiler, çünki бүтін dünýäde açlyk barha güýjeýärdi.

Ýakup Müsürde galla bardygyny bilip, öz ogullaryna: «Näme biri-biriňiziň ýüzüňize seredip otyrsyňyz? Men Müsürde galla bar diýip eşitdim. Aç ölesiňiz gelmeýän bolsa gidiň-de, galla satyn alyp geliň» diýdi. Şunlukda, Ýusubyň doganlaryndan onusy Müsüre galla satyn almaga gitdi. Ýusubyň süýtdeş inisi Benýamini bolsa Ýakup «bir betbagtçylyga uçraýmasyn» diýip, doganlary bilen ibermedi. Müsüre galla satyn almaga gelenleriň arasynda Ysraýylyň ogullary-da bardy, çünki Kenganda-da açlykdy.

Ýusup Müsürde häkim bolansoň, ol бүтін ýurduň halklaryna galla satýardy. Ýusubyň doganlary gelip, oňa iki бүкүлip tagzym etdiler. Ýusup doganlaryny görenden tanady, ýöne

tanamadyksyran boldy. Ol: «Nireden geldiňiz?» diýip, olar bilen haýbatly gepleşdi. Olar: «Biz Kengandan azyk satyn almaga geldik» diýdiler. Ýusup doganlaryny tanasa-da, olar ony tanamadylar. Ýusup olar bilen baglanyşykly gören düşlerini ýatlady we olara: «Siz ýurduň goragsyz ýerini aňtamaga gelen içalylarsyňyz» diýdi. Olar Ýusuba: «Ýok, jenabym, biz gullaryňyz azyk satyn almaga geldik. Biziň ählimiz bir adamyň çagalarydyrys. Biz gullaryňyz ak ýürekli adamlardyrys, içaly däldiris» diýdiler. Ýusup olara ýene: «Ýok, siz ýurduň goragsyz ýerini aňtamaga gelipsiňiz» diýdi. Olar Ýusuba: «Biz gullaryňyz jemi on iki dogandyrys we Kenganda ýaşaýan bir adamyň ogullarydyrys. Körpämiz kakamyzyň ýanynda galdy, bir doganymyz ýitdi» diýip jogap berdiler. Ýusup olara şeýle diýdi: «Ýok, aýdysym ýaly, siz içalysyňyz. Siz, ine, şeýle synalarsyňyz. Men faraonyň adyndan ant içýärim. Siziň körpe iniňiz şu ýere gelmese, siz bu ýerden gitmersiňiz. Siziň biriňiz gidiň-de, doganyňyzy getiriň, beýlekileriňiz bolsa zyndanda gözegçilik astynda saklanarsyňyz. Şonda siziň dogry ýa-da ýalan sözleýändigiz belli bolar. Eger ýalan sözleýän bolsaňyz, faraonyň adyndan ant içýärim, onda siziň içaly boldugyňyzdyr». Şeýdip, Ýusup olary üç günläp zyndanda tussaglykda saklady.

Üçülenji gün Ýusup olara şeýle diýdi: «Eger meniň diýenimi etseňiz, onda diri galarsyňyz, çünki men Hudaýdan gorkýaryn. Eger siz, hakykatdan-da, ak ýürekli adamlar bolsaňyz, onda siziň biriňiz şu ýerde, zyndanda galyň, beýlekileriňiz bolsa aç oturan hojalyklaryňyza galla äkidiň. Onsoň körpe doganyňyzy meniň ýanyma getiriň. Eger şeýle etseňiz, bu siziň ýalan sözlemeýändigizi subut eder we siz ölümden gutularsyňyz». Doganlar onuň bilen razylaşdylar. Olar biri-birlerine şeýle diýişdiler: «Biz öz doganymyzyň garşysyna eden günämiz üçin jeza çekýäris. Ol bize nähililer ýalbarypdy, emma biz onuň çekýän hasratyna pisint etmändik. Şol sebäpli-de indi biz hasrat çekýäris». Ruben olara şeýle diýdi: «Men size „oglaňa sütem etmän“ diýdim, emma siz maňa gulak asmadyňyz. Ine, indi bizden onuň ölümi üçin ar alynýar». Olar aýdylýan zatlara Ýusubyň düşüňändigini bilmeýärdiler, çünki ol olar bilen dilmajyň üsti bilen gepleşýärdi. Ýusup doganlarynyň ýanyndan aýrylyp aglady. Ol soň dolanyp gelip, olar bilen gepleşdi. Ol soňra Şimgony tutdurdy we Şimgon doganlarynyň gözünüň alnynda daňyldy.

Ýusup olaryň horjunlarynyň galladan doldurylmagyny, olaryň getiren kümüş pullarynyň ýene-de yzyna, olaryň çuwallaryna salynmagyny we olara ýol üçin azyk berilmegini buýurdy. Bu şeýle hem edildi. Doganlar gallany eşeklerine ýükläp, ýola rowana boldular. Gijäni geçirmek üçin düşlän ýerlerinde olaryň biri eşegine iým bermek üçin çuwalyň agzyny açanda, onuň agzynda öz kümüş pulunyň ýatandygyny gördi. Ol doganlaryna: «Pulum yzyna gaýtarylypdyr, ol, ine, çuwalyň içinde ýatyr» diýip seslendi. Olaryň muňa ýürekleri ýaryldy. Olar gorkudan ýaňa titreşip, biri-birlerine: «Hudaýyň bize bu näme etdigi-kä?!» diýişdiler.

Olar Kengana, öz kakalary Ýakubyň ýanyna gelip, bolan işleriň ählisini oňa gürrüň berdiler. «Ol ýeriniň häkimi biz bilen hyrsyz gepleşdi, ol bizi içaly hasap etdi. Biz oňa: „Biz ak ýürekli adamlardyrys, içaly däldiris. Biz bir atadan bolan on iki dogandyrys; bir doganymyz ýitdi, körpämiz bolsa Kenganda kakamyzyň ýanynda galdy“ diýdik. Şonda ol bize şeýle diýdi: „Siziň ak ýürekli adamlardygyňyza göz ýetirmek üçin men, ine, şeýle etjek. Siziň biriňiz meniň ýanymda galarsyňyz, beýlekileriňiz bolsa aç oturan hojalyklaryňyza galla alyp gidersiňiz. Körpe iniňizi meniň ýanyma getiriň. Şonda men siziň içaly däl-de, ak ýürekli adamlardygyňyza ynanaryn. Şondan soň siziň doganyňyzy yzyna bererin we siz bu ýurtda söwda-satyk edip bilersiňiz“» diýip, kakalaryna hemmesini bolşy ýaly gürrüň berdiler.

Çuwallaryny boşadanlarynda, olar we olaryň kakasy Ýakup pully düwünçekleriniň çuwallardadygyny görüp gorkdular. Ýakup olara şeýle diýdi: «Bu zatlar meniň başyma geldi: siz meni çagalarymdan mahrum etdiňiz. Ýusuby-da, Şimgony-da ýokladyňyz, indem Benýamini äkitjek bolýarsyňyz». Ruben kakasyna: «Eger ony gaýtaryp getirmesem, onda meniň iki oglumy-da öldüräý. Benýamini meniň ygtyýaryma ber, men ony seniň ýanyňa gaýtaryp getirerin» diýdi. Ýakup: «Oglumy siziň bilen iberjek däl, çünki onuň agasy ölüp, ýeke özi galdy. Eger ýolda Benýamin bir betbagtçylyga uçraýsa, siz meni garrylyk çagymda ölüler dünýäsine hasrat bilen iberersiňiz» diýdi.

Kenganda açlyk erbetdi. Müsürden getirilen galla gutaranda, Ýakup ogullaryna: «Ýene gidiň-de, biraz azyk satyn alyp geliň» diýdi. Ýahuda oňa şeýle diýdi: «Ol adam bize berk duýdurýş berip: „Doganyňyz bilen gelmeseňiz, siz meni görmersiňiz“ diýdi. Benýamini biziň bilen iberseň, biz gideris hem saňa azyk satyn alyp geleris, ony ibermeseň, gitmeris. Çünki ol adam: „Doganyňyz bilen gelmeseňiz, siz meni görmersiňiz“ diýdi». Ysraýyl: «Oňa ýene bir doganyňyzyň bardygyny aýdyp, maňa beýle ýamanlyk etmeli däl ekeniňiz-dä!» diýdi. Olar: «Ol bizden „Kakaňyz dirimi? Başga-da doganyňyz barmy?“ diýip, biz we biziň maşgalamyz hakynda sorag baryny ýagdyrды. Biz hem onuň soraglaryna jogap bermeli bolduk. Onuň: „Doganyňyzy getiriň“ diýjegini biz nireden bileli ahyryn?» diýdiler. Ýahuda kakasy Ysraýyla şeýle diýdi: «Sen-de, biz-de, çagalarymyz-da açlykdan ölmän ýaşarymyz ýaly, oglany meniň bilen iber, biz gideli. Men Benýamine öz janym bilen jogap berjekdigime kepil geçýärim. Ony menden talap et. Eger men oglany saňa yzyna getirip, öňünde goýmasam, onda, goý, men ömürbaky seniň öňünde günäkär bolaýyn. Eger biz haýal-ýagallyga salmadyk bolsak, biz ol ýere eýýäm iki gezek gidip-gelerdik».

Kakalary Ysraýyl olara şeýle diýdi: «Bolýar, gidiň, ýöne ýanyňyz bilen häkim üçin sowgat hökmünde, şu ýurduň iň oňat näz-nygmatlaryndan: biraz melhem, biraz bal, ladan, atyr, pisse hem badam äkidiň. Iki esse köp pul alyň, çuwalýňyzyň agzynda yzyna gaýtarylan öňki

pullaryňyzy bolsa yzyna äkidiň. Belki, bir ýalňyşlyk bolandyr. Doganyňyzy hem alyň-da, ýene ol adamyň ýanyna dolanyň. Gudratygüýçli Hudaýyň Özi size ol adamyň önünde rehim etsin; belki, ol beýleki doganyňyzy-da, Benýamini-de goýberäýedi-dä. Çagasyz galmaly bolsam, goý, galaýyn».

Şeýdip, olar sowgatlary, iki esse pul hem Benýamini alyp, Müsüre gidip, ýene Ýusubyň huzuryna bardylar. Ýusup olaryň arasynda Benýamini görüp, hojalygynyň baş hyzmatkärine: «Bu adamlary öýe äkit; bir mal soý-da, nahar taýýarla. Olar meniň bilen bile günortanlyk edinerler» diýdi. Ol hyzmatkär tabşyrylyşy ýaly, doganlary Ýusubyň öýüne alyp bardy. Doganlar gorkdular, çünki olar Ýusubyň öýüne getirildiler. Olar: «Muny geçen gezekki çuwallarymyzda yzyna gaýtarylan pul sebäpli, darap, bizi tutup gul edip, elimizden eşeklerimizi almak üçin edýändir» diýdiler.

Şeýdip, olar Ýusubyň hyzmatkäriniň ýanyna baryp, öýüň işiginde duran ýerlerinden onuň bilen gepleşdiler. Olar şeýle diýdiler: «Jenabym, bize gulak as. Biz bu ýere azyk satyn almak üçin ön hem gelipdik. Emma şeýle bir ýagdaý boldy. Gidişin, düşlän ýerimizde çuwallarymyzyň agzyny açdyk, görsek, getiren pullarymyz şol durşuna çuwallaryň agzynda goýlupdyr. Olary biz ýene-de gaýtaryp getirdik. Bu gezekki satyn aljak azygymyz üçin bolsa biz goşmaça pul getirdik. Pullary çuwalymyza kimiň salandygyndan biziň habarymyz ýok». Hyzmatkär olara: «Arkaýyn boluň, gorkmaň. Pullary çuwallaryňyza siziň we ataňyzyň Hudaýy siziň üçin salandyr. Pullaryňyzy men aldym» diýdi. Soňra hyzmatkär Şimgony olaryň ýanyna getirdi. Hyzmatkär olary Ýusubyň öýüne salyp, olara aýaklaryny ýuwar ýaly suw getirdi we olaryň eşeklerine iým berişdirdi. Doganlar bolsa günortana, Ýusubyň geler wagtyna çenli öz getiren sowgatlaryny taýýarladylar, çünki olara Ýusup bilen bile naharlanmalydyklary aýdylypdy.

Ýusup öýe gelende, doganlary Ýusuba öz sowgatlaryny berip, oňa tagzym etdiler. Ýusup olaryň hal-ahwallaryny soraşdyrdy. Soňra ol: «Garry ataňyz sag-gurgunmy? Ol aýatda dirimi?» diýdi. Olar: «Guluň kakamyz sag-gurgun gezip ýör» diýip, oňa dyza çöküp tagzym etdiler. Soňra Ýusup olara göz aýlady we öz süýtdeş dogany Benýamini görüp: «Körpämiz diýeniňiz şumy? Hudaý saňa merhemet etsin, oglum!» diýdi. Soňra Ýusup howlukmaçlyk bilen ol ýerden çykdy, çünki doganynyň didaryny görüp, onuň damagy doldy. Ol öz içki otagyna geçip aglady. Ýüz-gözünü ýuwup, özüni dürsänden soň bolsa: «Nahar getiriň» diýip buýurdy.

Nahary Ýusuba özbaşyna, doganlara özbaşyna we onuň bilen naharlanýan müsürlilere özbaşyna berdiler, çünki müsürliler ýewreýler bilen bile naharlanmaklygy ýigrenç hasaplaýardylar. Doganlar ýaş tertibi boýunça uludan-kiçä, Ýusubyň garşysynda oturdyldy. Olar muňa geň galyp, biri-birlerine seredişdiler. Olara nahar Ýusubyň saçagyndan berildi. Benýaminiň paýy beýlekileriňkiden baş esse artykdy. Şeýdip, olar Ýusup bilen bile iýip-içip

keýp çekdiler.

Ýusup baş hyzmatkärine şeýle buýruk berdi: «Bu doganlaryň çuwallaryny olaryň göterip biljek azyklaryndan doldurasyň; getiren pullaryny-da olaryň çuwallarynyň agzynda goýarsyň. Körpeleriniň çuwalyna bolsa onuň galla tölemek üçin getiren puly bilen meniň kümüş käsämi salarsyň». Baş hyzmatkär Ýusubyň buýrugyny ýerine ýetirdi. Bular daňdan eşekleri bilen ol ýerden ugradyldy. Olar heniz galadan uzaklaşmankalar, Ýusup baş hyzmatkärine: «Bar, yzlaryndan ýet-de, olara: „Ýagşylyga ýamanlyk bilen jogap bermäňiz näme? Bu meniň jenabymyň içýän, seredip, geljegi bilýän kasesi ahyryn. Siz pis iş etdiňiz“ diý» diýip buýurdy. Baş hyzmatkär doganlaryň yzyndan ýetip, olara Ýusubyň sözlerini gaýtalady.

Olar şeýle diýdiler: «Näme sebäpden biziň jenabymyz beýle diýýärkä? Beýle iş etmändigimize biz ant içýäris. Biz öz çuwallarymyzdan çykan pullary-da Kengandan yzyna getirdik. Onsoň biz seniň jenabyňyň öýünden altyn-kümüş näme üçin ogurlaly?! Eger käse gullaryňyň birinden çykaýsa, goý, şol adam öldürilsin. Galanlarymyz bolsa jenaba gul bolarys». Baş hyzmatkär: «Goý, siziň diýşiňiz ýaly bolsun, ýöne käse kimden çyksa, diňe şol maňa gul bolar, beýlekileriňiz bolsa boşadylarsyňyz» diýdi. Olar dessine çuwallaryny ýere düşürüp, olaryň agzyny açdylar. Baş hyzmatkär ýaş tertibi boýunça uludan-kiçä hemmesiniň çuwalyny barlady. Käse Benýaminiň çuwalýndan çykdy. Muňa olar dady-perýat etdiler. Soňra olaryň hersi goşlaryny eşeklerine ýükläp, yzlaryna gala dolandylar.

Ýusup heniz öýdedi. Ýahuda hem onuň doganlary Ýusubyň ýanyna gelip, onuň önünde ýere ýüzin düşüp tagzym etdiler. Ýusup olara: «Bu näme etdigiňiz boldy?! Meniň ýaly adamyň geljegi bilip, kimiň günäkärdigini biljekdigi hakynda pikir etmediňizmi?» diýdi. Ýahuda oňa şeýle jogap berdi: «Näme diýip, näme aýtjagymyzy, özümizi nädip aklajagymyzy bilýän däldiris, jenabym! Gullaryňyň günäkärdigini Hudaý aýan etdi. Indi biziň barymyz özünden käse çykan-da, beýlekilerimiz-de siziň guluňyzdyrys». Emma Ýusup olara şeýle diýdi: «Ýok, beýle iş etmekden Hudaýyň Özi saklasyn. Käse kimden çykan bolsa diňe şol maňa gul bolar, galanlaryňyz bolsa sag-salamat kakaňzyň ýanyna dolanarsyňyz».

Şu sözlerden soň Ýahuda Ýusubyň golaýyna baryp: «Jenabym, öz guluňa iki agyz söz aýtmaga rugsat et. Maňa gaharlanmaň; siz faraon kiminsiňiz. Jenabym gullaryňyzdan: „Kakaňyz ýa-da doganyňyz barmy?“ diýip soradyňyz. Biz saňa garry kakamyzyň bardygyny, onuň garrandan soň bolan bir körpe oglunyň bardygyny, ol oglanyň bolsa süýtdeş doganyňyň ölüp, enesiniň çagalaryndan diňe ýeke özüniň galandygyny, ony kakasyň juda söýýändigini aýdypdyk. Siz bolsa öz gullaryňyza: „Ony getiriň, men bir göreýin“ diýdiňiz. Biz: „Oglan kakasyndan aýrylyp bilmez, eger ol aýrylaýsa, onuň kakasy jan berer“ diýdik. Ýöne siz: „Körpe doganyňyz bilen gelmeseňiz, siz meni asla görmersiňiz“ diýdiňiz. Guluň kakamyza seniň diýenleriňi gürrüň

berdik. Onsoň kakam bize: „Ýene-de gidiň-de, biraz azyk satyn alyp geliň“ diýdi. Biz oňa: „Körpämizi biziň bilen iberseň, biz gideris, ýogsa gitmeris, çünki biz körpämiz bilen bile barmasak, häkimi görüp bilmeris“ diýdik. Şonda guluň kakamyz bize: „Aýalymyň maňa iki ogul dogrup berendiginden siziň habaryňyz bardyr. Birinden aýra düşdüm. ‘Ol parçalanypdyr’ diýdim. Şondan soň men ony asla görmedim. Indi muny-da alyp gitseňiz, olam ýolda bir betbagtçylyga uçraýsa, siz meni garrylyk çagymda ölüler dünýäsine hasrat bilen iberersiňiz“ diýdi. Şu sözlerden soň oglany goýup, guluň kakamyzyň ýanyna biz nädip baraly?! Onuň jany oglunda ahyryn. Oglunyň ýanymyzda ýokdugyny görse, ol jan berer. Şeýdip, biz garry atamyzy ölüler dünýäsine hasrat bilen ibereris. Üstesine-de, men guluň: „Eger men oglany saňa gaýtaryp getirmesem, onda, goý, men ömürbaky seniň öňünde günäkär bolaýyn“ diýip, oglana öz janym bilen jogap berjekdigime kepil geçdim. Şoňa görä, oglana derek jenaba men gul bolaýyn, ol bolsa, goý, doganlary bilen bile yzyna dolansyn. Çünki men oglany bu ýerde taşlap baryp, kakamyň ýüzüne nähili seredeýin. Men kakamyň çekjek hasratyny görmekden gorkýaryn».

Ýusup hyzmatkärleriniň öňünde mundan artyk saklanyp bilmän: «Hemmeleri şu ýerden çykar» diýip gygyrdy. Ýusup öz doganlaryna syryny açanda, onuň ýanynda doganlaryndan başga adam ýokdy. Ýusup ses edip aglady. Onuň sesi müsürlilere we faraonyň köşgündäkilere eşidildi. Ýusup doganlaryna: «Men Ýusup, kakam dirimi?» diýdi. Emma onuň doganlary muny eşidende, olaryň Ýusupdan gorkularyndan ýaňa dilleri tutuldy. Ýusup olara: «Golaýragyma gelseňizläň» diýdi. Olar Ýusubyň golaýyna geldiler. Ol sözüni dowam edip, şeýle diýdi: «Men siziň Müsüre satan doganyňyz Ýusupdyryn. Siz meni bu ýere satandygyňyz üçin gam çekip, puşman etmäň, çünki Hudaý adamlaryň janyny gorap saklamak üçin meni siziň öňüňizden Müsüre iberdi. Çünki ýer ýüzünde iki ýyldan bäri açlyk dowam edýär. Ýene-de baş ýyllap ekin-tikin-de, hasyl-da bolmaz. Ýer ýüzünde siziň nesilleriňizi aman galdyrmak we sizi beýik gutulys bilen halas etmek üçin Hudaý meni siziň öňüňizden iberdi. Şoňa görä-de, meni bu ýere siz däl-de, Hudaý iberdi. Hudaý meni faraona ata hökmünde goýup, onuň bütün köşgüniň eýesi etdi. Men tutuş Müsüriň hökümdarydyryn. Haýal etmän gidiň-de, kakamyň ýanyna baryp, oňa şeýle diýiň: „Ogluň Ýusup şeýle diýýär: ‘Hudaý meni tutuş Müsüriň hökümdary etdi, sen eglenmän meniň ýanyma gel. Sen Goşen welaýatynda mesgen tutarsyň; sen we seniň çagalaryňdyr agtyklaryň, ownukly-irili mallaryň, mahlasý, özüňde bar bolan ähli zatlaryň bilen meniň golaýymda bolarsyň. Bu açlyk ýene baş ýyla çekjek. Siziň hiç biriňiz mätäçlik çekmez ýaly, men ol ýerde seni we seniň hojalygyňy hem ähli mallaryňy zerur zatlar bilen üpjün ederin“». Meniň hakykatdan-da Ýusupdygymy siziň hemmäňiz we inim Benýamin-de öz gözüňiz bilen görüp dursuňyz. Siz kakama meniň Müsürdäki şan-şöhratym, bu ýerde gören zatlaryňyzyň ählisi hakynda gürrüň beriň we ony tizräk şu ýere alyp geliň». Soňra ol öz inisi Benýamini

gujaklap aglady. Benýamin hem ony gujaklap aglady. Ýusup aglap, ähli doganlaryny gujaklap ogşady. Diňe şondan soň doganlary onuň bilen gepleşmäge başladylar.

Ýusubyň doganlarynyň gelendigi hakyndaky habar faraonyň köşgüne baryp ýetdi. Muňa patyşa-da, onuň emeldarlary-da begendiler. Faraon Ýusuba şeýle diýdi: «Doganlaryňa şeýle diý: „Eşekleriňizi ýükläň-de, Kengana dolanyň. Kakaňzy hem, maşgalalaryňzy hem alyp, meniň ýanyma geliň. Men Müsüriň in saýlantgy ýerini size bererin. Siz mes toprakly ýurduň hasylyndan iýip doýarsyňyz“. Olara ýene-de şeýle diý: „Çagalaryňyz hem aýallaryňyz üçin Müsürden arabalar alyp, olary kakaňyz bilen bile şu ýere getiriň. Yzyňyzda galjak goş-golamlaryňzyň aladasyny etmäh, çünki bütün Müsüriň saýlantgy näz-nygmatlary siziňki bolar“».

Ysraýylyň ogullary aýdylyşy ýaly-da etdiler. Faraonyň tabşyrygy boýunça Ýusup olara arabalar hem ýol azygyny berdi. Ýusup bularyň Benýaminden başgasynyň hersine bir laý, Benýamine bolsa üç ýüz kümüş teňňe bilen baş laý geým-gejim berdi. Kakasyna on erkek eşegi Müsüriň in saýlama näz-nygmatlaryndan, on urkaçy eşegi bolsa kakasyna Müsüre gaýdysyn ýol azygy bolar ýaly galladan, çörekden we azykdan ýükläp iberdi. Onsoň Ýusup doganlaryny ugradyp, olara: «Ýolda dawalaşaymaň» diýdi.

Şeýdip, olar Müsürden gaýdyp, Kengana kakalary Ýakubyň ýanyna dolanyp geldiler. Olar kakalaryna: «Ýusup diri, ol tutuş Müsüriň hökümdary» diýip habar berdiler. Ýakup doňup galdy, çünki ol eşidýän zatlaryna ynanyp bilmedi. Emma olar Ýusubyň aýdanlarynyň ählisini Ýakuba gürrüň berenlerinden soň we özüni äkitmek üçin Ýusubyň iberen arabalaryny görenden soň, Ýakubyň ýüregi ýerine geldi. Ysraýyl: «Ýusubym diri, bes! Ölmänkäm gidip, onuň didaryny bir göreýin!» diýdi.

Ysraýyl ähli zatlaryny alyp, ýola rowana boldy. Ol Beýerşeba gelip, kakasy Yshagyň Hudaýyna gurbanlyklar berdi. Şol gije Hudaý Ysraýyla görnüp, oňa: «Ýakup! Ýakup!» diýdi. Ysraýyl Oňa: «Lepbeý!» diýip jogap berdi. Hudaý oňa şeýle diýdi: «Men Hudaýdyryn, seniň ataňyň Hudaýdyryn. Sen Müsüre gitmekden gorkma. Men ol ýerde senden bir beýik millet ýaradaryn. Men seniň bilen bile Müsüre giderin we seni soň ýene-de öz topragyňa getirerin. Sen dünýäden öteninde, Ýusup seniň ýanynda bolar». Onsoň Ýakup Beýerşebadan gaýtdy. Ysraýylyň ogullary kakalary Ýakuby, öz çagalarydyr aýallaryny, faraonyň iberen arabalaryna mündürdiler. Ýakup ähli nesillerini: ogul-gyzlaryny, agtyklarydyr mallaryny we Kenganda toplan ähli mal-mülklerini alyp, Müsüre geldi. Ysraýyllaryň Ýakup we onuň bilen Müsüre gelen nesilleri şulardyr. Ýakubyň nowbahar ogly Ruben. Rubeniň ogullary: Hanok, Pallu, Hesron, Karmy. Şimgonyň ogullary: Ýemuwel, Ýamyn, Ohat, Ýakin, Sohar hem-de kengan aýalyndan bolan ogly Şawul. Lewiniň ogullary: Gerson, Kohat, Merary. Ýahudanyň ogullary: Er, Onan,

Şela, Peres, Zera. Bulardan Er bilen Onan Kenganda ölüpdiler. Peresiň ogullary: Hesron, Hamul. Ysakaryň ogullary: Tola, Puwa, Ýop, Şimron. Zebulunyň ogullary: Sarat, Eýlon, Ýahleýel. Bu ogullary hem-de gyzy Dinany Leýa Ýakuba Padanaramda dogrup beripdi. Ýakubyň ähli ogul-gyzlarynyň jemi otuz üç sanydy. Gatyň ogullary: Sipýon, Hagy, Şuny, Esbon, Eri, Arody, Areli. Aşeriň ogullary: Ýimna, Ýişwa, Ýişwi, Beriga hem-de gyzy Sera. Beragyň ogullary: Heber, Malkyýel. (Bular Zilpanyň ogullarydyr. Laban Zilpany öz gyzy Leýa gyrnak edip beripdi. Ýakubyň Zilpa gyrnagynadan bolan nesliniň sany jemi on altydyr.) Ýakubyň Rahelden bolan ogullary: Ýusup, Benýamin. Müsürde Heliýopolys galasynyň ruhanysy Potyperiniň gyzy Asenat Ýusuba Manaşany we Efraýymy dogrup berdi. Benýaminiň ogullary: Bala, Beker, Aşbel, Gera, Nagaman, Ehi, Roş, Mupym, Hupym we Art. (Bular Ýakubyň Rahelden bolan neslidir. Olar jemi on dördtür.) Danyň ogly: Huşym. Naftalynyň ogullary: Ýahseýel, Guny, Ýezer, Şillem. (Bular Bilhanyň ogullarydyr. Laban Bilhany öz gyzy Rahele gyrnak edip beripdi. Bilha Ýakuba jemi ýedi ogul dogrup berdi.) Gelinlerinden daşary Ýakuba degişli bolan we onuň bilen bile Müsüre gelen nesilleri jemi altmyş alty başdy. Ýusubyň Müsürde doglan iki ogly bilen birlikde Ýakubyň Müsürdäki tutuş hojalygy ýetmiş adamdan ybaratdy.

Ýakup Goşene barýan ýoly Ýusuba görkezer ýaly, ol Ýahudany öňden Ýusubyň ýanyna iberdi.

Ysraýylyň maşgalasy Goşen welaýatyna gelende, Ýusup arabasyna münüp, kakasy Ysraýyly garşylamak üçin Goşene gitdi; Ýusup kakasyny görüp, ony gujaklap, onuň gujagynda uzak wagtlap aglady. Ysraýyl Ýusuba: «Didaryňy gördüm, indi ölsem-de armanym ýok. Sen diri ekeniň» diýdi. Ýusup doganlaryna hem kakasynyň tutuş hojalygyna ýüzlenip, şeýle diýdi: «Men gidip, faraona habar bereýin. Oňa: „Kengandaky doganlarym hem-de kakam tutuş hojalygy bilen meniň ýanyma geldiler. Olar çopandyrlar, çünki olar maldarçylyk bilen meşgullanýarlar. Olar özleri bilen ownukly-irili mallaryny we ähli goş-golamlaryny-da getiripdirler“ diýeýin. Faraon sizi çagyryp, sizden: „Siziň käriňiz näme?“ diýip sorar. Şonda siz oňa: „Biz gullaryň ata-babalarymyz ýaly ýaşlygymyzdan bäri maldarçylyk bilen meşgullanyp gelýändigiz“ diýip jogap berersiňiz. Şeýle diýseňiz, ol size Goşen welaýatynda mesgen tutmaga rugsat berer, çünki müsürliler çopanlary juda ýigrenýändirler».

Şeýdip, Ýusup doganlaryndan başisini alyp, Goşen welaýatyndan gaýtdy we faraonyň ýanyna gelip, oňa: «Kakam hem doganlarym özleriniň maşgalasy, ownukly-irili mallary we ähli goş-golamlary bilen Kengandan geldiler. Olar häzir Goşende» diýdi. Onsoň Ýusup doganlaryny faraon bilen tanyş etdi. Faraon olardan: «Käriňiz näme?» diýip sorady. Olar faraona: «Biz gullaryň ata-babalarymyz ýaly çopandyrys» diýip jogap berdiler. Olar faraona: «Ýowuz açlyk zerarly Kenganda dowarlarymyz üçin öri galmansoň, biz Müsürde gelmişek bolup ýaşamaga geldik. Şoňa görä-de, siz öz gullaryňyza Goşen welaýatynda mesgen tutmaga ygtyýar ediň»

diýdiler.

Faraon Ýusuba şeýle diýdi: «Kakaňdyr doganlaryň seniň ýanyňa gelipdirler. Müsüriň çar tarapy seniň üçin açykdyr. Olary ýurduň iň oňat ýerinde ýerleşdir. Goý, olar Goşen welaýatynda mesgen tutsunlar. Eger olaryň arasynda ukyplylary bar bolsa, olara meniň mallaryma seretdir». Soňra Ýusup kakasyny faraonyň huzuryna getirip, onuň bilen tanyş etdi. Ýakup faraona pata berdi. Faraon Ýakupdan: «Näçe ýaşyňda?» diýip sorady. Ýakup: «Men göçüp-gonup ýüz otuz ýyl ýaşadym. Durmuşym gysga hem agyr boldy. Meniň ömrüm göçüp-gonup ýaşan ata-babalarymyňky ýaly uzak bolmady» diýdi. Ýakup faraona ýene-de pata berip, onuň ýanyndan gaýtdy. Ýusup kakasydyr doganlaryny Müsürde ýerleşdirdi. Ýusup faraonyň özüne buýruşy ýaly edip, olara Müsüriň iň gowy ýeri bolan Ragmeses etrabyndan mülk berdi. Ol kakasyny, doganlaryny we kakasynyň ähli hojalygyny – iň körpesine çenli azyk bilen üpjün etdi.

Açlyk juda ýowuzlaşyp, hiç ýerde iýmit ýokdy. Açlyk Müsürdir Kenganyň halklaryny halys ysgyndan gaçyrdy. Ýusup galla satyp, Müsüriň hem Kenganyň ähli pullaryny syryp-süpürüp aldy. Ol pullary faraonyň köşgüne getirdi. Şunlukda, Müsüriň-de, Kenganyň-da pulunyň soňuna çykylansoň, ähli müsürliler Ýusubyň ýanyna gelip, oňa: «Bize azyk ber. Indi biz gözüňiziň alnynda öläýmeli bolarysmy?! Pulumyzdan galan zat ýok» diýdiler. Ýusup olara: «Eger puluňyz bolmasa, onda azygy mala çalşalyň» diýdi. Şeýdip, olar öz mallaryny Ýusuba getirip berdiler. Ýusup hem olaryň atlaryny, ownukly-irili mallaryny we eşeklerini azyga çalyşdy. Şol ýyl Ýusup halkyň mallaryny alyp, olary azyk bilen üpjün etdi. Bir ýyl geçdi. Indiki ýyl müsürliler ýene-de Ýusubyň ýanyna gelip, oňa şeýle diýdiler: «Biz jenabymyzdan hiç zady ýaşyrmarys; bar pullarymyzy gutardyk, mallarymyzy bolsa biz size berdik. Size berer ýaly tenimizden we mülklerimizden başga galan zat ýokdur. Indi biz gözüňiziň alnynda öläýmelimi, mülklerimiz çöle dönäýmelimi? Bizi mülklerimiz bilen bile al-da, bize azyk ber. Mülklerimiz bilen bile faraona gul bolaly. Biziň ölmezimiz ýaly, mülklerimiziň-de çöle dönmezi ýaly, siz bize tohum beriň».

Şeýdip, Ýusup Müsüriň ähli mülklerini faraon üçin satyn aldy. Ähli müsürliler ýowuz açlyga döz gelip bilmän, öz mülklerini satdylar. Şeýlelikde, tutuş Müsür topragy faraonyň eline geçdi. Ýusup Müsüriň tutuş halkyny gula öwürdi. Ol diňe ruhanylaryň mülk ýerine degmedi, çünki ruhanylara faraon tarapyndan bellenen möçberde hak tölenilýärdi we olar şol tölenen hak bilen güzeran görýärdiler. Şol sebäpden hem olar öz mülklerini satmadylar.

Ýusup Müsür halkyna şeýle diýdi: «Faraon üçin sizi ýerleriňiz bilen bile satyn aldym. Ine, tohum, alyň-da, ekiň. Siz alan hasylyňyzyň başdan bir bölegini faraona berersiňiz, dörtde bir bölegini bolsa özüňize tohum üçin, hojalyklaryňyza we çagalaryňyza azyk üçin alarsyňyz».

Olar: «Siz bizi halas etdiňiz; jenabymyz razy bolsa, biz faraona gul bolarys» diýdiler. Şeýdip, Ýusup ruhanylardan başga hemmeleriň hasylynyň başdan bir böleginiň faraona berilmelidigi hakynda höküm çykardy. Bu höküm şu günki güne çenli hem öz güýjündedir.

Ysraýyllar Müsüriň Goşen welaýatynda mesgen tutup, şol welaýatda özlerine mülk edindiler. Olar örnäp, juda köpeldiler.

Ýakup Müsürde on ýedi ýyl ýaşady. Ol ýüz kyrk ýedi ýyl ýaşady. Ölüm pursady golaýlanda, Ysraýyl Ýusuby ýanyna çagyryp, oňa şeýle diýdi: «Eger meni söýýäniň çyn bolsa, onda eliňi uýlugymyň astynda goý-da, maňa wepaly boljakdygyňa hem sözümi tutjakdygyňa ant iç. Meni Müsürde jaýlamagyn. Ata-babalarymyň ýanynda ýatarym ýaly, meni Müsürden äkidip, şolaryň ýanynda jaýla». Ýusup oňa: «Aýdysyň ýaly ederin» diýdi. Ysraýyl Ýusuba: «Ant iç!» diýdi. Ýusup ant içdi. Onsoň Ysraýyl düşeginiň başynda tagzym etdi.

Şu wakalardan soň Ýusuba «Kakaň hassadyr» diýen habar geldi. Ýusup iki ogluny Manaşa bilen Efraýymy ýanyna alyp ýola düşdi. Ýakuba: «Ogluň Ýusup seni görmäge geldi» diýip habar berdiler. Ysraýyl ähli güýjüni jemläp, düşeginde dikelip oturdy.

Ýakup Ýusuba şeýle diýdi: «Gudratygüýçli Hudaý Kengan topragynda, Luzda maňa görnüp: „Men seni örne dip, köpeldip, senden ençeme halklar dörederin. Kengan topragyny saňa we seniň nesilleriňe ebedi mülk edip bererin“ diýip pata beripdi. Men Müsüre gelmezimden öň, bu ýerde doglan iki ogluň Efraýym bilen Manaşa edil Ruben bilen Şimgon ýaly meniň ogullarymdyr. Olardan soňky doguljak ogullaryň seniňki bolsun. Olar Efraýym bilen Manaşadan miras alarlar. Padanaramdan gaýdyp gelýärkäm, Kenganda Efrata ýetmäge sähel aralyk galanda, ýolda Rahel dünýäden ötdi. Bu meni erbet gama batyrdy. Men ony Efrata (häzirki Beýtullahama) gidilýän ýoluň gyrasynda jaýladym».

Ysraýyl Ýusubyň ogullaryny görüp, ondan: «Bular kim?» diýip sorady. Ýusup kakasyna: «Bular meniň ogullarym» diýip jogap berdi. Ýakup Ýusuba: «Olary meniň ýanyma getir, men olara pata bereýin» diýdi. Garrylykdan ýaňa Ysraýylyň gözleri kütelişipdi we ol gowy görüp bilmeýärdi. Onsoň Ýusup ogullaryny kakasynyň alkymyna getirdi. Ýakup olary gujaklap ogşady.

Ysraýyl Ýusuba: «Men seniň didaryňy görmekden umydymy üzüpdim, ýöne Reb maňa seniň çagalaryňy-da görkezdi» diýdi. Ýusup ogullaryny kakasynyň önünden alyp, oňa iki бүкүlip tagzym etdi. Soňra Ýusup Efraýymy sagyna alyp, Ysraýylyň çep tarapyna, Manaşany bolsa çepine alyp, Ysraýylyň sag tarapyna golaý getirdi. Ýöne Ysraýyl ellerini çalşyryp, kiçi agtygy Efraýymyň başyna sag elini, uly agtygy Manaşanyň başyna bolsa çep elini goýdy. Ysraýyl Ýusuba pata berip, şeýle diýdi:

«Ata-babalarym Ybraýymyň hem Yshagyň nazarynda gezen Hudaýy,

ömrüboýy tä şu güne çenli maňa garaşyk edip gelen Hudaý,
meni ähli ýamanlykdan goran perişde
bu oglanlary-da ýalkasyn!

Goý, meniň adym, ata-babalarym Ybraýymyň hem Yshagyň ady
şu oglanlaryň üsti bilen dowam etsin!

Goý, olardan köp nesiller döresin!»

Kakasynyň sag elini Efraýymyň başyna goýmagy, Ýusuba ýaramady. Ýusup: «Kaka, beýle däl. Nowbahar oglum, ine, budur, Manaşadyr. Sag eliňi onuň başyna goý» diýip, kakasynyň elini Efraýymyň başyndan aýryp, ony Manaşanyň başyna goýjak boldy. Ýöne kakasy beýle etmedi. Ol Ýusuba: «Bilýän, oglum, bilýän. Manaşa hem beýik bolar we onuň nesillerinden hem beýik halk dörär. Emma onuň inisi Efraýym, agasyndan has beýik bolar we onuň nesillerinden juda köp milletler dörär» diýdi. Şol gün Ysraýyl olara pata berip, şeýle diýdi:

«Ysraýyl halky kimdir birine pata berende:

„Hudaý sizi edil Efraýymy hem Manaşany ýalkaýsy ýaly ýalkasyn“ –
diýip, siziň adyňyz bilen pata berer».

Şeýdip, Ysraýyl Efraýymyň adyny Manaşanyň adyndan öňe geçirdi.

Soňra Ysraýyl Ýusuba: «Meniň sanaglym dolup barýar. Emma Hudaý siziň bilen bile bolar we sizi ýene-de öz ata-babalaryňyzyň mekanyňa elter. Indi men Şekemi doganlaryňa däl-de, saňa berýärim; men ol mülk ýeri gylyjymdyr ýaýym bilen amorlardan basyp aldym» diýdi.

Ýakup öz ogullaryny çagyryp, olara: «Ýanyma ýygnanyşyň, men geljek günlerde size nämeleriň garaşýandygyny aýdyp bereýin» diýdi.

«Eý, Ýakubyň ogullary, toplanyň-da, diňläň,
gulak asyň kakaňyz Ysraýyla!

Eý, Ruben, meniň nowbahar oglum,
güýjüm-kuwwatym, jahyllyk çagymyň ilkinji miwesi,
hemme ogullarymdan iň mertebelisi we iň güýçlüsi sensiň.
Suw kimin durnuksyzsyň sen,
indiden beýläk mertebäň belende galmaz seniň,
çünki sen öz ataň düşegine geçip,
ony harama çykardyň.

Şimgon we Lewi dogandyr bular,
gylyçlaryny zalymlyk etmek üçin ulanýandyr olar,

gatnaşmaýyn men olaryň geňeşine asla,
goşulmaýyn men olaryň toparyna,
çünki gaharlaryna adamlary gyrdylar olar,
keýpionlykda öküzleri maýyp-müjrup etdiler olar.
Nälet bolsun olaryň gahar-gazapларыna, çünki bu zalymlykdyr,
nälet bolsun, olaryň sütemkärligine, çünki bu zabunlykdyr,
men Şimgonyň we Lewiniň nesillerini Ýakubyň arasyna dagadaryn,
men olary Ysraýylyň arasyna pytradaryn.

Eý, Ýahuda,
eliň duşmanlaryňyň ýakasynda bolar,
doganlaryň seni öwerler,
ataňyň ogullary saňa boýun egerler.
Eý, oglum Ýahuda,
sen aw awlap, awuny iýip, dolanyp gelen şir balasy kiminsiň,
sen şir dek, ene şir dek çökýän-de ýatýaň.
Şiri ýerinden gozgamaga milt edýän ýokdur.
Şalyk hasasy Ýahudanyň elinden düşmez,
onuň nesilleri şalyk sürer elmydam,
Ol Şilo geler,
milletler oňa boýun bolarlar.
Eşegini üzüm agajyna,
kürresini üzüm agajynyň iň gowusyna daňýandyr ol,
şeraba ýuwýandyr eginbaşyny,
üzüm şiresine ýuwýandyr donuny ol.
Gözleri şerapdan goýudyr onuň,
dişleri süýtden akdyr.
Deňiz kenarynda mesgen tutar Zebulun,
gämiler üçin duralga bolar onuň kenary,
Sidona ýeter ýeriniň çäkleri.

Horjunlarynyň arasynda ýazylyp ýatan,
kuwwatly eşek kysmydyr Ysakar.
Ysakar dynç alynýan ýeriň amatlydygyny,
ýeriň göwne ýaramlydygyny gördi,

şeydip, ol ýük çekmek üçin gerşini egip,
mejbury zähmet çekmeli boldy.

Ysraýyl tireleriniň biri hökmünde,
Dan öz halkyna hökümdarlyk eder.
Dan atyň üstündäki atlynyň yza serpileri ýaly,
atyň topugyndan çakýan
ýol ugrundaky ýylan deý,
ýodanyň boýundaky mar deý bolar.
Halas etmegiňe garaşýandyryn men, ýa Reb!

Galtamanlar Gatyň üstüne hüjüm ederler,
emma Gat olaryň yzlaryndan ýetip,
olaryň üstlerine hüjüm eder.
Topragyndan bol hasyl alar Aşer,
mynasyp näz-nygmatlar bilen üpjün eder şalary.

Naftaly görmegeý çagaly
erkin suguna çalym edýär.

Ýusup bir miweli agaçdyr,
bulak başyndaky miweli daragtdyr,
şahalary diwardan aşýar.
Ýaýçylar gazap bilen hüjüm etdiler Ýusuba,
ony atyp, yzyndan kowdular onuň.
Emma Ýakubyň Gudratly Hudaýy,
Ysraýylyň Çopany, Gaýasy tarapyndan
onuň ýaýy berk,
gollary gujurly edildi.
Ataňyň Hudaýydyr saňa medet berjek,
ýokardaky asmanyň bereketleri bilen,
ýer astyndaky çuňluklaryň bereketleri bilen,
ene göwsi hem ene ýatgysynyň berekedi bilen
Gudratygüýçli Hudaý ýalkajakdyr seni.
Ataňyň beren patalary

baky daglaryň bereketlerinden,
ebedi baýyrlaryň baýlygyndan artykdyr,
şu patalar Ýusubyň
başyna insin,
doganlarynyň arasyndan saýlananyň üstünde bolsun.
Benýamin hyrsyz möjekdir,
ol irden awuny tutup iýip,
agşam galan awuny paýlaşdyrýandyr».

Ýusup özüni kakasynyň üstüne oklap, aglap, ony ogşady.

Ol öz hyzmatyndaky lukmanlara kakasynyň jesedini mumyýalamagy buýurdy. Lukmanlar Ysraýylyň jesedini mumyýaladylar. Bu iş kyrk güne çekdi, çünki mumyýalamak şonça wagty talap edýärdi. Müsürliler ýetmiş günläp Ysraýylyň ýasyny tutdular.

Ýas günleri geçenden soň, Ýusup faraonyň köşgündäkilere şeýle diýdi: «Eger men siziň göwnüňizden turan bolsam, onda faraona şeýle diýiň: „Kakam ölmezinden öň: ‘Meniň sanaglym dolup barýar. Meni Kenganda özüm üçin gazan gabrymda jaýlaň’ diýip ant içirdi. Indi, goý, ol maňa gidip, kakamy jaýlamaga rugsat bersin; onsoň men yzma dolanaryn“». Faraon: «Git-de, kakaňy ant içişini ýaly jaýla» diýdi.

Şeýdip, Ýusup kakasynyň jesedini alyp ýola düşdi. Faraonyň ähli emeldarlary, köşgüň we tutuş Müsüriň belent mertebeli adamlary, Ýusubyň tutuş hojalygy, onuň doganlarydyr kakasynyň hojalygyndakylaryň hemmesi-de onuň ýanyndadylar. Goşen welaýatynda diňe çagalar, ownukly-irili mallar galdy. Söweş arabalary we olaryň üstündäki esgerler-de Ýusup bilen gitdi. Bu ägirt uly mähelledi. Iordan derýasynyň gündogaryndaky Atat harmany diýen ýere ýetenlerinde, olar ses edip aglaşdylar. Ýusup kakasy üçin ýedi günläp ýas tutdy. Atat harmany diýen ýerdäki ýasy görüp, Kenganyň ýerli ilaty: «Müsürlileriň ýas tutuşy, gör, nähili agyr!» diýişdiler. Şoňa görä-de, Iordan derýasynyň gündogar tarapyndaky bu ýere Abelmisraýym diýen at berildi. Şeýdip, Ysraýylyň ogullary kakalarynyň beren tabşyrygyny aýdyşy ýaly berjaý etdiler. Olar Ysraýyly Kengan topragyna getirip, Mamrāniň gündogaryndaky Makpela mülkündäki gowakda jaýladylar. Ybraýym bu gowagy gonamçylyk etmek üçin ýeri bilen bile Epron hetden satyn alypdy. Kakasyny jaýlandan soň, Ýusup doganlary hem-de olar bilen kakasyny jaýlamaga gelenleriň hemmesi bilen bilelikde Müsüre gaýdyp geldi.

Kakalary ölenden soň, Ýusubyň doganlary «Eden ýamanlygymyz üçin Ýusup kine saklap, bizden ar alsa näme?» diýip güman etdiler. Şunlukda, olar Ýusuba: «Kakamyz bize ölmeziniň öň ýanynda Ýusuba şeýle diýiň: „Doganlaryňyň jenaýat işini we eden günälerini bagyşla, çünki olar saňa ýamanlyk etdiler“ diýip tabşyrdy. Indi öz ataňyň Hudaýynyň gullary bolan biziň

günämizi öt!» diýen habar ýolladylar. Bu habary eşidip, Ýusup aglady. Doganlarynyň özleri-de gelip, Ýusubyň önünde ýüzin düşüp: «Biz seniň gullaryňdyrys» diýdiler. Ýusup olara: «Gorkmaň, men Hudaýmy näme?! Siz maňa ýamanlyk etmek islediňiz, emma görşüňiz ýaly, birtopar adamlary diri galdyrmak üçin Hudaý ol ýamanlygy ýagşylyga öwürdi. Siz gorkmaň. Men siziň-de, siziň çagalaryňyzyň-da aladasyny ederin» diýip, Ýusup olara mähirli sözler bilen göwünlik berdi.

Şeýdip, Ýusup kakasynyň hojalygy bilen bile Müsürde ornaşdy. Ol ýüz on ýyl ýaşady. Ýusup Efraýymyň üsti bilen çowluklar gördi. Manaşanyň ogly Makyryň çagalary Ýusubyň çagalary hasaplandy. Ýusup doganlaryna: «Meniň sanaglym dolup barýar, ýöne Hudaý hökman siziň dadyňyza ýetişer. Hudaý sizi Müsürden çykaryp, Ybraýyma, Yshaga we Ýakuba wada eden topragyna elter» diýdi. Soňra Ýusup Ysraýylyň ogullaryna ant içirip, şeýle diýdi: «Hudaý size nazar salanda, siz meniň süňklerimi-de öz ýanyňyz bilen alyp gidiň». Şeýdip, Ýusup ýüz on ýaşynda dünýäden ötdi. Onuň jesedi Müsürde mummyýalanyp, tabyda salnyp goýuldy.

Gelip çykyş 39:1–50:26

Tefsir

Biz Hudaýy söýýänler we Onuň maksadyna görä çagyrylanlar üçin hemme zadyň olaryň peýdasyna edilýändigini bilýäris.

Rimliler 8:28

Başgalary ýazgarmaň, şonda siz hem ýazgarylmaryňyz. Hiç kimi günäkärlemäň, şonda size-de günä ýöňkelmez. Bagyşlaň, siz-de bagyşlanarsyňyz. Beriň, size-de berler. Hyryn-dykyn doldurylyp, pürepür edilip, gujagyňyzy dolup-daşýan ölçeg bilen doldurylyp berler. Haýsy ölçeg bilen ölçeseňiz, size-de şol ölçeg bilen ölçeler».

Luka 6:37-38

Musa pygamber

Ine, Ýakubyň Müsüre öz tutuş hojalyklary bilen gelen ogullarynyň atlary: Ruben, Şimgon, Lewi, Ýahuda, Ysakar, Zebulun, Benýamin, Dan, Naftaly, Gat, Aşer. Ýakubyň ähli nesilleriniň sany jemi yetmişdi. Ýusup eýýäm Müsürdedi. Wagtyň geçmegi bilen Ýusup we onuň ähli erkek doganlary, onuň döwürdeşleri dünýäden ötdi. Emma ysraýyl ogullarynyň nesilleriniň tohum-tiji ýaýrap köpeldiler we olaryň sany juda artdy, şoňa görä hem tutuş Müsür olardan doludy.

Indi bolsa Müsür tagtyna Ýusup hakynda hiç zat bilmeýän başga bir täze patyşa çykdy. Ol

patyşa öz halkyna ýüzlenip: «Serediň, bize görä ysraýyllaryň sany köp we güýçli. Bu biziň üçin howply. Olar mundan artyk köpelmek ýaly, gelin, mekirlilik bilen olaryň soňuna çykalyň. Ýogsam, uruş turaýsa, olar duşmanymyzyň tarapyna goşulyp, bize garşy söweşmekleri we biziň ýurdumyzdan çykyp gitmekleri mümkin» diýdi. Şeýlelikde, müsürliler ysraýyllary mejbury işledip, olary ezmek üçin, olaryň üstünden hojaýynlar bellediler. Ysraýyllar faraon üçin Pitom we Ragmeses diýen galla saklanýan galalary gurdular. Emma müsürliler ysraýyllara näçe zulum etseler-de, olar öňküsinden-de has köpeldiler we olaryň sany juda artdy. Müsürlileriň ysraýyllardan susty basyldy. Şeýdip, olar ysraýyllary zalymlyk bilen ezip, olary laý we kerpiç ýaly agyr işlerde, her hili meýdan işlerinde işledip, olaryň durmuşyny aýy ýaşayşa öwürdiler. Ähli agyr işlerde olara rehimsizlik bilen sütem etdiler.

Soňra biriniň adyna Şipra, beýlekisiniň adyna Puga diýilýän iki sany ýewreý göbegenelerine Müsür patyşasy şeýle diýdi: «Siz ýewreý aýallaryna göbegeneler bolup hyzmat edýän wagtyňyz, serediň, eger ogul dogursalar, ol bäbegi öldürin, eger gyz dogursalar, goý, onda ol ýaşabersin». Emma bu göbegeneler Hudaýdan gorkýan aýallar eken, olar Müsür patyşasynyň buýruşy ýaly etmän, gaýtam, erkek doglan çagalary-da diri galdyrypdyrlar. Şonuň üçin hem, Müsür patyşasy şol göbegeneleri ýanyna çagyryp, olardan: «Näme üçin siz beýle etdiňiz, erkek doglan çagalary hem diri galdyrdyňyz?» diýip sorady. Göbegeneler faraona: «Sebäbi ýewreý aýallary Müsür aýallary ýaly däl, olar dogumly, olaryň ýanyna göbegeneler gelip ýetýänçä, olaryň özləri dograýýarlar» diýdiler. Hudaý hem bu göbegenelere garaşyk etdi, şeýdip, ysraýyl halky has köpeldi we güýçlendi. Göbegeneleriň Hudaýdan gorkýandygy sebäpli, Hudaý olara-da uly maşgala berdi. Soňra faraon ähli müsürlilere: «Ýewreýlerden doglan her bir ogul bäbegi alyp, Nil derýasyna taşlaň, emma gyz bäbek bolsa, goý, ol ýaşabersin» diýip buýruk berdi.

Şol wagtlar lewilerden bir adam öz tiresinden bir gyza öýlendi. Onuň aýaly göwreli bolup, bir ogul dogurdy, ol çagasynyň ýakymlyjadygyny görüp, ony öýünde üç aý gizläp saklady. Ol aýal çagasyny mundan artyk gizlin saklap bilmejekdigine göz ýetirip, onuň üçin gamyşdan örülen sebet aldy-da, onuň daşyny suw geçmez ýaly şepbik bilen örttdi. Ol çagany şol sebediň içinde ýatyryp, ony derýanyň gyrasyndaky suwda ösüp oturan gamyşlaryň arasynda ýerleşdirdi. Jigisine näme bolarka diýip, çaganyň gyz dogany hem uzakdan seredip durdy.

Şol wagt faraonyň gyzy derýa suwa düşmäge geldi. Onuň kenizleri bolsa derýanyň kenarynda aýlanyp ýördüler. Birdenkä faraonyň gyzy gamyşlaryň arasyndaky sebedi görüp, ony getirmäge kenizleriň birini iberýär. Faraonyň gyzy sebedi açyp görse, ine, onuň içinde bir çaga aglap ýatyr. Onuň çaga ýüregi gyýlyp: «Bu ýewreý çagalarynyň biridir» diýýär. Soňra çaganyň gyz dogany faraonyň gyzynyň ýanyna gelip: «Men gidip, çagany emdirer ýaly ýewreý aýallaryndan birini çagyraýynmy?» diýýär. Faraonyň gyzy: «Çagyraý» diýýär. Şeýdip, ol gyz gidip, çaganyň

öz ejesini alyp gelýär. Faraonyň gyzy ol aýala: «Şu çagany äkit-de, muňa enekelik et. Men seniň hakyňy tölärin» diýýär. Şeýlelikde, bu aýal çagany äkidip, oňa enekelik edýär. Çaga ösüp kemala gelende, ol ony faraonyň gyzynyň ýanyna getirýär we faraonyň gyzy ony özüne ogullyga alýar. Ol: «Men muny suwdan çykardym» diýip, onuň adyna Musa dakýar.

Musa ýigit çykandan soň, bir gün öz halky bolan ýewreýleriň arasyna aýlanmaga çykdy we olaryň agyr iş zerarly çekýän jebrini gördi. Ol bir müsürliniň öz halkyndan bolan bir ýewreýi ýenjip duranyny gördi. Musa eýlesine-beýlesine göz gezdirdi, hiç kime gözi düşmänsoň, ol ýaňky müsürlini öldürdi we onuň jesedini çägä gömüp gizledi. Ertesi günü ol aýlanmaga çykanda, iki sany ýewreýiň öz aralarynda urşup duranlaryny gördi we olaryň günälisiniň ýanyna baryp: «Näme üçin sen öz ýewreýiňi urýarsyň?» diýip sorady. Ol adam: «Kim seni biziň üstümüzden hökümdar ýa kazy edip goýdy? Düýnki müsürlini öldürişiň ýaly, meni hem öldürmekçimiň?» diýdi. Mundan soň Musa gorkdy we ol: «Meniň eden işim eýýäm aýan bolupdyr» diýip pikir etdi. Faraon bu hakda eşidip, Musany öldürtmegiň küýüne düşdi. Emma Musa gaçyp, Midýan ýurdunda ornaşdy.

Bir gün Musa bir guýynyň başynda otyrды. Midýan ruhanysynyň ýedi gyzy bardy. Şol wagt olar guýa gelip, öz kakalarynyň sürüsini suwa ýakmak üçin nowalary suwdan doldurdylar. Şonda beýleki çopanlar gelip, ol gyzlary kowdular, emma Musa bu gyzlara arka durup, olaryň sürüsini suwa ýakmaga kömekleşdi. Gyzlar öýlerine kakalary Reguwalyň ýanyna gelenlerinde, olaryň kakasy: «Nädiň siz bu gün öňkiňizden ir gelip bildiňiz?» diýip sorady. Gyzlar: «Şu gün bizi bir müsürlü adam çopanlardan gorady, ol hatda biziň sürimizi suwa ýakmaga hem kömek etdi» diýdiler. Ol gyzlaryna: «Hany, ol adam nirede? Näme üçin siz ony taşlap gaýtdyňyz? Ony çagyryň, biziň bilen duz-çörek iýsin» diýdi. Şeýlelikde, Musa bu adamyňkyda ýaşamaga razylaşdy we ol öz gyzy Syporany Musa durmuşa çykardy. Sypora Musa bir ogul dogrup berdi. Musa: «Men bir ýat ýurtda gelmişek boldum» diýip, onuň adyna Gerşom dakdy.

Köp wagtyň geçmegi bilen Müsür patyşasy dünýäden ötdi. Ysraýyllar bolsa heniz hem gulçulykda ezilýändiklerinden nalap, kömek sorap perýat etdiler. Olaryň zulum astynda edýän ahy-nalasy Hudaýa baryp ýetdi. Hudaý olaryň nalyşyny eşitdi we Ol Ybraýym, Yshak we Ýakup bilen eden ähtini ýadyna saldy. Hudaý ysraýyllara nazar salyp, olaryň hal-ahwallarynyň nähilidigine düşündi.

Şol wagtlar Musa gaýynatasy Midýan ruhanysy Ýitronyň sürüsini bakýardy. Bir gün ol sürüsini çölün içi bilen sürüp, Hudaý dagy Horebe geldi. Oňa çalyňyň ortarasynda alawly ot bolup, Rebbiň bir perişdesi göründi. Musa çalyňyň ýanýandygyna garamazdan, onuň hiç otда ýanyp gutarmaýandygyny gördi. Musa: «Bu geň zady ýakynrak baryp göreýin-le, näme üçin çaly otда ýanmaýarka?» diýdi. Reb Musanyň ýakynlaşyp gelýändigini görende, çalyňyň içinden

oňa: «Musa! Musa!» diýip seslendi. Musa: «Lepbeý» diýip jogap berdi. Soňra Hudaý: «Mundan ýakyn gelme, aýagyňdaky çarygyňy çykar, çünki seniň bu duran ýeriň mukaddes toprakdyr! Men seniň ata-babalaryňyň: Ybraýymyň, Yshagyň we Ýakubyň Hudaýydyryn» diýdi. Musa Hudaýa seretmekden gorkup, ýüzüni ýapdy.

Soňra Reb ýene-de: «Men halkymyň Müsürde çekýän jebir-sütemini, hakykatdan-da, gördüm, olaryň müsür hojaýynlaryndan ýaňa nalaýandyklaryny eşitdim. Men olaryň çekýän jebir-jepalaryny bilýärim. Şonuň üçin hem Men olary müsürlileriň elinden azat etmek üçin aşak indim. Men olary süýt we bal akýan mes toprakly ýurda – kenganlaryň, hetleriň, amorlaryň, perizleriň, hiwileriň we ýabuslaryň ýurduna alyp barjak. Ine, indi Maňa ysraýyllaryň ahy-nalasy gelip ýetdi, Men müsürlileriň olary zalymlyk bilen ezýändiklerini gördüm. Häzir bolsa Men seni Öz halkym bolan ysraýyllary Müsürden alyp gaýtmak üçin faraonyň ýanyna ibereýin» diýdi. Musa bolsa Hudaýa: «Faraonyň ýanyna gidip, ysraýyllary Müsürden çykaryp getirer ýaly, men kim bolupdyryn?» diýdi. Hudaý oňa: «Seniň bilen boljak Mendirin. Sen halky Müsürden çykaryp getireniňde, Maňa şu dagda sežde edersiňiz. Bu bolsa seni Meniň ýollandygymyň nyşany bolar» diýdi.

Soňra Musa Hudaýa: «Eger men ysraýyllaryň ýanyna baryp: „Meni siziň ýanyňyza ata-babalaryňyzyň Hudaýy iberdi“ diýsem, olar hem: „Onuň ady näme?“ diýip sorasalar, men olara näme jogap bereýin?» diýdi. Hudaý Musa: «Men Mendirin. Ysraýyllaryň ýanyna baryp: „Siziň ýanyňyza ‘Mendirin’ iberdi“ diýip aýt» diýdi. Hudaý Musa ýene-de şulary aýtdy: «Ysraýyllaryň ýanyna seni ata-babalaryňyzyň Hudaýy bolan Rebbiň, ýagny Ybraýymyň, Yshagyň we Ýakubyň Hudaýynyň iberendigini aýt. Bu Meniň ebedilik adymdyr, şu at bilen Men nesilme-nesil ýatlanaryn. Sen bar-da, ysraýyl ýaşulularyny bir ýere ýygna we olara ata-babalaryňyzyň Hudaýy Rebbiň, ýagny Ybraýymyň, Yshagyň we Ýakubyň Hudaýynyň saňa görnendigini we olaryň Müsürdäki hal-ahwallaryndan Meniň habarymyň bardygyny aýt. Men olary Müsür zulumyndan azat edip, süýt we bal akýan mes toprakly ýurda, ýagny kenganlaryň, hetleriň, amorlaryň, perizleriň, hiwileriň we ýabuslaryň ýurduna eltmegi wada berendigimi olara gürrüň ber. Olar seniň sözüňe gulak asarlar, soňra ysraýyl ýaşululary bilen Müsüriň patyşasynyň ýanyna bararsyňyz hem-de oňa: „Ýewreýleriň Hudaýy Reb biziň bilen duşdy. Indi bolsa Hudaýymyz Rebbe gurbanlyk bermek üçin, bizi üç günlük çöle goýbermegiňi senden towakga edýäris“ diýiň. Müsüriň patyşasy gudratly gol bilen mejbur edilýänçä, sizi goýbermejekdigini Men bilýärim. Şonuň üçin hem, Men Müsüre göz görkezerin we onuň içinde etjek ähli geň gudratlarym bilen olaryň temmisini bererin. Şondan soň patyşa sizi goýberer. Ysraýyllar Müsürden çykanlarynda, Men müsürlilere ysraýyllary sylar ýaly ederin. Ysraýyllar ol ýerden elleri boş çykmazlar. Her bir ysraýyl aýaly müsürlü goňşusyndan we öz öýünde ýaşaýan müsürlü

aýaldan altyn-kümüş şaý-sepler we geým-gejimler sorap alarlar. Siz olary ogul-gyzlaryňyza dakarsyňyz we olary geýindirersiňiz. Siz müsürlileriň baýlyklaryny talap gaýdarsyňyz».

Soňra Musa Rebbe: «Eger olar maňa ynanmasalar ýa-da sözüme gulak asman „Reb saňa görnen dälär“ diýseler, men näme edeýin?» diýdi. Reb Musadan: «Eliňdäki näme?» diýip sorady. Ol hem: «Hasa» diýdi. Reb: «Ony ýere taşla» diýdi. Musa ony ýere taşlady, ol hasa ýylana öwrüldi. Şonda Musa ondan gaçyp başlady. Emma Reb Musa: «Eliňi uzat-da, onuň guýrugyndan tut» diýdi. Musa elini uzadyp, ony tutan badyna, ýylan onuň elinde öňküsi ýaly hasa öwrüldi. Reb oňa: «Ine, muňa ynanarlar, olaryň ata-babalarynyň Hudaýy Rebbiň, ýagny Ybraýymyň, Yshagyň we Ýakubyň Hudaýynyň saňa görnendigine ynanarlar» diýdi.

Reb Musa ýene-de: «Eliňi donuňyň içine sok» diýdi. Ol hem elini donuňyň içine sokdy. Ol elini daşyna çykaranda, onuň eli ak gar ýaly pis açdy. Soňra Hudaý oňa: «Eliňi yzyna donuňyň içine sal» diýdi. Musa elini ýene-de donuňyň içine salyp, täzededen çykaranda, bedenindäki beýleki agzalar ýaly bolup, onuň eli öňki kaddyna geldi. Hudaý: «Eger olar saňa ynanmasalar ýa-da birinji görkezen alamatyňa ikeriňlenseler, belki, olar seniň görkezen şu ikinji alamatyňa ynanarlar. Eger olar bu görkezen iki alamatyňa-da ynanmasalar ýa-da saňa gulak asmasalar, onda Nil derýasyndan biraz suw getirip, ony gury ýere dök. Şol getiren suwuň gury ýerde gana öwürüler» diýdi.

Emma Musa Rebbe: «Eý, Taňrym, Öz guluň bolan maňa geplemeziňden öňem, soňam hiç haçan men dilewar adam bolmadyk. Men gepe çeper däl, dilim tutuk ýaly» diýdi. Reb oňa: «Adamyň agzyny kim ýaratdy? Ony lal ýa-da ker edýän kim? Kim oňa göreç berýär ýa-da kim ony kör edýär? Bu Men Reb dälmi näme? Häzir bolsa ýola düş, Men saňa sözlemäge kömek ederin we saňa näme aýtmalydygyňy öwrederin» diýdi. Musa bolsa ýene-de: «Eý, Taňrym, ýalbarýaryn, şol ýere maňa derek başga birini iberäýsene» diýdi. Şundan soň Rebbiň Musa gahary geldi we oňa: «Lewiler neslinden bolan doganyň Harun şol ýerde dälmi näme? Men onuň dile çeperdigini bilýärim. Ol eýýäm seni garşy almak üçin ýolda we ol seni görenine ýürekden begener. Sen oňa gepläp, sözleri onuň agzyna salyp berersiň. Men siziň ikiňize hem geplemäge kömek ederin we size näme etmelidigiňizi öwrederin. Saňa derek adamlar bilen Harun geleşer. Ol seniň sözleýjiň bolar, sen bolsa onuň üçin Hudaý ýaly bolarsyň. Almatlary görkezer ýaly, sen bu hasany hem öz ýanyň bilen al» diýdi.

Musa gaýynatasy Ýitronyň ýanyna gelip, oňa: «Maňa yzma, Müsüre öz dogan-garyndaşlarymyň ýanyna gitmäge ygtyýar ber. Olar dirimikä, gidip göreýin» diýdi. Ýitro Musa: «Sag-aman gidip gel» diýdi. Midýanda Reb Musa: «Müsüre, yzyňa gaýdyber, çünki seniň janyňa kast etmek adamlaryň hemmesi öldi» diýdi. Şeýlelikde, Musa aýalyny we ogullaryny eşege mündürüp, yzyna, Müsür ýurduna gaýtdy. Ol öz ýany bilen keramatly hasany hem aldy.

Reb Musa şeýle diýdi: «Müsüre, yzyňa baranyňda, Meniň saňa beren güýjüm bilen faraonyň önünde ähli gudratlary görkezersiň. Emma Men faraony doňýürek adam ederin, şol sebäpli hem ol ysraýyl halkyna gitmäge rugsat etmez. Siz bolsa faraona şeýle diýiň: „Reb saňa şeýle aýdýaryn: Ysraýyl Meniň nowbahar oglum. Maňa gulluk eder ýaly Meniň oglumy goýber diýdim, emma sen onuň gitmegine garşy bolduň. Seret, indi Men hem seniň ilkinji bolan ogluňy öldürerin“».

Reb Haruna: «Çöle git-de, Musanyň önünden çyk» diýdi. Şeýlelikde, Harun gidip, ony Hudaý dagynda garşy alyp, ony gujaklady. Soňra Musa Haruna Rebbiň oňa aýt diýip iberen zatlarynyň hemmesini aýtdy. Rebbiň oňa ýerine ýetirmeli diýip buýran ähli gudratly alamatlary hakynda hem gürrüň berdi. Musa bilen Harun Müsüre baryp, ysraýyl ýaşulularynyň hemmesini bir ýere ýygnadylar. Harun Rebbiň Musa aýdanlarynyň ählisini olara gürrüň berdi. Halkyň önünde ol alamatlary hem görkezdi. Adamlar oňa ynandylar. Ysraýyl halkyna Rebbiň nazar salandygyny we olaryň çekýän jebirlerini görendigini eşidenlerinde, olar başlaryny egip sežde etdiler.

Şundan soň Musa bilen Harun faraonyň ýanyna gidip, oňa şeýle diýdiler: «Ysraýyl Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Meniň halkymy goýber, goý, olar çölde Meniň şanyma baýram etsinler“». Emma faraon: «Kimmiş Ol Reb, Onuň sözüne gulak asyp, men ysraýyllary goýberer ýaly? Men Rebbi bilmeýärin, ysraýyllaryň gitmegine ýol berjek däl» diýdi. Soňra olar: «Ýewreýleriň Hudaýy bize duşdy. Indi bolsa bize üç günlük çöle gidip, Hudaýymyz Rebbe gurbanlyk bermäge rugsat et, ýogsam, Reb bizi gyrgyna berer ýa-da gylyç bilen biziň başymyzy alar» diýdiler. Emma Müsüriň patyşasy olara: «Eý, Musa we Harun, näme üçin siz bu halkyň elini işden sowadýarsyňyz? Öz işiňiz bilen boluň. Görýäňizmi, häzir bu ýerde olaryň sany biziň öz halkymyzyňkydan-da köp, siz bolsa olary işinden dyndarjak bolýarsyňyz» diýdi.

Şol günüň özünde faraon gul hojaýynlaryna we ysraýyllaryň özleriniň baş gözegçilerine şeýle buýruk berdi: «Mundan buýana bu halka kerpiç guýar ýaly saman bermäň. Goý, olar gidip, samany özleri tapsynlar. Emma olaryň guýýan kerpiçleriniň sany öňküsi bilen deň bolsun, ýekejesini hem kemeltmäň. Olar ýalta, şonuň üçin olar: „Bizi goýber, Hudaýymyza gurbanlyk bereli“ diýşip gygyryşýarlar. Bu adamlaryň ünsi diňe işde bolar ýaly, has agyr işler bilen olaryň egninden basyň. Şonda olar ýalan geplere gulak gabartmazlar».

Şeýlelikde, ysraýyllaryň gul eýeleri we olaryň baş gözegçileri çykyp, olara: «Faraon şeýle diýýär: „Men size saman berjek däl. Nireden tapsaňyz, şondan tapyň, samany özüňiz ediniň, emma gündelik edýän işiňiz bolsa sähelçe-de azaljak däldir“» diýdiler. Şeýdip, halk özlerine saman edinmek üçin orlan meýdan gözläp, Müsüriň ähli ýerine dagadylar. Gul eýeleri olardan her günki etmeli işlerini edil saman bilen üpjün edilýän döwründäki ýaly ýerine ýetirmeklerini berk talap edýärdiler. Faraonyň gul eýeleri tarapyndan bellenen ysraýyllaryň baş gözegçileri

urulýardylar we olardan: «Näme üçin siz bu gün guýmaly kerpiç paýyňyzy öňkiňiz ýaly doly ýerine ýetirmeyärsiňiz?» diýip hasabat soralyardylar.

Ahyry ysraýyllaryň baş gözegçileri faraonyň ýanyna gidip, oňa: «Näme üçin biz gullaryňa beýle daraýaň? Bize saman berilmeýär, muňa garamazdan, „Kerpiç guýuň!“ diýip buýruk berýärler. Ine, gullaryň ýençýärler, emma günä seniň öz adamlaryňda ahyry» diýip arz edýärler. Emma faraon: «Siz baryp ýatan bir işýakmaz. Şonuň üçin hem siz: „Bizi goýber, gidip, Rebbe gurbanlyk bereli“ diýýärsiňiz. Häzir bolsa gidiň-de işläň. Size saman berilmez, ýöne şonda-da kerpiji öňki mukdarda öndürersiňiz» diýdi. Ysraýyllaryň baş gözegçilerine her günki öndürilmeli kerpijiň sanynyň ýekejesiniň hem kemeldilmeli däldigini aýdanlarynda, olar özüleriniň betbagtlyga uçrandyklaryna göz ýetirdiler. Olar faraonyň ýanyndan çykanlarynda, özülerine garaşyp duran Musa bilen Haruna duşdular. Olar Musa bilen Haruna: «Faraon we onuň emeldarlary tarapyndan siz biziň başymyza bela getirdiňiz, bizi öldürer ýaly, olaryň eline gylyç berdiňiz. Munuň üçin Reb size göz görkezip, jezaňyzy berer» diýdiler.

Soňra Musa ýene-de Rebbe ýüzlenip: «Eý, Rebbim, näme üçin bu adamlara betbagtlyk getirdiň? Aslynda näme üçin meni goýberdiň? Seniň adyňdan faraon bilen gepleşmäge gelem bári, ol bu adamlara görgi baryny görkezdi. Sen bolsa Öz halkyňy azat etmek üçin ýekeje-de zat etmediň» diýdi.

Emma Reb Musa: «Meniň faraona näme etjegimi indi görersiň. Men ony gudratly golum bilen halkymy goýbermäge mejbur ederin, ol şu gudratly goluň zarbyndan ýaňa, olary hatda öz ýurdundan kowup çykarar» diýdi.

Reb Musa bilen Haruna ýüzlenip: «Eger faraon size „Gudrat görkeziň“ diýse, Musa, sen Haruna: „Hasaňy al-da, faraonyň önünde ony ýere taşla“ diý, şonda hasa ýylana öwürüler» diýdi. Şeýlelikde, Musa bilen Harun faraonyň ýanyna bardylar we Rebbiň buýruşy ýaly etdiler. Harun faraonyň we onuň emeldarlarynyň önünde hasasyny ýere taşlady, ol ýylana öwürüldi. Faraon hem öz akyldarlaryny, jadygöýlerini ýygnady. Olar hem özüleriniň gizlin usullary bilen şeýle etdiler. Olaryň hersi öz hasalaryny ýere taşladylar welin, olar hem ýylana öwürüldiler. Emma Harunyň hasasy olaryň hasalaryny ýuwutdy. Faraonyň ýüreginiň doňy entek hem çözülenokdy. Rebbiň aýdyşy ýaly, ol heniz hem bulara gulak gabartmaýardy.

Soňra Reb Musa şeýle diýdi: «Faraon doňýürek adam, ol halky goýbermekden ýüz öwürýär. Faraonyň irden derýa suwa düşmäge çykyan wagty, sen onuň ýanyna bar. Oňa duşmak üçin, Nil derýasynyň ýanynda garaş, eliňe ýylana öwürülen hasany hem al. Soňra oňa şeýle diý: „Ýewreýleriň Hudaýy Reb, ine, şulary aýtmak üçin meni seniň ýanyňa iberdi. Ol saňa: ‘Meniň halkymy goýber, goý, olar çölde Maňa ybadat etsinler’ diýdi. Ine, sen bolsa, entek hem muňa boýun bolmadyň. Reb şeýle diýýär: ‘Şu etjek işimi görüp, sen Meniň Rebdigimi bilersiň:

Görýäňmi, men şu elimdäki hasa bilen Nil derýasynyň suwuna uran badyma, suw gana öwürüler. Nildäki balyklar öler we derýa porsar. Müsürliler Niliň suwundan içip bilmezler“». Reb Musa: «Haruna aýt: „Hasasyny alsyn-da, Müsüriň ähli suwlaryna: olaryň derýalaryna, ýaplaryna, howuzlaryna we ähli suw howdanlaryna hasasy bilen urup çyksyn. Müsüriň ähli suwlary, hatda çelekäki we daş küýzelerdäki suwlar hem gana öwürüler“» diýdi.

Musa bilen Harun Rebbiň buýruşy ýaly etdiler. Harun faraonyň we onuň emeldarlarynyň önünde hasasyny uzadyp, Nil derýasynyň suwuna urdy, Nil derýasynyň tutuş suwy gana öwürüldi. Nildäki balyklar ölüp, derýa porsady. Şeýlelikde, müsürliler Nil derýasyndan suw içip bilmediler, Müsüriň ähli suwy gana boýaldy. Emma Müsür jadygöýleri hem özleriniň gizlin usullary bilen şeýle etdiler. Şeýdip, faraonyň ýüregi doňlugyna galdy. Rebbiň aýdyşy ýaly, faraon olary diňlemedi. Faraon yzyna öwürüldi-de, öz jaýyna girip gitdi, ol muny hatda piňine-de almadý. Niliň suwundan içip bilmeýändigleri üçin, ähli müsürliler agyz suw gözläp, Nil derýasynyň boýuny gazdylar.

Soňra Reb Musa bilen Haruna: «Küreden goşawujyňyzy dolduryp kül alyň. Goý, Musa ony faraonyň önünde göge seçsin. Ol kül tutuş Müsürde tozana öwürüler. Tozan bolsa adamlaryň we haýwanlaryň bedenine siňip, olarda açyk iriňli çybanlar emele getirer» diýdi. Şeýlelikde, Musa bilen Harun küreden kül alyp, faraonyň önünde durdular. Musa küli howa seçdi weli, adamlarda we haýwanlarda açyk iriňli çybanlar emele geldi. Müsür jadygöýleri bu çybanlardan ýaňa Musanyň ýanyna baryp bilmediler. Çünki çybanlar jadygöýleriň hem, ähli müsürlileriň hem üstünden inipdi.

Emma Reb faraony doňýürek etdi. Ol Rebbiň Musa aýdyşy ýaly, olara gulak asmady.

Soňra Reb Musa şeýle diýdi: «Irden tur-da, faraonyň huzuryna bar we oňa şuny aýt: „Ýewreýleriň Hudaýy Reb şeýle diýýär: ‘Meniň halkymy goýber, olar gidip, Maňa ybadat etsinler. Ýogsam, bu gezek Men seniň öz üstünden, emeldarlaryňyň we halkyňyň üstünden ähli bela-beterlerimi indererin. Şonda sen bütün ýer ýüzünde Meniň ýaly hiç kimiň ýokdugyny bilersiň. Şu wagta çenli Men golumyň güýji bilen seni we seniň halkyňy gyrgyna berip, köküňiz bilen ýerden sogrup taşlap hem bilýärdim. Emma Men size Öz güýjümi görkezip, adymy tutuş dünýä jar etmek maksady bilen sizi diri saklap ýörün. Sen entek hem Meniň halkyma garşy tekepbirlik edip, olaryň gitmegine rugsat etmersiň.

Ine, ertir şu wagtlar Men Müsüriň taryhynda asla görüp-eşidilmedik güýçli doly ýagdyrjakdyryn. Şonuň üçin hem häziriň özünde adam ýollap, meýdandaky bar bolan mal-garalaryňyzy we ähli zadyňyzy ýygnap, howpsuz ýere getiriň. Sebäbi öýüne getirilmän, meýdanda galan her bir adamyň we malyň üstünden güýçli doly ýagyp, olar öler“». Faraonyň emeldarlarynyň arasynda Rebbiň sözünden gorkýanlary meýdandaky gullaryny we mallaryny

derrew içeri ýygnadylar. Emma Rebbiň sözünü piňine almaýanlar özleriniň gullaryny we mallaryny meýdanda galdyrdylar.

Soňra Reb Musa: «Eliňi asmana uzat, şonda tutuş Müsüriň üstüne doly ýagar. Müsüriň meýdanlarynda galan adamlaryň, mallaryň we gögerip oturan ähli ösümlikleriň üstünden doly iner» diýdi. Şundan soň, Musa hasasyny asmana uzatdy we Reb gök gürledip doly ýagdyrды, ýyldyrym çakyp, ýere ot düşdi. Şeýdip, Reb Müsürde güýçli doly ýagdyrды. Doly ýagýarka, doly bilen bir wagtda ýyldyrym çakyp, yzy üzülmän ýere ot düşüp durdy. Müsürliler millet bolaly bäri, onuň tutuş ýerinde hiç haçan şeýle güýçli doly ýagmandy. Doly tutuş Müsüriň meýdanlaryndaky ähli zatlary: adamlary we mallary weýran etdi, ol her bir ekin meýdanyny sandan çykardy. Şeýle hem, meýdandaky hemme agaçlaryny syndyrdy. Diňe ysraýyllaryň ýaşayan ýeri bolan Goşen topragynda doly ýagmady.

Soňra faraon adam ýollap, Musa bilen Haruny çagyrtды we olara: «Bu gezek men günämi boýun alýan. Rebbiňki dogry, meniň we halkymyň edýäni nädogry. Rebbe dileg et! Gök gürrüldemesini we doly ýagmasyny bes etsin! Men sizi goýberjek, ýöne siz ol ýerde uzak galmaly dälisiňiz» diýdi. Musa oňa: «Men galadan çykyp, ellerimi Rebbe uzatdygym, gök gürrüldisi kesiler we dolynyň ýagmasy galar. Şonda sen bu dünýäniň Rebbiňkidigini bilersiň. Emma seniň we emeldarlaryňyň entek hem Hudaýymyz Rebden gorkmaýandyklaryny men bilýärin» diýdi. (Zygyr we arpa weýran boldy. Arpa gulak çykaryp otyrды, zygyr bolsa pyntyklapды. Emma bugdaýa we ýazlyk bugdaýa zeper ýetmändi, sebäbi olar gijräk gögerýärdi.) Şeýlelikde, Musa faraonyň ýanyndan gidip, galadan çykды we asmana ellerini uzadyp, Rebbe dileg etdi. Şobada gök gürrüldisi we doly ýagmasy galdy. Ýere ýagyş guýmasy kesildi.

Şundan soň Reb Musa: «Faraonyň ýanyna git. Olaryň arasynda gudratly alamatlarymy görkezmek üçin, Men faraony we onuň emeldarlaryny doňýürek etdim. Sen öz nesilleriňe we nebereleriňe Meniň müsürlileriň aňkasyny aşyryp, olaryň arasynda nähili gudratly alamatlar görkezendigimi gürrüň berersiň. Şonda siz Meniň Rebdigimi bilersiňiz» diýdi.

Şeýlelikde, Musa bilen Harun faraonyň ýanyna baryp, oňa şuny aýtdylar: «Ýewreýleriň Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Meniň önümde haçana çenli pespällikden boýun towlajak? Meniň halkymy goýber, goý, olar gidip, Maňa ybadat etsinler. Eger sen Meniň halkymy goýbermekden ýüz öwürseň, onda Men ertir seniň ýurduňa çekirtge ibererin. Çekirtgeler ýeriň ýüzünü örterler, olardan ýaňa ýeriň ýüzi görünmez. Doly ýagandan soňky galan zatlaryňyzy we meýdandaky ösüp oturan ähli agaçlaryňyzy çekirtgeler iýerler. Seniň öýleriň, ähli emeldarlaryňyň we tutuş müsürlileriň öýleri çekirtgeden dolar. Dünýä ineli bäri, şu güne çenli şeýle zady siziň atababalaryňyz hem gören däldir“». Soňra Musa yzyna öwrülip, faraonyň ýanyndan çykyp gaýtdy.

Faraonyň emeldarlary gelip, oňa: «Bu adam haçana çenli bize duzak boljakka? Halky goýber, goý, gidip, Hudaýy Rebbe ybadat etsin. Müsüriň weýran bolýandygyna sen näme entek hem düşüneňokmy?» diýdiler. Şeýdip, Musa bilen Haruny yzyna, faraonyň ýanyna çagyrdylar. Faraon olara: «Gidiň-de, Hudaýyňyz Rebbe ybadat ediň! Ýöne sizden kimler gider?» diýip sorady. Musa oňa: «Biz garry-ýaşlarymyz bilen, ogul-gyzlarymyz bilen, mal-garadyr dowarlarymyz bilen bile gideris, sebäbi biz Rebbiň şanyna baýram etmeli» diýdi. Faraon olara: «Siz aýallaryňyz we oglan-uşaklaryňyz bilen gitmäge menden rugsat alyp bilen günüňiz, goý, Reb sizlik bolsun! Görýäňizmi, siziň päliňiz düzüw däl eken. Ýok! Rebbe ybadat etmäge diňe erkekleriňiz gider, siziň öz islegiňiz hem şudy ahyryn» diýdi. Soňra Musa bilen Harun faraonyň huzuryndan kowuldylar.

Şundan soň, Reb Musa: «Eliňdäki hasaňy Müsür topragyna urup, çekirtgeler çykar. Olar Müsür ýurduna çozarlar we doly ýagandan soňky galan ähli zatlary, ähli bag-bakjalary iýerler» diýdi. Şeýlelikde, Musa elindäki hasasyny Müsür topragyna urup çykdy. Reb şol gün uzakly gün we uzakly gije gündogar ýelini turuzdy. Ertesi irden bu gündogar ýeli çekirtgeler getirdi. Çekirtgeler tutuş Müsür topragyna inip, tutuş ýurdy boýdan-başa eýelediler. Şeýle san-sajaksyz çekirtge sürüsi öň hiç haçan bolan däldir, indi hem bolmaz. Çekirtgeler tutuş ýurduň ýüzüni örtendigi sebäpli, ýeriň üsti garalypdy. Olar ýurtdaky doly ýagandan soňky galan ähli bag-bakjalary we ähli agaçlaryň miwelerini iýdiler. Tutuş Müsür topragynda ne agaç, ne-de bag-bakja galdy, ýekeje-de ýaşyl zat galmady. Faraon derrew Musa bilen Haruny çagyrdyp, olara: «Bu bolan ähli zatdan soň, men ýene-de siziň we Hudaýyňyz Rebbiň garşysyna günä etdim. Şonuň üçin hem indi meniň günämi ötüň we bu nejis betbagtçylygyň menden aýrylmagyny sorap, ýene-de birje gezek Hudaýyňyz Rebbe dileg edäýiň» diýdi. Şeýdip, Musa faraonyň ýanyndan gaýdyp, Rebbe dileg etdi. Reb hem şemaly günbatardan örän güýçli öwürsän ýele öwürüp, çekirtgeleri syryp-süpürüp, Gyzy deňze getirip taşlady. Tutuş Müsür ýurdunda ýekeje-de çekirtge galmady. Emma Reb faraony ýene-de doňýürek etdi, ol ysraýyllary goýbermedi.

Şundan soň Reb Musa: «Eliňdäki hasaňy asmana uzat, şonda Müsür ýurduna garaňky düşüp, ony tümlük gaplap alar» diýdi. Şeýdip, Musa elindäki hasasyny asmana uzatdy we tutuş Müsür ýurdy üç günläp garaňka gaplandy. Olar hatda bir-birlerini hem görüp bilmediler. Üç günläp olaryň hiç biri hiç ýere gozganyp hem bilmedi, emma ähli ysraýyllaryň ýaşaýan ýerinde ýagtylyk boldy. Soň faraon Musany ýanyna çagyrdyp, oňa: «Baryň, gidip, Rebbe ybadat ediň. Çagalaryňyz hem siziň bilen gidibersin, ýöne diňe sygyrlaryňyz bilen dowarlaryňyz bärde galsyn» diýdi. Emma Musa: «Sen Hudaýymyz Rebbe mal-garalarymyz bilen sadakalarymyzdyr ýakma gurbanlyklarymyzy bermäge-de rugsat etmelisiň. Biz mal-garalarymyzy hökman özümüz bilen alyp gitmeli, bärde ýekeje-de toýnakly galmaz. Biz olary Hudaýymyz Rebbe ybadat etmek

üçin äkitmeli. Ol ýere baryp ýetýänçäk, biz Rebbe näme bilen ybadat etmelidigini bilemzok» diýdi. Emma Reb faraony doňýürek etdi, ol ysraýyllara gitmäge rugsat etmedi. Soňra faraon Musa jogap berip: «Gümüňi çek şu ýerden. Özüňden habardar bol! Gaýdyp meniň gözüme görünme. Çünki meniň gözüme görnen günün, şol pursatda ölersiň» diýdi. Musa hem oňa: «Aýdyşyň ýaly bolar! Men indi hiç haçan seniň gözüne görünmerin» diýdi.

Reb Musa ýene-de: «Faraonyň we Müsüriň üstünden ýene bir betbagtçylyk indererin. Şondan soň faraon size ol ýerden gitmäge rugsat eder. Ol sizi goýberende, öz ýurdundan бүs-бүтин kowup çykarar. Indi bolsa halka eşitdirip aýt, goý, her bir erkek we her bir aýal öz müsürli goňşusyndan altyn-kümüşden ýasalan şaý-sepler dilesin» diýdi. Reb müsürlilere ysraýyllary sylar ýaly edipdi. Mundan başga-da, Müsür topragynda, faraonyň emeldarlarynyň we halkynyň önünde Musa beýik adam bolupdy.

Musa faraona şeýle diýdi: «Reb şeýle diýýär: „Men ýary gije töweregi Müsüriň içine aýlanyp çykaryn. Şonda ähli müsürlileriň nowbahar ogullary öler. Tagtda oturan faraonyň nowbahar oglundan başlap, tä degirmen üwäp oturan hyzmatkär aýalyň nowbahar ogluna çenli öler. Ähli mallaryň hem ilkinji doglanlary öler. Tutuş Müsür ýurdunda uly ses bilen perýat ediler. Şeýle agy sesi öň hiç haçan bolan däldir, indi hem bolmaz. Emma ysraýyllaryň ýekeje adamyna-da, malyna-da zeled ýetmez, hatda olara it hem üýrmez. Şonda siz Men Rebbiň müsürliler bilen ysraýyllaryň arasynda tapawut goýýandygymy bilersiňiz“. Musa sözünü dowam edip, faraona: «Seniň ähli emeldarlaryň huzuryňa gelip, maňa baş egerler we maňa: „Seniň özüň hem, yzyňa düşýän ähli halk hem gidewersin“ diýerler. Şundan soň men giderin» diýdi. Şeýdip, Musa gahar-gazaba münüp, faraonyň ýanyndan çykyp gaýtdy.

Soňra Reb Musa: «Faraon seni diňlemez. Müsürde Meniň gudratlarym köpeler» diýdi. Musa bilen Harun faraonyň önünde bu gudratlaryň hemmesini ýerine ýetirdiler. Reb faraony ýene doňýürek etdi, ol ýurdundan ysraýyllary goýbermedi.

Reb Müsürde Musa bilen Haruna şeýle diýdi: «Bu aý siziň üçin aýlaryň başlangyjy bolar. Siziň üçin bu aý ýylyň ilkinji aýy bolar. Ysraýyl halkyna aýt, goý, şu aýyň onunjy günü her bir maşgalabaşy öz hojalygy üçin soýmaga bir janly saýlap alsyn. Eger bir hojalyk bir janlyny iýerden kiçi bolsa, onda olar özleriniň iň ýakyn goňşusy bilen bilelikde, hersiniň maşgala agzalaryna görä bir janlyny öz aralarynda paýlaşsynlar. Janlyňyz hiç hili şikessiz bolmalydyr. Muňa siz birýaşar tokly ýa-da birýaşar çebiş saýlap bilersiňiz. Siz ony şu aýyň on dördü gününe çenli saklaň we şol gün gije бүтин ysraýyl jemagatynyň hersi öz saýlap goýan janlysyny soýup öldürer. Soňra olar janlynyň ganyndan alyp, onuň eti iýiljek öýleriň gapylarynyň ikiýan söýesine hem-de üstki söýesine çalsynlar. Olar şol gije janlynyň etini otda kebab edip, petir we aý gök otlar bilen iýsinler. Onuň etini bişirmän, çigligine ýa-da suwda gaýnadyp iýmän. Ony

diňe tutuşlygyna kellebaşyagy we içgoşlary bilen birlikde otda kebab edip iýiň. Daňdana çenli ondan hiç zat galdyrman iýiň. Eger ertire çenli iýilmän artyp galsa, şol galan-gaçanlary otda ýakyň. Siz ony şu ýagdaýda iýmelisiňiz: ýol geýimiňiz egniňize, çarygyňyz aýagyňyza geýlen bolsun, hasaňyz eliňizde bolsun. Şeýle hem, siz ony çaltlyk bilen iýmelisiňiz. Bu Rebbiň Pesahydyr.

Ony bir jaýda oturyp iýiň. Ondan birje bölek eti hem öýden daşa çykarmaly dälisiňiz. Şeýle hem, janlynyň ýekeje süňki-de döwülmesin. Ähli ysraýyl halky bu baýramy bellemelidir. Eger bir gelmişek gelip, siziň arañyzda ornaşyp, Rebbiň Pesahyny bellemek islese, onda, goý, onuň hojalygyndaky ähli erkekler süňnet edilsin. Şundan soň ol size goşulyp, muny belläp biler we ol siziň öz ýerli halkyňyza degişli adam hasap ediler. Emma süňnet edilmedik hiç bir adama ondan iýmek bolmaz. Ýerli adam üçin hem, arañyzda ýaşayan her bir gelmişek üçin hem ýeketäk bir kanun bolmalydyr».

Şol gije Men Müsüriň içine aýlanyp, müsürlileriň ähli nowbahar ogullaryny, adamlaryndan tä mallaryna çenli ilkinji doglan erkeklerini öldürerin. Men Müsüriň ähli hudaýlarynyň üstünden höküm çykararyn. Men Rebdirin. Bolýan öýleriňiziň gapysyna çalnan gan siziň üçin nyşan bolar. Men ol gany görenimde, siziň üstüňizden sowlup geçerin. Men Müsüri jezalandyranymda, hiç hili betbagtlyk sizi weýran etmez.

Soňra Musa ähli ysraýyl ýaşulularyny çagyryp, olara şeýle diýdi: «Heriňiz maşgalaňyza görä özüňize janly saýlaň we ony Pesah baýramy üçin soýuň. Bir bogdak käkilik otuny alyp, ony jamdaky janlynyň ganyna batyryp, gapynyň üstki söýesine we ikiýan söýesine çalyň. Daňdana çenli hiç kim öz öýüniň gapysyndan daşary çykmary dälidir. Reb müsürlileri birýandan öldürüp çykar. Gapynyň üstki we ikiýan söýesindäki gany göreňde, Reb ol gapydan sowlup geçer we janyňyzy almak üçin öýleriňize girmäge Ölüm perişdesi rugsat etmez. Siziň özüňiz we ogullaryňyz bu baýramy ebedilik parz hökmünde bellemelisiňiz. Rebbiň size wada beren ýurduna baranyňyzda, siz bu baýramçylygy bellemelisiňiz. Çagalaryňyz sizden: „Bu baýram nämäni aňladýar?“ diýip soranlarynda, siz olara: „Bu Rebbe berilýän Pesah gurbanlygydyr. Müsürde Reb müsürlileri öldüreňde, ysraýyllaryň öýleriniň üstünden sowlup geçdi, biziň janymyzy aman galdyrdy“ diýip jogap beriň». Muňa ysraýyllar başlaryny egip, sežde etdiler.

Soňra ysraýyllar baryp, edil Rebbiň Musa bilen Haruna buýruşy ýaly etdiler.

Ýary gije Reb Müsüriň ähli nowbahar ogullaryny öldürüp çykdy. Tagtda oturan faraonyň nowbahar oglundan başlap, zyndanda oturan bendiniň nowbahar ogluna çenli öldürdi, şeýlede, mallaryň hem ähli ilkinji guzlanlaryny öldürdi. Gije faraonyň özi, onuň ähli emeldarlary, garaz, tutuş müsürliler ýerlerinden turdular. Müsürde uly dady-perýat boldy, çünki olaryň arasynda ölüsi bolmadyk ýekeje-de öý ýokdy. Faraon şol gijäniň özünde Musa bilen Haruny

çagyrdyp, olara: «Baryň, gidiň, meniň halkymyň arasyndan çykyň. Özüňizem halkyňyz bilen bile gidiň-de, öz aýdyşyňyz ýaly, Rebbe ybadat ediň. Öz soraýşyňyz ýaly, mallaryňyzdyr dowarlaryňyzy hem ýanyňyz bilen alyp gidiň. Maňa ak pata beriň!» diýdi. Müsürliler öz ýurdundan ysraýyllary çalt çykarmak üçin gyssaýardylar. Sebäbi olar: «Biziň hemmämiz öleris» diýişýärdiler. Şeýlelikde, ysraýyllar petirlik hamyrlaryny kendirige dolap, ony hamyr jamlara salyp, eginlerinde göterip gaýtdylar. Ysraýyllar edil Musanyň özlerine aýdyşy ýaly etdiler. Olar müsürlilerden altyn-kümüşden ýasalan şaý-sepler, şeýle hem, geým-gejimler soradylar. Reb hem müsürlilere ysraýyllary sylar ýaly edipdi. Olar ysraýyllaryň soran zatlaryny berdiler. Şeýdip, ysraýyllar müsürlileriň baýlygyny talap gaýtdylar.

Şeýlelik bilen, ysraýyllar Ragmeseden Sukoda tarap ýola düşdüler. Olar aýallardan we çagalardan başga alty ýüz müň töweregi pyýada erkek adamdy. Müsürlilerden hem bir topar märeke, şeýle hem, gaty köp mal-gara: sygyrlar we dowarlar ysraýyllara goşulyp gaýtdy. Ysraýyllar Müsürden alyp gaýdan hamyrlaryndan petir kökeler bişirdiler. Hamyr petirlikdi, sebäbi olar Müsürden gyssanmaç kowlup çykarylypdylar. Olar hatda özlerine ýol üçin azyk-owkat hem taýýarlap ýetişmändiler. Ysraýyllar Müsürde dört ýüz otuz ýyl ýaşadylar. Dört ýüz otuzynjy ýylyň soňky güni, hut şol güni, Rebbiň halky topar-topar bolup, Müsürden çykdy.

Faraon halky goýberende, Hudaý olary piliştileriň üstünden geçýän ýakyn ýol bilen alyp gitmedi. Çünki Hudaý bu halk ýolda urşa duçar bolaýsa, puşman edip, yzyna Müsüre dolanar öýtdi. Şeýdip, Hudaý ysraýyllary Gyzyň deňze gidýän çöllükden alyp gitdi. Ysraýyllar Müsürden urşa taýýar bolup, ýaragly çykypdylar. Musa Ýusubyň süňklerini özi bilen aldy, sebäbi Ýusup ysraýyllara: «Hudaý size nazar salar, şonda siz bu ýerden meniň süňklerimi hem öz ýanyňyz bilen alyp gidiň» diýip, olara ant içiripdi. Ysraýyllar Sukotdan çykyp, çölün çetindäki Etamda düşlediler. Reb olaryň önünden ýol görkezip, gündizine bulut sütüni bolup, gijesine bolsa ot sütüni bolup, olaryň ýollaryny ýagtyldýardy. Şonda olar gündiz hem, gije hem ýol ýöräp bilýärdiler. Gündizine bulut sütüni, gijesine bolsa ot sütüni halkyň önünden asla uzaklaşmaýardy.

Ine, şonda Reb Musa: «Ysraýyllara aýt, goý, olar yzyna öwrülip, deňziň gyrasyndaky Bagalsepona golaý ýerde, Migdol bilen deňziň arasyndaky Pihahyrotta düşlesinler. Faraon: „Ysraýyllar çölde azaşyp ýörendirler“ diýip pikir eder. Men faraony doňýürek ederin, ol ysraýyllaryň yzyndan kowalap gaýdar. Faraonyň we onuň goşunyny ýeňip gananjak ýeňsim Maňa şöhrat getirer. Şonda müsürliler Meniň Rebdigimi bilerler» diýdi. Ysraýyllar özlerine aýdylşy ýaly etdiler.

Müsür patyşasyna ysraýyllaryň gaçandyklary barada aýdanlarynda, ol we onuň emeldarlary ysraýyllar hakdaky pikirlerini üýtgetdiler. Olar: «Ysraýyllary özümize gul bolmakdan boşadyp,

bu biziň näme etdigimiz boldy?» diýişdiler. Şeýlelikde, faraon söweş arabasyna atlanyp, goşunyňy hem öz ýany bilen alyp ugrady. Ol alty ýüz sany iň saýlama söweş arabalaryny we Müsüriň ähli beýleki söweş arabalaryny aldy. Olaryň hersiniň öz onbaşysy bardy. Reb Müsür şasy faraony doňýürek etdi. Ol Rebbiň goragy astynda gaýdan ysraýyllaryň yzyndan kowalap gaýtdy. Faraonyň ähli söweş arabalary, olaryň üstündäki esgerleri bilen birlikde tutuş pyýada goşun bolup, müsürliler olaryň yzyndan kowdular. Olar deňziň kenarynda, Bagalseponyň golaýyndaky Pihahyrotta düşlän ysraýyllaryň yzyndan kowup, olara golaý geldiler.

Faraon olara ýakyn gelende, ine, birdenkä öz yzlaryndan müsürlileriň kowup gelýändiglerine ysraýyllaryň gözi düşdi. Olar gaty gorkdular we Rebbe perýat etdiler. Ysraýyllar Musa: «Müsürde näme gabyr ýokmudy? Sen biziň çölde ölmegimiz üçin alyp gaýtdyňmy? Bizi Müsürden çykaryp, bu näme etdigiň boldy? Biz saňa Müsürde: „Bizi öz günümize goý, biz müsürlilere hyzmat edibereli“ diýip aýtmanmydyk? Biz çölde ölenimizden, müsürlileriň guly bolup ýören bolsak, müň paý gowy bolardy» diýdiler. Musa ysraýyllara: «Gorkmaň! Berk duruň we Rebbiň bu gün siziň üçin amala aşyrjak gutulyşyny görüň. Çünki siz bu günki görýän müsürlileriňizi gaýdyp hiç haçan görmersiňiz. Siziň üçin Reb söweşer. Siz diňe bu ýerde bolsaňyz bolýar» diýdi.

Reb Musa: «Näme üçin sen Maňa perýat edýärsiň? Ysraýyllara aýt, goý, olar öňe tarap gitsinler. Sen eliňdäki hasaňy uzat-da, deňziň suwuna ur. Deňziň suwy ikä bölüner we ysraýyllar şol gury ýer bilen ýöräp, deňizden geçerler. Men müsürlileri doňýürek ederin, şeýdip, olar siziň zyyňyzdan kowup gaýdarlar. Faraonyň, onuň bütin goşunyňy, söweş arabalarynyň we söweş arabaly esgerleriniň üsti bilen Men şöhrat gazanaryn. Men faraonyň, onuň söweş arabalarynyň we söweş arabaly esgerleriniň üstünden şöhrat gazananymda, müsürliler Meniň Rebdigimi bilerler» diýdi.

Şundan soň, Ysraýyl goşunyňyň öňünden ýöreyän Hudaýyň perişdesi olaryň yzyna geçdi. Olaryň öňünden süýşüp barýan bulut sütüni hem olaryň arka tarapyna geçip, Müsür goşuny bilen Ysraýyl goşunyňyň arasyna gelip durdy. Bulut gije ysraýyllar tarapyny ýagty, müsürliler tarapyny bolsa garaňky etdi. Şeýdip, bütin gije bular biri-biriniň golaýyna baryp bilmediler.

Soňra Musa elindäki hasasyny deňze ýetirdi. Reb bolsa şol bütin gije güýçli gündogar ýeli bilen deňziň suwuny kowdy. Deňiz gury ýere öwrülip, suw ikä bölündi. Ysraýyllar hem deňziň ortasyndaky şol gury ýer bilen geçdiler, suw sag tarapdan we çep tarapdan olara diwar bolup durdy. Müsürliler olary yzarlap gelýärdiler, faraonyň ähli atlary, onuň söweş arabalary we söweş arabaly esgerleri olaryň yzyndan kowup, deňziň ortasyna girdiler. Daň atmazdan öň Reb ot we bulut sütüniniň içinden aşak, Müsür goşunyna tarap seretdi we olary aljyraňňy ýagdaýa saldy. Reb olaryň söweş arabalarynyň tigirlerini batga batyrdy, şonuň üçin hem, olara

arabalaryny sürmek gaty kyn düşdi. Şonda müsürliler: «Ýörün, ysraýyllardan gaçalyň, çünki Müsüriň garşysyna olar üçin Reb söweşýär» diýdiler.

Soňra Reb Musa: «Eliňi deňze tarap uzat, goý, suw müsürlileriň, olaryň söweş arabalarynyň we söweş arabaly esgerleriniň üstünden basyp, yzyna öwürülsin» diýdi. Şeýdip, Musa elini deňze tarap uzatdy welin, daňdan deňziň suwy öňki akymyna öwrüldi. Müsürliler ondan gaçyp çykmaga dyrjaşdylar, emma Reb müsürlileri deňziň ortasyna eltip taşlady. Suw yzyna dolup, ysraýyllaryň yzyndan deňze giren söweş arabalaryň, söweş arabaly esgerleriň, faraonyň tutuş goşunyň üstüni basyp örttdi. Olaryň ýekejesi hem diri galmady. Emma ysraýyllar deňizden gury ýer bilen geçdiler, suw olara sag we çep tarapdan diwar bolup durdy.

Şeýlelikde, Reb şol gün ysraýyllary müsürlileriň elinden halas etdi. Ysraýyllar deňziň kenarynda ölüp ýatan müsürlileri gördüler. Rebbiň müsürlilere garşy görkezen beýik gudratyny görüp, ysraýyllar Rebden gorkdular. Olar Rebbe we onuň guly Musa iman etdiler.

Soňra Musa bilen ysraýyllar Rebbe bagyşlap, şu nagmany aýtdylar:

«Men Rebbe nagma aýdaryn.

Ol şöhratly ýeňiş gazandy.

Aty çapyksuwary bilen deňze gapgardy.

Reb meniň güýjüm hem aýdymym.

Ol meniň Halasgärim boldy.

Ol meniň Hudaýym, Ony alkyşlaryn.

Ol atamyň Hudaýy, Ony beýgelderin.

Reb esgerdir.

Onuň ady Rebdir.

Faraonyň söweş arabalaryny

ähli goşuny bilen deňze zyňdy.

Saýlama urşujylary-da

Gyzyl deňizde gark boldy.

Olary tolkunlar gaplap,

daş kimin çuň düýbe çökdüler.

Ýa Reb, Seniň sag goluň

güýç-gudratda şöhratlydyr.

Ýa Reb, Seniň sag goluň

duşmany mynjyradýar.

Özüňe garşy çykanlary
beýik ýeňşiň bilen çökerýäň.
Alawly gazabyňy inderip,
olary saman dek ýakýaň.

Haýbatly demiňden,
suw dik ýokary galdy.
Tolkunlar diwar ýaly bolup,
çuň deňziň düýbi daş dek gatady.

Duşman diýdi:
„Kowalaryn, yzlaryndan ýeterin.
Oljasyny bölüp, teşneligimi gandyrarın.
Gylyjymy ýalaňaçlap, olary ýok ederin“.

Üflän ötgür demiňden,
deňiz olary gaplady.
Olar gurşun kimin
äpet suwa çökdüler.

Eý, Rebbim, hudaýlaryň arasynda heý-de Seň ýalysy barmydyr?
Kim mukaddeslikde Seniň ýaly beýik!
Geň gudratlaryňdan gorkup, halk Seni şöhratlar.

Sag goluňy uzadanyňda,
olary ýer ýuwutdy.

Sadyk söýgiň bilen
azat eden halkyňa baş bolduň.
Beýik güýjüň bilen olara
Mukaddes mekanyňa ýol görkezdiň.
Milletler eşidende sandyraşýarlar.
Piliştilileriň ýüregi ýarylara gelýär.

Edomyň beglerini gorky basýar.
Mowabyň serdarlaryny ysytma tutýar.
Kenganyň ilaty dowla düşýär.

Seniň goluň gudratyndan,
olaryň üstüne howp we gorky inýär.
Öz azat eden halkyň geçip bolýança,
olar daş kimin doňýarlar.

Sen halkyňy getirip,
Öz dagyňda oturdarsyň.
Ýa Reb, bu ýeri Öz öýüň üçin saýlarsyň.
Ýa Reb, mukaddes öýi Özüň bina edersiň.
Reb hemişelik we baky höküm sürer».

Faraonyň atlary, söweş arabalary we söweş arabaly esgerleri bilen deňze girende, Reb deňziň suwuny yzyna gaýtaryp, olaryň üstünden inderdi. Emma ysraýyllar deňziň ortasyndan gury ýer bilen geçdiler. Soňra Harunyň aýal dogany Merýem pygamber eline depregini aldy. Hemme aýallar hem depreklerini çalyپ, tans edip, onuň yzyna düşdüler.

Merýem olara şu aýdymy aýtdy:

«Rebbe nagma aýdyň.

Ol şöhratly ýeňiş gazandy.

Aty çapyksuwary bilen deňze gapgardy».

Şundan soň Musa ysraýyllara baş bolup, olary Gyzył deňizden alyp, Şur çölüne gaýtdy. Çölde olar üç gün ýörediler, emma suw tapmadylar. Mara gelenlerinde, olar Maranyň suwundan içip bilmediler. Sebäbi ol ajydy. Şol sebäpli ony Mara diýip atlandyrdylar. Adamlar Musa: «Biz indi näme içeli?» diýşip hüňürdeşdiler. Musa Rebbe perýat etdi. Reb oňa agaç bölegini görkezdi. Ol ony suwa taşlady welin, suw süýji suwa öwrüldi. Şol ýerde Reb olar üçin parzlar we hökümber berip, olary synady. Reb şeýle diýdi: «Eger-de siz Hudaýyňyz Rebbiň sözüne dykgat bilen gulak goýup, Onuň nazarynda dogry hasap edýän işlerini etseňiz, Onuň buýruklaryna boýun bolup, buýran ähli parzlaryny ýerine ýetirseňiz, onda Men müsürlileriň başyndan inderen apatlarymyň hiç birini siziň başyňyza salmaryn. Çünki Men size şypa berýän Rebdirin».

Soňra olar Eýlime geldiler. Ol ýerde on iki sany suwly çeşme we ýetmiş sany palma agajy bardy. Olar suwuň başynda düşlediler.

Ähli ysraýyl halky Eýlimden çykyp gaýtdy. Müsürden çykanlaryndan soň, olar ikinji aýyň on

bäşi günü Eýlim bilen Sinaýyň aralygynda ýerleşýän Sin çölüne geldiler. Çölde ähli ysraýyl halky Musa we Haruna igenmäge başlady. Olar şeýle diýdiler: «Biz Rebbiň elinden Müsürde ölen bolsak gowy bolardy. Biz ol ýerde etli gazanlar ataryp, doýýançak nahar iýerdik. Siz bolsa bu tutuş jemagaty açlykdan öldürmek üçin çöle getiripsiňiz».

Reb Musa: «Ine, Men size gökden çörek ýagdyrjak. Adamlar her gün gündelik paýyny ýygnamaga çykarlar. Men olary şeýle synap, Meniň kanunym boýunça ýörejegini ýa ýöremejegini bilerin. Altynjy gün olar gündelik ýygnaýan paýy bilen deňeşdirende iki esse köp ýygnap, iki günlüginde taýýarlap goýsunlar» diýdi. Şeýlelikde, Musa bilen Harun ähli ysraýyllara ýüzlenip: «Agşam siz özüňizi Müsürden alyp çykanyň Rebdigini bilersiňiz. Irden bolsa siz Rebbiň şöhratyny görersiňiz, sebäbi Reb siziň Özüne garşy edýän zeýrençleriňizi eşitdi. Bizden nalar ýaly, biz kim bolupdyrys?» diýdiler. Musa ýene-de: «Reb size agşamyna iýmäge et, ertirine bolsa doýýançanyz çörek berer. Sebäbi Reb siziň Oňa garşy edýän şikaýatlaryňyzy eşitdi. Biz kim? Siziň igençleriňiz bize däl-de, Rebbe garşydyr» diýdi.

Musa Haruna: «Bütün ysraýyl halkyna aýt: „Indi olar Rebbiň huzuryna gelsinler, çünki Reb olaryň nalasyny eşitdi“» diýdi. Harun tutuş ysraýyl halkyna ýüzlenip geplän badyna, olar çölde buludyň içinde peýda bolan Rebbiň şöhratyny gördüler. Reb Musa şeýle diýdi: «Men ysraýyllaryň nalyşyny eşitdim. Olara aýt: agşamyna et iýersiňiz, ertirine bolsa çörekden doýarsyňyz. Şonda siz Hudaýyňyz Rebbiň Mendigimi bilersiňiz».

Agşam bedeneler uçup gelip, düşelgäni bürediler. Ir ertir bolsa, düşelgäniň töweregine çyg düşdi. Çyg sowlanda, çölün ýüzünde gyrawa meňzeş maýda inçe patrak ýaly zat galdy. Ysraýyllar muny görende, biri-birlerinden: «Bu näme?» diýşip soradylar. Çünki olar munuň nämedigini bilmeýärdiler. Musa olara: «Bu size Rebbiň iýmäge beren çöregi. Rebbiň buýrugy şudur: her biriňiz ondan öz iýip biljeginizi ýygnaň. Düşelgäňizdäki adam sanyna görä, her jan başyna bir omer ýygyp alarsyňyz» diýdi. Ysraýyllar şeýle hem etdiler. Olaryň käbiri köpräk, käbiri azrak ýygnady. Emma bir omer ölçegi bilen ölçänlerinde, köp ýygnanyňkydan artmady, az ýygnanyňky-da kem çykmady. Her kim öz iýip biljegini ýygnaýan eken. Musa olara: «Ýekeje adam hem ondan ertire hiç zat galdyrmaly däl» diýdi. Emma olar Musa gulak asmadylar. Ýygnaýarlaryndan birazragy ertire galdy. Ol bolsa gurtlap porsapdyr. Musanyň olara gaty gahary geldi.

Ähli ysraýyl halky Sin çölünden göçüp gaýtdy. Rebbiň buýrugy boýunça olar ondan-oňa göçüp-gonup, ahyry Repidimde düşlediler, emma ol ýerde adamlar üçin içmäge suw ýokdy. Olar Musa bilen dawalaşyp, ondan içer ýaly suw talap etdiler. Musa olara: «Näme üçin siz meniň bilen dawalaşýarsyňyz? Näme üçin siz Rebbi synaýarsyňyz?» diýdi. Emma halk gaty suwsapdy. Olar Musa igenip, oňa şeýle diýdiler: «Näme üçin sen bizi Müsürden alyp gaýtdyň?

Bizi, çagalarymyzy we mal-garalarymyzy suwsuzlykdan öldürmek üçin getirdiňmi?» Şeýlelikde, Musa Rebbe dady-perýat edip: «Men bu halky näme edeýin? Olar meni daşlap öldürmäge taýýar ahyryn» diýdi. Reb Musa: «Ysraýyllardan birnäçe ýaşulyny ýanyňa alyp, halkyň öňünden ýöre. Nil derýasyna uran hasaňy hem eliňe alyp git. Men Horepdäki gaýada seniň öňünde duraryn. Gaýany ur, ondan suw çykar. Şeýdip, adamlar suw içip bilerler» diýdi. Musa ysraýyl ýaşulularynyň arasynda şeýle etdi. Ysraýyllar: «Reb biziň aramyzdamy ýa-da ýok?» diýip dawalaşyp, Rebbi synadylar. Şol sebäpli Musa ol ýeri Masa we Meriba diýip atlandyrdy.

Ysraýyllar Müsürden çykanlaryndan soň, edil üçünji aýyň birinji güni Sinaý çölüne geldiler. Olar Repidimden göçüp, Sinaý çölünde düşläp, dagyň eteginde ýerleşdiler. Musa Hudaý bilen duşuşmak üçin daga çykdy. Dagyň depesinden Reb ony çagyryp, şeýle diýdi: «Ysraýyllara, ýagny Ýakubyň nesline şuny aýt: „Müsürlilere näme edendigimi siz gördüňiz, bürgüdiň öz çagasyny ganatynda göterip gelşi ýaly, Men hem sizi ýanyma şeýdip alyp geldim. Şonuň üçin hem indi siz Meniň sözüme boýun bolup, Meniň ähtimi saklasaňyz, ähli halklaryň arasynda siz Meniň Öz saýlan halkym bolarsyňyz, çünki tutuş zemin Meniňkidir. Siz Meniň üçin ruhanylar bolup hyzmat edýän, Maňa bagyş edilen mukaddes millet bolarsyňyz“. Ine, seniň ysraýyllara aýtmaly sözleriň şudur».

Şeýlelikde, Musa gelip, ysraýyllaryň ýaşulularyny çagyrdy we Rebbiň buýran sözleriniň hemmesini olara aýan etdi. Ähli adamlar birlikde: «Biz Rebbiň aýdanlarynyň barysyny ýerine ýetireris» diýip jogap berdiler. Musa hem halkyň jogabyny Rebbe ýetirdi. Reb Musa: «Ine, seniň bilen gepleşenimde, adamlar eşider ýaly we olar saňa hemişelik ynanar ýaly, Men seniň ýanyňa goýy bulutda gelerin» diýdi.

Musa halkyň sözlerini Rebbe aýdanda, Reb Musa şeýle diýdi: «Adamlaryň ýanyna bar, şu gün we ertir inlerini tämizlemegi buýur, goý, olar geýimlerini-de ýuwsunlar. Birigün taýýar bolsunlar. Sebäbi birigün Men ähli adamlaryň gözüniň alnynda aşak Sinaý dagyna injek. Sen adamlar üçin dagyň töweregine araçäk belle we olara aýt, olar daga çykmasynlar ýa-da onuň araçäğine aýak basmasynlar. Kimde-kim dagy ellese, ol öler. Oňa el degridmezden daşlanyp öler ýa-da ok ýaý bilen atylar. Isle haýwan bolsun, isle ynsan bolsun, ol diri galmaz. Şahdan edilen surnaýyň owazy batly çalmandan soň, olar daga çykyp bilerler». Şeýdip, Musa dagdan aşak, adamlaryň ýanyna düşdi we olara inlerini tämizlemegi buýurdy. Olar geýimlerini hem ýuwdular. Musa halka: «Birigün taýýar boluň, aýalyňyza ýanaşmaň» diýdi.

Birigün irden gök gürläp, ýyldyrym çakdy. Galyň bulut dagyň üstüne geldi we şeýle bir batly sesli surnaý çalyndy. Düşelgedäki ähli adamlar gorkup titreşdiler. Musa adamlary Hudaý bilen duşurmak üçin, düşelgeden çykaryp getirdi. Olar dagyň eteginde durdular. Reb aşak ot içinde düşeni üçin, Sinaý dagyny tüsse gaplady. Tüsse ojakdan çykýan ýalydy we tutuş dag güýçli

sarsýardy. Surnaýyň owazy gitdigisaýy güýçlenýärdi. Musa gepledi, Hudaý oňa gök gürrüldili ses bilen jogap berdi. Reb Sinaý dagynyň depesine inende, Ol Musany dagyň depesine çagyrdy. Musa ýokary çykdy. Reb Musa: «Aşak düş-de, adamlara duýdur. Olar Meni görmek üçin serhedi bozmasynlar, ýogsam, olaryň köpüsi heläk bolar. Hatda Meniň ýakynyma geljek ruhanylar hem inlerini tämizlesinler, ýogsam Men olaryň-da jezasyny bererin» diýdi. Musa Rebbe: «Adamlar Sinaý dagyna çykyp bilmezler, çünki bize dagyň daşyna araçäk belläp, ony mukaddeslemegi Seniň Özüň tabşyrdyň ahyry» diýdi. Reb oňa: «Aşak düş-de, Haruny özüň bilen alyp gel, ýöne ruhanylar we adamlar Meniň ýanyma çykjak bolup, serhedi bozmasynlar, ýogsam, Men ol adamlary heläk ederin» diýdi. Şeýlelikde, Musa aşak düşüp, adamlara ähli zady gürrüň berdi.

Ähli ysraýyllar gök gürrüldisini, ýyldyrym çakyşyny we surnaýyň sesini eşidip, dagyň bolsa, tüsseleýändigini görüp, gorkudan ýaňa titreşdiler we uzakda durdular. Olar Musa: «Bize sen geple, biz eşideris, ýöne, goý, Hudaý bize geplemesin, ýogsam, biz öleris» diýdiler. Musa adamlara: «Gorkmaň, çünki Hudaý sizi synamak üçin we Ondan gorkup, günä etmezligiňiz üçin geldi» diýdi. Musa Hudaýyň bolýan tüm garaňkylygyna ýakynlaşanda, adamlar uzakda durdular.

Onsoň Hudaý ähli şu sözleri diýdi: «Seniň gul bolup ýaşan ýurduň Müsürden alyp çykan Hudaýyň Reb Mendirin. Seniň Menden başga hudaýlaryň bolmasyn.

Özüň üçin ýokarda gökde, aşakda ýerde ýa-da ýerasty suwlarda ýaşaýan zatlaryň hiç birine meňzeş şekilde but ýasama. Sen olara tagzym etme ýa-da olara gulluk etme, çünki Men Hudaýyň Reb gabanjaň Hudaýdyryn. Meni ýigrenýän atalaryň etmişiniň jezasyny olaryň çagalarynyň üçünji we dördünji arkasyna çekdirerin. Emma kim Meni söýüp, buýruklarymy ýerine ýetirse, onuň münlerçe nesline sadyk söýgimi görkezerin.

Hudaýyň Rebbiň adyny boş ýere agzama, çünki Reb Öz adyny boş ýere agzan adamy jezasyz goýmaz.

Mukaddes Sabat gününüň kanunlaryny ýerine ýetir. Alty günde ähli işleriňi edersiň. Emma ýedinji gün Hudaýyň Rebbe bagyşlanan dynç günüdür. Bu gün seniň özüň, ogul-gyzyň, gul-gyrnagyň, mal-garaň, galaňyzda ýaşaýan gelmişek hijisi bir iş hem etmesin. Çünki Reb ýeri, gögi, deňzi we olardaky ähli janly-jandarlary alty günde ýaratdy, ýedinji gün bolsa dynç aldy. Şonuň üçin hem Reb Sabat gününü aýratyn gün hökmünde ýalkady.

Ata-eneňe hormat goý, şonda Hudaýyň Rebbiň özüňe beren ýerinde ömrüň uzak bolar.

Adam öldürme.

Zyna etme.

Ogurlyk etme.

Biriniň garşysyna ýalan şaýatlyk etme.

Başga adamyň öýüne, aýalyňa, gul-gyrnagyna ýa-da öküzine, eşegine oňa degişli zatlaryň hiç birine göz dikme».

Soňra Reb Musa: «Sen, Harun, Nadap, Abyhu we Ysraýylyň ýetmiş sany ýaşulusy Meniň ýanyma gelip, Maňa uzakdan sežde ediň. Musa, seniň ýeke özüň Meniň golaýyma gel, beýlekiler ýakynlaşmasynlar, halk hatda daga-da aýak basmasyn» diýdi.

Musa gelip, Rebbiň ähli sözlerini we ähli hökümlerini halka mälüm etdi. Tutuş halk biragyzdan oňa: «Biz Rebbiň aýdan ähli sözlerini ýerine ýetireris» diýip jogap berdi. Musa Rebbiň ähli sözlerini ýazdy. Ol daň bilen turup, dagyň eteginde gurbanlyk sypasyny ýasady. Ol Ysraýylyň on iki tiresine laýyklykda on iki sany uly daş dikdi.

Halk Musanyň dagdan yzyna dolanman, ol ýerde köp eglenenini görüp, Harunyň daşyna üýşdüler we oňa: «Öňbaşçylyk eder ýaly, hany, bize bir hudaý ýasa, çünki bizi Müsürden çykaryp getiren Musa diýen adama näme bolanyny biz bilemzok» diýdiler. Harun olara: «Aýallaryňyzyň, ogullaryňyzyň we gyzlaryňyzyň gulaklaryndaky altyn halkalary aýryp, maňa getirip beriň» diýdi. Şeýlelikde, olaryň hemmesi gulaklaryndan altyn halkalaryny aýryp, Haruna getirip berdiler. Harun galyp etdi, olaryň altynlaryny eredip, ondan göläniň heýkelini ýasady. Adamlar muňa: «Eý, Ysraýyl, ine, sizi Müsürden çykaran hudaýyňyz şudur» diýişdiler. Harun muny göreňde, onuň öňünde gurbanlyk sypasyny ýasady we jar edip: «Ertir Rebbiň şanyna baýramçylyk ederis» diýdi. Ertesi gün halk irden turup, ýakma gurbanlygyny we salamatlyk sadakasyny berdi. Adamlar iýip-içmäge oturdylar, soňra turup oýnaşmaga başladylar.

Reb Musa şeýle diýdi: «Häziriň özünde aşak düş! Seniň Müsürden çykaran halkyň azgynçylyga ýüz urdy. Olar Meniň aýdan ýolumdan gaty çalt çykdylar. Olar özlere göleden but ýasap, oňa sežde etdiler. Oňa sadaka berip: „Eý, Ysraýyl, ine, sizi Müsürden çykaran hudaýyňyz şudur“ diýişdiler». Reb Musa ýene-de: «Men bu halkyň nähili boýnuýogyndygyny gördüm. Indi Meni ýeke goý, çünki Men gazap atyna atlanyp, olary ýok edip taşlaýyn we senden bir beýik millet döredeýin» diýdi.

Emma Musa Hudaýy Rebbe ýalbaryp, şeýle diýdi: «Ýa Reb, näme üçin beýik güýjüň bilen we gudratly goluň bilen Müsür ýurdundan getiren bu halkyňa gahar edýäň? Näme üçin müsürliler: „Hudaý olary dagda öldürmek üçin we ýer ýüzünden süpürip taşlamak üçin erbet niýet bilen alyp gaýdypdyr“ diýmeli? Gahar oduňy öçür, gaýtmysym et. Öz halkyňyň üstünden bu belabeteri inderme. Öz gullaryň Ybraýymy, Yshagy we Ysraýyly ýadyňa sal. Seniň Özüň olara: „Men siziň nesilleriňizi asman ýyldyzlary deý köpelderin we nesilleriňize söz beren bu ähli ýeri size berjek. Olar ony müdimilik miras alarlar“ diýipdiň». Şundan soň, Reb halkynyň üstünden belabeter indermek pikirinden el çekdi.

Soňra Musa eline äht ýazylan iki sany ýasy daş bölegini alyp, dagdan aşak gaýtdy. Bu ýasy daş bölekleriniň hersiniň iki tarapyna-da: ön tarapyna hem, arka tarapyna hem ýazylandy. Bu ýasy daşlar Hudaýyň işidi. Ýasy daşlaryň ýüzündäki oýulyp ýazylan ýazgylar Hudaýyň ýazgylarydy. Ýeşuwa halkyň gygyryşýan gykylygyny eşidip, Musa: «Düşelgeden urşuň sesi gelýär» diýdi. Emma Musa: «Bu ses ýeňijileriň sesem däl, ýeňlenleriňki hem däl. Bu eşidýänimiz aýşy-eşretiň sesidir!» diýdi. Ol düşelgä ýakyn gelen badyna, göläni we tans edip ýören adamlary gördi. Musa gahar-gazaba münüp, elindäki ýasy daş böleklerini zyňyp goýberdi, olar dagyň eteginde çym-pytrak boldy. Musa olaryň ýasan gölesini alyp, otda eretdi, soň ony külkeläp, suwa gardy-da, ondan ysraýyllara içirdi. Musa Haruna: «Bu halka beýle uly günä gazandyrar ýaly, bular saňa näme etdiler?» diýdi. Harun oňa: «Jenabym, maňa gaharyň gelmesin, bu halkyň päliniň bozukdygyny özüň bilýärsiň-ä. Olar maňa: „Öňbaşçylyk eder ýaly, bize hudaý ýasa, çünki bizi Müsürden çykaryp getiren Musa diýen adama näme bolanyny bilemzok“ diýdiler. Şeýdip, men olardan kimde altyn bar bolsa, maňa getirip bermegini soradym. Olary alyp, otda eretdim, ondan hem şu göle emele geldi!» diýdi. Şeýlelikde, Reb halkyň üstünden betbagtçylyk inderdi, sebäbi olar Haruna göle ýasatdyrypdylar.

Şeýdip, Musa öňkä meňzeş edip, ýene-de iki sany ýasy daş bölegini ýasady. Rebbiň buýruşy ýaly, ol säher bilen turup, Sinaý dagyna çykdy. Ol eline iki ýasy daş bölegini hem aldy. Reb bulut içinde aşak inip, Musanyň ýanynda durdy-da: «Men – Reb!» diýip, Öz adyny yglan etdi. Reb Musanyň önünden geçip, şuny jar etdi: «Men Rebdirin, Rebdirin! Rehimli we merhemetli Hudaýdyryn. Men giň göwünli, örän wepaly, sadyk söýgä baýdyryn. Münlerçe nesillere sadyk söýgimi görkezerin. Etmiş, ýazygy we günäni bagyşlaýaryn. Ýöne günälini jezasyz hem goýmaýaryn. Atalarynyň etmişiniň jezasyny çagalaryna, olaryň çagalarynyň çagalaryna, olaryň üçünji we dördünji arkasyna çekdirerin».

Musa derrew ýüzüni ýere berip sežde etdi. Ol: «Eý, Taňry, eger men Seniň önünde merhemet tapan bolsam, goý, onda Taňrym biziň bilen gitsin. Bu halk boýnuýogyn bolsa-da, biziň etmişimizi, günämizi bagyşla we bizi Öz mirasdaryň edip al» diýdi. Reb Musa şeýle diýdi: «Indi Men siziň bilen äht baglaşjak. Seniň tutuş halkyňyň önünde Men gudratlar görkezjek. Şeýle gudratlar tutuş ýer ýüzünde ýa-da hiç bir milletde görüp-eşidilen däldir. Aralarynda ýaşaýan bu tutuş halkyň Men-Rebbiň edýän işini görer, çünki Men siziň üçin gorkunç zatlar ederin.

Şeýlelik bilen, Rebbe ýüz tutulýan mukaddes çadyryň ähli işi tamamlandy. Ysraýyllar ähli zatlary edil Rebbiň Musa buýruşy ýaly ýasadylar.

Ol Äht ýazgysyny alyp, sandygyň içinde goýdy we sandygyň syryklaryny dakyp, onuň üstüniň gapagyny ýapdy. Musa Rebbiň buýruşy ýaly, Äht sandygyny mukaddes çadyra getirip goýdy. Onuň önünden tuty asyp, ony aýratyn goýdy. Ol hantagtany tutynyň daşynda, Rebbe ýüz

tutulýan mukaddes çadyryň demirgazygynda goýdy. Musa Rebbiň buýruşy ýaly edip, ol hödür çöregini hantagtanyň üstünde goýup, Rebbiň huzuryňa getirdi. Çyradany Rebbe ýüz tutulýan mukaddes çadyryň günorta tarapyna getirip, hantagtanyň garşysynda goýdy. Rebbiň özüne buýruşy ýaly, Musa Rebbiň huzurynda çyralary ýakdy. Altyndan edilen sypany getirip, Rebbe ýüz tutulýan çadyrda, tutynyň önünde goýdy. Musa Rebbiň buýruşy ýaly, onuň üstünde ýakymly ysly tütetgi ýakdy. Ol mukaddes çadyryň girelgesi üçin ýapynja hem tutdy. Ol Rebbe ýüz tutulýan mukaddes çadyryň girelgesinde ýakma gurbanlyk sypasyny goýdy. Rebbiň buýruşy ýaly, onuň üstünde ýakma gurbanlygyny we galla sadakasyny berdi.

Soňra Haruny we onuň ogullaryny Rebbe ýüz tutulýan çadyryň girelgesine getirip, olary suw bilen ýuw. Haruna ruhany geýimlerini geýdir we onuň başyna ýag guýup, Maňa bagyş et, şonda ol Maňa ruhany bolup hyzmat edip biler. Onuň ogullaryny hem getirip, olara uzyn köýnekleri geýdir. Atasyny bagyş edişiň ýaly, ogullaryny hem başyna ýag guýup bagyş et, şonda olar Maňa ruhany bolup hyzmat edip bilerler: bu ruhanyçylyk olar üçin nesilme-nesil ebedilik bolar».

Musa ähli zady edil Rebbiň özüne buýruşy ýaly etdi.

Soňra Rebbe ýüz tutulýan mukaddes çadyry bulut örttdi. Rebbiň şöhraty mukaddes çadyry doldurdy. Musa Rebbe ýüz tutulýan çadyra girip bilmedi, sebäbi ony bulut örtüp, mukaddes çadyry Rebbiň şöhraty doldurypdy. Her gezek bulut mukaddes çadyrdan aýrylyp süýşende, ysraýyllar hem öz ýollaryny dowam etdirerdiler. Emma bulut ol ýerden aýrylmasa, tä bulut süýşýänçä, olar hem göçmän oturdylar. Tutuş ysraýyl halky her gezek ýöriş edende, Reb olar üçin gündizine bulut, gijesine ot sütüni bolup, mukaddes çadyryň depesinde durýardy.

Eger kimde-kim Rebbiň beren buýruklarynyň birini tötänlikde bozup, günä gazansa, ol ýazyklydyr we öz jezasyny çekmelidir. Rebbe ýazyk gurbanlygy hökmünde sürüden bir şikessiz goç ýa-da şonuň ýerini tutjak zat getirsin. Ruhany şu goç arkaly günälini tötänlikde eden günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer. Bu seniň Rebbe garşy eden günäň üçin töleg hökmünde berilýän ýazyk gurbanlygydyr».

Siziň kowup çykarjak bu halklaryňyz müneçimlere we palçylara gulak asýarlar. Hudaýyňyz Reb bolsa, size beýle etmäge rugsat bermeýär.

Hudaýyňyz Reb siziň üçin öz halkyňyzyň arasyndan meniň ýaly pygamber çykarar. Siz şol pygambere gulak asyň. Horep dagynda üýşen gününüňiz, siz Hudaýyňyz Rebden haýyş edip: „Hudaýymyz Rebbiň sesini mundan artyk eşitmäli we bu beýik ody indi görmäli, ýogsam biz öleris“ diýipdiňiz. Reb maňa: „Olaryň aýdýanlary dogry. Men olar üçin öz halkynyň arasyndan seniň ýaly pygamber çykararyn. Meniň buýran zatlarymyň ählisini halka aýdar ýaly, Men sözlerimi pygamberiň agzyna salyp bererin. Kimde-kim Meniň adymdan sözleýän pygamberiň

sözlerine gulak asmasa, ol adam bilen Meniň Özüm hasaplaşaryn. Emma başga hudaýlaryň adyndan sözleýän pygamber ýa-da Meniň buýurmadyk zadymy, hyýanatçylyk edip, Meniň adymdan sözleýän pygamber ölüme höküm ediler“ diýdi. Siz öz-özüňize: „Biz Rebbiň aýtmadyk sözüni nädip bileli?“ diýersiňiz. Eger bir pygamber Rebbiň adyndan sözlän bolsa, ol iş hem başa barmasa ýa-da hakykata öwrülme, ol söz Rebden däldir. Ony pygamberiň özi toslap tapandyr, siz ol pygamberden gorkmaň.

Musa gaýynatasy midýanly Reguwalyň ogly Hobaba: «Biz Rebbiň „size berjek“ diýen ýerine tarap ýola düşýäris. Ýör, biziň bilen git, biz saňa ýagşylyk ederis. Çünki Reb Ysraýyla ýagşylyk etjekdigini wada berdi» diýdi. Emma Hobap oňa: «Ýok, men gitjek däl. Men öz ýurduma, garyndaşlarymyň ýanyna gitjek» diýdi. Musa oňa: «Bizi taşlap gitme! Çünki çölde düşlejek ýerlerimizi sen gowy bilýärsiň, bize ýolbeletçilik et. Eger biziň bilen gitseň, Rebbiň bize etjek ýagşylyklaryny seniň bilen paýlaşarsy» diýdi.

Onsoň ysraýyllar Rebbiň dagyndan gaýdyp, üç gün ýörediler. Olaryň düşlejek ýerini tapmak üçin, Rebbiň Äht sandygy hem ýoluň бүтін dowamynda olaryň önünden barýardy. Düşelgeden çykyp ugranlary bári Rebbiň buludy gündiz olaryň üstündedi.

Halk görýän görgüleri hakda Rebbe eşitdirip, şikaýat edip başlady. Reb muny eşidende gaty gaharlandy. Onsoň Rebbiň ody olaryň garşysyna tutaşyp, ýangyn düşelgäniň bir çetini ýok etdi. Halk Musa perýat etdi, Musa-da Rebbe ýalbaryp dileg etdi. Ot söndi.

Ýa Taňry, mesgenimiz bolduň nesillerboýy.

Daglar emele gelmezden ozal,

topragy, älem-jahany ýaratmazyňdan ozal,

ezelden ebedä çenli bolan Hudaý – Sen.

«Eý, adam ogullary, dolanyň» diýip,

Sen bizi topraga dolandyryýarsyň.

Seniň nazaryňda mün ýyl

düýnki geçen gün ýa gijäniň nobaty ýaly.

Olary syryp äkidýärsiň, olar düş ýaly,

olar säher çagy bitýän ot ýaly;

ol ir säherde ösüp, gülleýär,

agşamyna bolsa orlup, guraýar.

Seniň gaharyňdan ýaňa biz ýok bolýarys,

gazabyňdan ýaňa dowla düşýäris.

Sen günälerimizi goýduň önünde,

gizlin günälerimizi – Öz gözleriňiň alnynda.

Ähli günlerimiz gazabyňyň astynda geçýär,
ýyllarymyz bir dem kimin soňlanyp barýar.

Ýetmiş ýyl – ömrümüzüň günleri,
segsen ýyl – eger bolaýsak güýçli,
olaryň in ýagşysy geçýär azap bilen külpetde,
basym geçýär, biz ýok bolup gidýäris.

Kim Seniň gaharyňyň güýjüni bilýär?
Gazabyňyň wehimine düşünýän barmy?

Ýüregimiziň parasatly bolary ýaly,
sanamagy öwret günlerimizi.

Dolan, ýa Reb! Haçana çenli biz garaşmaly?
Öz bendeleriňe et Sen rehimi!

Uzakly gün şatlanyp, begener ýaly,
ir säherde sadyk söýgiň bilen
bizi hoşwagt eýle.

Muşakgat çekdiren günleriňiň,
ýamanlyk gören ýyllarymyzyň
öwezini dolup, bizi şat eýle.

Seniň işiň aýan bolsun bendeleriňe,
şan-şöhratyň – olaryň çagalaryna.

Hudaýymyz Taňryň merhemeti biz bilen bolsun.
Haýyrly et ellerimiziň işini,
hawa, ellerimiziň işi haýyrly bolsun!

Ysraýyllaryň arasyndaky gelmişeklerden ýygananlaryň açgözlügi artdy. Hatda ysraýyllar hem sojaşyp, şeýle eňreýärdiler: «Wah, indi et iýmäge-de zar bolduk. Müsürde mugtja iýýän balyklarymyz, hyýarlarymyz, gawunlarymyz, soganlarymyz, düýp soganlarymyz, sarymsaklarymyz ýat boldy-la. Mannadan başga görýän zadymyz bolmansoň, ysgynmydarymyz galmady». Musa halkyň, her maşgalanyň öz çadyrynyň agzynda aglaýandyklaryny eşitdi. Rebbiň muňa juda gaharynyň gelendigi üçin, Musanyň jany ýanýardy. Onsoň Musa Rebbe şeýle diýdi: «Näme üçin Sen Öz guluňy beýle gynaýarsyň? Bütün halkyň ýüküni meniň boýnuma atar ýaly, näme sebäpden men Seniň nazaryňda merhemet gazanmadym? Bu giden halky garmymda göterip, men dogrupmydym näme? Sen maňa: „Olary süýtden aýrylmadyk çagany enekesiniň göterişi deý, gujagyňda göter“ diýer ýaly, olaryň ata-babalaryna ant içip söz beren ýurduňa çenli meniň göterip barmagymy isleýärmiň? Bütün halka ýeter ýaly eti men

nireden tapaýyn? Çünki olar meniň ýanyma gelip: „Bize iýmäge et ber“ diýip, eňreşip durlar. Bütün halkyň garamatyny meniň bir özüm çekip bilmen, çünki bu meniň üçin juda agyr. Maňa beýle daraşandan, eger Seniň nazaryňda merhemet gazanan bolsam, gowusy, Sen meniň janymy al, men hem bu azaplardan dynaýyn».

Reb Musa şeýle diýdi: «Halkyň arasynda olaryň baştutanlary we serkerdeleri hökmünde tanalýan ýetmiş ýaşulyny Meniň ýanyma ýygna. Olary Maňa ýüz tutulýan çadyra getir, goý, olar seniň ýanyňda dursunlar. Men aşak inip, ol ýerde seniň bilen gepleşerin. Saňa beren Ruhumdan alyp, olara-da bererin. Ana onsoň, halkyň garamatyny ýeke özüň çekmersiň, halkyň garamatyny olar seniň bilen deň çekişerler. Halka-da aýt, ertir üçin inlerini tämizläp, mukaddes etsinler, çünki ertir olar et iýerler. „Wah, indi et iýmäge-de zar bolduk. Müsürde ýaşaýşymyz, mundan has oňatdy“ diýip nalaýanyňyzy Reb eşitdi. Şonuň üçin Reb size iýer ýaly et berjek. Bir gün ýa iki gün däl, baş gün ýa on gün däl, ýa-da ýigrimi gün däl, eýsem, tutuş bir aýlap, tä aşadüşýänçäňiz, tä irýänçäňiz et iýersiňiz. Çünki siz araňyzda bolan Rebbi ret etdiňiz we Onuň huzurynda: „Näme üçin biz Müsürden çykdyk?“ diýip agladyňyz». Emma Musa Rebbe şeýle diýdi: «Bu halk alty ýüz müň adamdan ybarat. Sen bolsa olary bir aýlap et bilen bakaryn diýýärsiň. Ähli dowarlary we mal-garalary öldüreniňde, olary doýrup bolarmy? Deňizdäki ähli balyklary tutanyňda, bular doýarmy?» Reb Musa: «Rebbiň güýjüniň çägi barmy näme? Meniň size aýdan sözlerim berjaý bolýarmy ýa ýok, ine, görersiň!» diýdi.

Musa çykyp, Rebbiň sözlerini halka ýetirdi. Halkyň arasyndan ýetmiş ýaşulyny ýygnap, olary çadyryň töwereginde duruzdy. Onsoň Reb buludyň içinde aşak inip, Musa bilen gepleşdi. Onuň üstündäki ruhdan alyp, ýetmiş ýaşulynyň üstüne goýdy. Ruh ýaşulularyň üstüne inen badyna, olar joşup pygamberlik edip başladylar, ýöne olar soňra gaýdyp beýle etmediler.

Eldat we Meýdat atly iki adam düşelgede galypdy. Olar saýlanan ýetmiş ýaşulynyň arasyndadylar, emma çadyra gitmän galypdylar, ine, onsoň olar düşelgede joşup pygamberlik edip başladylar. Bir ýaş ýigit ylgap gelip, Musa: «Eldat bilen Meýdat düşelgede pygamberlik edýär» diýdi. Muňa Musanyň kömekçisi, onuň saýlan adamlarynyň biri bolan Nunuň ogly Ýeşuwa: «Agam, Musa, olara gadagan et!» diýdi. Emma Musa oňa: «Sen meniň üçin gabanjaňlyk edýärmiň? Käsgä Rebbiň bütün halky pygamber bolsady we Reb Öz Ruhuny olaryň baryna bersedi!» diýip jogap berdi. Soňra Musa bilen ysraýyl ýaşululary düşelgä dolandylar.

Reb bir ýel öwürdi. Düşelgäniň çar tarapy ýeliň getiren bedeneleri bilen gurşaldy. Bedeneler bir günlük ýol aralygynda ýerden iki tirsek beýiklikde uçuşyp ýördüler. Halk şol günü gije-gündizläp we ertesi günü bedeneleri tutup ýygnady. Iň az ýygnan kişi on eşek ýüki bedene ýygnady. Soňra olary düşelgäniň töweregine serdiler. Emma halk entek etiň hemmesini iýip ýetişmänkä, Reb gazaplanyp, düşelgä elhenç gyrgynçylyk iberdi.

Şeýlelikde, ol ýer Kibrothatawa diýip atlandyryldy, sebäbi olar şol ýerde açgözlük edenleri jaýladylar.

Bütün ysraýyl halky Musa bilen Harundan zeýrenişip, şeýle diýdi: «Biz Müsür ýurdunda ýa-da bu çöllükde ölen bolsak, mundan gowy bolardy! Näme sebäpden Reb bizi gylyçdan geçirtmek üçin, aýallarymyz bilen çagalarymyzy ýesir etmek üçin bu ýurda alyp barýarka? Müsüre dolansak, gaýtam, biziň üçin gowy bolmazmy?» Şondan soň olar biri-birilerine: «Geliň, özüme baştutan saýlalyň-da, Müsüre dolanalýň» diýişdiler. Musa bilen Harun bütün ysraýyl halkynyň önünde ýüzin ýykyldylar. Ýurdy synlamaga gidenleriň arasynda bolan Nunuň ogly Ýeşuwa bilen Ýepunnäniň ogly Kalep gynançdan ýaňa ýakalaryny ýyrtyp, bütün ysraýyl halkyna şeýle diýdiler: «Synlamak üçin içinden geçen ýurdumyz juda gowy ýurt eken. Eger Reb bizdenrazy bolsa, bizi ol ýurda alyp baryp, süýt we bal akýan ýurdy bize berer. Ýöne siz Rebbiň garşysyna pitne turuzmaň we ol ýurduň ilatyndan gorkmaň. Çünki olar biziň höregimizdir, olaryň goragçysy olardan ýüz dönderdi, ýöne Reb biziň bilendir, olardan gorkmaň». Emma bütün jemagat olary daşlamaly diýip haýbat atdy.

Şonda Rebbe ýüz tutulýan çadyrda ähli ysraýyllara Rebbiň şöhraty göründi.

Reb Musa şeýle diýdi: «Bu halk haçana çenli Meni äsgermän gezjekkä? Aralarynda görkezen ähli alamatlarymy görübem, bular haçana çenli Maňa ynanmakdan boýun towlajakkarlar? Men bulary gyrgyna bererin we mirasdan mahrum ederin. Senden bulara görä has beýik we has güýçli bir millet dörederin». Musa Rebbe şeýle diýdi: «Onda bu zatlary müsürliler eşiderler, onsoň olar muny biziň barýan ýurdumyzyň ýaşaýjylaryna aýdarlar, çünki bu ysraýyl halkyny Öz gudratyň bilen müsürlileriň arasyndan Sen alyp çykdyň. Bu ýurduň ýaşaýjylary bolsa, ýa Reb, Seniň bu ysraýyl halkynyň arasyndadygyňy, ýa Reb, olar bilen ýüzbe-ýüz görüşýändigini, Seniň buludyňyň olaryň depesindedigini we olara gündizine bulut sütüni, gijesine ot sütüni bolup, ýol görkezýändigini eýýäm eşitdiler. Indem Sen, bu halkyň baryny birden gyrgyna berseň, onda Seniň şöhratyňy eşiden milletler: „Reb olary ant içip söz beren ýurduna getirip bilmändigi üçin, olary çölde gyrgyna berdi“ diýip aýdarlar. Şonuň üçin hem, goý, indi Öz söz berip, şu aýdyşyň ýaly, Sen Rebbiň güýji beýik bolsun! Sen: „Men-Reb – giň göwünli, sadyk söýgä baý. Etmiş we ýazygy bagyşlaýaryn. Ýöne günälini jezasyz hem goýmaýaryn. Atalarynyň etmişiniň jezasyny çagalaryna, olaryň üçünji we dördünji arkasyna çekdirýäriň“ diýipdiň. Müsürden çykalymyz bäri, bularyň günälerini bagyşlap gelşiň ýaly, halkyň bu etmişini-de Öz beýik sadyk söýgiňiň hatyrasyna bagyşla».

Reb şeýle jogap berdi: «Men seniň aýdyşyň ýaly bulary bagyşlaryn. Ýöne Men barlygymdan we bütün dünýäni dolduran şöhratymdan kasam edýäriň: Meniň şöhratymy, Müsürde we çölde görkezen alamatlarymy gören, şonda-da Meni on gezek synap, Meniň sözüme boýun

bolmadyklaryň hiç biri atalaryna wada beren ýurduma girmez. Meni äsgermedikleriň ýekejesi-de bu ýurdy görmez. Emma gulum Kalebiň ruhy olaryňky ýaly däl, ol bütin ýüregi bilen Meniň yzyna eýerdi. Şonuň üçin Men ony özüniň synlan ýurduna alyp bararyn. Onuň nesilleri ony eýelärler. Indi bolsa amalekler bilen kenganlaryň jülgelerde ýaşaýandyklary üçin, ertiriň özünde öwrülip, Gyzyň deňziň ýoly bilen çöle tarap ýola düşüň». «Bu azgyn halk haçana çenli Meniň garşyma şikaýat etjekkä? Men ysraýyllaryň Meniň garşyma şikaýat edip hüňürdeşýändiglerini eşitdim. Olara aýt, Öz barlygymdan ant içip aýdýaryn, Men siziň nalap aýdan zatlaryňyzyň baryny öz başyňyza getirerin. Şu çölde läşini sererin. Ilat sanawynda hasaba alnyp, ýaşy ýigrimi we ondan ýokary bolup, Menden nalanlaryň hiç biri Meniň size ornaşmaga söz beren ýurduma girmez. Oňa diňe Ýepunnäniň ogly Kalep bilen Nunuň ogly Ýeşuwa girip biler. Emma siziň ýesir düşer öýden perzentleriňizi welin Men ol ýere alyp bararyn. Siziň ýüz öwren ýurduňyzyň nähilidigini olar bilerler. Emma siziň läşleriňiz bu çöllükde serler. Siziň çagalaryňyz hem kyrk ýyllap çölde göçüp-gonup gezerler we siziň biwepadygyňyz üçin jebir çekerler. Bu siziň hemmäňiz ölüp gutarýançaňyz dowam eder. Size ol ýurdy gözden geçirmäge kyrk gün gerek bolan bolsa, kyrk günüň her günü üçin bir ýyl, jemi kyrk ýyllap etmişleriňiz üçin jeza çekersiňiz. Sizden ýüz öwrenimde, Meniň nähili bolýandygymy siz şondan bilersiňiz. Men-Reb şeýle diýmek bilen, bu aýdanlarymy Meniň garşyma birleşen bu azgyn halkyň başyndan indererin. Şu çöllükde bularyň baryny gyryp, ýok ederin».

Ýurduňyzda howpsuz ýaşaryňyz ýaly, Meniň parzlarymy berjaý ediň, hökümlerime boýun boluň. Ýer size öz miwesini eçiler, siz ondan doýup iýip, howpsuz ýaşarsyňyz. Ýer hemişelik satylmasyň, çünki ol Meniňkidir. Siz Meniň ýanymda gelmişek we kärendeçi ýalysyňyz.

Beýik we haýbatly Hudaýyňyz Rebden gorkup, bu kitapda ýazylan bu Kanunyň ähli sözlerini yhlas bilen ýerine ýetirmeseňiz, onda Reb sizi we siziň nesilleriňizi elhenç belalara, agyr we yzy üzülmeýän jebirlere, emi ýok kesellere duçar eder. Ol siziň Müsürde wagtyňyz sizi gorkuzan ähli keselleriňizi siziň başyňyzdan inderer. Ol keseller size ornaşyp galar. Hatda şu Kanun kitabynda ýazylmadyk beýleki ähli ýokanç keselleri we dertleri, tä siziň baryňyz gyrylýançaňyz, Reb siziň başyňyzdan inderer. Siz asman ýyldyzlary ýaly köpdüňiz, emma siz az bolup galarsyňyz, sebäbi siz Hudaýyňyz Rebbe boýun egmediňiz. Reb size ýagşylyk edip, siziň sanyňyzy köpeldende, näçe lezzet alan bolsa, sizi gyryp ýok edende hem şonça lezzet alar. Mülk edinmek üçin baran ýeriňizden siz sogrulyp taşlanarsyňyz. Reb sizi ýeriň bir ujundan beýleki ujuna çenli ähli halklaryň arasyna dargadyp goýberer. Ol ýerde siz özüňiziň-de, atababalaryňyzyň-da tanamadyk we bilmedik agaçdan we daşdan ýasalan başga hudaýlara gulluk edersiňiz. Ol halklaryň arasynda siz janyňyza aram tapmarsyňyz we aýagyňyzyň dynjyny

almaga ýer tapylmaz. Ol ýerde Reb size бүkgüldeýän ýürek, kütelen gözler we synan göwün berer. Janyňyz suw üstünde bolar. Siz gije-gündiz gorkuda bolup, sizde ýaşayşa hiç hili umyt bolmaz. Ýüregiňizi gaplajak gorky we gözüňiziň görjek zatlary sebäpli, ertirlerine siz: „Wah, tizräk agşam düşsedi!“ diýersiňiz, agşamyna bolsa: „Wah, tizräk daň atsady!“ diýersiňiz. Siziň indi gaýdyp görmejekdigiňize söz beren ýolumdan, Reb sizi gämiler bilen ýene-de yzyňyza Müsüre alyp gider. Ol ýerde siz özüňizi gul we gyrnak edip duşmanlaryňyza satuwa hödürlärsiňiz, emma sizi satyn alan bolmaz».

Müsürden çykyş 1–40

Lewiler 5:1-19

Lewiler 25:1-55

Kanun taglymaty 18:1-22

Kanun taglymaty 25:1-19

Çölde 10–11

Çölde 14:1-45

Zebur 89:2-17

Tefsir

Soňra Isa halka şu timsaly gürrüň bermäge başlady: «Bir adam üzüm baglaryny oturdyp, ony bagbanlara kärendesine berýär-de, özi uzak wagtlyk başga ýurda gidýär. Hasyl möwsümi gelende, üzümüň miwesinden alyp gelmek üçin, ol hyzmatkärleriniň birini kärendeçileriň ýanyna iberýär. Emma kärendeçiler ony ýenjip, boş kowup goýberýärler. Ol başga bir hyzmatkärini iberýär, kärendeçiler ony-da ýenjip, masgara edip, boş kowup goýberýärler. Ol üçünji hyzmatkärini-de iberýär. Olar ony hem ýaralap, kowup goýberýärler. Onsoň üzümçiligiň eýesi: „Men näme etmeli? Gel, öz söwer oglumy ibereýin, belki, ony sylarlar“ öýdýär. Kärendeçiler bolsa ony görenlerinden, özara maslahatlaşyp: „Mirasdar şudur! Geliň, şuny öldüreläň, miras bize galar“ diýişýärler. Şeýlelikde, ony üzümçilikden çykaryp öldürýärler. Indi üzümçiligiň eýesi bulara näme eder? Ol gelip, bu kärendeçileri öldürer, üzümçiligi bolsa başgalara berer». Halk muny eşidip: «Daş edewersin!» diýdi. Isa olara bakyp: «Onda „Ussalaryň ret eden daşy, binanyň burç daşy boldy“ diýen ýazgynyň manysy näme? Kim bu daşyň üstüne ýykylsa, bölek-bölek bolar. Eger ol biriniň üstüne gaçsa, ony mynjyradar» diýdi. Töwrat mugallymlary bilen ýolbaşçy ruhanylar Ony şol wagtyň özünde tutmagyň ýoluny agtardylar, sebäbi Onuň bu timsaly özlerine kakdyryp aýdanyny aňdylar. Emma olar halkdan gorkýardylar.

Şagirtlerden käbiri ybadathananyň ajaýyp daşlar we Hudaýa bagyş edilen peşgeşler bilen bezelendigi barada söz açdy. Şonda Isa: «Şeýle bir günler geler, şonda bu ýerde daş üstünde daş galmaz, görýän zatlaryňyzdan hiç zat galman, hemmesi weýran bolar» diýdi. Olar Isadan: «Mugallym! Bu zatlar haçan bolar? Bularyň boljak mahalynda nähili alamat peýda bolar?» diýip soradylar. Goşunlaryň Iýerusalimi gabandygyny gören çagyňyz, onuň weýran ediljek wagtynyň golaýlandygyny biliň. Şonda Ýahudyýadakylar daglara gaçsyn, şäheriň içindäkiler çyksyn, töweregindäkiler şähre girmesin. Sebäbi şol günler ähli ýazylanlaryň berjaý bolmagy üçin jeza günleridir. Ol günlerde göwreli aýallaryň we çaga emdirýänleriň dat gününe! Sebäbi ýurda äpet bela-beterler iner, bu halk gazaba duçar bolar. Olar gylyçdan geçiriler, ýesir alnyp, ähli milletleriň arasyna sürgün ediler. Keseki milletler özleriniň möhleti dolýança, Iýerusalimi ýer bilen ýegsan ederler.

Luka 20:9–21:24

Bütün ysraýyl jemagaty birinji aýda Sin çölüne geldi. Halk Kadeşde düşledi. Ol ýerde Merýem aradan çykdy we jaýlandy. Olaryň düşlän ýerinde suw ýokdy, onsoň jemagat Musa bilen Harunyň garşysyna toplandy. Olar Musa bilen dawalaşyp, şeýle diýdiler: «Rebbiň huzurynda dogan-garyndaşlarymyz ölende, biz hem gyrlan bolsak gowy bolardy! Näme üçin siz Rebbiň halkyny bu çöl-beýewana alyp geldiňiz? Bizi we mal-garalarymyzy bu ýere gyrmak üçin getirdiňizmi? Näme üçin siz bizi bu ýowuz ýere Müsürden alyp gaýtdyňyz? Bu ýerde ne ekin, ne injir, ne üzüm, ne-de nar biter, munda hatda içmäge suwam ýok ahyryn!» Onsoň Musa bilen Harun jemagatyň önünden gitdiler we Rebbe ýüz tutulýan çadyryň girelgesine baryp, ýere ýüzin ýykyldylar. Rebbiň şöhraty bulara göründi. Reb Musa şeýle diýdi: «Hasany al we doganyň Harun bilen halky ýygna. Onsoň olaryň gözüniň alnynda gaýa: „Suw ber!“ diýip buýruk ber. Şeýdip, halka gaýadan suw çykaryp berersiň we olaryň mallaryny suwa ýakarsyň». Musa Rebbiň buýruşy ýaly baryp, hasany aldy. Onsoň Musa Harun bilen bile halky gaýanyň önüne ýygnap, olara: «Gulak goýuň, eý, pitneçiler! Biz indi siziň üçin şu gaýadan suw çykarmalymy?» diýdi. Soňra Musa elini ýokary galdyryp, hasasy bilen gaýany iki gezek urdy welin, gaýadan şaglap, suw akyp başlady. Bütün halk we olaryň mallary suwdan gandylylar. Emma Reb Musa bilen Haruna: «Maňa doly ynanman, ysraýyllaryň gözüniň alnynda Meniň mukaddesligimi ykrar etmändiginiň üçin, siz bu jemagaty olara beren ýurduma getirip bilersiňiz» diýdi. Ysraýyl halky bu ýerde Reb bilen dawa edeni üçin, bu suwuň çykan ýerine Meriba diýip at berildi. Ol ýerde Reb Öz mukaddesligini görkezdi. Bütün ysraýyl halky Kadeşden göçüp, Hor dagyna gelip düşdi. Onsoň Reb Musa bilen Haruna Hor dagynda, Edom topragynyň serhedinde şeýle diýdi: «Harunyň ölüp, öz ata-babalaryna gowuşmaly wagty ýetdi. Ol ysraýyllara wada beren ýurduma girmez, sebäbi siz Meriba çeşmesiniň ýanynda Meniň

buýrugyma boýun egmändiňiz. Haruny we onuň ogly Elgazary ýanyňa al-da, olary Hor dagyna çykar. Harunyň egninden ruhanylyk lybaslaryny çykaryp, olary ogly Elgazara geýdir. Harun bolsa şol ýerde ölüp, öz ata-babalaryna gowşar». Musa Rebbiň buýruşy ýaly etdi. Ähli halkyň gözüniň alnynda olar Hor dagyna çykdylar. Musa Harunyň egninden ruhanylyk lybaslaryny çykaryp, onuň ogly Elgazara geýdirdi. Harun bolsa şol ýerde, dagyň depesinde jan berdi. Musa bilen Elgazar dagdan düşdüler.

Onsoň ysraýyllar Hor dagyndan göçüp, Edom ýurdunyň daşyndan aýlanyp ötmek üçin, Gyzyldeniň ýoly bilen gitdiler. Emma ýolda halk sabysyzlyk etdi. Olar Hudaýyň we Musanyň garşysyna: «Bizi Müsürden çölde gyrylmagymyz üçin alyp gaýtdyňyzmy? Bu ýerde ne çörek, ne-de suw bar. Bu tagamsyz iýmitden-de halys irdik» diýdiler. Reb muňa jogap edip, halkyň arasyna zäherli ýylanlar iberdi. Olaryň zäherinden ysraýyllardan köp adam öldi. Halk Musanyň ýanyna gelip: «Rebbe we saňa dil ýetirip, biz günä iş etdik. Ýylanlary aramyzdan aýrar ýaly, Rebden dileg et» diýdiler. Musa halk üçin dileg etdi. Reb Musa: «Bir zäherli ýylanyň şekilini ýasa we ony uzyn syrygyň ujuna berkit. Ýylan çakan adam oňa sereden badyna sagalar» diýdi. Onsoň Musa sap бүрүнчден ýylan ýasap, ony syrygyň ujuna berkitdi. Her bir ýylan çakan adam oňa sereden badyna sagalyp, diri galardy.

Çölde 20:1–21:24

Şundan soň, Musa Mowap düzlüğinden Nebo dagyna, Ýerihonyň garşysyndaky Pisga depesine çykdy. Reb oňa şu ähli ýeri: Gilgatdan tä Dana çenli ýerleri, Soňra Reb Musa şeýle diýdi: «Ine, seniň nesilleriňe bermegi Ybraýyma, Yshaga we Ýakuba söz beren ýerim şudur. Men saňa ony öz gözleriň bilen görmäge rugsat berýärim, emma sen ol tarapa geçmersiň». Şeýdip, Rebbiň Öz buýruşy ýaly, Rebbiň guly Musa şol ýerde – Mowapda öldi. Reb ony Mowapda, Beýtpegoryň garşysyndaky jülgede jaýlady. Emma şu güne çenli onuň jaýlanan ýerini hiç kim bilmeýär. Musa ýüz ýigirmi ýaşynda öldi. Onuň gözleri kütelmädi, güýç-kuwwaty azalmandy. Nunuň ogly Ýeşuwa paýhaslylyk ruhundan dolupdy, çünki Musa onuň üstüne ellerini goýupdy. Rebbiň Musa buýruşy ýaly, ysraýyllar oňa gulak asdylar.

Kanun taglymaty 34:1-9

Mukaddes Ýazgylarda hem şeýle ýazylgydyr:

«Dogry adam ýok, ýok ýeke biri-de;

Rimliler 3:10

Musa doglanda, ata-enesi ony iman arkaly üç aý gizläp saklady. Olar oglanyň üýtgeşikdigini görüp, patyşanyň permanyndan gorkmadylar. Ulalyp, kemala gelende, Musa iman arkaly faraonyň gyzynyň ogly diýlip tanalmakdan boýun gaçyrdy. Ol günä gazanyp, wagtlaýyn lezzetli durmuşda ýaşandan, Hudaýyň halky bilen bile horluk çekmegi özüne rowa gördi. Musa

Mesihiň ugrunda kemsidilmelerini Müsüriň hazynalaryndan has uly baýlyk saýdy, sebäbi ol özüniň aljak beýik sylagyna umyt baglaýardy. Ol patyşanyň gazabyndan gorkman, iman arkaly Müsüri terk etdi. Göze Görünmeýäni göreni üçin saýlan ýolunda berk durdy. Musa iman arkaly Pesah gurbanlyk janlysyny öldürmegi we olaryň ganyny gapynyň söýelerine çalmagy buýurdy. Ol muny ysraýyl halkynyň nowbahar ogullaryna Ölüm perişdesiniň el degirmezligi üçin etdi.

Ýewreýler 11:23-28

Ýeşuwa, Şimşon, Rut

Reb Özüniň guly Musa ölenden soň, onuň kömekçisi Nun ogly Ýeşuwa şeýle diýdi: «Meniň gulum Musa öldi. Indi Meniň ysraýyllara berýän ýerime barmak üçin, seniň özüň hem tutuş halk Iordan derýasyndan geçmäge taýýarlanyň. Diňe dözümlü hem mert bol! Gulum Musanyň özüne tabşyran tutuş kanunyny dykgat bilen ýerine ýetir. Nirä gitseň-de üstünlik gazanar ýaly, olardan hiç ýana sowulma. Goý, bu Kanun kitaby seniň diliňden düşmesin. Şondaky ýazylanlaryň hemmesini dykgat bilen ýerine ýetirer ýaly, ony gije-gündiz aňňda sakla, şonda seniň ähli işleriňde üstünlik we abadanlyk hemraň bolar. Men saňa şeýle buýruk berýändirin: dözümlü hem mert bol! Gorkma we dowla düşme, çünki sen nirä gitseň-de, nirede bolsaň-da, Hudaýyň Reb seniň bilendir!»

Soňra Ýeşuwa ruhanylara Äht sandygyny eginlerine göterip, halkyň önünden ýöremegi buýurdy. Olar aýdylşy ýaly etdiler. Reb Ýeşuwa: «Şu gün Men seni ähli ysraýyllaryň gözüniň alnynda beýgeltjek, goý, olar Meniň Musa bilen bile bolşum ýaly, seniň bilen hem bile bolýandygymy bilsinler. Äht sandygyny göterýän ruhanylar Iordan derýasyna çala girip, aýaklary suwa degen badyna, sen olara durmaklygy buýur» diýdi. Ýeşuwa ysraýyllara ýüzlenip: «Bäri geliň-de, öz Hudaýyňyz Rebbiň sözlerine gulak salyň» diýip, olary çagyrdy. Bütün ýer ýüzüniň Taňrysy Rebbiň Äht sandygyny göterýän ruhanylaryň aýaklary Iordan derýasynyň suwuna degen badyna, ýokardan akýan suwlar kesilip, edil diwar ýaly bolup durar».

Şeýlelikde, adamlar çadyrlaryny ýygnap, Iordan derýasyndan geçmek üçin ugradylar, Äht sandygyny göterýän ruhanylar olaryň önlerine düşdüler. Şol wagty bugdaý oragy döwri bolansoň Iordan derýasynyň suwy joşup, ähli kenarlary bilen dolup-daşýardy. Muňa garamazdan, Äht sandygyny göterýän ruhanylar derýanyň gyrasyna gelip, aýaklaryny suwa degren badyna, derýanyň akymy togtady. Onsoň suwlar olardan uzakdaky Saretanyň golaýynda ýerleşýän Adama galasynyň deňinde ýygnanyp, bir üýşmek bolup durdy. Şeýle hem, Araba deňzine, ýagny Öli deňze gelip guýýan suwlaryň akması bütünleý kesildi. Adamlar derýadan

Ýeriho tarap geçdiler. Rebbiň Äht sandygyny göterýän ruhanylar bolsa tä ysraýyllaryň hemmesi gury ýerden geçip gutarýançalar, derýanyň hanasynyň ortasynda durdular. Şeýdip, tutuş ysraýyl halky gury ýerden geçdi.

Rebbiň Äht sandygyny göterýän ruhanylar suwdan çykyp, aýaklary gury ýere degen badyna, Iordanyň suwy ýene-de öz hanasyna öwürülip, öňküsi ýaly dolup-daşyp akyp başlady.

Ysraýyllar Ýusubyň jesedini Müsürden çykaryp, Şekeme getiripdiler. Olar ony Şekemiň kakasy Hamoryň ogullaryndan Ýakubyň ýüz kümüş teňňä satyn alan ýerinde jaýladylar. Ol ýer Ýusubyň nesilleriniň mülk ýeri bolup galdy.

Ine, Reb ysraýyllaryň ata-babalaryna ant içip söz beren ýeriniň ählisini olara berdi. Olar bu ýerleri eýeläp, ol ýerde ýaşadylar. Reb olaryň ata-babalaryna söz berşi ýaly, olara ähli tarapdan parahatçylyk berdi. Olaryň duşmanlarynyň ýekejesi hem olaryň öňünde durup bilmedi. Reb olaryň duşmanlaryny öz ellerine berdi. Rebbiň Ysraýyl nesillerine beren ajaýyp wadalaryndan ýekeje sözi hem ýerine ýetmän galmady. Olaryň ählisi hakykat ýüzünde berjaý boldy.

Şeýlelikde, Ýeşuwa ähli ysraýyl tirelerini Şekeme ýygnady. Olaryň arasyndan Ysraýylyň ýaşulularyny, baştutanlaryny, kazylaryny we ýolbaşçylaryny çagyrdy. Olaryň özleri gelip, Hudaýyň huzurynda durdular. Soňra Ýeşuwa ähli halka ýüzlenip, şeýle diýdi: «Ysraýyl Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Siziň ata-babalaryňyz mundan köp ýyl öň Ýewfrat derýasynyň boýunda ýaşap, başga hudaýlara gulluk etdiler. Olaryň biri hem Ybraýym bilen Nahoryň kakasy Terady. Emma Men ataňyz Ybraýymy Ýewfrat derýasynyň boýundan äkidip, tutuş Kenganyň ýerini berdim we onuň neberelerini köpeltdim. Men oňa Yshak diýen bir ogul berdim. Yshaga hem Ýakup bilen Ysawy berdim. Men Ysawa Segir daglygyny mülk berdim, ýöne Ýakup nesilleri bilen Müsüre gitdi. Soňra Men Musa bilen Haruny Müsüre iberdim we olaryň arasynda eden ähli bela-beterlerim bilen müsürlilere göz görkezdim. Şondan soň sizi ol ýerden alyp çykdim. Men siziň ata-babalaryňyzy Müsürden alyp çykanymda, siz deňze geldiniz. Müsürliler at-arabalary we söweş arabaly esgerleri bilen siziň ata-babalaryňyzyň yzyndan Gyzyň deňze çenli kowaladylar. Şonda ysraýyllar perýat edip, Men-Rebden kömek sorap ýalbaranlarynda, Men olar bilen müsürlileriň aralygyny tüm-garaňkylyga gapladym. Men müsürlileriň üstüni deňziň suwy bilen örtüp, gark etdim. Siz Meniň müsürlilere näme edenimi öz gözleriňiz bilen gördüňiz. Soňra siz uzak wagtlap çölde ýaşadyňyz. Şonuň üçin hem indi siz Rebden gorkuň, Oňa ak ýürekden yhlas bilen gulluk ediň. Siz ata-babalaryňyzyň Ýewfrat derýasynyň aňyrsynda we Müsürde sežde eden hudaýlaryny taşlaň. Diňe Rebbe gulluk ediň. Rebbe gulluk etmegi makul görmeseňiz, onda şu gün kime gulluk etjekdigiňizi saýlaň: siz Ýewfrat derýasynyň aňyrsyndaky ata-babalaryňyzyň gulluk eden hudaýlaryna gulluk etjekmisiňiz ýa-da häzirki ýaşayan ýeriňizdäki amorlaryň hudaýlaryna? Emma hojalygym bilen men bolsa Rebbe gulluk

etjekdirin». Soňra adamlar Ýeşuwa şeýle jogap berdiler: «Biz hiç wagt Rebbe dönüklük etmeris! Başga hudaýlara gulluk etmek bizden daş bolsun! Hudaýymyz Rebbiň Özi bizi we atababalarymyzy Müsür gulçulygyndan alyp çykdy we gözümiziň alnynda köp gudratly işleri etdi. Biziň ýöräp geçen bütün ýollarymyzda, ähli milletleriň arasynda Reb biziň janymyzy aman saklady. Biz bu ýere çozuş edenimizde, Reb bu ýerde ýaşayan ähli amorlary biziň önümizden kowup çykardy. Şonuň üçin biz hem Rebbe gulluk etjekdiris, sebäbi Ol biziň ýeke-täk Hudaýymyzdyr».

Ýeşuwa halka: «Siz Rebbe gulluk edip bilmersiňiz, çünki Ol mukaddes Hudaýdyr, Ol gabanjaň Hudaýdyr. Siziň ýazyklaryňyzy ýa-da günäleriňizi bagyşlamaz. Eger siz Rebbi terk edip, keseki hudaýlara gulluk etseňiz, onda Ol size öň köp ýagşylyklar eden hem bolsa, sizden ýüz öwürer, näletläp, sizi ýok edip taşlar» diýdi. Adamlar Ýeşuwa: «Ýok! Biz Rebbe gulluk ederis!» diýdiler. Soňra Ýeşuwa ýene-de olara: «Rebbe gulluk etmegi saýlap alandygyňyza siziň özüňiz hakyky şaýatsyňyz» diýdi. Olar hem: «Hawa, biz şaýatdyrys!» diýip jogap berdiler.

Ýeşuwa halka ýüzlenip: «Indi öz araňyzdaky keseki hudaýlary aýryp taşlaň we tutuş ýüregiňiz bilen Ysraýylyň Hudaýy Rebbe tarap öwürüliň» diýdi. Halk oňa: «Hawa, biz Hudaýymyz Rebbe gulluk ederis we Onuň sözüne boýun egeris!» diýdi. Şeýlelikde, Ýeşuwa şol gün adamlar bilen äht baglaşdy we Şekemde olar üçin parzlar we düzgünler çykardy. Ýeşuwa şeýle hem bu sözleri Hudaýyň Kanun kitabyna ýazdy. Soňra ol äpet bir daşy alyp, Rebbiň mukaddes ýerindäki dub agajynyň düýbünde goýdy. Ol ähli halka ýüzlenip: «Görýäňizmi, şu daş biziň üçin subutnama bolar. Bu daş Rebbiň bize aýdan ähli sözlerini eşitdi. Eger siz Rebbe dönüklük edäýseňiz, bu daş size garşy subutnama bolar!» diýdi. Soňra Ýeşuwa halkyň hersini öz mülk ýerine iberdi. Şundan soň Rebbiň guly Nun ogly Ýeşuwa ýüz on ýaşap öldi. Ony Gagaş dagynyň demirgazyk tarapyndaky Efraýym daglygynda, özüniň mülk ýeri bolan Timnatserahda jaýladylar. Ýeşuwanyň ýaşan döwründe ysraýyl halky Rebbe gulluk etdi. Ýeşuwadan soň ýaşap, Rebbiň Ysraýyla eden ähli ägirt işlerini gözi bilen gören garrylaryň döwründe-de ysraýyl halky Rebbe gulluk etdi.

Şeýlelik bilen, tutuş bir nesil dünýäden ötdi we bu öňki nesliň deregine Rebbi bilmeýän we Onuň Ysraýyl üçin eden işlerinden habarsyz başga bir nesil kemala geldi.

Soňra ysraýyllar Rebbiň ýigrenýän işlerini edip, Bagal butlaryna gulluk etdiler. Olar atababalaryny Müsürden çykaran öz Hudaýy Rebbi terk edip, daş-töweregindäki ähli goňşy milletleriň hudaýlaryna sygyndylar, olara baş egip sežde etdiler. Şeýdip, olar Rebbiň gaharyny getirdiler. Olar Rebbi terk edip, Bagal hem-de Aştoret butlaryna gulluk etdiler. Rebbiň ysraýyllara gahary geldi. Reb olary talaňçylaryň eline berdi, olary taladylar. Reb olary çar tarapdan duşmanlaryň eline berdi. Olar duşman önünde uzak durup bilmediler. Rebbiň ant içip

söz berşi ýaly, olar nirä söweşmäge çyksalar, Reb ysraýyllara garşy boldy. Ysraýyllar gaty köp ejir çekdiler.

Ysraýyllary talaňçylaryň elinden halas etmek üçin Reb serdarlar saýlap çykardy. Emma olar serdarlara-da gulak asmadylar. Tersine, başga hudaýlara sežde edip, Rebbe biwepalyk etdiler; Rebbiň buýruklaryny ýerine ýetiren ata-babalarynyň yzyna eýermän, gaýtam olaryň ýolundan juda tiz çykdylar. Reb olar üçin ýolbaşçy serdary çykaranda, Reb serdar bilen bile bolardy, serdaryň ähli ýaşan ömründe, Reb ysraýyllary duşmanlarynyň elinden halas ederdi. Çünki olar sütemiň we zulumyň goly astynda bolanlarynda, Reb olara rehim ederdi. Emma serdar ölen badyna, olar ýene öňki ýollaryna dolanýardylar, ata-babalaryndan beter bozulýardylar; başga hudaýlara gulluk edip, olara sežde ederdiler. Şeýdip, olar tekepbirlik bilen özleriniň bet işlerinden el üzmediler.

Ysraýyllar ýene-de Rebbiň ýigrenýän işlerini etdiler. Şol sebäpli Reb kyrk ýyllap ysraýyllary piliştlileriň eline berdi.

Şol döwürde Sorgada dan tiresinden Manowa diýen bir adam bardy; onuň aýaly önelgesizdi. Rebbiň perişdesi onuň aýalynyň ýanyna gelip: «Sen önelgesiz bolsaň-da, göwreli bolarsyň we bir ogul dograrsyň. Sen özüňi aýap sakla, şerap, çakyrdaň içme, haram zatlardan iýme. Çünki sen göwreli bolarsyň we ogul dograrsyň; onuň kellesine päki degmeli däldir, sebäbi enesiniň göwresinde galan gününden başlap, ol çaga Hudaýa nazyr bolar, ol Ysraýyly piliştlileriň elinden halas eder» diýdi. Aýaly adamsynyň ýanyna gelip, şeýle diýdi: «Meniň ýanyma Hudaýyň adamy geldi, onuň daş keşbi Hudaýyň perişdesiniňki ýaly, haýbatly, gorkunçdy. Men onuň nireden gelenini soramadym, ol maňa öz adyny hem aýtmady. Ol maňa: „Sen göwreli bolarsyň, ogul dograrsyň, şerap, çakyrdaň içme, haram zatlardan iýme, çünki göwrede galan gününden başlap, ol Hudaýa nazyr bolar“ diýip aýtdy».

Manowa Rebbe ýüzlenip: «Ýa Reb! Goý, bize iberilen Hudaýyň adamy ýanymyza ýene-de gelsin hem-de bizden doguljak çaga näme etmelidigimizi öwretsini» diýip ýalbardy. Hudaý Manowanyň sesini eşitdi we Manowanyň aýaly meýdandaka, Hudaýyň perişdesi onuň ýanyna geldi. Emma aýalyň adamsy ýanynda ýokdy. Aýaly şol wagt ylgap gidip: «Meniň ýanyma öňki gelip giden adam geldi» diýip, adamsyna habar berdi. Manowa aýaly bilen ol adamyň ýanyna bardy we ondan: «Meniň aýalym bilen gepleşen senmi?» diýip sorady. Perişde: «Men!» diýip jogap berdi. Manowa oňa: «Seniň aýdanlaryň amala aşanda, biz ol çaga nähili garamaly we oňa näme etmeli?» diýip sorady. Rebbiň perişdesi Manowa: «Goý, seniň aýalyň meniň aýdanlarymy etsin. Ol üzümünden öndürilen zatlary iýmesin; şerap, çakyr datmasyn, haram zatlardan asla iýmesin. Aýalyň meniň buýranlarymyň ählisini berjaý etmelidir» diýdi.

Manowa Rebbiň perişdesine: «Seniň üçin bir owlgy taýýarlaýançak, seni ýoluňdan

saklamaga rugsat et» diýdi. Rebbiň perişdesi Manowa: «Sen meni saklasaň-de, men seniň naharyňy iýmerin, emma sen ýakma gurbanlyk taýýarlamak isleseň, onda ony Rebbe hödür et» diýdi. (Manowa bu adamyň Rebbiň perişdesidigini bilmeýärdi.) Manowa Rebbiň perişdesine: «Aýdanlaryň hakykat bolanda, biz seni alkyşlar ýaly, öz adyňy aýt» diýdi. Rebbiň perişdesi oňa: «Meniň adymy näme soraýarsyň? Ol örän täsindir!» diýdi.

Manowa owlak bilen galla sadakasyny daşyň üstüne getirip, täsin gudratlar edýän Rebbe berdi. Gurbanlyk sypasynyň üstünden ýalyn asmana galyp ugranda, Rebbiň perişdesi ýalyn bilen bile ýokary göterildi. Muny gören Manowa bilen onuň aýaly ýere ýüzin ýykyldylar. Rebbiň perişdesi Manowa bilen aýalyňa şondan soň gaýdyp hiç görünmedi. Manowa onuň Rebbiň perişdesidigini şonda bilip galdy. Manowa öz aýalyňa: «Dogrudan hem, biz hökman öleris, çünki biz Hudaýy gördük» diýdi. Aýaly oňa: «Eger Reb bizi öldürmek islän bolsa, biziň elimizden ýakma gurbanlygymyzy we galla sadakamyzy kabul etmezdi, bize şol täsinlikleri görkezmezdi, bu zatlary bize mälim etmezdi» diýdi.

Aýaly ogul dogurdy we oňa Şimşon diýen at goýdy. Çaga ösüp kemala geldi, Reb oňa ak pata berdi. Sorga bilen Eştawolyň aralygyndaky Mahanadanda bolanda Şimşony Rebbiň Ruhy galkyndyryp başlady.

Piliştliher Ýahudada düşelge gurdular we tä Lehä çenli ýaýradylar. Ýahudanyň ilaty olardan: «Siz näme üçin biziň garşymyza çykdyňyz?» diýip soranlarynda, olar: «Şimşon bize näme eden bolsa, biz hem oňa şeýle etmek niýeti bilen ony tutup äkitmäge geldik» diýdiler. Üç müň sany ýahudaly çykyp, Eýtam gaýasyndaky gowaga tarap gitdiler we baryp Şimşona: «Biziň üstümüzden piliştliheriň höküm sürýändiglerini sen bileňokmy näme? Sen bizi näme üçin beýtdiň?» diýdiler. Şimşon: «Olar maňa näme eden bolsalar, men hem olara şony etdim» diýdi. Olar: «Biz seni daňyp, piliştliheriň eline bermek üçin geldik» diýenlerinde, Şimşon olara: «Meni öldürmejeginize ant içiň» diýdi. Olar: «Ýok, öldürmeris, biz seni diňe daňarys-da, piliştliheriň eline bereris» diýdiler. Ony iki sany täze tanap bilen daňdylar-da, gowakdan çykaryp alyp gitdiler.

Olar Lehä ýetenlerinde, piliştliher ony uly gykylyk bilen garşyladylar. Şonda Rebbiň Ruhy güýç bilen Şimşona inip, oňa ägirt uly güýç berdi welin, onuň ellerini daňmak üçin ulanylan tanaplar edil otda ýanan zygyr ýaly boldy. Onuň ellerindäki tanaplar çözülip gitdi. Ol ýaňy ölen eşegiň guramadyk äňini tapyp, eline aldy-da, onuň bilen urup, müň adamy öldürdi. Şimşon şonda şeýle diýdi:

«Bir eşek äňi bilen

iki topar ýygyny ýatyrдым.

Bir eşek äňi bilen

müň adamy öldürdim».

Şu sözleri aýdyp, elindäki äňi taşlady we ol ýere Ramatlehi diýip at dakdy.

Ol özüniň örän suwsaýandygyny duýdy we Rebbe ýüzlenip: «Sen Öz guluňa beýik ýeňiş berdiň; indi bolsa men suwsuzlykdan ölüp, sünnetsiz piliştlileriň eline düşmelimi?» diýdi. Hudaý Lehide bir çukurjygy emele getirdi, ondan suw çykdy. Ol suwdan içip gandy, güýji yzyna gaýdyp geldi we ol kuwwatlandy. Şu günlere çenli Lehidäki şol ýere Eýnhakor diýilýär.

Ysraýylda piliştlileriň agalyk süren döwründe, Şimşon ýigrimi ýyllap ysraýyllara serdar boldy.

Şondan soň Şimşon Sorek jülgesinde ýaşaýan bir aýala aşyk boldy. Onuň ady Delilady. Pilişтли hanlar ol aýalyň ýanyna gelip: «Biz ony daňyp, özüme boýun egdirip biler ýaly, sen ugruny tap-da, onuň beýik güýjüniň nämededigini özüne aýtdyr. Şeýtseň, biziň herimiz saňa bir müň bir ýüz kümüş teňňe bereris» diýdiler.

Delila Şimşondan: «Sen maňa aýtsana, beýle beýik güýji nireden alýarsyň? Seni näme bilen daňsaň, boýun egdirip bolar?» diýip sorady. Şimşon oňa: «Eger-de meni entek guramadyk ýedi sany ýaý kirşi bilen daňsalar, men güýçden gaçyp, beýleki adamlar ýaly bolaryn» diýdi. Pilişтли hanlar ol aýala entek guramadyk täzeje ýedi sany ýaý kirşini getirip berdiler. Ol şonuň bilen Şimşony daňdy. Şol wagt piliştlilerden birnäçe adamlar şol otagda bukulyp otyrdylar. Aýal Şimşona: «Şimşon! Seniň üstüne piliştliler gelýärler» diýdi. Şimşon ýaý kirişlerini edil ot degen ýüplügiň ýolnuşy ýaly edip, üzüp taşlady. Onuň güýjüniň nämededigini bilinmän galdy.

Delila Şimşona: «Sen meni samsyk hasap edýärsiň, ýalan sözleýärsiň. Indi beri aýdaý, seni näme bilen daňyp bolar?» diýdi. Şimşon oňa: «Eger-de meni öň ulanylmadyk täze ýüp bilen daňsalar, men güýçden gaçaryn, beýleki adamlar ýaly bolaryn» diýdi. Delila täze ýüp alyp, ony daňdy-da, oňa: «Şimşon! Seniň üstüne piliştliler gelýärler» diýdi. Şol wagt piliştlilerden birnäçe adam şol otagda bukulyp otyrdylar. Şimşon ony-da ot degen ýüplügiň ýolnuşy ýaly edip, üzüp taşlady.

Delila Şimşona ýene: «Sen meni samsyk hasap edýärsiň, ýalan sözleýärsiň. Aýtsana, seni näme bilen daňyp bolar?» diýdi. Ol: «Meniň saçymyň ýedi örümini gaty öwersiň-de, ony dokma dokalýan gurala berk çekdirip daňarsyň. Şonda men güýçden gaçyp, beýleki adamlar ýaly bolaryn» diýdi. Delila Şimşony öz dyzynyň üstünde uklatdy. Ol uklanda, onuň saçynyň ýedi örümini aldy-da, olary pugta örüp, dokma dokalýan guralda çekdirip berkitdi hem-de oňa: «Seniň üstüne piliştliler gelýärler, Şimşon!» diýdi. Ol ukudan oýandy-da, dokma dokalýan guraly ondaky mata bilen bilelikde goparyp taşlady. Onuň güýjüniň nämededigini ýene bilinmän galdy.

Delila oňa: «Seniň ýüregiň meniň bilen däl eken. Nädip sen maňa: „Men seni söýýärim“ diýip bilýärsiň? Üç gezek sen meni samsyk hasap etdiň, güýjüniň nämededigini maňa aýtmadyň»

diýdi. Delila her gün sorap, Şimşonyň ýüregine düşdi. Ol ony halys irizip, janyndan bizar etdi. Şimşon ahyrsoňunda oňa öz ýüregini açdy: «Men entek ejemiň göwresindekäm Hudaýa nazyr bolandygym üçin, meniň kelläme heniz päki degen dälidir. Eger meniň saçym syrylsa, güýjüm menden gider; meniň güýjüm gaçyp, beýleki adamlar ýaly bolaryn» diýdi.

Şeýdip, ol ähli syryny Delila açdy. Şundan soň, Delila: «Indi geliberiň, ol maňa öz ýüregini açdy» diýip aýtmaga piliştli hanlara habarçy iberdi. Piliştli hanlar elleri kümüş pully geldiler. Delila Şimşony öz dyzynyň üstünde uklatdy. Onuň saçynyň ýedi örümini syrдыrmak üçin adam çagyrdy-da, oňa syrmany buýurdy. Şimşon ejizlenip başlady, onuň güýji gaçdy. Delila: «Seniň üstüne piliştli gelýärler, Şimşon!» diýende, ol oýanyp, öňki gezekdäki ýaly öz-özünü boşatmakçy boldy. Emma ol Rebbiň indi özünden ýüz öwrendigini bilmeýärdi. Piliştli ony tutup, gözlerini oýdular. Gaza getirip, iki sany бүрүнч zynjyr bilen gandalladylar. Oňa zyndanda degirmen üwetdiler. Şol aralykda onuň kellesiniň syrylan ýerlerine saç çykyp başlady.

Pilişt hanlary özleriniň hudaýy Dagona juda köp gurbanlyklar berip, şady-horramlyk etmek üçin ýygandylar. Olar: «Duşmanymyz Şimşony hudaýymyz biziň elimize berdi» diýişdiler. Halk Şimşony görende: «Köpimizi öldürip, ýerlerimizi tozduran duşmanymyzy hudaýymyz biziň elimize berdi» diýişip, öz hudaýlaryny alkyşlamaga başladylar. Mes bolan jemagat: «Şimşony getiriň, goý, ol biziň göwnümüzizi açsyn» diýip gygyryşdy. Şimşony zyndandan getirip, onuň üstünden gülüp başladylar, masgaraladylar, soňra ony sütünleriň aralygynda duruzdylar. Şimşon elinden tutup, özüni idip ýören ýigdekä: «Meni şu jaýy saklaýan sütünleriň ýanyna elt, şolara söýeneýin» diýdi. Ýigdekçe şeýle hem etdi. Jaýyň içi aýal-erkeklerden doludy; pilişt hanlary hem şol ýerdedi. Jaýyň üstünde-de üç müňe golaý aýal-erkek bardy. Olaryň bary Şimşona tomaşa edýärdiler.

Şimşon Rebbi çagyrdy-da: «Eý, Hökmürowan Reb, meni ýadyňa sal. Eý, Hudaý! Maňa ýene bir gezejik kuwwat ber, iki gözüm üçin, piliştli bilen bir gezekde hasaplaşaýyn» diýdi. Şimşon jaýy saklaýan sütünleriň birine sag elini, beýlekisine çep elini diräp, olary ýerinden süýşürdi. Şimşon: «Goý, piliştli bilen bile öleýin» diýip, bar güýji bilen sütünleri itende, jaý hanlaryň, jaýdaky ähli adamlaryň üstüne ýykyldy; Şimşonyň özi ölen wagty öldürenleri onuň бүтін ömründe öldürenlerinden has köp boldy. Onuň doganlary, kakasynyň tutuş maşgalasy gelip, Şimşonyň jesedini äkitdiler we ony getirip, Sorga bilen Eştawolyň aralygynda, kakasy Manowanyň gubry goýlan gümmезде jaýladylar. Ol ysraýyllara ýigrimi ýyllap serdar boldy.

Şypa tapar ýaly, günäleriňizi biri-biriňiziň ýanynda boýun alyp, biri-biriňiz üçin dogadilegi ediň. Dogruçyl adamyň yhlasly dilegi güýçli we täsirlidir.

Ýurdy serdarlaryň dolandyryş döwründe açlyk höküm sürýärdi. Ýahuda ýurdunyň

Beýtullaham galasyndan bir adam aýaly we iki sany ogly bilen Mowap topragyna wagtlaýynça ýaşamaga gitdiler. Ol adamyň ady Elimelek, aýalynyň ady Nagomy, ogullarynyň atlary bolsa Mahlon hem Kilýondy. Olar Ýahudanyň Beýtullaham galasyndan, efrat tioresindendiler. Olar Mowaba gelip, şol ýerde galdylar.

Nagomyň adamsy Elimelek aradan çykandan soň, ol iki ogly bilen dul galdy. Onuň ogullary mowaply gyzlara öýlendiler. Gyzlaryň biriniň ady Orpa, beýlekisiniň ady Rutdy. Elimelegiň maşgalasy Mowapda on ýyl töweregi ýaşandan soň, ogullary Mahlon bilen Kilýon hem ölüp, Nagomy ogullaryndan hem adamsyndan mahrum boldy.

Nagomy öz gelinleri bilen Mowap ýurdundan gitmäge taýýarlanýardylar, sebäbi ol entek Mowap topragyndaka, Rebbiň Öz halkyna nazar salyp, çörek berendigini eşidipdi. Olar öz ýaşayan ýerlerinden çykyp, Ýahuda tarap, üç bolup ýöräp ugradylar.

Nagomy iki gelnine-de: «Baryň, ikiniz hem ejeňiziňkä gaýdyberiň. Maňa we merhum gaýynataňyza hem-de adamyňyza hemişe wepalylyk görkezişiňiz ýaly, size-de, goý, Reb öz wepalylygyny görkezsiz. Siziň durmuşa çykyp, indiki adamyňyz bilen rahat ýaşamagyňyza Reb ýardam etsin» diýip, olary ogşady. Emma olaryň ikisi-de ses edip aglaşdylar.

Gelinleri: «Ýok, biz seniň bilen bile seniň halkyň arasyna gideris» diýdiler.

Nagomy: «Gaýdyň gyzlarym! Siz näme üçin meniň bilen gitjek?! Indi men size öýlener ýaly ogul dogrup bilmen ahyryn. Gyzlarym, zýyňyza gaýdyň, öz ýoluňyz bilen gidiň! Men indi äre barardan garry. Eger-de: „Mende entek umyt bar“ diýip, edil şu gijäniň özünde meniň adamym bolup, ýene ogullary dünýä inderäýenimde-de, olar kemala gelýänçä, siz garaşarmydyňyz? Olara durmuşa çykmak üçin siz başga äre barman saklanarmydyňyz? Ýok, gyzlarym, meniň ýagdaýym siziňkiden has agyr, çünki meniň garşyma çykan – Rebbiň hut Özi» diýdi.

Olar ýene-de ses edip aglaşdylar. Orpa gaýynenesini ogşap hoşlaşdy, emma Rut Nagoma ýapyşdy.

Nagomy oňa ýüzlenip: «Ine, seniň eltiň öz halkynyň içine, öz hudaýlaryna dolandy, senem onuň yzy bilen gidäý» diýdi.

Emma Rut: «Seni terk edip ýanyňdan gitmegi menden haýyş etme. Sen nirä gitseň, menem şol ýere gitjek. Sen nirede bolsaň, menem şol ýerde boljak. Seniň halkyň – meniň halkym, seniň Hudaýyň meniň Hudaýym bolar. Sen nirede ölseň, men-de şol ýerde ölüp, şol ýerde jaýlanjak. Eger-de ölümden başga zat meni senden aýyrsa, onda, goý, Reb maňa mundan hem beterinini görkezsiz» diýdi.

Nagomy Rutuň yzyna gaýtmajagyna hem-de özi bilen galjagyna göz ýetirenden soň, oňa hiç zat diýmedi.

Şeýdip, olaryň ikisi-de Beýtullahama çenli ýöräp gaýtdylar. Olar Beýtullahama gelip

ýetenlerinde, bütin gala herekete gelip, aýallar: «Bu Nagomymy?!» diýip, bir-birlerinden soraşdylar.

Nagomy olara garap: «Siz maňa Nagomy diýmäň, Mara diýiň, sebäbi Gudratygüýçli maňa gaty aýy durmuş berdi. Men bu ýerden gidenimde doly gidipdim, ýöne Reb meni yzyna boş gaýtardy. Reb hasrat çekdirýän wagtynda, siz nädip maňa Nagomy diýip bilýärsiňiz? Gudratygüýçli meni betbagt etdi» diýdi.

Şeýlelikde, Nagomy özüniň mowaply gelni Rut bilen Mowap ýurdundan yzyna gaýdyp geldi. Olar Beýtullahama arpa oragynyň başyna geldiler.

Elimelegiň kowmyndan, ýagny Nagomynyň äriňiň ýakyn garyndaşlaryndan bir tanymal hem-de baý adam bardy. Onuň ady Bowazdy.

Mowaply Rut Nagoma: «Men ekin meýdanyna gideýin, ol ýerde maňa öz yzyndan hoşa çöplemäge rugsat eden adam tapylsa, onuň yzyndan hoşa çöpläriň» diýdi. Ol hem: «Gidiber, gyzym» diýdi. Rut gidip, orakçylaryň yzyndan hoşa çöplemäge başlady. Onuň tötänden giren ýeri Elimelegiň kowmyndan bolan Bowazyň ekin meýdany eken.

Ine, Bowaz Beýtullahamdan geldi. Ol orakçylara: «Reb siz bilen bolsun!» diýip ýüzlendi. Olar hem: «Seni-de Reb ýalkasyn!» diýip jogap berdiler.

Bowaz orakçylaryň ýolbaşçysyndan: «Bu gelin kim?» diýip sorady.

Orakçylaryň ýolbaşçysy oňa: «Bu mowaply gelin. Ol Nagomy bilen Mowap ýurdundan gelen. Ol orakçylaryň yzyndan hoşa çöplemek üçin menden rugsat sorady. Irdenki gelşinden tä şu wagta çenli hoşa çöpläp ýör, işiň aralygynda teläriň astynda diňe bir salym dynç aldy» diýip jogap berdi.

Bowaz Ruta: «Diňle, gyzym, hoşa çöplemäge başga ýere gitme. Bu ýerden aýrylma, biziň gelin-gyzlarymyzyň ýanynda bol. Gözüň orakçylaryň orak orýan meýdanynda bolsun, sen olaryň yzyndan ýöre. Men öz adamlaryma saňa azar bermezligi tabşyrandyryn. Suwsan wagtyň hyzmatkärleriň dolduran küýzelerindäki suwdan içersiň» diýip tabşyrdy.

Rut iki бүкүlip tagzym edip: «Meniň bir kesekidigime garamazdan, sen men barada näme beýle aladalanýarsyň? Saňa beýle ýakymly görünmegime näme sebäp boldy?» diýdi.

Bowaz oňa: «Seniň adamyň ölenden soň, öz gaýyneneňe eden ýagşylyklaryň barada hemme zat maňa mälim. Sen ene-ataňy, dogduk mekanyňy taşlap, hiç bir tanamaýan halkyň arasyna gelipsiň. Eden ýagşylyklaryň Rebden gaýtсын! Seniň pena tapynan Rebbiň, Ysraýyl Hudaýy sylagyňy bersin!» diýip jogap berdi.

Rut: «Meniň jenabym, sende rehim-şepagat tapaýyn. Men seniň gyrnagynyň bolmasam-da, mylaýym sözleriň bilen öz gyrnagynyň göwnüni göterdiň» diýdi.

Nahar wagty bolanda, Bowaz oňa: «Bärik gel-de, biraz nan alyp, şeraba batyryp iý» diýdi. Rut

orakçylaryň ýanynda oturdy. Bowaz oňa gowurga uzatdy. Ol iýip doýdy, galanyny ýygnap goýdy. Ol hoşa çöplemek üçin ýerinden galanda, Bowaz özüne degişli erkek adamlara: «Desseleriň arasyndan-da çöplesin. Oňa hiç zat diýmäň. Oňa desseleriňizden-de baş sogrup goýuň; çöplesin, käýemäň» diýip tabşyrdy. Ol agşama çenli meýdanda hoşa çöpledi, çöplänini döwdi. Ýarym batmana golaý arpa boldy.

Onsoň ony göterip, gala geldi we ýygnan arpasyny gaýynenesine görkezdi. Rut özünden galan gowurgany çykaryp, gaýynenesine berdi.

Gaýynenesi oňa: «Bu gün hoşany nireden çöplediň? Niredede işlediň? Sen barada aladalananyň bu adamy Hudaý ýalkasyn» diýdi. Rut gaýynenesine kimiň ýanynda hoşa çöpländigini aýtdy.

Rut: «Meniň bu günki hoşa çöplän ýerimiň eýesiniň ady – Bowaz» diýdi.

Nagomy gelnine: «Wepalylygyny ölümlerden, dirilerden gaýgyrmadyk Reb bu adamy ýalkasyn! Bu adam biziň garyndaşymyzdyr, iň ýakyn hossarlarymyzyň biridir» diýdi.

Mowaply Rut: «Ol maňa: „Ekin meýdanymda orak orulýan möwsüm doly tamamlanýança, meniň işgärlerimiň ýanynda boluber“ diýdi» diýip, bolan zatlary gaýynenesine gürrüň berdi.

Nagomy gelnine: «Hawa gyzym, ekin meýdanyna onuň gelin-gyzlary bilen bile çykanyň gowy, başga biriniň ekin meýdanymda saňa erkekler azar bererler» diýdi.

Rut arpa oragynyň we bugdaý oragynyň möwsümi gutarýança, hoşa çöplän wagtynda Bowazyň gelin-gyzlarynyň ýanynda bolup, gaýynenesi bilen bile ýaşaberdi.

Gaýynenesi Nagomy Ruta ýüzlenip: «Gyzym, saňa gowy bolar ýaly, täze mesgen gözläýsem, oňat bolardy! Bowazyň gelin-gyzlary bilen bile hoşa çöplediň, şol Bowaz biziň ýakyn garyndaşymyz dälmi näme? Ol şu gije harmanda arpa sowurýar. Sen ýuwun-da, endamyňa ýag çal, iň gowy geýimleriňi geýip, harmana bar, ýöne ol iýip-içip bolýança, oňa görünme. Ol ýatmaga gidende, onuň niredede ýatýandygyny anykla; onsoň baryp, onuň ýorganyny aç-da, girip aýagujunda ýat. Näme etmelidigini onuň özi aýdar» diýdi. Rut oňa: «Seniň ähli diýenleriňi aýdyşyň ýaly ederin» diýdi. Şeýlelikde, harmana baryp, gaýynenesiniň hemme tabşyranlaryny ýerine ýetirdi.

Bowaz iýip-içip, keýpini kökledi. Soň harmanyň gyrasyna ýatmaga gitdi. Rut bolsa assyrynlyk bilen gelip, onuň aýagujy tarapyndan ýorgany açyp, girip ýatdy. Ýarygije Bowaz tisinip oýandy, görse, aýagujunda bir aýal ýatyr. Bowaz oňa: «Sen kim?» diýdi. Ol: «Men Rut, seniň gyrynagyň. Meniň garamatymy öz üstüne alsana, çünki sen biziň ýakyn hossarymyzsyň» diýip jogap berdi. Bowaz: «Gyzym, goý, seni Reb ýalkasyn, seniň soňky görkezen wepalylygyň ozalkyndan-da has gowy, çünki sen haýsydyr bir garyp ýa baý ýaş ýigidiň yzyna düşüp gitmediň. Gyzym, gorkma; men seniň soran zatlaryňy ederin. Obamyzyň ähli adamlary seniň päk aýaldygyňy bilýär. Dogry, menem hossaryňdyryn welin, ýöne saňa menden-de has ýakyn

bir hossaryň bar. Bu gije sen şu ýerde ýat, ertir ol saňa hossar çyksa çykar, bolmasa-da, men özüň saňa hossarlyk ederin, Rebbiň barlygynda muňa ant içýäriň! Ertire çenli sen şu ýerde boluber» diýdi. Şeýlelikde, Rut onuň aýagujunda ertire çenli ýatyp, daňdan alagaraňkylykda turdy. Bowaz: «Harmana aýal gelendigi bilinmesin» diýdi. Onsoň Ruta: «Ýapynjaňy getirip, ony ýere ýaz!» diýdi. Rut şeýle hem etdi. Bowaz arpadan galbir bilen alty gezek alyp, Rutuň ýapynjasyna guýdy-da, onuň omzuna goýdy. Soňra Bowaz gala tarap gitdi.

Rut gelende, gaýynenesi oňa: «Gyzym, hany aýt, nämeler bolup geçdi?» diýdi. Ol hem Bowaz bilen bolan zatlaryň baryny aýdyp berdi. Soňra Rut: «Bowaz maňa „Gaýyneneň ýanyňa elin boş gitme“ diýip, ine, şu alty galbir arpany berdi» diýdi. Nagomy: «Gyzym, bu işiň soňunyň nähili boljakdygy belli bolýança, garaşyber, çünki ol bu işi şu gün bitirmän ynjalmaz» diýdi.

Bowaz galanyň derwezesiniň agzyna gelip oturdy. Şol wagt Bowazyň: «Ol saňa has ýakyn hossardyr» diýen adamy geçip barýardy. Bowaz ony gören badyna adyny tutup: «Bärik sowul, gel, şu ýerde otur» diýip, ony ýanyňa çagyrdy. Ol gelip oturdy.

Soňra Bowaz galanyň ýaşulularyndan on adamy çagyrdy-da, «Geliň, ýanymda oturyň» diýdi. Olar oturdylar.

Bowaz ýaňky ýakyn hossaryna: «Mowap ýurdundan yzyna gelen Nagomy doganymyz Elimelegiň ýer paýyny satjak bolýar. Men muny bu ýerde oturanlaryň we halkymyň ýaşulularynyň huzurynda saňa eşitdireýin diýdim, ony sen satyn al. Eger ýere eýelik edip biljek bolsaň-a et, eýelik edip bilmejek bolsaň-da, ony aýt, men bu barada bileýin. Sebäbi onuň inä ýakyn hossary sensiň, galyberse-de, mendirin» diýdi. Ýaňky ýakyn garyndaşy: «Eýelik ederin» diýdi. Bowaz: «Eger-de sen Nagomynyň ýerini satyn alaýsaň, onda mowaply dul aýal Ruta öýlenmeli bolarsyň. Çünki Rutdan çaga dünýä inse, şol ýer çaganyň adyna geçer we öleniň ady dikeldiler» diýdi.

Ýaňky ýakyn hossary: «Men oňa eýe çykyp biljek däl, eger eýe çykaýsam, onda, öz mirasymy dagadaryn, ony sen alaý. Men beýle edip biljek däl» diýdi. Haýsydyr bir zada eýe çykylanda ýa-da ýer başga biriniň adyna geçirilende, muny makullamak üçin ozallar Ysraýylda şeýle däp bardy: taraplaryň biri aýakgabynyň bir taýyny çykaryp, beýlekä uzadardy. Şoňa görä ýaňky ýakyn hossary Bowaza: «Seniň özüň satyn alaý» diýip, aýakgabyny çykardy.

Bowaz ýaşululara, derwezäniň agzyndaky adamlara: «Elimelegiň, Kilýonyň we Mahlonyň ähli emlägini Nagomydan meniň satyn alandygyma bu gün siz şaýatsyňyz. Şeýle hem merhumyň ady öz mirasynyň üstünde berkarar bolup, doganlarynyň arasynda, dogduk mekanynda onuň ady ýitmez ýaly, Mahlonyň aýaly, mowaply Ruty men özüme aýallyga alýaryn. Siz muňa şaýatsyňyz» diýdi.

Derwezäniň agzyna üýşen ýaşulular we beýleki adamlar Bowaza ýüzlenip: «Biz şaýatdyrys.

Goý, Reb seniň öýüňe geljek aýaly Rahel we Leýa ýaly etsin! Ol ikisinden ysraýyl halky emele gelendir. Efrat urugynyň arasynda seniň döwletiň artyp, adyň Beýtullahama dolsun! Şu gelniň üsti bilen Rebbiň saňa berjek perzentlerinden dörejek nesil Tamaryň Ýahuda dogrup beren ogly Peresiň nesli ýaly bolsun!» diýdiler.

Bowaz Ruta öýlendi. Ol onuň ýanyna girdi; Rut Rebbiň merhemeti bilen göwreli boldy we bir ogul dogurdy.

Aýallar Nagoma: «Rebbe alkyş bolsun! Ol bu gün seni hossarsyz goýmady. Dünýä inen bu oglanyň ady Ysraýylda uly hormata eýe bolsun! Ol seniň durmuşyňy täzelär. Garranyňda, ol saňa arkadaýanç bolar. Seniň üçin ýedi oguldan hem artyk bolan bu gelniň saňa ogul dogrup berdi, ol seni söýýär» diýdiler.

Nagomy çagany alyp, gujagyna gysdy we oňa eneke boldy.

Goňşy aýallar çaga at goýup: «Nagomy üçin bir ogul doguldy» diýişdiler. Ony Obet diýip atlandyrdylar. Obet Dawudyň kakasy Ýyşaýyň kakasydyr.

Peresiň nesilleri şulardyr: Peresden Hesron, Hesrondan Ram, Ramdan Eminadap, Eminadapdan Nahşon, Nahşondan Salmon, Salmondan Bowaz, Bowazdan Obet, Obetden Ýyşaý, Ýyşaýdan bolsa Dawut dünýä indi.

Ýeşuwa 1:1–24:31

Ysraýyl serdarlary 2:10–16:31

Ýakup 5:16

Rut 1:1–4:22

Tefsir

Şonda Petrus söze başlap, şeýle diýdi: «Men, hakykatdan-da, Hudaýyň hiç kime tarapgöýlik etmeýändigine göz ýetirdim. Gaýtam, Ol Özünden gorkany we dogry iş eden her kesi milletine garamazdan kabul edýändir.

Resul 10:34-35

Hanna we Şamuwel pygamber

Efraýym daglygyndaky Ramataýymsopym galasynda Elkana diýen bir adam ýaşaýardy. Efraýym tiresinden bolan bu adam Ýerohamyň ogly, Elihuwyň agtygy, Tohuwyň çowlugy we Supuň ýuwlugydy.

Elkananyň Hanna hem-de Peninna atly iki aýaly bardy. Peninnanyň çagalary bardy, emma

Hannadan perzent bolmaýardy. Elkana ýylyň-ýylyna Hökmürowan Rebbe sežde etmek hem Oňa gurbanlyk bermek üçin, Şilo galasyna gidýärdi. Ol ýerde Eliýiň Hopny we Pinehas atly iki ogly bardy. Olar Rebbiň ruhanylarydy.

Elkana her gezek Şiloda gurbanlyk berende, gurbanlyk etinden aýaly Peninna hem-de onuň çagalarynyň hersine bir paýdan bererdi. Emma ol Hanna iki paý bererdi. Çünki Reb Hannany önelgesiz edenem bolsa, Elkana ony söýýärdi. Rebbiň perzent bermeýändigini sebäpli, Hannanyň günüsi ony ynjadardy, kemsiderdi. Bu ýyllarboýy şeýle boldy. Her gezek Rebbiň öýüne gidende, Hannanyň günüsi onuň derdini gozgaýardy.

Bir gün hem Hanna oturyp aglady we hiç zat datmady. Äri oňa: «Hanna, sen näme üçin aglaýaň, näme üçin hiç zat iýmeýäň, näme üçin beýle hasrat çekýäň? Seniň üçin men on oguldan-da artyk dälmi näme?!» diýdi. Olar iýip-içip bolanlaryndan soň, Hanna ýerinden turup, Rebbiň huzuryňa bardy. Eliý ruhany şol wagt Rebbiň ybadathanasynyň söýesiniň gapdalyndaky kürsüde otyrды. Hannanyň kalby hasratdan doludy. Ol gözünden boýur-boýur ýaş döküp durşuna, Rebden dileg etdi. Ol şeýle kasam etdi: «Eý, Hökmürowan Reb, Öz gyrnagynyň çekýän hasratyna nazar sal, ony ýatla. Öz gyrnagyny gözden salma-da, gaýtam, oňa bir ogul ber, men ony Saňa ömürlük nazyr edeýin, onuň kellesine päki degmez».

Hanna Rebbiň huzurynda uzak wagt dileg edensoň, Eliý onuň agzyna seredip otyrды. Hanna içinden dileg edensoň, onuň sesi eşidilmän, diňe dodaklary gymyldaýardy. Şoňa görä Eliý oňa serhoşdyr öýtdi. Eliý oňa: «Haçana çenli beýdip, entirekläp ýörjek? Bar, serhoşlykdan açylansoň gel» diýdi.

Hanna oňa: «Ýok, agam, men serhoş däl, men ýarym göwün bir biçäre. Meniň çakyr-şerapdan içen zadym ýok. Men diňe Rebbiň huzurynda içimi dökýän. Gyrnagyna ýaramaz aýaldyr öýtme. Men aýy gam-gussadan we gaýgy-hasratdan ýaňa dileg edýärim» diýip jogap berdi. Eliý oňa: «Bar, arkaýyn öýüne gaýdyber, goý, Ysraýyl Hudaýy dilegiňi kabul etsin» diýdi. «Öz gyrnagyna merhemet et!» diýip, Hanna öz ýoluna gitdi. Soňra ol naharlandy. Ol indi gamgyn däl. Şeýlelikde, Hanna göwreli bolup, bir ogul dogurdy. «Men muny Rebden diläp aldym» diýip, ol oglunyň adyna Şamuwel dakdy.

Onuň äri Elkana tutuş maşgalasy bilen ýene ýyllyk gurbanlygyny bermek üçin hem-de beren wadasyny ýerine ýetirmek üçin, Şilo gitmekçi bolanda, Hanna bu gezek onuň bilen gitmedi. Ol adamsyna: «Süýtten aýrylandan soň, men çagany Rebbiň huzuryňa alyp bararyn, ol şol ýerde ömürlük galar» diýdi. Elkana oňa: «Bolýar, gözel göwnüň, çagaň süýtten aýrylýança garaşay. Goý, Reb seniň wadaňy amala aşyrsyn!» diýdi. Şunlukda, Hanna öýde galyp, çagany süýtten aýyrýança, oňa seretdi.

Çagany süýtten aýrandan soň, üçýaşar öküzi bir batman un we bir tulum şerap bilen bilelikde

Hanna ony Şilo galasyna Rebbiň öýüne getirdi; çaga entek ýaşdy. Bir öküzi gurbanlyk berenlerinden soň, olar çagany Eliýiň ýanyna alyp bardylar. Hanna Eliýä ýüzlenip: «Eý, agam, ömrüň uzak bolsun! Men şu ýerde huzuryňda durup, Rebden dileg eden aýal. Ine, şu çaga üçin dileg edipdim. Reb meniň dilegimi kabul etdi. Şoňa görä men ony Rebbe berýärim. Goý, ol tä ömri ötýänçä, Rebbiň hyzmatynda bolsun» diýdi.

Soňra ol şol ýerde Rebbe sežde etdi.

Onsoň Hanna Rebbe dileg etdi:

«Reb kalbymy şatlyga besledi,

Reb bilime kuwwat berdi.

Seniň halas edeniň üçin, men şadyýan!

Duşmanlarymyň üstünden gülýän.

Reb mukaddesdir, Oňa taý bolmaz,

Ondan gaýry Hudaý bolmaz,

biziň Hudaýymyz deý Gaýa bolmaz.

Buýsançdan doly sözlerden el göter.

Ulumsylyk bilen gep urma,

çünki ähli iş Rebbe aýandyr.

Hemmesine kazylyk edýän Şoldur.

Güýçlülериň ýaýy döwüldi,

ejizlere kuwwat geldi.

Doklar bir döwüm çörek üçin günlükçi boldular,

açlar bolsa doýdular.

Önelgesiz aýal ýedi çaga dogurdy,

köp çagaly aýal perzentsiz galdy.

Öldürýänem Rebdur,

direldýänem Rebdur.

Ölüler dünýäsine inderýänem,

çykarýanam Rebdur.

Gedaý goýýanam, baýadýanam Rebdur,

peseldýänem, beýgeldýänem Rebdur.

Reb garyby aýak astyndan göterýär,

mätäji serdarlaryň hataryna goşýar,

zibilhanadan çykaryp,

Reb ony hezzet tagtynda oturdýar,

çünki Ýeriň sütünleri Rebbiňkidir,
dünýäni şolaryň üstünde bina eden Oldur.
Wepadarlaryny Öz penasynda saklar Ol.
Emma betniýetleri zulmatda ýitirim eder.
Çünki adam öz güýji bilen mäkäm däl.
Parçalanjakdyr Rebbiň garşysyna çykanlar.
Olaryň garşysyna Gökde Ol nagra dartar.
Zeminiň çar künjünde Reb höküm eder.
Ol Öz patyşasyna güýç-kuwwat berer,
Öz seçip-saýlan patyşasyna ýeňiş getirer».

Soňra Elkana öýüne – Rama dolandy. Şamuwel bolsa Rebbe gulluk etmek üçin, Eliý ruhanynyň ýanynda galdy. Şamuwel Rebbiň huzurynda hyzmat edýärdi. Ol nepis zygyr matadan tikilen efot geýip gezýärdi. Ejesi onuň özüne laýyk edip don tikip, her ýyl adamsy bilen bile gurbanlyk bermäge gelende, ony Şamuwele bererdi. Gaýtjak bolanlarynda: «Rebbiň hyzmatyna bagyş eden ogluňyň öwezini dolar ýaly, goý, Reb saňa şu aýaldan ýene zürýatlar bersin» diýip, Eliý Elkana hem-de onuň aýalyna ak pata bererdi. Soňra olar öýlerine dolanardylar. Hawa, Hannany Reb ýene-de ýalkady: Hannanyň üç ogly, iki gyzy boldy. Şamuwel bolsa Rebbiň huzurynda ösüp ulalýardy.

Ýetginjek Şamuwel Eliýiň ýanynda Rebbiň huzurynda hyzmat edýärdi. Ol günler Rebbiň sözi seýrek gelderdi, Rebden gelýän ylhamlar azdy. Şeýle günleriň birinde çöňneren gözleri bilen oňly saýgarmaýan Eliý öz düşeginde ýatyrdy. Şamuwel hem Hudaýyň sandygynyň saklanýan ýeri bolan Rebbiň ybadathanasynda ýatyrdy. Hudaýyň çyrasy heniz sönmändi. Birden Reb: «Şamuwel! Şamuwel!» diýip, ony çagyrdy. Şamuwel: «Lepbeý!» diýip seslendi-de, Eliýiň ýanyna ylgady. Ol baryp: «Ine, men geldim» diýdi. Emma Eliý oňa: «Men seni çagyramok ahyryn, bar, ýatyber» diýdi. Şamuwel gidip ýatdy.

Reb: «Şamuwel!» diýip, ony ýene çagyrdy. Şamuwel ýene turdy-da, Eliýiň ýanyna baryp, oňa: «Ine, men geldim» diýdi. Emma Eliý oňa ýene: «Men seni çagyramok ahyryn, oglum, bar, ýatyber» diýdi. Reb Şamuweli üçünji gezek çagyrdy. Ol ýene-de turdy-da, Eliýiň ýanyna baryp, oňa: «Ine, men geldim» diýdi. Şondan soň oglany Rebbiň çagyryandygyna Eliý düşündi. Şoňa görä Eliý Şamuwele: «Bar, ýatyber. Eger Ol seni ýene çagyraýsa, Oňa: „Ýa Reb, aýdyber, guluň diňleýär“ diýip jogap berersiň» diýdi. Şamuwel ýene-de baryp, öz ýerinde ýatdy.

Reb gelip, ol ýerde durdy we: «Şamuwel! Şamuwel!» diýip, ýene öňküleri ýaly ony çagyrdy. Şamuwel: «Ýa Reb, aýdyber, guluň diňleýär» diýip jogap berdi. Reb Şamuwele şeýle diýdi:

«Hawa, Ysraýylda eşideniň inini titretjek bir iş ederin. Eliýiň nesline garşy aýdanlarymyň ählisini şol gün berjaý ederin. Onuň neslini ebedilik jezalandyryjakdygymy Men oňa aýdypdym. Çünki ol ogullarynyň Maňa dil ýetirendiklerini bilip hem, olary bu işden saklamady. Şoňa görä Eliýiň maşgalasynyň günäsi gurbanlyk bilen-de, sadaka bilen-de hiç wagt ýuwulmaz diýip, Men onuň nesline garşy ant içdim».

Eliýiň ogullary ruhany bolsalar-da, ýaramazdylar. Olar Rebbi sylamaýardylar, halkyň önünde öz ruhanylyk borçlaryna biperwaý garaýardylar. Kimdir biri gurbanlyk berende, Eliýiň ogullarynyň hyzmatkäri eline üç dişli çarşak alyp gelerdi-de, ony gazan bolsa gazana, piti bolsa pitä, taba bolsa taba, okara bolsa okara sokardy-da, çarşaga ilenini alyp, ruhana bererdi. Olar sadaka bermek üçin Şilo gelýän ysraýyllaryň ählisi babatynda şeýle edýärdiler. Üstesine-de, gurbanlyk malyň ýagy heniz ýakylmanka, ruhanynyň hyzmatkäri sadaka berýäniň ýanyna baryp, oňa: «Ruhana gowurmalyk et ber. Ol seniň bişen etiňi näme etsin, oňa çig et gerek» diýerdi. Eger kimdir biri: «Etiň ýagy ýanýança sabyr et, soň geregiň et bolsun» diýäýse, onda ol oňa: «Ýok, eti häzir ber, ýogsam zor bilen alaryn» diýerdi. Şunlukda, Rebbiň huzurynda bularyň günäsi juda agyrdy. Sebäbi olar Rebbe niýetlenen sadakany hormatlamaýardylar, ony äsgermeýärdiler.

Şamuwel daň atýança ýatdy. Soňra turup, Rebbiň öýüniň gapylaryny açdy. Şamuwel bu gören görnüşini Eliýä duýdurmakdan gorkýardy. Emma Eliý: «Şamuwel, oglum» diýip, ony ýanyna çagyrdy. Şamuwel: «Ine, men geldim» diýip jogap berdi. Eliý Şamuwele: «Ol saňa näme diýdi? Menden ýaşyrma. Onuň aýdanlarynyň ýekejesini menden gizläýseň, goý, Hudaý saňa-da şony, hatda ondan-da beterini görkezsin» diýdi. Şondan soň Şamuwel hiç zady gizlemän, hemmesini bolşy ýaly Eliýä gürrüň berdi. Eliý: «Ol Rebdir, goý, Ol Öz halanyny etsin» diýdi.

Şamuwel ulalýardy. Onuň aýdanlarynyň ählisi hakykat ýüzünde berjaý bolýardy, çünki Reb onuň bilendi. Şamuweliň Rebbiň ynamdar pygamberidigini Dandan Beýerşeba çenli bütün Ysraýyl bildi.

Şondan soň piliştililer hüjüme geçdiler. Ysraýyllar ýeňlip, dyr-pytrak bolup, öýli-öýüne gaçdylar. Uly gyrgynçylyk boldy, ysraýyllaryň otuz müň pyýada esgerini öldürdiler. Hudaýyň sandygy elden gitdi, Eliýiň ogullary Hopny bilen Pinehas hem öldürildi. Ol gelende, Eliý ýoluň ugrundaky kürsüsünde gözlerini zordan ýola dikip otyrdy, çünki Hudaýyň sandygynyň alnyp gidilmegi onuň ýüregini elendirýärdi. Ýaňky adam gala girip, bolan wakany habar berende, tutuş gala eňredi. Eliý bu zenzeläni eşidip: «Bu galmagal nämekä?» diýdi. Ol adam gyssanmaç gelip, Eliýi habardar etdi. Ýaňky adam Eliýä: «Men söweş meýdanyndan gelýärim. Men ol ýerden şu gün gaçyp gaýtdym» diýdi. «Näme boldy, oglum?» diýip, Eliý ondan sorady. «Ysraýyl piliştililerden gaçdy, halk gyryldy, ogullaryň Hopny bilen Pinehas duşman elinden öldi,

Hudaýyň sandygy elden gitdi» diýip, habar getiren adam jogap berdi. (Şol wagt Eliý togsan sekiz ýaşyndady, onuň çöňňelen gözleri oňly saýgarmaýardy.) Şamuweliň sözi tutuş Ysraýyla ýetdi.

Şonda ysraýyllar piliştlilere garşy baş göterdiler. Ysraýyllar Ebenezerde, piliştliler bolsa Apekde düşelge gurdular. Piliştliler ysraýyllaryň garşysyna söweşmek üçin, hatara düzüldiler. Söweş ýaýbaňlanyp, ysraýyllar piliştlilerden ýeňildiler. Piliştliler söweş meýdanynda olaryň dört müň çemesi adamyny öldürdiler. Goşun düşelgä gaýdyp gelende, Ysraýylyň ýaşululary şeýle diýdiler: «Näme üçin Reb bizi piliştliler bilen söweşde ýeňlişe sezewar etdik? Geliň, Rebbiň Äht sandygyny Şilodan şu ýere alyp gelesiň. Goý, ol biziň aramyzda bolup, bizi duşmanyň elinden halas etsin». Olar Şilo birnäçe adam iberip, keruplaryň ýokarsynda tagt guran Hökmürowan Rebbiň Äht sandygyny getirdiler. Eliýiň ogullary Hopny bilen Pinehas hem Hudaýyň Äht sandygynyň ýanyndadylar. Rebbiň Äht sandygy düşelgä getirilende, ähli ysraýyllar şeýle bir gygyryşdylar welin, olaryň gykylygyndan ýaña hatda ýer sarsdy. Piliştliler bu gykylygy eşidip: «Ýewreýleriň düşelgesindäki bu gykylyk nämäniň alamatyka?» diýip geňirgenişdiler. Ysraýyllaryň düşelgesine Rebbiň sandygynyň getirilendigini bilenlerinde bolsa, olar gorkup, şeýle diýdiler: «Olaryň düşelgesine hudaýlar gelipdir. Dat biziň günümize! Bu öň görülüp-eşidilen zat däl ahyryn. Dat biziň günümize! Bu kuwwatly hudaýlaryň elinden kim bizi halas edip biler? Her hili bela-beterler bilen bular çölde müsürlilere göz görkezen hudaýlar ahyryn. Eý, piliştliler, ýewreýleriň öz gapyňyzda gul boluşlary ýaly, siziň hem olaryň gapysynda gul bolasyňyz gelmeýän bolsa, gaýrata galyň, mert boluň! Olar bilen mert durup söweşiň!» Şondan soň piliştliler hüjüme geçdiler. Ysraýyllar ýeňlip, dyr-pytrak bolup, öýli-öýüne gaçdylar. Uly gyrgynçylyk boldy, ysraýyllaryň otuz müň pyýada esgerini öldürdiler. Hudaýyň sandygy elden gitdi, Eliýiň ogullary Hopny bilen Pinehas hem öldürildi.

Benýaminlerden biri gaçyp, söweş meýdanyndan çykdy we şol günün özünde Şilo geldi. Ol ýakasyny ýyrtyp, başyndan gum sowrupdy. Ol gelende, Eliý ýoluň ugrundaky kürsüsünde gözlerini zordan ýola dikip otyrды, çünki Hudaýyň sandygynyň alnyp gidilmegi onuň ýüregini elendirýärdi. Ýaňky adam gala girip, bolan wakany habar berende, tutuş gala eňredi. Eliý bu zenzeläni eşidip: «Bu galmagal nämekä?» diýdi. Ol adam gyssanmaç gelip, Eliýi habardar etdi. (Şol wagt Eliý togsan sekiz ýaşyndady, onuň çöňňelen gözleri oňly saýgarmaýardy.) Ýaňky adam Eliýä: «Men söweş meýdanyndan gelýärim. Men ol ýerden şu gün gaçyp gaýtdym» diýdi. «Näme boldy, oglum?» diýip, Eliý ondan sorady. «Ysraýyl piliştlilerden gaçdy, halk gyryldy, ogullaryň Hopny bilen Pinehas duşman elinden öldi, Hudaýyň sandygy elden gitdi» diýip, habar getiren adam jogap berdi. Hudaýyň sandygy agzalan badyna, Eliý oturan kürsüsinden çiş arkanlygyna derweze tarapa agyp gaýtdy. Ol garry hem agyr göwre bolansoň, boýny omrulyp

jan berdi. Ol Ysraýyla kyrk ýyllap serdarlyk etdi. Onuň gelni – Pinehasyň aýaly aýy-güni ýetik göwrelidi. Hudaýyň sandygynyň elden gidendigi, gaýynatasydyr adamsynyň-da ölendigi baradaky habary eşidende, ol göwresindäki çagany dogurdy, emma ol burgy agyrysyna döz gelip bilmedi. Ol demini sanap ýatyrka, ýanyndaky aýallar oňa: «Gorkma, ogluň boldy» diýdiler. Emma ol bulara ne üns berdi, ne-de jogap. Hudaýyň sandygy elden gidensoň, gaýynatasydyr adamsy-da ölensoň, «Ysraýyldan şöhrat gitdi» diýip, ol oglunyň adyna Ikabot dakdy.

Şol wagt beýtşemeşliler jülgede bugdaý orup ýördüler. Rebbiň sandygyna gözleri düşende, olar begendiler. Beýtşemeşli Ýeşuwanyň ekin meýdanyndaky ullakan daşyň ýanynda araba togtady. Olar arabanyň agaçlaryny döwüşdirip, odun etdiler-de, sygyrlary soýup, Rebbe ýakma gurbanlyk berdiler. Lewiler Rebbiň sandygyny hem-de onuň ýanyndaky altyn şekiller salnan gutyny arabadan düşürüp, şol ullakan daşyň üstünde goýdular. Şol gün beýtşemeşliler Rebbe ýakma we beýleki gurbanlyklary berdiler.

Şamuwel ömri ötýänçä, Ysraýyla serdar boldy.

Şamuwel garrap, ýaşı birçene baransoň, öz ogullaryny Ysraýyla serdar goýdy. Onuň uly oglunyň ady Ýowel, kiçisiniň ady bolsa Abyýady. Olar Beýerşebanyň serdarydylar. Şamuweliň ogullary öz kakasynyň ýolundan gitmediler; gaýtam, diňe baýamagyň gamyny iýdiler, para aldylar, adalatdan ýüz döndürdiler.

Ysraýylyň ähli ýaşululary ýygnanyşdylar we Ramada oturýan Şamuweliň ýanyna baryp: «Indi seniň-ä ýaşyň birçene bardy, ogullaryň bolsa seniň zýyňy tutmadylar. Şoňa görä, beýleki milletlerde bolşy deý, üstümüzden hökümdarlyk eder ýaly, bize-de bir patyşa belle» diýip, oňa ýüz tutdular.

Ysraýyl ýaşulularynyň: «Bize hökümdarlyk eder ýaly patyşa belle» diýen sözi Şamuwele ýaramady. Şamuwel Rebbe dileg etdi. Reb Şamuwele şeýle seslendi: «Halkyň sözüni soňuna çenli diňle. Çünki olar seni däl-de, Meniň özleriniň patyşasy bolmagymy inkär etdiler. Özlerini Müsürden alyp çykan gününden bäri olar Menden ýüz öwrüp, keseki hudaýlara ybadat edip gelýärler. Indi olar sen babatda hem şeýle etmegiň kül-külüne düşüpdirler. Sen indi olara gulak as, ýöne öz üstlerinden höküm sürjek patyşanyň ýöretjek düzgünlerinden olary mazaly habardar et».

Şamuwel Rebbiň sözlerini özünden patyşa talap edenleriň dykgatyna ýetirdi. Ol bulara şeýle diýdi: «Siziň üstünüzden höküm sürjek patyşa ogullaryňyzy goşunda gulluk etmäge mejbur eder: olaryň käbirleri söweş arabalarynyň sürer, käbirleri bolsa şanyň söweş arabalaryň önünden ylgar. Ol özi üçin münbaşylar we ellibaşylar bellär. Kimsine öz ýerlerini agdardar, hasylyny ýygnadar, kimsine bolsa, uruş enjamlaryny we öz söweş arabalarynyň şaýlaryny

ýasadar. Gyzlaryňyzy alyp, atyr ýasadar, aşpez eder, çörek bişirder. Şa siziň iň saýlama ýerleriňizi, üzümçilikleriňizi, zeýtun baglaryňyzy eliňizden alyp, öz hyzmatkärlerine berer. Öz goşunbaşylarydyr hyzmatkärlerine bermek üçin, galla hem-de üzüm hasylyňyzyň ondan bir bölegini eliňizden alar. Ol sizi gul-gyrnaksyz goýar, iň saýlama mal-garalaryňyzy we eşekleriňizi alyp, olary öz hajatlary üçin ulanar. Dowarlaryňyzyň-da ondan birini alar, özüňiz bolsa onuň guluna öwrülersiňiz. Şonda siz öz saýlap-seçen patyşaňyzyň elinden dady-perýat edersiňiz. Emma ol gün Reb siziň dadyňyza ýetişmez».

Barybir halk Şamuweliň sözüne gulak asmady. Olar: «Ýok! Bizde patyşa bolsun! Şeýdip, biz hem beýleki milletlere meňzäris. Biziň üstümüzden patyşamyz hökmürowanlyk eder, önümize düşer, uruşlarymyzda bize baş bolar» diýdiler. Şamuwel halkyň ähli aýdanyny diňledi we eşidenlerini Rebbiň dykgatyna ýetirdi. Reb Şamuwele: «Diýenlerini et-de, olara bir patyşa belle» diýdi. Şamuwel ysraýyllara: «Baryň, her kim öz galasyna gaýtsyn» diýdi.

Onuň Şawul atly ýaş hem görmegeý bir ogly bardy. Ysraýylda boý-syrat babatda oňa taý ýokdy; beýlekiler onuň egnindendi. Bir gün Şawulyň kakasy Kiş öz urkaçy eşeklerini ýitirdi. Ol Şawula: «Hyzmatkärlerden birini ýanyňa al-da, eşekleriň gözlegine çyk» diýdi. Olar Efraýym daglygynyň we Şalyşa topragynyň içinden geçdiler, ýöne olar eşekleri tapmadylar. Soňra olar Şagalym topragynyň içinden geçdiler, ýöne ol ýerden hem eşekler tapylmady. Onsoň olar benýamin topragynyň içinden geçdiler, ýöne eşeklerden derek tapyp bilmediler. Olar Sup topragyna ýetenlerinde, Şawul ýanyndaky hyzmatkärine: «Yzmyza gaýdaly, ýogsam, kakam eşeklere derek bizi gaýgy edip başlar» diýdi. Hyzmatkär oňa şeýle jogap berdi: «Ine, şu galada sylag-hormatly bir Hudaýyň adamy bar. Onuň aýdany hemişe dogry bolup çykýar. Ýör, şonuň ýanyna gideli. Belki, ol bize gitmeli ýolumyzy salgy berer». Şawul hyzmatkärine: «Eger gitsek, oňa näme äkideris? Torbalarymyzdaky çöreklerem-ä tükendi. Hudaýyň adamyna äkider ýaly bizde hiç hili sowgat ýok ahyryn. Hany, bizde näme bar?» diýdi. Hyzmatkär Şawula ýene: «Ine, mende bir kiçi kümüş teňňe bar. Men ony Hudaýyň adamyna bererin, ol bize ýol görkezer» diýdi. Şawul hyzmatkäre: «Gowy pikir, bolýar, ýör gideli» diýdi. Şeýdip, olar Hudaýyň adamynyň ýaşaýan galasyna gitdiler. Ýokarlygyna gala çykyp barýarkalar, olaryň önünden suwa barýan gelin-gyzlar çykdy. Ol ikisi bulardan: «Görgür şu ýerdemi?» diýip soradylar. Olar şeýle jogap berdiler: «Hawa, hanha, önüňizden barýar. Eglenmäň. Onuň gala gelip durşy, sebäbi depelikdäki seždegähde bu gün halk gurbanlyk berýär. Nahar iýmek üçin, seždegähe çykmanka, edil gala giren ýeriňizde siz ony tapyp bilersiňiz. Çünki ol baryp, tä gurbanlyga pata berýänçä, adamlar nahar iýmezler. Ol barandan soň, çagyrylanlar nahary önlerine alarlar. Indi haýal etmän ýokary çyksaňyz, siz ony taparsyňyz». Olar ýokarlygyna gala tarap gitdiler. Gala girip barýarkalar, seždegähe çykýan ýol bilen olara tarap Şamuwel ýöräp gelýärdi.

Şawul gelmezinden bir gün öň Reb Şamuwele şeýle diýipdi: «Ertir şu wagtlar Men seniň ýanyňa benýamin topragyndan bir adam ibererin. Sen onuň başyna ýag guýup, ony Meniň halkym Ysraýyla hökümdar bellärsiň. Ol Meniň halkymy piliştlileriň elinden halas eder. Halkymyň ejir çekýändigini Men gördüm, çünki olaryň ahy-nalasy Maňa ýetdi». Şamuwel Şawuly göreňde, Reb oňa: «Ine, Meniň saňa aýdan adamym şu. Meniň halkyma baştutanlyk etjek şoldur» diýdi. Şondan soň derwezäniň agzynda Şawul Şamuweliň golaýragyna gelip: «Aýtsaňyzlaň, görgüriň öýi niredäkä?» diýip, ondan sorady. Şamuwel Şawula şeýle jogap berdi: «Görgür mendirin. Öňüme düş, seždegähe çykaly, siz bu gün meniň bilen bile naharlanarsyňyz. Ertir irden men siziň soraglaryňyza jogap bererin we sizi öz ýoluňyza ugradaryn. Üç gün mundan öň ýiten eşekleriňizi bolsa alada etmäň, olar eýýäm tapyldy. Tutuş Ysraýylyň baýlygy seniňki we ataňyň nesilleriniňki dälmi eýsem?!» Şawul oňa: «Men Ysraýylyň iň kiçi tiresi bolan benýamin tiresinden ahyryn, meniň maşgalamam tiräimizde göze görünýän maşgala däl-ä. Näme üçin sen maňa beýle zatlary aýdýaň?» diýip jogap berdi. Soňra Şamuwel Şawul bilen onuň hyzmatkäriňi uly bir otaga alyp bardy we ony çagyrylan otuz töweregi adamyň hemmesiniň üstünden töre geçirdi. Soňra Şamuwel aşpeze: «Aýratyn goý diýip buýran paýymy getir» diýdi. Aşpez bir budy üstüniň ýagy bilen bile getirip, Şawulyň önünde goýdy. Şamuwel Şawula: «Ine, şu paý seniň üçin goýuldy. Al, iýiber, men muny ýörite seniň üçin goýdurdym, bu myhmanlary bolsa seniň bilen bile nahar iýmäge çagyrdym» diýdi. Şeýdip, ol gün Şawul Şamuwel bilen bile naharlandy. Olar seždegähden gala gaýdyp gelenlerinden soň, Şamuwel Şawul bilen üçeňiň üstünde gepleşdi.

Daň atanda: «Tur, men seni ugradaýyn» diýip, Şamuwel üçeňiň üstünde ýatan Şawula gygyrdy. Şawul turandan soň, ol ikisi bile ýola çykdy. Olar galanyň çetine çykanlarynda, Şamuwel Şawula: «Hyzmatkäriňe aýt, goý, ol önümizden ýöräbersin. Sen şu ýerde biraz aýak çek, men saňa Hudaýyň sözünü aýtjak» diýdi.

Soňra Şamuwel ýagly küýzäni alyp, ýagy Şawulyň kellesinden guýdy-da, ony ogşap, şeýle diýdi: «Öz saýlan halkyna hökümdar bolmagyň üçin, Reb seni belledi. Şu gün meniň ýanymdan gideniňden soň, benýamin topragyndaky Selsada, Raheliň mazarynyň ýanynda saňa iki sany adam duşar. Olar: „Eşekleriňiz tapyldy. Kakaň eşeklerden geçip, ‘Ogluma näme bolduka?’ diýip, seniň gaýgyňy edip otyr“ diýerler. Olar saňa salam bererler we bir jübüt çörek hödür ederler; çörekleri alarsyň. Ondan gidip, Gibgadaky Hudaýyň baýryna bararsyň. Ol ýerde piliştlileriň bir bölek goşuny bardyr. Gala giren ýerinde, seždegähden inip gelýän pygamberler toparyna duşarsyň. Olar önlerinde arfa, deprek, tüýdük we lira çaldyryp, joşup, pygamberlik edip gelýändirler. Şawul Şamuweliň ýanyndan gaýtmak üçin yzyna öwrülende, Hudaý onuň kalbyny täzeledi. Bu alamatlaryň hemmesi şol gün ýerine ýetdi. Gibga galasyna gelenlerinde, olar topar

tutup gelýän pygamberlere duşdular. Şonda Hudaýyň Ruhy Şawulyň kalbyny eýeledi. Ol pygamberler bilen bile joşup, pygamberlik etmäge başlady. Ony öňden tanaýanlar bu ýagdaýy görüp: «Bu Kişiň ogluna näme bolup ýörkä? Şawul hem pygamberleriň arasyndamy?» diýişdiler. Ol ýerdäkileriň biri: «Bu pygamberleriň atalary kim bolupdyr-ka?» diýdi. «Şawul hem pygamberleriň arasyndamy?» diýleni şondan galandyr. Şawul joşup, pygamberlik edip bolandan soň, seždegähe çykdy. Şawulyň daýysy: «Nirä bardyňyz?» diýip, ondan we onuň hyzmatkärinden sorady. Şawul: «Eşekleri agtardyk, ýöne olary tapyp bilmänimizden soň, Şamuweliň ýanyna gitdik» diýip jogap berdi. Şawulyň daýysy: «Ol size näme diýdi?» diýip, ondan sorady. Şawul daýysyna: «Ol bize eşekleriň tapylandygyny anyk aýtdy» diýdi. Ýöne Şamuweliň patyşalyk babatda aýdanlaryny ol daýysyna aýtmady.

Soňra Şamuwel Mispada ysraýyl halkyny Rebbiň huzuryňa çagyryp, şeýle diýdi: «Ysraýyl Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Men Ysraýyly Müsürden çykardym, ony müsürlileriň we beýleki şalyklaryň penjesinden halas etdim“. Emma bu günki gün özüňizi zulumdan we jebir-jepadan alyp çykan Hudaýyňyz siz ret etdiňiz. Siz: „Ýok, bize patyşa belle“ diýdiňiz. Indi tireme-tire, urugma-urug Rebbiň huzurynda hatara düzüliň». Soňra Şamuwel benýamin tioresini maşgalama-maşgala öňe çykardy. Olardan Matrynyň maşgalasynyň bijesi çykdy. Olardan Kişiň ogly Şawulyň bijesi çykdy, ýöne olar ony idäp tapyp bilmediler. Adamlar ony ol ýerden çykaryp getirdiler. Ol halkyň önünde durdy; beýlekiler onuň egnindendi. Şamuwel halka: «Rebbiň saýlan adamyny görýäňizmi? Aramyzda şuna taý geljegimiz ýokdur!» diýdi. Duranlaryň ählisi: «Ýaşasyn patyşa!» diýip gygyryşdylar. Soňra Şamuwel halka patyşanyň düzgünlerini we kadalaryny düşündirdi. Olary kitaba ýazyp, şol ýerde, Rebbiň huzurynda goýdy. Şondan soň Şamuwel adamlary öýli-öýüne ugratdy. Şawul-da Gibgadaky öz öýüne gitdi; Hudaý tarapyn ýüreklerine mertlik salnan esgerler oňa ýoldaş boldular. Käbir ýaramaz adamlar bolsa: «Şolmy indi bizi gorajak?» diýip, oňa pisint etmediler. Olar oňa sowgat-serpaý-da etmediler, ýöne Şawul olara üns bermedi.

Ammonlaryň şasy Nahaş aýaga galyp, Gilgatlaky Ýabeş galasyny gabawa saldy. Ýabeşiň halky Nahaşa: «Biziň bilen ylalaşyk baglaş, biz saňa gul bolaly» diýdiler. Ammonlaryň şasy Nahaş olara: «Men siziň ähliňiziň sag gözüňizi oýup, sizi tutuş Ysraýyla wejera etmek şerti bilen ylalaşyk baglaşaryn» diýip jogap berdi. Ýabeşiň ýaşululary oňa: «Bize ýedi gün purýja ber; Ysraýylyň ähli ýerine çaparlar göndereli. Eger ol ýerden bize kömek eder ýaly adam tapylmasa, onda biz siziň ygtyýaryňyzda» diýdiler. Çaparlar Şawulyň ýaşayan Gibga galasyna gelip, ýagdaýy halka habar berenlerinde, halk möňňürip aglady. Hut şol mahal Şawul örüden öküçlerini alyp gelýärdi. Ol: «Näme boldy? Adamlar nämäniň ýasyny tutýarlar?» diýip sorady. Ýabeşden gelen çaparlaryň getiren habaryny oňa aýtdylar. Şawul ol sözleri eşidende, Hudaýyň

Ruhy onuň kalbyny eýeledi. Şawulyň gaty gahary geldi. Ol iki sany öküzi soýup, olaryň etini dogrady. Soňra: «Kimde-kim Şawul bilen Şamuweliň yzyna düşmese, onuň-da öküzleriniň başyna şu öküzleriň güni geljekdir» diýen sözler bilen etleri çaparlar arkaly Ysraýylyň ähli ýerine iberdi. Onsoň halky Rebbiň haýbaty gurşap aldy, olar bir adam ýaly bolup ýygnandylar. Şawul olary Bezege ýygnady. Ol ýere Ysraýyldan üç ýüz müň adam, Ýahudadan otuz müň adam toplandy. Olar Ýabeşden gelen çaparlara: «Ertir Gün asmana galyberende, halas boljakdyklaryny Gilgatdaky Ýabeşiň halkyna aýdyň» diýdiler. Çaparlar gelip, muny olara habar berenlerinde, ýabeşliler begendiler. Ýabeşliler Nahaşa: «Ertir biz size boýun egeris, siz bize islän zadyňyzy edip bilersiňiz» diýip jogap berdiler. Daňyň ümüş-tamşynda Şawul adamlary üç topara böldi. Daň agaranda olar ammonlaryň düşelgesine aralaşdylar we Gün günortan bolýança, olary ýer bilen ýegsan etdiler. Diri galanlar dyr-pytrak bolup gaçdylar. Soňra adamlar Şamuwele: «„Şawulmy indi bize patyşa boljak“ diýenler kimler? Getiriň, biz olary öldürjek» diýdiler. Soňra Şamuwel olara: «Ýörüň, Gilgala gideliň-de, ol ýerde Şawulyň şalygyny täzededen tassyklalyň» diýdi. Şondan soň tutuş halk Gilgala gitdi. Ol ýerde olar Rebbiň huzurynda Şawuly täzededen patyşa diýip ygılan etdiler we Rebbiň huzurynda salamatlyk gurbanlygyny berdiler; Şawul we ähli ysraýyllar uly toý tutdular.

Şamuwel sözünü dowam etdi: «Musany we Haruny bellän, ata-babalaryňyzy Müsürden alyp çykan Rebdir. Indi bolsa turuň, men sizi hem-de ata-babalaryňyzy halas etmek üçin Rebbiň eden ähli dogry işleri esasynda Onuň huzurynda sizi ýazgaraýyn. Ýakup Müsüre gidende, müsürliler olary ezdiler, şonda siziň ata-babalaryňyz Rebbe perýat etdiler. Onsoň Reb Musa bilen Haruny iberip, olary Müsürden alyp çykdy we şu ýerde ornaşdyrды. Ýöne siziň ata-babalaryňyz öz Hudaýyny – Rebbi unutdylar. Reb olary Hasor galasynyň şasy Ýabynyň leşgerbaşysy Siseranyň, piliştlileriň we Mowap şasynyň eline berdi; olar siziňkilere garşy uruşdylar. Şonda ata-babalaryňyz: „Biz günä gazandyk. Rebden ýüz öwrüp, Bagal we Aştoret butlaryna gulluk etdik. Indi bizi duşmanlarymyzyň elinden al, biz Saňa gulluk etjek“ diýip, Rebbe perýat etdiler. Şonda Ýerubagaly, Baragy, Ýeftahy we Şamuweli iberip, Reb sizi ähli duşmanlaryňyzyň elinden halas etdi. Şeýdip, siz asuda durmuşa ýetdiňiz. Ammonlaryň şasy Nahaşyň üstüňize sürnüp gelýändigini göreniňizde bolsa, öz Hudaýyňyz Rebbiň şalygyndan boýun gaçyryp, menden özüňize patyşa talap etdiňiz. Saýlap-seçip, diläp alan patyşaňyz, ine, dur. Hawa, ony size Reb berdi.

Eger siz Rebden gorkup, Oňa gulluk etseniň, Oňa gulak asyp, Rebbiň buýrugyna garşy baş götermeseňiz, siz we size hökümdarlyk edýän patyşa Hudaýyňyz Rebbiň yzyna eýerse, tutan işiňiz oňuna bolar. Emma Rebbe gulak asman, Onuň buýrugyna garşy baş göterseňiz welin, ata-babalaryňyza edişi ýaly, Reb size hem jeza berer. Indi bolsa duran ýeriňizden gozganman,

Rebbiň gözüňiziň alnynda görkezjek gudratyna tomaşa ediň. Häzir tomus, şeýle dälmi! Men Rebbi çagyryjak. Ol ýagyş ýagdyrar hem-de gögi gümmürdeder. Şonda özüňize patyşa soramak bilen Rebbiň önünde juda pis iş edendigiňize siz göz ýetirersiňiz». Soňra Şamuwel Rebbi çagyrdy; Reb şol gün ýagyş ýagdyrdy we gögi gümmürdetdi. Adamlar Rebden we Şamuwelden juda gorkdular. Olar Şamuwele şeýle diýdiler: «Öz gullaryňyň aman galmagy üçin, Hudaýyň Rebbe dileg et. Biz şu pis iş, ýagny özüme patyşa talap etmek bilen öz günämizi has-da agraldypdyrys». Şamuwel halka şeýle diýdi: «Hawa, siz pis işlere baş goşduňyz, ýöne şonda-da gorkmaň. Rebden ýüz öwürmäň-de, tutuş kalbyňyz bilen Oňa gulluk ediň. Galp hudaýlaryň yzyna düşmäň. Olar size ne peýda berer, ne-de sizi gorar, çünki olar bihuda zatlardyr. Şöhratly adynyň hatyrasyna Reb Öz halkyny terk etmez, çünki Ol sizi Öz halky etmekden hoşal boldy. Üstesine-de, siziň üçin dileg etmegimi bes edip, Rebbiň önünde günä gazanmagymdan Rebbiň Özi saklasyn! Men size hözirli hem dogry ýol görkezjek.

Şamuweliň bellän möhletine görä, Şawul ýedi gün garaşdy, emma Şamuwel Gilgala gelmedi. Şawulyň ýanyndaky halk ondan çetleşip başlady. Şonda Şawul halka: «Ýakma we salamatlyk gurbanlygy üçin mal getiriň» diýdi. Şeýdip, ol ýakma gurbanlygyny berdi. Şawul ýakma gurbanlyk bermekligi ýaňy gutardym edende, Şamuwel geldi. Garşylamak hem salamlaşmak üçin, Şawul onuň önünden çykdy. Şamuwel oňa: «Näme iş bitirdiň?» diýdi. Şawul oňa şeýle jogap berdi: «Töweregimdäki halk menden çetleşip başlady, sen hem aýdan möhletiňde gelmediň, piliştliler bolsa Mikmaşa ýygnandylar. Onsoň men: „Indi piliştliler Gilgala, meniň üstüme dökülerler. Men bolsa Rebden medet hem dilemedim“ diýip oýlandym we ýakma gurbanlyk bermäge mejbur boldum». Şamuwel Şawula şeýle diýdi: «Akmaklyk etdiň, öz Hudaýyň Rebbiň emrini tutmadyň. Reb seniň Ysraýylyň üstünden edýän şalygyňy ömürlük ebedileşdirjekdi. Ýöne, ine, indi seniň şalygyň dowam etmez. Reb Öz göwnünden turýan birini tapyp, ony Öz halkyna hökümdar bellär. Çünki sen Rebbiň emrini tutmadyň».

Hökmürowan Reb şeýle diýýär: „Men amalekleri jezalandyrjak, çünki olar ysraýyllar Müsürden gelýärkäler, ýolda olara garşy boldular. Ýöne olar Agagy we goýunlardyr öküzleri, бага bakylan mallary, guzularyň semizlerini mahlasý, gowy zatlary diri galdyrdylar we olary bütinleý ýok etmediler. Olar diňe derde ýaramajak zatlary bütinleý ýok etdiler. Şamuwel daň bilen turup, Şawulyň gözlegine çykdy. «Şawul Karmel galasyna gidip, ol ýerde özüne ýadygärlik oturtady, soňra bolsa Gilgala gitdi» diýip, Şamuwele habar berdiler. Şamuwel Şawulyň ýanyna baranda, Şawul oňa: «Reb saňa ýar bolsun! Men Rebbiň emrini berjaý etdim» diýdi. Şamuwel oňa: «Onda bu goýunlaryň mälemesidir öküzleriň molamasy näme?» diýdi. Şawul oňa: «Adamlar bulary amaleklerden getirdiler. Halk semiz goýunlardyr öküzleri seniň Hudaýyň Rebbe gurbanlyk bermek üçin diri goýdular, galanlaryny bütinleý ýok edip taşladyk»

diýip jogap berdi. Soňra Şamuwel Şawula: «Besdir! Men saňa Rebbiň öten agşamky maňa diýen zadyny aýdyp berjek» diýdi. Şawul oňa: «Aýt» diýdi. Şamuwel oňa şeýle diýdi: «Özüňi ähmiýetsiz kiçi saýsaň-da, sen ysraýyl tireleriniň kethudasy dälmi eýsem? Reb seni Ysraýylyň üstünden şalyk sürmäge saýlady. Reb seni ýola salyp: „Bar, şol günälileri – amalekleri gyryp, bütinleý ýok edýänçäň, olara garşy uruş“ diýipdi. Näme üçin sen Rebbiň sözüne gulak asmadyň? Näme üçin sen olja kowalaşyp, Rebbiň ýigrenýän işlerini etdiň?» Şawul oňa şeýle jogap berdi: «Men Rebbiň sözüne gulak asdym. Men Rebbiň aýdan ýerine gitdim; amalekleriň patyşasy Agagy tutup getirdim, olaryň özlerini bolsa gyryp, bütinleý ýok etdim. Emma meniň adamlarym oljadan ýok edilmeli goýunlardyr öküzleriň iň semizlerini öldürmegiň deregine, olary Gilgalda seniň Hudaýyň Rebbe gurbanlyk bermek üçin şu ýere getiripdirler». Şamuwel şeýle diýdi:

«Rebbe ýakma gurbanlyklardyr sadakalar bereniň bilen,

Onuň Özüne boýun egilişindäki ýaly göwni galkynarmyka?

Çünki boýun egmeklik gurbanlykdan,

gulak asmaklyk goçuň ýagyndan has belentdir.

Çünki topalaň palçylyga barabar günädir.

Tekepbirlik şere we butparazçylyga barabardyr.

Rebbiň sözünü ret edendigiň üçin

Reb hem seniň patyşa bolmaklygyňy ret etdi». Şamuwel Şawula şeýle diýdi: «Seniň bilen gitmerin, çünki sen Rebbiň sözünü ret etdiň, Reb hem seniň Ysraýyla patyşa bolmaklygyňy ret etdi». Şawul Şamuwele şeýle jogap berdi: «Men günä gazandym, çünki men Rebbiň buýrugyny ýerine ýetirmedim, seniň sözünü tutmadym. Sebäbi men halkdan gorkup, halkyň diýeni bilen boldum. Emma indi ýalbarýaryn, günämi öt. Rebbe sežde ederim ýaly, meniň bilen bile git». Şondan soň Şamuwel ömri ötýänçä Şawuly gaýdyp ýeke gezek görmese-de, onuň derdini çekip gezdi. Reb Şawuly Ysraýyla patyşa edendigine öküdi.

Reb Şamuwele şeýle diýdi: «Sen haçana çenli Şawulyň derdini çekip ýörjek? Men onuň Ysraýylyň üstünden patyşalyk etmegini ret etdim! Hany bol, küýzäni ýagdan doldur-da, ýola düş. Men seni beýtullahamly Ýyşaýyň ýanyna iberjek, çünki Men onuň ogullarynyň arasyndan birini Özüm üçin patyşa saýladym». Şamuwel: «Men nädip gideýin? Eger Şawul eşidäýse, ol meni öldürer» diýdi. Reb oňa şeýle diýdi: «Ýanyňa bir göle al-da, „Men Rebbe gurbanlyk bermäge geldim“ diý. Ýyşaýy gurbanlyga çagy. Meniň üçin onuň haýsy oglunyň başyna ýag guýmalydygyňy soň Özüm saňa görkezerin». Şamuwel Rebbiň buýrugyny ýerine ýetirdi; ol Beýtullahama geldi. Galanyň ýaşululary sandyraşyp, onuň ýanyna geldiler-de: «Eýgilikmi?»

diýdiler. Şamuwel: «Eýgilik. Rebbe gurbanlyk bermek üçin geldim. Iniňizi tämizläň-de, meniň bilen gurbanlyga baryň» diýdi. Soňra ol Ýyşay bilen onuň ogullaryny tämizläp, mukaddes etdi we olary gurbanlyga çagyrdy. Olar gelenlerinde, Şamuwel Eliýaby gördi we ol «Rebbiň seçip-saýlanynyň Onuň huzuryňa gelendigine şek ýok» diýip pikir etdi. Emma Reb Şamuwele: «Onuň daş keşbine ýa-da uzyn boýuna garama, çünki Men ony ret etdim. Sebäbi Rebbiň garaýşy adamyňky ýaly däldir. Adam daş keşbe seredýär, emma Reb kalba seredýär» diýdi. Soňra Ýyşay Abynadaby çagyryp, ony Şamuweliň alnyndan geçirdi. Şamuwel: «Reb muny-da saýlamady» diýdi. Soňra Ýyşay Şamuweliň önünden Şammany geçirdi. Ol: «Reb muny-da saýlamady» diýdi. Ýyşay ýedi oglunyň ýedisini-de şeýdip, Şamuweliň önünden geçirdi. Şamuwel Ýyşaya: «Reb bularyň hiç birini-de saýlamady» diýdi. Soňra ol Ýyşaydan: «Ogullaryň hemmesi şularymy?» diýip sorady. Ýyşay: «Ýene körpesi-de bar, ol goýun bakyp ýör» diýip jogap berdi. Şamuwel Ýyşaya: «Ony getirt, çünki ol bu ýere özi gelýänçä, biz dyz epmeris» diýdi. Ýyşay ony getirtti. Ol gyzykmeňizdi, görmegeýdi, gözleri owadandy. Reb: «Bu şol, tur, onuň başyna ýag guýup saýla» diýdi. Soňra Şamuwel Dawudyň agalarynyň önünde ýagly küýzäni alyp, onuň üstünden ýag guýdy. Şol günden beýläk Rebbiň Ruhy Dawudyň kalbyny eýeläp başlady. Şamuwel bolsa Rama gitdi. Rebbiň Ruhy Şawuldan aýryldy. Reb tarapyndan iberilen jyn-arwah ony gorkuzýardy.

Şamuwel aradan çykdy; bütin Ysraýyl ýygnanyp, onuň ýasyny tutdy. Ony Ramadaky öz mülkünde jaýladylar. Şondan soň Dawut Paran çölüne gitdi.

Emma Reb Şamuwele: «Onuň daş keşbine ýa-da uzyn boýuna garama, çünki Men ony ret etdim. Sebäbi Rebbiň garaýşy adamyňky ýaly däldir. Adam daş keşbe seredýär, emma Reb kalba seredýär» diýdi.

1 Şamuwel 1:1–25:1

Dawut pygamber, Zebur

Şamuwel ömri ötyänçä, Ysraýyla serdar boldy.

Benýamin tiresinden Kiş atly bir baý adam bardy. Ol Abyýeliň ogly, Seroryň agtygy, Bekoradyň çowlugy, Apyýanyň ýuwlugydy. Onuň Şawul atly ýaş hem görmegeý bir ogly bardy. Ysraýylda boý-syrat babatda oňa taý ýokdy; beýlekiler onuň egnindendi. «Ertir şu wagtlar Men seniň ýanyňa benýamin topragyndan bir adam ibererin. Sen onuň başyna ýag guýup, ony Meniň halkym Ysraýyla hökümdar bellärsiň. Ol Meniň halkymy piliştileriň elinden halas eder. Halkymyň ejir çekýändigini Men gördüm, çünki olaryň ahy-nalasy Maňa ýetdi». Şamuwel

Şawuly görende, Reb oňa: «Ine, Meniň saňa aýdan adamym şu. Meniň halkyma baştutanlyk etjek şoldur» diýdi.

Soňra Şamuwel ýagly küýzäni alyp, ýagy Şawulyň kellesinden guýdy-da, ony ogşap, şeýle diýdi: «Öz saýlan halkyna hökümdar bolmagyň üçin, Reb seni belledi. Soňra Şamuwel Mispada ysraýyl halkyny Rebbiň huzuryňa çagyryp, şeýle diýdi: «Ysraýyl Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Men Ysraýyly Müsürden çykardym, ony müsürlileriň we beýleki şalyklaryň penjesinden halas etdim“. Emma bu günki gün özüňizi zulumdan we jebir-jepadan alyp çykan Hudaýyňyzy siz ret etdiňiz. Siz: „Ýok, bize patyşa belle“ diýdiňiz. Indi tireme-tire, urugma-urug Rebbiň huzurynda hatara düzüliň». Soňra Şamuwel ysraýyl tireleriniň ählisini ýeke-ýekeden öňe çykardy. Olardan bije boýunça benýamin tiresi saýlanyp alyndy. Soňra Şamuwel benýamin tiresini maşgalama-maşgala öňe çykardy. Olardan Matrynyň maşgalasynyň bijesi çykdy. Olardan Kişiň ogy Şawulyň bijesi çykdy, ýöne olar ony idäp tapyp bilmediler. Olar: «Ol heniz bu ýere gelenokmy?» diýip, Rebden soradylar. Reb: «Ol, ine, ýüküň aňyrsynda gizlendi» diýip jogap berdi. Adamlar ony ol ýerden çykaryp getirdiler. Ol halkyň önünde durdy; beýlekiler onuň egnindendi. Şamuwel halka: «Rebbiň saýlan adamyny görýäňizmi? Aramyzda şuňa taý geljegimiz ýokdur!» diýdi. Duranlaryň ählisi: «Ýaşasyn patyşa!» diýip gygyryşdylar. Soňra Şamuwel halka patyşanyň düzgünlerini we kadalaryny düşündirdi. Olary kitaba ýazyp, şol ýerde, Rebbiň huzurynda goýdy. Şondan soň Şamuwel adamlary öýli-öýüne ugratdy.

Üç müň söweş arabaly, alty müň söweş arabaly esgerleri we sansyz-sajaksyz goşun bolup, Ysraýyl bilen uruşmak üçin, piliştiler başlaryny jemlediler. Beýtaweniň gündogaryndaky Mikmaşa baryp, olar ol ýerde özlerine harby düşelge gurdular. Birnäçe ýewreý bolsa Iordan derýasyndan geçip, Gat hem-de Gilgat topragyna aralaşdy.

Şawul heniz Gilgaldady we onuň ýanyndaky goşun gorkudan ýaňa sandyrašýardy. Şamuweliň bellän möhletine görä, Şawul ýedi gün garaşdy, emma Şamuwel Gilgala gelmedi. Şawulyň ýanyndaky halk ondan çetleşip başlady. Şonda Şawul halka: «Ýakma we salamatlyk gurbanlygy üçin mal getiriň» diýdi. Şeýdip, ol ýakma gurbanlygyny berdi. Şawul ýakma gurbanlyk bermekligi ýaňy gutardym edende, Şamuwel geldi. Garşylamak hem salamlaşmak üçin, Şawul onuň önünden çykdy. Şamuwel oňa: «Näme iş bitirdiň?» diýdi. Şawul oňa şeýle jogap berdi: «Töweregimdäki halk menden çetleşip başlady, sen hem aýdan möhletiňde gelmediň, piliştiler bolsa Mikmaşa ýygandylar. Onsoň men: „Indi piliştiler Gilgala, meniň üstüme dökülerler. Men bolsa Rebden medet hem dilemedim“ diýip oýlandym we ýakma gurbanlyk bermäge mejbur boldum». Şamuwel Şawula şeýle diýdi: «Akmaklyk etdiň, öz Hudaýyň Rebbiň emrini tutmadyň. Reb seniň Ysraýylyň üstünden edýän şalygyňy ömürlük ebedileşdirjekdi. Ýöne, ine, indi seniň şalygyň dowam etmez. Reb Öz göwnünden turýan birini tapyp, ony Öz halkyna

hökümdar bellär. Çünki sen Rebbiň emrini tutmadyň».

Reb Şamuwele şeýle diýdi: «Sen haçana çenli Şawulyň derdini çekip ýörjek? Men onuň Ysraýylyň üstünden patyşalyk etmegini ret etdim! Hany bol, küýzäni ýagdan doldur-da, ýola düş. Men seni beýtullahamly Ýyşaýyň ýanyna iberjek, çünki Men onuň ogullarynyň arasyndan birini Özüme üçin patyşa saýladym». Şamuwel: «Men nädip gideýin? Eger Şawul eşidäýse, ol meni öldürer» diýdi. Reb oňa şeýle diýdi: «Ýanyňa bir göle al-da, „Men Rebbe gurbanlyk bermäge geldim“ diý. Ýyşaýy gurbanlyga çagy. Meniň üçin onuň haýsy oglunyň başyna ýag guýmalydygyňy soň Özüme saňa görkezerin». Şamuwel Rebbiň buýrugyny ýerine ýetirdi; ol Beýtullahama geldi. Galanyň ýaşululary sandyrasyp, onuň ýanyna geldiler-de: «Eýgilikmi?» diýdiler. Şamuwel: «Eýgilik. Rebbe gurbanlyk bermek üçin geldim. Iniňizi tämizläň-de, meniň bilen gurbanlyga baryň» diýdi. Soňra ol Ýyşaý bilen onuň ogullaryny tämizläp, mukaddes etdi we olary gurbanlyga çagyrdy. Olar gelenlerinde, Şamuwel Eliýaby gördi we ol «Rebbiň seçip-saýlanynyň Onuň huzuryňa gelendigine şük ýok» diýip pikir etdi. Emma Reb Şamuwele: «Onuň daş keşbine ýa-da uzyn boýuna garama, çünki Men ony ret etdim. Sebäbi Rebbiň garaýşy adamyňky ýaly däl. Adam daş keşbe seredýär, emma Reb kalba seredýär» diýdi. Soňra Ýyşaý Abynadaby çagyryp, ony Şamuweliň alnyndan geçirdi. Şamuwel: «Reb muny-da saýlamady» diýdi. Soňra Ýyşaý Şamuweliň önünden Şammany geçirdi. Ol: «Reb muny-da saýlamady» diýdi. Ýyşaý ýedi oglunyň ýedisini-de şeýdip, Şamuweliň önünden geçirdi. Şamuwel Ýyşaýa: «Reb bularyň hiç birini-de saýlamady» diýdi. Soňra ol Ýyşaýdan: «Ogullaryň hemmesi şularymy?» diýip sorady. Ýyşaý: «Ýene körpesi-de bar, ol goýun bakyp ýör» diýip jogap berdi. Şamuwel Ýyşaýa: «Ony getirt, çünki ol bu ýere özi gelýänçä, biz dyz epmeris» diýdi. Ýyşaý ony getirtti. Ol gyzykmeňizdi, görmegeýdi, gözleri owadandy. Reb: «Bu şol, tur, onuň başyna ýag guýup saýla» diýdi. Soňra Şamuwel Dawudyň agalarynyň önünde ýagly küýzäni alyp, onuň üstünden ýag guýdy. Şol günden beýläk Rebbiň Ruhy Dawudyň kalbyny eýeläp başlady. Şamuwel bolsa Rama gitdi.

Reb – meniň çopany;

men hiç zada mätäç bolmaryn.

Ol meni ýaşyl örülerde ýatyrýar,

siňňin akýan suwlaryň ýakasyna äkidýär.

Meniň janymy Ol täzeleýär

hem-de Öz adynyň hatyrasyna

dogrulyk ýollaryndan meni äkidýär.

Tüm garaňky dereden geçäýemde-de,

ýamanlykdan gorkmaýaryn men,
çünki Sen meniň bilensiň.

Seniň hasaň, çopan taýagyň
aram berýär janyma meniň.

Sen maňa saçak ýazýarsyň
duşmanlarymyň gözleriniň alnynda;
ýag çalýarsyň meniň başyma;
pürepuşdur meniň pyýalam.
Bilýärim, ýagşylyk we sadyk söýgi
ömürboýy hemra bolarlar maňa;
ömürbaky ýaşaryn Rebbiň öýünde.

Zebur 22:1-6

Rebbiň Ruhy Şawuldan aýryldy. Reb tarapyndan iberilen jyn-arwah ony gorkuzýardy. Hyzmatkärleri Şawula şeýle diýdiler: «Görýäňizmi, Reb tarapyndan iberilen jyn-arwah sizi gorkuzýar. Jenabymyz huzuryndaky hyzmatkärlerine lira çalmaga ussat adamyň gözlegine çykmagy buýursa, Reb tarapyndan iberilen jyn-arwah siziň üstüňize inende, ol çalardy, siz bolsa gutulardyňyz». Şawul hyzmatkärlerine: «Ussat sazanda tapyň-da, ony ýanyma alyp geliň» diýdi. Olaryň biri: «Ýogsa-da, men beýtullahamly Ýyşaýyň bir ogluny gördüm. Saza ussat, batyr ýigit, gaýduwsyz urşujy, dilewar hem görmegeý. Reb hem onuň bilen» diýdi. Şoňa görä, Şawul Ýyşaýa: «Goýun bakyp ýören ogluň Dawudy meniň ýanyma iber» diýen habar bilen çapar ýollady. Ýyşaý ogly Dawudy Şawulyň ýanyna iberende, onuň ýany bilen bir eşege çörek, bir tulum şerap hem-de bir owlak ýükläp iberdi. Dawut Şawulyň ýanyna gelip, oňa hyzmata durdy. Şawul Dawudy juda gowy gördi we ony özüniň ýaragçy nökeri etdi. Şawul Ýyşaýa: «Dawudyň meniň hyzmatymda galmagyna ygtyýar et, ol meniň göwnümden turdy» diýip, habar ýollady. Reb tarapyndan iberilen jyn-arwah Şawulyň üstüne inen wagty, Dawut lirasyny alyp çalardy, şonda jyn-arwah ondan el çekdi we Şawul gutulyp ynjaldy.

Ýa Hökmürowan Rebbimiz!

Adyň neneň belent tutuş ýeriň ýüzünde!

Ýaýdyň şöhratyňy gökler üstünde.

Sen Öz ýagylaryň sebäpli,

duşmandyr öç alýany dymdyrmak üçin,

çagalaryň, bäbekleriň alkyşlaryndan

gala ýaratdyň.
Seniň gökleriňe – barmaklaryň işine,
Seniň goýan Aýdyr ýyldyzlaryňa
nazar aýlanymda, şeýle diýýäriň:
«Adam näme Sen ony ýatlaryň ýaly?
Ynsan ogly näme aladasyny ederiň ýaly?
Ony perişdelerden biraz pesräk ýaratdyň,
oňa şöhrat bilen hormat jygasyny geýdirdiň.
Ony Öz elleriňiň işlerine hökümdar goýduň;
ähli zady aýagynyň astynda goýduň:
goýunlardyr öküzleriň baryny,
şeýle-de çöl haýwanlaryny,
gök guşlaryny, deňiz balyklaryny,
deňiz içre ýüzýän bar jandarlary».
Ýa Hökmürowan Rebbimiz!
Adyň neneň belent tutuş ýeriň ýüzünde!
Zebur 8:2-10

Ýa Reb, meni synaýarsyň we tanaýarsyň!
Oturyp-tursumy Özüň bilýärsiň,
pikirlerimi uzaklardan aňýarsyň.
Ýöreýşimi, ýatyşymy yzarlaýarsyň,
meniň ähli ýollarymy Sen tanaýarsyň.
Heniz agzymdan bir söz çykmanca,
ýa Reb, Sen ony eýýäm doly bilýärsiň.
Yzymdan, önümden Sen gurşaýarsyň,
Sen üstüme Öz eliňi goýýarsyň.
Muny bilmek meniň üçin juda ajaýyp,
ol belent, men ony aňyp bilemok. Sen meniň içgoşlarymy ýaratdyň,
enem göwresindekäm Sen şekil berdiň.
Men Saňa öwgi aýdýaryn,
çünki meni ajaýyp, täsin ýaratdyň.
Ajaýypdyr Seniň işleriň,
muny juda oňat bilýändir kalbym.

Zebur 138:1-24

Dawut öz kakasynyň goýunlaryny bakmak üçin, Şawulyň ýanyndan käwagt Beýtullahama gelip-giderdi. Urusmak üçin goşunlaryny jemläň piliştiler Ýahudanyň Soko galasyna toplandylar we Soko bilen Azekanyň aralygyndaky Epesdammym galasynda düşelge gurdular. Şawul bilen ysraýyllar hem toplandylar. Olar Ela jülgesinde düşelge gurdular we piliştiler bilen urusmak üçin, sap-sap bolup durdular. Piliştiler bir depede, ysraýyllar bolsa beýleki tarapdaky depede ornaşdylar. Olaryň aralarynda jülge bardy. Piliştileriň düşelgesinden Gat galasyndan Jalut atly bir pälwan öňe çykdy. Onuň boýy altý tirsek bir garyşdy. Başynda бүрүнч tuwulga, egninde bolsa teňňeli sowut bardy. Sowudyň agramy üç batman бүрүнje barabardy. Aýaklary бүрүнч dyzbentlidi, egnine бүрүнч naýza asylgydy. Naýzasynyň sapy pürs agajy ýalydy; naýzasynyň tygynyň agramy on ýedi gadak demre barabardy. Öňünde-de galkançy nökeri bardy. Jalut aýak çekdi-de, ysraýyl goşunyna tarap şeýle diýip gygyrdy: «Näme üçin nyzama durup, söweşe çykdyňyz? Men piliştili, siz bolsa Şawulyň gullary. Şeýle dälmi? Araňyzdan birini saýlap seçiň, goý, ol meniň ýanyma gelsin. Eger ol meniň bilen tutluşyp, meni öldürip bilse, biz size gul bolarys. Ýöne men üstün çykyp, ony öldüräýsem, onda siz bize gul bolup, gullugymyzda durarsyňyz». Piliştili: «Men bu gün ysraýyl goşunyna gyjالات berýärim. Meniň bilen tutluşar ýaly adam beriň» diýdi. Piliştiliniň bu sözlerini eşidende, Şawuly we ähli ysraýyllary aljyraňnylyk hem gorky gaplap aldy. Ol piliştili kyrk günläp irden hem agşam orta çykyp, özüni görkezdi. Ýyşaýyň uly üç ogly Şawul bilen bile söweşe gidipdi. Ol üçüsiniň iň ulusynyň ady Eliýap, ikinjisiniň ady Abynadap, üçünjisiniň ady bolsa Şammady. Bir gün Ýyşaý ogly Dawuda şeýle diýdi: «Bir batman gowurga bilen, ine, şu on sany çöregi al-da, derrew düşelgedäki doganlaryňa äkit. Bu on bölek peýniri bolsa olaryň müňbaşysyna ber. Agalaryňnyň hal-ahwalyndan habar al-da, olardan bir nyşan getir». Şol wagt Şawul, Dawudyň doganlary we ähli ysraýyllar Ela jülgesinde piliştiler bilen söweşiň ýördüler. Dawut irden turup, goýunlary sakça tabşyrdy. Ýyşaýyň tabşyryşy ýaly, azyklary alyp ýola düşdi. Dawut düşelgä gelende, goşun gykylyklap, söweş meýdanyna tarap barýardy. Ysraýyllar hem-de piliştiler söweşmek üçin sap-sap bolup, ýüzbe-ýüz durdular. Dawut zatlaryny sakça tabşyrdy-da, goşuna tarap ylgady. Agalarynyň ýanyna baryp, olar bilen salamlaşdy. Dawut agalary bilen gepleşip durka, ine, birden Gatdan piliştili Jalut pälwan goşunyň içinden çykdy-da, şol öňki sözlerini gaýtalady. Onuň aýdanlaryny Dawut eşitdi. Jaludy görenlerinde, ähli ysraýyllar gorkularyna gaçdylar. Ysraýyllar: «Bu öňe çykyp durany görýäňizmi? Ol Ysraýyla gyjالات bermek üçin çykýar. Şony öldürene patyşa ummasyz baýlyk bilen birlikde gyzyňy-da berjek, maşgalasyny bolsa Ysraýylda salgytdan boşatjak» diýişdiler. Dawut ýanyndakylardan: «Bu piliştilini öldürip, Ysraýyly şu

aýypdan dyndarana näme ediljek diýdiňiz? Diri Hudaýyň goşunyna gyjالات berer ýaly, bu sünnetsiz kim bolupdyr?» diyip sorady. Adamlar oňa: «Hawa, ony öldürene şeýle ediljek» diýip, öňki jogaby berdiler. Dawudyň adamlar bilen gepleşip duranyňy görüp, gazaba münen iň uly agasy Eliýap oňa şeýle diýdi: «Seniň aşakda näme işiň bar? Çöldäki ojağaz goýunlaryňy kime taşlap gaýtdyň? Gadem hem gara ýüreg-ä sen. Söweşe tomaşa etmäge gelensiň sen». Dawut oňa: «Meniň eden zadym näme? Men indi geplemelem dälmi?» diýdi. Ol beýlesine öwrüldi-de, ýene-de öňki sözlerini gaýtalady. Adamlar hem oňa öňki jogaby berdiler. Dawudyň aýdanlaryny eşidenler muny Şawula ýetirdiler. Şawul ony getirdi. Dawut Şawula: «Şol zerarly ýeke adamam özüni horlamasyn. Guluň gidip, ol pilişli bilen urşar» diýdi. Şawul Dawuda: «Bu pilişliniň garşysyna sen çykyp bilmersiň, sebäbi sen entek ýaş. Ol bolsa ýaşlygyndan bäri urşup ýören adam» diýdi. Emma Dawut Şawula şeýle diýdi: «Men guluň öz kakamyň goýunlaryny bakardym. Ýolbars ýa-da aýy gelip, sürüden bir guzyny alaysa, men onuň yzyndan ýeterdim-de, ony öldürüp, guzyny agzyndan alardym. Bardy-geldi ol maňa topulaýsa, sakgalyndan tutardym-da, ony urup öldürerdim. Guluň ýolbars-da, aýy-da öldürüp gördi. Bu sünnetsiz pilişli hem şolaryň gününe düşer, çünki ol diri Hudaýyň goşunyna gyjالات berdi». Dawut sözüni dowam edip: «Meni ýolbarsdyr aýynyň penjesinden halas eden Reb şu pilişliniň elinden hem halas eder» diýdi. Şawul Dawuda: «Bar, Reb saňa ýar bolsun!» diýdi. Soňra Şawul öz ýaraglaryny Dawuda dakdy, başyna öz бүрүнч туwulgasyny, egnine bolsa teňňeli sowut geýdirdi. Dawut ýaraglarynyň üstünden Şawulyň gylyjyny biline baglady we ýörejek boldy, çünki ol bulary öň dakynyp görmändi. Onsoň Dawut Şawula: «Men bular bilen ýöräp bilemok, çünki men öň bulary dakynyp görmändim» diýdi. Şeýdip, Dawut bulary çykaryp taşlady.

Soňra Dawut eline taýagyny aldy we çeşmeden baş sany ýylmanak daş saýlap, torbasyna saldy. Sapanyny eline alyp, pilişlä golaýlaşdy. Pilişli hem öz öňündäki galkançysy bilen bile Dawuda golaýlap gelýärdi. Dawuda gözi düşende, pilişli oňa äsgermezlik bilen seretdi, çünki Dawut ýaşdy, gyzykmeňizdi hem görmegeýdi. Pilişli Dawuda: «Üstüme taýakly geler ýaly, men näme itmi?» diýdi-de, öz hudaýlarynyň adyndan Dawuda gargady. Pilişli ýene Dawuda: «Hany, bir gelsene, etiňi ýyrtyjy guşlar bilen wagşy haýwanlara şam edeýin» diýdi. Soňra Dawut pilişlä: «Sen meniň üstüme gylyçly, naýzaly we gamaly gelýärsiň, emma men seniň üstüňe seniň gyjالات beren Ysraýyl goşunynyň Hudaýy Hökmürowan Rebbiň adyndan gelýärin. Şu gün Reb seni meniň elime berer we men seni urup, kelläňi keserin. Men bu gün pilişlileriň ählisiniň läşini ýyrtyjy guşlardyr ýabany haýwanlara şam ederin. Şonda tutuş ýer ýüzi Ysraýylda Hudaýyň bardygyny biler. Şu ähli halk Rebbiň gylyçdyr naýzaly halas etmeýändigini biler, çünki söweş Rebbiňkidir. Ol sizi biziň elimize berer». Pilişli Dawuda golaýlaşanda, Dawut ol pilişli bilen uruşmak üçin, söweş meýdanyna tarap batly ylgap gitdi. Dawut elini

torbasyna sokup, ondan bir daş çykardy-da, ony sapanyna salyp atyp goýberdi we piliştliniň maňlaýyndand urdy. Daş piliştliniň maňlaýyny deşdi we ol ýüzinligine ýere ýazyldy. Gylyçsyz, sapan hem-de daş bilen Dawut piliştliiden üstün çykyp, ony urup öldürdi. Soňra ol ylgap baryp, piliştliniň üstüne çykdy we onuň gylyjyny gynyndan sogrup aldy-da, gylyç bilen kellesini kesip taşlady. Öz pälwanlarynyň öldürilendigini görüp, piliştliiler gaçdylar.

Şawul bilen Dawut gepleşip boldular. Şondan soň Dawudy Şawulyň ogly Ýonatanyň sulhy aldy. Ýonatan ony janyndan hem eziz gördi. Şawul şol günden beýläk Dawudy öz ýanyna aldy we oňa öýüne gaýtmaga rugsat bermedi. Ýonatan Dawudy janyndan eziz görensoň, onuň bilen äht edişdi. Ol öz egnindäki donuny, ýaraglaryny, hatda gylyjy, ýaýydyr guşagyny-da Dawuda berdi. Dawut Jalut piliştlini öldürenenden soň, adamlar öýlerine gaýdyp gelýärkäler, ähli Ysraýyl galalaryndan gelen aýallar Şawul patyşany garşylamaga çykdylar. Olar deprekdir beýleki saz gurallaryny çalyp, şadyýan aýdymlar aýdýardylar, tans edýärdiler. Aýallar şatlykdan ýaňa:

«Şawul müňüsini,

Dawut on müňüsini öldürdi»

diýişip, aýdym aýdýardylar.

Aýallaryň bu aýdýan sözi Şawula ýakmady, onuň juda gahary geldi. Ol: «Olar Dawuda on müňüsini, maňa bolsa müňüsini berýärler. Oňa indi diňe patyşa bolýmak galdy» diýdi. Şol günden beýläk Şawul Dawudy yzarlap başlady.

Ertesi Hudaý tarapyndan iberilen jyn-arwah çaltlyk bilen Şawulyň kalbyna girdi. Ol öz öýünde arlamaga başlady. Dawut hemişekisi ýaly lira çalyp otyrды. Şawulyň elinde naýza bardy.

Eý, Hudaý, Saňa täze nagma aýdaryn,

on kirişli guralda Saňa mukam çalaryn.

Sensiň şalara ýeňişler berýän,

bendäň Dawudy zalym gylyçdan azat eýleýän.

Zebur 143:1-15

«Dawudy diwara çüýläýin» diýen niýet bilen Şawul naýzany oňa tarap zyňdy. Emma Dawut iki gezek zyňlan naýzanyň önünden sowlup ýetişdi.

Şawul öz ogly Ýonatana hem-de öz adamlaryna Dawudy öldürmegi tabşyrды. Emma Ýonatan Dawudy juda gowy görýärdi. Ol Dawuda: «Kakam seni öldürmegi ýüregine düwdi. Ertir daňdan hüşgär bol; bir amatly ýer tap-da gizlen. Menem seniň meýdanda gizlenen ýeriňe bararyn we kakamyň ýanynda durup, onuň bilen sen hakda gepleşerin. Eger bir zat aňaýsam, saňa habar

bererin» diýdi. Ýonatan kakasy Şawulyň ýanynda Dawudy taryplap, şeýle diýdi: «Sen öz guluň Dawuda ýamanlyk etme, çünki sen ondan hiç bir ýamanlyk görmediň; gaýtam, sen ondan haýyr gördüň. Ol janyny howp astyna salyp, Jalut pilişli bilen söweşdi. Şonda Reb tutuş Ysraýyla beýik ýeňiş getirdi. Sen bu işleri görüp hoşal bolduň. Şu zatlardan soň nädip sen Dawuda ýamanlyk etjek? Ol bigünä ahryryn. Ony öldürmäge esas ýok». Şawul Ýonatanyň sözüne ynandy we oňa: «Onuň janyna kast etmejekdigime Rebden ant içýärim» diýdi. Ýonatan Dawudy çagyryp, bu gürrüňleri oňa ýetirdi. Soňra ol Dawudy Şawulyň ýanyna alyp bardy. Şunlukda, Dawut ýene öňküsi ýaly Şawula gulluga durdy.

Ýene söweşler başlandy. Dawut gidip, piliştiler bilen söweşdi we olary uly ýeňlişe sezewar etdi; piliştiler gaçmaga mejbur boldular. Bir gün Şawul eli naýzaly öz öýünde otyrdy, Dawudam oňa saz çalyp berýärdi. Birden Reb tarapyndan iberilen jyn-arwah Şawulyň üstüne indi. Şawul elindäki naýzasy bilen Dawudy diwara çüýlemegi ýüregine düwdi. Emma Dawut naýzanyň öňünden sowlup ýetişdi; naýza baryp, diwara çümdi. Dawut şol gije ýene-de gaçyp başyny gutardy.

Şawul Dawudy ertir daň bilen öldürmek üçin, onuň öýüni garawullaň diýip, öz adamlaryny iberdi. Aýaly Mikal Dawuda: «Eger-de şu gije başyňy gutarmasaň, ertir seni öldürerler» diýdi. Soňra Mikal Dawudy penjireden çykaryp gaçyryp goýberdi. Ol gaçyp gizlendi. Mikal bir buty alyp, düşekde ýatyrdy; onuň başyna tüýli geçi derisini geýdirip, üstüne-de ýapynja atdy. Dawudy tutmak üçin, Şawulyň iberen adamlaryna Mikal: «Ol syrkawlap ýatyr» diýdi. Onsoň Şawul: «Dawudy öz gözüňiz bilen görüp, ony düşegi bilen bile alyp geliň, men ony öldürjek» diýip, öz adamlaryny iberdi. Şawulyň adamlary düşekde başyna tüýli geçi derisi geýdirilen buty görendiklerini oňa habar berdiler. Şondan soň Şawul Mikaly çagyryp, oňa: «Näme üçin meni aldap, meniň duşmanymy gaçyryp goýberip, oňa gizlenmäge mümkinçilik berdiň?» diýdi. Mikal oňa: «„Goýbermeseň öldürerin“ diýdi» diýip jogap berdi.

Eý, Hudaýym, halas et meni ýagylarymdan,
gora meniň garşyma baş galdyrýanlardan.
Ýamanlyk edýänlerden Sen meni gutar,
ganhorlardan meni halas et.
Ine, olar meni öldürmek üçin bukuda ýatýar,
güýçlüler maňa garşy dil birikdirýär,
ýogsa ýazygym-da, günäm-de ýok, ýa Reb! Olar her gün agşam yzlaryna dolanýar,
itler dek uwlaşyp, şäherde sümsünip ýörýär.
Olar iýmit gözläp eýläk-beýläk urunýar,

garynlary doýmasa, hyňranyşýar. Men bolsa Seniň gudratyň hakda nagma aýdaryn,
ir säherde sadyk söýgiň hakda nagma aýdaryn.

Çünki Sen maňa berkitme bolduň,
muşakgatly günde Sen penam bolduň.

Eý, Güýjüm, men Saňa nagma aýdaryn,
çünki, eý, Hudaý, meniň berkitmäm – Sensiň.
Sen meni wepalylyk bilen söýýän Hudaýsyň.

Zebur 58:2-18

Dawut Ramadaky Naýot galasyndan gaçyp gaýtdy we Ýonatanyň ýanyna gelip, oňa: «Men näme etdim? Meniň ýazygym näme? Kastyma çykar ýaly, men seniň kakaňa näme ýamanlyk etdim?» diýdi. Ýonatan oňa: «Aýdýanyň näme?! Sen ölmersiň. Wajyp bolsun, bolmasyn, parhy ýok, kakam menden ýaşyryn hiç zat etmeýär. Onsoň muny näme üçin ýaşyrsyn. Ýok, beýle zat bolup bilmez» diýdi. Dawut hem ant içip, şeýle diýdi: «Meni sulhuň alýandygyny kakaň gaty gowy bilýär; kakaň „Muny Ýonatana eşitdirmeli däl, eger eşidäýse, ol gynanar“ diýip pikir edýär. Ýöne Rebden hem senden ant içýärim, indi men ajalyň öň ýanynda durun». Ýonatan Dawuda: «Seniň üçin islän zadyňy ederin» diýdi. Dawut Ýonatana şeýle diýdi: «Ertir Täze Aý baýramydyr. Men patyşa bilen bile nahar edinmelidirin. Ýöne sen maňa gitmäge we üçünji gün agşama çenli meýdanda gizlenmäge rugsat ber. Eger kakaň meniň ýokdugymy biläýse, onda oňa: „Dawut öz galasy Beýtullahama gitmek üçin rugsat sorap, maňa köp ýalbardy. Çünki ol tutuş urug bolup gurbanlyk berýän ekenler“ diýersiň. Eger ol „Bolýar“ diýäýse-hä, guluňa ne ýagşy, emma gaharlanaýsa, onda onuň niýetini ýamana düwenligidir. Öz guluňa wepaly bol, çünki biz mukaddes äht edişdik. Eger men ýazykly bolsam, onda meni özüň öldüräý, kakaňnyň ýanyna eltip näme etjek?» Ýonatan oňa: «Aýdýanyň näme?! Kakamyň saňa ýamanlyk etjegini bilerin-de, heý, onam saňa aýtmarynmy?!» diýdi. Soňra Dawut: «Eger kakaň gazaba münäýse, kim ony maňa habar berer?» diýip, Ýonatandan sorady. Ýonatan Dawuda: «Ýör, meýdana çykaly» diýdi. Şeýdip, ol ikisi meýdana çykdylar. Ýonatan Dawuda: «Ysraýyl Hudaýy Reb şaýat bolsun! Men ertir ýa-da birigün şu wagtlara çenli kakamyň niýetini biljek bolaryn. Eger sen babatda onuň niýeti düzüw bolsa, men saňa habar ýetirerin. Emma ol ýamanlyk etmegi ýüregine düwäýse, menem ony saňa ýetirmesem, seni sag-salamat ýola salmasam, onda, goý, Reb maňa-da şony, hatda ondan-da beterin görkezsın. Reb kakama ýar bolşy ýaly, saňa-da ýar bolsun. Dirikäm Reb kimin maňa wepaly bol. Ölenimden soň bolsa, hatda Reb seniň ähli duşmanlaryňy ýer ýüzünden ýok etse-de, meniň neslime hemişe wepaly bol». Şunlukda, «Dawudyň duşmanlarynyň jerasyny, goý, Rebbiň Özi bersin» diýip, Ýonatan Dawudyň kowumy

bilen äht edişdi. Ýonatan Dawuda özüne bolan söýgüsi üçin ýene ant içirtti, sebäbi ol Dawudy janyndan hem eziz görýärdi. Soňra Ýonatan Dawuda: «Ertir Täze Aý baýramy. Seniň ýokdugyň ornuňyň boşdugyndanam belli bolar. Birigün uzak ýöräp, git-de, öňki saparky gizlenen ýerinde gizlen we daşyň ýanynda maňa garaş. Nyşana atan ýaly edip, men şol daşa tarap üç sany peýkam ataryn. Soňra men: „Bar, oklary tap-da getir“ diýip, bir yetginjegi ibererin. Eger men oňa: „Oklar, hanha, bu tarapyňda, olary topla getir“ diýäýsem, onda gelersiň. Rebden ant içýärin, bu seniň üçin howp-hatar ýok diýiligidir. Emma men yetginjege: „Oklar, hanha, aňyrrakda“ diýäýsem, onda gaçgyn, çünki bu Reb seni ýola salýar diýiligidir. Biziň biri-birimiz bilen edişen ähtimize, goý, Reb ebedilik şaýat bolsun» diýdi.

Şeýdip, Dawut meýdanda gizlendi. Täze Aý baýramçylygy başlananda, patyşa gelip, saçak başyna geçdi. Ol adatdakysy ýaly diwara golaý ýerde ornaşdy. Ýonatan onuň garşysynda oturdy, Abner bolsa Şawulyň gapdalynda oturdy, Dawudyň orny boş durdy. Ol gün Şawul sesini çykarmady, çünki ol: «Oňa bir zat bolandyr. Ol haramdyr, hawa, hakykatdan-da, ol tämiz däl» diýip oýlandy. Emma Täze Aý baýramynyň ertesi güni hem Dawudyň orny boşdy. Şawul ogly Ýonatana: «Ýyşayyň ogly näme baýramçylykda düýnem, bu günem görünmedi?» diýdi. Ýonatan Şawula şeýle jogap berdi: «Dawut: „Maňa rugsat bersene. Galada biziňkiler urug bolup gurbanlyk berjekler; agam maňa gelsin diýipdir. Eger meni sylaýan bolsaň, onda rugsat ber, gidip, agalarymy göreýin“ diýip, Beýtullahama gitmek üçin özelenip ýalbardy. Şonuň üçin hem ol patyşanyň naharyna gelip bilmedi». Muny eşiden Şawul Ýonatany gazap bilen dalady: «Wah, hyýanatkar hem azgyn aýalyň dogmasy! Özüň hem-de ýalaňaç ejeň bihaýa bolmadyk bolsaňyz, sen Ýyşayyň ogluny dost tutunarmydyň? Käsgä, men ony bilmeýän bolsam! Ýyşayyň ogly ýer ýüzünde diri gezip ýörse, özüňe-de, patyşalygyňa-da rahatlyk bolmaz. Häziriň özünde adam iber-de, ony meniň ýanyma getirt, onuň başy ölümlü». Soňra Ýonatan kakasy Şawula: «Ol näme üçin ölmeli? Ol näme etdi?» diýdi. Şol wagt Ýonatany öldürmegi ýüregine düwüp, Şawul naýzasyny oňa tarap zyňdy. Ýonatan öz kakasynyň Dawudyň janynyň kastyna ymykly çykandygyna şonda düşüniş galdy. Ýonatan gazap bilen saçaýyň başyndan turdy we kakasynyň Dawudy pisint etmeýändigine gaty gynanyp, aýyň ikinji güni hiç zat iýmedi. Ýanyna bir oglanjyk alyp, Dawut bilen duşuşmak üçin ol daň bilen meýdana tarap gitdi. Ýonatan oglanjyga: «Bar, ylga, şu oky tapyp getir» diýdi. Oglanjyk ylga gitdi. Ýonatan onuň üstaşyry ýaýyny atyp goýberdi. Oglanjyk Ýonatanyň atan okunyň düşen ýerine ýetende: «Ok aňyrrakda dälmi näme? Bol basymrak, eglenme» diýip, Ýonatan oglanjygyň zyndan gygyrdy. Ol oglanjyk oklary çöpleşdirip, öz hojaýynyna getirip berdi. Oglanjygyň hiç zatdan habary ýokdy. Muny diňe Ýonatan bilen Dawut bilýärdi. Ýonatan ýaraglaryny oglanjyga berip: «Al, şulary gala äkit» diýdi. Oglanjyk giden badyna Dawut günorta tarapdan peýda boldy. Ol ýüzüni ýere berip, üç

gezek tagzym etdi. Soňra Ýonatan ikisi ogşasyp aglaşdylar. Dawut has köp aglady. Soňra Ýonatan Dawuda: «„Özüme hem-de neslimize Reb ebedilik şaýat bolsun“ diýip, ikimiz hem Rebden äht edişdik ahyryn. Bar, indi sen arkaýyn gidiber» diýdi. Şondan soň Dawut öz ýoluna gitdi, Ýonatan bolsa gala dolandy.

Ýa Reb, haçana çenli maňa nazar saljak däl?
Sen meni baky unudaýjakmy?
Haçana çenli gizlejek menden ýüzüňi?
Haçana çenli janym gaýgy etmeli,
ýüregim-de uzakly gün gussa çekmeli?
Haçana çenli duşmanym üstün çykarka?
Nazar sal-da, maňa jogap ber, ýa Beýik Hudaýym!
Gözlerime nur ber, ölüm ukusyna gitmezim ýaly.
Duşmanym: «Ondan ökde geldim» diýmesin,
ýykyлмаýyn, ýagylarym, goý, şatlanmasyn.
Men bolsa bil bagladym sadyk söýgiňe,
ýüregim halas edişiňe begener.
Men Rebbe nagma aýdaryn,
sebäbi Ol maňa jomartlyk etdi.

Zebur 12:2-6

Dawut Ahymelek ruhanynyň ýanyna Nop galasyna geldi. Ahymelek gorkudan ýaña sandyr-sandyr edip, Dawudy garşylamaga çykdy. Ol Dawuda: «Näme üçin ýeke özüň geldiň? Näme üçin ýanyňda hiç kim ýok?» diýip sorady. Dawut Ahymelege: «Patyşa maňa bir ýumuş tabşyrdy. Ol: „Senden iberen bu ýumşum hakda hiç kim hiç zat bilmeli däldir“ diýdi. Şoňa görä, öz ýigitlerim bilen hem duşuşar ýaly ýer belleşdik. Häzir ýanyňda nämäň bar? Maňa baş sany çörek ýa-da ýanyňda başga nämäň bar bolsa ber» diýdi. Ruhany oňa: «Mende adaty çörek ýok. Mende diňe Rebbe hödür edilen çörek bar. Eger ýanyňdaky ýigitler golaýda aýala ýanaşmadyk bolsalar, siz ony iýip bilersiňiz» diýdi. Dawut ruhana şeýle jogap berdi: «Hawa, meniň, adatça, sapara gaýdanymda edişim ýaly, biz aýal bilen ýatmadyk. Ýanymdaky ýigitler ýönekeý sapara çykanlarynda-da inlerini päk saklaýarlar. Onsoň, olaryň öz inlerini bu gezek nähili päk saklajakdyklaryny biliber!» Şundan soň ruhany Rebbe hödür edilen çöreklerden başga çörek ýokdugy üçin oňa mukaddes çörekleri berdi. Bu çörekler şol gün gyzygyn çörekler bilen çalşyrylypdy.

Şawulyň çopanlarynyň başlygy edomly Döweg hem bu gün şol ýerdedi. Ol Rebbiň huzurynda dini dessurlary berjaý edýärdi. Dawut Ahymelege: «Ýanyňda naýza ýa gylyç ýokmy? Patyşanyň tabşyrygy juda gyssagly bolansoň, ýanyma ne gylyjymy alyp ýetişdim, ne-de başga ýaragymy» diýdi. Ahymelek oňa: «Ela jülgesinde seniň eliňden ölen Jalut piliştliniň gylyjy şu ýerde, efodyň ýeňsesinde mata dolangy ýatyr. Eger isleseň, şony alaý. Bu ýerde şondan başga ýarag ýok» diýdi. Dawut oňa: «Ondan gowy ýarag bolmaz, şony beräý» diýdi.

Eý, Hudaý, maňa merhemet eýle,
çünki adamlar meni depgileýärler;
duşmanlar uzakly gün maňa sütem edýärler.
Duşmanlarym uzakly gün meni depgileýärler,
çünki meniň bilen uruşýanlar köp, eý, Beýik Hudaý! Hudaýa – wadasy üçin
şöhratlandyryýaryn,
Rebbe – wadasy üçin şöhratlandyryýaryn,
Hudaýa bil baglaýan, gorkmaýaryn men;
ynsan maňa näme edip bilsin? Çünki Sen janymy ölümden halas eýlediň;
ýaşaýyş nurunda Hudaý öňünde gezerim ýaly,
Sen aýaklarymy бүdremekden sakladyň.

Zebur 55:2-14

Dawut Şawuldan gaçyp, şol gün Gatyň hany Akyşyň ýanyna gitdi. Akyş hanyň adamlary oňa: «Bu Ysraýylyň patyşasy Dawut dälmi?» „Şawul münüsini öldürdi, Dawut bolsa on münüsini“ diýşip, ol hakda aýallar aýdym aýdyp, tansam edipdiler-ä» diýdiler. Bu sözler Dawudy uly iňkise goýdy we ol Gat hany Akyşdan juda gorkdy. Şeýlelikde, Dawut olaryň ýanynda öz bolşuny üýtgetdi. Olaryň ýanynda ol özüni dälilige saldy, derwezäniň gapylaryny dyrnaçaklap, olaryň ýüzüni persala etdi; sakgalyna erniniň suwuny akdyran boldy. Akyş han adamlaryna: «Oňa bir seretseňizläň, ol däli ahyryn. Näme üçin ony meniň ýanyma getirdiňiz? Näme özümde däli kemterlik edýändir öýdýäňizmi? Ýa onuň däliligine tomaşa etsin diýip getirdiňizmi? Heý, şeýle adamam bir meniň howlyma girmelimi?» diýdi.

Men Rebbe hemişe alkys aýdaryn,
Oňa öwgi elmydama agzymda bolar.
Reb bilen meniň janym magtanar,

pespäller eşider hem-de şat bolar.
Meniň bilen bile Rebbi öweliň,
beýgeldeli bilelikde Onuň adyny.
Men Rebbi agtardym, Ol jogap berdi
hem-de ähli howplardan meni halas eýledi. Oňa nazar salyň, nurlanarsyňyz,
asla utandyrylmaz siziň ýüzüňiz.
Men-biçäre Rebbi çagyrdym, Ol hem eşitdi,
meni ähli azaplarymdan halas eýledi.
Reb perişdesi Ondan gorkýanlary gurşaýar,
olary bela-beterden halas eýleýär. Reb Öz bendelerini halas edýändir,
Ony pena edinýänleriň hiç biri höküm edilmez.

Zebur 33:2-23

Dawut ol ýerden Adullam gowagyna gaçdy. Dawudyň agalary hem onuň atasynyň tutuş maşgalasy muny eşidip, onuň ýanyna geldiler. Ezilýänler, bergi-borja batanlar hem närazylaryň ählisi onuň ýanyna ýygnyşdylar. Şeýdip, Dawut ýanyna ýygnan dört ýüze golaý adama baştutan boldy. Dawut ol ýerden Mowapdaky Mispä gitdi. Ol Mowap patyşasyna: «Hudaýyň meni näme etjegi belli bolýança, kakam bilen ejemi öz ýanyňyzda saklap bilmezmiňiz?» diýdi. Şeýdip, Dawut kakasy bilen ejesini Mowap patyşasynyň ýanyna getirdi. Dawudyň gowakda bolan döwründe olar onuň ýanynda boldular. Gat pygamber Dawuda: «Gowagy taşla, Ýahuda ýurduna git» diýdi. Şoňa görä Dawut ol ýerden çykyp, Heret tokaýyna gitdi.

Dawudyň we onuň ýanyndakylaryň tapylandygyny Şawul eşitdi. Ol Gibgadaky bir depede, ýylgynyň aşagynda otyrdy; elinde naýzasy bardy, nökerleriniň ählisi onuň daşyny alyp durdular. Şawul ýanyndaky nökerlerine şeýle diýdi: «Eý, benýaminler – tiredişlerim, indi gulak asyň. Ýyşaýyň ogly siziň her biriňize meýdanlar, üzümçilikler berermikä, ol sizi müňbaşylar hem ýüzbaşylar edermikä? Şonuň üçin meniň garşyma dildüwşük guradyňyzmy? Oglumyň Ýyşaýyň ogly bilen ülpet bolandygyny maňa habar bereniňiz bolmady. Bu günki gün, görşüňiz ýaly, oglum öz nökerimi meniň garşyma duzak gurmaga iteklände, biriňiziň-de maňa nebsiňiz agyrmady, ol hakda maňa dil ýarmadyňyz». Şol wagty Şawulyň nökerleriniň gapdalynda duran edomly Döweg: «Ýyşaýyň oglunyň Nop galasyndaky Ahytubyň ogly Ahymelegiň ýanyna gelenini gördüm. Ol Dawut üçin Rebbe ýüz tutup, onuň sapary barada sorady we oňa azyk hem-de Jalut pilişliniň gylyjyny berdi» diýdi. Şawul Ahytubyň ogly Ahymelek ruhanyny, onuň tutuş maşgalasyny – Nop galasyndaky ähli ruhanylary getirmek üçin adam iberdi. Olaryň ählisi patyşanyň ýanyna geldiler. Şawul Ahymelege: «Indi maňa gulak as, eý, Ahytubyň ogly» diýdi.

Ol: «Gulak asýaryn, hökümdarym» diýdi. Şawul oňa şeýle diýdi: «Näme üçin Ýyşaýyň ogly ikiňiz meniň garşyma dildüwşük guradyňyz? Näme üçin sen oňa çörekdir gylyç berdiň we onuň üçin Hudaýa ýüz tutup, onuň sapary barada soradyň? Görşüň ýaly, şeýdip, ol meniň garşyma duzak gurdy». Ahymelek Şawula şeýle jogap berdi: «Dawut seniň nökerleriňiň iň wepalysy ahyryn. Ol seniň giýewiň, baş janpenaň hem-de seniň köşgünde iň hormatly adamdyr. Hudaýa ýüz tutup, Dawut barada bu meniň ilkinji gezek soraýşymmy näme? Ýok, meniň özümi-de, meniň atamyň maşgalasyndan kimdir başga birini-de, goý, patyşahym günäkärlemesin. Seniň guluňyň bu işden düýbünden habary ýokdur». Patyşa: «Ahymelek, seniň özüňiň-de, ataňyň maşgalasynyň-da öljegine şek ýokdur» diýdi. Patyşa ýanynda duran janpenasyna: «Bol, Rebbiň ruhanylaryny öldür, sebäbi olaram Dawudy goldaýarlar. Olar onuň gaçyp ýörenini bilibem, maňa habar bermändirler» diýdi. Ýöne patyşanyň nökerleri Rebbiň ruhanylaryna el götermediler. Soňra patyşa ruhanylary öldürmegi Döwege buýurdy. Edomdan bolan Döweg ruhanylary gyrdy. Şol gün ol nepis zygyr matadan tikilen efot geýnen segsen baş ruhanyňy öldürdi. Şawul ruhanylaryň galasy bolan Nop galasyny gylyçdan geçirdi, ol erkekdir aýallary, çaga-çugalary, mal-garalary, eşekleri, dowarlary – hemmesini gylyçdan geçirdi.

Ýöne Ahytubyň agtyklarynyň biri, Ahymelegiň ogullarynyň biri bolan Abýatar gaçyp, başyny gutardy we Dawudyň yzyndan gitdi. Abýatar Şawulyň Rebbiň ruhanylaryny gyrgyna berendigini Dawuda habar berdi. Dawut Abýatara şeýle diýdi: «Ol ýerde edomly Döwegi görüp, men onuň Şawula habar berjekdigini şol gün anyk bildim. Seniň ataňyň tutuş maşgalasynyň ölümü üçin men günäkär. Meniň ýanymda gal, özüňem gorkma, çünki meniň kastyma çykanyň, seniň hem kastyňa çykdygydyr, emma sen meniň penamdasyň».

Näme üçin ýamanlyk bilen öwünýäň, eý, edermen?

Hudaýyň sadyk söýgüsi hemişe meniň bilen!

Seniň diliň düzýär weýrançylyklary,

ol ýiti päki kimin işläp düzýär hiläni.

Sen ýagşylykdan ýamanlygy halaýaň,

hakykaty sözläniňden – ýalan aýtmagy.

Eý, hileli dil,

sen halaýaň ähli heläkleýji sözleri!

Emma Hudaý seni baky heläklär,

seni tutup, çadyryňdan çekip çykarar,

ýaşagyş topragyndan köküňi sograr. *Sela*

Dogry adamlar muny görüp, gorkarlar,

oňa gülüp, şeýle diýerler:

«Ine, bu adam Hudaýy özüne pena etmedi,
öz baýlygynyň köplüğine baglady bili;
ol öz baýlygyndan pena gözledi».

Zebur 51:3-11

«Piliştliler Kegila hüjüm edip, harmanlary talap ýörler» diýip, Dawuda habar berdiler. Dawut Rebden: «Gidip, piliştliler bilen söweşýinmi?» diýip sorady. Reb Dawuda: «Bar, piliştliler bilen söweşe gir-de, Kegilany halas et» diýip jogap berdi. Ýöne adamlary Dawuda: «Biz bu ýerde – Ýahudada gorkuşyp ýörkäk, Kegila – piliştliler goşunyň üstüne nähili baraly?» diýdiler. Dawut ýene Rebbe ýüz tutdy. Reb oňa: «Hawa, Kegila git, piliştlileri seniň eline berjek» diýdi. Şeýlelikde, Dawut bilen onuň adamlary Kegila gidip, piliştliler bilen söweşdiler, olaryň mallaryny sürüp äkitdiler, olary agyr heläkçilige sezewar etdiler. Ine, şeýdip, Dawut Kegilanyň ilatyny halas etdi.

Ahymelegiň ogly Abýatar gaçyp, Dawudyň ýanyna gelende, onuň elinde efot bardy.

Dawudyň Kegila gelendigini Şawula habar berdiler. Şawul: «Ony Hudaý meniň elime berdi, çünki ol meniň derwezeli, kiltli galama girip, öz-özünü tora salypdyr» diýdi. Kegila gidip, Dawudy gabawa salmak üçin, Şawul tutuş halky urşa çaýyrdy. Şawulyň niýetiniň ýamandygyny bilende, Dawut ruhany Abýatara: «Efody getir, Hudaýyň islegini bileli» diýdi. Dawut: «Eý, Ysraýyl Hudaýy Reb! Şawulyň men guluň sebäpli Kegilany ýok etmek üçin gelýändigini eşitdim. Indi şeýdip, Öz guluňyň eşidişi ýaly, Şawul gelermi? Eý, Ysraýyl Hudaýy Reb, guluňa aýdaý!» diýdi. Reb: «Ol geler» diýdi. Soňra Dawut: «Kegilanyň halky meni we adamlarymy Şawulyň eline berermi?» diýdi. Reb: «Berer» diýdi. Dawut alty ýüze golaý adamy bilen bile Kegiladan çykdy. Olar baryp bilen ýerlerine çenli saklanman ýörediler. Dawudyň Kegiladan gaçandygyny eşidende, Şawul ol ýere gitmek niýetinden el çekdi.

Dawut çöldäki gowaklarda, Zip çölündäki daglykda ýaşady. Şawul ony her gün agtardy, ýöne Reb Dawudy onuň eline bermedi.

Ýa Reb, gaharyňda meni ýazgarma,
gazabyňda meni terbiýeleme.
Ýa Reb, maňa merhemet eýle,
çünki mende ysgyn-mydar galmady;
ýa Reb, maňa ber Sen şypaňy.
Çünki galpyldaýar meniň süňklerim,

güýçli galpyldaýar janym hem meniň.
Ýa Reb, haçana çenli bu dowam eder?
Ýa Reb, maňa öwrülip, halas et, meniň janymy,
sadyk söýgiňiň hatyrasyna, azat et meni.
Çünki Seni gabyrda ýatlamak ýokdur;
Saňa ölüler dünýäsinde kim öwgi aýdar?
Inňildimden halys ýadadym,
her agşam aglap, düşegimi suw-sil edýärim,
ýorganymy gözýaşlaryma men gark edýärim.
Gözlerimiň nury öçdi gussa zerarly,
küteldi ähli duşmanlarym sebäpli.
Menden daşlaşyň, eý, betkärleriň bary,
çünki Reb eşitdi agy sesimi.
Reb eşitdi meniň ýalbaryşymy,
kabul edýär Reb meniň dogamy.
Ähli duşmanlarym utanyp, gorka gaplansyn,
aljyrap birbada, yzyna dönsün.

Zebur 6:2-11

Şawulyň öz kastyna çykandygyny Dawut Horeşdäki Zip çölündekä eşitdi. Şawulyň ogly Ýonatan Dawudyň yzyndan Horeşe geldi. Ol Dawudy Hudaýyň adyndan ruhlandyrdy. Ýonatan oňa: «Sen kakamyň eline düşerin öýdüp gorkma. Sen tutuş Ysraýyla patyşa bolmalysyň, men seniň weziriň bolmalydyryn. Muny kakamam bilýär» diýdi. Soňra ol ikisi Rebbiň önünde äht edişdiler. Dawut Horeşde galdy, Ýonatan bolsa öýüne gitdi.

Soňra birnäçe zipliler Gibga gidip, Şawula: «Dawut biziň aramyzda – Horeşiň gowaklarynda, Ýeşimonyň günortasyndaky Hakyla dagynda gizlenip gezip ýör. Eý, patyşa, islän wagtyň gel! Ony tutup, seniň eliňe bermek biziň bilen» diýdiler. Şawul olara şeýle diýdi: «Derdimi paýlaşanyňyz üçin Reb sizi ýalkasyn! Gidiň-de, ýene bir gezek nirededigine anyk göz ýetiriň; ony kimiň görendigini ykjam anyklaň. Aýdyşlaryna görä ol juda mekir bolmaly. Onuň gizlenip biläýjek ýerleriniň ählisini gözden geçiriň we anygyna ýetiň-de, maňa belli habar getiriň. Şondan soň men siziň bilen bile giderin. Eger ol ýurduň bir ýerinde bar bolsa, men ony tutuş Ýahudadan taparyn». Şeýlelik bilen Şawuldan ön olar Zipe gitdiler.

Dawut adamlary bilen Magon çölünde, Ýeşimonyň günortasyndaky Araba düzlüğindedi. Şawul bilen onuň adamlarynyň öz gözlegine çykandyklaryny eşiden Dawut Magon çölündäki

gaýa gelip, şol ýerde ornaşdy. Muny eşidip, Şawul Magon çölüne Dawudyň yzyndan gitdi.

Eý, Hudaý, meni halas et Öz adyň bilen,
meni akla Sen gudratyň bilen.
Eý, Hudaý, meniň dogamy eşit,
Sen agzymyň sözlerine gulak goý.
Çünki gelmişekler garşyma galdy,
sütemkärler janymyň kastyna çykdy;
olar Hudaýy äsgermeýärler. *Sela*
Meniň üçin bolsa Hudaý kömekdir!
Taňry söýgetleýär meniň janymy.
Ol duşmanlarymyň eden ýamanlygyny
olaryň öz başlaryna inderer.
Öz wepalylygyň hatyrasyna ýok et olary.
Saňa höwes bilen gurbanlyk keseýin,
ýa Reb, Seniň ýagşy adyňa şükür edeýin.
Çünki Ol meni ähli muşakgatdan halas eýledi,
gözüm duşmanlaryma ýeňiş bilen garady.

Zebur 53:3-9

Şawul dagyň bir tarapyndan, Dawut bolsa adamlary bilen dagyň beýleki tarapyndan barýardy. Şawul bilen onuň adamlarynyň Dawudy we onuň adamlaryny gabawa salmaklaryna az wagt galypdy, Dawut gaçmaga howlугýardy. Şol wagt bir çapar gelip: «Howluk, ýurda piliştliler çozdy» diýip, Şawula habar berdi. Şawul Dawudyň yzyndan kowmagyny bes edip, piliştliler bilen söweşmäge gitdi. Şoňa görä bu ýer «Gaçyş gaýasy» diýip atlandyryldy.

Dawut ol ýerden gidip, Eýngedi topragyndaky gowaklarda mesgen tutdy.

Şawul piliştlileri kowmakdan gaýdyp gelende, «Dawut Eýngedi çölünde» diýip, oňa habar berdiler. Şawul tutuş Ysraýylyň saýlama adamlaryndan üç müňüsini ýanyna alyp, Dawudy hem onuň adamlaryny idäp, Daggeçi gaýasyna tarap ýola düşdi.

Men gaty ses bilen Rebbe perýat edýärim,
gaty ses bilen Rebbe men ýalbarýaryn.
Onuň önüne arz-halymy dökýärim,
Onuň önünde gaýgylarymy beýan edýärim.
Ruhum tapdan düşen mahaly,

Sen bilýänsiň meniň ýolumy!
Ýöreyän ýodamda maňa duzak gurdular.
Sagyma bak-da, gör:
hiç kim maňa hormat goýmaýar,
maňa indi gaçalga-da ýok,
hiç kim janymyň gaýgysyny etmeýär.
Ýa Reb, Saňa perýat edýärin,
diýýärin: «Sen – meniň penam,
diriler diýarynda – meniň nesibäm».
Meniň perýadyma dykgat ber,
çünki gaty peselendirin.
Aňtaýanlardan meni halas et,
çünki olar menden güýçlüdir!
Zyndandan azat et meni,
adyňa şükür edeýin!
Ýa Reb! Maňa jomartlyk edeniň üçin,
dogrular meni gurşarlar.

Zebur 141:1-7

Ol ýoluň ýakasyndaky dowar agyllaryna geldi. Şol ýerde bir gowak bardy. Şawul aýak ýoly üçin şol gowagyň içine girdi. Şol wagt Dawut adamlary bilen bile gowagyň töründe otyrdy. Adamlary Dawuda ýüzlenip: «Rebbiň saňa „Duşmanyňy eliňe bererin, sen oňa islän zadyňy edersiň“ diýen güni, ine, şu gündür» diýdiler. Dawut assyrynlyk bilen baryp, Şawulyň donunyň synyny kesdi. Muňa Dawudyň ýüregi gopan ýaly bolup gitdi. Ol adamlaryna şeýle diýdi: «Jenabyma, Rebbiň saýlan adamyna beýle zat etmekden, oňa garşy el götermekden Rebbiň Özi saklasyn, çünki ol Rebbiň seçip-saýlanydyr». Şeýdip, Dawut öz adamlaryna käýedi we olara Şawulyň garşysyna uruşmaga rugsat bermedi. Şawul bolsa gowakdan çykyp, öz ýoluna gitdi.

Soňra Dawut hem gowakdan çykdy-da: «Eý, jenabym, patyşahym!» diýip, Şawulyň yzyndan gygyrды. Şawul yzyna garanda, Dawut ýüzüni ýere berip, oňa tagzym etdi. Soňra ol Şawula: «„Dawut saňa ýamanlyk etmek isleýär“ diýýänleriň sözüne näme üçin ynanýarsyň? Şu gün gowagyň içinde Rebbiň özüni meniň elime berendigini öz gözleriň bilen gördüň. Seni öldürmegi talap edenlerinde-de, men saňa rehim etdim. Men olara: „Öz jenabyma el galdyrmayn, çünki ol Rebbiň Öz seçip-saýlanydyr“ diýdim. Eý, atam, donuňdan kesilen elimdäki şu kesindini görýäňmi, ine, seret. Donuňyň synyndan kesip aldym, ýöne seni

öldürmedim. Saňa ýamanlyk etmek ýa-da haýynlyk etmek niýetimiň ýokdugy şundan hem belli ahyryn. Meni öldürmek üçin aňtap ýörenem bolsaň, men seniň öňünde günä gazanmadym. Ikimize, goý, Reb kazylyk etsin. Meniň arymy senden, goý, Reb alsyn. Köneleriň „Ýamanlyk ýamandan çykar“ diýişleri ýaly, men saňa garşy el götermerin. Ysraýyl patyşasy kimiň garşysyna çykdy? Sen kimi yzarlap ýörsün? Haýsydyr bir itiň maslygynymy ýa bir büräni? Goý, bize Reb kazylyk etsin we höküm çykarsyn. Goý, muňa Onuň Özi seretsin, meni gorasyn we meni seniň eliňden halas etsin». Dawut sözüni gutaranda, Şawul: «Dawut, oglum, bu asyl senmidiň?» diýip, möňňürip aglady. Ol Dawuda şeýle diýdi: «Sen menden adalatly ekeniň. Ýamanlygyma ýagşylyk bilen jogap berdiň. Şu gün sen özüňiň maňa garaýşyňyň gowudygyny görkezdiň. Reb meni seniň eliňe berse-de, sen meni öldürmänsiň. Heý, duşmanyny ele salan adamam bir ony aman goýarmy?! Seniň maňa şu günki edeniňi Reb ýagşylyk bilen gaýtarar. Seniň hökman patyşa bolmalydygyňy, Ysraýyl patyşalygynyň seniň eliňde berkarar boljakdygyny men häzir bildim. Men ölenimden soň nesillerimi ýok etmejekdigiňe, adymy atamýň neslinden aýyrmajakdygyňa Rebden ant iç». Şawulyň diýşi ýaly, Dawut onuň öňünde ant içdi. Şondan soň Şawul öýüne gitdi, Dawut bolsa adamlary bilen bile gowaga tarap gaýtdy.

Men çagyraryn Beýik Hudaýy –

men babatda niýetini berjaý edýän Hudaýy.

Ol gökden kömek iberip, meni halas eder,

maňa sütem edýäni utanja goýar.

Hudaý söýgüsini, wepadarlygyny iberer. Ýa Taňry, halklar arasynda Saňa şükür ederin.

Milletler arasynda Saňa nagma aýdaryn.

Çünki Seniň söýgiň göklere ýetýär,

wepalylygyň bulutlara direýär.

Eý, Hudaý, göklerden-de ýokary beýgel!

Tutuş ýer ýüzüne dolsun Seniň şöhratyň!

Zebur 56:2-12

Şamuwel aradan çykdy; bütin Ysraýyl ýygnanyp, onuň ýasyny tutdy. Ony Ramadaky öz mülkünde jaýladylar. Şondan soň Dawut Paran çölüne gitdi.

Magonda bir adam bardy. Onuň mülki Karmeledi. Ol adam juda baýdy; onuň üç müň goýny, müň geçisi bardy. Ol Karmelde goýunlaryny gyrkdyrýardy. Onuň ady Nabal, aýalynyň ady Abygaýyldy. Aýaly akylly hem görmegeýdi, ýöne onuň özi deýýus hem hyrsyz adamdy. Ol Kalep neslindendi. Nabalyň öz goýunlaryny gyrkdyrýandygyny Dawut çölde eşitdi. Şonda

Dawut on ýigidini şeýle tabşyryk bilen onuň ýanyna iberdi: «Karmele gidiň. Nabalyň ýanyna baryň-da, oňa menden salam aýdyň we şeýle diýiň: „Özüňiň, maşgalaňyň we ähliňiziň başyňyz abat bolsun! Men seniň gyrkymdadygyňy eşitdim. Seniň çopanlaryň biziň ýanymyzda boldular, biz olary ynjytmadyk. Karmelde bolan döwürlerinde olaryň hiç zady ýitmedi. Öz ýigitleriňden sorasaň aýdarlar. Indi senem meniň ýigitlerim bilen mylakatly bol, çünki biz ýanyňa sähetli günü geldik. Öz gullaryňa hem ogluň Dawuda nämäň bar bolsa bermegiňi towakga edýäriň“».

Dawudyň ýigitleri Nabalyň ýanyna baryp, ýaňky aýdylanlaryň ählisini Dawudyň adyndan oňa aýtdylar-da, ondan jogaba garaşdylar. Ýöne Nabal Dawudyň ýigitlerine şeýle jogap berdi: «Dawut diýýäniňiz kim ol? Ýyşagyň ogly diýýäniňiz kim? Häzir öz hojaýynyndan gaçyp ýören hyzmatkär kän. Çöregimi, suwumy, gyrkymçylar üçin soýan malymyň etini getirip, nirelidigini-de bilmeýän adamlaryma berip goýberibereýinmi, hä?» Şunlukda, Dawudyň ýigitleri yzlaryna dolandylar we gelip, bularyň hemmesini Dawuda aýtdylar. Dawut ýigitlerine: «Ähliňiz gylyjyňyzy dakynyň» diýdi. Olaryň ählisi gylyjyny dakyndy, Dawut hem gylyjyny dakyndy. Dört ýüze golaý adam Dawudyň yzyna düşdi, iki ýüz adam bolsa goşlaryň ýanynda galdy.

Emma bir ýigit Nabalyň aýaly Abygaýyla şeýle diýdi: «Biziň hojaýynymyza salam aýtmak üçin, Dawut çölden çaparlar ýollapdyr. Emma hojaýynymyz olary kemsitdi. Olar bize kän ýagşylyk edipdiler, bizi ynjytmandylar. Olaryň ýanynda bolan döwrümüzde biziň hiç zadymyz ýitmädi. Bile goýunlarymyzy saklanymyzda, olar biziň daşymyzyň galasy bolupdylar. Indi şuny bil-de, näme etmelidigiň hakda oýlan, çünki biziň hojaýynymyza we onuň tutuş maşgalasyna garşy erbet karara gelnendir. Nabalyň häsiýeti juda ýaramaz, onuň bilen gepleşip bilýän adam ýok».

Şundan soň Abygaýyl wagt ýitirmän, iki ýüz çörek, iki tulum şerap, baş goýnuň gowurdagyny, bir batman gowurgany, ýüz goşawuç kişmişi, iki ýüz goşawuç injir kişdesini aldy-da, olary eşeklere ýükledi. Ol hyzmatkärlerine: «Öňüme düşüň, men siziň zyyňyzdan ýörejek» diýdi. Ýöne ol adamsy Nabala hiç zat aýtmady. Abygaýyl dagyň ýapgyt tarapyndan eşekli inip gelýärkä, Dawut hem adamlary bilen oňa tarap gelýärdi. Şeýdip, olar duşuşdylar. Şol wagt Dawut içini gepledip gelýärdi: «Haýp, çölde men bu adamyň ähli emlägini gorapdyryn. Onuň ýeke zady-da ýitmädi. Emma ol meniň ýagşylygyma ýamanlyk bilen jogap berdi. Eger daň atýança onuň erkek göbeklisiniň baryny gyrmasam, onda, goý, Hudaý maňa-da şony, hatda ondan-da beterini görkezsin». Abygaýyl Dawudy görende, eşekden howlukmaç düşdi-de, ýere ýüzin düşüp, oňa tagzym etdi. Ol Dawudyň aýagyna ýykylyp, şeýle diýdi: «Günäsi, goý, meniň boýnuma bolsun, agam. Özüň bilen gepleşmäge gyrnagyna ygtyýar et, onuň iki agyz sözüni diňle. Haýyş edýäriň, agam, bu nejis Nabalyň sözlerini göwnüňe alma. Onuň özi-de ady ýalydyr. Onuň ady Nabal, özi-de akmak. Men keniziň agamyň, ýagny seniň iberen nökerleriňi

görmändirin. Seni gan dökmekden we ar almakdan Rebbiň Özi saklapdyr. Indi, eý, agam, Rebden we seniň adyňdan ant içýärim, agam, saňa ýamanlyk etmek isleýän duşmanlaryň, goý, Nabal ýaly bolsun. Ine, şu sowgatlary gyrnagyny seniň ýigitleriňe bermek üçin agasyna getirdi. Öz gyrnagynyň hyýanatçylygyny bagyşla. Rebbiň agamyň neslini abat etjegi şübhesizdir, sebäbi agam Reb üçin göreşýär. Ömürboýy senden ýamanlyk çykmaz. Eger kimdir biri agamy yzarlasa ýa-da janyňa kast etse, onda janyňy Hudaýyňyz Rebbiň aman saklasyn, duşmanlaryňy bolsa sapandan daş atan kimin edip öldürsin. Sen agam barada aýdan ähli ýagşylyklaryny ýerine ýetirip, Reb seni Ysraýyla hökümdar bellände, onda sen nähak gan dökmek ýa-da özüňi goramak üçin hasrata sebäp bolmarsyň, ynsabyň-da saňa yza bermez. Reb özüňi ýalkanda, gyrnagyny ýatlagyn». Dawut Abygaýyla şeýle diýdi: «Şu gün meni saňa duşuran Ysraýyl Hudaýy Rebbe alkyş bolsun! Paýhasyňa berekella, özüňe berekella. Bu gün gan dökmekden hem öç almakdan meniň ellerimi sen sakladyň! Dogrusyny aýtsam, size hasrat getirmekden meni saklan Ysraýyl Hudaýy Rebden ant içýärim, eger sen haýal etmän meniň ýanyma gelmedik bolsadyň, onda daň atýança Nabalyň ýekeje erkek göbeklisini goýman gyrjagym şübhesizdi». Soňra Dawut onuň getiren zatlaryny aldy-da: «Arkaýyn öýüňe gaýdyber; sözüň kabul boldy, haýyşyň bitdi» diýdi.

Abygaýyl Nabalyň ýanyna gaýdyp geldi. Ol öýünde şalarça meýlis gurap otyrды. Ol çendenaşa serhoşdy, keýpi diýseň çagdy. Şoňa görä, daň atýança Abygaýyl oňa dil ýarmady. Ertesi irden, serhoşlykdan açylansoň, bolan işleriň baryny aýaly oňa gürrüň berdi. Bu zatlary eşiden Nabalyň ýüreginden tutdy, ol doňňara daşa döndi. On gün çemesi wagtdan soň Reb Nabaly urdy; ol öldi.

Nabalyň ölendigini eşidende, Dawut şeýle diýdi: «Meni kemsideni üçin, Nabaly günäkär saýan we Öz guluny ýaman işden saklan Rebbe alkyş bolsun! Reb Nabalyň ýaman niýetini onuň öz başyndan inderdi».

Dawut Abygaýyla öýlenmek üçin oňa sawçy iberdi. Dawudyň adamlary Karmele Abygaýylyň ýanyna gelip, oňa: «Dawut bizi saňa sawçylyga iberdi» diýdiler. Ol ýerinden turdy-da, dyza çöküp tagzym etdi we şeýle diýdi: «Keniziňiz jenabymyň gullarynyň aýagyny ýuwмага-da taýyn». Abygaýyl dessine eşege mündi. Ol baş kenizini ýanyna alyp, Dawudyň sawçylarynyň yzyna düşdi. Şeýdip, ol Dawudyň aýaly boldy.

Dawut ýizregelli Ahynogama-da öýlendi. Bularyň ikisi-de onuň aýaly boldy. Şawul bolsa Dawuda beren gyzy Mikaly gallymly Laýyşyň ogly Palta berdi.

Zipliler ýene-de Şawulyň ýanyna Gibga gelip: «Dawut Ýeşimon çölünüň garşysyndaky Hakyla dagynda gizlenýär» diýip, oňa habar berdiler. Şawul Ysraýylyň üç müň sany men diýen adamyny ýanyna alyp, Zip çölüne Dawudy tutmaga gitdi. Şawul ýoluň golaýyndaky Ýeşimonyň

garşysynda bolan Hakyla dagynda düşelge gurdy. Emma Dawut çölde galypdy. Şawulyň öz yzyndan çöle gelendigini bilende, Dawut jansyzlar iberip, Şawulyň hakykatdan hem gelendigini anyklady.

Dawudyň dogasy

Ýa Reb, hakykaty eşit, perýadyma dykgat ber;
hilesiz agyzdan çykýan dilegime gulak goý.
Ýa Reb, Sen meni akla!
goý, haklygy görsün Seniň gözleriň. Ynsan işleri babatda aýtsam:
Seniň buýruklaryň arkaly,
zalymyň ýollaryndan men gaça durdum.
Gadamlarym pugta tutdy ýodalaryňy,
meniň aýaklarym taýmady. Gora meni gözüň göreji ýaly;
maňa hüjüm edýän erbet adamdan,
daşymy gurşaýan ganyň duşmandan
Öz ganatlaryňyň astynda gizle Sen meni.
Olar rehim etmäge ýapýarlar ýüreklerini,
ulumsylyk bilen gürleýär olaryň agzy.
Olar her ädimimizi aňtap, gurşaýarlar daşymy,
meni ýere urmak üçin peýleýärler pursady.
Olar parçalamaga hyjuwlanýan arslan dek,
buky ýerde gizlenen ýaş arslan ýaly.
Galk, ýa Reb! Garşy çyk-da, agdar olary;
gylyjyň bilen janymy erbetlerden halas et,
ýa Reb, Öz eliň bilen adamlardan azat et.
Çünki şu dünýäde olaryň ýaşayyş paýy.
Sen boldan-bol doýrarsyň garynlaryny;
çagalaryndan hoşal olaryň göwni;
balalaryna galdyrar özlerinden artany.
Men bolsa dogrulykda Seniň ýüzüňi görerin,
oýanan wagtyň didaryňdan doýaryn.

Zebur 16:1-15

Soňra Dawut Şawulyň düşelge guran ýerine geldi. Ol Şawulyň öz goşunbaşysy Neriň ogly

Abner bilen bir ýerde bile ýatandygyny gördi. Şawul düşelgäniň içinde ýatyrdy, goşun bolsa onuň töwereginde düşelge gurupdy.

Dawut hetli Ahymelek bilen Ýowabyň inisi Seruýanyň ogly Abyşaýa: «Haýsyňyz meniň bilen Şawulyň düşelgesine gitjek?» diýip sorady. Abyşaý: «Men gitjek» diýdi. Şeýlelikde, Dawut bilen Abyşaý ikisi gije goşuna tarap gitdi. Şawul düşelgede uklap ýatyrdy, başujunda bolsa ýere sünjülen naýzasy bardy. Abner bilen goşun onuň daş-töweregini alyp ýatyrdy. Abyşaý Dawuda: «Hudaý bu gün duşmanyňy eline berdi. Indi maňa ygtyýar et: naýzany bir salanda, ony ýere çüýläýin – men ony ikinji gezege goýjak däl» diýdi. Emma Dawut Abyşaýa: «Ony öldürme, sebäbi Rebbiň seçip-saýlan adamyna el götermek günä bolar» diýdi. Dawut oňa ýene şeýle diýdi: «Rebden ant içýärin, ony ýa Reb urar, ýa ol öz ajalyna öler ýa-da söweşde öler. Rebbiň seçip-saýlan adamyna el götermekden meni Rebbiň Özi saklasyn. Ýöne sen onuň başujundaky naýzany, suw küýzäni al, soň bu ýerden ökjäni götereli». Şeýlelikde, Dawut Şawulyň başujundaky naýzany, suw küýzäni aldy. Soňra olar gitdiler. Muny görenem, duýanam bolmady, hiç kim oýanmady hem. Olar uklap ýatyrdylar. Reb olary agyr uka gideripdi.

Soňra Dawut başga tarapa gitdi we uzagrakdaky baýryň depesine çykyp saklandy. Ara ep-esli bardy. Dawut goşuna hem-de Neriň ogly Abner: «Abner! Jogap berjek dälmi?» diýip gygyrdy. Abner: «Patyşa gygyrýan kim bu?» diýip jogap gaýtardy. Dawut oňa: «Sen beýik adam dälmi näme? Ysraýylda saňa, heý, taý geljek barmyka? Onda näme üçin sen öz jenabyň patyşa gözegçilik etmediň? Çünki kimdir biri seniň jenabyň patyşany öldürmäge geldi. Bu eden işiňiz gowy däl. Rebden ant içýärin, sen ölüme mynasyp, sebäbi sen öz jenabyňa, Rebbiň seçip-saýlan adamyna gözegçilik edip bilmediň. Ine, seret, patyşanyň başujundaky naýzasy bilen suw küýzesi niredе?»

Şawul Dawudyň sesini tanady we: «Dawut, oglum, bu seniň sesiň ýaly-la» diýdi. Dawut: «Hawa, bu meniň sesim, eý, jenabym we patyşahym» diýdi. Soň Dawut ýene sözüni dowam etdi: «Jenabym, men guluňy näme sebäpden beýdip kowalap ýörsüň? Meniň eden zadym näme? Ýazygym näme? Eý, jenabym, patyşahym, indi öz guluňyň aýtjak sözlerine gulak sal. Eger seni meniň garşyma aýaga galdyran Reb bolsa, onda, goý, Ol gurbanlygy kabul etsin. Ýok, eger ynsan ogullary bolsa, onda, goý, olara Rebbiň näleti siňsin! Çünki olar: „Bar, başga hudaýlara sygyn“ diýip, bu gün meni Rebbiň mülkünden berlen paýymdan kowup goýberdiler. Şoňa görä, goý, meniň gany Rebbiň huzuryndan uzakdaky topraga dökülmesin. Eý, Ysraýylyň patyşasy, näme üçin sen meni aňtap ýörsüň? Men bir büre ahryryn!» Şawul Dawuda şeýle diýdi: «Men günä etdim. Yzyňa dolan, oglum, Dawut. Indi men saňa hiç wagt ýamanlyk etmerin, çünki bu gün meniň janym seniň üçin juda gymmatly boldy. Men akmak bolupdyryn, juda ýalňyşypdyryn». Dawut oňa şeýle jogap berdi: «Ine, naýzaň, eý patyşahym! Goý, ony

ýigitleriňden biri gelip, alyp gitsin. Reb her kimi öz adalatlylygy hem-de wepalylygy üçin sylaglaýandyr. Şu gün Reb seni meniň elime berdi, ýöne men Rebbiň seçip-saýlan adamyna el götermek islemedim. Seniň janyň bu gün meniň üçin gymmatly bolşy ýaly, goý, Reb hem meniň janymy gymmatly görsün. Goý, Ol meni ähli bela-beterlerden gorasyn». Şawul Dawuda şeýle diýdi: «Oglum, Dawut, Hudaý saňa ýar bolsun! Köp işler edersiň we hemişe işiň rowaç bolar».

Soňra Dawut öz ýoluna gitdi, Şawul hem öz öýüne dolandy.

Reb tarapdarymyz bolmadyk bolsa,
adamlar bize garşy aýaga galanlarynda,
bize garşy gaharlary ýanyp lowlanda,
olar bizi diri ýalmap-ýuwardy,
siller bizi syryp-süplärdi,
suw akymy bizi girdabyna dolardy,
haýbatly suwlar üstümüzden aşardy.
Bizi olaryň agzyna aw etmedik Rebbe
alkyşlar bolsun!
Awçynyň duzagyndan
guş kimin gaçyp gutuldyk:
duzak gyryldy, biz hem gutuldyk.
Ýeri, gögi ýaradan Reb kömegimizdir».

Zebur 123:1-8

Dawut öz ýanyndan şeýle diýdi: «Günlerde bir gün men Şawulyň elinden heläk bolaryn. Gowusy, men piliştlileriň ýurduna gaçaýyn. Şeýtsem, Şawul meni Ysraýylyň çäginde tapmak umydyny üzer; men onuň elinden halas bolaryn». Şeýdip, Dawut ýanyndaky alty ýüz adamy bilen bile Gatyň hany Magogyň ogly Akysyň tarapyna geçdi. Olar maşgalalary bilen bile Gatda Akys hanyň ýanynda ornaşdylar. Iki aýaly ýizregelli Ahynogam we Nabalyň dul galan aýaly karmelli Abygaýyl hem Dawudyň ýanyndady. Şawul Dawudyň Gata gaçandygyny eşidip, ony gözlemegini bes etdi.

Dawut Akys hana şeýle diýdi: «Eger men seniň göwnüňden turan bolsam, onda ýurduň obalarynyň birinden maňa ýaşar ýaly ýer ber; goý, guluň öz ýanynda patyşa galasynda ýaşamasyn». Şeýdip, Akys han oňa Ziklagy berdi. Şoňa görä, Ziklag şu günki güne çenli hem Ýahuda patyşalaryna degişli bolup gelýär. Dawut piliştlileriň ýurdunda bir ýyl dört aý ýaşady.

Şol günlerde piliştiler, Ysraýylyň garşysyna uruşmak üçin, öz güýçlerini jemläpdiler. Akys han Dawuda: «Öz adamlaryňy-da alyp, meniň bilen bile bir goşunda söweşmelidigiňi, elbetde, sen bilýänsiň» diýdi. Dawut oňa: «Örän oňat, sen hem öz guluňyň başarnygyny görersiň» diýdi. Akys han Dawuda: «Gaty gowy, sen ömürboýy meniň janpenam bolarsyň» diýdi.

Şamuwel ölüpdü we bütün ysraýyl halky onuň ýasyny tutupdy. Ony Ramada – öz galasynda jaýladylar. Şawul bolsa porhanlardyr jadygöýleri çykaryp kowupdy.

Piliştiler toplandylar we gelip, Şunemde düşelge gurdular. Şawul hem ähli ysraýyllary jemläp, Gilbowada düşelge gurdy. Piliştileriň goşunyny görende, Şawulyň gorkudan ýaňa ýüregi sarsyp gitdi. Şawul Rebbe ýüz tutdy, ýöne Reb oňa ne düýşde, ne Urymyň üsti bilen, ne-de pygamberleriň üsti bilen jogap berdi. Soňra Şawul öz hyzmatkärlerine: «Maňa bir porhan aýal tapyň. Men onuň ýanyna gidip, ondan bir zady haýyş etjek» diýdi. Hyzmatkärler oňa: «Endorda bir porhan bar» diýdiler. Şawul başga geým geýip, daşky görnüşini üýtgetdi we ýanyna-da iki adam alyp, gije ol aýalyň ýanyna gitdi. Ol: «Meniň üçin ruhlara ýüz tut we adyny tutjak kişimi çagy» diýdi. Aýal oňa: «Sen Şawulyň porhanlardyr jadygöýleri ýurtdan çykaryp kowandygyny bilibem, meni öldürmek üçin duzak gurjak bolýarmyň?» diýdi. Emma Şawul: «Rebden ant içýärin, şu işden saňa hiç hili zyýan ýetmez» diýip, Rebden ant içdi.

Aýal ondan: «Men seniň ýanyňa kimi getirmeli?» diýip sorady. Ol: «Şamuweli» diýip jogap berdi. Aýal Şamuweli görende, çirkin gygyryp, oňa «Meni näme üçin aldadyň? Sen Şawul ahyryn!» diýdi. Patyşa oňa: «Gorkma. Näme görýäň?» diýdi. Aýal Şawula: «Ýerden çykyp gelýän ruhy görýän» diýip jogap berdi. Şawul: «Görnüşü nähili?» diýdi. Aýal: «Egni donly bir garry adam ýerden çykyp gelýär» diýdi. Şondan soň Şawul onuň Şamuweldigine göz ýetirip, ýüzüni ýere berip, oňa tagzym etdi. Şamuwel Şawula: «Näme üçin meni ýokary çykaryp, alada goýduň?» diýdi. Şawul şeýle jogap berdi: «Men çykgynsyz ýagdaýa düşdüm. Piliştiler meniň garşyma uruşýarlar, Hudaý bolsa menden ýüz öwürdi. Indi Ol maňa pygamberleriň üsti bilen-de, düýşde-de jogap bermeýär. Şoňa görä näme etmelidigimi öwrederiň ýaly, men seni çagyrdym». Şamuwel oňa şeýle diýdi: «Näme üçin, Reb özüňden ýüz öwürüp, saňa duşman bolansoň, menden sorýarsyň? Reb meniň üstüm bilen saňa aýdan zadyny etdi. Ol seniň eliňden patyşalygy alyp, ony saňa derek Dawuda berdi. Sebäbi sen Rebbiň sözüne gulak asmadyň, Onuň Amalegiň garşysyna bolan gazabyny ýerine ýetirmediň. Şonuň üçin hem Reb seni bu gün şu ýagdaýa saldy. Üstesine-de, seniň bilen bilelikde Ol Ysraýyly piliştileriň eline berer; ertir ogullaryň bilen bile meniň ýanyma gelersiň. Reb Ysraýyl goşunyny hem piliştileriň eline berer».

Şol bada Şawul özüni ýere goýberdi, çünki Şamuweliň aýdanlaryndan ol öler ýaly gorkdy. Uzakly gün bütün gijesi bilen hiç zat iýmänsoň, onda güýç-gurbat galmandy. Ýaňky aýal

Şawulyň ýanyna geldi we onuň öler ýaly gorkandygyny görüp, oňa şeýle diýdi: «Gyrnagyn saňa gulak asdy we başyny etegine salyp, seniň diýeniňi etdi. Indi senem gyrnagyn gulak as. Men saňa bir döwüm çörek bereýin. Şony iýseň, ýola çykanyňda gurbatlanarsyň». «Ýok, iýjek däl» diýip, Şawul muny ret etdi. Onuň hyzmatkärleri we ýaňky aýal ony yrmaga çalyşdylar. Ol razylaşdy. Ol ýerinden turdy we düşegiň üstünde oturdy. Bu aýalyň mal ýatagynda bir semiz gölesi bardy. Ol ony dessine soýdy; hamyr ýugurdy we petir bişirdi. Ol ony Şawulyň hem onuň hyzmatkärleriniň önünde goýdy. Olar ony iýdiler we şol gije öz ýollaryna gitdiler.

Piliştli özüniň güýçlerini Apekde jemlediler, ysraýyllar bolsa Ýizregeldäki çeşmäniň boýunda ornaşdylar. Piliştli hanlar ýüz we müň adamlyk toparlary bilen barýardylar; Dawut we onuň adamlary Akş han bilen bile yzdan gelýärdiler.

Piliştli baştutanlar: «Ýewreýler bu ýerde näme işleýär?» diýdiler. Akş han olara şeýle jogap berdi: «Onuň Ysraýylyň şasy Şawulyň guly Dawutdygyny siz bilýärsiňiz ahyryn. Bir ýyldan gowurak wagt bäri ol meniň ýanymda. Gelen gününden tä şu güne çenli men onuň ýaramaz iş edenini görmedim». Piliştli baştutanlar onuň üstüne heňkirip, şeýle diýdiler: «Ony yza, öz bellenen ýerine ugrat. Ol biziň bilen bile söweşe gitmesin, ýogsa ol biziň garşymyza urşar. Sebäbi özüniň hojalygyna gowy görünmek üçin, onuň şu adamlaryň kellesini kesmekden gowy tär tapjak gümany barmy näme?

„Şawul müňüsini öldürdi,

Dawut bolsa on müňüsini“

diýlip, özüniň hakda tans edilip, aýdym aýdylan Dawut dälmi bu?» Şondan soň Akş han Dawudy çagyryp, oňa şeýle diýdi: «Rebden ant içýäriň, sen bir dogruçyl adam. Maňa galsa seniň bilen bile söweşe giderdim. Ýanyma gelen gününden tä şu güne çenli senden ýaramazlyk çykanyny görmedim. Şonda-da hanlara ýaranyp bilmeýärsiň. Indi parahatlyk bilen yzyňa dolan, piliştli hanlaryň gaňyrşyna gaýtma». Dawut Akş hana şeýle jogap berdi: «Meniň eden zadym näme? Ýanyňa gelen gününden tä şu güne çenli sen özüniň guluňdan näme erbetlik tapdyň? Näme üçin men özüniň janyň, patyşanyň düşmanlary bilen söweşmeli däl?» Akş han Dawuda şeýle jogap berdi: «Seniň edil Hudaýyň perişdesi ýaly päkdigiňi bilýäriň. Ýöne piliştli baştutanlar: „Ol biziň bilen bile söweşe gitmesin“ diýdiler. Indi sen we ýanyňda gelen patyşanyň gullary daň bilen turup, meniň siz üçin bellän ýerime gidiň. Ýaramaz habary bolsa göwnüňe alma, çünki men sendenrazy. Ertir daň ýagtylan badyna ýola düşüň». Şeýlelikde, Dawut adamlary bilen bile piliştlihanlaryň ýurduna tarap ugrady. Piliştlihanlary bolsa Ýizregele gitdiler.

Dawut bilen onuň adamlarynyň Ziklaga gelenlerine üç gün diýende, amalekler Negep çölüne, ylaýta-da Ziklag galasynyň üstüne çozuş etdiler. Olar Ziklagy basyp aldylar we ýakyp-ýandyrdylar. Amalekler aýallary, ýaşu-garry diýmän ol ýerdäkileriň ählisini ýesir aldylar, ýöne

hiç kimi öldürmän, ýanlary bilen alyp, öz ýollaryna gitdiler. Dawut adamlary bilen gala gelende, olar onuň ýakyp-ýandyrylandygyny, aýallarydyr ogul-gyzlarynyň bolsa ýesir edilip äkidilendigini bildiler. Dawut we onuň ýanyndakylar tä ysgyndan gaçýançalar möňňürüp aglaşdylar. Dawudyň iki aýaly, ýagny ýizregelli Ahynogam we karmelli Nabalyň dul galan aýaly Abygaýyl hem ýesir edilip äkidilipdi. Dawudyň haly teňdi, çünki halk ony daşlamak isleýärdi. Sebäbi ogul-gyzlarynyň ýesir alnanyna adamlaryň jany ýanýardy. Emma Dawut öz Hudaýy Rebden güýç aldy. Ol Ahymelegiň ogly ruhany Abýatara: «Efody getir» diýdi. Abýatar efody Dawudyň ýanyna getirdi. Dawut: «Men bu galtamanlaryň yzyndan kowmalymy? Men olaryň yzyndan ýetip bilerinmi?» diýip, Rebbe ýüzlendi. Reb oňa: «Olaryň yzyndan kow. Sen hökman olaryň yzyndan ýetip, ýesirleri halas edersiň» diýip jogap berdi.

Ýazygy bagyşlanan, günäsi örtülen adam
nähili bagtly!
Reb tarapyndan etmiş hasaba alynmaýan,
ruhunda hile ýok adam nähili bagtly!
Men dymyp,
uzakly gün zar-zar aglanymda,
gurap galdy meniň süňklerim.
Çünki gije-gündiz eliň üstüme agramyn saldy,
tomus yssysynda ýaly ysgynym gaçdy. *Sela*
Saňa äşgär etdim men öz günämi
hem-de gizlemedim etmişlerimi.
Diýdim: «Reb ýanynda boýun aljak ýazyklarymy».
Sen hem bagyşladyň günämiň ýazygyny. *Sela*
Munuň üçin sadyklaryň her biri
günäsini aňlan wagty Saňa etsin dogany.
Şonda, muňa ýokdur hiç şübhe:
oňa ýetmez köp suwlaryň joşmagy.
Sensiň meniň gizlenýän ýerim;
goraýarsyň meni howp-hatarlardan;
Sen meni halas eýlediň,
ýüregime şatlyk nagmasyn goýduň. *Sela*

Zebur 31:1-11

Şunlukda, Dawut ýanyndaky alty ýüz adamy bilen bilelikde ýola düşdi. Olar Besor çaýyna geldiler. Gurbatdan düşen iki ýüz adam çaýdan geçip bilmän, şol ýerde galdylar. Emma Dawut dört ýüz adam bilen bile galtamanlary kowalamagyny dowam etdirdi.

Olar sähralykdan bir müsürlini tapdylar we Dawudyň ýanyna getirdiler; oňa iýmäge çörek, içmäge suw berdiler. Olar oňa bir goşawuç injir kişde bilen iki goşawuç kişmiş-de berdiler. Ol bulary iýenden soň gurbuna geldi, çünki ol üç gije-gündizläp hiç zat iýip-içmändi. «Kimiň adamy bolarsyň, nirelisiň?» diýip, Dawut ondan sorady. Ol: «Men bir müsürlü ýigit, bir amalegiň guly. Üç gün mundan öň ýaramadym, şonuň üçinem hojaýynym meni taşlap gitdi. Biz Negep çölündäki keretleriň, Ýahudanyň bir böleginiň we kalepleriň üstüne çozuş etdik, şeýle hem, Ziklagy ýakyp-ýandyrdyk» diýip jogap berdi. Dawut oňa: «Meni şol galtamanlaryň ýanyna eltip bilermiň?» diýdi. Ol: «Eger meni öldürmejekdigiňe ýa-da hojaýynymyň eline bermejekdigiňe ant içseň äkideýin» diýdi.

Ol Dawudy galtamanlaryň ýanyna getirdi. Şol wagt olar iýip-içip, tans edip, çar tarapa ýaýrapdylar, çünki olar piliştlileriň hem ýahudalaryň ýurdundan örän köp olja alypdylar. Dawut daň agarandan tä agşama çenli olary gyrdy. Düýeli gaçan dört ýüz ýigitden başga ýekeje adam-da onuň elinden gutulyp bilmedi. Dawut amalekleriň alan zatlarynyň ählisini we iki aýalyny yzyna gaýdyp aldy. Ownugu-iri zatlaryň ählisini, ogul-gyzlaryny, olja alnan zatlaryň baryny Dawut yzyna gaýtaryp getirdi; ähli zat ýerbe-ýerdi. Dawut başga-da ownuk hem iri mal sürülerini ele saldy. Olary beýleki mallaryň önünden sürüp: «Ine, bu Dawudyň oljasy» diýýärdiler.

Dawut ysgyndan gaçyp, özi bilen gidip bilmän, Besor çaýynda galan iki ýüz adamyň ýanyna geldi. Olar Dawudy hem onuň adamlaryny garşylamaga çykdylar. Golaýlaşanlarynda Dawut olara salam berdi. Şonda Dawut bilen bile gelenleriň arasyndaky pis hem ýaramaz adamlar şeýle diýdiler: «Bizden galandyklary üçin, olar oljadan hiç zat almazlar. Olar diňe öz aýallary bilen çagalaryny alsynlar-da gidibersinler». Emma Dawut olara şeýle diýdi: «Rebbiň beren zadyny beýle etmäliň, gardaşlarym. Reb bizi gorady we üstümize çozan garakçylary biziň elimize berdi. Bu sözüňizi diňläň tapylarmyka? Söweşe giden bilen goşlaryň ýanynda galanyň paýy deň bolar; zatlar deň paýlaşylar». Şol günden beýläk Dawut muny Ysraýyl üçin kanun we parz edip goýdy. Bu kanun şu güne çenli dowam edip gelýär.

Dawut Ziklaga gelip, «Ine, şu Rebbiň duşmanlaryndan alnan oljadan size sowgat» diýip, öz dostlary bolan ýahuda ýaşulularyna iberdi. Şeýle hem ol Beýteldäki, Negep çölünde Ramotdaky, Ýatyrdaky, Arogerdäki, Sipmotdaky, Eştemowadaky, Rakaldaky, ýerahmeýelleriň galalaryndaky, keýnleriň galalaryndaky, Hormadaky, Borgaşandaky, Atakdaky, Hebrondaky öz adamlary bilen baran ýerleriniň ählisinde ýaşaýanlara olja alnan zatlardan iberdi.

Piliştliler Ysraýylyň garşysyna söweş etdi. Ysraýyllar piliştlilerden gaçyp, Gilbowa dagynda köpüsi gyryldy. Piliştliler Şawulyň we onuň ogullary Ýonatanyň, Abynadabyň hem-de Malkyşuwanyň yzyndan kowup ýetip, onuň ogullaryny öldürdiler. Şawula garşy söweş güýçlendi, ýaýçylar ony tapdylar we agyr ýaraladylar. Şawul ýaragçy nökerine şeýle diýdi: «Gylyjyňy al-da, meni öldür; sünnetsizleriň elinden ölüp, olara göz bolmaýyn». Emma onuň ýaragçy nökeri juda gorkdy we beýle etmek islemedi. Şoňa görä, Şawul öz gylyjyny aldy-da, onuň üstüne özüni oklady. Şawulyň ölendigini gören ýaragçy nökeri-de öz gylyjynyň üstüne özüni oklap, onuň bilen bile öldi. Şeýdip, Şawulyň özi, üç ogly, ýaragçy nökeri hem-de ähli adamlary bir günde öldüler. Ysraýylyň ýeňlip gaçandygyny, Şawulyň hem onuň ogullarynyň ölendigini görüp, jülgäniň beýleki tarapynda we Iordan derýasynyň aňyrsynda ýaşaýan ysraýyllar öz galalaryny taşlap gaçdylar; piliştliler gelip, olary eýelediler. Ertesi gün piliştliler öldürilenleri talamak üçin gelenlerinde, Gilbowa dagyndan Şawul bilen onuň üç oglunyň jesedini tapdylar. Olar Şawulyň kellesini kesip, ýaragyny aldylar we buthanalaryna hem-de halkyna habar bermek üçin, tutuş piliştlileriň ýurduna çaparlar gönderdiler. Şawulyň ýaragyny Aştoret hudaýlarynyň buthanasynda goýdular, jesedini bolsa Beýtşeýan galasynyň diwaryndan asyp goýdular. Piliştlileriň Şawula edenlerini Gilgatdaky Ýabeşiň ilaty eşidende, onuň gaýduwsyz adamlarynyň ählisi aýaga galdy. Olar uzak gije ýörediler. Baryp, Şawulyň hem onuň ogullarynyň jesetlerini Beýtşeýan galasynyň diwaryndan aýyrdylar; Ýabeşe gelip, jesetleri şol ýerde ýakdylar. Soňra olaryň süňklerini getirip, Ýabeşdäki ýylgynyň aşagynda gömdüler we ýedi günläp agyz beklediler.

Şawul ölerden soň, amalekleri ýeňip, dolanyp gelen Dawut iki gün Ziklagda galdy. Üçünji gün diýlende Şawulyň düşelgesinden ýakasyny ýyrtyp, başyndan gum sowran bir adam Dawudyň ýanyna geldi. Ol Dawudyň önünde ýere ýüzin düşüp tagzym etdi. Dawut ondan: «Nireden gelýärsiň?» diýip sorady. Ol: «Men Ysraýyl düşelgesinden gaçyp gaýtdym» diýdi. Dawut oňa: «Aýt, näme boldy?» diýdi. Ol: «Goşun ýeňlip gaçdy, adamlaryň köpüsi gyryldy. Şawul bilen onuň ogly Ýonatan hem öldi» diýdi. Dawut bu habary getiren ýaş ýigitden: «Şawul bilen onuň ogly Ýonatanyň ölenini nireden bilýäň?» diýip sorady. Ýaş ýigit Dawuda şeýle jogap berdi: «Edil şol wagt men Gilboga dagyndadym. Men Şawulyň naýzasyna söýenip duranymy, duşmanyň söweş arabalarynyň we olary sürýän esgerleriň bolsa oňa golaýlaşyp barýandyklaryny gördüm. Şawul ýeňsesine seredende meni görüp, ýanyna çagyrdy. Men: „Näme agam?“ diýdim. Ol: „Sen kim?“ diýip sorady. „Men amalek tiresinden“ diýip jogap berdim. Soňra ol maňa: „Gel-de, meni öldür, çünki entek içimde janym bolsa-da, ajalym görnüp dur“ diýdi. Menem bardym-da, ony öldürdim. Sebäbi men onuň indi diri galmajakdygyna göz ýetiripdim. Başyndaky täji bilen elindäki bilezigini jenabyma alyp gaýtdym, ine, olar jenabym».

Muny eşiden Dawut ýakasyny tutup, geýimlerini ýyrtdy, onuň ýanyndakylar hem şeýtdiler. Olar gylçdan geçirilen Şawul üçin, onuň ogly Ýonatan üçin, Rebbiň goşuny we ysraýyl halky üçin agşama çenli agyz bekläp, ýas tutup aglaşdylar. Dawut habar getiren ýaş ýigitden: «Sen nireli?» diýip sorady. Ol: «Men gelmişek bir amalegiň ogly» diýip jogap berdi. Dawut oňa: «Gorkman, Rebbiň seçip-saýlan adamyny öldürmäge nädip milt etdiň?» diýdi. Soňra Dawut ýaş ýigitleriň birini ýanyna çagyryp: «Gel, şuny öldür!» diýdi. Ýigit ony urup öldürdi. Dawut amalege: «Döken ganyň öz başyňa barsyn. Çünki sen Rebbiň seçip-saýlan adamyny öldürendigiňe öz diliň bilen şaýatlyk etdiň» diýdi.

Şawul we onuň ogly Ýonatan üçin, Dawut şu agyny aýtdy. (Dawut bu «Peýkam aýdymyny» ýahuda halkyna öwrenmegi buýurdy. Bu Dogruçyllyk kitabynda ýazylandyr.) Ol şeýle diýdi:

«Eý, Ysraýyl, şöhratyň dem-düýtsüz ýatyr depeleriňde!

Gerçekler nädip ýere ýazyldy?!

Gatlylara aýtmaň muny,

Aşkelonyň köçelerinde ýaýmaň.

Ýogsam piliştileriň gyzlary joşar,

sünnetsizleriň gyzlary heşelle kakar.

Eý, Gilboga daglary!

Üstüňize çyg-da, ygal-da düşmesin!

Sizden hasyl önmesin!

Çünki gerçeğiň galkany,

Şawulyň gaýdyp ýaglanmajak galkany

siziň üstüňizde syndy.

Ýonatanyň ýaýy sowa geçmezdi

öldürilenleriň teninden,

Şawulyň gyljy boş geçmezdi

gerçekleriň ýaýyndan.

Söýgülidi, ezizdi

Şawul bilen Ýonatan.

Dirilikde, ölümde olar jyda düşmedi.

Çalasyndylar bürgütten,

güýçlüdiler arslandan.

Eý, Ysraýyl gyzlary,

aglaň, Şawul üçin aglaň!
Al-elwan geýdiren üçin,
geýimiňizi zer bilen nagyşlan üçin aglaň!

Gerçekler nädip ýere ýazyldy jeň meýdanynda!
Ýonatan dem-düýtsüz ýatyr depände.

Seniň üçin halym teňdir, eý, Ýonatan dogan!
Juda eziz bolupdyň maňa.
Zenan söýgüsinden-de
artykdy söýgiň maňa.

Gerçekler nädip ýere ýazyldy?!
Ok-ýaraglar döwüldi!»

Şondan soň Dawut: «Ýahuda galalarynyň birine gideýinmi?» diýip, Rebbe ýüz tutdy. Reb: «Hawa, git!» diýip jogap berdi. Dawut: «Haýsyna gideýin?» diýip sorady. Reb: «Hebrona» diýdi. Şunlukda, Dawut özi bilen iki aýalyny – ýizregelli Ahynogamy hem-de karmelli Nabalyň dul galan aýaly Abygaýyly alyp, Hebrona gitdi. Dawut adamlaryny-da öz maşgalalary bilen bile äkitdi. Şeýdip, olar Hebron galasynyň obalarynda ornaşdylar. Ýahudanyň adamlary geldiler we Dawudyň başyna ýag guýup, ony ýahuda tiresine patyşa bellediler.

Olar Şawuly Gilgatkaky ýabeşlileriň jaýlandygyny Dawuda habar berenlerinde, Dawut çaparlaryň üsti bilen ýabeşlilere şeýle habar ýollady: «Öz jenabyňyz Şawuly jaýlap, oňa wepalylyk görkezendigiňiz üçin, Reb sizi ýalkasyn! Reb size merhemet etsin hem wepalylyk görkezsин! Bu eden işiňiz üçin menem size ýagşylyk ederin. Gollaryňyz kuwwatly bolsun, özüňizem mert boluň! Jenabyňyz Şawul öldi, ýahuda halky meni patyşalyga belledi».

Rebbe alkyş bolsun!
Ol eşitdi perýadymyň sesini.
Reb meniň güýjüm hem-de galkanym;
Oňa bil baglady meniň ýüregim,
Ol maňa ýardam edýär, ýüregim biçäk şatlanýar;
Oňa nagmam bilen şükür ederin.
Reb halkyň güýjüdir,
seçip-saýlanynyň halas berkitmesi Oldur.
Öz halkyňy halas et, saýlan halkyňa pata ber,

olara çopançylyk et, mydama olary eliňde göter!

Zebur 27:1-9

Neriň ogly Abner Şawulyň goşunbaşysydy. Ol Şawulyň ogly Yşboşedi Mahanaýyma getirdi. Abner ony Gilgadyň, Aşuryň, Ýizregeliň, Efraýymyň, Benýaminiň hem-de tutuş Ysraýylyň patyşasy etdi. Ysraýyla patyşalyk edip başlanda, Şawulyň ogly Yşboşet kyrk ýaşyndady. Ol iki ýyl patyşalyk etdi.

Emma ýahuda tiresi Dawudyň yzyna eýerdi. Hebronda ýahuda tiresine Dawut ýedi ýyl alty aý bäri patyşalyk edýärdi.

Şawulyň ogly Yşboşediň hyzmatynda Bagana hem Rekap atly iki dogan bardy. Olar garakçy toparlaryň serkerdeleridiler. Olar benýamin tiresinden beýerotly Rimmonyň ogullarydylar. (Beýerot Benýamin topragynyň bir bölegi hasap edilýärdi. Birwagtlar öz topraklaryny taşlap, Gitaýyma gaçyp baran beýerotlylar häzire çenli hem ol ýerde gelmişek bolup ýaşap ýörler.)

Şawulyň ogly Ýonatanyň Mepiboşet diýen iki aýagy-da agsak bir ogly bardy. Ýizregelden Şawul bilen Ýonatanyň öldi habary gelende, ol baş ýaşyndady. Enekesi juda howlukmaçlyk bilen alyp gaçyp barýarka, ony elinden gaçyrypdy. Şeýdip, çaganyň aýagyna şikes ýetipdi.

Yşboşet günortan dynç alýarka, Rimmonyň ogullary Rekap bilen Bagana günortanyň yssysynda onuň öýüne geldiler. Bu iki dogan bugdaý almaga gelen kişiler bolup, Yşboşediň içine urdular. Bu, ine, şeýle bolupdy: olar öýe girenlerinde, Yşboşet öz ýatýan otagynda uklap ýatyrdy. Olar onuň üstüne topuldylar-da, ony öldürip, kellesini kesip aldylar we ol ýerden çykyp gaçdylar. Soňra olar Iordan deresiniň ýoly bilen uzak gije ýörediler.

Ol ikisi Yşboşediň kellesini Hebrona Dawudyň ýanyna getirip, oňa: «Ine, şu seniň janyňa kast etmekçi bolan duşmanyň Şawulyň ogly Yşboşediň kellesi! Bu gün Reb Şawuldan we onuň neslinden şa hezretleriniň aryny aldy» diýdiler. Dawut beýerotly Rimmonyň ogullary Rekap bilen Bagana ýüzlenip: «Meni ähli bela-beterlerden goran Rebden ant içýärim, maňa biri Şawulyň öldi habaryny getiripdi we ol gowy habar getirendirin öýdüpdi. Ýöne men ony Ziklagda öldürdim. Getiren buşlugy üçin oňa şeýle „serpaý“ ýapylypdy. Heý, onsoň siz – zalymlar bir bigünäni öz öýünde, öz düşeginde öldürersiňiz-de, sizi ýer ýüzünden ýok edip, onuň hununy sizden almarynmy?» diýdi. Soňra Dawut nökerlerine emr etdi; nökerler olary öldürdiler we el-aýaklaryny kesip, göwrelerini Hebrondaky howdanyň üstünden asdylar. Yşboşediň kellesini bolsa äkidip, Hebronda Abneriň gubry goýlan gümmmezde jaýladylar.

Ysraýylyň ähli tireleri Hebrona Dawudyň ýanyna baryp, oňa: «Biz seniň öz süýegiňden we teniňdendiris. Öňlerem – Şawul patyşamyzka-da sen ysraýyl goşunyna serkerdediň. Reb saňa: „Meniň halkym Ysraýylyň çopany sen bolarsyň, Ysraýyla sen hökümdarlyk edersiň“ diýipdi»

diýdiler. Şeýdip, Ysraýylyň ähli ýaşululary Hebrona Dawudyň ýanyna ýygnandylar. Şol ýerde Rebbiň huzurynda Dawut patyşa olar bilen äht edişdi. Ysraýylyň ýaşululary Dawudyň başyna ýag guýup, Ysraýyla patyşa bellediler. Dawut patyşa bellenende, otuz ýaşyndady; ol kyrk ýyl patyşalyk etdi. Dawut Hebronda Ýahudanyň üstünden ýedi ýyl, alty aý, Iýerusalimde oturyp, tutuş Ysraýyl bilen Ýahuda otuz üç ýyl patyşalyk etdi.

Seni söýýärim, ýa Reb – kuwwatym.
Reb meniň gaýam, galam hem Halasgärim,
Hudaýym – pena edinýän gaýam,
galkanym, ýeňşim hem-de berkitmäm.
Men şan-şöhrata mynasyp Rebbi çagyryýaryn,
hem-de duşmanlarymdan halas bolýaryn.
Ölüm tanaplary maňa oralady,
weýrançylyk silleri meni garbady.
Ölüm dünýäsiniň tanaplary maňa saralady,
ölüm duzaklary garşymdan çykdy.
Gam-gussamyň içinde Rebbi çagyrdym,
öz Hudaýyma men perýat etdim.
Ol ybadathanasyndan meň sesimi eşitdi;
Onuň gulagyna perýadym ýetdi.
Şonda zemin çäýkandy hem endiredi,
daglar binýatlary sarsyp, lertzana geldi,
sebäbi Reb gazaba mündi.
Gazabyndan ýaňa tüsse çykdy burnundan,
ýuwudyjy ot bilen köreýän közler çykdy agzyndan.
Ol gökleri böwsüp, aşaga indi,
zulmat aýaklarynyň astynda bardy.
Ol bir keruba mündi-de, uçdy,
ýeliň ganatlarynda gaýdy.
Ol Özüniň daşyna örtgi etdi tümlügi,
telär etdi goýy bulutlaryň ýagmyr tümüni.
Huzurynyň ýalkymyndan ýaňa
köreýän közlerdir doly
böwsüp geçdi Onuň gara bulutlaryny.

Reb göklerde güňleş gürledi,
Beýik Hudaý sesini közdür doly bilen çykardy.
Peýkamlaryny atyp, pytratdy ýagylaryny,
ýyldyrymlar çakdyryp, weýran etdi olary.
Şonda, ýa Reb, Seniň käýinjiňden,
burnuňdan çykan demiňden ýaña,
deňziň geçelgeleri görüňdi,
dünýäniň-de binýatlary açyldy.
Ol belentden ýetdi hem meni aldy
Ol meni çuň suwlardan çekip çykardy.
Halas etdi meni ýigrenýän güýçli ýagymdan,
çünki olar güýçlüdi menden.
Olar betbagt günümde garşyňa çykdy,
ýöne Reb meniň daýanjym boldy.
Meni giň ýere çykardy hem halas etdi,
çünki Ol menden göwnühoş boldy.
Ol dogrulygyma laýyk öwezini gaýtardy,
ellerimiň tämizligine laýyk Ol sylaglady.
Çünki men Rebbiň ýollaryndan ýöredim,
Hudaýymdan aýrylmak ýaly erbet işi etmedim.
Çünki gözümiň alnyndady ähli kararlary,
özümden daşlaşdyrmadym Onuň parzlaryny.
Men kämildim Onuň önünde,
sakladym özümi günä etmekden.
Şonuň üçin, dogrulygyma we ellerimiň päkligine görä,
Reb öwezini gaýtardy Öz nazarynda.
Sadyklyk edýärsiň Sen sadyklara,
kämillik edýärsiň Sen kämillere,
päklik edýärsiň Sen päk ynsanlara,
egrilere bolsa egriligine görä garaýarsyň Sen.
Pesgöwünli halky halas edýärsiň,
emma tekepbir gözleri peseldýärsiň Sen.
Ýa Reb, çyrama nur berýän Sensiň,
Hudaýym ýagtyldýar meň tümlügimi.

Seniň bilen talaňçylara hüjüm ederin,
Öz Hudaýym bilen diwardan aşyp bilerin.
Hudaý – Onuň ýoly kāmildir, Rebbiň sözleri sapdyr,
Ony pena edinýänleriň baryna Reb galkandyr.
Çünki Rebden başga Hudaý ýok!
Hudaýymyzdan başga gaýa ýok!
Ol meni kuwwata besleýän Hudaý,
Ol meniň ýolumy aýypsyz edýär.
Aýaklarymy keýigiňki dek edýär,
belent ýerlerde meni ykjam duruzýar.
Urşa türgen edýär Ol ellerimi,
gollarym egreldýär бүрүнçден ýaýy.
Ýeňiş galkanyňy maňa berýärsiň,
Seniň goluň meni goldaýar,
Seniň kömegiň-de meni beýgeldýär.
Gadamlarymyň astyndaky ýoly giňeldýäň,
meniň aýaklarym taýmaýar.
Duşmanlarymy kowalap, yzlaryndan ýetýärin,
olary gyryp tükedýänçäm, dolanmaýaryn.
Men olary derbi-dagyn edýärin, galyp bilmeýär,
aýaklarymyň astyna olar ýykylýar.
Uruş üçin Sen bilime kuwwat berýärsiň,
garşyma çykanlary maňa tabyn edýärsiň.
Boýun egdirýärsiň duşmanlarymy,
gyrýaryn men özümi ýigrenýänleri.
Perýat etseler-de, olary halas edýän ýok;
Rebbi çagyrsalar-da, Ol jogap berenok.
Olary ohradyp, tozan dek ýele sowurýan,
köçeleriň palçygy kimin taşlaýan.
Söweşjeň halkdan meni halas eýleýäň,
Sen meni milletlere baş edip goýýaň,
tanamadyk halkym tabyndyr maňa.
Meni eşiden dessine boýun bolýarlar,
ýatlar maňa ýalym-ýulum edýärler.

Kesekileriň ýüzi gorkudan ak tama dönýär,
olar galalaryndan titreşip çykýar. Reb diridir! Meniň Gaýam alkyşly bolsun!
Gutulyşymyň Hudaýy belende çykarylsyn!
Ol meniň arymy alyp berýän Hudaýdyr,
Ol halklary maňa tabyn edýändir,
Ol meni duşmanlarymdan halas eýleýär.
Sen meni ýagylarymdan üstün çykardýarsyň,
hem-de meni zalymdan halas edýärsiň.
Munuň üçin, ýa Reb,
milletler arasynda Seni alkyşlaryn,
Seniň adyňa nagmalar aýdaryn.
Ol Öz şasyna beýik ýeňişler berýär,
seçip-saýlan Dawudyna, onuň nesline
elmydama sadyk söýgüsini görkezýär.

Zebur 17:2-51

Dawut patyşa adamlaryny alyp, Iýerusalimde ýaşaýan ýabuslaryň üstüne ýöriş etdi. Ýabuslar Dawuda: «Sen bu ýere girip bilmersiň, hatda körlerdir agsaklaram seni zyýna serpidirip bilerler» diýýärdiler. Olar Dawut bu ýere girip bilmez diýip pikir edýärdiler. Emma Dawut Sion galasyny basyp aldy. Ol häzir «Dawut galasy» diýlip atlandyrylýar. Dawut şol gün: «Kimde-kim ýabuslary öldürmekçi bolsa, käriziň içinden geçip, Dawudy ýigrenýän körlerdir agsaklaryň üstüne çozsun» diýdi. («Körlerdir agsaklar Hudaýyň öýüne girip bilmezler» diýen gep şondan galdy.) Dawut galany eýeledi we ony «Dawut galasy» diýip atlandyrdy. Ol Millodan başlap, galanyň tutuş töwregini täzedan gurdy.

Dawut gitdigisaýy güýçlenýärdi, sebäbi Hökmürowan Hudaý Reb onuň bilendi.

Sur patyşasy Hiram Dawudyň ýanyna ilçiler bilen kedr agaçlaryny, agaç ussalarydyr köşk gurusy ussalary iberdi. Olar Dawut üçin köşk gurdular. Şeýlelikde, Dawut özüni Rebbiň tutuş Ysraýylyň patyşasy hökmünde berkarar edendigine hem-de Öz halky Ysraýylyň hatyrasyna öz patyşalygyny beýgeldendigine düşündi.

Dawut Hebrondan gelenden soň, Iýerusalimde ýene-de gyrnaklardyr aýallar aldy. Olardan hem Dawudyň ogul-gyzlary boldy. Onuň Iýerusalimde doglan çagalarynyň atlary şulardyr: Şammuwa, Şobap, Natan, Süleýman, Ýybhar, Elişuwa, Nepek, Ýapyýa, Elişama, Elýada, Elipelet.

Dawut ýene-de Ysraýylyň men diýen adamlaryndan otuz münüsini toplady. Ol Hudaýyň Äht

sandygyny getirmek üçin, adamlary bilen bile Bagala Ýahuda galasyna gitdi. Sandyk keruplaryň arasynda tagt guran Hökmürowan Reb diýip atlandyrylýar. Olar Hudaýyň sandygyny täze araba ýükläp, baýyrykda ýerleşýän Abynadabyň öýünden alyp çykdylar. Täze arabany Abynadabyň ogullary Uza bilen Ahýo süriüp barýardylar. Uza Hudaýyň sandygynyň gapdalyndan, Ahýo bolsa sandygyň önünden ýöräp barýardy. Dawut we tutuş ysraýyl halky Rebbiň huzurynda bar güýçleri bilen serwi agajyndan edilen dürli saz gurallaryny: lira, arfa, deprek, kimwaldyr kastanet çalyp tans edýärdiler.

Nakonyň harman jaýyna ýetenlerinde, olaryň öküzleri бүdredi, Uza elini uzadyp, Hudaýyň sandygyndan tutdy. Uza garşy Rebbiň gahary geldi. Biperwaýlyk edendigi üçin, Hudaý ony şol ýerde öldürdi. Uza edil Hudaýyň sandygynyň ýanynda jan berdi. Dawut Rebbiň Uzany öldürendigi üçin gaharlandy. (Ol ýer şu güne çenli Peres Uza diýlip atlandyrylýar.) Dawut şol gün Rebden gorkup: «Rebbiň sandygyny nädip meniň ýanyma getirip bolarka?» diýdi. Şunlukda, Dawut Rebbiň sandygyny Dawut galasyna äkitmek islemedi. Ol sandygy Gat galasyndan bolan Obededomyň öýünde goýup gitdi. Rebbiň sandygy üç aýlap Obededomyň öýünde durdy. Reb Obededomy we onuň tutuş hojalygyny ýalkady.

«Reb Obededomyň hojalygyny hem-de oňa degişli bolanlaryň ählisini Hudaýyň sandygy üçin ýalkady» diýip, Dawut patyşa habar berdiler. Dawut gidip, Hudaýyň sandygyny uly şatlyk bilen Obededomyň öýünden Dawut galasyna getirdi. Rebbiň sandygyny göterijiler alty ädim ýöränden soň, Dawut bir öküz bilen semiz göläni gurbanlyk berdi. Dawut nepis zygyr matadan tikilen efot geýip, Rebbiň huzurynda bar güýji bilen joşup tans edýärdi. Şunlukda, Dawut hem-de tutuş ysraýyl halky şatlyk bilen gygyryşyp, şahdan edilen surnaý çalyp, Rebbiň sandygyny getirýärdiler.

Rebbiňkidir ýer we ondaky zatlar,

älem hem-de onda ýaşaýanlar.

Çünki Ol deňizler üstünde ýeriň düýbüni tutdy

hem-de ony suwlaryň üstünde gurdy.

Rebbiň dagyna kim çykyp biler?

Mukaddes öýünde kim durup biler?

Elleri päk, ýüregi-de ak,

könlüni galplyga gönükdirmeyän,

hile bilen kasam etmeyän ynsan.

Ol Rebden alar ak pata,

halas edýän Hudaýyndan alar aklanma.

Ony – Ýakup Hudaýynyň ýüzüni agtarýanlaryň
neslindendir ol. Eý, derwezeler, başlaryňyzy galdyryň!
Eý, gadymy gapylar, ýokary galyň!
Şöhrat Şasy içerik girsin!
Bu şöhrat Şasy kim?
Rebdir güýçli, kuwwatly,
Rebdir, söweşdäki kuwwatly.
Eý, derwezeler, başlaryňyzy galdyryň!
Eý, gadymy gapylar, ýokary galyň!
Şöhrat Şasy içerik girsin!
Bu şöhrat Şasy kim?
Ol – Hökmürowan Reb we şöhrat Şasy.

Zebur 23:1-10

Rebbiň sandygy Dawut galasyna getirilende, Şawulyň gyzy Mikal penjireden seretdi.
Dawudyň Rebbiň huzurynda bökjekläp tans edişini görüp, ol öz ýanyndan Dawuda
göwnüýetmezçilik bilen seretdi.

Olar Rebbiň sandygyny getirip, Dawudyň niýetläp guran çadyrynyň içinde goýdular. Soňra
Dawut Rebbiň huzurynda ýakma hem salamatlyk gurbanlyklaryny berdi. Ol ýakma hem
salamatlyk gurbanlyklaryny berip bolandan soň, Rebbiň adyndan halka ak pata berdi. Ol aýal-
erkek diýmän, ähli ysraýyllara bir bölek çörek, bir bölek et hem kişmiş paýlady.

Ysraýyl Hudaýy Rebbe dileg etmek, Oňa öwgi aýdyp, Ony şöhratlandyrmak üçin, ol lewileriň
käbirini Rebbiň sandygynyň önünde hyzmat etmäge belledi. Asaf – başlyk, Zakarýa onuň
kömekçisi boldy, Ýegiýel, Şemiramot, Ýehiýel, Matytýa, Eliýap, Benaýa, Obededom hem-de
Ýegiýel – arfa hem lira, Asaf – kimwal çalmalydylar. Ruhanylar Benaýa bilen Ýahazyýal bolsa
Rebbiň Äht sandygynyň önünde hemişe surnaý çalmalydylar.

Dawut şol gün Rebbe öwgi aýdymalaryny aýtmagy Asaf bilen onuň garyndaşlaryna tabşyrdy.

Rebbe şükür ediň we Oňa ybadat ediň,
halklar arasynda Onuň işlerini jar ediň. Rebbe nagma aýt, eý, tutuş ýer ýüzi!
Onuň halas edýändigini günsaýyn buşlaň!
Milletlere yglan ediň şan-şöhratyny,
ähli halklara – gudratly işlerini.
Çünki Reb beýik, Ol belent sena mynasyp,
biziň seždämize diňe Ol laýyk.

Ol milletleriň hudaýlaryndan has wehimlidir.

Halklaryň bar hudaýlary ýöne bir butdur,

emma gökleri Reb ýaradandyr. eý, ýer ýüzündäkiler, Onuň önünde titräň.

Berk berkarar edildi dünýä,

ol sarsmaz asla.

Goý, gökler begensin,

ýer hem şatlansyn.

Milletler: «Reb – Patyşa!» diýsin. Rebbe şükür ediň, çünki Ol ýagşy,

Onuň söýgüsi baky. Rebbiň Äht sandygynyň önünde her gün hyzmat etsinler diýip, Dawut Asafy, onuň doganlaryny hem-de Obededomy altmyş sekiz sany dogany bilen goýdy.

Ýedutunyň ogly Obededomy Hosa bilen derwezaban edip goýdy. Ruhany Sadogy hem-de onuň ruhany garyndaşlaryny Gibgondaky seždegähdäki Rebbiň çadyrynyň önünde goýdy. Soňra ähli halk öýli-öýüne dargady. Dawut hem öz hojalygyna ak pata bermek üçin öýüne gitdi.

Dawut öz maşgalasyna pata bermek üçin gaýdyp gelýärkä, Şawulyň gyzy Mikal önünden çykyp, oňa şeýle diýdi: «Bir bolgusyzyň utançsyzlyk bilen ýalaňaçlanyşy ýaly, öz emeldarlarynyň gyrnaklarynyň önünde ýarym-ýalaňaçlanyp, gör, bu gün ysraýyl patyşasy özüne nähili hormat gazandy!» Dawut Mikala şeýle diýdi: «Bu seniň ataňyň hem onuň nesliniň ýerine meni saýlan, meni Öz halky Ysraýyla hökümdar eden Rebbiň huzurynda boldy. Hawa, men Rebbiň huzurynda tans etjek. Men özümi öňküdenem has kiçeldip, mertebämi peseltjek. Emma seniň diýýän gyrnaklaryň meni şöhrata beslärler».

Şawulyň gyzy Mikal dünýäden perzentsiz ötdi.

Dawut öz köşgünde ornaşandan soň, Natan pygambere: «Seret, men-ä kedr agajyndan gurlan köşkde ýaşaýaryn, Rebbiň Äht sandygy bolsa çadyrda dur» diýdi. Natan Dawuda: «Islän zadyňy ediber, sebäbi Hudaý seniň bilendir» diýdi. Emma hut şol gije Natana Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Bar, gulum Dawuda Reb şeýle diýýär diý: „Maňa mesgen tutar ýaly öýi sen gurmaly dälşiň. Men ysraýyl halkyny Müsürden alyp çykan günümden bäri öýde mesgen tutmadym; çadyrymy ondan-oňa göçürüp ýaşap ýördüm. Tutuş Ysraýyl bilen bolan ýerlerimiň ählisinde Öz halkyma baştutanlyk etmegi buýran Ysraýyl serdarlarynyň hiç birinden näme üçin Maňa kedr agajyndan öý gurmadyklaryny soramadym“. Indi sen Meniň gulum Dawuda Hökmürowan Reb ýene-de şeýle diýýär diý: „Men seni meýdanda goýun bakyp ýören ýeriňden alyp, Öz halkym Ysraýylyň hökümdary etdim. Nirä gitseň ýanyňda boldum, önündäki ähli duşmanlaryňy gyryp taşladym. Indi bolsa ýer ýüzündäki beýik adamlaryň ady kimin seniň adyňy belende göterjek. Öz halkym Ysraýyl üçin bir ýer taýýynlap, olary şol ýerde ýerleşdirjek. Şeýdip, olar öz ýerlerinde ýaşarlar. Mundan beýläk olaryň rahatlygy bozulmaz. Halkym Ysraýyla serdarlar

bellän döwrümden bäri sütem edişleri ýaly, betgylyk adamlar indi olara sütem etmezler. Men ähli duşmanlaryňy boýun egdirerin. Men-Reb seniň üçin bir öý bina etjekdigimi jar edýärim. Peýmanyň dolup, ata-babalaryňa gowşanyňda, ýeriňe öz ogluňy, öz biliňden önen zürýadyňy tagta çykaryp, onuň patyşalygyny kuwwatlandyrarın. Meniň üçin öýi ol gurar, Men onuň şalyk tagtyny baky berkarar ederin. Men oňa Ata boların, ol bolsa Maňa ogul bolar. Senden öň bolan Şawuly mahrum edişim ýaly, ony Öz sadyk söýgimden mahrum etmerin. Men ony Öz öýümde hem-de şalygymda baky goýarın. Şalyk tagty baky dowam eder“». Şu sözleriň hem-de aýanlyklaryň ählisini Natan Dawuda gürrüň berdi.

Soňra Dawut gelip, Rebbiň huzurynda oturdy-da, şeýle diýdi: «Ýa Hökmürowan Reb, men kim, meni şeýle derejä ýetirer ýaly meniň maşgalam kim? Ýa Hökmürowan Reb, bu zatlary hem az görýän ýaly, Sen Öz guluň nesliniň geljegi hakynda hem söz berdiň. Ýa Hökmürowan Reb, Sen ynsanlar bilen adatça şeýle iş salyşýaňmy?! Men Saňa başga näme diýip bilerin?! Ýa Hökmürowan Reb, Sen Öz guluňy tanaýarsyň ahyryn! Öz sözüňiň hatyrasyna, Öz göwün islegiňe görä bu beýik işi edip, guluňa bildirdiň. Eý, Hökmürowan Reb, Sen beýiksiň! Saňa taý geljek ýokdur, Senden başga Hudaý ýok! Muny öz gulaklarymyz bilen eşitdik. Ýer ýüzünde Seniň halkyň Ysraýyla taý geljek halk barmyka?! Öz halkym bolsun diýip, Sen ony Müsür gulçulygyndan halas etdiň, beýik hem aýylganç işler bilen Öz adyňy şöhrata beslemek üçin beýleki milletleri we olaryň hudaýlaryny olaryň öňünden kowup çykardyň. Hemişelik Öz halkym bolsun diýip, halkyň Ysraýyly Özüň üçin ebedi halk etdiň. Ýa Reb, Sen olaryň Hudaýy bolduň. Indi bolsa, Sen, ýa Hudaýymyz Reb, Öz guluň hem onuň nesli hakda aýdan sözüňi ebedi sakla-da, diýşiň ýaly et! Goý, ynsanlar „Hökmürowan Reb Ysraýylyň Hudaýydyr“ diýip, Seniň adyňy ebedilik belende götersinler. Guluň Dawudyň nesli Seniň öňünde kuwwatlansyn. „Sebäbi, eý, Ysraýyl Hudaýy Hökmürowan Reb, Seniň nesliňi baky berkarar ederin“ diýip, guluňa Özüň aýan etdiň. Şoňa görä-de, guluň Saňa ýüzlenip, şu dilegi okamaga milt etdi. Ýa Hökmürowan Reb, Sen Hudaýsyň, Seniň sözleriň hakdyr. Şu ýagşylyklary guluňa Sen wada etdiň. Öz huzuryňda ebedi galsyn diýip, guluňyň nesline pata bermek, goý, Saňa hoş görüsin! Sebäbi, ýa Hökmürowan Reb, muny Özüň söz berdiň. Seniň pataň bilen, goý, guluňyň nesli baky pataly bolsun!»

Hudaý rebbime şeýle sözledi:

«Duşmanlaryňy aýak astyna salýançaňam,

Meniň sagymda otur».

Reb Siondan uzadar şalyk hasaňy,

duşmanlaryňa ýöret sen öz hökümiňi.

Söweş günüňde gerçekleriň
mukaddes şöhrata beslenip, meýletin bolar,
ýaşlygyň säher çygy deý dolanyp geler.
Reb ant içdi, Ol ondan dänmez:
«Mäliksadyk derejesindäki
müdimilik ruhanysyň sen».
Taňry seniň tarapdaryňdyr:
Ol gazaba münen gününde
şalary kül-peýekun eder.
Reb milletlere höküm çykarar,
olaryň ýurduny läşlerinden doldurar.
Ol tutuş ýeriň ýüzünde
baştutanlary kül-peýekun eder.
Sen bolsa ýoldaky çeşmeden içip,
öz başyňy belent tutarsyň.

Zebur 109:1-7

Şeýdip, Dawut tutuş Ysraýyla patyşalyk edýärdi. Ol tutuş halkyny adyllyk hem hakykat bilen dolandyryýardy. Seruýanyň ogly Ýowap onuň goşunbaşysydy; Ahyludyň ogly Ýehoşapat – baş emeldardy, Ahytubyň ogly Sadok bilen Abýataryň ogly Ahymelek – ruhanydylar, Seraýa – kätipdi, Ýehoýadanyň ogly Benaýa – keretler bilen peletleriň baştutanydy, Dawudyň ogullary bolsa ruhanydylar.

Dawut: «Ýonatanyň hatyrasy üçin ýagşylyk ederim ýaly, Şawulyň neslinden galan barmyka?» diýip sorady. Şawulyň neslinden Siba atly bir hyzmatkär bardy. Ony Dawudyň ýanyna çagyrdylar. Patyşa ondan: «Sen Sibamy?» diýip sorady. Siba: «Hawa, men şol guluň» diýip jogap berdi. Patyşa ondan: «Şawulyň neslinden aman galan barmy? Hudaýyň hatyrasyna men oňa wepalylyk görkezjek» diýip sorady. Siba: «Ýonatanyň iki aýagy-da agsak bir ogly bar» diýip jogap berdi. Patyşa ondan: «Ol niredede?» diýip sorady. Siba: «Ol Lodebarda, Emiýeliň ogly Makyryň öýünde» diýip jogap berdi. Dawut patyşa Ýonatanyň ogluny Lodebardan, Emiýeliň ogly Makyryň öýünden getirtti. Ýonatanyň ogly, Şawulyň agtygy Mepiboşet Dawudyň ýanyna geldi. Ol ýere ýüzin düşüp, patyşa tagzym etdi. Dawut: «Mepiboşet!» diýdi. Ol: «Hawa, men şol guluň!» diýip jogap berdi. Dawut oňa: «Gorkma, kakaň Ýonatanyň hatyrasyna men saňa ýagşylyk etjek. Ataň Şawulyň ähli ýerlerini saňa gaýtaryp berjek. Sen hemişe meniň saçağymdan naharlanarsyň» diýdi. Mepiboşet oňa tagzym edip: «Men guluň öli bir it ahyryn,

näme üçin sen maňa ýagşylyk edýäň?» diýdi. Soňra patyşa Şawulyň hyzmatkäri Sibany çagyryp, oňa: «Şawula hem onuň nesline degişli bolan zatlaryň ählisini jenabyňyň agtygyna berendirin. Sen ogullaryň we hyzmatkärleriň bilen ýeri onuň üçin bejerip, hasylyny ýygnarsyň, şonda ol jenabyňyň agtygynyň harajady bolar, emma jenabyňyň agtygy Mepiboşet hemişe meniň saçagyndan naharlanar» diýdi.

Sibanyň on baş ogly bilen ýigrimi hyzmatkäri bardy. Siba Dawut patyşa: «Şa hezretleriniň men guluna emr eden zatlarynyň ählisi berjaý ediler» diýdi.

Mepiboşet edil Dawudyň öz ogullarynyň biri ýaly onuň saçagyndan naharlanýardy. Mepiboşediň Mika atly ýaşajyk bir ogly bardy. Sibanyň öýünde ýaşaýanlaryň ählisi indi Mepiboşediň hyzmatkärleri boldular. Mepiboşet Iýerusalimde ýaşaýardy, sebäbi ol hemişe patyşanyň saçagyndan naharlanýardy. Onuň iki aýagy-da agsakdy.

Ýaz paslynda, patyşalaryň ýörişe gidýän döwri Dawut öz nökerlerini, ähli ysraýyl goşunyň Ýowabyň ýolbaşçylygy astynda söweşe ýollady. Olar ammonlary kül-peýekun etdiler, Raba galasyny gabawa aldylar. Emma Dawut Iýerusalimde galypdy.

Bir gün agşamara Dawut düşeginden turup, köşgüň üçegine çykdy-da, gezim etmäge başlady. Şol wagt suwa düşüniş duran bir aýala onuň gözi düşdi. Aýal diýseň görmegeýdi. Aýalyň kimdigini bilmek islän Dawut onuň ýanyna adam iberdi. Iberilen gidip gelip, onuň Eligamyň gyzy, het halkyndan bolan Uryýanyň aýaly Batşebadygyny Dawuda habar berdi. Dawut adamlaryna aýaly getirmegi buýurdy. Aýal Dawudyň ýanyna geldi. Dawut aýbaşydan ýaňy arassalanan Batşeba bilen ýatdy. Soňra aýal öýüne gaýtdy. Aýal göwreli boldy we Dawuda: «Men göwreli» diýip habar ýollady.

«Het halkyndan bolan Uryýany meniň ýanyma iber» diýip, Dawut Ýowaba habar etdi. Ýowap Uryýany Dawudyň ýanyna iberdi. Uryýa ýanyna gelende, Dawut ondan Ýowabyň we goşunyň hal-ýagdaýy, urşuň gidişi hakda soraşdyrdy. Soňra ol Uryýa: «Öýüňe bar-da, dynjyňy al» diýdi. Uryýa patyşanyň köşgünden çykanda, onuň zyndan patyşanyň sowgadyny hem äkitdiler. Emma Uryýa öz jenabyňyň ähli nökerleri bilen bile şa köşgüniň gapysynda ýatdy; öýüne gitmedi. Onuň öz öýüne gitmändigini Dawuda habar berenlerinde, ol Uryýadan: «Sen ýaňyja ýoldan geldiň. Näme üçin öýüňe gitmediň?» diýip sorady. Uryýa Dawuda: «Äht sandygy bilen ysraýyllardyr ýahudalar çadyrdakalar, jenabym Ýowapdyr onuň nökerleri meýdandakalar, men iýip-içmek we aýalym bilen ýatmak üçin öýüme gideýinmi? Seniň ömrüňden hem janyňdan ant içýärim, men beýle iş edip bilmerin» diýdi. Dawut Uryýa: «Bu günem şu ýerde bol, ertir men seni zyňa ugradaryn» diýdi. Şunlukda, Uryýa ol gün hem Iýerusalimde galdy. Ertesi gün Dawut ony çagyryp, iýdirip-içirip serhoş etdi. Agşam Uryýa ýene-de öz öýüne gitmän, jenabyňyň nökerleri bilen bile öňki ýatýan ýerine gitdi. Ertesi irden Dawut Ýowaba hat ýazyp,

Uryýadan iberdi. Dawut hatynda şeýle ýazdy: «Uryýany söweşiň iň gazaply gidýän ýerinde goý-da, onuň ýanyndan aýryl. Goý, ol ýaralanyp ölsün». Ýowap galany gabaw astynda saklap, gowy synlansoň, gaýduwsyz adamlaryň bar ýerini bilýärdi. Ol Uryýany şol ýerde goýdy. Galanyň adamlary çykyp, Ýowap bilen söweşmäge başladylar. Dawudyň nökerlerinden birnäçesi öldi. Öldürilenleriň arasynda het halkyndan bolan Uryýa-da bardy. Ýowap adam iberip, söweş baradaky maglumatlaryň ählisini Dawuda ýetirdi. Ol çapara şeýle diýdi: «Söweş hakyndaky habarlaryň ählisini patyşa gürrüň berip bolanyňdan soň, patyşa gazaba münüp: „Näme üçin gala beýle golaý bardyňyz? Olaryň sizi diwaryň üstünden oka tutjakdyklaryny bilmeýärmidiňiz näme? Ýerubagalyň ogly Abymelegi bir aýalyň öldürendigini bilmeýärmidiňiz? Tebezde ol aýal diwaryň üstünden oňa degirmen daşyny zyňyp öldürmänmidi? Näme üçin diwara gaty golaý bardyňyz?“ diýäýse, şol wagt: „Siziň het halkyndan bolan guluňyz Uryýa hem öldi“ diýersiň».

Çapar gidip, Ýowabyň tabşyranlarynyň ählisini Dawuda gürrüň berdi. Ol Dawuda şeýle gürrüň berdi: «Duşmanyň güýji biziňkiden agdyk eken. Olar biziň garşymyza meýdana çykdylar, emma biz derwezäniň agzyna çenli olaryň yzlaryndan kowduk. Şonda ýaýçylar diwaryň üstünden seniň adamlaryňy oka tutdular; olaryň arasynda ölenleri hem boldy. Het halkyndan bolan guluňyz Uryýa hem şonda öldi». Dawut çapara: «Ýowaba aýt, goý, bu iş üçin ol köp alada galmasyn; gylyç kä oňa deger, kä muňa. Galanyň üstüne hüjümi güýçlendirsinlerde, ony ýumursynlar. Şu sözler bilen ony ruhlandyr» diýdi.

Uryýanyň aýaly adamsynyň ölendigini eşidip, onuň ýasyny tutdy. Ýas gutarandan soň, Dawut adam iberip, ol aýaly köşgüne getirtedi. Şeýdip, ol Dawudyň aýaly boldy. Ondan Dawudyň bir ogly boldy.

Ýöne Dawudyň eden bu işi Rebbiň nazarynda nejislikdi.

Reb Dawudyň ýanyna Natan pygamberi iberdi. Ol Dawudyň ýanyna baryp, oňa şeýle diýdi: «Galalaryň birinde birisi baý, beýlekisi garyp bolan iki sany adam ýaşapdyr. Baýyň süri-süri goýnudyр sygry bolupdyр. Garybyň bolsa bar baýlygy ýeke-täk guzuýygy eken. Ol ony satyn alyp, öz ýanynda çagalary bilen bile ulaldypdyр. Ol öz eýesi bilen bir tabakdan iýip, bir käsedden suw içipdir. Garyp ony öz gujagynda ýatyrýan eken. Ol oňa edil öz gyzy ýaly seredipdir. Günlerde bir gün ýaňky baý adamyň öýüne myhman gelipdir. Myhman üçin öz goýunlaryndan ýa-da sygyrlaryndan alyp soýmaga onuň gözi gyýman, hälki garybyň guzusyny alyp, şondan nahar taýýarlapdyр». Baýa juda gahary gelip, Dawut Natana: «Rebden ant içýäriň, bu adamyň başy ölümlidir. Şeýle edendigi hem rehimsizligi üçin, ol guzyny dört esse edip gaýtarar» diýdi. Natan Dawuda şeýle diýdi: «Şol adam – sen! Ysraýyl Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Seni Ysraýyla patyşalyga saýlanam, Şawulyň elinden halas edenem Men. Men saňa hojalygynyň hojalygyny berdim, aýallaryny gujagyňa saldym. Saňa ysraýyl bilen ýahuda

halkyny hem berdim. Bulary az gören bolsaň, onda ýene-de köp zatlary bererdim. Näme üçin sen Men-Rebbiň ýigrenýän işlerini etmek bilen, Meniň sözümi äsgermediň? Het halkyndan bolan Uryýany söweşde gylyçdan geçirdip, onuň aýalyny özüňe aýal edindiň. Ony ammonlaryň gylyjy bilen öldürdiň. Mundan beýläk gylyç müdimilik seniň nesliňiň depesinden düşmez. Sebäbi sen Meni äsgermediň we het halkyndan bolan Uryýanyň aýalyny özüňe aýal edindiň“». Reb şeýle diýýär: «Saňa erbetligi öz öýüňden dörederin. Aýallaryňy öz gözüňiň alnynda eliňden alyp, ýakynyňa bererin. Ol ýakynyň gündiziň günortany aýallaryň bilen ýatar. Sen bu işi gizlin etdiň, emma Men muny tutuş Ysraýylyň gözüniň alnynda, gündiziň günortany ederin». Dawut Natana: «Men Rebbiň öňünde günä gazandym» diýdi. Natan Dawuda: «Reb seniň günäni geçdi; sen ölmersiň.

Eý, Hudaý, maňa rehim-şepagat eýle,
Öz sadyk söýgiňiň hatyrasyna;
Öz merhemetiňiň köplüğine görä,
Sen öçür meniň etmişlerimi.
Sen meni bütinleý ýuw ýazygymdan
hem-de tämizle meni günämden.
Çünki günälerimi boýun alýaryn,
günäm elmydama meniň öňümde.
Saňa, diňe Saňa garşy men günä etdim,
Seniň nazaryňda ýamanlyk etdim;
şoňa görä, Seniň sözleriň dogry,
çykaran hökümiňde Sen adalatly.
Hakyky, men günäli dünýä inelim bäre,
günäli men enem göwresinde galalym bäre.
Ine, Sen hakykat isleýärsiň ýürekde,
danalygy öwredýärsiň meniň içimde. Eý, Hudaý, mende päk ýürek ýarat
we içimdäki hakykat ruhuny özgert.
Sen Öz huzuryňdan meni taşlama,
menden Mukaddes Ruhuny alma.
Öz halas edişiňiň şatlygyny Sen maňa gaýtar,
yhlasly ruh berip, maňa söýget bol.
Şonda Seniň ýollaryňy bitabynlara öwrederin men,
günäkärler hem Saňa öwrüler.

Eý, Hudaý, meni halas eýleýän Hudaý!
Döken ganymyň günäsinden Sen meni gutar,
dilim Saňa – Halasgärime nagmalar aýdar.
Ýa Taňry, aç Sen meniň agzymy,
meniň dilim Saňa alkyşlar aýtsyn.
Sen gurbanlyk islänok, ýogsa bererdim,
ýakma gurbanlyklary bersem-de, razy bolmarsyň.
Synyk ruh – Hudaýyň göwnünden turýan gurbanlyk;
eý, Hudaý, synyk, ökünçli ruhy
Sen kemsitmersiň.

Zebur 50:3-21

Dawut Natana: «Men Rebbiň önünde günä gazandym» diýdi. Natan Dawuda: «Reb seniň günäni geçdi; sen ölmersiň. Ýöne bu işi etmek bilen, sen Rebbi doly äsgermezlik etdiň, şol sebäpli senden doguljak çaga öler» diýdi. Şondan soň Natan öýüne gitdi.

Reb Dawudyň Uryýanyň aýalyndan doglan ogluny urdy; çaga agyr keselledi. Dawut çaga üçin Hudaýa ýalbardy, agyz bekledi, otagyna girip, bütin gijeler ýanyny ýere berip ýatdy. Köşgüň ýaşululary gelip, ony ýerden galdyrmak islediler. Emma ol ne ýerinden turdy, ne-de olar bilen bile nahar iýdi. Ýedinji gün diýlende, çaga ýogaldy. Dawudyň adamlary bu hakda oňa habar bermekden gorkdular. Olar: «Çaga heniz dirikä, ol biziň gepimize gulak asmady. Indi çaganyň ölendigini biz oňa nähili aýdarys? Özüne bir zat eder» diýip oýlandylar. Ýöne Dawut adamlarynyň arasynda bir hyşy-wyşynyň bardygyny görüp, çaganyň ýogalandygyna düşündi. Ol adamlaryna: «Çaga ýogaldymy?» diýdi. Olar: «Hawa, ýogaldy» diýdiler.

Dawut ýerinden galdy, ýuwundy, üstüne atyr sepdi we geýimlerini çalşyrdy. Soňra Rebbiň öýüne gidip ybadat etdi. Soň öýüne gaýdyp geldi we naharlanjakdygyny aýtdy. Önünde nahar goýdular, ol naharlandy. Adamlary oňa: «Çaga dirikä, agyz beklediň we agladyň. Ol ýogalandan soň bolsa, turup naharlandyň. Bu näme etdigiň boldy?» diýdiler. Dawut: «Çaga dirikä, agyz bekledim, agladym. Sebäbi men: „Kim bilýär, belki, Reb maňa rehim eder, çaga gutular“ diýip oýlanypdym. Emma ol ýogalansoň, men näme üçin agyz bekläýin? Men ony yzyna getirip bilerinmi? Men onuň ýanyna giderin welin, ol indi meniň ýanyma gelmez» diýip jogap berdi.

Dawut aýaly Batşeba göwünlik berdi we onuň bilen ýatdy. Batşeba bir ogul dogurdy; Dawut onuň adyna Süleýman dakdy. Reb çagany söýdi we Rebbiň hatyrasy üçin, bu çaganyň adyna Ýedidýa dakylmaladygy hakda Natan pygamberiň üsti bilen habar iberdi.

Eý, Hudaýym, meniň Patyşam! Men Seni beýgelderin,
 Seniň adyňa ebedi we baky alkyş aýdaryn.
Saňa her gün alkyş aýdaryn,
 adyňy ebedi we baky şöhratlandyrarın.
Reb beýik, Ol çensiz öwgä mynasyp,
 Onuň beýikligi ynsan aňyna sygmaz.
Seniň işleriň nesilerboýy taryp ediler,
 Seniň gudratly işleriň hem yglan ediler.
Seniň belentligiňiň şanly şöwketi,
 ajaýyp işleriň barada men oýlanarın.
Olar haýbatly işleriň gudratyndan gürrüň bererler,
 men hem Seniň beýikdigiňi yglan ederin.
Seniň bolelin ýagşylygyň dabarasyny beýan ederler,
 Seniň dogrulygyň barada nagma aýdarlar.
Reb merhemetli hem rehimli,
 giň göwünli, sadyk söýgä baýdyr.
Reb hemmeler üçin ýagşydyr,
 Ol ähli ýaradanlaryna merhemet edýär.
Ýa Reb, ähli işleriň Saňa şükür ederler,
 ähli sadyklaryň Saňa alkyş aýdarlar.
Seniň şalygyňyň şanly şöwketini,
 gudratly işleriňi ynsanlara bildirmek üçin,
olar Seniň şalygyňyň şöhratyny aýdarlar,
 Seniň gudratyňdan gürrüň bererler.
Seniň şalygyň – müdimi şalyk,
 hökümdarlygyň – nesillerboýy.
Reb ähli sözlerinde wepadar,
 Ol ähli işlerinde rehimdar.
Reb söýgetleýär ähli ýykylanlary,
 Ol dikeldýär ähli бүкүленleri.
Hemmäniň gözleri Saňa umyt bilen garaýar,
 Sen öz wagtynda olaryň ryskyny berýärsiň.
Sen eliňi açýarsyň,

ähli jandarlara islän zadyny berýärsiň.
Reb ähli ýollarynda dogrudyr,
Ol ähli işlerinde rehim-şepagatlydyr.
Reb Özüni çagyryanlaryň hemmesine,
Özüni çyndan çagyryanlaryň hemmesine ýakyndyr.
Ol Özünden gorkýanlary myradyna ýetirýär,
olaryň nalyşyny eşidýär we halas edýär.
Reb Özüni söýýänleriň ählisini goraýar,
emma erbetleriň baryny Ol heläk eder.
Meniň agzym Rebbe öwgüler aýdar,
janly-jandarlaryň bary asyrlarboýy
mukaddes adyna alkyşlar aýdar!

Zebur 144:1-21

Aradan esli wagt geçdi. Dawudyň ogly Abşalomyň Tamar atly bir owadan uýasy bardy. Dawudyň başga bir ogly Amnon oňa aşyk boldy. Öz enebaşga uýasy Tamara bolan yşk heserinden ýaña gussa çekip, ol keselledi. Ol boý gyz bolansoň, oňa bir zat etmek Amnona kyn bolup görünýärdi. Ýöne Amnonyň Ýonadap diýen bir dosty bardy. Ýonadap Dawudyň dogany Şimganyň ogludy. Ol juda mekir adamdy. Ýonadap Amnona: «Eý, şazada, gün-günden halyň perişan bolup barýar-la! Belki, munuň sebäbini maňa aýdarsyň?!» diýdi. Amnon oňa: «Doganym Abşalomyň uýasy Tamara aşyk boldum» diýdi. Ýonadap oňa: «Kesellän bol-da, düşegine geçip ýat. Kakaň halyňy soramaga gelende, oňa: „Uýam Tamar gelip, meni naharlasyn. Ol öz ýanymda nahar taýýarlasyn. Onuň öz ýanymda nahar taýýarlanyny göräýeýin hem-de nahary onuň öz elinden iýäýeýin“ diýip aýt» diýdi. Şunlukda, Amnon kesellän kişi bolup, düşegine geçip ýatdy. Patyşa halyny soramaga gelende, ol: «Uýam Tamar gelip, ýanymda tagamly kökeler bişirip bersedi, men onuň öz elinden iýsedim» diýdi.

Dawut: «Dogany Amnonyň öýüne barsyn-da, oňa nahar taýýarlasyn» diýip, Tamaryň yzyndan adam iberdi. Tamar doganynyň öýüne bardy. Amnon düşekde ýatyrdy. Tamar hamyr ýugrup, ony ýaýdy, doganynyň ýanynda tagamly kökeler bişirdi. Kökeleri tabaga saldy-da, getirip, onuň önünde goýdy, ýöne ol iýmedi. Amnon: «Ýanymdakylaryň ählisi çyksyn» diýdi. Hemmeler onuň ýanyndan çykdylar. Şonda Amnon Tamara: «Kökeleri ýatjak jaýyma elt, men ony öz eliňden iýjek» diýdi. Tamar bişiren tagamly kökelerini dogany Amnonyň ýatjak jaýyna alyp bardy. Tamar kökeleri onuň ýanyna alyp gelende, Amnon oňa ýapysyp: «Uýam, gel, bile ýataly-la!» diýdi. Tamar oňa şeýle diýdi: «Ýok, dogan, namysyma degme! Ysraýylda munuň ýaly zat görlen

däldir. Beýle nejis iş etme! Beýle masgaraçylykdan soň men nirä giderin?! Senem Ysraýylyň binamyslarynyň biri bolup galarsyň. Gowusy, git-de, patyşa bilen gepleş. Ol meni senden gaýgyrmaz». Ýöne Amnon oňa gulak asmagam islemän, ondan güýçli bolansoň, ony zorlady. Şondan soň onda Tamara bolan güýçli ýigrenç döredi. Bu ýigrenç onuň öňki yşk heserinden-de has güýçlüdi. Amnon oňa: «Çyk!» diýdi. Emma Tamar: «Ýok, dogan, kowmak bilen maňa edýän bu ýamanlygyň öňki eden ýamanlygyňdan hem uludyr» diýdi. Emma Amnon oňa gulak asmady. Ol hyzmatkär ýigidini çagyryp: «Şu aýaly öýden çykar-da, gapyny ýap» diýdi. Hyzmatkär ony öýden çykaryp, gapyny ýapdy. (Tamaryň egninde ýeňli uzyn köýnegi bardy. Ir döwürlerde şalaryň ýetişen gyzlary şeýle geýner ekenler.) Tamar başyndan kül sowrup, egnindäki köýneginiň ýakasyny ýyrtdy. Elleri bilen başyny tutup, ýolboýy möňňürüp aglap gitdi.

Dogany Abşalom oňa: «Saňa doganyň Amnon el urdumy? Häzirlikçe sesiňi çykarma, uýam, ol seniň doganyň. Munuň üçin özüňi horlama» diýdi. Şeýdip, Tamar dogany Abşalomyň öýünde ýalňyz ýaşaberdi.

Bolan işi eşidende, Dawut patyşanyň juda gahary geldi. Uýasynyň namysyna degendigi üçin, Abşalom Amnony ýigrenýärdi. Ýöne ol Amnona ýagşydan-ýamandan hiç zat diýenokdy.

Iki ýyldan soň Abşalom Efraýyma golaý bolan Bagalhasorda goýun gyrkdyrýardy. Ol patyşanyň ähli ogullaryny şol ýere çagyrdy. Abşalom patyşanyň ýanyna gelip: «Guluň häzir goýun gyrkdyrýar. Özüňiz hem-de adamlaryňyz men guluň bilen bile gidäýseňiz» diýdi. Emma patyşa oňa: «Ýok, oglum, hemmämiz gitmäli; biz saňa ýük bolarys» diýdi. Abşalom hernäçe ýalbarsa-da, Dawut gitmäge razy bolmady, ýöne oňa ak pata berdi. Abşalom oňa: «Bolmasa, doganym Amnon gidäýsin» diýdi. Patyşa oňa: «Näme üçin ol seniň bilen gitmeli?» diýip sorady. Emma Abşalom ýalbaryp, Amnony we beýleki ähli ogullaryny özi bilen ibermäge patyşany razy etdi. Abşalom hyzmatkärlerine şeýle buýruk berdi: «Serediň, Amnon şerapdan serhoş bolanda, men: „Amnony uruň“ diýerin. Şonda siz ony öldürersiňiz. Gorkmaň. Size muny men buýurýandyryn. Gorkmaň, mert boluň!» Abşalomyň adamlary Amnony buýrulyşy ýaly etdiler. Şanyň beýleki ogullary bolsa öz gatylaryna münüp gaçdylar.

Olar entek ýoldakalar, Dawuda: «Abşalom seniň ogullaryňyň ýekesini-de goýman, baryny öldüripdir» diýip habar berdiler. Patyşa turup, ýakasyny ýyrtyp, ýer bagyrtlady. Onuň ýanyndaky adamlary-da ýakalaryny ýyrtdylar. Emma Dawudyň dogany Şimganyň ogly Ýonadap: «Şa hezretleri: „Ogullarymyň baryndan dyndarypdyrlar“ diýip pikir etmesin. Öldürilen diňe Amnon. Bu Amnonyň öz uýasy Tamaryň namysyna degen gününden bäri Abşalomyň ýüregine düwen niýetidi. Şoňa görä, goý, şa hezretleri ogullarynyň ählisi ölen ýaly bolup, özüni horlap oturmasyn. Diňe Amnon öldi» diýdi.

Abşalom gaçyp gidipdi. Dag tarapdaky Horonaýym ýolundan bir topar adamyň gelýändigine gözegçi nökeriň gözi düşdi. Ýonadap patyşa: «Hanha, seret, guluňyň aýdyşy ýaly, ogullaryň gelýär» diýip, sözünü soňlap-soňlamanka, şanyň ogullary gelip ýetdiler. Olar ses edip aglaşdylar. Patyşa bilen onuň adamlary-da gözýaş döküp aglaşdylar.

Abşalom gaçyp, Geşur patyşasy Emihudyň ogly Talmaýyň ýanyna gitdi. Dawut bolsa uzak wagtlap oglunyň ýasyny tutdy.

Geşura gaçyp baran Abşalom ol ýerde üç ýyl ýaşady. Amnonyň ölüminden soň, köp wagtyň geçmegi bilen Dawut patyşa köşeşdi, ol indi Abşalomy yzarlamak hem bolmady.

Patyşanyň Abşalom hakda pikir etmesini goýup bilmeýändigine Seruýanyň ogly Ýowap göz ýetirdi. Ýowap Tekowa galasyna adam iberip, ol ýerden bir dana aýaly getirtti. Ýowap aýala: «Ýas lybasyna girersiň-de, ýas tutýan kişi bolarsyň; atyr sepinmersiň, özüňi esli wagtdan bäri bir merhumyň ýasyny tutýan ýaly alyp bararsyň; patyşanyň ýanyna baryp, meniň diýenlerimi oňa aýdarsyň» diýip, aýtmaly sözlerini onuň agzyna salyp berdi.

Tekowaly aýal patyşanyň huzuryna bardy-da, ýere ýüzin düşüp, oňa tagzym edip: «Kömek ediň, eý, şahym!» diýdi. Patyşa: «Näme boldy?» diýip sorady. Aýal şeýle diýdi: «Wah, men bir äri ölen dul aýal. Gyrnagynyňyzyň iki sany ogly bardy. Bir gün olar meýdanda uruşdylar. Ol ýerde olary aralamaga adam bolmansoň, biri beýlekisini urup öldürdi. Indi tutuş tire gyrnagynyza garşy çykyp: „Doganyňy öldüreni biziň elimize ber, onuň özüni-de öldürip, ondan doganyňyň ganyny aljak. Şeýdip, biz mirasdary-da öldürjek“ diýýärler. Şeýdip, olar ojağymyň galanja oduny-da söndürip, ýer ýüzünde adamymdan nam-nyşan galdyrmajak bolýarlar».

Patyşa aýala: «Bolýar, gidiber, men sen hakda perman bererin» diýdi. Tekowaly aýal patyşa ýüzlenip: «Eý, şa hezretleri, günäsi meniň hem-de atamyň nesliniň boýnuna. Goý, şa hem-de onuň tagty günäden azat bolsun» diýdi. Patyşa: «Eger biri bir zat diýäýse, meniň ýanyma alyp gel, hiç zat diýmez ýaly ederin» diýdi. Aýal: «Goý, şa hezretleri öz Hudaýy Rebden ant içsin we öldürileniň hossary mundan beýläk adam öldürmesin, meniň oglumam diri galsyn» diýdi.

Patyşa: «Rebden ant içýäriň, ogluňa barmagyny batyran adam bolmaz» diýdi. Aýal: «Ygtyýar etseňiz, şa hezretlerine gyrnagynyňyzyň bir sözi bar» diýdi. Patyşa: «Aýt!» diýdi. Aýal şeýle diýdi: «Onda näme üçin Hudaýyň halkyna garşy beýle işleri küýüňe getirýäň? Şanyň bu aýdýanlary onuň özüni ýazgarýar, sebäbi siz kowan adamyňyzy gaýtaryp getirmeýärsiňiz. Dökülip, topraga siňip giden suw ýaly, ählimiz dünýäden öteris. Ýöne Hudaý jany almaz. Ol kowlanlary Özünden uzaklaşdyrmazlygyň alajyny tapýar. Adamlar meni gorkuzansoň, şa hezretlerine şulary aýtmak üçin geldim. Men gyrnagynyň: „Patyşa ýetireýin, belki, ol gyrnagynyň dilegini bitirer, meni diňläň hem-de öz gyrnagyny we onuň ogluny Hudaýyň halkyna beren mülkünden mahrum etjek bolýanlaryň elinden halas eder, şa hezretleriniň sözi meni köşeşdirer“ diýip pikir

etdim. Sebäbi ol Hudaýyň perişdesi ýaly, ýagşyny-ýamany seljerýär. Goý, Hudaýyň Reb seniň bilen bolsun!» Patyşa aýala bakyp: «Bir zat sorajak, ýöne menden hiç zat ýaşyrma!» diýdi. Aýal: «Aýdyberiň, şa hezretleri!» diýdi. Patyşa: «Şu işlerde Ýowabyň eli-hä ýokdur-da?!» diýdi. Aýal: «Şa hezretleriniň ömri uzak bolsun! Patyşanyň aýdan zadýndan hiç kim saga-sola sowlup bilmez. Hut şa hezretleriniň aýdyşy ýaly, gyrnagyny Ýowap iberdi we aýtmaly sözleriniň ählisini gyrnagynyň agzyna ol salyp iberdi. Guluň Ýowap muny ýagdaýy üýtgetmek üçin etdi. Ýöne şa hezretleri Hudaýyň perişdesi ýaly danadyr; ol ýer ýüzünde bolup geçýän ähli işleri bilýär» diýip jogap berdi.

Şondan soň patyşa Ýowaba: «Bolýar, menrazy; bar, ýaş ýigidi – Abşalomy yzyna getir» diýdi. Ýowap ýere ýüzin düşüp tagzym etdi we patyşa alkyş aýtdy. Soňra ol patyşa: «Eý, şa hezretleri, öz islegini berjaý edendigiňize görä, siziň nazaryňyzda rehim-şepagat tapandygyny men guluňyz bilýär» diýdi. Şondan soň Ýowap Geşura gidip, Abşalomy Iýerusalime getirdi. Patyşa: «Goý, ol öz öýüne gitsin, meniň gözüme görünmesin» diýdi. Şeýdip, Abşalom patyşanyň gözüne görünmän, öz öýüne gitdi.

Görmegeýlikde Abşalom ýaly magtalýan adam tutuş Ysraýylda ýokdy. Depesinden dyrnagyna çenli onuň ýekeje-de kemi ýokdy. Saçyny gyrkyp, (kellesine agram salýandygy üçin, ol her ýylyň ahyrynda saçyny gyrkardy) şanyň terezisi bilen onuň saçynyň agramy çekilip görlende, ol baş ýüz mys gala ýeterdi. Abşalomyň üç ogly bilen Tamar atly bir gyzy bardy. Tamar juda görmegeý boý gyzdy.

Abşalom Iýerusalimde iki ýyl ýaşady, ýöne şu döwrüň içinde ol ýeke gezegem patyşanyň gözüne görünmedi. Ahyrsoňy Abşalom patyşanyň ýanyna ibermek üçin, Ýowaby öz ýanyna çagyrdy. Emma Ýowap gelmedi. Ol ikinji ýola onuň yzyndan adam iberdi, ýöne Ýowap bu gezek hem gelmedi. Şondan soň Abşalom hyzmatkärlerine: «Ine, Ýowabyň ekin meýdany meniňki bilen ýanaşyk; onuň ol ýerde arpasy bar. Gidiň-de, şony otlaň» diýdi. Hyzmatkärler gidip, onuň ekin meýdanyny otladylar. Ýowap Abşalomyň öýüne baryp, oňa: «Näme üçin hyzmatkärleriň meniň ekin meýdanymy otlapdyrlar?» diýdi. Abşalom oňa şeýle jogap berdi: «Gelsin diýip, yzyňdan adam iberdim. „Meni Geşurdan näme üçin getirdiň? Ol ýerden gaýtmadyk bolsam, mundan gowy bolardy“ diýip aýtdyrmak üçin, seni patyşanyň ýanyna iberjekdim. Men häzir patyşanyň ýanyna gideýin. Eger günäkär hasaplasa, onda, goý, ol meni öldüräýsin!» Şondan soň Ýowap patyşanyň ýanyna gidip, Abşalomyň sözlerini oňa ýetirdi. Patyşa Abşalomy çagyrdy. Ol patyşanyň huzuryna gelip, ýere ýüzin düşüp, oňa tagzym etdi. Patyşa Abşalomy ogşady.

Şondan soň Abşalom bir söweş arabasyny, atlary hem-de öz öňünden ýörär ýaly elli adam taýýarlady. Abşalom daň bilen turup, galanyň derwezesiniň golaýynda durardy. Eger kimdir

biri haýsydyr bir dawany çözmek üçin, patyşanyň huzuryna barmak islese, Abşalom ony ýanyňa çagyryp: «Haýsy galadan bolarsyň?» diýip sorardy. Gelen: «Guluň Ysraýylyň pylan tiresinden» diýerdi. Abşalom: «Sen mamla, aýdýanyň hak, ýöne şanyň ýanynda seni diňläre adam ýok» diýip jogap bererdi. Ol: «Ýurda diňe özüň serdar bolsadym! Men dawaly mesele bilen ýa-da başga bir iş bilen ýanyňa gelenleriň ählisiniň işine adalatly serederdim» diýerdi. Şeýle hem kimdir biri oňa tagzym etmek üçin golaýlaşmak islese, elini uzadyp ony bagryna basardy-da, ogşardy. Abşalom şanyň ýanyňa arz-şikaýat bilen gelen her bir ysraýylly bilen şeýle ederdi. Şeýdip, ol ysraýyl halkyna özüni aldyrdy.

Dört ýyldan soň Abşalom Dawut patyşa: «Rugsat berseň, Hebrona gidip, Rebbe eden kasamymy ýerine ýetireýin. Men guluň Siriýa ýurdunyň Geşur galasynda ýaşaýarkam, „Eger Reb meni Iýerusalime gaýtaryp eltse, men Oňa Hebronda sežde ederin“ diýip kasam edipdim» diýdi. Patyşa oňa: «Arkaýyn gidiber» diýdi. Şeýdip, ol Hebrona gitdi. Emma ol: «Şahdan edilen surnay sesini eşiden badyňyza: „Abşalom Hebronda patyşa boldy!“ diýip yglan edersiňiz» diýen habar bilen Ysraýylyň ähli tireleriniň arasyna gizlin çaparlar ýollady. Iýerusalimden çagyrylan iki ýüz adam hem Abşalom bilen bile gitdi. Olar bolan işlerden bihabar bolansoň, ak göwün bilen Abşalomyň yzyna düşdüler. Abşalom gurbanlyk berende, adam iberip, Dawudyň geňeşçisi giloly Ahytopeli çagyryp getirtti. Güýçli dildüwşük boldy. Abşalomyň daşyna üýşýänleriň sany barha artýardy.

Bir çapar gelip: «Ysraýyllaryň ýüregi Abşaloma baglanypdyr» diýip, Dawuda habar berdi. Dawut Iýerusalimde özi bilen bile bolan ähli adamlaryna: «Hany, boluň, gaçalyň! Ýogsam, bize Abşalomdan gutulma ýokdur. Howlukmasak, ol yzymyzdan ýetip, bizi tutar, başymyza bela getirer we galadakylary gilyçdan geçirer» diýdi. Patyşanyň adamlary oňa: «Şa hezretleri näme islese, siziň gullaryňyz şoňa razy» diýdiler. Şeýdip, patyşa tutuş maşgalasyny yzyna tirkäp, ýola çykdy. Ol on gyrnak aýalyny öýe seretmek üçin goýup gitdi. Patyşa ähli adamlaryny alyp, ýola düşdi. Olar galanyň çetinde saklandylar. Şanyň ähli adamlary onuň önünden geçdiler. Ähli keretler, peletler hem-de Gat galasyndan şanyň yzyna düşüp gaýdan alty ýüz adam onuň önünden geçdiler.

Patyşa gatly Ytaýa şeýle diýdi: «Sen näme üçin bizden galman gelýärsiň? Yzyňa gaýt-da, täze patyşa bilen boluber. Sebäbi sen ýurdundan kowlan gelmişeksiň. Seniň geleniň düýn dälmi, bu günem men seni özüme bilen bile sergezdan edeyinmi? Onsoňam nirä barýanymy özümem bilemok. Sen gaýt, ildeşleriňi-de özüň bilen äkit. Reb size merhemet etsin hem wepalylyk görkezsin». Emma Ytaý Dawut patyşa: «Rebden hem-de şa hezretlerinden ant içýäriň; ha ölüm bolsun, ha ömür – parhy ýok, şa hezretleri nirede bolsa, guluňyz hem şol ýerde bolar» diýdi. Dawut Ytaýa: «Bolýar, bar geç» diýdi. Ytaý ýanyndaky ähli adamlarydyr bala-çagalary bilen

bilelikde geçdi. Dawudyň adamlary geçip barýarka, tutuş ýurt nala çekip aglady. Patyşa tutuş goşuny bilen Kidron deresinden geçip, çöle tarap ýola düşdi.

Abýatar belende çykyp durdy, Sadok hem ähli lewiler bilen Hudaýyň Äht sandygyny göterip alyp barýardy. Adamlaryň bary galadan çykyp bolýança, olar Hudaýyň sandygyny ýerde goýdular. Patyşa Sadoga şeýle diýdi: «Hudaýyň sandygyny yzyna gala äkit. Eger men Rebbiň nazarynda merhemet tapan bolsam, Ol meni ýene-de yzyna gaýtaryp getirer; sandygy hem onuň durýan ýerini görmek maňa ýene miýesser eder. Emma Reb: „Men sendenrazy däl“ diýäýse, onda, ine, men; islänini edäýsin». Patyşa Sadok ruhana şeýle diýdi: «Sen öňden görüjisiň! Ogluň Ahymagasy hem-de Abýataryň ogly Ýonatany ýanyňa al-da, Abýatar bilen bile sag-salamat gala gaýt. Sizden bir habar alýançam, çölde – derýanyň saý ýerinde garaşaryn». Şeýdip, Sadok bilen Abýatar Hudaýyň sandygyny göterip, yzyna Iýerusalime äkitdiler we özleri hem şol ýerde galdylar.

Eý, Hudaý! Sensiň Hudaýym,
Seni agtarýaryn ir säher bilen,
meniň janym teşnedir Saňa.
Gurak, içgysgynç, suwsuz toprakda kimin
Seni kүйseýär meniň bedenim.
Seniň kuwwatyňy, şöhratyňy görmeklik üçin,
mukaddes öýünde Saňa seretdim.
Çünki Seniň sadyk söýgiň ýaşayyşdan ýagşydyr,
meniň dilim Saňa öwgüler aýdar.
Ömürboýy Saňa alkys okaryn,
ellerimi galdyryp, Saňa doga ederin.
Düşegimde Seni ýatlan wagtymda,
gijäniň nobatlarynda Sen hakda oýlananymda,
janym ýilik bilen ýagdan doýan deň bolýar,
şadyýan dilim bilen agzym Saňa öwgüler aýdar.
Çünki Sen meniň kömegim bolduň;
ganatlaryňyň saýasynda şatlanyp,
nagma aýdaryn.
Meniň janym Saňa mäkäm ýapyşýar,
Seniň goluň meni goldaýar.
Janymyň kastyna çykanlar bolsa,

ýeriň teýine inip giderler.
Olar gylyjyň zarbyna berler,
hem-de şagallara şam bolar.
Şa bolsa Hudaýyň edenlerine şat bolar;
Oňa wada berýänleriň bary heşelle kakar,
çünki ýalançylaryň agzy baglanar.

Zebur 62:2-12

Dawut aglap-eñräp Zeýtun dagyna çykdy. Başynda örtügi bardy, aýaklary ýalaňaçdy. Onuň ýanyndakylaryň-da ählisiniň başlary örtülgedi, gidip baryşlaryna olaram aglaýardylar.

«Ahytopel Abşalomyň ýanynda – dildüwşüge gatnaşanlaryň arasynda» diýip, Dawuda habar berdiler. Dawut: «Ýa Reb, Ahytopeliň maslahatlaryny puja çykarmagyňy dileýärim» diýdi.

Dawut Hudaýa sežde edilýän belentligiň üstüne çykanda, onuň bilen duşuşmak üçin ark urugyndan ýakasyny ýyrtyp, başyndan gum sowran Huşaý diýen adam geldi. Dawut oňa şeýle diýdi: «Eger meniň bilen bile gitseň, maňa ýük bolarsyň. Sen gowusy gala git-de, Abşalomyň ýanyna baryp, kakasyna hyzmat edişiň ýaly, oňa-da hyzmat etjekdigiňi aýt. Şeýtseň, Ahytopeliň men babatdaky maslahatyny puja çykaryp bilersiň. Ruhanylar Sadok bilen Abýatar hem şol ýerde seniň ýanynda bolarlar. Şa köşgünden eşidenleriňi şolara aýdarsyň. Sadogyň ogly Ahymagas bilen Abýataryň ogly Ýonatan hem şol ýerdedir. Şolaryň üsti bilen alan maglumatlaryňy maňa ýetirersiň».

Şeýdip, Dawudyň dosty Huşaý Iýerusalime geldi. Şol wagt Abşalom gala girip barýardy.

Dawut belentlikden biraz daşlaşanda, Mepiboşediň hyzmatkäri Siba goşa eşeklere iki ýüz çörek, ýüz goşawuç kişmiş, ýüz goşawuç injir we bir meşik şerap ýükläp, Dawudyň önünden çykdy. Dawut patyşa oňa: «Bu zatlary näme üçin getirdiň?» diýdi. Siba: «Eşekler-ä patyşanyň maşgalasyna ulag bolar, çöreklerdir ir-iýmişler ýigitlere iýmit bolar, şeraby bolsa çöldäki argyn adamlar içerler» diýip jogap berdi. Dawut: «Jenabyňyň agtygy nirede?» diýip sorady. Siba: «Ol Iýerusalimde. Ol: „Ysraýyl halky şu gün atamyň şalygyny maňa gaýtaryp bermeli“ diýýär» diýdi. Dawut patyşa: «Mepiboşediň ähli zady indi seniňki» diýdi. Siba: «Saňa tagzym! Özünüz merhemet ediň, eý, şa hezretleri!» diýdi.

Dawut patyşa Bahuryma gelende, Şawulyň garyndaşlaryndan Geranyň ogly Şimgi diýen adam ol ýerden çykdy. Ol gidip barşyna Dawuda sögünýärdi. Şimgi Dawutdyr onuň nökerlerini daşlady. Ähli esgerleri hem patyşanyň janpenalary Dawudyň sagynda hem solunda durdular. Şimgi: «Güm bol! Güm bol! Ganhor, deýýus! Ýerine şa bolan adamyň Şawulyň garyndaşlarynyň tutuş ganyny Reb senden aldy. Ol şalygy ogluň Abşaloma berdi. Görýäňmi, öz pislighiň pidasy

bolduň, sebäbi sen ganhor» diýip gargaýardy. Seruýanyň ogly Abyşaý patyşa garap: «Bu itiň maslygy näme üçin şa hezretlerine gargap dur? Ygtyýar beriň, kellesini alaýyn» diýdi. Patyşa bolsa: «Seruýanyň ogullary, bu siziň işiňiz däl, ol gargaýan bolsa, diýmek, Reb oňa „Dawuda garga“ diýendir. Şeýle bolsa, onuň edenine däl diýip biljek barmy?» diýdi. Soňra Dawut Abyşaýa hem-de ähli adamlaryna: «Öz bilimden önen oglum kastyma çykansoň, bu benýaminden näme gowulyga garaşýaňyz?! Goý, gargasa gargabersin, oňa degmäň, sebäbi bu Rebbiň emridir. Belki, Reb çekýän ezýetimi görüp, şu günki gargyşyň ýerine maňa bähbitlisini eder» diýdi. Şeýdip, Dawut adamlary bilen öz ugruna gitdi. Baýryň etegi bilen, Dawudyň deňinden barýan Şimgi oňa gargaýardy, ony daşlaýardy, kesekleýärdi.

Patyşa bilen onuň ýanyndaky ýadap surnugan goşun Iordan derýasyna gelip, ol ýerde dync aldylar.

Ýa Reb! Duşmanlarym neneň köpeldi!

Maňa garşy baş göterýänleriň sany kän.

Köpler men babatda:

«Hudaý ony halas etmez» diýýärler. *Sela*

Emma Sen, ýa Reb, daşymda bir galkansyň,

şan-şöhratym, başymy dikeldýän Sensiň.

Men Rebbe edýärim dady-perýady,

Ol mukaddes dagyndan maňa berýär jogaby. *Sela*

Men ýatýaryn hem-de uka gidýärim,

sag-aman oýanýaryn, çünki Reb goldaýar meni.

Çar tarapdan meniň garşyma çykan

biçak köp duşmandan gorkmaýaryn men.

Galk Sen, ýa Reb!

Eý, Hudaýym, halas et meni!

Ähli duşmanlarymyň äňine urýaň,

erbetleriň dişlerini kül-owram edýäň.

Ýeňiş Rebdendir,

berekediň Seniň halkyňyň üstünde bolsun. *Sela*

Zebur 3:2-9

Abşalom bilen tutuş ysraýyl halky Iýeruslime geldiler; Ahytopel hem olaryň ýanyndady. Dawudyň dosty ark urugyndan bolan Huşaý Abşalomyň ýanyna baryp: «Patyşanyň ömri uzak

bolsun! Patyşanyň ömri uzak bolsun!» diýdi. Abşalom oňa: «Dostuňa wepalylygyň şumy seniň? Näme üçin dostuň bilen gitmediň?» diýdi. Huşaý: «Ýok, Rebbiň we şu adamlaryň, hem-de tutuş Ysraýylyň saýlan adamynyň tarapynda boljak, şonuň ýanynda galjak. Üstesine-de, men kime hyzmat etmeli? Onuň ogluna dälmi? Kakaňa nähili hyzmat eden bolsam, saňa-da şonuň ýaly hyzmat ederin» diýdi.

Abşalom Ahytopele ýüzlenip: «Hany, maslahat beriň, biz näme etmeli?» diýdi. Ahytopel: «Kakaňyň öýe seretmek üçin goýup giden gyrnak aýallary bilen ýat. Şeýtseň, özüňi kakaňa duşman edendigiňi tutuş Ysraýyl eşider we seniň tarapyňdakylaryň goluna kuwwat berer» diýdi. Şeýlelikde, üçegiň ýokarsynda Abşalom üçin çadyr gurdular. Abşalom bütün Ysraýylyň gözüniň alnynda kakasynyň gyrnak aýallarynyň ýanyna girdi. Şol döwürde Ahytopeliň berýän maslahaty Hudaýdan soralan maslahat hasap edilirdi. Ahytopeliň ähli maslahaty Dawut bilen Abşalomyň ikisi üçinem şeýledi.

Ahytopel Abşaloma şeýle diýdi: «Ygtyýar et, on iki müň adamy saýlaýyn-da, şu gije Dawudyň yzyndan kowalaýyn. Ýadap gurbatdan düşen wagty men onuň üstüne çozup, ony howsala salaýyn. Ýanyndaky ähli goşun gaçar, men diňe patyşanyň özüni öldürerin. Ýaş gelniň öz adamsynyň öýüne gelşi ýaly, ähli halkyň saňa tarap öwrülmeği üçin, seniň şol ideýän adamyň öldürilmegi wajypdyr. Şonda bütün halk parahatçylykda bolar». Maslahat Abşaloma-da, Ysraýylyň ähli ýaşulularyna-da ýarady.

Abşalom: «Ark urugyndan bolan Huşaýy-da çagyr, onam diňläli, näme diýýär» diýdi. Huşaý gelende, Abşalom oňa: «Ahytopeliň maslahat-a, ine, şeýle. Şonuň diýeni bilen bolubermelimi ýa özüň bir maslahat berýäňmi?» diýdi. Huşaý: «Ahytopeliň bu gezekki beren maslahaty gowy maslahat däl» diýip, sözüni dowam etdi: «Kakaňyň hem-de onuň adamlarynyň batyr ýigitlerdigini bilýänsiň. Olar sährada çagasyny elinden aldyran aýy ýaly ýowuz boldular. Üstesine-de, ataň tejribeli urşujydyr. Ol gijäni goşunyň arasynda geçirmez. Häzir ol bir gowakda ýa-da başga bir ýerde gizlenendir. Ilkinji hüjümde biziňkilerden öleni bolaýsa, onda ony eşidenler: „Abşalomyň yzyna düşenler gyrlypdyr“ diýerler. Şonda arslan ýürek gaýduwsyz batyram gorkudan ýaňa pagyş-para erär, sebäbi kakaňyň batyr ýigitdigini, onuň ýanyndakylaryň-da gaýduwsyzdygyny tutuş Ysraýyl bilýär. Şoňa görä meniň maslahatym şeýle: Dandan Beýerşeba çenli ähli ysraýyllar deňiz kenarynyň çägeleriçe köplükde seniň ýanyňa toplansyn. Söweşde olara özüň baştutanlyk et. Biz ony nirede bolsa-da tapyp, ýere cyg düşüşi ýaly bolup, onuň üstüne dökülmelidiris. Şonda onuň ne özi aman galar, ne-de ýanyndakylar. Eger-de ol gala tarap çekiläýse, onda ähli ysraýyllar ýüp getirerler we ol ýeriň iň soňky çaglyna çenli, galany jülgä çekeris». Abşalom bilen ähli ysraýyllar: «Ark urugyndan bolan Huşaýyň maslahaty Ahytopeliň maslahatyndan gowy» diýdiler. Sebäbi Reb Abşalomy heläkçilige duçar

etmek üçin, Ahytopeliň oňat maslahatyny puja çykarmak kararyna gelipdi.

Huşaý ruhanylar Sadok bilen Abýatara şeýle diýdi: «Abşaloma hem-de ysraýyl ýaşulularyna Ahytopel şeýle maslahat berdi, men hem beýle maslahat berdim. Indi haýal etmän, adam iberiň-de, Dawuda şu habary ýetiriň: „Şu gije çölde – derýanyň saý ýerinde galman, aňry tarapa geçmese, patyşanyň özi-de, ýanyndaky tutuş goşun-da heläk bolar“. Göze ilmezlik üçin gala girip bilmeýändiklerine görä, Ýonatan bilen Ahymagas Eýnrogelde garaşýardylar. Bir gynnak gelip, olara habar berýärdi, olar bolsa gidip, Dawuda aýdýardylar. Emma bir gezek bir ýetginjek olary görüp, Abşaloma habar berdi. Ýonatan bilen Ahymagas haýal etmän gidip, Bahurymda biriniň öýüne bardylar. Şol adamyň howlusynda bir guýusy bardy; olar şol guýynyň içine girdiler. Hojaýynyň aýaly guýynyň agzyny örtgi bilen örtüdi-de, üstüne däne serdi; ol ýerde hiç zat bilner ýaly bolmady. Abşalomyň adamlary ol aýalyň öýüne gelip, ondan Ahymagas bilen Ýonatanýň nirededigini soradylar. Aýal olara: «Olar arykdan geçdiler» diýip jogap berdi. Gözleýänler ol ikisini gözläp tapmandan soň, Iýerusalime dolandylar. Ýaňkylar gidenden soň, ol ikisi guýudan çykyp gitdiler-de, Dawut patyşany habardar etdiler. Olar Ahytopeliň Dawudyň garşysyna eden maslahatyny aýdyp, Dawuda: «Bol, basymrak, suwdan geçip, ötägit» diýdiler. Şondan soň Dawut bilen onuň ýanyndaky goşun Iordan derýasyndan geçdiler. Daň saz berýänçä, olar derýadan doly geçip gutardylar.

Öz maslahatynyň ýer tutmandygyny gören Ahytopel eşegini gaňňalady-da, öz galasyna, öýüne gitdi. Baryp, maşgalasyna wesýet edenden soň bolsa özüni asdy. Ony kakasynyň gubry goýlan gümmizde jaýladylar. Abşalom Ysraýylyň ähli adamlaryny ýanyna alyp, Iordan derýasyndan geçende, Dawut Mahanaýyma barypdy. Abşalom Emasany Ýowabyň ýerine goşunbaşy edip goýdy. Emasa Ýytra diýen bir ysraýylyň ogludy. Ýytra Ýowabyň ejesi, Seruýanyň aýal dogany, Nahaşyň gyzy Abygaýyla öýlenipdi. Ysraýyllar bilen Abşalom Gilgatda düşlediler. Dawut Mahanaýyma baranda, ammonlaryň Raba galasyndan Nahaşyň ogly Şoby, lodebarly Emiýeliň ogly Makyr, Rogelimden gilgatly Barzyllyý dagy Dawut bilen onuň ýanyndaky adamlaryna ýorgan-düşek, gap-çanak, toýun gaplar, huruşlyk üçin bugdaý, arpa, un, gowurga, noýba, mäs, bal, süzme, goýun etini, sygyr süýdünden edilen peýnir getirdiler. Sebäbi olar goşunyň çölde aç-suwsuz hem ýadawdygyny aýdypdylar.

Eý, Hudaý, eşit dat-perýadymy
hem-de diňle meniň dogamy.
Meniň kalbym gam laýyna batanda,
Seni çagyryýaryn ýeriň ujundan;
çykyp bilmejek gaýama Sen meni çykar.

Çünki Sen meniň penamsyň,
duşmana garşy mäkäm galamsyň.
Men çadyryňda baky mesgen tutaýyn,
ganatlaryňyň astynda pena tapaýyn. *Sela*
Sen, eý, Hudaý, eden kasamlarymy eşitdiň,
Öz adyňdan gorkýanlar üçin niýetlenen mirasy
Sen maňa berdiň.
Şa ömrüniň günlerine günler goş,
günlerini uzalt nesilden-nesle!
Goý, ol Hudaýyň huzurynda tagtda baky otursyn,
söýgi bilen wepadarlyk ber,
goý, olar ony gorasyn!
Kasamlarymy günde berjaý ederin,
Seniň adyňa elmydama nagma aýdaryn.

Zebur 60:2-9

Dawut ýanyndaky adamlary toplaý, olary gözden geçirdi, olara ýüzbaşylardyr münbaşylar belledi. Ol goşuny üç topara bölledi: bir topara Ýowap, bir topara Seruýanyň ogy, Ýowabyň dogany Abyşaý, üçünji topara bolsa gatly Ytaý baştutanlyk edýärdi. Patyşa özüniň hem olaryň ýanlarynda boljakdygyny olara aýtdy. Emma halk oňa: «Ýok, sen gitme, sebäbi eger biz gaçaýsak, olar bize ähmiýet bermezler. Ýarymyz gyrlaýanda-da, olar bize üns berip durmazlar. Sen biziň on münümize barabarsyň, bize galadan kömek etseň, has gowy bolar» diýdi. Patyşa olara: «Siz nämäni isleseňiz, şony ederin» diýdi. Patyşa derwezäniň ýanynda durdy; tutuş goşun ýüz-ýüzden, mün-münden düzülip, galadan çykdy. «Meniň hatyrama ýaş ýigit Abşalomy gorap saklaň» diýip, patyşa Ýowaba, Abyşaýa hem-de Ytaýa buýruk berdi. Abşalom barada şanyň baştutanlaryna beren bu buýrugyny bütün goşun eşitdi.

Goşun Ysraýyl bilen uruşmak üçin meýdana çykdy. Söweş Efraýym tokaýynda boldy. Ysraýyllar Dawudyň adamlaryndan ýeňildiler. Şol gün uly gyrgynçylyk bolup, ýigrimi mün adam gyryldy. Söweş ýurduň ähli ýerini gurşap aldy. Ol gün tokaý sebäpli ölenler gylyçdan ölenlerden köp boldy.

Abşalom Dawudyň adamlaryna duýdansyz sataşdy. Ol gatyr münüp gelýärdi. Gatyr uly bir dub agajynyň aşagyndan geçende, Abşalomyň kellesi agajyň şahalaryna ilişdi. Ol ýer bilen gögüň arasynda asylyp galdy, gatyr onuň aşagyndan sypyp gitdi. Bir adam ony görüp: «Abşalom dub agajyndan asylyp galypdyr» diýip, Ýowaba habar berdi. Ýowap oňa: «Gören

bolsaň, näme üçin ony şol ýeriň özünde urup ýere ýazmadyň? Meniň özüüm saňa on kümüş teňňe bilen bir kemer bererdim» diýdi. Emma ol adam Ýowaba şeýle diýdi: «Müň kümüş berselerem, patyşanyň ogluna el galdyrmazdym, sebäbi patyşa: „Meniň hatyrama ýaş ýigit Abşalomy goraň“ diýip, saňa, Abyşaýa hem-de Ytaýa buýruk berendigini öz gulagymyz bilen eşitdik. Ikinji bir tarapdan, eger men haýynlyk edip, ony öldüren bolsam, (patyşadan ýaşyryn galjak zat barmy?), onda seniň özüňem meni ýazgarardyň». Ýowap: «Men seniň bilen beýdip, wagt ýitirip durup bilmerin» diýdi-de, üç sany naýza alyp, heniz dubda sallanyp duran diri Abşalomyň ýüreginden geçirdi. Ýowabyň ýaragyny göterýän on nökeri Abşalomy ara alyp, urup öldürdi.

Ýowap adamlaryny söweşden saklamak üçin, şahdan edilen surnaý çaldyrdy. Onuň adamlary ysraýyllary kowalamaklaryny bes edip gaýdyp geldiler. Soňra Abşalomyň jesedini alyp, tokaýdaky çuň garyma taşladylar we üstüne ullakan edip, daş üýsürdiler. Ysraýyllaryň ählisi dargaşyp, öýli-öýüne gaçyp gitdiler. Abşalom: «Meniň adymy ýatladaş ýaly yzymda galjak oglum ýok» diýip, heniz dirikä, Patyşa jülgesinde özi üçin bir sütün dikipdi we oňa öz adyny dakypdy. (Oňa häzir hem Abşalomyň ýadygärligi diýilýär.)

Sadogyň ogly Ahymagas: «Ylgaýyn-da, Rebbiň patyşany duşmanlarynyň elinden halas edendigini oňa buşlaýyn» diýdi. Ýowap oňa: «Bu gün buşlamak gerek däl. Buşluk habary bu gün däl-de, başga bir gün äkidersiň, sebäbi şanyň ogly öldi» diýdi. Ýowap efioپیýaly bir adama: «Bar, näme gören bolsaň, patyşa habar ber» diýdi. Efioپیýaly oňa tagzym etdi-de, ylgady. Sadogyň ogly Ahymagas ýene Ýowaba: «Näme bolsa, şol bolsun, efioپیýalynyň yzyndan menem ylgaýyn» diýdi. Ýowap: «Sen näme üçin onuň yzyndan ylgajak, oglum?! Saňa buşlara zat ýog-a» diýdi. Ol ýene: «Her niçigem bolsa, menem ylgaýyn» diýdi. Ýowap: «Bolýar, bar ylga!» diýdi. Ahymagas düzlük bilen ylgap, efioپیýalydan ozup geçdi.

Dawut şäher derwezesiniň içki hem daşky gapylarynyň arasynda otyrды. Şol wagt gözegçi derwezehananyň ýokarsyna, diwara çykyp seretdi we kimdir biriniň ylgap gelýändigini gördi. Gözegçi gygyryp, muny patyşa habar berdi. Patyşa: «Eger ol ýeke bolsa, buşluk getirýändir» diýdi. Ol barha golaýlaşýardy. Soňra gözegçi ýene bir adamyň ylgap gelýändigini gördi. Ol: «Seret, ýene bir adam ylgap gelýär!» diýip, derwezebana gygyrdy. Patyşa: «Ol-da buşluk getirýändir» diýdi. Gözegçi: «Öňden gelýäniň ylgaýşy Sadogyň ogly Ahymagasyň ylgaýşyna çalyň edýär» diýdi. Patyşa: «Ol gowy adam, gowy habar bilen gelýändir» diýdi. Ahymagas patyşa: «Sag-salamatlyk!» diýip gygyrdy. Soňra ol ýere ýüzin düşüp, patyşa tagzym edip: «Hudaýyň Rebbe alkyş bolsun, Ol şa hezretlerine el galdyranyň almytyny berdi» diýdi. Patyşa: «Ýaş ýigit – Abşalom sag-salamatmy?» diýdi. Ahymagas: «Ýowap guluňy iberende, bir galmagal-a bardy, ýöne onuň nämedigini bilmedim» diýdi. Patyşa: «Bir gyra çekil-de, şol ýerde

dur» diýdi. Ol bir gyra çekilip durdy.

Soňra efiopiýaly geldi. Ol: «Şa hezretleri, buşluk! Garşyňa çykanlaryň hemmesiniň elinden Reb seni halas etdi» diýdi. Patyşa oňa: «Ýigdekçe – Abşalom sag-salamatmy?» diýdi. Efiopiýaly: «Şa hezretleriniň duşmanlarynyň oňa zyýan ýetirmek üçin, garşysyna çykanlaryň ählisiniň başyna şol ýigidiň günü gelsin» diýdi. Patyşa sandyr-sandyr edip, derwezäniň üstündäki otaga çykyp aglady. Ol gelýärkä: «Wah, oglum, Abşalom! Jan oglum! Eý, jan oglum, Abşalom! Seniň ýeriňe men ölen bolsam bolmaýarmy, wah, jan oglum, jan oglum!» diýip aglaýardy.

«Patyşa Abşalom üçin aglap, onuň ýasyny tutýar» diýip, Ýowaba habar berdiler. Ol günki ýeňiş tutuş goşun üçin ýasa öwrüldi. Sebäbi şol gün goşun patyşanyň öz ogly üçin hasrat çekýändigini eşitdi. Şol gün Dawudyň esgerleri edil uruşdan gaçan ýaly bolşup, utanşyp ýuwaşlyk bilen gala girdiler. Patyşa ýüzüni aşak salyp: «Wah, oglum, Abşalom! Jan oglum, jan oglum, Abşalom!» diýip, gaty sesi bilen möňňürüp aglaýardy. Ýowap patyşanyň öýüne gelip, oňa şeýle diýdi: «Sen bu gün özüňiň, ogul-gyzlaryňyň, aýallaryňdyr gyrnaklaryňyň janyny halas eden esgerleriňiň ýüzüni ýere saldyň. Sebäbi özüňi ýigrenýänleri söýüp, özüňi söýýänleri ýigrendiň. Sen goşunbaşylaryňdyr esgerleriňiň özüň üçin hiç kimdigini bu gün ap-aýdyň etdiň. Eger-de Abşalom diri galyp, biziň ählimiz ölen bolsak, onda seniň şatlanjak ekendigiňe men anyk göz ýetirdim. Indi bar-da, öz adamlaryň bilen mylakatly gepleş, Rebden ant içýärin, eger gitmeseň, şu gije ýanyňda bir adamam galmaz. Bu bolsa seniň üçin ýaşlygyňdan tä häzire çenli gören ýamanlyklaryňyň baryndan beter bolar». Patyşa turdy-da, derwezäniň agzyna baryp oturdy. Muny tutuş goşuna habar berdiler. Ähli goşun patyşanyň huzuryna geldi.

Şol wagt ysraýyllaryň ählisi öz öýlerine gaçyp gitdiler. Ysraýyl tireleriniň ählisi: «Dawut bizi duşmanlarymyzyň elinden we piliştilerden halas etdi. Ol Abşalom zerarly ýurtdan gaçdy. Başyna ýag guýup, özüme patyşa goýan Abşalomymyz-a uruşda öldi. Indi patyşany yzyna getirmek barada näme üçin dil ýarmaýarsyňyz?» diýip, özara jedelleşýärdiler.

Dawut patyşa Ýahudanyň ýaşulularyna aýtmak üçin, Sadok bilen Abýatar ruhanydan şeýle habar iberdi: «Patyşany öýüne gaýtaryp getirmekde, soňa galasyňyz gelýärmi? Tutuş Ysraýylyň aýdanlary patyşa ýetdi. Siz meniň garyndaşlarym, siz meniň öz süýegimden we tenimdensiňiz. Şonda-da patyşany öýüne gaýtaryp getirmekde, soňa galasyňyz gelýärmi?» Emasa bolsa şu sözlerimi aýdyň: «Sen meniň öz süýegimden we tenimden dälmi näme? Eger şu pursatdan başlap, Ýowabyň ýerine meniň goşunbaşym bolmasaň, goý, Hudaý maňa-da şony, hatda ondan beterin görkezsin». Şeýlelikde, Dawut bir adam ýaly edip, ýahudalaryň ählisiniň könlüni özüne baglady. Olar: «Ähli adamlaryňam al-da, gel» diýip, patyşa habar ýolladylar.

Şeýdip, patyşa yzyna, Iordana dolanyp geldi. Ýahudalar ony garşylamak hem-de Iordan derýasyndan geçirmek üçin Gilgala geldiler.

Bahurymdan benýaminli Geranyň ogly Şimgi, Dawut patyşany garşylamak üçin, ýahudalar bilen howlугыsyp eňip gelýärdiler. Onuň ýanynda benýaminden mün adam bardy. Şawulyň maşgalasynyň hyzmatkäri Siba on baş ogluny hem-de ýigrimi hyzmatkärini ýanyna alyp, patyşanyň önünden Iordan derýasyndan geçdi. Olar patyşanyň öý-içerisini geçirmek üçin we onuň huzurynda islän zadyny berjaý etmek üçin, derýanyň saý ýerinden geçdiler.

Patyşa Iordan derýasyndan geçen badyna, Geranyň ogly Şimgi onuň önünde tagzym edip, şeýle diýdi: «Jenabym, meni günäli hasaplamaň we şa hezretleriniň Iýerusalimden çykan günü öz guluňzyň eden ýamanlygyny ýatlamaň, ony göwnüňize almaň. Sebäbi men guluňyz özümiň günäkärdigimi bilýärim. Şoňa görä-de, men şu gün Ýusubyň nesillerinden ilkinji bolup, siz şa hezretlerini garşylamaga geldim». Seruýanyň ogly Abyşay: «Näme üçin Şimgi öldürilmeli däl, ol Rebbiň seçip-saýlanyna gargady ahyr» diýdi. Emma Dawut şeýle diýdi: «Eý, Seruýanyň ogullary, bu günki gün meniň bilen duşman bolar ýaly, biziň aramyzda näme bar? Men bu gün özümiň Ysraýylyň şasydygymy bilmeýärimmi näme? Bu gün Ysraýylda hiç kim öldürilmez». Patyşa ant içip, Şimgä: «Sen ölmersiň» diýdi.

Şawulyň agtygy Mepiboşet Dawudy garşylamaga geldi. Patyşanyň giden gününden tä ol sag-salamat dolanyp gelýänçä, ol öz aýaklaryny-da, geýimlerini-de ýuwmandy, sakgalyny hem bejermändi. Ol patyşany garşylamak üçin Iýerusalimden gelende, patyşa oňa: «Mepiboşet, sen näme üçin meniň bilen gitmediň?» diýdi. Ol şeýle jogap berdi: «Eý, şa hezretleri, meni hyzmatkärim aldady. Men oňa: „Eşegi gaňňalaýyn-da, oňa münüp, patyşa bilen gideýin“ diýdim, sebäbi men guluň agsak. Emma ol siz şa hezretleriniň ýanynda men guluňyza töhmet atdy. Emma şa hezretleri meniň üçin Hudaýyň perişdesi ýalydyr. Indi näme ederin diýseňiz, ine, men. Kakamyň ähli garyndaşlary şa hezretleriniň önünde öldürilmäge degişli bolup durka, men guluňyzy öz saçagyňzyň başyndakylaryň arasynda oturtýňyz. Şondan soň patyşa şikaýat etmäge näme hakym bar?» Patyşa oňa: «Öz ýagdaýlaryň hakynda gürlemegiň hajaty ýok. Men saňa we Siba ýeri paýlaşmagy buýruk berýärim» diýdi. Mepiboşet patyşa: «Şa hezretleriniň sag-salamat öýüne gelendigine görä, goý, hemmesini ol alsyn» diýdi.

Gilgatly Barzyllyý Rogelim galasyndan geldi. Ol Iordan derýasyndan patyşa bilen bile geçip, ony ugradyp barýardy. Ol juda garrydy – segsen ýaşyndady. Patyşa Mahanaýymda bolanda, Barzyllyý ony iýmit bilen üpjün edipdi, çünki ol juda gurply adamdy. Patyşa Barzyllyýa: «Meniň bilen gidiber, Iýerusalimde iýip-içjegiňi özüm alada ederin» diýdi. Emma Barzyllyý patyşa şeýle diýdi: «Patyşa bilen Iýerusalime gider ýaly, meniň ömrümiň ýene näçe ýyly galdyka? Häzir men segsen ýaşymda, göwne ýakymly-ýakymsyz zatlary saýgaryp bilemok. Men guluň öz iýip-içýän zatlarymyň tagamyny-da bilemok. Erkegu-aýal bagsylaryň seslerini eşidip bilemok. Şeýle bolsa, näme üçin men guluň şa hezretlerine ýük bolsun?! Guluň bolan men

patyşa bilen diňe biraz ýol ýöräp, ony Iordan derýasyndan geçirmek isleýärin. Patyşa näme üçin meni beýle sylaglamaly? Men guluň yzyna gaýdyp, öz galamda, kakamyň, ejemiň guburlarynyň golaýynda öleýin. Ýöne, ine, şu ýerde guluň Kimham bar. Şa hezretleri bilen, goý, ol gidäýsin. Senem göwnüňe jaý bolan zady onuň üçin et» diýdi. Patyşa oňa: «Kimham meniň bilen gider, men hem onuň üçin seniň islän zadyňy ederin, hawa, ähli islän zadyňy men seniň üçin ederin» diýdi. Tutuş goşun Iordan derýasyndan geçdi, patyşa-da geçdi. Ol Barzyllyýy ogşap, oňa pata berdi; Barzyllyýy öz öýüne gaýtdy.

Rebbiň Dawudy ähli duşmanlaryndan hem-de Şawuldan halas eden günü, ol Rebbiň şanyňa şu aýdymy aýtdy:

«Reb – meniň gaýam, galam hem Halasgärim,
Hudaýym – pena edinýän gaýam,
galkanym, ýeňşim hem-de berkitmäm.
Halasgärim meni zulumdan halas eýleýär!
Men şan-şöhrata mynasyp Rebbi çagyryýaryn,
hem-de duşmanlarymdan halas bolýaryn. Ol belentden ýetdi hem meni aldy
Ol meni çuň suwlardan çekip çykardy.
Halas etdi meni ýigrenýän güýçli ýagymdan,
çünki olar güýçlüdi menden.
Olar betbagt günümde garşyňa çykdy,
ýöne Reb meniň daýanjym boldy.
Meni giň ýere çykardy hem halas etdi,
çünki Ol menden göwnühoş boldy. Reb diridir! Meniň gutulyş Gaýam alkyşly bolsun!
Gutulyşymyň Hudaýy belende çykarylsyn!
Ol meniň arymy alyp berýän Hudaýdyr,
Ol halklary maňa golasty edýär.
Ol meni duşmanlarymdan halas eýleýär.
Sen meni ýagylarymdan üstün çykardýarsyň,
hem-de zalymlaryň elinden meni halas edýärsiň.

Munuň üçin milletler arasynda Seni alkyşlaryn, ýa Reb!
Seniň adyňa nagma aýdaryn!
Öz patyşaňa uly ýeňişler getirýärsiň Sen!
Seçip-saýlan Dawudyna, onuň nesline,
elmydama sadyk söýgüsini görkezýär».

Şeýtan Ysraýyla garşy çykyp, Dawudy ysraýyl halkynyň adam sanyny bilmek küýüne düşürdi. Dawut Ýowaba hem-de goşunbaşylara: «Gidiň-de, Beýerşebadan Dana çenli bolan ysraýyllary hasaba alyň-da, maňa habar beriň. Maňa ilatyň sany gerek» diýdi. Emma Ýowap patyşa ýüzlenip: «Reb halkynyň sanyny ýüz esse köpeltsin! Eý, şahym, şolaryň ählisi jenabymyň gullary dälmi näme? Näme üçin jenabym beýle etmek isleýär? Näme üçin ol Ysraýyly günäli etjek bolýar?» diýdi. Ýöne patyşanyň sözi Ýowabyňkydan üstün geldi. Şunlukda, Ýowap gidip, tutuş Ysraýyla aýlanyp, Iýerusolime gaýdyp geldi. Ýowap ilat ýazuwynyň netijesini Dawuda berdi. Tutuş Ysraýylda eli gylyç tutup biljek adamlarynyň sany bir million ýüz müňdi, Ýahudanyňky bolsa dört ýüz ýetmiş müň adam bolup çykdy. Ýowap lewiler bilen benýaminleri hasaba almady, çünki patyşanyň buýrugy oňa nejis göründi.

Bu iş Hudaýa pis göründi we Ol Ysraýyly jezalandyrdy. Dawut: «Şu hereketim bilen Seniň öňünde uly günä gazandym, akmaklyk etdim. Öz guluňy günä astynda goýma, Sen! Ýalbarýaryn!» diýip, Hudaýa ýüzlendi. Reb Dawudyň görgüri Gada şeýle diýdi: «Dawudyň ýanyna bar-da: „Reb seniň öňünde üç şert goýýar; birini saýla, Ol şony hem amala aşyrjak“ diýip aýt». Gat gelip, Dawuda: «Reb şeýle diýýär: „Saýla: ýa üç ýyl açlyk, ýa duşmanlaryňň öňünde üç aýlap derbi-dagyn bolmaklyk, ýa üç gün Rebbiň ýurda inderen gyrgyn keselinden heläk bolmaklyk, Rebbiň perişdesi tutuş Ysraýyl topragyndakylary weýran eder“. Indi birini saýla, men özümi Iberene jogap bermeli» diýdi. Dawut Gada: «Men erbet ýagdaýa düşdüm. Gowusy, men Rebbiň eline düşeýin, ynsan eline düşmäýin. Rebbiň rehimdarlygy beýikdir» diýdi.

Şeýdip, Reb Ysraýyla gyrgyn keselini iberdi we mundan ilatyň ýetmiş müň adamy gyryldy. Hudaý Iýerusolimiň halkyny weýran etmek üçin bir perişdesini iberdi. Perişde halky weýran etjek bolanda, Reb muny görüp, bu betbagtçylygy goýbolsun etdi. Ol weýran edýän perişdä: «Besdir! Indi elini çek!» diýdi. Şonda Rebbiň perişdesi ýabusly Ornanyň harman ýeriniň golaýyndady. Rebbiň perişdesiniň öz elindäki ýalaňaç gylyjyny Iýerusolime tarap uzadyp, ýer bilen gögüň arasynda durandygyny Dawut gördi. Jul geýnen Dawut hem-de ýaşulular ýere ýüzin ýykyldylar. Dawut Hudaýa şeýle diýdi: «Halkyň sanyny bilmek üçin buýruk beren men dälmidim näme? Günä eden men, hata iş eden men. Ýöne bu bigünä halk näme etdi ahyryn? Eý, Hudaýym Reb, goý, Sen diňe maňa hem atamyň nesline jeza ber, Öz halkyňy weýran etme!»

Onsoň Rebbiň perişdesi Gada ýabusly Ornanyň harman ýerinde Rebbe gurbanlyk sypasyny gurmalydygyny Dawuda aýtmagy emr etdi. Dawut Gadyň Rebbiň adyndan aýdan sözi bilen ol ýere gitdi. Ornan yzyna öwrülip, perişdäni gördi. Onuň ýanyndaky dört ogly gizlendi, Ornan bolsa bugdaý döwmegini dowam etdirdi. Dawut Ornanyň ýanyna geldi. Ornan ony görüp,

harmandan çykdy we oňa iki бүкүlip tagzym etdi. Dawut Ornana şeýle diýdi: «Rebbe gurbanlyk sypasyny gurur ýaly harman ýeriňi ber, ony maňa doly bahasyna sat; şeýtsek, halkyň başyna düşen betbagtçylyk sowlar». Ornan Dawuda şeýle diýdi: «Alaý! Ýakma gurbanlygy üçin öküzleri, odun üçin döwek döwýän gurallary, galla sadakasy üçin bugdaýy – şularyň hemmesini men saňa berýärim». Emma Dawut patyşa Ornana şeýle diýdi: «Ýok, men olaryň hemmesini doly bahasyna satyn aljak. Men Reb üçin seniň zadyňy ýöne aljak däl, mugt düşen zady ýakma gurbanlyk berjek däl». Şeýdip, Dawut Ornana harman ýeri üçin alty ýüz altyn teňňe töledi. Dawut ol ýerde Rebbe gurbanlyk sypasyny gurup, ýakma hem-de salamatlyk gurbanlyklaryny hödürledi. Ol Rebbi çagyrdy; Reb ýakma gurbanlyk sypasynyň üstünde gökden ot bilen Dawuda jogap berdi. Soňra Reb perişdä buýruk berdi; perişde gylyjyny gynyna saldy.

Dawut ýabusly Ornanyň harmanynda özüne Rebbiň jogap berendigini gören wagty, şol ýerde sadakalar berdi. Çünki Rebbiň Musa tarapyndan çölde gurlan çadyry hem-de ýakma gurbanlyk sypasy şol wagt Gibgondaky seždegähdedi. Emma Dawut Hudaýdan soramak üçin onuň öňüne baryp bilmedi, sebäbi ol Rebbiň perişdesiniň gylyjyndan gorkýardy.

Onsoň Dawut: «Şu ýerde Beýik Hudaýyň öýi hem-de Ysraýyl üçin ýakma gurbanlyk sypasy bolsun» diýdi.

Ýa Reb, Seni beýgeltjek,

çünki Sen ýokary meni galdyrdyň,
meni duşman gülküsine goýmadyň.

Ýa Reb, Hudaýym, Saňa dat-perýat etdim,
Sen hem maňa şypaňy berdiň.

Ýa Reb, Sen meniň janymy
ölüler dünýäsinden çykaryp aldyň;
gabra inmezim ýaly, ýaşayyş berdiň.

Eý, Rebbiň sadyklary, Oňa nagmalar aýdyň;
mukaddes adyna şükürler ediň.

Çünki bir salymlyk Onuň gazaby;
ömürboýy dowam edýär mähribanlygy.

Agşamdan daňa çenli agy ýaňlanar,
ertirine bolsa şadyhorramlyk geler.

Men şeýle diýdim öz rahatlygymda:
«Meni asla hiç zat sarsdyrmaz».

Ýa Reb, Öz hoşamaýlygyň bilen
meni dag dek kuwwatly etdiň;
gizlediň Sen menden ýüzüňi,
şonda gorky gaplady meni.
Ýa Reb, Seni çagyrdym;
Taňrymdan merhemet diläp,
dat-perýat etdim.
Diýdim «Men ölüp, inemde gabra,
munuň peýdasy bolarmy Saňa?
Toprak Saňa öwgi aýdyp bilermi?
Seniň wepalylygyňy beýan edermi?»
Ýa Reb, meni eşit-de, merhemet eýle!
Ýa Reb, Sen bol meniň kömekçim.
Sen meniň ýasymy toýa öwürdiň,
ýas julumy çykaryp,
meni begenç lybasyna beslediň.
Kalbym Saňa nagma aýtsyn, dymmasyn.
Saňa baky şükür etjek, ýa Beýik Hudaýym!

Zebur 29:2-13

Dawut şeýle diýdi: «Oglum Süleýman ýaş hem tejribesiz, Rebbe guruljak öý bolsa biçak gözel, bütin dünýäde meşhur hem-de şöhratly bolmalydyr. Şonuň üçinem men taýýarlyk görmelidirin». Şeýlelikde, Dawut ölmezinden öň, öýüň gurluşygy üçin taýýarlyk işleriniň uly tapgyryny ýerine ýetirdi. Dawut Ysraýylda ýaşaýan gelmişekleri toplamagy buýrup, Hudaýyň öýüni gurmak üçin daş ýonýan ussalarý belledi. Dawut derwezeleriň gapylary üçin çüýler we petleler üçin juda köp demir, ölçärden agdyk bürünç, ummasyz köp mukdarda kedr agaçlaryny taýýarlady. Köp möçberdäki bu kedr agaçlaryny Dawuda sidonlylar bilen surlular getirdiler.

Ýa Reb, men Seni pena edinýärin,
meni hiç haçan utanja goýma. Çünki, eý, Hökmürowan Reb, umydym Sensiň,
ýaşlygymdan bil baglanym Sensiň. Garrylyk çagymda meni taşlama,
kuwwatdan düşenimde meni terk etme.
Duşmanlarym men barada gürrüň edişýär,
janymy aňtap, özara dil birikdirýär. Eý, Hudaý, ýaşlygymdan maňa terbiýe berdiň,

men heniz-de gudratlaryňy beýan edýärim.
Jar edýänçäm geljek nesle güýç-kuwwatyňy,
indi doguljaklaryň ählisine Seniň güýjüňi,
garrasam-da, başym çalarsa-da meni taşlama.
Eý, Hudaý, Seniň dogrulygyň göklere ýetýär,
Sen berjaý etdiň ägirt işleri.
Eý, Hudaý, barmy Sen ýaly?
Köp görgä, ýaman muşakgatlara meni uçratdyň,
ýöne gaýtadan meni ýaşayşa gowuşdyrarsyň,
ýeriň teýinden meni ýene çykararsyň Sen.
Beýgeldersiň meniň at-abraýymy,
kalbyma berersiň Sen rahatlygy.

Zebur 70:1-24

Dawut öz durmuşyndanrazy bolup, ogly Süleýmany Ysraýyla patyşa etdi.

Dawut Ysraýylyň ähli ýolbaşçylaryny, ruhanylary hem-de lewileri ýanyna çagyrdy. Lewileriň otuz we ondan ýokary ýaşlylary hasaba alyndy. Olar jemi otuz sekiz müňdi. Dawut: «Şolaryň ýigrimi dört müňüsi Rebbiň öýünde hyzmat etmelidirler; alty müňüsi baştutanlar hem kazylar, dört müňi derwezebanlar, ýene dört müňi meniň öwgi aýtmak üçin ýasan saz gurallarymda Rebbi şöhratlandyrmalydyrlar» diýdi.

Dawut Ysraýylyň ähli baştutanlaryny: tirebaşylary, patyşa gullugyndaky bölümleriň goşunbaşylaryny, münbaşylardyr ýüzbaşylary, patyşanyň hem-de ogullarynyň mülklerine, mallaryna seredýänleriň baştutanlaryny, köşk emeldarlaryny, edermen esgerleri we batyr ýigitleriň ählisini Iýerusalime toplady. Dawut patyşa turdy-da, olara şeýle diýdi: «Doganlarym, halkym, maňa gulak asyň! Men Hudaýymyzyň aýak kürsüsi bolan Rebbiň Äht sandygyny goýmak üçin öý gurmak niýetim bardy; onuň üçin taýýarlygam gördüm. Ýöne Hudaý maňa: „Maňa öýi sen gurmasyň, sebäbi sen uruş adamysyň, sen gan dökdüň“ diýdi. Ýöne ebedilik patyşa bolmagym üçin, Ysraýyl Hudaý Reb kakamyň maşgalasynyň arasyndan meni saýlady. Ol Ýahudany baştutan saýlady, Ýahudanyň neslinden kakamyň maşgalasyny saýlady. Bütün Ysraýyla patyşa etmekde kakamyň ogullarynyň arasyndan men Onuň göwnünden turdum. Ol maňa köp ogul berdi; menden soň Rebbiň patyşalygyny dolandyryp, Ysraýyla patyşa etmek üçin, Ol köp ogullarymyň arasyndan Süleýmany saýlap-seçdi. Ol maňa şeýle diýdi: „Ogluň Süleýman Maňa ybadathana hem-de howlular gurmaly adamdyr. Çünki Men ony Özüme ogul saýladym, Menem onuň Atasy bolaryn. Ol Meniň buýrukdyr hökümlerimi häzirkisi ýaly

gyşarnyksyz berjaý etmegini dowam etdirse, Men onuň patyşalygyny ebedileşdirerin“. Indi, tutuş Ysraýylyň, Rebbiň jemagatynyň gözüniň alnynda, Hudaýa eşitdirip, men saňa Hudaýymyz Rebbiň ähli buýruklaryny ýerine ýetirmegi buýurýaryn. Şeýtseňiz şu eşretli topragyň eýesi bolarsyňyz we ony özüňizden soň nesilleriňize baky miras goýarsyňyz. Süleýman, oglum, sen bolsa ataňyň Hudaýyny tana, Oňa ak ýürekden höwes bilen gulluk et. Çünki Reb her bir kalby synaýandyr hem ähli niýet-hyýallary bilýändir. Ony agtarsaň taparsyň, ýöne terk edäýseň welin, Ol senden müdimilik ýüz öwrer. Ine, seret, mukaddes öý gurmak üçin Reb seni saýlady. Berk dur-da, işi ýerine ýetir».

Soňra Dawut ogly Süleýmana öýüň eýwanynyň, jaýlarynyň, hazynalarynyň, üstküdir içki otaglaryň, Äht sandygyň gapagynyň nusgasyny berdi. Şeýle hem ol göz önünde tutan ähli işleriniň: Rebbiň öýüniň howlularynyň, onuň töwereginde bolmaly jaýlaryň, Hudaýyň öýüniň hazynalarynyň hem-de berlen sadakalardyr hazynalary, Soňra Dawut patyşa: «Şularyň barynyň nusgalary maňa Reb tarapyndan ýazuw üsti bilen berildi» diýdi.

Soň Dawut tutuş halkyň önünde Rebbi alkyşlap, şeýle diýdi: «Eý, Atamyz Ysraýyl Hudaýy Reb, Saňa ezelden ebedä çenli alkyş bolsun! Beýiklik, güýç-gudrat, şöhrat, ýeňiş hem belentlik Seniňkidir, gökdäki hem ýerdäki zatlaryň hemmesi Seniňkidir; patyşalyk hem Seniňkidir, ýa Reb! Sen ählisinden belentsiň. Baýlyklardyr sylag-hormat Senden gelýär, Sen ählisiniň üstünden höküm sürýärsiň. Güýç hem kuwwat Seniň eliňdedir. Ähli zady belent ýa-da kuwwatly etmek Seniň eliňdedir. Indi, eý, Hudaýymyz biz Saňa minnetdarlyk bildirýäris, Seniň şöhratly adyňa alkyş okaýarys.

Ýöne şunuň ýaly meýletin zat hödürlär ýaly men kim, meniň halkym kim? Bize ähli zat Senden gelýär; Saňa Öz beren zadyňdan yzyna berýäris. Biz Seniň önünde ata-babalarymyz ýaly gelmişek hem-de mysapyrdyrys. Biziň ýerdäki durmuşymyz edil kölege ýalydyr, umytsyzdyr. Eý, Hudaýymyz Reb, Seniň mukaddes adyňa öý gurmak üçin taýýarlan şu bolçulyklarymyzyň hemmesini Sen berdiň; olaryň bary Seniň Özüňkidir. Seniň kalby synaýandygyňy we kalby päkligi halaýandygyňy men bilýärim, eý, Hudaýym! Şu zatlaryň hemmesini men öz päk kalbym bilen meýletin berdim. Häzir men Seniň şu ýere ýyganan halkyňyň meýletinlik hem şatlyk bilen sadaka berýändigini görýärim. Eý, Ybraýymyň, Yshagyň, Ysraýylyň, biziň ata-babalarymyzyň Hudaýy, Öz halkyňyň kalbynda şeýle niýetleri baky sakla, olaryň kalbyny Özüňe tarap öwür. Seniň tabşyryklaryňy, düzgünleriňi, parzlaryňy – şularyň hemmesini berjaý eder ýaly, meniň taýýarlyk gören ybadathanamy gurary ýaly, oglum Süleýmana sadyk ýürek ber». Soň Dawut tutuş halka: «Hudaýyňyz Rebbe alkyş okaň» diýip ýüzlendi. Tutuş halk öz ata-babalarynyň Hudaýy Rebbe alkyş okadylar. Olar baş egip, Rebbe sežde, patyşa-da tagzym etdiler.

Gökler Hudaýyň şöhratyny yglan edýär,
gök gümmezi elleriniň işinden habar berýär.
Gün söz sözleýär ertirki güne,
gije bilim berýär indiki gijä.
Ne gep bar, ne-de bir gürrüň,
eşidilmeýär sesi olaryň.
Tutuş ýer ýüzüne ýaýrandyr olaň owazy,
dünýäniň dört künjegine – olaň sözleri.
Hudaý Gün üçin göklerde dikdi çadyry,
Gün gelin jaýdan giýew dek çykýar,
ylgamakçy bolýan ýüwruk kimin şatlanýar.
Gökler gözýetiminden onuň çykyşy,
beýleki gözýetimine onuň aýlawy,
hiç bir zat gizlin däl onuň howrundan.
Rebbiň kanuny kämildir,
ol jany täzeleýär.
Rebbiň düzgüni ygtybarlydyr,
ol akmagy akyldar edýär.
Rebbiň buýruklary dogrudyr,
olar ýüregi şatlandyrýar.
Rebbiň tabşyryklary aýdyňdyr,
olar gözleri nurlandyrýar.
Rebden gorkmak päkdir,
ýaşayar ol ebedi.
Rebbiň kararlary ygtybarlydyr,
adyldyr olaryň bary.
Arzuwlydyr olar altyndan,
hatda sap altynyň köplüğinden-de;
süýjüdir olar ary balyndan,
aryň mum öýjüginde damýan baldan-da.
Seniň bendäňe-de duýduryş berilýär olar arkaly;
olary berjaý etmekde beýik sylag bar.
Eýsem öz ýalňyşyny kim aňyp bilýär?

Meni gizlin ýazyklardan tämizle.
Öz bendäni gora betpällik günälerinden,
olar höküm sürmesin meniň üstümden;
men aýypsyz bolaryn şonda,
päk bolaryn güýçli bitabynlykdan.
Agzymyň sözleri, ýüregimiň oý-pikirleri
goý, Seniň huzuryňda kabul edilsin,
ýa Reb, meniň Gaýam hem Halasgärim.

Zebur 18:2-15

Ertesi gün olar Rebbe müň öküz, müň goç, müň guzy, içgi sadakalaryny hem-de tutuş Ysraýyl üçin ençeme sadakalar berdiler. Olar şol gün Rebbiň önünde uly şatlyk-şagalaň bilen iýip-çdiler.

Dawudyň ogly Süleýmany ikilenç patyşa etdiler. Ony Rebbe hökümdarlyga, Sadogy hem ruhanylyga belledi. Kakasy Dawudyň patyşalygyny miras alyp, Süleýman Rebbiň beren tagtynda oturdy. Onuň işi rowaç aldy, tutuş Ysraýyl oňa eýerdi. Ähli nökerler, batyr ýigitler, Dawudyň ähli ogullary Süleýmana wepaly bolmaga wada berdiler. Reb tutuş Ysraýylyň gözüniň alnynda Süleýmany belende göterdi we heniz Ysraýylda hiç bir patyşanyň eýe bolmadyk şalyk belentligini oňa berdi.

Milletler arasyndaky başbozarlyk näme?
Halklar nämä biderek pitne turuzýar?
Rebbe we Onuň saýlanyna garşy
dünýä şalary aýaga galýar;
hökümdarlar birigýär we baş galdyrýar.
Olar şeýle diýýär:
«Sypyryp taşlalyň gandallaryny
hem-de gyralyň zynjyrlaryny».
Göklerde oturan Taňry olaryň üstünden gülýär
hem-de olary masgaralaýar.
Şonda olara gahar bilen ýüzlener,
gazabynda olary eýmendirir:
«Mukaddes dagym Sionda
Mendirin Öz patyşamy oturdan».

Patyşa: «Men Rebbiň permanyny
yglan edeýin» diýýär.
«Sen Meniň oglumsyň, – diýdi Ol maňa –
bu gün Ataň boldum Men.
Menden dile, saňa bereýin
milletleri miras hökmünde,
tutuş älem-jahany mülk hökmünde.

Zebur 2:1-12

Ine, Dawudyň soňky sözleri şulardyr:
Belende göterilen Ýyşaý ogly Dawut diýýär,
Ýakubyň Hudaýynyň seçip saýlan adamy,
Ysraýylyň şirin labyzly bagşysy şeýle sözleýär:

«Rebbiň Ruhy meniň üstüm bilen gepleýär,
dilimde Onuň sözleri.
Ysraýyl Hudaýy gepledi,
Ysraýylyň Gaýasy maňa şeýle diýdi:
„Halka adalatly häkimlik eden,
Hudaýdan gorkup, halka baştutanlyk eden,
daň şapagy ýalydyr,
aýdyň asmanda dogan Gün ýaly,
otlaryň ýagyşdan soňky ýalkymydyr“.

Meniň neslim hem Hudaýyň öňünde şeýle dälmi näme?!
Sebäbi Ol meniň bilen baky äht baglaşdy,
bu äht tertip-düzgünli we bozulmazdyr.
Meniň halas bolmagym, arzuwlarym Oňa bagly dälmi näme?!
Ähli ýaramazlar zyňlan tiken ýalydyr.
Çünki tiken elläp bolmaýar.
Demir ýa-da naýza sapy ulanylýandyr olara,
hem duran ýerinde oda ýakylýandyr olar».

Şeýdip, Ýyşaýyň ogly Dawut tutuş Ysraýyla şalyk etdi. Ol Ysraýylda jemi kyrk ýyl şalyk sürdi.
Ol şonuň ýedi ýylyny Hebronda, otuz üç ýylyny bolsa Iýerusalimde geçirdi. Dawut ýaşı birçene
baryp, garrap, mal-döwletdir şöhratdan doýup dünýäden ötdi. Onuň ýerine ogly Süleýman

patyşa boldy.

1 Şamuwel 1 – 1Ch 29

Tefsir

Şeýlelikde, Hudaý Öz beren wadasyna görä, Dawudyň neslinden Isany ysraýyl halkyna Halasgär edip iberdi.

Resul 13:23

Zebur

Eý, Hudaýym, meniň Patyşam! Men Seni beýgelderin,

Seniň adyňa ebedi we baky alkyş aýdaryn.

Saňa her gün alkyş aýdaryn,

adyňy ebedi we baky şöhratlandyrarın.

Reb beýik, Ol çensiz öwgä mynasyp,

Onuň beýikligi ynsan aňyna sygmaz.

Seniň işleriň nesilerboýy taryp ediler,

Seniň gudratly işleriň hem yglan ediler.

Seniň belentligiňiň şanly şöwketi,

ajaýyp işleriň barada men oýlanarın.

Olar haýbatly işleriň gudratyndan gürrüň bererler,

men hem Seniň beýikdigiňi yglan ederin.

Seniň bolelin ýagşylygyň dabarasyny beýan ederler,

Seniň dogrulygyň barada nagma aýdarlar.

Reb merhemetli hem rehimli,

giň göwünli, sadyk söýgä baýdyr.

Reb hemmeler üçin ýagşydyr,

Ol ähli ýaradanlaryna merhemet edýär.

Ýa Reb, ähli işleriň Saňa şükür ederler,

ähli sadyklaryň Saňa alkyş aýdarlar.

Seniň şalygyňyň şanly şöwketini,

gudratly işleriňi ynsanlara bildirmek üçin,

olar Seniň şalygyňyň şöhratyny aýdarlar,

Seniň gudratyňdan gürrüň bererler.
Seniň şalygyň – müdimi şalyk,
hökümdarlygyň – nesillerboýy.
Reb ähli sözlerinde wepadar,
Ol ähli işlerinde rehimdar.
Reb söýgetleýär ähli ýykylanlary,
Ol dikeldýär ähli бүкүlenleri.
Hemmäniň gözleri Saňa umyt bilen garaýar,
Sen öz wagtynda olaryň ryskyny berýärsiň.
Sen eliňi açýarsyň,
ähli jandarlara islän zadyny berýärsiň.
Reb ähli ýollarynda dogrudyr,
Ol ähli işlerinde rehim-şepagatlydyr.
Reb Özüni çagyranlaryň hemmesine,
Özüni çyndan çagyranlaryň hemmesine ýakyndyr.
Ol Özünden gorkýanlary myradyna ýetirýär,
olaryň nalyşyny eşidýär we halas edýär.
Reb Özüni söýýänleriň ählisini goraýar,
emma erbetleriň baryny Ol heläk eder.
Meniň agzym Rebbe öwgüler aýdar,
janly-jandarlaryň bary asyrlarboýy
mukaddes adyna alkyşlar aýdar!

Zebur 144:1-21

Gökler Hudaýyň şöhratyny yglan edýär,
gök gümmezi elleriniň işinden habar berýär.
Gün söz sözleýär ertirki güne,
gije bilim berýär indiki gijä.
Ne gep bar, ne-de bir gürrüň,
eşidilmeýär sesi olaryň.
Tutuş ýer ýüzüne ýaýrandyr olaň owazy,
dünýäniň dört künjegine – olaň sözleri.
Hudaý Gün üçin göklerde dikdi çadyry,
Gün gelin jaýdan giýew dek çykýar,

ylgamakçy bolýan ýüwrük kimin şatlanýar.
Gökler gözýetiminden onuň çykyşy,
beýleki gözýetimine onuň aýlawy,
hiç bir zat gizlin däl onuň howrundan.
Rebbiň kanuny kämildir,
ol jany täzeleýär.
Rebbiň düzgüni ygtybarlydyr,
ol akmagy akyldar edýär.
Rebbiň buýruklary dogrudyr,
olar ýüregi şatlandyrýar.
Rebbiň tabşyryklary aýdyňdyr,
olar gözleri nurlandyrýar.
Rebden gorkmak päkdir,
ýaşayar ol ebedi.
Rebbiň kararlary ygtybarlydyr,
adyldyr olaryň bary.
Arzuwlydyr olar altynan,
hatda sap altynyň köplüginden-de;
süýjüdir olar ary balyndan,
aryň mum öýjüginde damýan baldan-da.
Seniň bendäňe-de duýduryş berilýär olar arkaly;
olary berjaý etmekde beýik sylag bar.
Eýsem öz ýalňyşyny kim aňyp bilýär?
Meni gizlin ýazyklardan tämizle.
Öz bendäňi gora betpällik günälerinden,
olar höküm sürmesin meniň üstümden;
men aýypсыz bolaryn şonda,
päk bolaryn güýçli bitabynlykdan.
Agzymyň sözleri, ýüregimiň oý-pikirleri
goý, Seniň huzuryňda kabul edilsin,
ýa Reb, meniň Gaýam hem Halasgärim.

Zebur 18:2-15

Eý, Hudaý, maňa rehim-şepagat eýle,

Öz sadyk söýgiňiň hatyrasyna;
Öz merhemetiňiň köplüğine görä,
Sen öçür meniň etmişlerimi.
Sen meni bütinleý ýuw ýazygymdan
hem-de tämizle meni günämden.
Çünki günälerimi boýun alýaryn,
günäm elmydama meniň öňümde.
Saňa, diňe Saňa garşy men günä etdim,
Seniň nazaryňda ýamanlyk etdim;
şoňa görä, Seniň sözleriň dogry,
çykaran hökümiňde Sen adalatly.
Hakyky, men günäli dünýä inelim bäri,
günäli men enem göwresinde galalym bäri.
Ine, Sen hakykat isleýärsiň ýürekde,
danalygy öwredýärsiň meniň içimde.
Meni käkilik oty bilen arassala, bolaryn men päk,
meni ýuw, bolaryn men gardan hem ap-ak.
Maňa eşitdir şatlykdyr begenç sesini,
meni peseltdiň, indi bolsa, men şatlanaýyn.
Meniň günälerimden sow Sen ýüzüňi
hem-de öçür meniň ýazyklarymy.
Eý, Hudaý, mende päk ýürek ýarat
we içimdäki hakykat ruhuny özgert.
Sen Öz huzuryňdan meni taşlama,
menden Mukaddes Ruhuňy alma.
Öz halas edişiniň şatlygyny Sen maňa gaýtar,
yhlasly ruh berip, maňa söýget bol.
Şonda Seniň ýollaryňy bitabynlara öwrederin men,
günäkärler hem Saňa öwrüler.
Eý, Hudaý, meni halas eýleýän Hudaý!
Döken ganymyň günäsinden Sen meni gutar,
dilim Saňa – Halasgärime nagmalar aýdar.
Ýa Taňry, aç Sen meniň agzymy,
meniň dilim Saňa alkyşlar aýtsyn. Sen gurbanlyk islānok, ýogsa bererdim,

ýakma gurbanlyklary bersem-de, razy bolmarsyň.
Synyk ruh – Hudaýyň göwnünden turýan gurbanlyk;
eý, Hudaý, synyk, ökünçli ruhy
Sen kemsitmersiň.

Zebur 50:3-21

Rebbe alkyş aýt, eý, meniň köňlüm,
mukaddes adyny alkyşla, eý, tutuş jan-bagrym.
Rebbe alkyş aýt, eý, meniň janym,
Onuň eden ýagşylyklaryny asla unutma.
Ähli günäleriňi Ol bagyşlaýar,
ähli dertleriňe Ol şypa berýär.
Ömrüňi gabyrdan halas eýleýär,
sadyk söýgi, merhemet jygasyňy saňa geýdirýär.
Seni ömürboýy ýagşylyklar bilen Ol razy edýär:
bürgüdiňki ýaly täzelenýär seniň ýaşlygyň.
Reb ezilenleriň ählisi üçin
berjaý edýär hak-adalaty.
Ol Musa görkezdi Öz ýollaryny,
ysraýyl halkyna – Öz işlerini.
Reb rehimdar we merhemetli,
sadyk söýgä baý we giň göwünli,
Ol bizi hemişe ýazgaryp durmaz,
Öz gaharyny baky saklamaz.
Ol bize günälerimize görä garanok,
ýazyklarymyza görä Ol gaýtaranok.
Çünki gökler ýerden nähili belentde bolsa,
Rebbiň sadyk söýgüsi Ondan gorkýanlara şonça-da beýik.
Gündogar günbatardan nähili uzakda bolsa,
şonça-da Ol günälerimizi bizden aýyrýar.
Atanyň öz ogullaryna rehim edişi kimin,
Reb hem Ondan gorkýanlara edýär rehimini.
Çünki niçik ýaradylandygymyzy Ol bilýär,
biziň bir toprakdygymyz ýadyna düşýär.

Ynsan ömri ota meňzeýär,
meýdan güli kimin olar gülleýär,
üstünden şemal öwürýär: ol hem ýok bolýar;
öňki ýeri ony indi hiç tanamaýar.
Emma Rebden gorkýanlar üçin,
ezelden ebedä çenli dowam edýär Onuň söýgüsi.
Rebbiň ähtini saklap,
buýrugyny berjaý edýänler üçin,
Rebbiň gutulyşy dowam edýär nesillerboýy. Reb tagtyny göklerde berkarar etdi,
Onuň şalygy ähli ýere hökmürowandyr.
Eý, Rebbiň edermen perişdeleri –
Onuň buýruklaryny berjaý edýänler,
Onuň aýdan sözüne tabyn bolýanlar,
Rebbi alkyşlaň!
Eý, Onuň islegini berjaý edip,
Oňa hyzmat edýän melekleri,
Rebbi alkyşlaň!
Eý, Onuň höküm sürýän ýerlerindäki
ýaradan zatlarynyň ählisi,
Rebbi alkyşlaň!
Eý, janym, Rebbi alkyşla!

Zebur 102:1-22

Reb – meniň çopanyym;
men hiç zada mätäç bolmaryn.
Ol meni ýaşyl örülerde ýatyrýar,
siňňin akýan suwlaryň ýakasyna äkidýär.
Meniň janymy Ol täzeleýär
hem-de Öz adynyň hatyrasyna
dogrulyk ýollaryndan meni äkidýär.
Tüm garaňky dereden geçäýemde-de,
ýamanlykdan gorkmaýaryn men,
çünki Sen meniň bilensiň.
Seniň hasaň, çopan taýagyň

aram berýär janyma meniň.

Sen maňa saçak ýazýarsyň
duşmanlarymyň gözleriniň alnynda;
ýag çalýarsyň meniň başyma;
pürepürdir meniň pyýalam.
Bilýärim, ýagşylyk we sadyk söýgi
ömürboýy hemra bolarlar maňa;
ömürbaky ýaşaryn Rebbiň öýünde.

Zebur 22:1-6

Eý, dogry adamlar, şatlanyň Rebde,
dogruçyla alkyş aýtmak gelişýär.
Rebbe alkyş aýdyň lirada,
Oňa mukam çalyň on kirişli guralda.
Aýdyň Oňa täze nagmany,
şadyýan gygyryşyp,
ussatlarça çalyň öz sazyňyzy.
Çünki Rebbiň sözi dogry,
wepalydyr Onuň ähli işleri.
Ol dogrulygy, adalaty söýýändir;
ýer ýüzi Rebbiň sadyk söýgüsinden doludyr.
Ýaradyldy gökler Reb sözi bilen,
bar asman jisimleri – agzynyň nepesi bilen.
Ol deňiz suwlaryny üýşmek kimin ýygnady,
düypsüz suwlary howdanlara sygdyrdy.
Bütün ýer ýüzi, goý, Rebden gorksun;
dünýäde ýaşayanlaryň bary Ondan eýmensin.
Çünki Ol aýtdy – aýdany boldy;
Ol buýurdy – buýrany hem berk durdy. Reb milletleriň maslahatyny hiç edýär,
halklaryň niýetlerini puja çykarýar.
Emma ebedidir Reb maslahaty,
Onuň ýürek pikirleri – nesillerboýy.

Zebur 32:1-22

Maňa merhemet et, eý, Hudaý, maňa merhemet et,
çünki meniň janyň Saňa sygynýar.
Men bela-beter geçip gidýänçä,
Seniň ganatlaryňyň saýasynda gizlenjek.
Men çagyrarýn Beýik Hudaýy –
men babatda niýetini berjaý edýän Hudaýy.
Ol gökden kömek iberip, meni halas eder,
maňa sütem edýäni utanja goýar.
Hudaý söýgüsini, wepadarlygyny iberer.
Men arslanlaryň arasynda,
wagşy haýwanlar ýaly adamlaryň arasynda ýatyryn;
olaryň dişleri naýza, ok ýaly,
kesgir gylyç ýaly olaryň dili.
Eý, Hudaý, göklerden-de ýokary beýgel!
Tutuş ýer ýüzüne dolsun Seniň şöhratyň!
Olar ädimlerime duzak gurdular –
gaýgydan ýaña bilim бүкүldi.
Olar önümde çukur gazdylar –
ýöne özleri oňa düşdüler.
Ýüregim sarsmaz, eý, Hudaý, sarsmaz ýüregim:
men nagmalar aýdyp, mukam çalaryn.
Oýan sen, eý, meniň ýüregim.
Oýanyň, arfa hem lira!
Men daňy oýararyn nagmalar bilen.
Ýa Taňry, halklar arasynda Saňa şükür ederin.
Milletler arasynda Saňa nagma aýdaryn.
Çünki Seniň söýgiň göklere ýetýär,
wepalylygyň bulutlara direýär.
Eý, Hudaý, göklerden-de ýokary beýgel!
Tutuş ýer ýüzüne dolsun Seniň şöhratyň!

Zebur 56:2-12

Ýa Reb, Seni beýgeltjek,

çünki Sen ýokary meni galdyrdyň,
meni duşman gülküsine goýmadyň.
Ýa Reb, Hudaýym, Saňa dat-perýat etdim,
Sen hem maňa şypaňy berdiň.
Ýa Reb, Sen meniň janymy
ölüler dünýäsinden çykaryp aldyň;
gabra inmezim ýaly, ýaşayyş berdiň.
Eý, Rebbiň sadyklary, Oňa nagmalar aýdyň;
mukaddes adyna şükürler ediň.
Çünki bir salymlyk Onuň gazaby;
ömürboýy dowam edýär mähribanlygy.
Agşamdan daňa çenli agy ýañlanar,
ertirine bolsa şadyhorramlyk geler.
Men şeýle diýdim öz rahatlygymda:
«Meni asla hiç zat sarsdyrmaz».
Ýa Reb, Öz hoşamaýlygyň bilen
meni dag dek kuwwatly etdiň;
gizlediň Sen menden ýüzüňi,
şonda gorky gaplady meni.
Ýa Reb, Seni çagyrdym;
Taňrymdan merhemet diläp,
dat-perýat etdim.
Diýdim «Men ölüp, inemde gabra,
munuň peýdasy bolarmy Saňa?
Toprak Saňa öwgi aýdyp bilermi?
Seniň wepalylygyňy beýan edermi?»
Ýa Reb, meni eşit-de, merhemet eýle!
Ýa Reb, Sen bol meniň kömekçim.
Sen meniň ýasymy toýa öwürdiň,
ýas julumy çykaryp,
meni begenç lybasyna beslediň.

Zebur 29:2-13

Ýa Reb, göklere ýetýär Seniň söýgiň,

bulutlara ýetýär wepadarlygyň.
Seniň dogrulygyň belent daglar deý,
Seniň adalatly hökümleriň düýpsüz çuňluk deý.
Ýa Reb, Sen ynsany, haýwany halas edýärsiň.
Eý, Hudaý, sadyk söýgiň neneň gymmatly!
Seniň ganatlaryňyň saýasy
ynsan ogullaryna pena bolýandyr.
Öýüňiň nâz-nygmatyndan doýýarlar;
Sen olary Öz lezzet derýaňdan gandyryň.
Çünki ýaşayşyň gözbaşy Sende,
biz nur görýäris Seniň nuruňda.

Zebur 35:2-13

Men bolsa Seniň gudratyň hakda nagma aýdaryn,
ir säherde sadyk söýgiň hakda nagma aýdaryn.
Çünki Sen maňa berkitme bolduň,
muşakgatly günde Sen penam bolduň.
Eý, Güýjüm, men Saňa nagma aýdaryn,
çünki, eý, Hudaý, meniň berkitmäm – Sensiň.
Sen meni wepalylyk bilen söýýän Hudaýsyň.

Zebur 58:2-18

Men Rebbe hemişe alkyş aýdaryn,
Oňa öwgi elmydama agzymda bolar.
Reb bilen meniň janym magtanar,
pespäller eşider hem-de şat bolar.
Meniň bilen bile Rebbi öweliň,
beýgeldeli bilelikde Onuň adyny.
Men Rebbi agtardym, Ol jogap berdi
hem-de ähli howplardan meni halas eýledi.
Oňa nazar salyň, nurlanarsyňyz,
asla utandyrylmaz siziň ýüzüňiz.
Men-biçäre Rebbi çagyrdym, Ol hem eşitdi,
meni ähli azaplarymdan halas eýledi.

Reb perişdesi Ondan gorkýanlary gurşaýar,
olary bela-beterden halas eýleýär.
Dadyp görüň Reb ýagşylygyny,
Ony pena edinýän nähili bagtly!
Rebden gorkuň, eý, Onuň mukaddesleri,
Ondan gorkýanlaryň ýok mätäçligi.
Hatda ýolbarslar hem çekýär ejir bilen açlygy,
Rebbi agtarýanlar bolsa çekmez hiç mätäçligi.
Geliň, eý, ogullarym, diňläň siz meni,
öwredeýin size Rebden gorkmagy.
Isleýärmiň döwran sürmegi?
Göresiň gelýärmi ýagşy günleri?
Ýamanlykdan sakla sen öz diliňi
we hileli gepden – dodaklaryňy;
ýamanlykdan aýryl, et sen ýagşylyk,
parahatlyk agtar, onuň yzyndan galma.
Dogry adamlarda Rebbiň gözleri,
perýatlaryna açyk Onuň gulagy.
Rebbiň ýüzi betkärlerе garşydyr;
olary ýatlamadan ýer ýüzünde nyşan galdyrmaz.
Reb eşidýär dogrular perýat edende,
Ol olary ähli muşakgatlaryndan halas eýleýär.
Reb kalby synyklara ýakyndyr;
ruhdan düşenleri halas edýändir.
Dogry ynsanyň dertleri köpdür,
emma Reb ählisinden ony halas edýändir.
Onuň ähli süňklerini goraýar,
olaryň biri hem döwülmez.
Ýamanlyk erbet adamy öldürer,
dogry adamy ýigrenýän höküm ediler.
Reb Öz bendelerini halas edýändir,
Ony pena edinýänleriň hiç biri höküm edilmez.

Zebur 33:2-23

Geliň, Rebbe nagma aýdaly,
halas edýän gaýamyza şatlanyp, aýdym aýdaly.
Şükürlerimiz bilen huzuryňa baraly,
alkyş aýdymalaryny aýdyp, Oňa heşelle kakaly.
Çünki Reb beýik Hudaýdyr,
ähli hudaýlaryň beýik Şasydyr.
Onuň elindedir ýer çuňluklary,
Onuňkydyr dagyň çür depeleri.
Deňiz Onuňkydyr, çünki Ol ýaratdy ony,
gury ýere şekil berdi Onuň elleri.
Geliň, sežde edip, tagzym edeli,
bizi ýaradan Rebbiň önünde dyza çökeli.
Çünki Ol biziň Hudaýymyzdyr,
biz Onuň örüsininiň halkydyrys,
Onuň elindäki goýunlardyrys.
Bu gün siz Meniň sesimi eşitseňiz:

Zebur 94:1-11

Milletler arasynda siz şuny aýdyň:
«Reb – Patyşa!
Berk berkarar edildi dünýä,
ol sarsmaz asla.
Ol ýüz görmezden halklara kazylyk eder».
Goý, gökler begensin,
ýer hem şatlansyn.
Deňiz we onuň içindäkileriň ählisi, goý, güwwüldeşsin.
Meýdan we ondaky bar zatlar şatlykdan joşsun.
Şonda tokaý ağaçlary Rebbiň önünde
nagmalar aýdar, çünki Ol gelýär;
Ol dünýä kazylyk etmäge gelýär.
Ol dünýä dogrulyk bilen,
halklara Öz wepadarlygy bilen kazylyk eder.

Zebur 95:1-13

Süleýman pygamber

Dawut öz durmuşyndanrazy bolup, ogly Süleýmany Ysraýyla patyşa etdi.

Dawut Ysraýylyň ähli baştutanlaryny: tirebaşylary, patyşa gullugyndaky bölümleriň goşunbaşylaryny, münbaşylardyr ýüzbaşylary, patyşanyň hem-de ogullarynyň mülklerine, mallaryna seredýänleriň baştutanlaryny, köşk emeldarlaryny, edermen esgerleri we batyr ýigitleriň ählisini Iýerusalime toplady. Dawut patyşa turdy-da, olara şeýle diýdi: «Doganlarym, halkym, maňa gulak asyň! Men Hudaýymyzyň aýak kürsüsi bolan Rebbiň Äht sandygyny goýmak üçin öý gurmak niýetim bardy; onuň üçin taýýarlygam gördüm. Ýöne Hudaý maňa: „Maňa öýi sen gurmasyň, sebäbi sen uruş adamysyň, sen gan dökdün“ diýdi. Ýöne ebedilik patyşa bolmagym üçin, Ysraýyl Hudaýy Reb kakamyň maşgalasynyň arasyndan meni saýlady. Ol Ýahudany baştutan saýlady, Ýahudanyň neslinden kakamyň maşgalasyny saýlady. Bütün Ysraýyla patyşa etmekde kakamyň ogullarynyň arasyndan men Onuň göwnünden turdum. Ol maňa köp ogul berdi; menden soň Rebbiň patyşalygyny dolandyryp, Ysraýyla patyşa etmek üçin, Ol köp ogullarymyň arasyndan Süleýmany saýlap-seçdi. Ol maňa şeýle diýdi: „Ogluň Süleýman Maňa ybadathana hem-de howlular gurmaly adamdyr. Çünki Men ony Özüme ogul saýladym, Menem onuň Atasy bolaryn. Ol Meniň buýrukdyr hökümlerimi häzirkisi ýaly gyşarnyksyz berjaý etmegini dowam etdirse, Men onuň patyşalygyny ebedileşdirerin“. Indi, tutuş Ysraýylyň, Rebbiň jemagatynyň gözüniň alnynda, Hudaýa eşitdirip, men saňa Hudaýymyz Rebbiň ähli buýruklaryny ýerine ýetirmegi buýurýaryn. Şeýtseňiz şu eşretli topragyň eýesi bolarsyňyz we ony özüňizden soň nesilleriňize baky miras goýarsyňyz. Süleýman, oglum, sen bolsa ataňyň Hudaýyny tana, Oňa ak ýürekden höwes bilen gulluk et. Çünki Reb her bir kalby synaýandyr hem ähli niýet-hyýallary bilýändir. Ony agtarsaň taparsyň, ýöne terk edäýseň welin, Ol senden müdimilik ýüz öwrer. Ine, seret, mukaddes öý gurmak üçin Reb seni saýlady. Berk dur-da, işi ýerine ýetir».

Soňra Dawut ogly Süleýmana öýüň eýwanynyň, jaýlarynyň, hazynalarynyň, üstküdir içki otaglaryň, Äht sandygyň gapagynyň nusgasyny berdi. Şeýle hem ol göz önünde tutan ähli işleriniň: Rebbiň öýüniň howlularynyň, onuň töwereginde bolmaly jaýlaryň, Hudaýyň öýüniň hazynalarynyň hem-de berlen sadakalardyr hazynalary, ruhanylar hem-de lewiler toparlarynyň, Rebbiň öýünde berjaý edilmeli hyzmat işleriniň, Rebbiň öýünde ulanyljak esbaplaryň, Soňra Dawut patyşa: «Şularyň barynyň nusgalary maňa Reb tarapyndan ýazuw üsti bilen berildi» diýdi. Dawut ýene ogly Süleýmana şeýle diýdi: «Güýçli hem mert bol, işe başla! Gorkma, aljyrama, çünki meniň Hudaýym Hökmürowan Reb seniň bilendir. Rebbiň öýüniň hyzmat

işleriniň ählisi tamamlanman, Ol seni taşlamaz, terk etmez.

Soň Dawut tutuş halkyň önünde Rebbi alkyşlap, şeýle diýdi: «Eý, Atamyz Ysraýyl Hudaýy Reb, Saňa ezelden ebedä çenli alkyş bolsun! Beýiklik, güýç-gudrat, şöhrat, ýeňiş hem belentlik Seniňkidir, gökdäki hem ýerdäki zatlaryň hemmesi Seniňkidir; patşalyk hem Seniňkidir, ýa Reb! Sen ählisinden belentsiň. Baýlyklardyr sylag-hormat Senden gelýär, Sen ählisiniň üstünden höküm sürýärsiň. Güýç hem kuwwat Seniň eliňdedir. Ähli zady belent ýa-da kuwwatly etmek Seniň eliňdedir. Indi, eý, Hudaýymyz biz Saňa minnetdarlyk bildirýäris, Seniň şöhratly adyňa alkyş okaýarys. Eý, Ybraýymyň, Yshagyň, Ysraýylyň, biziň ata-babalarymyzyň Hudaýy, Öz halkyňyň kalbynda şeýle niýetleri baky sakla, olaryň kalbyny Özüňe tarap öwür. Seniň tabşyryklaryňy, düzgünleriňi, parzlaryňy – şularyň hemmesini berjaý eder ýaly, meniň taýýarlyk gören ybadathanamy gurary ýaly, oglum Süleýmana sadyk ýürek ber». Soň Dawut tutuş halka: «Hudaýyňyz Rebbe alkyş okaň» diýip ýüzlendi. Tutuş halk öz ata-babalarynyň Hudaýy Rebbe alkyş okadylar. Olar baş egip, Rebbe sežde, patyşa-da tagzym etdiler. Olar şol gün Rebbiň önünde uly şatlyk-şagalaň bilen iýip-içdiler.

Dawudyň ogly Süleýmany ikilenç patyşa etdiler. Ony Rebbe hökümdarlyga, Sadogy hem ruhanylyga belledi. Kakasy Dawudyň patşalygyny miras alyp, Süleýman Rebbiň beren tagtynda oturdy. Onuň işi rowaç aldy, tutuş Ysraýyl oňa eýerdi. Ähli nökerler, batyr ýigitler, Dawudyň ähli ogullary Süleýmana wepaly bolmaga wada berdiler.

Dawut ölmeziniň ön ýanynda ogly Süleýmany ýanyna çagyryp, oňa şeýle wesýet etdi: «Her kes kimin men-de dünýäden ötmeli pursadym golaý geldi. Sen tutanýerli bol, mert bol. Öz Hudaýyň Reb näme buýursa, ony ýerine ýetir; Rebbiň ýollaryndan ýöräp, Onuň parzlaryny, tabşyryklaryny, hökümlerini hem-de öwüt-ündewlerini Musanyň kanunynda ýazylyşy ýaly berjaý et. Şonda sen näme etseň-de, nirä gitseň-de, işiň şowuna bolar. Onsoň Reb: „Eger seniň ogullaryň Maňa gulak goýup, bütin kalplary, jan-tenleri bilen Maňa iman edip ýaşasalar, ysraýyl tagtyndan seniň nesliňiň arkasy kesilmez“ diýip, maňa beren wadasyny berjaý eder.

Dawut ýaşı birçene baryp, garrap, mal-döwletdir şöhratdan doýup dünýäden ötdi. Onuň ýerine ogly Süleýman patyşa boldy.

Onsoň Dawut ata-babalaryna gowuşdy. Ony Dawut galasynda jaýladylar.

Bir gün patyşa gurbanlyk bermek üçin Gibgona gitdi, çünki esasy seždegäh şol ýerdedi. Süleýman şol ýerde münlerçe ýakma gurbanlyklaryny beripdi. Gibgonda gije Süleýmanyň düýşüne Reb girdi. Hudaý oňa: «Dile, dilän zadyňy bererin» diýdi. Süleýman şeýle diýdi: «Guluň kakam Dawudyň ynamly, dogruçyl hem-de akýürekli bolany üçin, oňa beýik, sadyk söýgiňi görkezdiň. Bu gün oňa tagtynda oturmaga ogul berip, Öz beýik merhemetiňi görkezdiň. Indi, eý, Hudaýym Reb, Sen guluň–meni kakam Dawudyň ýerine patyşa etdiň. Men ýolbaşçylyk

etmäge ukyby bolmadyk, tejribesiz, ýaş oglandyrn. Guluň Seniň saýlan, san-sajaksyz halkyňyň arasyndadyr. Şonuň üçinem halkyňy dolandyrar ýaly, ýagşy-ýamany saýgarar ýaly, Sen Öz guluňa pähim-paýhas ber, çünki Seniň san-sajaksyz halkyňy kim dolandyrp biler?»

Süleýmanyň bu dilegi Taňra ýarady. Hudaý oňa şeýle diýdi: «Özüňe uzak ömür, baýlyk dilemän ýa-da duşmanlaryňyň ölümüne dilemän, eýsem ýagşy-ýamany saýgarar ýaly akyl-paýhas diläniň üçin, Men saňa dilän zadyňy berýärim. Men saňa öňküleriň hiç birinde bolmadyk we senden soň hem hiç kimde bolup bilmejek akyl-paýhas, aň-düşünje bererin. Men saňa dilemedik zatlaryňy, ýagny ömürboýy egilmejek baýlyk bilen hormat bererin. Saňa taý geljek patyşa bolmaz. Eger sen meniň parzlarymdyr tabşyryklarymy berjaý edip, kakaň Dawut ýaly ýollarymdan ýöreseň, Men seniň ömrüňi-de uzaldaryn». Süleýman oýandy, görse, bu düýş eken. Soňra ol Iýerusalime gelip, Rebbiň Äht sandygynyň önünde durup, ýakma we salamatlyk gurbanlyklaryny berip, ähli emeldarlary üçin meýlis gurdy.

Bir gün iki sany azgyn aýal gelip, patyşanyň huzurynda durdy. Ol aýallaryň biri şeýle diýýär: «Eý, jenabym, men şu aýal bilen bir öýde ýaşaýaryn. Şu aýal öýdekä, meniň çagam dogulýar. Şondan üç gün soň munuň hem çagasy bolýar. Biziň ikimiz bile ýaşaýarys, öýde biziň ikimizden başga hiç kim ýok. Onsoň bir gije bu aýalyň ogly ölýär, sebäbi ol çagasynyň üstüne togalanypdyr. Ol ýary gije turup, men uklap ýatyrkam, meniň gapdalymda ýatan oglumy alyp, öz gujagynda, öz ölen ogluny bolsa meniň gujagynda goýupdyr. Men ertesi irden oglumy emdirjek bolsam, ol öli ýatyr. Men oňa dykgat bilen seretdim we çaganyň özümiňki dældigine magat göz ýetirdim». Emma beýleki aýal: «Ýok, diri çaga meniňki, ölen çaga seniňki» diýýär. Birinji aýal: «Ýok, ölen çaga seniňki, diri çaga meniňki» diýýär. Şeýdip, olar patyşanyň huzurynda jedelleşdiler.

Onsoň patyşa şeýle diýýär: «Biriňiz: „Diri çaga meniňki, ölen çaga seniňki“ diýýärsiňiz, beýlekiňiz bolsa: „Ýok, beýle däl! Ölen çaga seniňki, diri çaga meniňki“ diýýärsiňiz». Soňra patyşa: «Maňa bir gylyç getirip beriň» diýýär. Patyşa gylyç getirip berýärler. Ol: «Diri galan çagany iki bölüň-de, ýarysyny birine, ýarysyny-da beýlekisine beriň» diýýär. Emma çagasy diri galan aýal: «Eý, jenabym, çagany oňa beriň; ony asla öldürmähň!» diýýär. Çünki ol aýalyň öz ogluna rehimi indi. Ýöne beýleki aýal: «Ol meniňki hem bolmasyn, seniňki hem bolmasyn, ony ikä bölüň» diýýär. Onsoň patyşa: «Diri galan çagany birinji aýala beriň, ony asla öldürmähň, ol onuň ejesidir» diýýär. Patyşanyň çykaran hökümüne bütün ysraýyl halky eşidip, oňa uly hormat goýdy. Paýhasly höküm çykarar ýaly Süleýman patyşada Hudaýyň pähim-paýhasynyň bardygyny halk gördi.

Süleýmanyň bütün ömrüne Dandan Beýerşeba çenli aralykdaky tutuş Ýahudadaky we Ysraýyldaky her bir adam üzüm we injir agaçlarynyň aşagynda asudalykda ýaşady. Şeýle hem

Süleýmanyň söweş arabalaryna goşulýan atlary üçin kyrk müň sany at ýatagy, on iki müň atlysy bardy. Şol häkimleriň her biri Süleýman patyşany we onuň saçagyndan iýmitlenýänleriň baryny, öz bellenen aýlarynda azyk bilen üpjün edýärdi. Olaryň hiç bir zady kemlik etmezdi. Olaryň hersi özüne tabşyrylyşyna görä, ýönekeý we saýlama atlar üçin olaryň saklanýan ýerine arpa we saman getirerdi.

Diňle, oglum, ataňyň nesihatlaryny,
eneňiň öwütlerinden ýüz öwürme.

Ol seniň başyňa ajaýyp täç,
boýnuňa monjuk bolar.

Süleýmanyň pähimleri 1:1-33

Juwanlygyňda, agyr günler gelmänkä, «olardan lezzet almaryn» diýjek ýyllaryň golaýlaşmanka, özüňi Ýaradany ýatla. Kümüş zynjyr gyrylmanka, altyn käse döwülmänkä, bulak başyndaky küýze owranmanka, guýynyň başyndaky çarh döwülmänkä, ýerdäki toprak owalky ýagdaýyna öwrülmänkä, ruh ony beren Hudaýyň ýanyna dolanyp barmanka, özüňi Ýaradany ýatla.

Wagyz 12:1-14

Oglum, meniň sözümi kabul edip,
buýrugymy kalbyňda saklasaň,

danalyga gulak asyp,
düşünjä ýüregiňi berseň,

hawa, paýhasy çagyrsaň,
düşünjä ýalbarsaň,

ony kümüş ýaly gözleseň,
hazyna dek agtarsaň,

şonda Rebden gorkmaklyga akyl ýetirip,
Hudaýy tanamagy başararsyň.

Çünki danalyk berýän Rebdir,

bilim hem düşünje Onuň agzyndan çykýandyr.

Süleýmanyň pähimleri 2:1-22

Kiçigöwünliligiň, Rebden gorkmagyň

sylagy baýlyk, abraý we ýaşayşdyr.

Süleýmanyň pähimleri 22:1-29

Seni öz agzyň däl, başgalar öwsün,

öz diliň däl, keseki öwsün.

Süleýmanyň pähimleri 27:1-27

Tekepbirlik gelse, masgaraçylyk gelýändir,

akyldarlyk bolsa kiçigöwünliler bilendir.

Süleýmanyň pähimleri 11:1-31

Heläkçilikden öň adamyň ýüregi tekepbir bolýandyr,

hormat pes göwünlilikden soň gelýär.

Süleýmanyň pähimleri 18:1-24

Adamyň tekepbirligi ony peseldýändir,

pesgöwünli adam bolsa hormat gazanýandyr.

Süleýmanyň pähimleri 29:1-27

Akmagyň gahary derrew bildirýändir,

seresaply kişi göwne deglenini ýaşyrýandyr.

Süleýmanyň pähimleri 12:1-28

Ertirki günüň barada öwünme,

çünki sen günüň näme getirjegini bilýän dalsiň.

Süleýmanyň pähimleri 27:1-27

Ölümem, ýaşayşsam diliň ygtyýarynda,

dili söýýän hasylyndan iýer.

Süleýmanyň pähimleri 18:1-24

Olaryň ýollaryna öwrenişip,
janyňy duzaga düşürmeziň üçin,
gaharjaň adam bilen tirkeşme,
gyzma adam bilen gatnaşyk açma.

Süleýmanyň pähimleri 22:1-29

Gaharjaň dawa turuzýandyr,
giň göwünli bolsa jenjeli ýatyrýandyr.

Süleýmanyň pähimleri 15:1-33

Odun gutaranda, ot söňýändir,
şugulçynyň ýok ýerinde dawa tükenýändir.

Kömür köz üçin, odun ot üçin,
jenjelçi dawa tutaşdyrmak üçin gerek.

Süleýmanyň pähimleri 26:1-28

Ýazygy geçýäni söýgi höweslendirýändir,
dawa-jenjeli gaýtalaýan bolsa dostuny ýitirýär.

Süleýmanyň pähimleri 17:1-28

Akyldarlar bilen ýöreyän akyllý bolar,
akmak bilen gatnaşýan zyýana galar.

Süleýmanyň pähimleri 13:1-25

Şerap biabraý edýändir, çakyr dawa-jenjel turuzýandyr.
Oňa aldanýanyň ählisi akylsyzdyr.

Süleýmanyň pähimleri 20:1-30

Masgaralaýja käýeme, ýogsa seni ýigrener.
Akyldara käýe, ol seni söýer.

Akyldara öwretseň, akyldarlygy artar,
dogruçyla öwretseň, bilimi artar.

Süleýmanyň pähimleri 9:1-18

Dosty köp bolanyň heläkçiligi-de bolar,
ýöne dogandan-da ýakyn dost bar.

Süleýmanyň pähimleri 18:1-24

Şerap biabraý edýändir, çakyr dawa-jenjel turuzýandyr.
Oňa aldanýanyň ählisi akylsyzdyr.

Süleýmanyň pähimleri 20:1-30

Masgaralaýja käýeme, ýogsa seni ýigrener.
Akyldara käýe, ol seni söýer.

Akyldara öwretseň, akyldarlygy artar,
dogruçyla öwretseň, bilimi artar.

Süleýmanyň pähimleri 9:1-18

Dosty köp bolanyň heläkçiligi-de bolar,
ýöne dogandan-da ýakyn dost bar.

Süleýmanyň pähimleri 18:1-24

Ýakynyň seni hemme wagt söýýändir,
dogan kynçylykly pursadyň üçin doglandyr.

Süleýmanyň pähimleri 17:1-28

Öz ýakynyňy, ataň ýakynyny terk etme,
başyňa bela gelen güni doganyň öýüne gitme,
uzakdaky dogandan, ýakyn goňşy ýagşydyr.

Süleýmanyň pähimleri 27:1-27

Dostuň salan ýarasy wepalylykdandyr,
ýöne duşmanyň posalary köpdür. Açyk käýinç

ýaşyryn söýgüden gowudyr.

Süleýmanyň pähimleri 27:1-27

Dogry jogap

dodagyňdan ogşalýan ýalydyr.

Süleýmanyň pähimleri 24:1-34

Gowy aýala gowşan gowulyk tapýandyr

we Rebbiň razylygyny gazanýandyr.

Süleýmanyň pähimleri 18:1-24

Görmegeýlik aldawçydyr, owadanlyk puçdur,

diňe Rebden gorkýan aýal taryplanýandyr.

Süleýmanyň pähimleri 31:1-31

Mynasyp aýal äriniň başynyň täjidir,

binamys aýal bolsa süýegiňi çüýreder.

Süleýmanyň pähimleri 12:1-28

Igenjeň hem gaharjaň aýal bilen ýaşandan,

çölde ýaşamak gowudyr.

Süleýmanyň pähimleri 21:1-31

Başarjaň aýaly kim tapyp bilýär?

Onuň gadyr-gymmaty jöwherden ýokarydyr.

Süleýmanyň pähimleri 31:1-31

Öý we mal-mülk atalardan miras,

ýöne paýhasly aýal Rebdendir.

Süleýmanyň pähimleri 19:1-29

Oglum, unutma öwredenlerimi,

buýruklarymy kalbyňda sakla.

Çünki olar ömrüň ýyllaryny uzaldar,
abadanlygyňy köpelder.

Sadyk söýgiňi terk etme.
Bagla olary boýnuňa.
Ýüregiň gatyna ýazyp goý.

Şonda sen Hudaýyň hem adamlaryň nazarynda
merhemet we abraý taparsyň.

Öz düşüňjäne daýanma,
bütün ýüregiň bilen Rebbe bil bagla.

Bar işleriňde Ony tana,
Ol seniň ýollaryňy dogrular.

Özüňi akyly saýma;
Rebden gork,
ýamandan çekil.

Şonda seniň janyňa sagdynlyk,
bedeniňe şypa berler.

Rebbi bütün baýlygyň hem
ilkinji hasylyň bilen hormatla.

Şonda seniň ammaryň dolup-daşar,
çelekleriň täze şerapdan joşar.

Rebbiň terbiýesini terk etme, oglum.
Onuň käýinjine gysynma.

Çünki atanyň eý görýän ogluna temmi berşi ýaly,
Reb hem söýenini terbiýeleýändir.

Süleymanyň pähimleri 3:1-35

Süleýmanyň pähim-paýhasy hakynda eşiden ýer ýüzündäki ähli patyşalar Süleýmany diňlemäge adam ýolladylar.

Eger öýi Reb bina etmese,
ony bina edýänleriň azaby puçdur.
Eger şäheri Reb goramasa,
garawulyň oýa durmagy puçdur.

Zebur 126:1-5

Patyşa ejizlere adalatly höküm çykarsa,
onuň tagty ebedi berkarar bolar.

Süleýmanyň pähimleri 29:1-27

Dogruçyllar güýçlenende, halk begenýändir.
Erbetler höküm sürende, halk ahy-nala çekýändir. Dogruçyl adam ejizleriň hakyna üns
berýändir,
erbet bolsa şu meselä düşünýänem dälidir.

Süleýmanyň pähimleri 29:1-27

Ejizi ezyň ony Ýaradany ynjadýandyr,
mätäje merhemet edýän Ýaradany hormatlaýandyr.

Süleýmanyň pähimleri 14:1-35

Erbetler güýçlenende, ýazyk hem köpelyändir,
dogruçyllar bolsa olaryň ýykylýanyňy görerler.

Süleýmanyň pähimleri 29:1-27

Erbediň gazanjy galplykdyr,
dogrulyk ekýän hökman hakyny alar.

Süleýmanyň pähimleri 11:1-31

Erbetleriň öýi weýrana dönýär,
dogruçyllaryň çadyry pajarlap ösýär. Rebden gorkýana güýçli gorag bardyr,
onuň çagalaryna-da pena bolar.

Ynsany ölüm duzagyndan sowar ýaly,
Rebden gorkmak ýaşayyş çeşmesidir.

Süleýmanyň pähimleri 14:1-35

Dogrulyk milleti beýgeldýän bolsa,
günä halklara utançdyr.

Süleýmanyň pähimleri 14:1-35

Dogruçyllaryň dileginden şäher belende galýar,
erbetleriň dilinden ol weýran bolýar.

Süleýmanyň pähimleri 11:1-31

Paýhasly adam giň göwünli bolar,
ýazyk geçmek onuň şöhratydyr.

Süleýmanyň pähimleri 19:1-29

Baly köp iýmek ýagşy däldir,
şöhratparazlykdan şöhrat gözlemek gowy däldir.

Süleýmanyň pähimleri 25:1-28

Heläkçilikden öň tekepbirlik,
ýykylmakdan öň gedemlik gelýändir.

Süleýmanyň pähimleri 16:1-33

Tekepbirlikden diňe jedel döreýär,
maslahat soraýanda danalyk.

Süleýmanyň pähimleri 13:1-25

Maslahat bolmasa maksatlar puçdur,
maslahatçy köp bolanda myrat hasyl bolýar.

Süleýmanyň pähimleri 15:1-33

Parasatly adam güýçlülerden güýçlüdir,

bilimli adam öz güýjüni artdyrar.

Çünki sen urşuňy sagdyn maslahat bilen alyp barýarsyň,
maslahatçynyň köp ýerinde ýeňiş bardyr.

Süleýmanyň pähimleri 24:1-34

At söweş güni üçin seýislenýändir,
emma ýeňiş Rebdendir.

Süleýmanyň pähimleri 21:1-31

Erbet adam hiç kim kowalamasa-da gaçýandyr,
dogruçyl bolsa arslan kimin batyrdyr.

Süleýmanyň pähimleri 28:1-28

Sur patyşasy Hiram Süleýmanyň kakasynyň ornuna patyşalyga bellendigini eşiden badyna, öz emeldarlaryny Süleýmanyň ýanyna iberdi; çünki Hiram Dawudyň hemişelik ýarany bolupdy. Süleýman hem Hirama adam iberip, şeýle diýdi: «Özüň bilýärsiň, kakam Dawut töweregindäki uruşlar zerarly, duşmanlaryndan doly üstün çykyança, öz Hudaýy Rebbe ybadat öýüni gurup bilmedi. Ýöne häzir Hudaýym Reb maňa hemme tarapdan parahatçylyk berdi; mende ne ýagy, ne-de betbagtçylyk bar. Şeýdip, Rebbiň kakam Dawuda: „Seniň ýeriňe tagtyňda oturtjak ogluň Maňa ybadat üçin öý gurar“ diýip aýdyşy ýaly, men Hudaýym Rebbe ybadat üçin öý guraýyn diýýärim. Şoňa görä meniň üçin Liwanda kedr agaçlarynyň kesilmegini tabşyr. Meniň işçilerim seniň işçileriň bilen bile işlärler. İşçileriňe näçe diýseň, şonça-da hak töläýin; çünki özüň bilýärsiň, biziň aramyzda sidonlylar ýaly agaç kesip bilýän adam ýok».

Hiram Süleýmanyň sözlerini eşidende, gaty şatlanyp: «Bu uly halkyň üstünden patyşalyk eder ýaly, Dawuda şeýle akyl-paýhasly ogul beren Rebbe bu gün alkys bolsun» diýdi. Hiram Süleýmana adam iberip: «Seniň maňa iberen sargydyňy eşitdim; men seniň kedr hem-de serwi agajy baradaky islegleriňi bitirerin. Meniň işçilerim agaçlary Liwandan deňze getirerler. Men olary bogduryp, deňiz üsti bilen akdyrdyp, aýdan ýeriňe eltdirip, şol ýerde çözdürerin. Sen gelip, olary äkidersiň. Sen hem meniň islegimi ýerine ýetirip, köşgündäkileri azyk bilen üpjün et». Şeýdip, Hiram Süleýmany kedr hem-de serwi agaçlary bilen üpjün etdi. Süleýman bolsa Hirama onuň köşgündäkiler üçin azyk hökmünde kyrk müň çuwal bugdaý, ýedi müň hum sap ýag berdi. Süleýman Hirama her ýyl şunça azyk bererdi. Reb wada berşi ýaly, Süleýmana pähim-paýhas berdi. Hiram bilen Süleýmanyň arasynda asudalyk boldy. Olar öz aralarynda

ylalaşyk baglaşdylar.

Süleýman patyşa ybadathananyň gurluşygy üçin bütün Ysraýyldan otuz müň işçini toplamagy buýurdy. Olardan nobatma-nobat boýunça her aýda on müň adamy Liwana ýollady. Olar bir aý Liwanda, iki aý hem öýlerinde bolardylar. Adonyram bu mejbury işdäkileriň üstünden garaýardy. Süleýmanyň dagda ýetmiş müň sany ýük daşaýany, segsen müň sany daş ýonujysy bardy. Mundan daşary Süleýmanyň işleýän adamlarynyň üstünden garaýan üç müň üç ýüz sany baştutany bardy. Olar patyşanyň tabşyrygy boýunça Rebbiň öýüniň düýbünü tutmak üçin, uly gymmatbaha daşlar we ýonulan daşlar getirdiler. Süleýmanyň binýatçylary bilen Hiramýň binýatçylary we geballylar Rebbiň öýüni gurmak üçin, daşlary ýonup, agaçlary kesip taýýarladylar.

Ysraýyllaryň Müsürden çykyp gaýtmagynyň dört ýüz segseninji ýylynda, Süleýmanyň patyşalygynyň dördünji ýylynda, ikinji aý bolan Ziw aýynda Rebbiň öýi gurlup başlandy. Rebbiň öýi gurlanda öňden ýonulyp taýýarlanan daşlardan guruldy. Şol sebäpden öý gurulýarka ondan ne çekiç, ne palta, ne-de demir guralyň sesi eşidildi.

Süleýmana gurup ýören öýi hakynda Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Eger sen Meniň parzlarymy berjaý edip, hökümlerime boýun bolup, ähli tabşyryklarymy saklap, olary berjaý etseň, Men kakaň Dawuda beren wadamy seniň üstüň bilen ýerine ýetirerin. Men ysraýyllaryň arasynda ýaşap, Öz halkym ysraýyly terk etmerin». Süleýmanyň patyşalygynyň on birinji ýylynda, sekizinji aý bolan Bul aýynda Rebbiň öýi meýilnama görä dolulygyna gurlup gutaryldy. Süleýmana öýi gurmak üçin ýedi ýyl gerek boldy.

Onsoň Süleýman Rebbiň Äht sandygyny Dawut galasy bolan Sion galasyndan getirtmek üçin, Ysraýylyň ýaşulularyny, ähli tirebaşylaryny, ysraýyllaryň urugbaşylaryny Iýerusalime, öz huzuryna ýygnady. Bütün ysraýyl halky ýedinji aý bolan Etanym aýynda, Çatma baýramynda Süleýman patyşanyň ýanyna ýygnanyşdy. Bütün Ysraýylyň ýaşululary geldiler we ruhanylar sandygy göterdiler. Şeýdip, olar Rebbiň Äht sandygyny, Rebbe ýüz tutulýan çadyry hem-de çadyryň içindäki ähli mukaddes enjamlary getirdiler. Bularyň baryny ruhanylar bilen lewiler Rebbiň öýüne getirdiler. Süleýman patyşa we onuň huzuryna ýygnanan bütün ysraýyl halky Äht sandygynyň önündedi. Olar san-sajaksyz goýunlary, öküzleri gurbanlyk berdiler. Soňra ruhanylar Rebbiň Äht sandygyny öz ýerine, Rebbiň öýüniň iň mukaddes otagyna, keruplaryň ganatlarynyň astyna getirip goýdular. Keruplar ganatlaryny sandygyň üstüne gerip, sandygyň-da, onuň syryklarynyň-da üstünü örtýärdi. Syryklar şeýle uzyndy welin, hatda olaryň uçlary iň mukaddes otagyň önündäki mukaddes ýerdenem görünüp durdy, ýöne daşardan görünmeýärdi. Olar şu güne çenli hem şol ýerdedir. Sandygyň içinde Musanyň goýan iki sany kanun ýazylan daş böleginden başga hiç zat ýokdy; Musa bu iki daş bölegini ysraýyl halky Müsür ýurdundan

çykandan soň, Rebbiň olar bilen äht eden ýeri bolan Horep dagynda sandyga salypdy. Ruhanylar mukaddes otagdan daşary çykanlarynda, Rebbiň öýi bulutdan doldy. Ruhanylar bulut zerarly Rebbiň huzurynda hyzmata durup bilmediler, çünki Rebbiň şöhraty Hudaýyň öýüni doldurypdy.

Şonda Süleýman şeýle diýdi: «Reb tüm garaňkylykda mesgen tutjakdygyny aýtdy. Men Saňa baky mesgen tutaryň ýaly, uçursyz gözel öý gurdum».

Onsoň patyşa halka tarap öwrülip, bütün ysraýyl jemagatyna ak pata berdi. Bütün ysraýyl jemagaty dik durdy. Süleýman şeýle diýdi: «Kakam Dawuda: „Men ysraýyl halkymy Müsürden çykaralym bäri, Maňa ybadat etmäge öý gurmaklary üçin ysraýyl tirelerinden ýekeje şäheri-de saýlamadym. Men ysraýyl halkyma şalyk etsin diýip, Dawudy patyşalyga saýladym“ diýip beren wadasyny berjaý eden Ysraýyl Hudaýy Rebbe alkyş bolsun! Kakam Dawut Ysraýyl Hudaýy Rebbe ybadat üçin öý gurmagy ýüregine düwüpdü. Emma Reb kakam Dawuda: „Maňa ybadat üçin öý gurmagy ýüregiňe düwmek bilen sen gowy etdiň; ýöne şeýle-de bolsa öýi sen gurmarsyň. Seniň biliňden önen ogluň Maňa ybadat üçin öý gurar“ diýdi. Ine, Hudaý Öz beren wadasyny berjaý etdi, çünki men kakam Dawudyň ýerine geçdim. Rebbiň wada berşi ýaly, men Ysraýylyň tagtynda otyryn. Ysraýyl Hudaýy Rebbe ybadat üçin öý gurdum. Sandygy men şol öýde goýdum. Atalarymyzy Müsür topragyndan çykaranda, Rebbiň olar bilen eden ähti şonuň içindedir».

Soňra Süleýman Rebbiň gurbanlyk sypasynyň hem bütün ysraýyl halkynyň önünde durup, ellerini göge tarap uzatdy: «Eý, Ysraýyl Hudaýy Reb, ýerde-de, gökde-de Seniň ýaly Hudaý ýokdur! Bütün kalplary bilen ýoluňdan ýöreyän gullaryň üçin Sen ähtiňi, sadyk söýgiňi saklaýarsyň. Sen Öz guluň kakam Dawuda beren wadaňy berjaý etdiň. Şu gün Seniň ähli aýdan sözleriň amala aşdy. Şonuň üçin hem, eý, Ysraýyl Hudaýy Reb, guluň kakam Dawuda: „Eger seniň ogullaryň seniň ýöreyşiň ýaly, Meniň hakykat ýolumdan ýöreseler, seniň nesliňden hiç bir adam Ysraýylyň tagtyndan aýrylmaz“ diýip beren wadaňy berjaý et. Şonuň üçin hem, eý, Ysraýylyň Hudaýy, goý, Seniň guluň kakam Dawuda beren wadaň amala aßsyn!

Emma Hudaý ýerde mesgen tutarmy? Seni hatda gök-de, gökleriň gögi-de içine sygdyryp bilmeýär. Onsoň meniň bu salan öýüm dagy nämejik! Ýöne şonda-da, ýa Beýik Hudaýym, Sen guluň dilegine hem-de ýalbaryşyna gulak sal-da, onuň bu gün ýürekden edýän ýalbaryşyny we dilegini kabul et. Gözleriň gije-gündiz: „Maňa şu ýerde ybadat ediler“ diýen öýünde bolsun. Guluňyň şu ýere tarap bakyp edýän dilegini eşit. Öz ysraýyl halkyň we men guluň şu ýere tarap bakyp dileg edenimizde, guluňyň, halkyň Ysraýylyň ýalbaryşlaryny eşit. Öz gökdäki mesgeniňden eşit-de, bizi bagyşla. islendik adam ýa-da ysraýyl halky tarapyndan nähili dilegdir ýalbaryş edilen bolsa, her kes öz ýürek derdini bilip, şu öýe tarap ellerini gerse, şonda Sen

gökde Öz mesgeninde eşit-de, olary bagyşla we olara ýardam et. Her kese eden işine görä jogap ber, çünki her ynsanyň ýüregini diňe Sen bilýänsiň. Şeýdip, olar Seniň atalarymyza beren ýurdunda ömürboýy Senden gorkup ýaşasynlar. Halkyň Ysraýyldan bolmadyk, ýöne Seniň beýik adyň, gudratyň hem-de Öz halkyň üçin eden beýik işleriň barada eşidip, uzak ýurtdan gelen keseki şu öýde dileg etse, Sen Öz gökdäki mesgeninde ony eşit-de, dünýäniň ähli halklarynyň ysraýyl halky ýaly Seniň adyňy bilip, Senden gorkup, Saňa ybadat üçin guran öýümi bilerleri ýaly, kesekiniň dilegine-de jogap ber. Olar Saňa garşy günä etseler, – günä etmeýän adam ýokdur – Sen gazaplanyp, olary duşman eline berseň, duşman olary ýesir edip, ýakynu-uzak ýurda äkitse, olar hem ýesirlige äkidilen ýurtlarynda oýlanyp toba edip, ýalbaryp: „Biz nähaklyk edip, günä gazandyk, pislik etdik“ diýip, özüni ýesir alan duşmanlarynyň ýurdunda päk kalplary we jan-tenleri bilen Saňa ýüzlenip, atalaryna beren ýurduňa, Öz saýlan şäheriňe, Saňa ybadat üçin guran öýüme tarap bakyp, dileg etseler, şonda Sen Öz gökdäki mesgeninde olaryň dileglerini, nalyşlaryny eşit-de, olaryň dadyna ýetiş. Saňa garşy günä eden halkyňy hem-de olaryň Saňa garşy eden ýazyklaryny bagyşla, ýesir alanlaryň olara rehimdarlyk ederleri ýaly, Sen Öz halkyňa duşmanlarynyň gözüniň önünde rehimdarlyk et. Çünki olar Seniň demir peç kimin lowlaýan Müsürden çykaran halkyňdyr, Seniň mirasyňdyr. Süleýman Hudaýa dilegini, ýalbaryşyny tamamlandan soň, Rebbiň gurbanlyk sypasynyň önünde ellerini göge gerip, dyza çöken ýerinden turdy. Süleýman dik durup, bütin ysraýyl halkyna batly ses bilen pata berip, şeýle diýdi: «Wada berşi ýaly, ysraýyl halkyna parahatçylyk beren Rebbe alkyş bolsun. Ol Öz guly Musa arkaly beren ýagşy wadalarynyň baryny berjaý etdi. Hudaýymyz Reb biziň atalarymyz bilen bolşy ýaly, biziň bilenem bolsun, bizi hiç haçan taşlamasyn, terk etmesin. Onuň ýollaryndan ýörärimiz ýaly, Onuň atalarymyza beren tabşyryklaryny, parzlaryny hem-de hökümlerini berjaý ederimiz ýaly, biziň ýüreklerimizi Özüne tarap öwürsin. Goý, meniň Rebbiň önünde dile getiren sözlerim Beýik Hudaýa gije-gündiz ýakyn bolsun. Beýik Hudaý dünýäniň ähli halklarynyň Rebbiň Hudaýdygyny, Ondan başga Hudaýyň ýokdugyny bilerleri ýaly, Reb Öz guluny, ysraýyl halkyny gündelik zerur zatlar bilen üpjün etsin. Şonuň üçin hem siz Onuň parzlaryna boýun bolup, Onuň tabşyryklaryny şu günki ýaly berjaý edip, Beýik Hudaýymyza ak ýürekden hyzmat ediň».

Süleýman dileg edip bolan dessine gökden ot inip, ýakma gurbanlygy we beýleki gurbanlyklary ýalmap-ýuwutdy. Öý Rebbiň şöhratyndan doldy. Rebbiň şöhratynyň öýi doldurandygy sebäpli ruhanylar Rebbiň öýüne girip bilmediler. Bütin ysraýyl halky gökden inen ody we öýdäki Rebbiň şöhratyny görende, ýüzüni ýere berip sežde etdi. Halk: «Reb ýagşydyr! Onuň söýgüsi bakydyr!» diýip Rebbe şükür etdi.

Onsoň patyşa we onuň ýanyndaky bütin ysraýyl halky Rebbiň huzurynda gurbanlyk berdiler.

Şeýdip, Süleýman Rebbiň öýüniň, öz köşgüniň gurluşygyny tamamlap, Rebbiň öýünde we öz köşgünde etmegi ýüregine düwen ähli işlerini üstünlik bilen amala aşyrdy.

Reb gije Süleýmana görnüp, oňa şeýle diýdi: «Men seniň eden dilegiňi eşitdim. Men şu ýeri Özüm üçin gurbanlyk berilýän öý hökmünde saýladym. Ýagyş ýagmaz ýaly gögi baglanymda ýa-da çekirtgelere ýurduň hasylyny ýuwut diýip buýruk berenimde ýa-da halkymyň arasyna gyrgyn keselini ýollanymda, Meniň adymy göterýän halkym özüni peseldip, dileg edip, Meni agtaryp, öz pis ýollaryndan dönse, şonda Men olary gökden eşidip, günälerini geçip, ýurtlaryny dikelderin. Indi şu ýerde edilen dileglere Meniň gözlerim görgür, gulaklarym eşitgir bolar. Adym şu öýde ebedilik bolar ýaly, Men ony saýladym we mukaddes etdim, Meniň nazarym we ýüregim hemişe şol ýerde bolar. Eger-de sen kakaňyň ýöreyşi ýaly Meniň ýolumdan ýöräp, tabşyran ähli zatlarymy edip, hökümlerimdir düzgünlerimi berjaý etseň, „Seniň nesliňden Ysraýyla hökümlerim sürjek adam kemlik etmez“ diýip, kakaň Dawuda wada berşim ýaly, patyşalygyňy berkarar ederin. Emma siz Meniň yzma eýermekden ýüz dönderseňiz, öňüňizde goýan tabşyryklarymy, parzlarymy berjaý etmän, gidip başga hudaýlara hyzmat edip, olara sežde etseňiz, onda Men ysraýyl halkyny özlerine beren ýerimden mahrum ederin. Özüme ybadat edilmegi üçin mukaddes eden bu öýümi ret ederin. Ysraýyl halky beýleki halklara gep hem gülki bolar. Indi beýik bolan bu öýüň ýanyndan geçýän her kişi oňa haýranlar galyp: „Reb näme üçin bu ýurdy, bu öýi beýle terk etdikä?“ diýer. Onsoň ähli halklar: „Çünki ysraýyl halky ata-babalaryny Müsür ýurdundan çykaran özleriniň Hudaýy Rebden ýüz dönderip, başga hudaýlara tarap öwrüldiler. Olaryň öňünde sežde edip, olara hyzmat etdiler. Şonuň üçin hem Reb bu betbagtçylyklary olaryň başyndan inderdi“ diýerler».

Şeba melikesi Süleýmanyň Rebbe goýýan hormatynyň at-owazasyny eşidip, ony kyn sowallar bilen synamaga Iýerusalime geldi. Şeba melikesi ummasyz baýlyk, hoşboý ysly zatlar, köp mukdardaky altyn we gymmatbaha daşlar ýüklenen düýeler bilen Iýerusalime geldi. Ol Süleýmanyň ýanyna gelip, ýüregine düwen ähli sowallary sorady.

Adalatsyz adam dogruçyllara ýigrenjidir,
dogry adam hem erbetlere ýigrenjidir.

Süleýmanyň pähimleri 29:1-27

Dogruçyl ýalan sözi ýigrenýär,
erbet bolsa ryswalyk getirýär.

Süleýmanyň pähimleri 13:1-25

Dogrularyň agzy ýaşayyş bulagydyr,
erbetleriň agzy zorlugy örtýändir. Dogrynyň gazanjy ýaşayşa getirýär,
erbetleriň gazanjy günä getirýär. Rebden gorkmak ömri uzaldýandyр,
erbediň ömri gysgalýar.

Süleýmanyň pähimleri 10:1-32

Günäkäri betbagtlyk kowalaýar,
dogruçylyk bolsa ýagşylyk sylagyny alýar. Dogruçylyk dogrularyň ýoluny goraýar,
ýöne günä erbetleri ýykýandyр.

Süleýmanyň pähimleri 13:1-25

Düşünjeli adamyň ýüregi bilim agtarýandyр,
akmaklaryň agzy bolsa akmaklykdan ganýandyр.

Süleýmanyň pähimleri 15:1-33

Nadan her söze ynanýandyр,
paýhasly adam bolsa öz ädimini oýlaýandyр.

Akylly adam ýamanlykdan gorkup gaça durýandyр,
akmak bolsa hetdenaşa batyrsyrap, soňuny saýmaz.

Süleýmanyň pähimleri 14:1-35

Öz gusugyna öwrülip gelýän it nähili bolsa,
akmaklygyny gaýtalaýan akmak hem şeýledir.

Süleýmanyň pähimleri 26:1-28

Adamyň öz akmaklygy ýykýar,
ýüreginden bolsa Rebbe gaharlanýar.

Süleýmanyň pähimleri 19:1-29

Akmak adam düşünjeden däl-de,
diňe öz pikirini aýtmakdan keýplenýändir.

Süleýmanyň pähimleri 18:1-24

Sözüni jylawlaýan bilimlidir,

düşünjeli adam bolsa mylaýym ruhludyr.

Süleýmanyň pähimleri 17:1-28

Düşünjeli adama bir käýinç

akmaga urlan ýüz kötekden agyrdyr.

Süleýmanyň pähimleri 17:1-28

Kalbynda danalyk bolan öwürdi kabul eder,

akmagyň dili bolsa bela elter.

Süleýmanyň pähimleri 10:1-32

Çagalar Rebden bolan mirasdyr,

ýatgynyň miwesi Ondan sylagdyr!

Ýaşlyk çagynyň ogullary

edermeniň elindäki peýkamlar ýaly:

sagdagyny olardan dolduran bagtly!

Ol derwezede duşmany bilen gürleşen wagty

utandyrylmaz.

Zebur 126:1-5

Agtyklar garry adamlaryň täjidir,

ogullaryň şan-şöhraty bolsa ene-atalarydyr.

Süleýmanyň pähimleri 17:1-28

Çagany dogry ýol bilen terbiýele,

ulalanda hem şondan sowulmaz.

Süleýmanyň pähimleri 22:1-29

Ogluňy terbiýele, ol saňa rahatlyk berer,

özüne ýakymly bolar. Taýak we käýinç danalyk getirýändir,

başyna goýberilen çaga bolsa enesini utanja goýýandyr.

Süleýmanyň pähimleri 29:1-27

Terbiýäni çagalaryňdan gaýgyрма;

terbiýe taýagy olary öldürmez.

Süleýmanyň pähimleri 23:1-35

Taýagyny gaýgyrýan adam ogluny ýigrenýändir,
ony söýýän bolsa wagtynda terbiýe berýär.

Süleýmanyň pähimleri 13:1-25

Men, Wagyzçy, Iýerusalimde Ysraýylyň patyşasydym. Gögüň astynda edilýän ähli zatlar barada paýhas bilen gözleg hem barlag geçirmegi ýüregime düwdüm. Işli bolsunlar diýip, bu Hudaýyň ynsanlara beren agyr ýumşudyr. Günüň astynda edilýän ähli işleri gördüm; ine, bary biderek, salgyma çapmak.

Wagyz 1:1-18

Öz-özüme şeýle diýdim: «Gel, seni lezzet bilen synaýyn, lezzet al». Emma bu-da biderek boldy. Gülki barada: «Akmaklyk», lezzet barada: «Näme peýda getirýär?» diýdim. Bedenime şerap bilen lezzet bermegi, akmaklyga urmagy ýüregime düwdüm, ýüregim maňa entegem paýhas bilen ýol görkezýärdi. Men muny öz gysga ömürleriniň dowamynda gögüň astynda ederleri ýaly, ynsanlar üçin nämäniň ýagşydygyny bilmek üçin etdim.

Beýik işler etdim: jaýlar gurdum, üzüm agaçlaryny ekdim, özüme bakjalar we seýil baglaryny edindim; olarda her hili miweli agaçlary ekdim. Ösüp oturan baglary suwarmak üçin, howuzlar edindim. Gullardyr gyrnaklar satyn aldym; öz öýümde doglan gullarym bardy, süri-süri mal-garam bardy. Olar menden öň Iýerusalimde bolanlaryňkydan köpdi. Özüm üçin altyn, kümüş we patyşalaryň, welaýatlaryň hazynalaryny topladym. Erkekdir aýal aýdymçylary hakyna tutdum. Islendik erkegiň göwnüne ýaramly gözel gyrnak aýallar edindim. Şeýdip, men beýgelip, özümden öň Iýerusalimde bolanlaryň ählisinden ozdum. Paýhasym şonda-da meniň bilendi. Gözlerimiň islän zadyny gaýgyrmadym; ýüregimi hiç bir lezzetden mahrum etmedim; kalbym eden her işimden lezzet aldy. Bu çeken ähli zähmetimiň muzdudy. Onsoň ellerimiň eden ähli işlerine, çeken ähli zähmetime seretdim. Ine, bularyň bary biderekdi, salgyma çapmakdy. Günüň astynda hiç bir peýdaly zat ýokdy.

Wagyz 2:1-26

Enesinden nähili doglan bolsa, bu dünýäden şeýle-de gider. Zähmetinden hiç bir zady elinde göterip, özi bilen äkidip bilmez.

Wagyz 4:17–5:19

Men ýene-de bir adamyň bar çeken zähmetiniň, ussatlyk bilen eden ähli işleriniň goňsusyna bolan görüplik zerarly edilendigini gördüm. Bu-da biderek, salgyma çapmak.

Wagyz 4:1-16

Işleýäne çekýän zähmetinden näme peýda bar? Ynsanlara işli bolarlary ýaly Hudaýyň beren işini gördüm. Hudaý ähli zady öz wagtynda gözel etdi. Şeýle hem ebediligi ynsanyň ýüregine saldy, ýöne şonda-da olar Hudaýyň owaldan ahyra çenli eden işini aňlap bilmezler. Ynsan üçin şatlanmakdan we ömürboýy ýagşylyk etmekden gowy zadyň ýokdugyny bilýäris. Her kesiň iýip-içip, öz bar zähmetinden lezzet almagy Hudaýyň beren sylagydyr. Men Hudaýyň eden her işiniň ebedi galjakdygyny bilýäris; oňa hiç zady goşup bolmaz, ondan hiç zady aýryp bolmaz. Hudaý bu işlerini hemmeler Özünden gorksunlar diýip etdi.

Wagyz 3:1-22

Ýeliň ýoluny we göwreli enäniň göwresindäki çaga nädip jan girýänini bilmeýşiň ýaly, sen hemme zady ýaradan Hudaýyň işlerini-de bilýän dälsiň. Tohumyňy irden sep, ağşam-da eliň boş durmasyn. Çünki sen haýsy işiň bähbitli boljakdygyny bilýän dälsiň. Nany suwa at, birnäçe günden ýene ony taparsyň.

Wagyz 11:1-10

Ynsanlar barada içimden: «Özleriniň haýwanlar ýalydyklaryny görsünler diýip, Hudaý ynsanlary synaýar» diýdim.

Wagyz 3:1-22

Dogrusy, ýer ýüzünde diňe ýagşylyk edip, hiç bir günä etmeýän dogry adam ýok. Ine, men muny bildim: Hudaý ynsany dogry edip ýaratdy, ýöne olar köp toslamalar oýlap tapdylar».

Wagyz 7:1-29

Ol hakykatdan näme boljakdygyny bilýän däl; kim oňa näme boljakdygyny aýdyp biler? Ýeli saklamaga hiç kimiň güýji ýetýän däl, ölüm gününü saklamaga-da hiç kimiň güýji ýetmez. Bu söweşden gaçyp bolmaýşy ýaly, pislik-de pis adamy ölüm gününden halas edip bilmez. Günäkär ýüz gezek ýamanlyk edip, ömrüni uzaldýan bolsa-da, men ýene Hudaýdan gorkýanlaryň gowulyk görjekdigini bilýäris, çünki olar Onuň huzurynda gorkýarlar. Emma pis adam gowulyk görmez, kölegäniň uzalyşy ýaly onuň ömri uzalmaz, çünki ol Hudaýyň

huzurynda gorkýan däldir.

Wagyz 8:1-17

Bularyň hemmesini ýüregimde saklap, şeýle netijä geldim: dogrular, dana adamlar we olaryň işleri Hudaýyň elinde. Söýginiň garaşyandygyny ýa-da ýigrenjiň garaşyandygyny ynsan bilýän däldir.

Wagyz 9:1-18

Hemme zat aýdyldy. Netije şudur: Hudaýdan gork we Onuň tabşyryklaryny sakla, çünki bu ynsanyň esasy borjudy; her bir işe, gizlin bolan her işe – isle ýagşy bolsun, isle ýaman – Hudaý kazylyk eder.

Wagyz 12:1-14

Süleýman onuň ähli sowallaryna jogap berdi. Patyşa onuň ýekeje sowalyny-da jogapsyz galdyrmady. Şeba melikesi Süleýmanyň paýhasyny, onuň guran öýüni, saçaýyndaky näz-nygmatlary, emeldarlarynyň ýaşaýan ýerlerini, hyzmatkärleriniň hyzmatyny, olaryň egin-eşiklerini, onuň sakylaryny, Rebbiň öýünde berýän ýakma gurbanlyklaryny görende, onuň bu zatlara aklyly haýran boldy.

Ol patyşa şeýle diýdi: «Ýurdumda işleriň hakda, parasatyň hakda eşiden sözlerim dogry eken, ýöne men gelip, öz gözlerim bilen görýänçäm, aýdylanlara ynanmadym. Maňa onuň ýarysyny hem aýtmadyrlar. Seniň pähim-paýhasyň, rowaçlygyň meniň eşidişimden has artyk eken. Seniň halkyň nähili bagtly! Hemişe huzurynda bolup, pähim-paýhasyňy eşidýän emeldarlaryň nähili bagtly! Senden hoşal bolup, seni ysraýyl tagtynda oturdan Hudaýyň Rebbe alkyş bolsun! Reb Ysraýyly ebedilik söýensoň, adalaty we hakykaty berjaý etmegiň üçin seni patyşa etdi». Onsoň Şeba melikesi Süleýman patyşa iki ýüz batman altyn, köp mukdarda atyrlary we gymmatbaha daşlary berdi. Süleýman patyşa Şeba melikesiniňki ýaly şeýle köp mukdardaky hoşboý ysly zatlar hiç berilmändi. Süleýman patyşa Şeba melikesine öz eçilen zatларыndan daşary onuň göwnüniň islän zadyny berdi. Şeýdip, Şeba melikesi emeldarlary bilen öz ýurduna dolandy. Şeýdip, Süleýman patyşa baýlykda, pähim-paýhasda ýer ýüzündäki ähli patyşalardan öňe geçdi. Hudaýyň Süleýmanyň ýüregine salan paýhasyny eşitmek üçin bütün dünýä onuň didaryna zardy. Süleýmanyň ýanyna gelen her kes ýylyň-ýylyna kümüşdir altyn enjamlardan, egin-eşiklerden, ýaraglardan, atyrlardan, atlardyr gatyrlardan ybarat bolan sowgatlaryny getirýärdi.

Kümşi däl, nesihatymy al,
sap altyn ornuna bilim al.

Çünki danalyk jöwherden gowudyr,
hiç arzyly zat oňa taý gelmez.

Süleýmanyň pähimleri 8:1-36

Danalygyň başlangyjy Rebden gorkmakdyr.
Mukaddesligi tanamak bolsa pähim-paýhasdyr.

Süleýmanyň pähimleri 9:1-18

Ýerinde aýdylan söz kümüş mejimäniň içinde goýlan
altyn alma ýalydyr.

Süleýmanyň pähimleri 25:1-28

Päk ýürekli söýýän,
merhemetli sözleýän patyşanyň ýakyny bolar.

Süleýmanyň pähimleri 22:1-29

Diline berk janyny goraýandyр,
agzyboşlar heläkçilige barýandyр.

Süleýmanyň pähimleri 13:1-25

Gepi köpüň ýazygy bardyr,
emma agzyna eýelik edýän adam parasatlydyр.

Süleýmanyň pähimleri 10:1-32

Dogruçylyň aňy jogap berende oýlanýandyр,
erbetleriň agzy ýamanlygy sowurýandyр.

Süleýmanyň pähimleri 15:1-33

Akylsyzlyň akmaklygyna görä jogap berme,
ýogsa senem oňa meňzärsiň.

Süleýmanyň pähimleri 26:1-28

Diňlemän jogap bermek
akmaklyk hem utançdyr.

Süleýmanyň pähimleri 18:1-24

Oýlanman gepleýän adamy gördüňmi?
Akmaga bolan umyt onuňkydan köpdür.

Süleýmanyň pähimleri 29:1-27

Giň göwünli adamyň düşünjesi köpdür,
dargursak bolsa akmaklygy beýgeldýändir.

Süleýmanyň pähimleri 14:1-35

Mylaýym jogap gahary sowýar,
gaty söz gazaby joşdurýar.

Süleýmanyň pähimleri 15:1-33

Adamyň baýlygy janyna töleg bolýar,
ýöne garyp haýbaty diňleýän dälidir.

Süleýmanyň pähimleri 13:1-25

Köp baýlyk bilen kynçylykda ýaşanyňdan,
az baýlyk bilen Rebden gorkup ýaşamak ýagşydyr.

Ýigrenç bilen iýlen göle etinden,
söýgi bilen iýlen bulamak gowudyr.

Süleýmanyň pähimleri 15:1-33

Sadyk ýolda gezýän garyp
egri ýoldan ýöreýän baýdan ýagşydyr.

Süleýmanyň pähimleri 28:1-28

Duýdansyz gelen baýlyk barha azalar,
el bilen çöpleýän köp gazanar.

Süleýmanyň pähimleri 13:1-25

Işine ökde adamlary görýäňmi?

Olar garamaýagyň hyzmatyny etmez, patyşalaryň huzurynda durar.

Ýalta diýýär: «Daşarda arslan bar,

ýolda ol meni parçalar».

Süleýmanyň pähimleri 22:1-29

Ýaltanyň göwni isleýär, ýöne hiç zat gazanmaýar,

janypkeşiň göwni bolsa dokmädedir.

Süleýmanyň pähimleri 13:1-25

Işinde ýaltalyk edýän

ýumrujynyň doganydyr.

Süleýmanyň pähimleri 18:1-24

Ýalta el garyplyk getirýär,

işeňňir el baýlyk.

Süleýmanyň pähimleri 10:1-32

Her bir zähmetden haýyr geler,

boş gep diňe mätäçlik getirer.

Süleýmanyň pähimleri 14:1-35

Reb dogruçyly aç goýýan däldir,

ýöne erbetleriň arzuwyny ret edýändir.

Süleýmanyň pähimleri 10:1-32

Kim garyba merhemet edýän bolsa, Rebbe karz berýär,

Reb onuň öwezini gaýtarar.

Süleýmanyň pähimleri 19:1-29

Garybyň dady-perýadyna gulak asmadygyň

öz dady-perýadyna-da jogap berilmez.

Süleýmanyň pähimleri 21:1-31

Gazap gününde mal-mülk haýyr berýän däldir,
dogruçylyk bolsa ölümden gutarar.

Süleýmanyň pähimleri 11:1-31

Eliňden gelýärkä,
mätäçlerden ýardamyňy aýama.

Eliňde barka, ýakynyňa:
«Git, soň gel, ertir bererin» diýme.

Süleýmanyň pähimleri 3:1-35

Öz ýakynyny ýigrenýänler günä edýändir,
garyba rehim edýän bolsa bagtlydyr.

Süleýmanyň pähimleri 14:1-35

Sahy adamyň berekedi artar,
suw berene suw berler.

Süleýmanyň pähimleri 11:1-31

Ýakynyň öýüne ýygy-ýygy barmakdan aýagyňy kes,
senden irip, seni ýigrenäýmesin.

Süleýmanyň pähimleri 25:1-28

Ata-babaň goýan
gadymy araçäk daşyny süýşürme.

Süleýmanyň pähimleri 22:1-29

Ýakynyny kemsidýän kemaklydyr,
düşünjeli adamyň agzyndan söz çykmaýar.

Süleýmanyň pähimleri 11:1-31

Dawany ýakynyň özi bilen et,

başganyň syryny paş etme.

Ýogsa eşiden adam seni uýada goýar,
hemişe ýaman atly bolarsyň.

Süleymanyň pähimleri 25:1-28

Kim eteginde ot göterer-de,
eşigini ýakmaz?

Kim közüň üstünden ýörär-de,
dabany köýmez?

Ýakynynyň aýalyňa ýanaşan hem şeýle bolýar;
oňa el degren jezasyz galmaz.

Süleymanyň pähimleri 6:1-35

Paýhasly adam howpy görüp gizlenýändir,
nadan göni gidip jeza alýandyr.

Süleymanyň pähimleri 22:1-29

Eger duşmanyň aç bolsa, oňa nan ber,
suwsan bolsa suw ber.

Şonda onuň başyna köz goýarsyň,
Reb seni sylaglar.

Süleymanyň pähimleri 25:1-28

Ýigrenjini hile bilen örtse-de,
ýamanlygy jemagata aýan bolýandyr.

Kim gorp gazsa, oňa özi ýykylar,
kim ýokary daş togalasa, ol öz üstüne gaýdar.

Süleymanyň pähimleri 26:1-28

«Ýamanlygy ýerine salaryn» diýme, Rebbe garaş,

Ol seni halas eder.

Süleýmanyň pähimleri 20:1-30

Duşmanyň ýykylanda şatlanma,
büdrese ýüregiň begenmesin.

Ýogsa ony Reb görüp, Ol senden närazy bolar,
gaharyny duşmanyňdan sowar.

Ýamanlyk edýänler üçin gaharyňy getirme,
erbetlere gözüň gitmesin.

Çünki olaryň geljegi bolmaz,
erbetleriň çyrasy öçer.

Süleýmanyň pähimleri 24:1-34

Günäkärlere gözüň gitmesin,
mydam Rebden gorkup gez.

Süleýmanyň pähimleri 23:1-35

Käte gülki içinde-de ýüregiň gamgyn,
şatlygyň soňunda-da gam bardyr. Asuda paýhas bedene ýaşayyş berýär,
göriplik bolsa süýekleri çüýredýär.

Süleýmanyň pähimleri 14:1-35

Bilimsiz gaýrat ýagşy dälidir,
Aşa howlugýan ýoluny ýitirýär.

Süleýmanyň pähimleri 19:1-29

Ýol bardyr, adama dogry ýaly görünýär,
ýöne onuň soňy ölüme barýar.

Süleýmanyň pähimleri 14:1-35

Öz düşüňjäne daýanma,
bütün ýüregiň bilen Rebbe bil bagla.

Bar işleriňde Ony tana,

Ol seniň ýollaryňy dogrular.

Süleýmanyň pähimleri 3:1-35

Sadyk söýgi etmişden saplaýar,

Rebden gorkmak ýamanlykdan sowýar.

Süleýmanyň pähimleri 16:1-33

Ýazyklaryny ýaşyran üstünlik gazanmaz,

olary boýun alyp terk etse, merhemet tapar.

Süleýmanyň pähimleri 28:1-28

Ýalan dil Reb üçin nejislikdir,

dogruçyllyk isleýänlerden bolsa Ol hoşaldyr.

Süleýmanyň pähimleri 12:1-28

Bar güýjüň bilen ýüregiňi gora,

çünki ýaşayşyň gözbaşy ýürekden gaýdýar.

Agzyňdan egriligi,

diliňden hilegärligi aýyr.

Süleýmanyň pähimleri 4:1-27

Ynsanyň ýollary Rebbiň gözüniň alnyndadyr,

olaryň ähli ýodalaryny synlaýandyr.

Süleýmanyň pähimleri 5:1-23

Reb ýaňsylaýjylary ýaňsylaýandyr,

pespäl adamlara rehim edýändir.

Süleýmanyň pähimleri 3:1-35

Reb erbetlerden daşdadyr,

dogruçyllaryň dogasyny bolsa eşidýär.

Süleýmanyň pähimleri 15:1-33

Süleýman faraonyň gyzyndan başga-da mowaplardan, ammonlardan, edomlardan, sidonlylardan, hetlerden birtopar keseki aýallara aşyk boldy. Reb ysraýyl ogullaryna: «Siz keseki milletlerden gyz alşyp-berişmäň, çünki olar hökman sizi öz hudaýlaryna sežde etdirerler» diýip aýdan milletlerindendiler. Emma Süleýman muňa garamazdan şu aýallara öýlendi. Onuň ýedi ýüz şa aýaly, üç ýüz gynak aýaly bardy. Aýallary onuň ýüregini azdyrdylar. Süleýmanyň garrylyk çagynda aýallary onuň ýüregini keseki hudaýlara tarap öwürdiler. Süleýman kakasy Dawut ýaly Hudaýy Rebbe wepaly bolmady. Süleýman sidonlylaryň hudaýy Aştoreta, ammonlaryň nejis hudaýy Milkoma sežde etdi. Süleýman Rebbiň nazarynda ýigrenji işleri edip, kakasy Dawudyň bolşy ýaly Rebbe wepaly bolmady. Rebbiň Süleýmana gaty gahary geldi. Süleýman özüne iki gezek görnüp, başga hudaýlaryň yzyna eýerme diýip tabşyryk beren Ysraýyl Hudaýy Rebbiň tabşyrygyny berjaý etmän, Ondan ýüz dönderipdi. Şonuň üçin hem Reb Süleýmana şeýle diýdi: «Seniň Meniň bilen eden ähtiňi bilgeşleýin bozup, Meniň saňa tabşyran parzlarymy saklamandygyň üçin, Men patyşalygy hökman seniň eliňden alyp, ony köşk emeldarlaryňyň birine bererin. Emma seniň kakaň Dawudyň hatyrasy üçin Men muny seniň günleriňde etmerin; patyşalygy seniň ogluňyň elinden alaryn. Men bütün patyşalygy seniň eliňden alman, gulum Dawudyň hem-de Öz saýlan şäherim Iýerusalimiň hatyrasy üçin, diňe bir tiräni seniň ogluňa bererin».

Bir gün Ýarobgam Iýerusalimden çykyp barýarka, ýolda oňa şiloly Ahyýa pygamber gabat geldi. Ahyýa täze eşikler geýipdi. Çola ýerde olaryň ikisinden başga adam ýokdy. Ahyýa egnindäki täze eşigini çykardy-da, ýyrtyp on iki bölege bölde. Soňra Ýarobgama şeýle diýdi: «On bölegini özüň üçin al, çünki Ysraýyl Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Men patyşalygy hökman Süleýmanyň elinden alyp, on tiräni saňa bererin, ýöne gulum Dawudyň hatyrasy üçin hem-de Ysraýylyň bütün tirelerinden saýlap alan şäherim Iýerusalimiň hatyrasy üçin diňe bir tire Süleýmanyňky bolar. Çünki ol Meni terk edip, sidonlylaryň hudaýy Aştoreta, Mowabyň hudaýy Kemoşa, ammonlaryň hudaýy Milkoma sežde etdi. Süleýman kakasy Dawudyň yzyny tutmady. Ol Meniň nazarymda nähak işleri edip, parzlarymy, hökümlerimi berjaý etmedi, ýollarymdan ýöremedi. Muňa garamazdan, Men bütün patyşalygy onuň elinden almaryn. Meniň tabşyryklarymy, parzlarymy berjaý eden, Öz saýlan gulum Dawudyň hatyrasy üçin, Men Süleýmany ömrüniň ahryna çenli patyşa ederin. Emma patyşalygy Dawudyň ogluňyň elinden alyp, ony on tire bilen saňa bererin. Maňa ybadat edilmegi üçin, Öz saýlan şäherim Iýerusalimde gulum Dawudyň neslinden biri hemişelik patyşalyk eder ýaly bir tiräni Süleýmanyň ogluna bererin. Men seni Ysraýyla patyşa ederin we sen Ysraýyla göwnüňiň

isleýşine görä patyşalyk edersiň. Gulum Dawudyň edişi ýaly, parzlarymy, tabşyryklarymy berjaý edip, Maňa gulak goýup, ýollarymdan ýöräp, Meniň nazarymda dogry işleri etseň, Men hemişe seniň bilen bolaryn. Men seni Ysraýyla patyşa ederin we edil Dawudyň nesillerini patyşa edişim ýaly, senden soň seniň nesilleriňi hem patyşa ederin. Süleýmanyň günäleri üçin Men Dawudyň nesillerine jeza bererin, ýöne bu hemişelik bolmaz“. Şonuň üçin hem Süleýman Ýarobgamy öldürmäge synanyşdy, ýöne Ýarobgam Müsüre, Müsür patyşasy Şişagyň ýanyna gaçyp baryp, Süleýman dünýäden ötýänçä, şol ýerde boldy.

1 Patyşalar 1 – 1CH 28

Ýunus pygamber, Yşaýa pygamber

Emitaý ogly Ýunusa Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Hany bol, Ninewä – ol beýik şähre git-de, onuň halkynyň günäkärdigini jar et, çünki olaryň betpälligi Maňa aýan boldy».

Ýöne Ýunus Rebbiň nazaryndan gaçyp, Tarşyşa gitmek üçin ýola düşdi. Ol Ýafo şäherine gelip, Tarşyşa gidýän bir gämi tapdy. Gäminiň ýol kireýini töledi we Rebbiň nazaryndan gaçyp, Tarşyşa gitmek üçin, gämiçiler bilen bile gämä mündi.

Emma Reb deňze güýçli ýel iberdi; deňizde elhenç gaý turup, gämi çagşara geldi. Gämiçileri gorky gaplap aldy; olaryň hersi öz hudaýyny çagyrmaga başlady. Olar gämini ýeňletmek üçin, yüklerini deňze taşladylar. Ýunus bolsa aşakda, gäminiň içki ammarynda süýji uka gidipdi. Gäminiň başlygy onuň ýanyna gelip: «Heý! Sen näme ýatyrşyň? Tur, öz hudaýyňy çagyr. Belki, onuň rehimi inip, bizi halas eder» diýdi.

Şol wagt gämiçiler biri-birlerine: «Geliň, bize atalyň-da, haýsyzmyz sebäpli bu bela duçar bolandygymyzy bileliň» diýişdiler. Şeýlelikde, olar gurra taşladylar. Gurra Ýunusa düşdi.

Onsoň: «Sen bize aýt, näme sebäpli bu bela sataşdyk? Bu ýerde näme işläp ýörsüň? Nireden gelýärsiň? Sen nireli? Haýsy halkdan bolarsyň?» diýip, olar ondan soradylar.

Ýunus bulara: «Deňzi we gury ýeri ýaradan Gögüň Hudaýy Rebbe sygynýaryn. Men ýewreýdirin» diýip jogap berdi. Soňra gämiçiler juda gorkdular we Ýunusa: «Näme üçin beýtdiň?» diýdiler. (Sebäbi Ýunus olara özüniň Rebbiň nazaryndan gaçyp barýandygyny aýdypdy.)

Deňiz gitdigisaýy gazaba münýärdi. Gämiçiler Ýunusa: «Deňiz köşeşer ýaly, biz seni näme edeli?» diýdiler. Ýunus olara: «Bu gaý-tupana duçar bolmagyňyza özümiň sebäpkärdigimi men bilýärim. Meni göteriň-de, suwa taşlaň, şonda deňiz köşeşer» diýdi.

Olar ýetişibildiklerine kürekläp, kenara çykmaga dyrjaşýardylar, ýöne bu olara

başartmaýardy, çünki deňiz gitdigisaýy güýçli çyrypynyp, olara garşylyk görkezýärdi. Şondan soň olar Rebbi çagyrmaga durdular: «Ýa Reb, bu adamyň jany üçin bizi heläk etme, bularyň hemmesi Seniň islegiň bilen boldy. Şoňa görä, bizi nähak gana galdyrma». Soňra olar Ýunusy göterdiler-de, deňziň düýbüne goýberdiler. Deňiz dessine köşeşdi. Gämiçiler Rebden gaty gorkdular; Oňa gurbanlyk berdiler we Oňa gulluk etmäge kasam içdiler.

Şondan soň Reb uly bir balyga Ýunusy ýuwutmagy emr etdi. Ýunus üç gije-gündizläp balygyň garnynda boldy.

Soňra Ýunus balygyň garnyndan öz Hudaýy Rebbe ýüzlenip, şeýle dogra okady:

«Jebir çekenimde, ýa Reb, çagyrdym Seni.

Jogap berdiň maňa.

Ölüler diýarynyň goýnundan çagyrdym Seni,

eşitdiň Sen nalamy.

Çuňluga, deňizleriň bagryna taşladyň meni.

Gurşady suwlar meni.

Ähli güýçli tolkunlaryň

üstümden geçdi meniň.

Şonda nazaryňdan kowuldym diýdim,

ýa Reb, Seniň mukaddes ybadathanaňy

ýene nädip görerin diýdim.

Suw kekirdegime geldi.

Ýesir düşdüm çuňluga.

Başyma çolaşdy deňiz otlary.

Indim daglaryň düýbüne.

Gapylary baky ýapylýan ýere düşdüm.

Ýöne, eý, Hudaýym Reb, janymy çuňlukdan halas etdiň.

Ýa Reb, jandan umyt üzenimde, Seni çagyrdym.

Öz mukaddes ybadathanaňda sözümi eşitdiň.

Puç butlara sygyňanlar

öz wepalylygyny terk etdiler.

Men welin alkyşly aýdymlyk bilen

Saňa gurbanlyk bererin.

Kasamymy berjaý ederin.

Gutulyş Rebdendir».

Reb balyga emr etdi. Balyk Ýunusy gury ýere gusdy.

Ýunusa Rebbiň sözi ikinji gezek geldi: «Hany bol, Ninewä – şol beýik şähre git-de, Meniň özüňe aýdýanlarymy onuň halkyna ýetir!»

Şunlukda, Ýunus Rebbiň sözüne boýun boldy we Ninewä tarap ýola düşdi. Ninewe juda uly şäherdi. Onuň ol başyndan bu başyna çenli üç günlük ýoldy. Ýunus şähre girdi we bir günlük ýol geçip: «Ýene kyrk günden Ninewe ýykylyjak» diýip jar çekdi. Nineweliler Hudaýa ynandylar. Olar uludan-kiçä hemmelere agyz beklemegi yglan etdiler.

Nineweliler Hudaýa ynandylar. Olar uludan-kiçä hemmelere agyz beklemegi yglan etdiler.

Bu habar Ninewe patyşasyna ýetende, ol tagtyndan düşüp, şa lybasyny çykardy we jul geýnip, küň üstünde oturdy. Soňra ol özüniň hem-de töreleriniň adyndan Ninewäniň halkyna şeýle buýruk berdi: «Ähli adamlar-da, haýwanlardyr mal-garalar-da hiç zat iýmesinler, suw-da içmesinler. Ynsanu-haýwan jul geýinsin, bar güýji bilen Hudaýa perýat etsin, öz ýaman ýolundan dönüp, bet işlerinden el çeksin. Belki, Hudaý pikirini üýtgeder, gazabyndan saklanar; şeýdip, biz heläk bolmarys».

Şondan soň Hudaý olaryň edenlerini, ýaman ýoldan dönendiklerini görüp, gazabyndan saklanyp, görkezjek diýen erbetligini olara görkezmekden el çekdi.

Ýunus muňa gaty gamlandy we onuň gahary geldi. Ol Rebbe şeýle doga okady: «Ýa Reb, şeýle boljagyny men öz ýurdumdakam aýtmanmydym näme? Men şol sebäpden hem dessine Tarşyşa gaçdym-a. Seniň merhemetli, rehimli, giň göwünli, sadyk söýgä baý Hudaýdygyňy we jeza bermekden el çekmäge taýyndygyňy bilýärdim ahyryn. Indi bolsa, Ýa Reb, meniň janymy al, çünki ýaşanymdan ölenim gowudyr».

Reb oňa: «Seniň gaharlanmaga hakyň barmy?» diýdi.

Ýunus şäherden çykdy we onuň gündogar tarapynda bir ýerde dyz epdi. Şol ýerde özüne çatma dikdi we şähre näme bolýanyňy görmek üçin, ol onuň kölegesinde oturdy. Ýunusyň üstüne saýa salar ýaly we ony köşeşdirer ýaly, Beýik Hudaý ol ýerde bir düýp ösümlük gögertdi. Muňa Ýunusyň göwni galkyndy. Emma ertesi gün daňdan Hudaý bir gurçuk iberdi we ol gurçuk ösümligi içinden iýip, ony guratdy. Gün doganda, Hudaý gündogardan epgek öwürsirdi. Gün Ýunusyň depesini gaýnadyp başlady, onda ysgyn-mydar galmady. Ol özüne ölüm diläp: «Ýaşanymdan ölenim gowudyr» diýdi.

Hudaý Ýunusdan: «Ösümlük babatda gaharlanmaga hakyň barmy?» diýip sorady. Ýunus: «Hawa, hakym bar. Gahardan ýaňa özüme ölüm dileýärin» diýdi.

Şonda Reb oňa şeýle diýdi: «Öz zähmetiň siňmedik, bir gijäniň içinde ösüp, bir gijäniň içinde-de guran ösümlige seniň nebsiň agyranda, sagyny-soluny saýgaryp bilmeýän ýüz ýigrimi

müňden agdyk adama we köp mal-garasy bolan şeýle uly şäher Ninewä Meniň neneň haýpym gelmesin?»

Ýunus 1–4

Uzyýa patyşanyň ölen ýyly beýik hem şöhratly tagtyň üstünde oturan Taňryny gördüm. Lybasynyň syýy ybadathanany doldurýardy. Onuň ýokarsynda seraflar durdy; hersiniň alty ganaty bardy. Olar ganatlarynyň ikisi bilen ýüzlerini, beýleki ikisi bilen aýaklaryny büreýärdiler, galan ikisi bilen-de uçýardylar. Olar biri-birine şeýle diýdi:

«Hökmürowan Reb mukaddesdir, mukaddesdir, mukaddesdir.

Tutuş älem Onuň şöhratyndan doludyr».

Olaryň sesine gapynyň söýeleri sarsdy, Hudaýyň öýi tüsseden doldy. Men hem şeýle diýdim: «Meniň dat günüme! Men heläk boldum, çünki men agzy haram adamdyryn we agzy haram adamlaryň arasynda ýaşaýaryn. Ine, gözlerim Şany–Hökmürowan Rebbi gördi».

Onsoň seraflaryň biri maňa tarap uçdy. Onuň elinde gurbanlyk sypasyndan ätişgir bilen alnan köräp duran köz bardy. Seraf közi agzyna degrip, şeýle diýdi: «Ine, bu köz dodaklaryňa degdi. Indi ýazyklaryň aýryldy, günäleriňden saplandyň». Soňra Rebbiň sesini eşitdim. Ol: «Kimi ibereýin? Biziň üçin kim gider?» diýdi. Men: «Ine, men; meni iber!» diýdim. Onsoň men: «Ýa Reb haçana çenli?» diýip soradym.

Ol şeýle jogap berdi:

«Şäherler weýran bolup,

ilatsyz galýançalar,

öýler adamsyz galyp,

ýurt bütinleý haraba öwrülýänçä,

Reb hemmeleri uzaklara kowup,

ýurduň içinde terk edilen ýerler köpelyänçä,

halkyň ondan biri galsa-da,

ýurt ýene-de ýakylar.

Emma dagdan ýa-da dub çapylanda kökleriniň galyşy kimin,

mukaddes nesil-de ýurtda kök kimin bolar».

Eý, gök, eşit,

eý, ýer, gulak goý!

Reb şeýle diýýär:

«Men çagalary ekledim, ulaltdym,

emma olar garşyma baş göterdiler.

Öküz öz eýesini tanaýar,
eşek-de eýesiniň ahyryny,
emma Ysraýyl Meni tanamaýar,
halkym Maňa düşünmeýär».
Günä edýän milletiň,
ýazygy agyr halkyň,
pislik edýän zürýatlaryň,
azgynlyk edýän çagalaryň
halyna waý!
Olar Rebbi terk etdiler,
Ysraýylyň Mukaddesini äsgermediler,
Ondan ýüz öwürdiler.

Näme üçin ýene-de jeza gözleýärsiňiz?
Näme üçin başbozarlygyňyzy bes etmeýärsiňiz?
Başyňyz bütinleý ýaralanan,
ýüregiňiz durşuna solup-saralan.
Depäňizden dabanyňyza çenli
sagat ýeriňiz ýok,
gan öýmelerdir, ýaralar,
gany akyp duran ýaralar.
Olar arassalanmadyk, saralmadyk,
ýag bilen ýumşadylmadyk.
Reb şeýle diýýär:
«Bu halk Maňa ýakynlaşyp,
dili, dodaklary bilen Meni hormatlaýar,
ýöne ýürekleri Menden uzakdadyr.
Ynsan buýruklaryna görä
Maňa ybadat edýärler olar.
Adalatsyz parzlary çykarýanlaryň dat gününe!
zorluk permanyny ýazýanlaryň waý halyna!
Ejizleriň hakyny iýýärsiňiz,
ýoksullary adalatdan mahrum edýärsiňiz,
dul hatynlary awlaýarsyňyz,

ýetimler oljaňyz bolýar.

Halk size şeýle diýse: «Pyşyrdaýan we samyrdaýan ruh çagyryanlara we jadygöýlere ýüz tutuň; halk öwüt-nesihat üçin öz hudaýlaryna, dirileriň adyndan ölülere ýüz tutmaly dälmi näme?» Şeýle diýýänler daň şapagyny görmezler!

Reb şeýle diýýär:

«Geliň, indi düşünişeliň,
günäleriňiz gyrmyzy dek bolsa-da,
olar gar kimin ak bolarlar,
gyrmyzy dek gyzyl bolsalar-da,
ak ýüň dek bolarlar.

Eger sözlerimi göwünjeňlik bilen diňleseňiz,

ýurduň nüz-nygmatyny iýersiňiz.

Boýun gaçyryp, baş göteräýseňiz welin,

sizi gylyç ýalmar».

Muny Reb aýdýandyr.

Dawudyň nesli Siriýanyň Efraýym bilen birleşenini eşidende, Ahazyň ýüregi ýele titreýän jeňňel agaçlary ýaly titredi. Siriýalylar we efraýymlylar öz patyşasy Remalýanyň ogly bilen saňa garşy dildüwşük gurady. Olar: ‘Geliň, Ýahudanyň üstüne çozalyň, ony gorkuzyp, basyp alalyň we Tabeyeliň ogluny patyşa edeliň’ diýdiler. Emma Hökmürowan Reb şeýle diýýär:

‘Bu amala aşmaz,

berjaý bolmaz ol. Damask Siriýanyň paýtagtydyr,

Resin Damaskyň baştutanydyr.

Halk bolmakdan galar Efraýym,

altmyş baş ýylyň içinde synyp. Resin Siriýanyň patyşasydy; Remalýanyň ogly Peka

Ysraýylyň patyşasydy. Olar Iýeruslime garşy uruş etmäge çykdylar, ýöne

oňa garşy söweş edip bilmediler. Şol döwürde Uzyýanyň agtygy, Ýotamyň

ogly Ahaz Ýahudanyň patyşasydy.

Reb ýene-de Ahaza: «Hudaýyň Rebden alamat sora; goý, ol ölüler dünýäsinden çuň, gök kimin beýik bolsun» diýdi. Emma Ahaz: «Sorajak däl, Rebbi synajak däl» diýdi. Onsoň Işaya şeýle diýdi: «Gulak goýuň, eý, Dawudyň nesilleri! Ynsanlary irizeniňiz size azlyk edip, indi Hudaýymy hem irizjekmisiňiz? Munuň üçin Rebbiň Özi size bir alamat berer. Ine, gyz göwreli bolup, ogul dograr. Onuň adyna Imanuwel dakar. Ol ýagşyny ýamandan saýgaryp bilýänçä, diňe gaýmak bilen bal iýer. Ýöne oglanyň ýagşyny ýamandan saýgarmagy öwrenmezinden öň, seni gorka salan iki patyşanyň ýurdy terk ediler.

Ýöne oglanyň ýagşyny ýamandan saýgarmagy öwrenmezinden öň, seni gorka salan iki patyşanyň ýurdy terk ediler. Reb seniň, halkyňyň we ata-babalaryň nesilleriniň başlaryna Efraýymyň Ýahudadan bölünip aýrylan gününden bäri görülmedik günleri getirer; Aşur patyşasyny getirer».

Işaya 6–29

Ysraýyl patyşasy Elanyň ogly Hoşeyanyň patyşalygynyň üçünji ýylynda Ýahuda patyşasy Ahazyň ogly Hizkiýa Ýahuda patyşa boldy. Hizkiýa patyşa bolan wagty ýigrimi baş ýaşyndady. Ol Iýerusalimde ýigrimi dokuz ýyl patyşalyk etdi. Onuň ejesiniň ady Abydy. Ol Zakarýanyň gyzydy. Hizkiýa atasy Dawut ýaly Rebbiň nazarynda dogry işleri etdi. Çünki Hizkiýa Rebbe wepaly bolup, hiç haçan Onuň yzyna eýermekden ýüz döndermedi we Rebbiň Musa beren tabşyryklaryny berjaý etdi. Reb onuň bilendi. Hizkiýa nirä gitse-de, onuň işi oňuna boldy. Ol Aşur patyşasyna garşy gozgalaň turuzdy we oňa gulluk etmekden boýun gaçyrdy.

2 Patyşalar 18:1-37

Abadya oňa şeýle jogap berdi: «Guluňy Ahabyň eline berip öldüreriň ýaly men näme günä etdim? Hudaýyň Rebden ant içýärim, jenap patyşanyň seni idäp, adam ibermedik ýurdy galmady. Her ýurduň baştutany: „Ylýas bu ýurtda däl“ diýip habar berende, Ahap oňa ant içirdi. Ýöne häzir sen maňa: „Bar-da, jenabyňa Ylýas şu ýerde diýip aýt“ diýýärsiň. Men seniň ýanyňdan giden badyma, Rebbiň Ruhý seni äkider, men-de seniň nirededigiňi bilmerin. Şeýdip, men baryp, Ahaba seniň bardygyňy aýtsam, ol-da seni tapmasa, meni öldürer. Guluň ýaşlygyndan bäri bütün kalby bilen Rebbe ybadat edip gelýär.

Onsoň ol aýal Ylýasa: «Eý, Hudaýyň adamy, meniň bilen näme işiň bar? Sen maňa günämi ýatladyp, meniň oglumy öldürmäge geldiňmi?» diýdi.

1 Patyşalar 17–18

Şol döwürlerde Hizkiýa keselläp, ölüm ýassygynda ýatyrdy. Amozyň ogly Işaya pygamber onuň ýanyna gelip: «Reb şeýle diýýär: „Öýüňdäkilere wesýet et, çünki sen ölersiň, sen bu keselden gutulmarsyň“» diýdi. Onsoň Hizkiýa ýüzüni diwara tarap öwürüp, Rebbe dileg edip: «Saňa ýalbarýaryn, ýa Reb, meniň Saňa bütün kalbym bilen wepaly bolanymy hem-de Seniň nazaryňda dogry işleri edenimi ýatla» diýdi. Hizkiýa sojap-sojap aglady.

Şondan soň Işaya pygambere Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Git-de, Hizkiýa şeýle diý: „Ataň Dawudyň Hudaýy Reb: ‘Seniň dilegiňi eşitdim, gözýaşlaryňy gördüm. Men seniň ömrüňi on baş ýyl uzaldaryn. Men seni we bu şäheri Aşur patyşasynyň elinden halas ederin. Men Iýerusalimi goraryn’ diýýär diý“».

Bile maslahat geçirersiňiz, ýöne ol başa barmaz; söz sözlärsiňiz, ýöne ol amala aşmaz, çünki Hudaý biziň bilendir. Olaryň köpüsi büdräp, ýykylar, ýumrular, duzaga düşürilip, tutular».

Şagirtlerimiň arasynda şaýatlygy bagla, kanuny möhürle. Men Ýakubyň nesillerinden ýüzüni gizleýän Rebbe intizar, Oňa umyt baglaryn. Halk size şeýle diýse: «Pyşyrdayan we samyrdayan ruh çagyryanlara we jadygöýlere ýüz tutuň; halk öwüt-nesihat üçin öz hudaýlaryna, dirileriň adyndan ölümlere ýüz tutmaly dälmi näme?» Şeýle diýýänler daň şapagyny görmezler!

Hizkiýa patşanyň şalygynyň on dördünji ýylynda Aşur patşasy Sanherip Ýahudanyň ähli galalaryna garşy hüjüm edip, olary basyp aldy. Onsoň baş wezir dik durup, bar sesi bilen gygyryp, ýahuda dilinde gepledi. Ol: «Beýik patyşa bolan Aşur patşasynyň sözlerini diňläň. Hizkiýanyň: „Reb bizi halas eder“ diýip, aldamakçy bolýan sözlerine gulak asmaň. Haýsy milletleriň hudaýlary öz ýurduny Aşur patşasynyň elinden halas edipdir? Rebbiň Iýerusalimi meniň elimden halas ederi ýaly, bu hudaýlaryň arasynda öz ýurtlaryny meniň elimden halas edeni barmy?»

Hizkiýa Rebbiň huzurynda dileg edip, şeýle diýdi: «Eý, keruplaryň üstünde tagt guran Ysraýyl Hudaýy Reb! Bütün dünýäniň patşalyklarynyň Hudaýy Sensiň, Sen ýeke-täksiň. Ýeri-gögi ýaradan-da Sensiň. Ýa Reb, gulak as-da, eşit, ýa Reb, gözleriňi aç-da gör. Sanheribiň diri Hudaýy masgaralap aýdan sözlerini eşit. Ýa Reb, hakykatdanam, Aşur patşalary ähli milletleri we olaryň ýurtlaryny weýran etdiler. Şol milletleriň hudaýlaryny oda atyp ýakdylar, olar hudaýlar däl. Olar adamlaryň agaçdan we daşdan ýasan butlarydy. Indi, eý, Hudaýymyz Reb, bizi Aşur patşasynyň elinden halas et. Ýa Reb, goý, bütün dünýäniň ähli patşalyklary Seniň ýeke-täk Hudaýdygyny bilsinler».

Onsoň Amozyň ogly Işaya pygamber şeýle sözler bilen Hizkiýanyň ýanyna adam iberdi: «Ysraýyl Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Aşur patşasy Sanherip barada dileg edendigiň üçin, Reb Aşur patşasy barada şeýle diýýär: «Ol bu şähre girmez, ok atmaz, bu şähriň garşysyna galkanly çykamaz we şähriň diwaryna ýaplap ýapgydy dikmez. Ol gelen ýoly bilen yzyna gaýdar, bu şähre girmez. Muny Men – Reb aýdýandyryn. Men bu şähri Özümiň hem-de gulum Dawudyň hatyrasy üçin gorap, ony halas ederin».

Rebbiň perişdesi gidip, aşurlylaryň düşelgesinde ýüz segsen baş müň adamy öldürdi. Ertesi daňdan turup görseler, ol ýeri jesetden doly eken! Aşur patşasy Sanherip düşelgäni taşlap, öýüne gitdi. Ol Ninewä gelip, şol ýerde galdy.

Bilmeýärsiňizmi? Eşitmediňizmi?

Reb – ebedi Hudaý,

ýeriň ähli künjeginiň Ýaradyjysy.

Ol ejizleýän ýa-da ýadaýan däl,dir,

Onuň düşüňjesine akyl ýetmez.
Ol ejizleri kuwwatlandyrýar,
mejalsyzlaryň güýjüni artdyrýar,
Hatda ýaşlar-da ysgyndan gaçyp, ýadaýarlar,
ýaş ýigitler-de бүдрäp, ýykylýarlar.
Emma Rebbe umyt baglaýanlar
täzeden güýç toplarlar,
bürgütler dek ganat ýaýyp belende galarlar,
ýüwrerler, ýöne ýadamazlar,
ýörärler, ýöne ysgyndan gaçmazlar.

Onsoň Işaya pygamber Hizkiýa şeýle diýdi: «Hökmürowan Rebbiň sözünü eşit: „Bir gün seniň köşgündäki zatlaryň hemmesi we ata-babalaryňyň tä şu güne çenli ýygnan zatlarynyň bary Babyla äkidiler, ýekeje zat hem galdyrylmaz. Seniň öz bagryňdan önen ogullaryň Babyla sürgün edilip, şol ýerde patyşanyň köşgünde agtalar bolarlar“». Onsoň Hizkiýa Işaya pygambere: «Rebbiň seniň üstüň bilen aýdan sözi ýagşy sözdür» diýdi. Hizkiýa: «Meniň döwrümde asudalyk we howpsuzlyk bolar» diýip pikir edýärdi.

Söýgülime üzümçilik hakdaky
söýgi nagmamy aýdaýyn:
mes toprakly depede
söýgülimiň üzümçiligi bar.
Ony agdaryp, daşlardan arassalady,
saýlama üzümler ekdi.
Ortasynda gözegçilik diňini dikdi,
üzüm sykmak üçin çukur gazdy.
Üzüm hasylyna garaşdy,
emma ol ýabany üzüm berdi.

Indi, eý, Iýerusalim ilaty,
Ýahuda halky!
Men bilen üzümçiligimiň arasynda
kazylyk ediň.
Üzümçiligim üçin ýene näme edeýin Men?
Edilmän galdyrylan iş barmy?
Hasylyna garaşanymda,

näme üçin ýabany üzüm berdi?
Indi Men size üzümçiligime
näme etjekdigimi aýdaryn.
Men onuň haýadyny aýraryn,
ol weýran ediler;
onuň diwaryny ýykaryn,
ony basgylap zaýalarlar.
Ony haraba öwrerin,
ony pudamazlar,
ýeri bejermezler,
onda çalydyr tikenekler biter;
bulutlara-da onuň üstüne
ýagyş ýagdyrmazlygy buýraryn. Munuň üçin halkym nadanlykdan ýesir edilip äkidiler,
at-abraýly adamlary açlykdan öler,
köpleri bolsa teşnelikden gyrlar. Emma Hökmürowan Reb
adalatlylykda beýgeldiler,
Mukaddes Hudaý dogrulykda
Öz mukaddesligini görkezer.
Emma indi, eý, Ýakup, seni ýaradan,
eý, Ysraýyl, seni döreden
Reb şeýle diýýär:
«Gorkma, çünki Men seni azat etdim,
adyňy tutup çagyrdym, sen Meniňkisiň.
Seniň bilen bolaryn suwlardan geçeniňde,
derýalardan geçeniňde, seni gark etmez olar,
oduň içinden ýöräniňde ýanmarsyň,
ýalyn ýakmaz seni. Gorkma, Men seniň bilendirin;
perzentleriňi gündogardan,
seni günbatardan getirerin.
Demirgazyga: „Olary ber“,
günorta: „Olary saklama“ diýerin;
ogullarymy uzakdan,
gyzlarymy ýeriň çetlerinden,
Maňa degişli bolan her kesi,

Öz şöhratym üçin ýaradanymy,
şekil berip döredenimi getir.
Reb seçip-saýlanyna,
sag elinden tutanyna, Kureşe şeýle diýýär:
«Öňüňde milletleri baş egdirerin,
patyşalary güýjünden mahrum ederin,
gapylary açaryn öňüňde,
derwezeler ýapylmaz. Sen meni tanamasaň-da,
bendäm Ýakubyň,
saýlanym Ysraýylyň hatyrasyna
adyňy tutup çagyryp,
hormat goýdum saňa. Kureşi dogrulyk bilen oýardym,
bütün ýollaryny dogrularny;
Meniň şäherimi ol diker,
ýesirlerimi tölegsiz, peşgeşsiz
azat eder ol».

Muny Hökmürowan Reb diýýär.

Şol gün Aşurdan, Müsürden, Patrosdan, Efiopiýadan, Eýlamdan, Şingardan, Hamatdan we adalarda aman galan halkyny yzyna getirmek üçin, Taňry ikinji gezek elini uzadar.

Muňa garamazdan, azap içindäkiler tükeniksiz tümlükde bolmaz. Geçmişde Ol Zebulun we Naftaly ýurduny peseltdi, emma geljekde Deňiz ýakasyndaky ýoly, Iordanyň aňyrsyny we milletleriň Jelilesini şöhratlandyrar.

Beýik bir nur gördi,
tümlükde gezýän halk;
tüm garaňkylykda ýaşaýanlaryň
üstlerine nur saçyldy.

Bir ses gygyrýar:

«Sährada Rebbe ýol taýynlaň,
çölde Hudaýymyz üçin ýoda düzläň.

Ähli dereler beýgeldiler,
ähli daglar we depeler peseldiler,
aňnat ýerler tekizlener,
beýikli-pesli ýerler düzlüğe öwürüler.

Şonda Rebbiň şöhraty aýan bolar,

ähli ynsanlar ony birlikde görerler,
muny aýdýan Rebdir».

Işaya 8–38

Emma sen, eý, Beýtullaham-Efrat,
Ýahuda uruglarynyň kiçisi bolsaň-da,
senden çykar Ysraýylda Meniň üçin hökümdarlyk etjek,
onuň asly owaldan, gadymdan bäri bardyr.

Mika 5:1-15

Ýyşaýyň kötüginden bir pudak çykar,
kökünden gögeren Şaha miwe berer.
Rebbiň Ruhy:
danalyk hem paýhas,
maslahat hem güýç-gudrat,
Rebbi bilmek hem
Ondan gorkmak ruhy
Onuň üstünde bolar.
Ol Rebden gorkmakdan lezzet alar,
görşüne görä höküm çykarmaz Ol,
eşidişine görä karar çykarmaz.
Garyplara dogrulyk bilen kazylyk eder Ol,
ýer ýüzündäki pukaralar üçin dogry karar çykarar.
Buýruk bilen jezalandyrar dünýäni Ol,
pisleri-de Öz sözleri bilen öldürer.
Dogrulyk hem sadyklyk guşak bolar biline.
Biziň üçin bir çaga doguldy,
bir ogul berildi bize,
hökümdarlyk onuň gerşinde bolar;
Onuň ady
Ajaýyp Maslahatçy, Gudratly Hudaý,
Ebedi Ata, Parahatlyk Şazadasy bolar.
Hökümdarlygy dynuwsyz öser,
parahatçylygy tükeniksiz bolar.

Dawudyň tagtyndan
baky berkarar eder öz patyşalygyny.
Patyşalygy adalatlylyk hem dogrulyk bilen goldar.
Hökmürowan Rebbiň yhlasy bilen amala aşar bu.
Ine, Meniň goldaýan bendäm,
göwnühoş bolup saýlanym;
Ruhumy oňa berdim,
ol milletlere adalat getirer.
Ol gygyrmaz, sesini gataalmaz,
sesi köçelerde asla ýaňlanmaz.
Ýenjilen gamşy döwmez,
tüteýän peltäni söndürmez,
sadyklyk bilen adalat getirer.
Ejizlemez, ruhdan düşmez ol,
ýer ýüzünde adalaty berkidýänçä,
adalar onuň kanunyna garaşarlar.
Gökleri ýaradyp, olary geren,
ýeri we ondakylary ýaýan,
ondaky ynsanlara dem beren,
onda gezýänlere jan beren Hudaý
şeýle diýýär:
«Men – Reb seni dogrulyk bilen çagyrdym,
eliňden tutup, goraryn seni,
halka äht hökmünde bererin seni,
Seni milletlere nur ederin.
Kör gözleri açmak,
tussaglary tussaglykdan,
zulmatda oturanlary zyndandan
azat etmek üçin seni halka äht,
milletlere nur ederin.
Ähli milletleriň gözleriniň alnynda
Reb mukaddes bilegini çermedi;
ýeriň aňry ujy
Hudaýymyzyň halas edýändigini görer.

Biziň habarymyza kim ynandy?
Rebbiň güýç-gudraty kime aýan boldy?
Ol Rebbiň öňünde näzik maýsa dek,
gury ýerdäki kök deý ösdi;
biziň oňa serederimiz ýaly,
onda ne şekil, ne syrat bardy,
arzuwlarymyz ýaly keşp ýokdy.
Ol äsgerilmedi, ynsanlar ony ret etdi,
ol derdi, hassalygy bilýän adamdy;
adamlar ondan ýüzlerini öwürdiler,
ol äsgerilmedi,
hiç zatça-da görmedik ony biz.
Ol biziň hassalygymyzy öz üstüne ýükledi,
biziň dertlerimizi çekdi;
biz bolsa ol Hudaý tarapyndan jezalandyrylyp,
urlup ejir çekendir diýip pikir etdik.
Emma ol biziň ýazyklarymyz üçin ýaralandy,
biziň etmişlerimiz üçin ezýet çekdi,
rahatlygymyz üçin jeza onuň başyna geldi,
onuň ýaralary arkaly biz şypa tapdyk.
Ählimiz edil goýun ýaly azaşdyk;
öz ýolumyz bilen gitdik herimiz,
Reb ählimiziň etmişimizi oňa ýükledi.
Oňa sütem edildi, ol ejir çekdi,
emma şonda-da agzyny açmady.
Soýulmaga äkidilip barýan guzy dek,
gyrkymçynyň öňündäki sessiz goýun dek,
hiç agzyny açmady ol.
Ol sütem, adalatsyzlyk bilen äkidildi.
Onuň nesli hakda kim aýdyp biljek?
Ol diriler diýaryndan mahrum edildi,
halkymyň ýazygy üçin zarba oňa degdi.
Onuň gabry pisler bilen boldy.
Ol baý adamyň ýanynda jaýlandy,

ol hiç hili sütem etmändi,
agzyndan ýalan sözler çykmandy.
Emma onuň ezilmesi,
dert çekmesi Rebbiň islegidi.
Onuň jany günä gurbanlygy edilse,
ol neslini görer, onuň ömri uzar;
Rebbiň islegi ol arkaly rowaçlanar.
Janynyň çeken jebir-jepalarynyň
hözirini görüp, ol kanagatlanar.
Öz bilşine görä,
Meniň dogry gulum köpleri aklar,
öz üstüne alar olaryň etmişini.
Şonuň üçin Men oňa
beýik adamlaryň arasyndan paý bererin;
oljany güýçlüler bilen paýlaşar ol,
janyny gurban etdi ol,
ýazyklylar bilen bir saýyldy;
ol köpleriň günäsini öz üstüne aldy,
olaryň ýazyklarynyň geçilmegini diledi.
Ine, gulum rowaçlanar,
ol beýgeldiler, ýokary galdyrylar,
gaty belende çykarylar.
Köpler oňa haýran galdy.
Onuň keşbi ähli ynsanyňkydan betnyşandy,
syraty ynsan oglunyňka meňzemeýärdi.
Ol köp milletleri geň galdyrrar;
patşalar onuň ýanynda agzyny ýumarlar;
çünki olar öň aýdylmadyk zady görüp,
eşitmedik zatlaryna düşünerler.
Ine, Men ony halklara şaýat,
baştutan hem baş serkerde etdim.
Ine, siz tanamaýan milletleriňizi çagyryňyz,
sizi tanamadyk milletler-de, size gelerler.
Bu Ysraýylyň Mukaddesi,

Hudaýyňyz Reb sebäplidir,
Ol sizi şöhratlandyrdy.
Meni soramaýanlara Özümi aýan etdim,
agtarmaýanlar tapdylar Meni.
Adymy tutmaýan millete:
«Ine, Men! Ine, Men!» diýdim.

Reb Müsüri jezalandyrrar, ýene-de Özi olara şypa berer. Müsürliler Rebbe dolanarlar, Reb-de olaryň ýalbarmalaryny diňläp, olara şypa berer. Şol gün Müsürden Aşura uly ýol bolar. Aşurlylar Müsüre gelerler, müsürliler-de Aşura giderler. Müsürliler aşurlar bilen bile ybadat ederler.

Şol gün Ysraýyl Müsür bilen Aşuryň ýanynda üçünji ýurt bolar. Olaryň üsti bilen dünýä ýalkanar. Hökmürowan Reb: «Halkym Müsür, Öz elimiň işi bolan Aşur we mirasym Ysraýyl ýalkansyn!» diýip, olara ak pata berer.

Ine, Hökmürowan Reb güýji bilen gelýär,
Ol gudrat bilen höküm sürýär,
baýragy ýanyndadyr,
laýyk haky önüdedir.
Ol sürüsini çopan kimin bakýar,
guzulary Öz eline alýar,
olary göterip, bagryna basýar,
ene goýunlara ýol görkezýär.
Reb milletler arasynda kazylyk eder,
köp halklaryň dawalaryny çözer;
olar gylyçlaryndan azal,
naýzalaryndan orak ýasarlar;
millet millete garşy gylyç galdyrmaz,
söweşmegi öwrenmezler indi.
«Ine, Men täze gök, täze dünýä ýaratmakçy,
öňki zatlar ýatlanmaz, ýada düşmez.
Ýaratjak zatlaryma şatlanyp,
baky begeniň;
Ine, Men Iýerusalimi şatlyk üçin,
halkyny-da begenç üçin ýaratjak.
Iýerusalim üçin şatlanaryn,

halkym üçin begenerin.
Indi ne agy sesi
ne-de ahy-nala eşidiler ol ýerde.
Onda birnäçe gün ýaşap ölen bäbekler,
ýa-da uzak ömür sürmedik gojalar bolmaz;
ýüz ýaşynda ölen ýaş saýylar,
näletlenen saýylar ýüz ýaşa ýetmedik. Onda birnäçe gün ýaşap ölen bäbekler,
ýa-da uzak ömür sürmedik gojalar bolmaz;
ýüz ýaşynda ölen ýaş saýylar,
näletlenen saýylar ýüz ýaşa ýetmedik. Olar jaýlar salyp, onda ýaşarlar,
üzüm agaçlaryny ekip, miwesini iýerler.
Başga biri ýaşamaz olaryň guranynda,
başga biri iýmez olaryň ekenin.
Çünki halkymyň ömri daragtyňky deý uzak bolar.
Saýlanlarym öz elleriniň işlerinden lezzet alar.
Olar biderek zähmet çekmezler,
çaga dogurmazlar betbagtlyk üçin,
olaryň özleri-de, nesilleri-de
Rebbiň ýalkan zürýatlary bolar.
Olar çagyrmanka, Men jogap bererin,
gepläp durkalar, Men eşiderin.
Şonda körleriň gözleri,
kerleriň gulaklary açylar;
Agsaklar keýik kimin bökjeklärler,
lal diller şatlykdan aýdym aýdarlar;
düzden suwlar,
çölden çeşmeler çogup çykar;
Gyzgyn gum howdana,
teşne toprak suw bulaklaryna öwrüler;
şagallaryň mesgen tutan meýdanyna
gamyş, gargy gamyş biter.
Möjek bilen guzy bir ýerde ýaşar,
bir ýerde ýatar gaplaň we owlak,
göle, arslan we bir ýaşar mal bileler,

olary bir ýaş bala bakar.
Sygyr aýy bilen bile otlar,
balalary-da bile ýatar olaryň,
arslan öküz dek saman iýer.
Emýän çaga gara ýylanyň hininiň agzynda oýnar,
süýtdeňden aýrylan çaga elini kepjebaşyň hinine sokar.
Mukaddes dagymda
zelel ýetirilmez, hiç kim heläk edilmez,
bütin ýer ýüzi
deňziň suwdan doluşy deý,
Rebbi bilmekden dolar.

Işaya 2–65

Ýermeýa pygamber

Bular benýamin topragyndaky Anatot obasynda ýaşaýan ruhanylaryň biri bolan Hilkiýanyň ogly Ýermeýanyň sözleridir. Amon ogly Ýoşyýanyň Ýahudada patyşalygynyň on üçünji ýylynda Ýermeýa Rebbiň sözi aýan boldy. «Men seni eneňiň göwresinde

şekil bermezimden öň tanadym.

Eneden dogulmazyňdan öň
seni Özüme bagyş etdim,
milletlere pygamber belledim».

Şonda men: «Wah, Hökmürowan Rebbim! Men düzüwli geplemäni-de oňaramok. Men entek ýaş oğlan ahyry» diýdim. Emma Reb maňa şeýle diýdi:

«Sen özüňe ýaş oğlan diýme.

Kimiň ýanyňa ibersem, gidersiň;
näme buýursam, şony aýdarsyň.

Olardan gorkma,
seni halas etmek üçin
Men seniň bilendirin».

Muny Reb aýdýandyr.

Soňra Reb elini uzadyp, agzyna degirdi we maňa şeýle diýdi:

«Ine, Men sözlerimi seniň agzyňa saldym.
Bu gün Men saňa milletleri hem şalyklary
sogrup taşlamagy we ýykmagy,
ýok etmegi we ýer bilen ýegsan etmegi,
gurmagy we bina etmegi tabşyrýaryn».

Maňa ýene Rebbiň sözi gelip, Ol: «Näme görýärsiň?» diýip sorady. Men: «Demirgazykda biz tarapa gyşaryp gaýnap duran gazany görýärim» diýip jogap berdim. Reb maňa şeýle diýdi: «Ýurduň ähli ilatynyň üstüne demirgazykdan betbagtlyk iner. Ine, Men demirgazykdaky ähli milletleri çagyryýaryn, muny Men – Reb aýdýandyryn. Olaryň patyşalarynyň ählisi gelip, özleriniň tagtyny Iýerusalim derwezeleriniň girelgesinde, onuň daş-töweregindäki diwarlarynyň we Ýahudanyň ähli şäherleriniň garşysynda gurarlar. Olaryň Menden ýüz öwürüp eden ähli pislikleri üçin, başga hudaýlara sadakalar berip, öz elleriniň ýasan işlerine sežde edendikleri üçin, Men olaryň garşysyna Öz hökümimi yglan ederin.

Terk etdiň ýol görkezýän Hudaýyň Rebbi,
inderdiň şeýdip öz başyňdan bulary.
Indi näme üçin Niliň suwundan içmäge
gidýärsiňiz Müsüre?
Ýewfrat derýasyndan ganmaga
gidýärsiňiz Aşura? Sizi öz pisligiňiz jezalandyrar,
dönükligiňiz paş eder.
Öz Hudaýyňyz Rebbi terk etmegiň,
Ondan gorkmazlygyň pislikdigini,
ajydygyny bilň hem görüň.

Muny Gudratygüýçli–Hökmürowan Reb aýdýandyr.

Maňa Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Özüňe aýal alma, bu ýerde ogullaryň, gyzlaryň bolmasyn. Bu ýurtda doglan ogullar we gyzlar, olary dünýä inderen ene-atalar hakda Men-Reb şeýle diýýärim: Olar agyr kesellerden ölerler, olar üçin ýas tutulmaz, jesetleri jaýlanylmaz, topragyň ýüzünde ders ýaly bolup ýatarlar. Olar gylyçdan we açlykdan heläk bolarlar. Jesetleri guşlara we ýyrtjy haýwanlara şam bolar.

«Uludan-kiçä ählisi haram gazanjyň yşkynda,
pygamberden ruhana çenli
her kes gün görýär hile bilen. Sag-salamatlyk bolmasa hem

„sag-salamatlyk, sag-salamatlyk“ diýip,
halkymyň ýarasyny ýüzleý bejerdiler.

Ýermeýa Rebbiň sözi aýan boldy: «Rebbiň öýüniň derwezesinde durup, şu sözi jar et: „Eý, Rebbe ybadat etmek üçin, bu derwezelerden girýän tutuş Ýahuda! Rebbiň sözüne gulak as“. Ysraýylyň Hudaýy, Hökmürowan Reb şeýle diýýär: „Ýollaryňyzy hem işleriňizi düzediň, şonda Men sizi bu ýerde ýaşadaryn. ‘Bu Rebbiň ybadathanasy! Rebbiň ybadathanasy! Rebbiň ybadathanasy bu ýerde!’ diýen sözlere bil baglamaň. Eger ýollaryňyzdyr işleriňizi çyndan düzetseňiz, biri-biriňize hakykatdan hem adalatly garasaňyz, gelmişege, ýetim bilen dul hatyna zulum etmeseňiz, bu ýerde nähak gan dökmeseňiz, özüňize zyýan ýetirýän başga hudaýlaryň yzyna düşmeseňiz, onda Men sizi bu ýerde, owaldan ata-babalaryňyza baky hem ebedilik beren ýurdumda ýaşadaryn. Ine, siz dereksiz ýalan sözlere bil baglaýarsyňyz.

Siz ogurlyk edýärsiňiz, adam öldürýärsiňiz, zyna edýärsiňiz, ýalandan ant içýärsiňiz, Bagal butuna sadaka hödür edýärsiňiz, tanamaýan başga hudaýlaryňyzy yzyna eýerýärsiňiz. Soňra şu nejis işleri etmek üçin Meniň adym dakylan öýe gelip, huzurymda durup, ‘Biz halas bolduk!’ diýýärsiňizmi? Meniň adym dakylan bu öý siziň üçin garakçylaryň sürenine öwrüldimi? Emma Men näme edýäniňizi görýärin. Muny Reb aýdýandyr. Indi Şilodaky ilkinji gezek adymy dakan ýerime gidiň we ysraýyl halkymyň pislige üçin, oňa näme edendigimi görüň. Bu nejis zatlaryň ählisini etdiňiz; muny Reb aýdýandyr. Men size öwran-öwran aýdanymda gulak asmadyňyz, sizi çagyranymda jogap bermediňiz. Munuň üçin Meniň adym dakylan, siziň bil baglan bu öýüňizi – size we ata-babalaryňyza beren bu ýerimi Şilony nähili ýok eden bolsam, şeýle ederin. Ähli garyndaşlaryňyzy, tutuş efraýym nesillerini kowşum ýaly, sizi hem huzurymdan kowaryn“.

Ruhanylar, pygamberler we ähli halk Rebbiň öýünde Ýermeýanyň aýdan bu sözlerini eşitdiler. Ýermeýa Rebbiň ähli halka aýt diýip, özüne buýran zatlarynyň baryny aýdyp bolanynda, ruhanylar, pygamberler we ähli halk ony tutup: «Sen hökman ölersiň! Näme üçin sen: „Bu öý Şilo kimin bolar we bu şäher ilatsyz harabaçylyga öwürüler“ diýip, Rebbiň adyndan pygamberlik etdiň?» diýdiler. Rebbiň öýünde ähli halk Ýermeýanyň daşyny gabady.

Ýahudanyň ýolbaşçylary bu zatlary eşidenlerinde, patyşanyň köşgünden çykyp, Rebbiň öýüne geldiler we Täze derwezäniň girelgesinde oturdylar.

Onsoň ruhanylar, pygamberler ýolbaşçylar bilen ähli halka ýüzlenip: «Öz gulaklaryňyz bilen eşidişiňiz ýaly, ol adamy bu şähre garşy pygamberlik edendigi üçin, ölüm jezasyňa höküm etmeli» diýdiler. Şonda Ýermeýa ähli ýolbaşçylara we tutuş halka ýüzlenip, şeýle diýdi: «Bu öý bilen şäher hakda ýaňky eşiden sözleriňizi pygamberlik etmegim üçin meni Reb ýollady. Indi

ýollaryňyzy we işleriňizi düzediň, Hudaýyňyz Rebbe gulak asyň. Şonda Reb-de siziň garşyňyza aýdan betbagtçylygyny goýbolsun eder. Men bolsa, ine, siziň eliňizde. Nämäni gowy hem dogry görseňiz, maňa şony ediň. Emma şuny berk bilip goýuň, eger meni öldürseňiz, bu şäher-de, munda ýaşayan ilat bilen siz-de dökülen bigünä gan üçin jogapkär bolarsyňyz. Hakykatdan hem, bu sözleriň baryny siziň gulagyňyza ýetirmegim üçin meni Reb ýollady».

Onsoň ýolbaşçylar bilen ähli halk ruhanylara: «Bu adam bize Hudaýymyz Rebbiň adyndan gepländigi üçin, ol ölüme höküm edilmeli däl» diýdiler.

Reb maňa bu sözleriň hemmesini Ýahudanyň şäherlerinde, Iýerusalimiň köçelerinde jar et-de, şuny aýt diýdi: «Bu ähtiň sözlerine gulak asyň, olary berjaý ediň. Çünki Men siziň ata-babalaryňyzy Müsürden çykaran günümde tä şu güne çenli dyngysyz „Sözüme gulak asyň“ diýip, berk duýduryş berip geldim. Emma olar diňlemediler, gulak asmadylar, gaýtam, kesirlik bilen öz ýaman niýetlerine eýerip, hersi özüçe hereket etdi. Munuň üçin Men bu ähtiň ähli sözlerini olaryň başlaryndan inderdim. Men olara bulary berjaý etmegi buýrupdym, emma olar etmediler». Olar ýene-de sözlerime gulak asmak islemedik ata-babalarynyň etmişlerine tarap dolandylar. Başga hudaýlaryň yzyna düşüp, olara gulluk etdiler. Ysraýyl we ýahuda halky özleriniň ata-babalary bilen eden ähtimi bozdular.

Halkyma Bagalyň adyndan ant içmegi öwredişleri ýaly, özlere-de halkymyň ýollaryny yhlas bilen öwrenip: „Rebden ant içýäriň“ diýip, Meniň adymdan ant içmegi öwrenseler, onda olarda halkymyň arasynda ornaşarlar. Emma gulak asmadyk her bir milleti köki bilen bütinleý goparyp taşlaryn we ýok ederin».

Eşidiň, gulak goýuň, tekepbirlik etmäň,
çünki Reb gepleýär. Patyşa bilen onuň ejesine aýt:
„Tagtyňyzdan düşüp, aşakda oturyň,
çünki şöhrat täjiňiz başyňyzdan aýryldy“.
Negebiň şäherleri ýapyldy,
olary açjak ýokdur.
Bütin Ýahuda sürgün edildi,
tutuşlygyna sürgün edildi.
Efiopiýaly öz teniniň reňkini,
gaplaň meneklerini üýtgedip bilermi?
Siz hem şonuň ýaly şer işleriňize uýgunlaşansyňyz
ýagşylyk etmegi asla bilmeýärsiňiz.
Men olary çöl ýeli bilen sowrulan

saman külkesi kimin dargadaryn.
Ine, olar maňa: «Rebbiň sözi nirede?
Hany, ol amala aşsyn-da!» diýýärler.

Onsoň men Rebbe: «Wah, Hökmürowan Rebbim! Pygamberler olara gylyç ýüzüni görmersiňiz, açlyk belasyny çekmersiňiz, bu ýerde hakykatdan-da sag-salamat ýaşarsyňyz diýýärler» diýdim.

Şonuň üçin hem bu pygamberler barada Reb şeýle diýýär: «Men ýollamasam hem Meniň adymdan pygamberlik edip, „Bu ýurda gylyç we açlyk gelmez“ diýýärler. Emma bu pygamberleriň özleri gylyçdan we açlykdan heläk bolarlar. Olaryň pygamberlik eden halky-da açlyk we gylyç sebäpli Iýerusalimiň köçelerine taşlanar. Olaryň özlerini, aýallaryny we ogul-gyzlaryny jaýlan bolmaz. Çünki eden pisliklerini Men olaryň öz başlaryndan indererin.

Men: «Ähli tarapdan howp abanýar!

Üstünden arz ediň! Bizem arz edeliň!»
diýen pyşyrdylary eşitdim.

Ähli ýakyn dostlarym
büdremegime göz dikip:

«Belki, aldanar, şonda ýeňeris ony,
ondan alarys arymyzy» diýýärler. Ýa Reb, Sen meni aldadyň,
men-de aldandym.

Sen menden güýçlüsiň,

Sen meni ýeňdiň.

Bütün gün men boldum gülki,

ýaňsyylaýar her kim meni.

Çünki geplesem, perýat edýärim,

«Zorluk we zulum!» diýip gygyrýaryn.

Rebbiň sözünden ýaňa bütün gün

kemsidildim we masgara boldum.

Men: «Indi Ol hakda dil ýarmaryn,

Onuň adyndan geplemerin» diýsem,

Onuň sözi süýeklerime ornaşyp,

ýüregime ot berdi.

Ony içimde saklamakdan irdim,

mundan artyk çydap bilmeýärim. Emma Reb batyr söweşiji kimin meniň bilendir,

şonuň üçin meni yzarlaýanlar büdrärler,
ýeňip bilmezler.
Üstünlik gazanyp bilmändikleri üçin,
olar erbet utanja galarlar.
Olaryň utanjy ebedilik bolar,
hiç wagt unudylmaz. Rebbe nagma aýdyň,
Rebbe alkyş okaň!
Çünki garybyň janyny
ýaramazlaryň elinden
Ol halas etdi.

Ýermeýa Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Tur, küýzegäriň öýüne gir, sözlerimi şol ýerde saňa aýan ederin». Men küýzegäriň öýüne gitdim. Men onuň çarhyň başynda işläp oturanyny gördüm. Küýzegäriň toýundan ýasaýan küýzesi elinde döwlenide, ol öz isleýşi ýaly palçykdan başga bir küýze ýasady. Onsoň maňa ýene Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Eý, ysraýyl halky, Men-de sizi bu küýzegäriň ýasaýşy ýaly ýasap bilmerinmi? Muny Men-Reb aýdýandyryn. Edil küýzegäriň elinde toýun nähili bolsa, siz hem Meniň elimde şeýlesiňiz, eý, ysraýyl halky! Men bir milleti ýa-da patyşalygy sogrup taşlamak, ýumrup ýok etmek barada jar etsem, emma gürrüňini eden bu milletim şonda erbetliginden dönse, onuň başyndan inderjek betbagtlygymdan el çekerin. Aýdaly, Men bir milleti ýa-da patyşalygy berkarar edip, bina etmek hakynda jar eden bolsam, emma bu millet meniň nazarymda pis işler edip, sözüme gulak asmasa, onda Men oňa etjek ýagşylygymdan el çekerin.

Ynsan ýüregi ähli zatdan hilegärdir,
halys ýoldan çykandyr.
Oňa kim düşünip biler?
«Men-Reb her ynsana tutan ýoluna,
eden işlerine görä jeza bermek üçin,
ynsanyň ýüregini barlaýaryn,
pikirlerini synaýaryn».

Ýermeýa 1–44

Hizkiýa Sanheribiň gelip, Iýerusalime garşy uruş etmekçi bolýandygyny görende, şäheriň daşyndaky çeşmeleriň suwuny bentlemek barada öz baştutanlary we batyr ýigitleri bilen maslahatlaşdy. Olar Hizkiýa ýardam etdiler.

Şeýdip, Ýoşyýa patyşanyň nökerleri ony söweş arabasyndan alyp, özüniň ikinji bir söweş arabasyna mündürüp, Iýerusalime getirdiler. Ýoşyýa Iýerusalimde dünýäden ötüp, atalarynyň gonamçylygynda jaýlanyldy. Bütün ýahuda we Iýerusalim halky Ýoşyýa üçin ýas tutdular.

Müsür patyşasy Neko Iýerusalimde Ýehogahazy tagtdan agdaryp, ýurda bir ýüz ýetmiş batman kümüş, bir ýarym batmana golaý hem altyn salgyt saldy. Ol Ýehogahazyň dogany Elýakymy onuň ýerine Ýahuda we Iýerusalime patyşa edip, onuň adyny Ýehoýakym diýip üýtgetdi. Onsoň Neko patyşa Ýehogahazy alyp, Müsüre geldi.

Ýehoýakym patyşa bolanda ýigrimi baş ýaşyndady. Ol Iýerusalime on bir ýyl patyşalyk etdi. Ol Hudaýy Rebbiň nazarynda ýigrenji işleri etdi.

2 Ýyl ýazgylary 32–36

Ýahuda patyşasy Ýoşyýanyň ogly Ýehoýakymyň şalygynyň dördünji ýylynda (bu Babyl patyşasy Nebukadnesaryň patyşalygynyň birinji ýylydy) Ýermeýa bütün ýahuda halky hakynda Rebbiň sözi aýan boldy.

Ýermeýa pygamber muny bütün ýahuda halkyna we tutuş Iýerusalim ilatyna ýetirip, şeýle diýdi: «Ine, ýigrimi üç ýyl bäri, Ýahuda patyşasy Amonyň ogly Ýoşyýanyň şalygynyň on üçünji ýylyndan tä şu güne çenli Rebbiň sözi maňa aýan bolup gelýär. Men-de her gün ony size dyngysyz aýtdym, ýöne siz diňlemediňiz.

Munuň üçin Hökmürowan Reb şeýle diýýär: „Meniň sözlerime gulak asmandygyňyz üçin, Men-de bütün demirgazyk tireleri bilen Babyl patyşasy bolan bendäm Nebukadnesary çagyraryn. Muny Reb aýdýandyr. Olary bu ýurduň, onuň ilatynyň, daş-töwerekdäki ähli milletleriň üstüne alyp gelerin. Bu halklary bütünleý ýok edip, bu ýurdy howpa, ryswaçylyga we ebedilik harabaçylyga öwrerin. Şatlykdyr gülki sesini, öýlenýän ýigit bilen gelniň toý sesini, degirmen daşlarynyň sesini we çyranyň ysygyny olardan aýrarn. Bu ýurt tutuşlygyna harabaçylyga we gorkunç ýere öwrüler. Bu milletler ýetmiş ýyllap Babyl patyşasyna gulluk ederler. Ýetmiş ýyldan soň, Men Babyl patyşasyny, onuň milletini we babyllylaryň ýurduny etmişleri üçin jezalandyrarn, ony ebedilik harabaçylyga öwrerin. Muny Reb aýdýandyr. Çünki köp milletler we beýik patyşalar olary gula öwrerler. Men olara etmişlerine görä, elleriniň işine görä almytlaryny bererin“.

Milletler hakynda Ýermeýa pygambere Rebbiň sözi aýan boldy. Bu Müsür hakdadyr. Ýahuda patyşasy Ýoşyýanyň ogly Ýehoýakymyň şalygynyň dördünji ýylynda, Babyl patyşasy Nebukadnesaryň Ýewfrat derýasynyň ýakasyndaky Karkemişde Müsür patyşasy faraon Nekonyň goşunyny derbi-dagyn etjekdigi hakyndaky habardyr: Uly hem kiçi galkanlary taýýarlap,

söweşe giriň!

Atlary eýerläp, münüň, eý, atlylar!

Tuwulgaňzy geýip, ornuňyzda duruň,

naýzalary ýiteldiň we sowutlar geýiň.

Men näme görýäriň?

Olar gorkup, yza çekildiler.

Batylary ýere çalnyp,

yzlaryna garaman gaçdylar.

Ähli tarapdan howp abanýar.

Muny Reb aýdýandyr.

Ýüwrük gaçyp gutulmaz,

batyr halas bolup bilmez;

demirgazykda, Ýewfradyň kenarynda

olar büdräp ýykylarlar.

Ol nämendir Nil kimin daşyp,

suwlar kimin çaykanýan?

Ol Müsürdir, Nil deý joşup,

suwlar kimin çaykanýan.

Ol diýdi: «Men beýgelip, ýer ýüzüni gaplaryn,

şäherleri ilaty bilen birlikde ýok ederin».

Eý, atlar, ýel bolup uçuň!

Eý, söweş arabalar, däliräp çapyň!

Eý, batylar, galkanly Efiopiýa we Put,

eý, eli ýaýly lutlar, orta söweşe çykyň!

Bu gün Gudratygüýçli–Hökmürowan Rebbiň günüdür;

bu gün ýagylaryndan ar alynýan öç günüdür;

gylyç olary iýip doýar, ganlaryny içip serhoş bolar;

çünki demirgazyk ýurdunda, Ýewfradyň kenarynda

Hökmürowan Taňry Rebbe gurbanlyk berilýär.

Eý, biçäre Müsür halky,

Gilgada git-de, melhem al!

Dermany köp içmegiň puçdur;

seniň derdiňe şypa ýokdur.

Seniň utanjyňy milletler eşitdiler,

ýer ýüzüne doldy dady-perýadyň.

Iki urşujy biri-birine büdräp,

ikisi-de birlikde ýere ýazyldy.

Babyl patyşasy Nebukadnesaryň uruşmak üçin Müsür ýurduna geljekdigi barada Ýermeýa pygambere Rebbiň şu sözi aýan boldy:

«Müsürde yglan ediň, Migdolda eşitdiriň,

Memfisde we Tahpanhesde eşitdirip, şeýle diýiň:

„Taýýar boluň, ornuňyzda duruň,

gylyç daşyňdakylary gyryp gutarýar“.

Näme üçin öküz hudaýyň – Apys gaçdy?

Ol näme üçin durup bilmedi?

Çünki ony Reb ýer bilen ýegsan etdi.

Köp esgerler büdredi,

biri-biriniň üstüne ýykylyp:

„Turuň, zalym gylyçdan gaçyp, öz halkymyza,

dogduk mekanymyza dolanalyň“ diýdiler.

Ol ýerde: „Müsür patyşasy faraon bir ýaňra,

ol pursady elden sypdyrdy“ diýip gygyryň.

Ady Hökmürowan Reb bolan Patyşa şeýle diýýär:

„Öz barlygymdan ant içýärin: biri geler –

ol daglar içinde beýik Tabor dagy kimindir,

deňiz ýakasyndaky Karmel dagy deýdir.

Eý, Müsüriň ilaty,

goşuňy düw, sürgün edilersiň!

Memfis weýran bolar,

ilatsyz bir haraba döner.

Müsür bir enaýyja göle bolsa-da,

demirgazykdan oňa gögeýin çozar.

Hakyna tutulan esgerleri

baga bakylan öküz kimin bolsa-da,

olar-da yza dönüp, bilelikde gaçdylar.

Öz orunlarynda durup bilmediler.

Çünki başlaryna heläkçilik günleri,

jezalandyryljak günleri ýetip geldi.

Duşman goşuny bilen hüjüm edende,
ol süýrenip gaçýan ýylan ýaly haşşyldar.
Duşman agaç çapýan deý
Müsüre garşy eli paltaly çozar.
Gür bolsa-da, tokaýyny çaparlar,
muny Reb aýdýandyr.
Olar çekirtgelerden-de köpdür,
hasaby ýok, san-sajaksyzdyr.
Müsür gyzlary uýada galar,
demirgazyk halkynyň eline berler“.

Ysraýyl Hudaýy Hökmürowan Reb şeýle diýýär: „Men Tebes şäheriniň hudaýy Amony, faraony, Müsüri, onuň hudaýlaryny, patyşalaryny jezalandyrar. Faraona bil baglanlary olaryň janlarynyň kastyna çykan Babyl patyşasy Nebukadnesar bilen onuň serkerdeleriniň eline tabşyrar. Şondan soň Müsür gadymkysy ýaly ýene ilatly bolar. Muny Reb aýdýandyr“.

Gorkma, eý, gulum Ýakup,
howatylanma, eý, Ysraýyl!
Çünki Men seni uzak ýerlerden,
nesliňi sürgün edilen ýurdundan gutarar.
Ýakup yzyna dolanyp, dynç hem asuda bolar,
indi ony hiç kim gorkuzmaz.
Gorkma, eý, gulum Ýakup,
çünki Men seniň bilendirin.
Seni aralaryna dargadan
milletlerimiň baryny ýok etsem-de,
seniň soňuňa çykmaryn.
Emma saňa adalatly temmi bererin,
seni jezasyz galdyrmaryn.
Muny Reb aýdýandyr».

Faraonyň Gazany ýeňmezinden öň, piliştiler hakynda Ýermeýa Rebbiň şu sözi aýan boldy:
«Reb şeýle diýýär:

„Demirgazykdan suwlar joşup,
derýa kimin dolup-daşar-da,
ýurdy we ondaky ähli zatlary,

şäheri hem ýaşajylaryny basar.
Adamlar dady-perýat ederler,
ýurduň bütin halky ahy-nala çeker.
Daýaw atlaryň toýnak sesinden,
söweş arabalarynyň takyrdysyndan,
tigirleriniň seslerinden ýaña
elleri tapdan düşen atalar öwrülip,
çagalaryna ýardam bermezler.
Çünki ähli piliştileriň ýok ediljek güni geler.
Sura bilen Sidona kömek edip biljek
aman galanlaryň ählisi ýok ediler.
Reb Kaptoryň kenarynda aman galan
piliştileri derbi-dagyn eder.
Gaza saçyny ýolar,
Aşkelon sus bolar.
Eý, barja aman galanlar,
haçana çenli özüňizi ýaralajak?
Eý, Rebbiň gylyjy!
Sen haçana çenli köşesjek däl?
Gynyňa gir, ynjal-da, asuda bol.
Reb oňa tabşyryk berensoň,
ol nädip köşessin?
Ol ony ol ýere – Aşkelona,
deňiz kenaryna garşy ýollady“».

Mowap hakynda Ysraýyl Hudaýy Hökmürowan Reb şeýle diýýär:
«Nebonyň halyna waý!
Çünki ol haraba döndi.
Kirýataým ryswa bolup, basylyp alyndy;
gala masgara bolup, weýran edildi.
Indi Mowaba öwgi aýdylmaz;
Heşbonda oňa garşy dildüwşük gurdular:
„Geliň, millet bolmaz ýaly, ony ýok edeliň“ diýdiler.
Eý, Madmen, seniň sesiň gapylar,
gylyç seni kowalar.

Horonaýymdan dady-perýat eşidilýär:

„Harabaçylyk, uly weýrançylyk!“

Mowap derbi-dagyn boldy,

balalarynyň perýady eşidildi.

Aglaý-aglaý Luhyt ýolundan çykýarlar,

olar Horonaýym eňňidinde

weýrançylyk perýadyny eşidýärler.

Gaçaň! Janyňyzy halas ediň,

çöldäki ýylgyn kimin boluň.

Eý, Mowap, öz eden işleriň üçin,

hazynaňa bil baglanyň üçin tutularsyň.

Ruhanylary hem emeldarlary bilen

Kemoş sürgün ediler.

Rebbiň aýdyşy ýaly,

ähli şähere heläkleýji döküler,

bir şäher-de gutulmaz,

jülge ýok bolar, düzlük berbat bolar.

Mowap topragyna duz döküň,

ol hökman weýran ediler;

onuň şäherleri-de ýumrulyp,

ol ýerde hiç kim ýaşamaz.

Nälet bolsun Rebbiň işine ýaltalyk edýäne,

Onuň gylyjyny gan dökmekden saklaýana!

Mowap ýaşlygyndan rahat ýaşady,

ol hiç haçan sürgün edilmedi.

Çaýkalmadyk al-elwan şerap deý

ol gapdan-gaba boşadylmady.

Şeýdip, tagamy özünde galdy,

özüniň hoşboý ysyny ýitirmedi.

Emma ony gapdan-gaba boşatjak adamlary iberjek günlerim geler. Muny Reb aýdýandyr. Ony dökerler, onuň gaplaryny boşadarlar, küyzelerini bölek-bölek ederler. Ysraýyl halky bil baglan Beýtelinden nähili utanan bolsa, Mowap-da öz hudaýy Kemoşdan utanar. Siz nädip: „Biz edermen hem güýçli urşujydyrys“ diýip bilýärsiňiz?

Mowap weýran ediler,

şäherleri basylyp alnar.

Saýlama ýigitleri öldürilmek üçin iberildi.

Muny ady Hökmürowan Reb bolan Patyşa aýdýar.

Mowabyň heläkçiligi golaýlap gelýär,

onuň muşakgaty gyssanyp gelýär.

Eý, onuň töwereginde ýaşayanlar,

onuň adyny tanaýanlar, oňa ýas tutup:

„Wah, gudratly hasa, şöhratly taýak

nädip döwüläýdi!“ diýiň.

Eý, Dibon galasynda ýaşayan halk,

şan-şöhratdan düş-de, gurak ýerde otur,

çünki Mowaby weýran ediji

seniň üstüne çozup,

galalaryňy weýran eder.

Eý, Arogerde mesgen tutan,

ýoluň ýakasynda dur-da, seret.

Gaçan erkekden we gutulan aýaldan:

„Näme boldy?“ diýip sora.

Mowap masgara boldy,

ol derbi-dagyn edildi.

Perýat et we agla!

Mowabyň weýran bolandygyny

Arnonda yglan et.

Tekizlikdäki şäherlere – Holona, Ýahsa, Meýpagada; Dibona, Nebo, Beýtdiblataýyma; Kirýataýyma, Beýtgamula, Beýtmegona; Keriýota, Bosra we Mowabyň uzakdaky we golaýdaky ähli galalaryna hökümler geldi. Mowabyň güýç-kuwwaty gaçdy, gudraty kesildi. Muny Reb aýdýandyr. Ony serhoş ediň, sebäbi ol Rebbe tekepbirlik etdi. Mowap öz gusugynda togalanar, ol ile masgara bolar. Siz ysraýyl halkynyň üstünden gülmediňizmi? Eýsem, ol ogrular bilen bile tutuldymy? Näme ol hakda gürrüň edeniňizde, başyňyzy ýaýkaýarsyňyz?

Eý, Mowabyň ilaty,

şäherleri taşlap, gaýada ýaşaň.

Höwürtesini kert gaýalaň üstünde

ýasan gögerçin kimin boluň.

Biz Mowabyň tekepbirligi,

onuň çensiz gedemligi,
badyhowalygy, buýsanjaňlygy,
kalbynyň ulumsylygy barada eşitdik.
Men onuň bihaýadygyny bilýärim.
Onuň öwünmeleri boş, işleri puçdur.

Muny Reb aýdýandyr.

Şol sebäpli Mowap üçin ahy-nala çekerin,
bütün Mowaba dady-perýat ederin,
Kirharaset halky üçin ýas tutaryn.
Eý, Sibmanyň üzüm agajy!
Saňa Ýasere aglan agymdan-da köp aglaryn.
Seniň şahalaryň deňze,
Ýazer deňzine ýetdi.
Heläkleýji tomus miweleriňi,
üzüm hasylyňy weýran etdi.
Mowabyň bol miweli baglaryndan,
ekin meýdanlaryndan
şatlyk we begenç zym-zyýat boldy.
Üzüm sokusyndan akýan şeraby kesdim.
Hiç kim şowhun bilen üzüm depelemez;
şowhun bar, ýöne şatlyk şowhuny däl.

Olar seslerini Heşbondan Elgala we Ýahasa çenli, Sogardan Horonaýyma we Eglat Şelişiýa çenli eşitdirdiler; Nimrim suwlary-da gurady. Men Mowapda seždegählerde gurbanlyk hödür edeni we öz hudaýlaryna tütetgi ýakany ýok ederin. Muny Reb aýdýandyr. Bu sebäpden ýüregim Mowap üçin gargy tüýdük kimin ahy-nala çekýär. Kirharaset halkynyň gazanan baýlyklary dargady, şonuň üçin hem ýüregim tüýdük kimin inleşär. Her kimiň saç-sakgaly syryldy; ähli eller ýaralanan we ähli billere jul oralan. Mowabyň ähli üçeklerinden we meýdançalaryndan diňe agy sesi gelýär. Çünki Men Mowaby halanmaýan gap kimin döwdüm. Muny Reb aýdýandyr. Wah, ol nähili weýran boldy! Adamlar perýat edýärler. Wah, Mowap utançdan yzyna öwrülýär! Mowap töweregindäkileriň barysy üçin gülki we howp boldy.

Reb şeýle diýýär:

„Serediň! Duşman bürgüt kimin uçup,
ganatlaryny Mowaba tarap ýaýýar.
Şäherler ele salnar, galalar basylyp alnar.

Şol gün Mowabyň urşujylarynyň ýüregi
dogranda sanjy tutýan aýalyň ýüregi kimin bolar.

Mowap Rebbe garşy
baş galdyrandygy üçin,
halk bolmakdan mahrum bolar.

Eý, Mowabyň ilaty,
seniň önünde howp,
gorp we duzak dur!

Muny Reb aýdýandyr.

Howpdan gaçan gorpa ýykylar,
gorpdan çykan duzaga düşer,
çünki Meniň Mowap halkyny
jezalandyrjak günlerim gelýär.

Muny Reb aýdýandyr.

Gaçanlar Heşbon kölegesinde mejalsyz durdular.
Çünki Heşbondan ot, Sihon galasynyň ortasyndan ýalyn çykyp,
mowaplylaryň maňlaýyny,
pitneçileriň süýr depesini ýakyp ýandyrar.
Dat günüňe, eý, Mowap!
Kemoş halky ýok edildi,
ogullaryň sürgün edildi,
gyzlaryň ýesir alyndy.
Emma ahyrky günlerde Men Mowabyň
öňki abadançylygyny gaýtaryp bererin“.

Muny Reb aýdýandyr.

Ine, Mowabyň jezasy şu ýerde gutarýar».
Reb ammonlar barada şeýle diýýär:
«Ysraýylyň ogullary ýokmy?
Onuň mirasdary ýokmy?
Onda näme üçin Milkom Gady eýeläp,
halky onuň şäherlerinde ýaşaýar?»
Reb şeýle diýýär:
«Ammonlaryň Raba şäherine
uruş nagralaryny eşitdirjek günlerim geler.

Raba bir harabaçylyk üýşmegi bolar,
obalary oda ýakylar.
Onsoň Ysraýyl özüni eýelänleri eýelär.

Muny Reb aýdýandyr.

Ahy-nala çek, eý, Heşbon!
Çünki Aý galasy weýran boldy!
Eý, Rabanyň obalary, perýat ediň,
jul guşanyp, ýas tutuň,
ekin meýdanlaryňyzda ikiýana ylgaň.
Çünki ruhanylarydyr ýolbaşçylary bilen
birlikde Milkom sürgün ediler.
Eý, biwepa gyz, neçün güýjüňe buýsanýaň?
Seniň güýjüň gaçar.
Sen hazynalaryňa buýsanyp:
„Meniň üstüme kim çozar?“ diýdiň.

Ine, daş-töweregiňdäkileriň baryndan üstüňe howp indererin. Muny Gudratygüýçli–
Hökmürowan Reb aýdýandyr. Siz dargadylarsyňyz, her adam çem gelen ýere gaçar; gaçanlary
hiç kim ýygnamaz. Emma mundan soňra Men ammonlaryň öňki abadançylygyny gaýtaryp
bererin. Muny Reb aýdýandyr».

Edom hakda Hökmürowan Reb şeýle diýýär:

«Teýman şäherinde indi paýhas ýokmy?
Danalarda maslahat galmadymy?
Olaryň akyldarlygy küteldimi?
Eý, Dedanyň ilaty, gaçyň,
zyňyza öwrüliň, bukularda gizleniň!
Men Ysawy jezalandyran wagtymda,
onuň başyndan betbagtlyk indererin.
Eger üzümçiler bagyňa girse,
birki salkym üzüm galdyrmazlarmy?
Gije öýüňe ogrular girse,
özlerine gereğini ogurlamazlarmy?
Emma Ysawy çuw ýalaňaç edip,
Men eşigini sypyrarın,
onuň gizlin ýerini äşgär ederin,

ol özüni gizläp bilmez.
Onuň tohum-tiji, dogan-garyndaşlary,
goňşulary heläk bolar, özi-de ýok bolar.
Ýetimleriňi taşla, olary diri saklaryn.
Dul hatynlaryň hem Maňa bil baglasyn».

Reb şeýle diýýär:
«Jeza käsesinden içmäge laýyk
bolmadyklar içenlerinden soň,
heý-de, sen içmän, jezasyz galarmyň?
Ýok, jezasyz galmarsyň,
jeza käsesinden hökman içersiň.
Çünki Öz barlygymdan ant içýärin,
Bosra howpa, masgaraçylyga,
harabaçylyga, nälete sezewar bolar».

Muny Reb aýdýandyr.

Men Rebden bir habar eşitdim,
milletler arasyna çapar ýollandy:
«Edoma çozmak üçin toplanyň,
söweşe aýaga galyň».
«Men seni milletler arasynda kiçelderin,
ynsanlar arasynda ýigrenje duçar ederin.
Düşen howpuň we tekepbir ýüregiň
seni aldawa saldy.
Eý, gaýanyň jaýrygynda ýaşaýan,
belent depeleriň çür başyny eýelän!
Sen höwürtgäni bürgüt kimin
belent uçutlarda gursaň-da,
Men seni ol ýerden aşak düşürerin.

Muny Reb aýdýandyr.

Edom howpa öwrüler, ol ýerden geçýän her kes aňk-taňk bolup, onuň betbagtlyklaryna sykylyk çalar. Edil Sodomyň, Gomoranyň we olaryň goňşularynyň ýer bilen ýegsan bolşy ýaly, ol ýerde ýeke adam galmaz, hiç ynsan ýaşamaz. Muny Reb aýdýandyr.

Men arslan kimin Iordan jeňňelinden

ýap-ýaşyl öri meýdana çykaryn.
Edomlary duýdansyz ol meýdandan çykararyn.
Öz saýlanymy üstlerinden baştutan belläriň.
Çünki Maňa meňzeş kim bar?
Menden hasabat sorajak kim?
Garşyma çykjak çopan kim?
Munuň üçin Rebbiň Edom hakdaky kararyny,
Teýman ilatyna niýetlän maksadyny eşidiň:
Hakykatdan hem sürüleriniň iň kiçisi-de dargadylar,
sürüleri olaryň kysmatyndan ýaňa dowla düşerler.
Ýykylýanlaň gürpüldisinden ýaňa ýer ýüzi sarsar,
gykylyklarynyň sesi Gyzyl deňze çenli eşidiler.
Ine, duşman bürgüt kimin ýokary uçar,
ganatlaryny Bosranyň üstüne ýaýar.
Şol gün Edom urşujylarynyň ýüregi
dogranda sanjy tutýan aýalyň ýüregi kimin bolar».

Damask hakynda pygamberlik:
«Hamat we Arpat utandy,
erbet habary eşidip, gorkudan titreşdi,
tolkun atýan deňiz kimin
ikiýana alakjap yrandylar.
Damask mejalsyz galdy,
gaçjak bolup öwrülende,
ony gorky gaplady.
Çaga dogurýan aýal kimin
ony sanjy we agyry tutdy.
„Wah, neçün şatlygymyň mekany bolan
bu şöhratly şäher abat galmady?!“
Munuň üçin ýaş ýigitleri meýdançalarda heläk bolar,
onuň ähli urşujylary ol gün dymdyrylar.

Muny Hökmürowan Reb aýdýandyr.

Damask diwaryny oda ýakaryn,
ot Benhadadyň galalaryny ýakyp ýok eder».

Babyl patyşasy Nebukadnesaryň basyp alan Kedar we Hasor patyşalyklary hakynda Reb şeýle

diýýär:

«Turuň, Kedara hüjüm ediň,

gündogar halkyny ýok ediň.

Olaryň çadyrlary, sürüleri ellerinden alnar,

perdeleri, gap-gaçlary we düýeleri talanar;

halk: „Ähli tarapdan howp abanýar!“ diýip gygyrar».

«Eý, Hasoryň ilaty!

Gaçyň, uzaklara gidiň, bukularda gizleniň!

Muny Reb aýdýandyr.

Çünki Babyl patyşasy Nebukadnesar

siziň garşyňyza karar kabul etdi,

siziň garşyňyza dildüwşük gurady.

Turuň, asuda we howpsuz ýaşaýan

halkyň üstüne hüjüm ediň.

Muny Reb aýdýandyr.

Olaryň ne derwezeleri, ne-de kiltleri bar,

olar ýeke ýaşaýarlar.

Olaryň düýeleri talanyp,

köp mallary olja alnar.

Saç-sakgallaryny gyrkan bu adamlary

Men çar tarapyň ýeli bilen dargadaryn,

her ýandan başlaryna betbagtlyk indererin.

Muny Reb aýdýandyr.

Hasor şagallaryň sürenine

we ebedi harabaçylyga öwürüler.

Ol ýerde-de ýeke adam galmaz,

hiç bir ynsan ýaşamaz».

Ýahuda patyşasy Sidkiýanyň şalygynyň başlarynda Eýlam hakynda Ýermeýa pygambere Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Hökmürowan Reb şeýle diýýär: „Men Eýlamyň kuwwatynyň gözbaş bolan ýaýy döwerin. Asmanyň dört ujundan dört ýeli Eýlamyň başyndan inderip, olary bu ýelleriň çar tarapyna dargadaryn. Eýlamyň sürgün edilenleriniň aýak basmadyk ýurdy galmaz. Men Eýlamy duşmanlarynyň, janynyň kastyna çykanlaryň önünde gorka salaryn. Lowlaýan gazabym bilen başlaryndan betbagtlyk indererin. Muny Reb aýdýandyr. Olary bütinleý ýok edýänçäm, yzlaryndan gylyç salaryn. Men tagtymy Eýlamda bina edip, onuň

patyşalaryny we ýolbaşçylaryny ol ýerden ýok ederin. Muny Reb aýdýandyr. Ýöne ahyrky günlerde Eýlamyň öňki abadançylygyny gaýtaryp bererin. Muny Reb aýdýandyr“».

Ýahuda patyşasy Ýoşyýanyň ogly Ýehoýakymyň şalygynyň dördünji ýylynda Ýermeýa Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Özüňe düýrlenlen kagyz al-da, Ýoşyýanyň döwründe seniň bilen gepleşen günümden tä şu güne çenli Ysraýyl, Ýahuda we ähli milletler hakynda saňa aýdanlarymyň baryny ýaz. Belki, ýahuda halky başyndan indermegi niýet eden ähli bela-beterlerim hakynda eşidende, öz ýaman ýolundan döner, Men-de olaryň etmişlerini we günälerini bagyşlaryn». Onsoň Ýermeýa Neriýanyň ogly Barugy çagyrdy. Baruk hem Rebbiň Ýermeýa aýdan ähli sözlerini onuň dilinden bir kagyza ýazdy. Ýermeýa Baruga şeýle buýruk berdi: «Maňa Rebbiň öýüne barmak gadagan. Ýöne sen git-de, meniň dilimden ýazyp alan Rebbiň sözlerini agyz bekleme günü Rebbiň öýünde halka okap ber. Ony Ýahuda şäherlerinden gelen ähli halka eşitdirip okap ber. Belki, olar Hudaýyň huzurynda ýalbararlar we öz ýaman ýolundan dönerler. Çünki Rebbiň bu halkyň garşysyna aýdan sözi gahar-gazapdan doludyr». Rebbiň öýünde Neriýanyň ogly Baruk düýrlenlen golýazmadan Rebbiň sözlerini okady. Ol Ýermeýa pygamberiň tabşyran ähli zadyny berjaý etdi.

Ýahuda patyşasy Ýoşyýanyň ogly Ýehoýakymyň şalygynyň başınjy ýylynyň dokuzynjy aýynda Iýerusalim bilen Ýahuda şäherlerinden gelen ähli halk Rebbiň öýünde agyz beklemeği ygılan etdi. Şonda Baruk ýokarky howluda, Rebbiň öýüniň Täze derwezesiniň girelgesinde ýerleşýän Şapanyň ogly kätip Gemarýanyň otagynda Ýermeýanyň sözlerini ähli halka eşitdirip okady.

Şapanyň agtygy, Gemarýanyň ogly Mikaýa düýrlenlen golýazmadan okalan Rebbiň sözlerini eşidende, patyşanyň köşgündäki kätibiň otagyna gitdi. Ähli ýolbaşçylar, Elişama kätip, Şemagýanyň ogly Delaýa, Akboryň ogly Elnatan, Şapanyň ogly Gemarýa we Hananýanyň ogly Sidkiýa hem-de ähli köşk emeldarlary ol ýerde otyrdylar. Barugyň golýazmadan halka okap beren ähli sözlerini Mikaýa olara aýdyp berdi. Onsoň ähli köşk emeldarlary: «Halka okalyp berlen golýazmany al-da, ýanymyza gel» diýip, Kuşynyň çowlugy, Şelemýanyň agtygy, Netanýanyň ogly Ýegudyny Barugyň ýanyna ýolladylar. Neriýanyň ogly Baruk-da golýazmany alyp, olaryň ýanyna geldi. Olar oňa: «Indi otur-da, ony bize okap ber» diýdiler. Şeýlelikde, Baruk ony olara okap berdi. Olar bu sözleri eşidenlerinde, gorkudan ýaňa biri-birlerine bakyşyp, Baruga: «Biz bu sözleriň ählisini hökman patyşa aýdarys» diýdiler. Onsoň olar Barukdan: «Indi bize aýt, sen bu sözleri nädip ýazdyň? Ýermeýanyň öz dilindenmi?» diýip soradylar. Baruk: «Ol bu sözleriň baryny maňa dilden aýtdy, men hem syýa bilen kagyza geçirdim» diýip jogap berdi. Onsoň köşk emeldarlary Baruga: «Gidiň-de, Ýermeýa ikiňizem gizleniň, nirededigiňizi hiç kim bilmesin» diýdiler.

Olar golýazmany kätip Elişamanyň otagynda goýdular, özleri bolsa, köşkdäki patyşanyň ýanyna gidip, ähli sözleri oňa ýetirdiler. Patyşa golýazmany getirmäge Ýegudyny iberdi. Ol hem ony kätip Elişamanyň otagyndan alyp geldi. Soňra Ýegudy ony patyşa we onuň huzuryndaky emeldarlara eşitdirip okady.

Dokuzynjy aýdy, patyşa gys köşgünde otyrды. Öňündäki ojakda bolsa, ot ýanyp durды. Ýegudy her parçany okanda, patyşa kätibiň pyçagy bilen düýrlenlen golýazmanyň şol bölegini kesip, ýanyp duran ojaga taşlaýardy, ol golýazmanyň hemmesini otda ýakyp bolýança, şeýle etdi. Ýöne bu sözleriň hemmesini eşiden patyşadyr onuň ähli hyzmatkärleri gorkmadylar, eginbaşlarynam ýyrtmadylar. Elnatan, Delaýa we Gemarýa patyşadan golýazmany ýakmazlygyny ýalbaryp haýyş etseler-de, patyşa olara gulak asmady. Patyşa Ýerahmeýel şazada, Azryýeliň ogly Seraýa we Abdeýeliň ogly Şelemýa dagy Baruk kätibi we Ýermeýa pygamberi tussag etmegi buýurdy. Emma Reb olary gizläpdi.

Barugyň Ýermeýanyň dilinden ýazyp alan kagyzyň patyşa ýakanyndan soň, Ýermeýa Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Başga bir düýrlenlen kagyz al-da, Ýahuda patyşasy Ýehoýakymyň ýakan golýazmasyndaky sözleriň ählisini oňa ýaz. Ýahuda patyşasy Ýehoýakyma bolsa, Reb şeýle diýýär diý: „Sen golýazmany ýakdyň. Babyl patyşasynyň gelip, bu ýurdy weýran etjekdigi, ondan ynsany-da, haýwany-da ýok edip taşlajakdygy hakynda näme üçin bu kagyzda ýazdyň diýip, Ýermeýadan soradyň?“. Munuň üçin Reb Ýahuda patyşasy Ýehoýakym barada şeýle diýýär: „Onuň neslinden hiç kim Dawut tagtynda oturmaz. Jesedi gündiziň yssysyna, gijäniň aýazyna taşlanar. Etnişleri üçin onuň özüni, neslini we hyzmatkärlerini jezalandyrarın. Olar hakda aýdan ähli bela-beterlerimi olaryň özleriniň, Iýerusalim ilaty bilen ýahuda halkynyň başyndan indererin, sebäbi olar Maňa gulak asmadylar“». Onsoň Ýermeýa başga bir düýrlenlen kagyzy Neriýanyň ogly Baruk kätibe berdi. Baruk hem Ýahuda patyşasy Ýehoýakymyň oda ýakan kagyzyň ähli sözlerini Ýermeýanyň dilinden oňa ýazды. Bu düýrlenlen kagyza başga-da köp pygamberlik sözleri ýazyлды.

Ýermeýa 25–36

Ýehoýakymyň patyşalyk eden döwründe Babyl patyşasy Nebukadnesar onuň üstüne hüjüm etdi. Ýehoýakym üç ýyllap Babyl patyşasynyň hyzmatkäri bolsa-da, onuň garşysyna gozgalaň turuzды.

Şeýdip, Ýehoýakym ata-babalaryna gowuşды. Ogly Ýehoýakym onuň ýerine patyşa boldy. Ýehoýakym patyşa bolanda on sekiz ýaşyndady. Ol Iýerusalimde üç aý patyşalyk etdi. Onuň ejesi Nehuşta iýerusalimli Elnatanyň gyzyды. Ýehoýakym edil kakasy Ýehoýakym ýaly Rebbiň nazarynda ýigrenji işleri etdi. Şol döwürde Babyl patyşasy Nebukadnesaryň goşunlary

Iýerusalimiň üstüne hüjüm edip, onuň daşyny gabadylar. Leşgerleri şäheriň daşyny gabawda saklap ýörkäler, Nebukadnesar Iýerusalime geldi. Ýahuda patyşasy Ýehoýakyn ejesi, hyzmatkärleri, serkerdeleri we köşk emeldarlary bilen birlikde Babyl patyşasyna tabyn boldular. Babyl patyşasy Ýehoýakyny patyşalygynyň sekizinji ýylynda ýesir aldy. Rebbiň aýdyşy ýaly, Babyl patyşasy Rebbiň öýündäki we patyşanyň öýündäki hazynalaryň baryny alyp gitdi. Ol Ysraýyl patyşasy Süleýmanyň Rebbiň öýünde ýasan ähli altyn gap-gaçlaryny kül-peýekun etdi. Nebukadnesar patyşa Ýehoýakyny we patyşanyň ejesini, onuň aýallaryny we emeldarlaryny, ýurduň baştutanlaryny Iýerusalimden Babyla ýesir edip äkitdi. Babyl patyşasy ýedi müň sany söweşijileri, müň sany hünärmentlerdir demirçi ussalar Babyla getirdi. Olaryň bary-da güýçli we urşa ukyply adamlardy. Babyl patyşasy Ýehoýakynyň ýerine agasy Matanýany patyşa edip, adyny üýtgedip, ony Sidkiýa diýip atlandyrdy.

Sidkiýa patyşa bolanda ýigrimi bir ýaşyndady. Ol Iýerusalimde on bir ýyl patyşalyk etdi. Onuň ejesi Hamutal libnaly Ýermeýanyň gyzydy.

2 Patyşalar 24:1-20

Ine, eziz halkymyň perýady
ýeriň aňry ujundan eşidilýär:
«Reb Sionda dälmidir?
Onuň Patyşasy ol ýerde dälmi?»

«Näme üçin olar özleriniň ýigrenji zatlary,
özge nejislikleri bilen gaharymy getirdiler?»
Reb şeýle diýdi: «Git-de, küýzegäriň toýundan ýasan bir küýzesini satyn al. Halkyň we ruhanylaryň ýaşulularyndan birnäçesini ýanyň bilen alyp,

Munuň üçin Hökmürowan Reb şeýle diýýär:
«Men olary eredip, synagdan geçirerin.
Biçäre halkymy başga näme edip bilerin?»

Babyl patyşasy Nebukadnesar Ýahuda patyşasy Ýehoýakymyň ogly Ýekonýany, Ýahudanyň ýolbaşçylaryny, hünärmentler bilen demirçileri Iýerusalimden Babyla ýesir edip äkitdi. Bu wakadan soň Reb maňa Özüniň ybadathanasynyň önünde goýlan iki sebet injiri görkezdi. Bir sebetde ir ýetişýän injirler bardy. Olar diýseň gowudy. Beýleki sebetde bolsa iýmäge ýaramaýan gaty erbet injirler bardy. Onsoň Reb menden: «Ýermeýa, näme görýärsiň?» diýip sorady. Men: «Injir. Gowulary gaty gowy, erbetleri bolsa gaty erbet, çüýrükliginden ýaňa olary iýer ýaly däl» diýdim.

Onsoň maňa Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Ysraýyl Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Bu ýerden babyllylaryň ýurduna sürgün edilen Ýahuda ýesirlerini bu gowy injirler ýaly ýagşy saýaryn. Nazarym ýagşylyk üçin olarda bolar, olary ýene bu ýurda getirerin. Olary bina ederin, ýykmaryn; olary ekerin, sogrup taşlamaryn. Olaryň ýüreklerine Meni tanamak islegini salaryn, şonda olar Meniň Rebdigimi bilerler. Olar Meniň halkym bolar, Men-de olaryň Hudaýy bolaryn, çünki olar tutuş kalby bilen Maňa öwrülerler“.

Reb şeýle diýýär: „Emma Ýahuda patyşasy Sidkiýany, onuň ýolbaşçylaryny, bu ýurtda Iýerusalimiň aman galanlary bilen Müsürde ýaşaýanlary edil ýaramsyz çüýrük injir ýaly ederin. Men olary ýer ýüzüniň ähli patyşalyklary üçin howpa we ýamanlyga öwrerin. Sürgün eden her bir ýerimde bolsa, olar masgara, gep-gürriň, gülki bolup näletlenerler. Özlerine hem atababalaryna beren ýurdumdan doly ýok bolýança üstlerine gylç, açlyk, mergi ibererin“.

Ýermeýa pygamber sürgündäkileriň arasynda aman galan ýaşullara, ruhanylara, pygamberlere we Nebukadnesaryň Iýerusalimden Babyla äkiden ähli halkyna Iýerusalimden bir hat ýollady. «Ysraýyl Hudaýy Men Hökmürowan Reb Iýerusalimden Babyla ýesir edip äkiden ähli adamlaryma şeýle diýýärin: „Öýler gurup, olarda ýaşañ; baglar ekip, miwesini iýiň. Sizi ýesir edip getiren şäherimiň parahatlygyny gazanmaklyga çalşyň. Ol şäher üçin Rebbe dileg ediň, çünki siziň parahatlygyňyz onuň parahatlygyna baglydyr“. Ysraýyl Hudaýy Hökmürowan Reb şeýle diýýär: „Araňyzdaky pygamberleriňize, palmanlaryňyza özüňizi aldatmaň, siziň üçin görýän düýşlerine gulak asmaň. Olar size Meniň adymdan ýalan pygamberlik edýärler. Olary Men ýollamadym, muny Reb aýdýandyr“.

Çünki Reb şeýle diýýär: „Babyl daky sürgünligiňiziň ýetmiş ýyly dolanda, Men size nazar salaryn. Sizi bu ýere gaýtaryp getirmeklige beren hoş sözümi Men amala aşyrarýn. Çünki siziň üçin niýetlän meýillerimi Özüm bilýärin. Muny Reb aýdýandyr. Bular size ýamanlyk etmek däl-de, umytyly geljek bermek üçin parahatlyk niýetleridir. Onsoň Meni çagyarsyňyz, gelip, Maňa dogra okarsyňyz, Men-de sizi eşiderin. Meni agtararsyňyz; bütin ýüregiňiz bilen agtaran mahalyňyz Meni taparsyňyz. Şonda siz Meni taparsyňyz, muny Men – Reb aýdýandyrýn. Men size öňki abadançylygyňyzy gaýtaryp bererin, sizi kowan ýerlerimiň baryndan, ähli milletleriň arasyndan zyňyza ýygnaryn. Muny Reb aýdýandyr. Men sizi nireden sürgün eden bolsam, şol ýere hem gaýtaryp getirerin. Reb Dawudyň tagtynda oturan patyşa hakda, bu şäherde ýaşaýan ähli halk, ýagny siziň bilen sürgüne gitmedik doganlaryňyz hakda şeýle diýýändir“.

Hökmürowan Reb şeýle diýýär: „Men olaryň üstüne gyljy, açlygy, mergini ýollaryn. Olary iýip bolmaýan çüýrük injirler kimin ederin.

Ine, Meniň Dawudyň neslinden bir dogruçyl Şaha çykarjak günlerim gelýär; muny Reb aýdýandyr. Ol şa tagtyna çykyp, paýhasly höküm sürer, ýurtda adalat we dogruçylyk bilen

hereket eder. Onuň döwründe Ýahuda halas bolar, Ysraýyl howpsuz ýaşar. Ony: ‘Reb – biziň Hakperwerimizdir!’ diýip atlandyrlarlar.

«Ol gün şeýle bolar, Men seniň boýnuňdaky boýuntyrygyň döwerin, tanaplaryň gyrarýn. Indi kesekiler seni özlerine gul etmezler. Muňa derek sen öz Hudaýyň Rebbe we Onuň Dawudyň neslinden tagtda oturtjak patyşalaryna hyzmat edersiň». Muny Hökmürowan Reb aýdýandyr.

Şol günler adamlar: „Atalar turşy üzüm iýdiler, ogullaryň dişi gamaşdy“ diýip, mundan beýläk bu nakyly aýtmazlar. Ýöne her kim öz ýazygy üçin öler, turşy üzüm iýen her adamyň öz dişi gamaşar». Reb şeýle diýýär: «Ysraýyl we ýahuda halky bilen Meniň täze äht baglaşjak günlerim hökman geler. Mundan beýläk hiç kim öz garyndaşyna ýa-da dost-ýarlaryna: „Rebbi tanaň!“ diýip öwretmez, sebäbi olaryň uludan-kiçä hemmesi Meni tanar. Men olaryň etmişlerini bagyşlaryn, indi günälerini ýatlamaryn». Muny Reb aýdýandyr.

Rebbiň Iýerusalime we ýahuda halkyna garşy bolan gahary tutaşýardy. Ol şonuň üçin olary Öz huzuryndan kowdy.

Sidkiýa Babyl patyşasyna garşy uruş turuzdy. Sidkiýanyň patyşalygynyň dokuzynjy ýylynyň onunjy aýynyň onuna Babyl patyşasy Nebukadnesar tutuş goşuny bilen Iýerusalime hüjüm edip, onuň garşysynda düşelge gurdy. Olar Iýerusalime girmek üçin, daş-töwereginde ýapgyt gurdular.

«Babyl patyşasy Nebukadnesaryň garşymyza uruşýandygy sebäpli biziň üçin Rebbe ýalbarsana. Belki, Reb biziň üçin Öz ajaýyp gudratlarynyň birini görkezip, Nebukadnesary ýurdumyzdan kowar» diýdi. Ýermeýa olara Sidkiýa şuny aýdyň diýdi: Ýermeýa olara Sidkiýa şuny aýdyň diýdi: «Ysraýyl Hudaýy Reb şeýle diýýär: „Siziň daşky diwarlaryňyzy gabaýan Babyl patyşasy bilen babyllylaryň garşysyna ulanýan eliňizdäki ýaraglaryňyzy yzyna öwrerin. Olaryň hemmesini bu şäheriň ortasyna üýşürerin. Mundan soň Ýahudanyň patyşasy Sidkiýany, onuň emeldarlaryny, bu şäheriň ilatyny uruşdan, açlykdan we mergiden aman galanlaryň baryny Babyl patyşasy Nebukadnesaryň, öz janlarynyň kastyna çykan duşmanlarynyň eline bererin. Nebukadnesar olary gylçdan geçirer, olary gaýgyrmaz, olara haýpy gelmez we ýüregi awamaz. Muny Reb aýdýandyr“.

Bu halka hem Reb şeýle diýýär diý: „Ine, Men ýaşawyş ýoly bilen ölüm ýoluny siziň önüňizde goýýaryn.

Bu şäherde galan gylçdan, açlykdan we mergiden öler, emma daşary çykyp, özlerini gaban babyllylaryň eline düşen öz janyny gutaryp aman galar. Men bu şähere ýagşylyk däl-de, betbagtlyk indermek kararyna geldim. Muny Reb aýdýandyr. Bu Babyl patyşasynyň eline berler we ol hem muny oda ýakar“.

Ýermeýa gaharlary gelen ýolbaşçylar, ony ýenjip, tussaghana taşladylar. Bu zyndan öň

Ýonatan kätibiň öýüdi. Ýermeýany zyndandaky çukura gabadylar, ol ençeme günläp, ol ýerde galdy.

Onsoň Sidkiýa patyşa adam ýollap, Ýermeýany öz köşgüne getirtti. Patyşa gizlinlikde ondan: «Rebden, heý, söz barmy?» diýip sorady. Ýermeýa-da: «Hawa, bar. Sen Babyl patyşasynyň eline tabşyrylarsyň» diýdi. Ýermeýa ýene-de Sidkiýa patyşa şeýle diýdi: «Meni tussaghana salar ýaly, men saňa, hyzmatkärleriňdir bu halka garşy näme günä etdim? „Babyl patyşasy siziň üstüňize, bu ýurduň üstüne çozmaz“ diýip, size welilik eden pygamberleriňiz hany nirede? Indi maňa gulak goý, eý, jenabym patyşa! Bu haýyşymy berjaý etmegiňi towakga edýärin, meni gaýdyp Ýonatan kätibiň öýüne iberme, ol ýerde ölmäýin». Onsoň Sidkiýa patyşa Ýermeýany garawulhanada gabap saklamaklaryny buýurdy. Şäherde çörek бүтинleý gutarýança, her gün oňa çörekçileriň köçesinden bir çörek getirip bermeklerini buýurdy. Şeýdip, Ýermeýa garawulhanada galdy.

Mattanyň ogly Şepatýa, Paşhuryň ogly Gedalýa, Şelemýanyň ogly Ýehukal we Malkyýanyň ogly Paşhur Ýermeýanyň ähli halka aýdan bu sözlerini eşitdiler: «Reb şeýle diýýär: „Bu şäherde galan adam gylyçdan, açlykdan we mergiden öler, emma babyllylaryň tarapyna geçen adam diri galar, öz janyny gutaryp aman galar“. Reb şeýle diýýär: „Bu şäher, elbetde, Babyl patyşasynyň goşunynyň eline berler, ol ony basyp alar“. Munuň üçin ýolbaşçylar patyşa şeýle diýdiler: «Bu adam öldürilsin, sebäbi ol şeýle sözleri aýdyp, bu şäherde aman galan urşujylar bilen ähli halky ruhdan düşürýär. Çünki bu adam bu halka ýagşylyk däl-de, ýamanlyk isleýär». Sidkiýa patyşa: «Ine, ol siziň eliňizde, patyşa size garşy hiç bir zat edip bilmez» diýdi. Onsoň Ýermeýany tutup, patyşanyň ogly Malkyýanyň gurruk guýusyna taşladylar, ol guýy garawullaryň howlusynda ýerleşýärdi. Ony tanap bilen aşak salladylar. Guýuda suw ýokdy, diňe läbik bardy. Ýermeýa läbige batdy.

Ýermeýa 8–38

Eý, Hudaý, meni halas et,
çünki suwlar boýnuma ýetdi. Çuň batgalyga batyp barýaryn,
aýagymy diremäge hiç ýer ýok.
Çuň suwlara girdim,
siller meni girdabyna gaplady. Men öz perýadymdan halys ýadadym,
gurap galdy meniň damagym;
Hudaýyma garaşa-garaşa gözüüm küteldi. Meni nähak ýere ýigrenýänleriň sany
başymyň saçyndan hem köp;
janyma kast etmekçi bolup,

ýalan ýere maňa günä ýapýan ýagylarym köp.
Men ogurlamadyk zadymy gaýtaraýynmy?
Olar nahar ýerine maňa öt berdi,
suwsanymda sirke içirdi. Çünki Seniň hatyraň üçin masgara boldum,
meniň ýüzümi utanç büredi.
Men doganlaryma gelmişek boldum,
ejemiň ogullaryna keseki boldum.
Seniň öýüňe bolan yhlas meni köýdürdi,
Saňa dil ýetirýänleriň gepi başyma indi. Ýa, Reb hoşamaýlyk et-de,
dogamy eşit.
Öz söýgiňe görä,
halas ediş güýjüňiň sadyklygynda
maňa jogap ber.
Halas et, men batgalyga batmaýyn;
meni ýigrenýänlerden,
suwlaryň çuňlugyndan halas bolaýyn.
Sil suwlary meni girdabyna salmasyn,
çuňluk meni, goý, ýuwutmasyn,
gabyr üstümden öz agzyny ýummasyn.
Ýa Reb, maňa jogap ber,
çünki Seniň sadyk söýgiň ýagşydyr;
bolelin merhemetiňe görä, maňa nazar sal. Men nagmada Hudaýyň adyny öwjek,
Ony şükürler bilen arşa çykarjak.

Zebur 68:2-31

Patyşanyň efiopiýaly köşk emeldary Ebetmelek Ýermeýanyň guýa taşlananyny eşitdi. Şol wagt patyşa Benýamin derwezesinde otyrdy. Ebetmelek patyşanyň köşgünden çykyp, patyşa ýüzlenip: «Eý, jenabym patyşa! Bu adamlar Ýermeýa pygamberi gurruk guýa taşlap pislik etdiler. Ol açlykdan öler, sebäbi indi şäherde çörek ýok» diýdi. Onsoň patyşa efiopiýaly Ebetmelege: «Ýanyňa otuz adam al-da, Ýermeýa pygamber ölmänkä, ony guýudan çykar» diýip buýruk berdi. Şeýlelikde, Ebetmelek adamlary ýanyna alyp, patyşanyň köşgündäki ýerzemine girdi we ol ýerden ýyrtyk eginbaşlary, köne-söne esgileri aldy. Olary tanap bilen guýynyň içine – Ýermeýa sallady. Efiopiýaly Ebetmelek Ýermeýa: «Indi ýyrtyk eginbaşlar bilen esgileri goltugyňyň aşagyna goý-da, tanapy geçir» diýdi. Ýermeýa-da aýdylyşy ýaly etdi. Şeýdip,

Ýermeýany tanap bilen çekip, guýudan çykardylar. Ýermeýa garawulhanada galdy.

Garawulhanada tussaglykdaka, Ýermeýa Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Git-de, efioپیýaly Ebetmelege Ysraýyl Hudaýy Hökmürowan Reb şeýle diýýär diý: „Men bu şähere garşy aýdan sözlerimi ýagşylyk bilen däl-de, ýamanlyk üsti bilen amala aşyrar. Bular şol gün seniň gözleriňiň alnynda amala aşar. Emma ol gün Men seni halas ederin, muny Men – Reb aýdýandyryn. Sen gorkup ýören adamlaryňyň eline düşmersiň. Men seni hökman halas ederin. Sen gylyçdan ölmersiň, Maňa bil baglandygyň üçin, sen öz janyňy gutaryp aman galarsyň“. Muny Reb aýdýandyr».

Iýerusalim basylyp alnanda, Ýermeýa heniz-de şol ýerdedi.

Ýahuda patyşasy Sidkiýanyň şalygynyň dokuzynjy ýylynyň onunjy aýynda Babyl patyşasy Nebukadnesar ähli goşuny bilen Iýerusalimiň üstüne ýöriş edip, onuň daşyny gabady. Sidkiýanyň şalygynyň on birinji ýylynyň dördünji aýynyň dokuzy güni şäheriň diwary böwsüldi. Babyl patyşasynyň ähli ýolbaşçylary içerik girip, Ortaky derwezede oturdylar. Olar: samgarly Nergal Şareser, köşk emeldary Nebosarsekim, baş geňeşçi Nergal Şareser we patyşanyň ähli beýleki ýolbaşçylarydy. Ýahuda patyşasy Sidkiýa we onuň ähli esgerleri diýerler görenlerinde, gije patyşanyň bagynyň ýolundan, iki diwaryň arasyndaky derwezededen çykyp, Araba düzlüğine tarap gaçyp gitdiler. Emma babyllylaryň goşuny olaryň yzyndan kowdy we Ýeriho düzlüginde yzlaryndan ýetip, Sidkiýany tutdy. Onsoň babyllylar ony tutup, Hamat ýurdunyň Ribla galasynda bolan Babyl patyşasy Nebukadnesaryň ýanyna getirdiler, ol hem Sidkiýa barada höküm çykardy. Babyl patyşasy Riblada Sidkiýanyň ogullaryny öz gözünüň alnynda öldürtdi. Şeýle-de, ol Ýahudanyň ähli ýolbaşçylaryny öldürtdi. Ol Sidkiýanyň gözlerini oýdurdy, ony zynjyr bilen daňyp, Babyla alyp gitdi.

Babyl patyşasy Nebukadnesaryň patyşalygynyň on dokuzynjy ýylynyň başinji aýynyň onuna şanyň janpenalarynyň baştutany hem emeldary Nebuzaradon Iýerusalime geldi. Nebuzaradon Rebbiň öýüni, patyşanyň köşgüni we Iýerusalimiň ähli jaýlaryny oda berdi, ol uly jaýlaryň ählisini ýakdy. Babyllylaryň janpenalarynyň baştutany bilen gelen goşun Iýerusalimiň daş-töweregindäki diwarlaryň ählisini ýykdy. Janpenalaryň baştutany Nebuzaradon halkyň garyplaryny, şäherde aman galanlary, Babyl patyşasynyň tarapyna geçen gaçgaklary we aman galan senetkärleri ýesir edip äkitdi. Emma janpenalaryň baştutany Nebuzaradon ýurduň garyp-gasarlarynyň käbirlerini üzümçilik we daýhançylyk bilen meşgullansynlar diýip goýup gaýtdy. Janpenalaryň baştutany bulardan başga-da okaralary, maňňallary, legenleri, gazanlary, çyradanlary, gaplary, käseleri alyp gitdi. Ol altyndan ýasalan zatlary altyny üçin, kümüşden ýasalan zatlary hem kümşi üçin alyp gitdi.

Janpenalaryň baştutany Ýermeýany ýanyna çagyryp, oňa şeýle diýdi: «Bu ýurduň üstünden

betbagtlyk inderjekdigi hakynda Hudaýyň Reb aýdypdy. Ine, ony inderip, aýdyşy ýaly hem etdi. Bu zatlaryň bary Rebbe garşy günä edendigiňiz we Oňa gulak asmandygyňyz üçin siziň başyňyzdan indi. Indi men seni elleriňi zynjyrdan boşadaýyn. Eger meniň bilen Babyla gitmek isleseň, ýör, gideli, men saňa göz-gulak bolaryn. Emma meniň bilen Babyla gitmek islemeseň, onda gal. Ine, öňüňde tutuş ýurt ýatyr! Nirä gitmek gözüňe hoş ýaksa we dogry bolsa, şoňa git». Ýermeýa entek jogap gaýtarmanka, ol ýene sözünü dowam etdi: «Babyl patyşasy tarapyndan Ýahuda şäherlerine häkim goýlan Şapanyň agtygy, Ahykamyň ogly Gedalýanyň ýanyna git-de, onuň bilen bile halkyň arasynda ýaşaber ýa-da nirä gitmegi dogry hasaplasaň, şoňa-da git». Şeýlelikde, janpenalaryň baştutany oňa azyk-owkat we peşgeşler berip, ony ýola saldy. Onsoň Ýermeýa Mispadaky Ahykamyň ogly Gedalýanyň ýanyna gitdi. Mispa baryp, onuň bilen birlikde ýurtda galan halkyň arasynda ýaşady.

Ýermeýa 38–40

Wah, öň adamdan doly şäher,
indi ýalňyz boşap galdy!
Milletler arasynda beýik bolan
indi dul hatyna meňzäp galdy!
Öň welaýatlaryň melikesi bolan,
indi gynnaga öwrüldi! Iýerusalim agyr günä etdi,
şeýdip, ol gülki boldy.
Öňki sylaýanlar ýalaňaçlygyny görüp,
indi ony ýigrenýärler.
Munuň üçin onuň özi ah çekip,
hemmelerden ýüzüni gizleýär.
Emma şuny ýatda saklaýan,
şonda ýene-de umyt döreýär:

Rebbiň sadyk söýgüsi tükenmezdir,
çünki Onuň rehimdarlygy bakydyr.
Her säher bular täzelenýär,
Seniň wepadarlygyň beýikdir!
Janym diýýär: «Reb meniň paýymdyr.
Şoňa görä Oňa intizardyryn».

Reb Özüne bil baglaýanlara,

Özüni ýürekden agtarýanlara ýagşydyr.
Rebbiň halas edişine
ümsüm garaşmak gowudyr. Adama boýuntyrygy
ýaşlykdan götermek gowudyr.

Ynsan dymyp, ýalňyz otursyn,
çünki boýuntyrygy dakan Rebdir.
Ýere ýüzin ýykylsyn,
belki, umyt bardyr.

Özüni urana ýañagyny tutsun,
masgaralanmakdan doly bolsun. Çünki Taňry hiç wagt
ömürlik terk etmez.

Ol birine hasrat çekdirse-de,
bol merhemetine görä rehim-de eder.

Hasrat berip, gaýga batyrsa-da,
bulary Ol ýürekden etmez.

Ýagşylyk hem, ýamanlyk hem
Beýik Hudaýyň agzyndan çykmaýarmy?

Öz günäleri üçin jezasyn alsa,
diri galan adam näme üçin zeýrensiz?

Geliň, ýollarymyzy synap göreliň,
täzeden Rebbe gaýdyp baralyň.

Geliň, gökdäki Hudaýa
elimizi-de, ýüregimizi-de açalyň.

Biz günä edip baş galdyrdyk,
Sen bizi bagyşlamadyň.

Ýermeýanyň agysy 1–3

Onsoň goşun serkerdeleri, Kareýanyň ogly Ýohanan, Hoşaýanyň ogly Ýezanýa we uludan-kiçä ähli halk golaýa gelip, Ýermeýa pygambere şeýle diýdiler: «Haýyşymyzy berjaý etmegiňi towakga edýäris, biziň üçin, bu aman galanlar üçin Hudaýyň Rebbe dileg et. Öz gözün bilen görşün ýaly, biz köpçülikdik, indi bolsa azalyp galdyk. Nirä gitmelidigimizi, näme iş etmelidigimizi, goý, Hudaýyň Reb bize görkezsiz». Ýermeýa pygamber olara: «Bolýar, ine, aýdyşyňyz ýaly, men Hudaýyň Rebbe dileg ederin we Reb näme jogap berse, ony size aýan

ederin. Sizden hiç zady ýaşyrmaryn» diýdi. Olar Ýermeýa ýene şeýle diýdiler: «Eger Hudaýyň Rebbiň bize bildirmek üçin saňa aýan eden her bir sözünü ýerine ýetirmesek, goý, Rebbiň Özi bize garşy hakyky we wepaly şaýat bolsun. Ýagşy bolsa-da, ýaman bolsa-da, seni ýanyna iberýän Hudaýymyz Rebbe gulak asarys. Işimiz oňuna bolar ýaly, biz Hudaýymyz Rebbe gulak asarys». On günden soň, Ýermeýa Rebbiň sözi aýan boldy. Olara şeýle diýdi: «Dilegiňizi mälim etmegim üçin meni Ysraýyl Hudaýy Rebbiň huzuryna iberdiňiz. Ol hem şeýle diýýär: „Eger siz şu ýurtda galsañyz, Men sizi guraryn, ýykmaryn; bina ederin, sogrup taşlamaryn. Çünki Men siziň başyňyzdan inderen betbagtçylygyma ökünýärim. Emma siz: „Biz bu ýurtda ýaşajak däl“ diýseňiz we Hudaýyňyz Rebbe gulak asman, gorkýan gylyjyňyz ol ýerde zyyňyzdan ýeter, gorkýan açlygyňyz Müsürde siziň ýakaňyzdan ýapyşar we siz ol ýerde ölersiňiz.

Olaryň arasynda janpenalaryň baştutany Nebuzaradonyň Şapanyň agtygy Ahykamyň ogly Gedalýanyň ýanynda galdyran erkekleri, aýallary, çagalary, patyşanyň gyzlary – ähli adamlary, Ýermeýa pygamber we Neriýanyň ogly Baruk dagy hem bardy. Olar Rebbe gulak asman, Müsür ýurduna gitdiler we Tahpanhese geldiler.

Onsoň Tahpanhesde Ýermeýa Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Eliňe uly daşlar al-da, Tahpanhesde faraonyň köşgüniň girelgesindäki meýdançanyň kerpiçleriniň arasynda göm. Muny ýahudalaryň gözleriniň alnynda et. Onsoň olara Ysraýyl Hudaýy Hökmürowan Reb şeýle diýýär diý: „Ine, Men Babylyň patyşasy bendäm Nebukadnesary bu ýere getirip, tagtyny bu gömen daşlarymyň üstünde guraryn. Nebukadnesar öz şa çadyryny bu daşlaryň üstünde diker. Ol gelip, Müsür ýurduny weýran eder. Ölüme höküm edilen ölüme, sürgüne höküm edilen sürgüne, gylyja höküm edilen hem gylyja berler. Ol Müsürdäki Gün hudaýynyň buthanasynyň dikme daşlaryny ýykar we Müsür hudaýlarynyň ähli buthanalaryny oda berer“».

Müsüriň Migdol, Tahpanhes, Memfis galalarynda we Patros welaýatynda ýaşayan ähli ýahudalar hakda Ýermeýa Rebbiň şu sözi aýan boldy: «Ysraýyl Hudaýy Hökmürowan Reb şeýle diýýär: „Siz Meniň Iýerusolim bilen tutuş Ýahuda şäherleriniň başyndan inderen betbagtçylyklarymy gördüňiz. Siziň özüňiz, ol şäherliler we ata-babalaryňyz tanamaýan başga hudaýlaryňyza ýakymly ysly tütetgi ýakmaga, olara gulluk etmäge gidip, Meniň gaharymy getirdiňiz. Şol sebäpli, ine, bu gün şäherler weýran boldy we ilatsyz galdy“. Näme üçin ornaşmaga barýan ýurduňyz bolan Müsürde başga hudaýlara tütetgi ýakyp, öz eden işleriňiz bilen Meniň gaharymy getirýärsiňiz? Siz öz başyňyzdan betbagtlyk inderip, dünýäniň ähli milletleriniň arasynda özüňizi nälete we utanja sezewar edersiňiz. Ýaşamak üçin Müsüre giden ýahudalaryň aman galanlarynyň hiç biri-de gaçyp gutulmaz, diri galyp, Ýahuda ýurduna dolanyp barmaz. Ol ýere dolanyp barmagy näçe isleseler-de, ol ýerden gaçanlaryň diňe käbiri dolanyp barar“».

ýerde duran ähli aýallar, uly jemagat – Müsür ýurdundaky Patrosda ýaşaýan tutuş halk Ýermeýa şeýle jogap berdiler: «Biz seniň Rebbiň adyndan aýdýan sözleriňe gulak asmarys. Ýermeýa ähli halka we aýallara ýene şeýle diýdi: «Eý, Müsür ýurdundaky ähli ýahudalylar, Rebbiň sözüni diňläň!

Gylyçdan gaçyp gutulan diňe az sanly adamlar Müsür ýurdundan Ýahuda ýurduna gaýdyp gelerler. Müsüre ornaşmaga gelen ýahuda halkyndan aman galanlar şonda Meniň sözümiň ýa-da olaryň sözüniň amala aşýandygyny bilerler. Sizi bu ýerde jezalandyrmagym, özüňiz üçin bir alamat bolar, muny Reb aýdýandyr. Şonda Meniň siziň garşyňyza aýdan sözlerimiň amala aşjakdygyny bilersiňiz“. Reb şeýle diýýär: „Ýahuda patyşasy Sidkiýany janynyň kastyna çykan duşmany Babyl patyşasy Nebukadnesaryň eline berşim ýaly, Müsür patyşasy faraon Hoprany-da janynyň kastyna çykan duşmanlarynyň eline bererin“».

Ýermeýa 42–44

Danyýel pygamber

Ýahuda patyşasy Ýehoýakymyň patyşalygynyň üçünji ýylynda Babyl patyşasy Nebukadnesar öz goşuny bilen Iýerusalime hüjüm edip, onuň daş-töweregini gabady. Taňry Ýahudanyň patyşasy Ýehoýakymy hem-de Hudaýyň ybadathanasyndaky gap-gaçlaryň bir bölegini onuň golastyna berdi. Nebukadnesar ol zatlary Şingara getirdi. Ol Hudaýyň ybadathanasyndan getirilen gap-gaçlary öz hudaýlarynyň buthanasyndaky gaznasynda goýdy.

Soňra Nebukadnesar özüniň baş gözegçisi Aşpenaza ysraýyllaryň arasyndan patyşanyň we han-begleriň maşgalasyndan bolan ýigitleriň birnäçesini getirmegi buýurdy. Bu ýaş ýigitler bedenleri hiç hili şikessiz, görmegeý, her bir ylymdan baş çykarýan, bilimli, öwrenmäge ukyply we patyşanyň köşgünde hyzmat etmäge mynasyp bolmalydylar. Olara babyllylaryň edebiýaty we dili öwredilmelidi. Patyşa öz gündelik köşk saçagyndan olara bir paý nahar we şerap bölüp berdi. Olar üç ýyl okadylyp, üçünji ýylyň ahyrynda patyşanyň huzurynda hyzmat etmäge getirilmelidiler. Saýlananlaryň arasynda ýahuda tiresinden Danyýel, Hananýa, Mişayyl we Azarýa bardy. Baş gözegçi olaryň adyny üýtgetdi. Danyýele Belteşasar, Hananýa Şadrak, Mişayyla Meýşak, Azarýa Abednego diýip at goýdy.

Danyýel özüni haram etmezligi ýüregine düwdi. Şeýdip, ol baş gözegçiden özüniň patyşanyň saçagyndan bölüp berilýän nahardan, şerapdan saklanmagyny haýyş etdi. Baş gözegçiniň nazarynda Hudaý Danyýele merhemet we rehim-şepagat berdi. Baş gözegçi Danyýele: «Men onuň alyhezretleri patyşadan gorkýaryn. Ol siziň nahar we içgi paýyňyzy bölüp berdi ahyryn.

Eger siziň ýüzüňiziň özüňiz bilen deň bolan beýleki ýaş ýigitleriňkiden hordygyny görse, ol janymy jähenneme iberer» diýdi.

Soňra Danyýel baş gözegçiniň özüniň, Hananýanyň, Mişäýlyň we Azarýanyň üstünden goýan sakçysyndan haýyş edip, şeýle diýdi: «Öz gullaryňy on gün synap göräý. Goý, bize iýmek üçin gök-önümler, içmek üçin bolsa suw berilsin. Şundan soň sen biziň ýüzümüzizi köşk saçagyndan iýýän beýleki ýigitleriň ýüzi bilen deňeşdirip bilersiň we öz gullaryňa näme etmegi isleseň, gözel göwnüň». Şeýdip, sakçy bu pikir bilen ylalaşyp, olary on gün synap gördi.

On günden soň bu dört ýigit köşk saçagyndan naharlanýanlaryň hemmesinden has görmegeý we daýaw göründiler. Şeýdip, sakçy olaryň köşk saçagyndan iýmeli naharyny, içmeli şerabyny özüne alyp galyp, olara diňe gök-önümler berdi.

Hudaý bu dört ýigide edebiýatyň we ylmyň her bir ugruny öwrenmäge bilim bilen ukyp berdi. Danyýel her bir görülen düşüşi we görnüşleri ýorup bilýärdi. Patyşanyň olary getirmegi buýran möhleti gelip ýetende, baş gözegçi olary Nebukadnesaryň huzuryna getirdi. Patyşa olaryň ählisi bilen tanyşdy. Olaryň hemmesiniň içinde Danyýel, Hananýa, Mişäýly we Azarýa dagy bilen deňeşdirer ýalysy tapylmady. Şonuň üçin patyşanyň hyzmatyna olar bellendiler. Patyşa her bir ylym ýa-da düşünje bilen baglanyşykly mesele hakda soranda, öz patyşalygyndaky ähli jadygöýlerdir palçylardan olaryň on esse artykdygyny gördi.

Kureş patyşanyň şalygynyň birinji ýylyna çenli Danyýel şol ýerde köşkte hyzmat etdi.

Nebukadnesar özüniň patyşalygynyň ikinji ýylynda bir düşüş gördi. Muňa onuň ýüregi howsala düşüp, ukusy gaçdy. Onsoň patyşa düşüni ýordurmak üçin jadygöýleri, palçylary, gözbagçylary we müneçjimleri toplaý getirmegi buýurdy. Olar gelip, patyşanyň huzurunda durdular. Patyşa olara: «Men bir düşüş gördüm. Düşüň ýorgudyny bilmek islegi ýüregimi howsala salýar» diýdi. Müneçjimler arameý dilinde patyşa ýüzlenip: «Patyşa baky ýaşasyn! Gören düşüňizi öz gullaryňa aýt, biz onuň näme aňladýandygyny ýorup bereli» diýdiler. Patyşa müneçjimlere şeýle jogap berdi: «Men şeýle karara geldim: eger-de siz meniň gören düşümi we onuň ýorgudyny aýdyp bermeseňiz, siziň el-aýaklaryňyzy çapyp, öýleriňizi weýran etdirerin. Emma siz maňa gören düşümi we onuň ýorgudyny aýdyp berseňiz, onda siz menden sowgatlar we sylag-serpaýlar alyp, beýik hormata mynasyp bolarsyňyz. Şonuň üçin hem maňa gören düşümi we onuň ýorgudyny aýdyp beriň». Olar oňa ýene-de: «Ilki bilen, goý, patyşamyz öz gullaryna gören düşüni aýtsyn, biz hem onuň ýorgudyny aýdaly» diýip jogap berdiler. Patyşa: «Meniň kararymyň çynlakaýdygyny görüp, siziň wagt utmak isleýändigizi anyk bilýärin. Eger siz maňa gören düşümi aýdyp bermeseňiz, size ýeke-täk bir höküm garaşýandyr. Wagtyň geçmegi bilen siz meniň pikirim üýtgär öýdüp, maňa ýalan we biderek zatlar aýtmak üçin öz aralaryda dilleşipsiňiz. Şoňa görä-de gören düşümi maňa siziň özüňiz aýdyp berersiňiz.

Şonda siziň onuň ýorgudyny aýdyp biljekdigiňize gözüm ýeter» diýdi.

Müneçjimlere patyşa şeýle diýdiler: «Ýer ýüzünde seniň edýän bu talabyňyň hötdesinden hiç kim gelip bilmez! Dogrusy, munuň ýaly işi beýik we güýçli patyşalaryň hiç biri-de jadygöýden ýa palçydan, ýa-da müneçjimden soramandyr. Patyşanyň soraýan bu işi juda agyr. Muny hudaýlardan başga hiç kim patyşa äşgär edip bilmez, olaryň bolsa mesgeni ynsanlar arasynda dälidir».

Patyşa muny eşidip, gazap atyna atlandy. Ol Babylyň ähli akyldarlaryny öldürmegi buýurdy. Akyldarlaryň hemmesiniň öldürilmelidigi barada perman çykdy. Olar Danyýeli we onuň ýoldaşlaryny hem öldürmek üçin, olaryň gözlegine çykdylar.

Patyşanyň janpenalarynyň başlygy Arýok Babylyň akyldarlaryny öldürmäge çykanda, Danyýel oňa akyly-başly hem parasatlylyk bilen sala saldy. Ol köşk emeldary Arýokdan: «Näme üçin patyşanyň permany beýle gazaply?» diýip sorady. Arýok bolan wakany Danyýele düşündirdi. Şonda Danyýel içeri girip, patyşanyň düýşüniň ýorgudyny aýtmak üçin özüne wagt berilmegini haýyş etdi.

Onsoň Danyýel öýüne baryp, bu ahwalaty ýoldaşlary Hananýa, Mişayıla we Azarýa habar berdi. Bu syryň açylmagy üçin Göгүйň Hudaýyndan rehim-şepagat sorap dileg etmeklerini Danyýel olardan haýyş etdi. Şonda Danyýel we onuň ýoldaşlary Babylyň akyldarlary bilen birlikde heläk boljak dældiler.

Soňra bu syr Danyýele gijeki görnüş arkaly aýan boldy. Danyýel Göгүйň Hudaýyna alkys aýtdy. Ol şeýle diýdi:

«Owaldan ebedä çenli Hudaýyň adyna alkys ýagsyn,

çünki paýhas we gudrat Oňa mahsusdyr.

Döwri we pasyllary üýtgedýän Oldur.

Patyşalary tagtdan agdaryp, tagta çykarýar.

Ol akyldara pähim-paýhas,

düşünjelä bilim berýär.

Çuň we gizlin syrlary Ol açýar,

tümlükde näme bolýanyňy Ol bilýär,

Onuň Özi nurda ýaşaýar.

Eý, ata-babalarymyň Hudaýy!

Saňa şöhrat we öwgi bolsun!

Çünki maňa paýhas we gudrat berdiň,

Senden dilän dilegimizi maňa aýan etdiň,

patyşanyň buýran zadyny bize açyp berdiň».

Soňra Danyýel patyşanyň Babylyň akyldarlaryny öldürmek üçin bellän adamy Arýogyň ýanyna bardy. Danyýel oňa: «Babylyň akyldarlaryna degme. Meni patyşanyň huzuryna elt, men onuň gören düşüni ýorup berjek» diýdi. Arýok ony derrew patyşanyň huzuryna eltip: «Patyşahym, Ýahudadan ýesir edip getirilenleriň arasyndan siziň gören düşüňizi ýorup biljek bir adam tapdym» diýdi. Patyşa Belteşasar diýlip atlandyrylan Danyýelden: «Sen maňa nähili düşý görenimi aýdyp, ony ýorup bilersiňmi?» diýip sorady. Danyýel patyşa: «Patyşanyň soraýan bu syryny hiç bir akyldar-da, palçy-da, jadygöý-de, bilgiç-de açyp bilmez. Emma göklerde gizlin syrlary açýan Hudaý bar. Ahyrky günlerde näme boljagyny Nebukadnesar patyşa Ol bildirdi. Ýatyrkaň düşüňde gören görnüşleriň şular bolmaly:

Eý, patyşahym, sen ýatyrkaň hyýalyňa mundan soňra nämeler bolarka diýen pikir geldi we syrlary aýan edýän Hudaý muny saňa äşgär etdi. Maňa bolsa bu syr başga adamlardan has akyldygym üçin açylan, eýsem munuň ýorgudy patyşa aýan edilsin, ol hem öz ýüregindäki pikirlere düşüňsin diýlip aýan boldy.

Eý, patyşahym, ine, sen düşüňde beýik bir heýkel gördüň. Ol heýkel şeýle äpetdi, şöhle saçyardy. Ol seniň öňünde durdy we onuň daş görnüşi gorkunçdy. Heýkeliň kellesi sap altyndan, döşi bilen gollary kümüşden, bili bilen butlary бүрүнçdendi. Baldyrlary demirdendi, aýaklarynyň ýarysy demirden, ýarysy hem toýundandy. Sen seredip durkaň, ynsan eli degmezden bir daş gopup gaçdy, ol heýkeliň demirden we toýundan bolan aýaklaryna uruldy-da, olary çym-pytrak etdi. Soňra demir, toýun, бүрүнç, kümüş we altyn harman jaýdaky saman ýaly kül-peýekun boldular. Şemal olary pytradyp taşlanda, olaryň zýy-sory galmady. Emma heýkele urlan daş beýik daga öwrülip, бүтін ýer ýüzüni doldurdy.

Görleň düşý, ine, şudur. Indi bolsa biz ony patyşa ýorup bereli. Eý, siziň alyhezretiňiz, siz şalaryň şasysyňyz. Gögiň Hudaýy saňa şalyk, güýç, gudrat we şöhrat berdi. Ähli ýerde ýaşaýan ynsanlary, ýabany haýwanlary, gökdäki guşlary seniň ygtyýaryňa tabşyrdy. Olaryň hemmesiniň üstünden seni hökümdar goýdy. Sap altyndan bolan kelle bu sensiň! Seniň patyşalygyňdan soňra seniňkiden pes bolan başga bir patyşalyk peýda bolar. Soňra tutuş ýer ýüzüne hökümdarlyk etjek üçünji bir бүрүнç patyşalyk geler. Dördünji patyşalyk demir ýaly güýçli bolar, çünki demriň ähli zady mynjyradysy ýaly, ol hem bularyň hemmesini gyryp tükeder. Aýaklaryň we barmaklaryň ýarysynyň toýundan, ýarysynyň bolsa demirdendigini gördüň. Bu bolsa bölünen patyşalygy aňladýar. Demriň toýun bilen garylandygyny görşüň ýaly, onda biraz demriň güýji bolar. Aýaklaryň barmaklarynyň ýarysynyň demirden, ýarysynyň hem toýundan bolmagy, bu patyşalygyň bir böleginiň güýçli, bir böleginiň bolsa ejiz boljakdygyny aňladýar. Görşüň ýaly, demriň toýun bilen garylmagy halklaryň gyz alşyp-berşip, biri-birleri bilen garyşjakdyklaryny aňladýar. Emma demriň toýun bilen garylyp bilmeýşi ýaly, olar hem biri-

birleri bilen garyşyp bilmezler.

Şol patyşalaryň döwründe Gögiň Hudaýy hiç wagt dargadylmajak, başga halkyň eline geçmejek bir patyşalyk gurar. Bu patyşalyk beýleki patyşalyklaryň ählisini ýok edip, olaryň soňuna çykar, özi bolsa ebedilik galar. Seniň özüňiň görşüň ýaly, adam eli degmezden dagdan gopan daş demri, бүрүнji, toýny, kümşi we altyny çym-pytrak etdi. Beýik Hudaý mundan soň nämeleriň boljagyny patyşa aýan etdi. Bu düş dogrudyr we onuň ýorgudy-da hakykatdyr!»

Soňra Nebukadnesar patyşa ýere ýüzin düşüp, Danyýele tagzym etdi. Oňa galla sadakasyny we ýakymly ysly tütetgi hödür etmeklerini buýurdy. Patyşa Danyýele: «Sen bu syry açyp bildiň. Hakykatdan-da, seniň Hudaýyň hudaýlaryň Hudaýy, patyşalaryň Taňrysý we syrlary aýan edýän Hudaýdyr» diýdi.

Soňra patyşa Danyýele ýokary wezipe berdi, oňa köp gymmatbaha sowgatlar etdi. Ony tutuş Babyl welaýatyna ýolbaşçy belledi we ähli Babyl akyldarlaryna baştutan goýdy. Danyýel patyşadan haýyş edip, Şadragy, Meýşagy we Abednegony Babyl welaýatynyň ýokary wezipelerine belletdi, emma Danyýeliň özi köşkte galdy.

Nebukadnesar patyşa bir altyn heýkel ýasatdy. Onuň boýy altmyş, ini alty tirsekdi. Patyşa heýkeli Babyl welaýatynyň Deýra diýen düzlüğünde dikdi. Soňra Nebukadnesar patyşa häkimlere, serdarlara, wezirlere, geňeşçilere, hazynadarlara, kazylara, kanun gözegçilerine we welaýatyň ähli han-beglerine çapar ýollap, olara heýkeliň açylyş dabarasyna gatnaşmaklaryny buýurdy. Şeýlelikde häkimler, serdarlar, wezirler, geňeşçiler, hazynadarlar, kazylar, kanun gözegçileri we welaýatyň ähli han-begleri Nebukadnesar patyşanyň diken heýkeliniň açylyş dabarasyna ýygmanyşdylar. Olar Nebukadnesaryň diken heýkeliniň önünde durkalar, jarçy batly ses bilen şuny yglan etdi: «Eý, halklar, milletler, uruglar! Size şeýle buýruk berilýär: Surnaýyň, tüýdügiň, liranyň, üçburç liranyň, arfanyň, depregiň we beýleki saz gurallarynyň sesini eşiden badyňyza Nebukadnesar patyşanyň diken altyn heýkeliniň önünde ýere ýüzin düşüp sežde ediň. Ýere ýüzin düşüp sežde etmedik adam duran ýerinde ýanyp duran kürä taşlanjakdyr». Şeýlelikde, surnaýyň, tüýdügiň, liranyň, üçburç liranyň, arfanyň, depregiň we beýleki saz gurallarynyň sesi eşidilen badyna ähli halklar, milletler we uruglar ýere ýüzin düşüp, Nebukadnesar patyşanyň diken altyn heýkeline sežde etdiler.

Edil şol wagt babyllylardan käbirleri patyşanyň huzuryna gelip, ýahudylary ýamanladylar. Olar Nebukadnesar patyşa şeýle diýdiler: «Patyşa baky ýaşasyn! Eý, patyşa, sen surnaýyň, tüýdügiň, liranyň, üçburç liranyň, arfanyň, depregiň we beýleki saz gurallarynyň sesi eşidilen badyna ähli kişi ýere ýüzin düşüp, altyn heýkele sežde etmeli diýip buýruk berdiň. Ýere ýüzin düşüp sežde etmedigiň ýanyp duran kürä taşlanjakdygyny duýdurypdyň. Ine, Babyl welaýatynda seniň ýokary wezipelere bellän Şadrak, Meýşak we Abednego atly ýahudylaryň

bar. Ine, patyşahym, şol adamlar seniň buýrugyňa boýun egmeýärler. Olar seniň hudaýlaryňa gulluk etmeýärler we seniň diken altyn heýkeliňe sežde etmeýärler».

Şonda Nebukadnesar gahar-gazaba münüp, Şadragy, Meýşagy we Abednegony getirmeklerini buýurdy. Şeýdip, olary patyşanyň huzuryna getirdiler. Nebukadnesar olara: «Eý, Şadrak, Meýşak, Abednego, siz hakykatdan hem meniň hudaýlaryma gulluk etmeýärsiňizmi, diken altyn heýkelime sežde etmeýärsiňizmi? Entek hem bir pille, siz surnaýyň, tüýdügiň, liranyň, üçburç liranyň, arfanyň, depregiň we beýleki saz gurallarynyň sesini eşiden badyňyza ýüzüňizi ýere berip, meniň diken heýkelime sežde etmäge taýýar bolsaňyz ne ýagşy. Emma sežde etmekden boýun gaçyrsaňyz, duran ýeriňizde ýanyp duran kürä taşlanarsyňyz. Sizi meniň elimden halas edip biljek hudaý barmyka?» diýdi. Şadrak, Meýşak we Abednego Nebukadnesar patyşa şeýle jogap berdiler: «Bu ýagdaýda özüimizi senden goramagyň geregi ýok. Eý, patyşahym, bizi ýanyp duran küreden halas edip bilýän Hudaý – bu biziň gulluk edýän Hudaýymyzdyr, Ol bizi seniň eliňden halas eder. Ýöne Ol bizi halas etmese-de, eý, patyşahym, şuny bilip goýgun: biz seniň hudaýlaryňa gulluk etmeris, seniň diken altyn heýkeliňe sežde etmeris».

Şundan soň Şadraga, Meýşaga we Abednego garşy Nebukadnesaryň gahar-gazaby ot bolup tutaşdy. Gahardan ýaňa hatda onuň ýüzi gamaşyp gitdi. Ol ýanyp duran küräni adatdakysyndan hem ýedi esse artyk gyzyrmaklaryny buýurdy. Şeýle hem ol goşunyndaky iň güýçli esgerlere Şadragyň, Meýşagyň we Abednegonyň el-aýagyny daňyp, olary ýanyp duran kürä taşlamaklaryny buýurdy. Şeýlelikde, uzyn köýnekli, donly, selleli we beýleki geýim-gejimli halda el-aýaklaryny daňyp, olary ýanyp duran kürä taşladylar. Patyşanyň buýrugynyň juda berkdigi sebäpli küre çendenaşa gyzyrlandygy üçin, Şadragy, Meýşagy, Abednegony oda taşlan adamlar onuň howruna ýandylar. Şadrak, Meýşak we Abednego bolsa daňlyp, ýanyp duran küräniň içine ýykyldylar.

Şol wagt Nebukadnesar patyşa gorkudan ýaňa aňk bolup, haýran galyp, çaltlyk bilen ör-boýuna galdy. Ol geňeşçilerine ýüzlenip: «Biziň daňyp, oduň içine atanymyz üç adam dälmi näme?» diýdi. Olar: «Dogry, eý, patyşahym!» diýip jogap berdiler. Patyşa: «Emma men oduň içinde gezip ýören, el-aýagy çözülen dört adamy görýärim. Olara hiç hili zeper ýetmändir we olaryň dördünjisiniň keşbi hudaýlaryň biriniňkä meňzeýär» diýdi. Onsoň Nebukadnesar ýanyp duran küräniň agzyna golaý baryp: «Eý, Beýik Hudaýyň sadyk gullary Şadrak, Meýşak we Abednego, daşary çykyň! Bäre geliň!» diýdi. Şeýdip, Şadrak, Meýşak we Abednego oduň içinden çykdylar. Emirler, serdarlar, häkimler we patyşanyň geňeşçileri üýşüp, oduň bu adamlara hiç hili zyýan ýetirmändigini gördüler. Olaryň başlaryndaky saçlary-da çirkizilmändi, donlaryna-da zeper ýetmändi, hatda olaryň üstüne oduň ysy hem urmandy.

Nebukadnesar şeýle diýdi: «Şadragyň, Meýşagyň we Abednegonyň Hudaýyna alkys bolsun! Perişdesini iberip, Özüne bil baglan gullaryny halas etdi. Olar patyşanyň buýrugyna boýun bolmadylar. Özleriniň Hudaýyndan başga hudaýa gulluk ýa sežde etmezlik üçin, janlaryny howp astyna saldylar. Şonuň üçin hem men perman çykarýaryn: Şadragyň, Meýşagyň we Abednegonyň Hudaýyna garşy küpür geplän her bir halkyň, milletiň ýa-da urugyň el-aýagy çapylyp, öý-öwzary weýran ediljekdir. Çünki şunuň ýaly halas edip biljek başga hiç bir hudaý ýokdur». Soňra patyşa Şadragy, Meýşagy we Abednegony Babyl welaýatynda has-da ýokary wezipelere belledi.

Nebukadnesar patyşa ýer ýüzünde ýaşayan ähli halklara, milletlere we uruglara şeýle habary iberdi: «Öýleriňiz abadan bolsun! Men size Beýik Hudaýyň özüme görkezen alamatlarydyr mugjyzalaryny yglan etmegi makul bildim.

Onuň alamatlary nähili beýik!

Mugjyzalary hem nähili güýçli!

Onuň patyşalygy ebedi şalykdyr!

Hökümdarlygy nesilden-nesle dowam eder».

Men Nebukadnesar öýümde rahat, köşgümde şady-horramlykda ýaşaýardym. Men bir düýş gördüm, ol meni gaty gorkuzdy. Ýatyrkam hyýallarym we gören görnüşlerim meni howsala saldy. Şonda men bu düýşi ýordurmak üçin Babylyň ähli akyldarlaryny huzuryma getirmeklerini buýurdym. Onsoň jadygöýler, palçylar, müneçjimler we bilgiçler geldiler. Men olara gören düýşümi gürrüň berdim, emma olar ony ýorup bilmediler. Ahyry meniň hudaýymyň adyna görä Belteşasar diýlip atlandyrylan, mukaddes hudaýlaryň ruhy bilen doldurylan Danyýel huzuryma geldi. Men oňa düýşümi gürrüň berdim: «Eý, jadygöýleriň başlygy Belteşasar, seniň mukaddes hudaýlaryň ruhy bilen doldurylandygyňy bilýärin. Islendik bir gizlin syry açmak seniň üçin kyn däl. Meniň gören düýşüme gulak goý-da, onuň ýorgudyny maňa aýdyp ber. Ine, meniň ýatyrkam gören düýşüm: ýeriň ortasynda bir agaç bardy, onuň boýy diýseň gaty belentdi. Agaç belende ösüp, has güýçlendi, başy baryp, gök asmana direndi, ol dünýäniň çar künjünden görünýärdi. Onuň ýapraklary şeýle gözeldi, diýseň bolelin miwesi bardy. Ol hemmelere iýmäge ýetjekdi, ýabany haýwanlar onuň saýasynda ýatýardy, gögüň guşlary şahasynda höwürtegeleýärdi, ähli janly-jandarlar şondan iýmitlenýärdi.

Hyýalyma ýatyrkam gören düýşüm üznüksiz gelip durdy, ine, gökden bir gözegçi perişde inip gelýärdi. Ol batly ses bilen gygyryp, şeýle diýdi: „Agajy kesiň, şahalaryny döwürň, ýapraklaryny ýoluň, miwesini pytradyň. Goý, haýwanlar onuň aşagyndan gaçsynlar, guşlar onuň şahasyndan uçsunlar. Emma onuň kökünü we damaryny daşyna demir we бүрүнч аýlap, meýdan otlarynyň arasynda goýuň. Goý, ol gögüň çygy bilen ýuwunsyn. Çöl haýwanlary bilen birlikde ýerdäki

otlardan paý alsyn. Onuň ynsan ýüregi alnyp, deregine haýwan ýüregi berilsin. Onuň üstünden ýedi pasyl aýlansyn. Bu höküm gözegçileriň karary bilen çykdy. Bu çözgüt perişdeleriň buýrugy bilen berildi. Ähli janly-jandarlar şuny bilsin: ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaý höküm sürýär. Ol patyşalygy Öz islän adamyna berýär. Ynsanyň in pesini onuň üstünden goýýar“.

Ine, men Nebukadnesaryň gören düýşi şudur! Eý, Belteşasar, indi munuň ýorgudyny maňa aýan et, çünki patyşalygyndaky akyldarlaryň hiç biri bu düýşi ýorup bilmedi. Ýöne sen başararsyň, çünki sen mukaddes hudaýlaryň ruhy bilen doldurylansyň».

Şonda Belteşasar, ýagny Danyýel bir salym agyr pikire çümdi. Pikirleri ony howsala saldy. Patyşa: «Belteşasar, seni agyr ünjä goýan bu düýş we onuň ýorgudy bolaýmasyn» diýdi. Belteşasar oňa şeýle jogap berdi: «Eý, jenabym, goý, bu düýş seni ýigrenýänleriň, onuň ýorgudy bolsa duşmanlaryňnyň başyna gelsin! Seniň gören bu agajyň, ýagny belent we güýçli, boýy asmana ýetip duran, dünýäniň çar künjünden hem görnüp duran, owadan ýapraklary, hemmelere ýetjek diýseň bol miwesi bolan, kölegesinde ýabany haýwanlaryň ýatýan, şahalarynda gögüň guşlarynyň höwürtegeleýän agajy, eý, patyşa, bu agaç sensiň! Sen ulalyp güýçlendiň. Beýikligiň gitdigiçe ösüp, göge ýetdi, hökümdarlygyň dünýäniň çar künjegine ýaýrady. Eý, patyşa, sen bir gözegçi perişdäniň gökden aşak inip gelýänini gördüň. Ol: „Agajy kesip, ony ýok ediň, emma onuň kökünüň we damarynyň daşyna demir hem бүрүнч аýlap, meýdan otlarynyň içinde goýuň. Üstünden ýedi pasyl geçýänçä, goý, ol gögüň çygy bilen ýuwunsyn we çöl haýwanlary bilen bile paý alsyn“ diýdi.

Eý, patyşahym, düýşüň ýorgudy şudur: Beýik Hudaýyň emr eden hökümi geljekde seniň baýyňdan iner. Sen ynsanlar arasyndan kowlup, ýabany haýwanlar bilen ýaşarsyň. Öküz ýaly ot iýersiň, gögüň çygy bilen ýuwnarsyň. Ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaýyň höküm sürýändigine we ony Özüniň islän adamyna berýändigine düşüňänçäň, seniň üstünden ýedi pasyl aýlanar. Agajyň kökünüň we damarynyň goýulmagy barada buýruk berlişi ýaly, sen Gökdäkiniň hökümdarlygyna göz ýetireniňden soň, patyşalygyň täzeden dikeldiler. Şonuň üçin hem, eý, şahym, meniň maslahatymy kabul et: günäleriňden adalatyň bilen, ýazyklaryňdan garyplara rehim etmegiň bilen dyn. Belki şonda asudalygyň möhleti uzar».

Bularyň hemmesi Nebukadnesar patyşanyň başyna geldi. On iki aý geçenden soň, ol Babylyň şa köşgüniň ýokarsynda gezmeläp ýördi. Patyşa: «Bu patyşa paýtagty bolsun diýip, şan-şöhratym üçin öz gudratly güýjüm bilen guran beýik Babylym dälmi?» diýdi. Entek patyşanyň sözleri agzyndaka, gökden bir owaz geldi: «Eý, Nebukadnesar patyşa, saňa ine, şu yglan edilýär: patyşalyk senden alyndy! Sen ynsanlar arasyndan kowlup, ýabany haýwanlar bilen ýaşarsyň. Öküzler ýaly ot iýersiň. Ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaýyň höküm

sürýändigine we ony Özüniň islän adamyna berýändigine düşünýänçäň, seniň üstüňden ýedi pasyl aýlanar». Nebukadnesaryň garşysyna çykarylan bu höküm şol wagtyň özünde amala aşdy. Ol ynsanlar arasyndan kowuldy, öküzler ýaly ot iýdi, onuň endamy gögüň çygy bilen ýuwuldy. Saçy bürgüdiň ýelegi ýaly, dyrnaklary guşlaryň penjesi ýaly ösdi.

Bellenen möhlet dolanda, men Nebukadnesar gözlerimi göge dikdim we akylyma geldim.

Men Beýik Hudaýa alkyş aýtdym.

Baky Ýaşayany şöhratlandyrdym, hormatladym.

Onuň hökümdarlygy ebedi hökümdarlykdyr.

Patyşalygy nesilden-nesle dowam eder.

Dünýäniň ähli ilaty hiç zat saýylar.

Gögüň goşunyna hem, ýer ýüzüniň ilatyna hem

Öz islän zadyny eder.

Onuň elini saklap,

«Seniň edýäniň näme?» diýjek hiç kim ýokdur.

Şol wagt men akylyma geldim. Patyşalygymyň şöhraty üçin meniň hormatym we mertebäm täzeden dikeldildi. Geňeşçilerim we törelerim meniň golastyma dolanyp geldiler. Men ýene-de patyşalygyma gowuşdym. Şöhratyma ýene-de şöhrat goşuldy. Indi men Nebukadnesar gögüň Patyşasyny öwgi bilen beýgeldip hormatlaýaryn. Çünki Onuň ähli işleri hakykat, ýollary adalatdyr. Tekepbirleri peseltmäge Onuň güýji ýetýändir.

Babyl patyşasy Belşasaryň şalygynyň birinji ýylynda Danyýel ýatyrka düýşünde görnüşler gördi. Soňra ol düýşüniň özenini ýazyp beýan etdi. Ol şeýle gürrüň berdi: «Men gije bir görnüş gördüm, ine, gögüň dört şemalynyň beýik deňze tarap tolkun atýandygyny gördüm. Deňizden biri-birine meňzemeýän dört sany uly jandar çykdy. Birinjisi ýolbarsa meňzeýärdi we onda bürgüdiň ganatlary bardy. Men seredip durkam, onuň ganatlary goparylyp, ýerden galdy-da, ynsan ýaly iki aýagynyň üstünde durdy. Oňa ynsan ýüregi berildi. Ikinji bir jandar peýda boldy. Ol aýa meňzeýärdi. Ol bir gapdalyna dikeldi. Onuň agzyndaky dişleriniň arasynda üç sany gapyrga süňki bardy. Oňa: „Hany, tur, köp et iý!“ diýdiler.

Mundan soň gaplaňa meňzeş başga bir jandar gördüm, onuň dört kellesi, arkasynda bolsa dört ganaty bardy. Oňa hökümdarlyk berlendi. Onsoň men gije şol görnüşimde gorkunç, aýylganç we gaty güýçli dördünji bir jandary gördüm. Onuň äpet uly demir dişleri bardy. Ol parçalap iýýärdi, galan-gaçanlaryny bolsa aýaklary bilen mynjyradýardy. Bu özünden öňki jandarlaryň hemmesinden tapawutlanýardy. Onuň on sany şahy bardy. Şahlara üns berip durkam, olaryň arasyndan ýene-de başga bir kiçijik şah peýda boldy. Öňki peýda bolan şahlardan üçüsi onuň öňünden köki-damary bilen sogruldy. Bu şahyň ynsanyň gözlerine

meñzeş gözleri we tekepbirlik bilen gepleýän agzy bardy.

Men seredip durkam tagtlar guruldy. Owaldan Bar Bolan tagtynda oturdy. Onuň geýimleri gar ýaly ap-akdy, başyndaky saçlary hem pamyk ýaly ap-akdy. Onuň tagty oduň ýalny kimindi, tigirleri ýanyp duran otdy. Öňünden bir otly çeşme çogup akýardy. Müňlerçe müňler Oňa hyzmat edýärdi. On müňlerçe on müňler huzurynda dik durýardy. Kazyýet mejlisi höküme başlady, kitaplar açyldy.

Şahyň agzyndan çykýan tekepbir sözler meniň ünsümi özüne çekdi. Bu jandar gözümiň alnynda öldürildi we maslygy ýok edilip, ýanyp duran oda taşlandy. Beýleki galan jandarlaryň hem ellerinden hökümdarlyk alyndy, emma olaryň ömürleriniň möhleti wagtlaýynça uzaldyldy. Gije şol görnüşimde ynsan ogluna meñzeş biriniň gögüň bulutlary bilen gelýändigini gördüm. Ol owaldan Bar Bolanyň ýanyna ýakynlaşyp, Onuň huzuryňa getirildi. Ähli halklar, milletler we uruglar oňa gulluk etsinler diýip, oňa hökümdarlyk, şöhrat we patyşalyk berildi. Onuň hökümdarlygy sowulmaz baky hökümdarlykdyr. Patyşalygy hiç wagt ýykylmajak patyşalykdyr».

Gören görnüşlerim men Danyýeli böwrüme pyçak sanjylan ýaly howsala saldy. Men ol ýerde duranlaryň birine ýakynlaşyp, ondan bulara degişli ähli hakykaty soradym. Şeýdip, ol maňa bu zatlaryň ýorgudyny aýdyp berdi: «Bu dört uly jandar ýer ýüzünde dört patyşanyň aýaga galjagydyr. Emma patyşalygy Beýik Hudaýyň mukaddes adamlary alarlar, olar patyşalyga hemişelik, ömürbaky we ebedilik eýelik ederler». Soňra men beýleki jandarlaryň ählisinden tapawutly, örän gorkunç, dişleri demirden, dyrnaklary бүрүнçден, çeýнәр parçalaýan, galan-gačanlaryny bolsa aýaklary bilen mynjyradýan dördünji haýwan hakynda hakykaty bilmek isledim. Onuň başyndaky on şahdan soňra çykan bir şahyň hem nämedigini bilesim geldi. Bu şahyň öňünde öňki üç şah ýykyldy. Bu şahyň gözleri we tekepbirlik bilen gepleýän agzy bardy, görnüşi beýlekilerden has uludy. Men seredip durkam, bu şah Hudaýyň mukaddes adamlary bilen uruş etdi we olardan üstün çykdy. Onsoň owaldan Bar Bolan gelip, Özüniň mukaddes adamlarynyň haýryna höküm çykardy. Beýik Hudaýyň mukaddes adamlary üçin patyşalygy eýelemegiň wagty geldi.

Meniň söhbetdeşim şeýle diýdi: «Dördünji jandar ýer ýüzünde dörejek dördünji patyşalykdyr. Ol ähli patyşalyklardan tapawutly bolup, tutuş ýer ýüzünü çeýнәр, ony depelәр, bölek-bölek eder. On şah bolsa bu patyşalykdan çykjak on patyşadyr. Bulardan soňra öňkülerden tapawutly başga bir patyşa dörәр, öňki üç patyşany ýykyp taşlar. Ol Beýik Hudaýa garşy küpür geplär, Beýik Hudaýyň mukaddes adamlaryny ezer. Baýramçylyk senelerini we kanunyňy üýtgetmäge dyrjaşar. Onsoň bular bir wagta, iki wagta, ýarym wagta çenli bu patyşanyň eline berler. Emma kazyýet mejlisi höküm çykarar. Onuň hökümdarlygy elinden alnar, wes-weýran bolup, бүтінлөй

ýok ediler. Patyşalyk, hökümdarlyk, tutuş gögüň astyndaky patyşalyklaryň beýikligi Beýik Hudaýyň mukaddes adamlaryna berler. Bu halkyň patyşalygy ebedi patyşalyk bolar. Ähli hökümdarlar bu halka gulluk edip, boýun egerler».

Ine, şu ýerde gürrüň gutarýar. Pikirlerim men Danyýeli howsala saldy, ýüzümde reňk-pet galmady, emma men bu sözleri ýüregimde sakladym.

Patyşa Belşasaryň patyşalygynyň üçünji ýylynda men Danyýel öňki görenimden başga ýene bir görnüş gördüm. Görnüşde men özümi Eýlam welaýatyndaky Suza galasynda gördüm. Men özümiň Ulaý kanalyň boýunda durandygymy gördüm. Men seredip durkam, kanalyň kenarynda bir goç gördüm. Onuň iki şahy bardy. Şahlarynyň ikisi hem uzyndy, ýöne biri beýlekisinden has uzyndy we şol uzyny soň çykypdy. Goçuň günbatar, demirgazyk we günorta taraplara süsýändigini gördüm. Hiç bir haýwan onuň önünde durup, hiç kim onuň elinden gutulyp bilmeýärdi. Ol islän zadyny edýärdi we gitdigiçe güýçlenýärdi.

Men syn edip durkam, ine, günbatardan bir erkeç peýda boldy. Ol aýagyny ýere basmazdan, bütin ýer ýüzüni aýlanyp çykdy. Onuň iki gözünüň ortasynda göze ilip duran bir şahy bardy. Ol kanalyň kenarynda duran, meniň gören iki şahly goçumyň ýanyna gelip, bar gazaply güýji bilen oňa okduryldy. Men onuň goça golaý baranyny gördüm. Ol goça gazap bilen hüjüm etdi, ony süsüp, iki şahyny-da döwdi. Onuň önünde durmaga goçuň güýji ýokdy. Erkeç ony ýere çalyp depeledi. Goçy onuň elinden halas etjek hiç kim ýokdy. Onsoň erkeç has güýçlendi, emma onuň güýji has beýgelende, onuň şol ýeke uly şahy döwüldi we onuň ýerine gögüň dört şemalyňa garap duran dört sany göze ilginç şah peýda boldy.

Olaryň birinden başga bir kiçijik şah peýda boldy. Ol günorta, gündogara we owadan ýurda tarap has ulaldy. Kiçijik şah ulalyp, asman jisimine çenli baryp ýetdi. Ol goşundan, ýagny ýyldyzlardan birnäçesini ýere taşlap depgiledi. Kiçijik şah özüni hatda goşun serdaryna çenli beýgeltdi. Ol goşun serdarynyň elinden gündelik ýakma gurbanlygyny alyp, mukaddes öýi ýok etdi. Pitne turzany sebäpli gündelik ýakma gurbanlygy goşun bilen birlikde onuň ygtyýaryna berildi. Ol hakykaty ýere çalyp, her bir eden işinde üstünlik gazandy. Onsoň men bir perişdäniň geplänini eşitdim. Başga bir perişde bu geplän perişdä şeýle sorag berdi: «Bu görnüşde görülen zatlar haçana çenli dowam ederkä? Haçana çenli gündelik ýakma gurbanlygynyň ýerini weýrançylyk getirýän gozgalaň tutjakka we mukaddes öý bilen goşun aýak astyna taşlanyp depelenjekkä?» Ol: «Bu waka iki müň üç ýüz gije-gündiz dowam eder. Soňra mukaddes öý adalatsyzlykdan tämizlener» diýip jogap berdi.

Şeýdip, Jebraýyl meniň duran ýerime geldi. Ol gelende, men dowla düşüp, özümi ýere taşladym. Emma ol maňa: «Eý, ynsan ogly, muny bilgin, bu görnüş ahyrzamana degişlidir» diýdi. Ol maňa bu sözleri aýdýarka, huşumdan gidip, ýere ýüzin ýykyldym, ýöne ol meni tutup,

aýak üstüne galdyrdy. Jebraýyl maňa şeýle diýdi: «Diňle, ahyrky gahar-gazap günleri nämeleriň boljagyny men saňa aýdaýyn. Çünki bu görnüş ahyrzamanyň bellenen wagtyna degişlidir. Seniň gören iki şahly goçuň Madaý we Pars patyşalarydyr. Erkeç bolsa Gresiýanyň patyşasydyr. Onuň iki gözüniň ortasyndaky uly şahy bolsa onuň ilkinji patyşasydyr. Ol şahyň döwrlüp, ýerine dört şahyň çykmagy ol milletden dört patyşalygyň çykjakdygyny, ýöne olaryň ilkinji patyşalyk ýaly güýçli bolmajakdygyny aňladýar.

Bu dört patyşalygyň soňy ýakynlaşanda, günäleri ýetjek derejesine ýetende, tekepbir, diýseň mekir patyşa dörär. Ol güýçlenip kuwwatlanar, ýöne bu onuň öz güýji bilen bolmaz. Ol elhenç weýrançylyklar getirer, edýän işi rowaçlanar. Ol güýçlülери we mukaddes adamlary heläk eder. Öz danalygy bilen hilegärlikde üstünlik gazanar we ýüreginde özüni beýgelder. Duýdurmazdan köp halky ýok eder, hatda hökümdarlaryň Hökümdaryna garşy çykar. Emma onuň özi ynsan eli degmezden synar.

Belşasar şalyk tagtyna çykandan soň, töreleriniň müňüsi üçin uly meýlis gurady we olar bilen bile şerap içdi. Belşasar şerapdan keýplenip, atasy Nebukadnesaryň Iýerusalimdäki ybadathanadan alyp gaýdan altyn we kümüş gap-gaçlaryny getirmekligi buýurdy. Patyşa, onuň töreleri, aýallary we gyrnaklary şeraby şolara guýup içmekçidiler. Şeýdip, Iýerusalimdäki ybadathanadan Hudaýyň öýünden alnyp gaýdylan altyn gap-gaçlary getirdiler. Patyşa, onuň töreleri, aýallary we gyrnaklary şeraby şolara guýup içdiler. Olar şerap içip, altyndan, kümüşden, bürünçden, demirden, agaçdan we daşdan ýasalan hudaýlary alkyşladylar.

Şol pursatda bir ynsan eliniň barmaklary peýda bolup, çyradanyň gapdalyndaky şa köşgüniň diwarynyň ýüzüne bir zatlar ýazmaga başlady. Patyşanyň ýazýan ele gözi düşdi. Patyşanyň ýüzünde reňk-pet galmady, pikirleri ony howsala saldy. Onuň süňňi saňňyldap, dyzlary biri-birine degip sandyrap başlady. Patyşa: «Palçylary, müneçjimleri we bilgiçleri getirin» diýip, batly ses bilen gygyrdy. Ol Babyl akyldarlaryna ýüzlenip: «Kimde-kim şu ýazgyny okap, onuň manysyny düşündirip berse, gyrmyzy don ýapylyp, onuň boýnuna altyn zynjyr dakylar we patyşalykda ol meniň sag elim bolar» diýdi. Onsoň patyşanyň ähli akyldarlary içeri girdiler, emma olar patyşa bu ýazgyny ne okap berip, ne-de onuň manysyny düşündirip bildiler. Mundan soň Belşasar patyşa gaty howsala düşdi, onuň ýüzünde reňk-pet galmady, töreleri hem aljyraňňylyga düşdüler.

Patyşanyň hem-de onuň töreleriniň sesini eşidip, patyşanyň ejesi meýlishana geldi. Patyşanyň ejesi şeýle diýdi: «Patyşa baky ýaşasyn! Pikirleriň seni howsala salmasyn, ýüzüňiň reňki solmasyn. Seniň patyşalygyňda mukaddes hudaýlaryň ruhy bilen doldurylan bir adam bar. Ataňyň döwründe ol nuranalygy, düşünjeliligi, hudaýlar ýaly paýhaslylygy bilen özüni tanatdyrdy. Ataň Nebukadnesar patyşa ony jadygöýleriň, palçylaryň, müneçjimleriň we

bilgiçleriň üstünden baştutan edip goýdy. Patyşanyň Belteşasar diýip at beren bu Danyýeline düşýleri ýormakda, tapmaçalary bilmekde, kyn ýagdaýdan çykalga tapmakda ýiti aň, bilim we düşünje berlipdir. Indi Danyýeli çagyrt, bu ýazgynyň manysyny saňa ol aýdyp berer».

Şondan soň Danyýeli patyşanyň huzuryna getirdiler. Patyşa Danyýele şeýle diýdi: «Patyşa atamyň Ýahudadan ýesir edip getiren Danyýeli senmi? Men sende hudaýlaryň ruhunyň bardygyny, saňa ýiti aň, düşünje we beýik paýhaslylyk berlendigini eşitdim. Bu ýazgyny okap, onuň näme aňladýandygyny maňa aýdyp bermekleri üçin akyldarlary, palçylary huzuryma getirdiler, emma olar munuň näme aňladýandygyny düşündirip bilmediler. Ýöne seniň düşýleri ýorup, kyn meseleleri çözüp bilýändigini eşitdim. Indi sen bu ýazgyny okap, onuň manysyny maňa düşündirip berseň, saňa gyrgyzy don ýapylar, boýnuňa altyn zynjyr dakylp, patyşalykda meniň sag elim bolarsyň».

Şonda Danyýel patyşa şeýle jogap berdi: «Peşgeşleriň, goý, özüňe galsyn, sylag-serpaýlaryňy-da başga birine ber! Ýöne men ýazgyny okap, manysyny saňa düşündirip bereýin. Eý, patyşa, Beýik Hudaý seniň ataň Nebukadnesara patyşalyk, beýiklik, şan-şöhrat we hormat berdi. Hudaýyň oňa beren beýikliginden ýaňa ähli halklar, milletler we uruglar ondan gorkup sandyrasýardylar. Ol islän adamyny öldürip, islän kişisini-de diri goýýardy. Halanyny beýgeldip, halanyny-da peseldýärdi. Emma ol doňýürek bolup, tekepbirlik bilen gopbamsy hereket edende, patyşalyk tagtyndan düşürildi we şöhraty elinden alyndy. Ol ynsanlar arasyndan kowuldy, aňy haýwan aňyna öwrüldi. Ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaýyň höküm sürýändigine we patyşalygy Özüniň islän adamyna berýändigine düşünýänçä, ol ýabany eşekler bilen ýaşady, öküzler ýaly ot iýdi, endamy gögüň çygy bilen ýuwuldy. Emma sen, onuň ogly Belşasar, bularyň baryny bilip durkaňam ýüregiňi pespäl tutmadyň! Gaýtam, özüňi gögüň Taňrysyna garşy goýup, tekepbirlik etdiň. Onuň ybadathanasynyň gap-gaçlaryny seniň huzuryňa getirdiler. Seniň özüň, töreleriň, aýallaryň we gyrnaklaryň olara şerap guýup içdiňiz. Görmeýän, eşitmeýän we bilmeýän, kümüşden, altyndan, bürünçden, demirden, agaçdan, daşdan ýasalan hudaýlary alkyşladyňyz. Emma janyňyzy Öz elinde saklaýan we ähli ýollaryňyza göz-gulak bolýan Hudaýy şöhratlandyrmadyňyz.

Şonuň üçin hem Ol bir el goýberip, şeýle ýazgyny ýazdyrды.

Ýazylan ýazgy şudur: MENE, MENE, TEKEL we PARSIN. Bu sözleriň manysy şeýle: MENE Hudaý seniň patyşalygynyň möhletini hasaplap, ony soňlady. TEKEL sen terezide çekildiň we ýeňil çykdyň. PERES patyşalygyň bölünip, madaýlara we parslara berildi».

Şundan soň Belşasaryň buýrugy boýunça Danyýele gyrgyzy don ýapdylar, boýnuna altyn zynjyr dakdylar we ony patyşanyň sag eli diýip jar etdiler. Babyl patyşasy Belşasar şol gije öldürildi. Patyşalygy altmyş iki ýaşly madaýly Darýuş eline aldy.

Babyl patyşasy Belşasaryň şalygynyň birinji ýylynda Danyýel ýatyrka düýşünde görnüşler gördi. Soňra ol düýşüniň özenini ýazyp beýan etdi. Ol şeýle gürrüň berdi: «Men gije bir görnüş gördüm, ine, gögüň dört şemalynyň beýik deňze tarap tolkun atýandygyny gördüm. Deňizden biri-birine meňzemeýän dört sany uly jandar çykdy. Birinjisi ýolbarsa meňzeýärdi we onda bürgüdiň ganatlary bardy. Men seredip durkam, onuň ganatlary goparylyp, ýerden galdy-da, ynsan ýaly iki aýagynyň üstünde durdy. Oňa ynsan ýüregi berildi. Ikinji bir jandar peýda boldy. Ol aýa meňzeýärdi. Ol bir gapdalyna dikeldi. Onuň agzyndaky dişleriniň arasynda üç sany gapyrga süňki bardy. Oňa: „Hany, tur, köp et iý!“ diýdiler.

Mundan soň gaplaňa meňzeş başga bir jandar gördüm, onuň dört kellesi, arkasynda bolsa dört ganaty bardy. Oňa hökümdarlyk berlendi. Onsoň men gije şol görnüşimde gorkunç, aýylganç we gaty güýçli dördünji bir jandary gördüm. Onuň äpet uly demir dişleri bardy. Ol parçalap iýýärdi, galan-gaçanlaryny bolsa aýaklary bilen mynjyradýardy. Bu özünden öňki jandarlaryň hemmesinden tapawutlanýardy. Onuň on sany şahy bardy. Şahlara üns berip durkam, olaryň arasyndan ýene-de başga bir kiçijik şah peýda boldy. Öňki peýda bolan şahlardan üçüsi onuň öňünden köki-damary bilen sogruldy. Bu şahyň ynsanyň gözlerine meňzeş gözleri we tekepbirlik bilen gepleýän agzy bardy.

Men seredip durkam tagtlar guruldy. Owaldan Bar Bolan tagtynda oturdy. Onuň geýimleri gar ýaly ap-akdy, başyndaky saçlary hem pamyk ýaly ap-akdy. Onuň tagty oduň ýalny kimindi, tigirleri ýanyp duran otdy. Öňünden bir otly çeşme çogup akýardy. Müňlerçe müňler Oňa hyzmat edýärdi. On müňlerçe on müňler huzurynda dik durýardy. Kazyýet mejlisi höküme başlady, kitaplar açyldy.

Şahyň agzyndan çykýan tekepbir sözler meniň ünsümi özüne çekdi. Bu jandar gözümiň alnynda öldürildi we maslygy ýok edilip, ýanyp duran oda taşlandy. Beýleki galan jandarlaryň hem ellerinden hökümdarlyk alyndy, emma olaryň ömürleriniň möhleti wagtlaýynça uzaldyldy. Gije şol görnüşimde ynsan ogluna meňzeş biriniň gögüň bulutlary bilen gelýändigini gördüm. Ol owaldan Bar Bolanyň ýanyna ýakynlaşyp, Onuň huzuryňa getirildi. Ähli halklar, milletler we uruglar oňa gulluk etsinler diýip, oňa hökümdarlyk, şöhrat we patyşalyk berildi. Onuň hökümdarlygy sowulmaz baky hökümdarlykdyr. Patyşalygy hiç wagt ýykylmajak patyşalykdyr».

Gören görnüşlerim men Danyýeli böwrüme pyçak sanjylan ýaly howsala saldy. Men ol ýerde duranlaryň birine ýakynlaşyp, ondan bulara degişli ähli hakykaty soradym. Şeýdip, ol maňa bu zatlaryň ýorgudyny aýdyp berdi: «Bu dört uly jandar ýer ýüzünde dört patyşanyň aýaga galjagydyr. Emma patyşalygy Beýik Hudaýyň mukaddes adamlary alarlar, olar patyşalyga hemişelik, ömürbaky we ebedilik eýelik ederler».

Säher bilen daň atan badyna patyşa turup, ýolbarsly çukura tarap howlukdy. Ol çukura ýakynlaşanda, naýynjar ses bilen Danyýele: «Eý, diri Hudaýyň guly Danyýel, wepalylyk bilen gulluk edýän Hudaýyň seni ýolbarslardan halas edip bildimi?» diýip gygyrdy. Danyýel patyşa şeýle diýdi: «Patyşa baky ýaşasyn! Meniň Hudaýym perişdesini iberip, ýolbarslaryň agzyny baglady. Olar maňa zeper ýetirmediler, çünki Hudaýyň huzurynda men bigünä saýyldym. Seniň öňünde hem, eý, şahym, men hiç bir şer iş eden däldirin». Patyşa muňa gaty begendi we Danyýeli çukurdan çykarmaklygy buýurdy. Şeýdip, Danyýel çukurdan çykaryldy, onda hiç hili ýara yzy ýokdy, çünki ol öz Hudaýyna bil baglapdy. Patyşanyň buýrugy boýunça Danyýeli şugullan adamlary getirdiler. Olary çagalary we aýallary bilen bilelikde ýolbarsly çukura taşladylar. Olar entek çukuryň düýbüne ýetmänkäler, ýolbarslar olary gapyp, ähli süňklerini owardyp kül etdiler.

Soňra Darýuş patyşa bütin ýer ýüzünde ýaşayan halklara, milletlere we uruglara şeýle diýip ýazdy: «Öýleriňiz abadan bolsun! Patyşalygyma degişli ýerlerde ýaşayan her bir adamyň Danyýeliň Hudaýyndand sandyrap gorkmagyny buýruk berýärim.

Ol diri Hudaýdyr,

Ol ebedi Hudaýdyr.

Patyşalygy hiç haçan ýykylmazdyr,

hökümdarlygy soňsuzdyr.

Ol halas edýär we boşadýar.

Gökde hem, ýerde hem alamatlardyr mugjyzalar görkezýär.

Danyýeli ýolbarsyň penjesinden

halas eden hut Oldur».

Şeýdip, patyşa Darýuşyň we Pars patyşasy Kureşiň döwründe Danyýel rowaçlandy.

Asly madaý bolan Kserksiň ogly Darýuşyň patyşalygynyň birinji ýylydy. Ol babyllylaryň üstünden patyşa goýlupdy. Onuň şalygynyň birinji ýylynda men Danyýel Mukaddes Ýazgylara ser saldym. Men olardan Rebbiň Ýermeýa pygambere iberen sözüne görä, Iýerusalimiň ýetmiş ýyllap harabaçylyga öwürlip ýatjakdygyna düşündim. Onsoň men ýüzümi Taňry Hudaýa tarap öwürdim. Agyz bekläp, jul geýnip, kül üstünde oturyp, dileg etdim, Ony agtaryp ýalbardym.

Men Hudaýym Rebbe dileg etdim we toba edip, şeýle diýdim: «Eý, Taňry, Seni söýýänlere, buýruklaryny berjaý edýänlere ähtini we baky söýgüsini saklaýan beýik we haýbatly Hudaý! Seniň buýruklaryňdan we hökümleriňden ýüz öwürüp, günä gazandyk, azgynlyk etdik, erbetlik edip, Seniň garşyňa baş galdyrdyk. Biz patyşalarymyza, han-beglerimize, ata-babalarymyza we ýurduň ähli halkyna Seniň adyňdan geplän gullaryň pygamberlere gulak asmadyk. Ýa Reb, Sende adalat bar, emma biz bu günki gün hem ýüzügaradyrys! Bu ýahuda halkyna,

Iýerusalimiň ilatyna, Saňa garşy eden dönükligi sebäpli ähli ýurtlara dargadan halkyňa, ýakynu-uzakda bolan bütün ysraýyllara degişlidir. Ýa Reb, patyşalarymyzyň, han-beglerimiziň, ata-babalarymyzyň ýüzüni utanç gaplandyr, sebäbi biz Saňa garşy günä etdik. Rehimdarlyk we geçirimlilik Taňry Hudaýymyza mahsusdyr, çünki biz Onuň garşysyna baş galdyrdyk. Hudaýymyz Rebbiň sözüne gulak asmadyk, Onuň gullary bolan pygamberler arkaly bize beren kanunlary bilen ýöremedik.

Bütün Ysraýyl Seniň kanunyňy bozup azdy we Seniň sözüne gulak asmakdan boýun gaçyrdy. Şeýdip, Hudaýyň guly Musanyň kanunynda ýazylan nälet başymyzdan indi we kasam ýerine ýetdi. Sebäbi biz Saňa garşy günä etdik. Başymyzdan äpet bela-beterler inderjekdigi barada Onuň bize we üstümüzden hökümler sürýän baştutanlarymyza aýdan sözleri berjaý boldy. Iýerusalimiň başyna inen bela gögüň astyndaky hiç bir şäheriň üstünden hiç haçan inmändi. Edil Musanyň kanunynda ýazylyşy ýaly, bu belalaryň ählisi biziň başymyzdan indi. Emma biz etmişlerimizden el çekip, Hudaýymyz Rebden mähir-muhabbet dilemedik, Onuň hakykatyna pitiwa etmedik. Şonuň üçin Reb bu belalaryň amatly pursadyny peýlöp, olary biziň başymyzdan inderdi. Çünki Hudaýymyz Reb ähli edýän işlerinde adyldyr. Biz bolsa Onuň sözüne boýun bolmadyk. Eý, Taňry Hudaýymyz, Sen Öz halkyňy gudratly goluň bilen Müsürden çykardyň. Bu günki ýaly Öz adyňy-da şöhratlandyrdyň! Biz bolsa günä gazandyk, erbetlik etdik. Eý, Taňry, ähli adalatly işleriňe görä, gahar-gazabyňy Öz şäheriň Iýerusalimden, mukaddes dagyňdan sow. Biziň günälerimiz we ata-babalarymyzyň ýazygy sebäpli Iýerusalim we Seniň halkyň daş-töweregimizdäki ähli halklara masgara boldy. Eý, Hudaýymyz, şoňa görä indi Öz guluňyň dilegini we nalyşyny diňle! Öz hatyraň üçin, eý, Taňrym, weýran bolan mukaddes öýüňe Öz nuruňy saç. Eý, Hudaýym, diňle we eşit! Gözleriňi açyp, biziň weýrançylygymyza we Seniň adyň dakylan şähre seret. Biziň dogruçyldygymyz sebäpli däl-de, eýsem Seniň beýik rehimdarlygyň sebäpli öz nalyşlarymyzy Seniň huzuryňa getirdik. Ýa Reb, eşit! Bagyşla, ýa Reb! Ýa Reb, diňle we amala aşyr! Öz hatyraň üçin, eý, Hudaýym gijikdirme! Çünki şäher we halk Seniň adyňy göterýändir!»

Men dileg edip, öz günämi we halkym Ysraýylyň günäsini boýun alyp, Hudaýymyň mukaddes dagy üçin Hudaýym Rebbiň huzurynda nalyşlarymy aýan edip durdum. Şonda agşam gurbanlyk berilýän wagty men entek dileg edip durkam, öňki görnüşimde gören adamym Jebraýyl çaltlyk bilen uçup, ýanyma geldi. Ol maňa şeýle düşündirdi: «Danyýel, men saňa akyly-paýhas we düşünje bermek üçin geldim. Seniň nalyşyňyň ilki başynda şeýle buýruk çykdy. Men hem ony saňa aýan etmäge geldim, çünki sen juda söýülýänsiň. Indi bolsa buýruga gulak goý we bu görnüşe düşün:

Jenaýatçylygy ýok edip, günäleriň soňuna çykmak üçin, etmişlerden saplanmak we ebedi

dogruçylygy berkarar etmek üçin, weliligi hem pygamberligi möhürlemek we iň mukaddesi seçip-saýlamak üçin seniň halkyňa we mukaddes şäheriňe ýediýyllyk ýetmiş möhlet karar edildi. Şuny bilip goý we düşün: Iýerusalimi täzedan dikeltmek üçin çykan buýrukdan tä seçip-saýlanjak hökümdaryň döwrüne çenli ýedi ýediýyllyk geçer. Altmyş iki ýediýyllygyň içinde Iýerusalimde meýdançalar we garymlar ýene-de täzedan gurlar. Emma bu hem muşakgatlý zamanda bolar. Altmyş iki ýediýyllykdan soň seçip-saýlanan heläk bolar we ondan hiç zat galmaz. Geljek hökümdaryň goşuny bu şäheri we mukaddes öýi weýran eder. Onuň soňy tupanly bolar, ahyryna çenli uruş bolar. Weýrançylyk boljagy karar edilendir. Hökümdar köpler bilen bir hepdelik berk äht baglaşar. Ýarym hepdeden soň bolsa gurbanlyk we sadaka bermesini goýar. Edilen karar onuň başyndan inýänçä, bu weýran ediji hökümdar ybadathananyň içinde weýrançylyk getirýän ýigrenji zady diker».

Şol günler men Danyýel üç hepdeläp ýas tutdum.

Birinji aýyň ýigirmi dördünji güni men beýik derýanyň Tigr derýasynyň kenarynda durdum. Başymy galdyryp seretsem, ine, eginbaşy nepis zygyr matadan, bili sap altyndan kemerli biri durdy. Onuň bedeni sary ýakut ýalydy, ýüzi ýyldyrym ýaly öwşün atýardy. Gözleri ýanyp duran şamçyrag, gollary we aýaklary ýalpyldawuk бүрүнч ýaly ýalpyldaýardy, sesi uly mähelläniň galmagaly ýalydy.

Men Danyýel ol görnüşi ýeke özüme gördüm. Meniň ýanymdakylar muny görmediler, gaýtam olary elhenç gorky gaplap aldy, olar gizlenmek üçin gaçyp gitdiler. Şeýdip, men ýeke galdym. Bu beýik görnüşi görenimde, mende güýç galmady, ýüzümde reňk-pet galmady, men takatdan düşdüm. Soňra men onuň sesiniň owazyny eşitdim. Geplände onuň sesini eşidip, huşumdan gitdim we ýere ýüzin ýykyldym.

Şonda bir el maňa galtaşyp, dyzyna galdyrdy. Ol maňa: «Danyýel, sen jandan eziz söýülýänsiň. Meniň saňa aýtjak sözlerime gulak goý. Tur, aýaga gal, çünki men seniň ýanyňa iberildim» diýdi. Ol bu sözleri aýdanda, men titräp ýerimden galdym. Men ahyrky günlerde seniň halkyňyň başyna nämeleriň geljegini saňa düşündirmäge geldim, çünki bu görnüş şol geljek döwre degişlidir».

«Şol wagt seniň halkyňy goraýan baş serdar Mikaýyl öňe çykar. Şonda milletler döräli bäri görüp-eşidilmedik jebir-jepaly döwür geler. Emma şol wagt seniň halkyňdan ady kitapda ýazylanlaryň ählisi halas bolar. Topragyň astynda ýatanlaryň köpüsi oýanar: olaryň kimsi ebedi ýaşayşa gowşar, kimsi ebedi utanja we ýigrenje duçar bolar. Akylly adamlar asman şöhesi deýin nur saçarlar, köp adamlary dogry ýola ündänler hem ýyldyzlar deý baky hem ebedilik ýagty saçarlar. Emma, sen, Danyýel, ahyrzamana çenli bu sözleri gizlin sakla we bu kitaby möhürle. Köp adamlar bilimini artdyrmak üçin özlerini ol ýere, bu ýere urarlar». Emma sen

ömrüniň ahyryna çenli öz ýoluň bilen gidip, rahatlykda gözüni ýumarsyň. Ahyrzaman günü täzeden direlip, sylag-serpaýyňy alarsyň».

Danyýel 1:1–12:13

Isa Mesih

Isa Mukaddes Ruhun güýji bilen Jelilä dolanyp geldi. Ol hakdaky gürrüňler etrabyň çar tarapyna ýaýrady. Bir gün Isa Öz dogduk mekany bolan Nasyra gitdi. Ol Sabat günü adatdaky ýaly sinagoga baryp, Mukaddes Ýazgylardan okamak üçin ýerinden turdy. Oňa Işaýa pygamberiň kitabyny berdiler. Ol hem kitaby açyp, şu sözleriň ýazylan ýerini tapdy:

«Rebbiň ruhy üstümdedir.

Garyplara Hoş Habary bildirmegim üçin,

Ol Meni seçip-saýlady;

tussaglara azatlygy,

körlere gözüniň açyljakdygyny yglan etmäge Ol Meni iberdi.

Zulum astyndakylary azatlyga çykarmaga,

Rebbiň merhemet ýylyny jar etmäge Meni iberdi».

Onsoň kitaby ýapyp, ony yzyna – hyzmatkäre berdi-de oturdy. Sinagogadakylaryň barynyň gözi Oňa dikildi. Isa olara: «Siziň eşiden bu mukaddes ýazgyňyz şu gün berjaý boldy» diýip, gürrüňe başlady.

Luka 4:1-44

Isa şäherleriň birindekä, elhenç deri keseline ýolugan bir adam Onuň ýanyna geldi. Ol Isany görende, dyzyna çöküp, Oňa: «Eý, Agam! Eger isleseň, meni bu keselden tämizläp bilersiň» diýip ýalbardy. Isa hem elini uzatdy-da, oňa degrip: «Isleýäriň, tämiz bol!» diýdi. Deri keseli ol adamdan şobada aýryldy. Soňra Isa oňa: «Muny hiç kime aýtmagyn. Ýöne git-de, ruhana görün we deri keselinden saplanandygyňy hemmelere subut eder ýaly, Musanyň buýran sadakasyny ber» diýip buýurdy. Emma Isa hakyndaky habarlar barha ýaýraýardy. Isany diňlemek we kesellerine şypa tapmak üçin, Onuň ýanyna uly mähelle ýygnanýardy.

Luka 5:1-39

Başga bir Sabat günü Isa sinagoga baryp, halka öwretmäge durdy. Ol ýerde sag eli şel açan bir adam bardy. Töwrat mugallymlary bilen fariseýler Isany aýyplamakçy boldular. Sabat günü hassa şypa berermikä diýip, Ony aňtadylar. Isa olaryň pikirlerini bilip, eli şel açan adama: «Ýeriňden tur-da, orta çyk!» diýdi. Ol hem ýerinden turup, ortada durdy. Onsoň Isa olardan:

«Size bir sowalym bar: „Kanun boýunça Sabat güni ýagşylyk etmek dogrumy ýa-da ýamanlyk? Biriniň janyny halas etmek dogrumy ýa-da heläk etmek?“» diýip sorady. Isa töweregindäkileriň hemmesine göz gezdirip çykdy-da, ýaňky adama: «Eliňi uzat!» diýdi. Ol hem elini uzatdy welin, eli doly sagaldy. Olar bolsa gahar-gazaba münüp, Isany näme etmelidigi barada öz aralarynda maslahatlaşmaga başladylar.

Luka 6:1-49

Mundan biraz soňra Isa Naýin diýen şähre gitdi. Şägirtleri bilen uly mähelle hem Onuň yzyna düşüp gitdi. Isa şäher derwezesine golaýlan wagty bir dul aýalyň ýalňyz ogluny jaýlamaga alyp barýan ekenler. Şäherden gelen uly mähelle hem bu aýalyň ýanyndady. Reb Isa bu aýaly görüp, oňa ýüregi awady. Ol aýala: «Aglama!» diýdi.

Onsoň Isa baryp, tabyda elini degirdi, ony göterip barýanlar saklandylar. Isa: «Eý, ýaş ýigit, saňa diýýäriň, tur!» diýdi. Şonda merhum turup, geplemäge başlady. Isa ony ejesine gaýtaryp berdi. Hemmeleri gorky basdy. Olar: «Aramyzda beýik bir pygamber peýda boldy!», «Hudaý Öz halkyna nazar saldy» diýip, Hudaýy şöhratlandyrdylar. Isa baradaky bu habar tutuş Ýahudyýa we daş-töwerekdäki etraplara ýaýrady. Ýahýanyň şägirtleri bu wakalaryň baryny oňa gürrüň berdiler. Ýahýa olardan ikisini ýanyna çagyryp: «Gelmeli Şol Senmi ýa-da biz başga birine garaşmalymy?» diýip, Reb Isadan soramak üçin olary iberdi. Olar Isanyň ýanyna gelip: «Bizi Ýahýa çümdüriji iberdi. Ol Senden: „Şol gelmeli Mesih Senmi ýa-da biz başga birine garaşmalymy?“ diýip soraýar» diýdiler.

Şol wagtlar Isa köp keselleri, hassalary, erbet ruh eýelänleri bejeripdi, ençeme körleriň gözlerini açypdy. Şunlukda, Isa habarçylara: «Baryň-da, görüp-eşidenleriňizi Ýahýa habar beriň. Körler görýär, agsaklar ylgaýar, deri keselliler tämizlenýär, kerler eşidýär, ölüler direlýär, garyplara Hoş Habar wagyz edilýär. Menden ýüz döndermedik adam bagtlydyr!» diýip jogap berdi. Ýahýanyň ilçileri gidenden soň, Isa mähellä Ýahýa barada gürrüň bermäge başlady: «Çöle näme görmäge gitdiňiz? Şemala yranýan ýylgynymy? Ýeri, näme görmäge gitdiňiz? Nepis eşikler geýen adamymy? Emma gymmatbahaly lybaslara beslenip, şady-horramlykda ýaşayanlar şa köşklerindedir. Ýeri, siz näme görmäge gitdiňiz? Bir pygamberimi? Hawa, Men size şuny aýdýaryn, ol gören kişiniň hatda pygamberden hem artykdyr. „Öňüňden ýol taýýarlar ýaly, ine, Men Öz wekilimi iberýäriň“ diýip ýazylan sözler hem hut şoňa degişlidir. Size şuny aýdýaryn, aýaldan doglanlaryň arasynda Ýahýadan beýigi ýokdur, emma Hudaýyň Şalygynda iň kiçisi hem ondan beýikdir».

Luka 7:1-50

Bu wakadan soňra Isa şäherleri we obalary aýlanyp, Hudaýyň Şalygy baradaky Hoş Habary wagyz etmäge başlady. On iki şägirdi hem Onuň ýanyndady. Uly bir mähelle üýşüp, ähli

şäherlerden adamlar Isanyň ýanyna geldi. Şonda Isa olara şu tymsaly gürrüň berdi: Hiç kim çyraný ýakyp, onuň üstüni gap bilen örtýän däldir ýa-da ony çarpaýanyň aşagynda goýýan däldir. Gaýtam, içeri girenler ysýgy görer ýaly, ony çyradanyň üstünde goýýandyr. Elbetde, üsti açylmajak gizlin zat, bilinmejek, mese-mälim bolmajak ýaşyryn zat ýokdur.

Bir gün Isa şägirtleri bilen bir gaýyga münüp, olara: «Geliň, kölüň beýleki tarapyna geçeliň» diýdi. Şeýdip, olar ýola düşdüler. Olar gaýykda ýüzüp barýarkalar, Isa uka gitdi. Kölde birden güýçli tupan turdy. Gaýyk suwdan dolup başlady, olar howply ýagdaýa düşdüler. Şägirtler baryp, Isany oýaryp: «Halypa! Halypa, biz heläk bolup barýarys!» diýdiler. Isa turup, ýele hem möwç alýan tolkunlara käýedi. Tupan ýatyp, doly imisalalyk aralaşdy. Isa şägirtlerine: «Siziň imanyňyz hany?» diýip sorady. Olar bolsa gorkuşyp hem geň galyp, biri-birlerinden: «Bu Adam kimkä? Ol ýele hem suwa buýruk berýär, olar-da Oňa gulak asýar!» diýişdiler.

Luka 8:1-56

Bir gün Isa ýekelikde Hudaýa doga okaýardy, şägirtleri hem Onuň ýanyndady. Isa olardan: «Halk Maňa kim diýýär?» diýip sorady. Olar: «Käbirleri Ýahýa çümdüriji, käbirleri Ylýas, başga birileri bolsa gadymy pygamberlerden biri direlipdir diýýär» diýip jogap berdiler. Isa olardan: «Siz Maňa kim diýýärsiňiz?» diýip sorady. Petrus: «Sen Hudaýyň Mesihisiň» diýip jogap berdi.

Luka 9:1-62

Ähli salgytçylar bilen günäkärler Isanyň aýdýan zatlaryny diňlemek üçin, Onuň daşyna üýşýärdiler. Fariseýler bilen Töwrat mugallymlary bolsa: «Bu adam günäkärleri kabul edýär, olar bilen nahar iýýär» diýip hüňürdeşýärdiler. Onsoň Isa olara şu tymsaly aýtdy: «Aýdaly, bir aýalyň on sany kümüş teňnesi bar eken. Ol bularyň birini ýitirýär. Şonda ol çyraný ýakyp, öýi süpürüp, ony tapýança, üns berip gözlemezmi? Tapanda bolsa öz joralaryny, goňşularyny çagyryp: „Meniň bilen bile şatlanyň, ýiten teňnämi tapdym“ diýer. Men size şuny aýdýaryn: toba eden ýekeje günäli üçin, Hudaýyň perişdeleriniň arasynda edil şunuň ýaly uly şatlyk bolar».

Luka 15:1-32

Isa üýşen mähelläni görüp, daga çykyp oturdy. Şägirtleri Onuň ýanyna geldiler, Isa hem olara öwretmäge başlady:

«Ruhy garyplar bagtlydyr, çünki Gögüň Şalygy olaryňkydyr.

Gussa çekýänler bagtlydyr, çünki olara göwünlik berler.

Ýumşak adamlar bagtlydyr, çünki olar ýer ýüzüni miras alarlar.

Dogrulyga ajygyp-suwsanlar bagtlydyr, çünki olar doýup-ganarlar.

Rehimliler bagtlydyr, çünki olara-da rehim ediler.

Kalby päkler bagtlydyr, çünki olar Hudaýy görerler.

Parahatlyk döredýänler bagtlydyr, çünki olara Hudaýyň ogullary diýler.

Dogrulyk üçin yzarlanýanlar bagtlydyr, çünki Gögüň Şalygy olaryňkydyr.

Men sebäpli adamlaryň size sögen, yzarlan, nähak ýere her hili gybatyňzy eden mahaly bagtlysyňyz! Şatlanyň, begeniň, sebäbi göklerde aljak sylagyňyz uludyr. Sizden öň pygamberler-de şeýdip yzarlandylar.

Siz ýeriň duzusyňyz, emma duz tagamyny ýitirse, ol näme bilen duzlanar? Daşary zyňlyp, aýak astynda depelenmekden başga hiç zada ýaramaz. Siz dünýäniň yşygysyňyz. Depede gurlan şäheri gizläp bolmaz. Çyrany ýakyp, gabyň aşagynda goýýan dälidirler. Ony çyradanyň üstünde goýýandyrlar, şonda ol öýdäkileriň hemmesine yşyk berýändir. Goý, siziň yşygyňyz adamlaryň önünde parasyn, şonda olar gowy işleriňizi görüp, gökdäki Ataňzy şöhratlandyrlar.

Maňa Töwrat bilen pygamberleriň ýazgylaryny bozmaga gelendir öýtmäň. Men bozmaga däl-de, olary amala aşyrmaga geldim. Size dogrusyny aýdýaryn, asman bilen ýer ötýänçä, ähli zat amala aşýança, Töwratdan ýekeje harp-da, bir nokat-da öçmez. Şonuň üçin hem kim bu buýruklaryň iň kiçisinden birini bozsa we şeýle etmegi başgalara öwretse, ol Gögüň Şalygynda iň kiçi saýylar. Emma kim bulary berjaý edip, başgalara-da öwretse, ol Gögüň Şalygynda uly saýylar. Men size şuny aýdýaryn: dogrulygyňyz Töwrat mugallymlaryňky bilen fariseýleriňkiden artyk bolmasa, Gögüň Şalygyna asla girmersiňiz.

Siz ata-babalarymyza: „Adam öldürme, kim adam öldürse, höküme sezewar bolar“ diýlenini eşidensiňiz. Emma Men size aýdýaryn: öz doganyňa gaharlanan adam hem höküme sezewar bolar. Kim öz doganyňa „raka“ diýse, ýokary mejlisiň hökümüne sezewar bolar. Hatda hiç kim „samsyk“ hem diýmesin, ýogsam dowzah oduna taşlanar. Şonuň üçin gurbanlyk sypasynda sadaka bermäge barýarkaň, doganyňyň senden öýke-kinesiniň bardygy ýadyňa düşse, sadakaňy sypanyň önünde goý-da, gidip önürti doganyň bilen ýaraş. Soňra gelip, sadakaňy hödür et.

Dawagäriň bilen entek ýoldakaň ýaraş, ýogsam ol seni kaza, kazy hem zyndan sakçysyna tabşyryp, zyndana düşmegiň ahmal. Saňa dogrusyny aýdýaryn, jerimäni doly töleýänçäň, ol ýerden çykmarsyň.

Siz: „Zyna etme“ diýlenini hem eşidensiňiz. Emma Men welin kim başga aýala azgyn höwes bilen baksa, öz ýüreginde eýýäm onuň bilen zyna edendir diýýäriň. Sag gözüň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony sogrup taşla. Bir synaňyň ýok bolmagy tutuş göwräniň dowzaha atylmagyndan gowudyr. Sag eliň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony kesip taşla. Bir synaňyň ýok bolmagy tutuş göwräniň dowzaha taşlanmagyndan gowudyr.

Şeýle hem: „Kim aýalyny kowup goýberse, oňa talak hatyny bersin“ diýlendir. Emma Men size diýýäriň, aýalyny zynadan başga sebäp bilen aýran adam onuň zyna etmegine sebäp

bolýandyr. Aýrylyşan aýala öýlenen adam hem zyna edýändir.

Siz ýene gadymkylara: „Ýalandan ant içme, emma Rebbiň önünde içen antlaryňy berjaý et“ diýlenini hem eşidensiňiz. Men welin size asla ant içmän diýýärim. Gökden ant içmän, çünki gök Hudaýyň tagtydyr. Ýerden hem ant içmän, çünki ýer Onuň aýaklarynyň kürsüsidir; Iýerusalimden-de ant içmän, çünki ol Beýik Patyşanyň şäheridir. Öz başyňyzdan hem ant içmän, sebäbi siz onuň ýeke gylyny-da ak ýa gara edip bilýän dälisiňiz. Siziň „hawaňyz“ hawa, „ýoguňyz“ ýok bolsun. Mundan artygy şeýtandandyr.

Siz: „Göz ornuna göz, diş ornuna diş“ diýlenini eşidensiňiz. Emma Men size diýýärim: ýaramaz adama garşy durma. Seniň sag ýaňagyňa urana, beýleki ýaňagyňy-da tut. Seniň bilen dawalaşyp, köýnegiňi aljak bolýana donuňy-da ber. Kim seni özi bilen bir menzil ýol ýöremäge mejbur etse, sen onuň bilen iki menzil ýol ýöre. Dileg salana ber, karz dileýänden ýüzüňi öwürme.

Siz: „Ýakynyňy söý, duşmanyňy ýigren“ diýlenini hem eşidensiňiz. Emma Men size diýýärim: duşmanlaryňyzy söýüň, özüňizi yzarlaýanlar üçin doga-dileg ediň. Şonda siz gökdäki Ataňzyň ogullarydygyňyzy subut edersiňiz. Gökdäki Ataňyz Öz güneşini ýamanlaryň hem, ýagşylaryň hem üstüne dogdurýar, ýagmyryny dogrularyň hem, egrileriň hem üstüne ýagdyrýar. Siz özüňizi söýýänleri söýýän bolsaňyz, onda näme sylag alarsyňyz? Salgyt ýygnaýanlar-da şeýle etmeýärmik näme? Diňe öz dostlaryňyza salam berýän bolsaňyz, onda näme artykmaç iş edýärsiňiz? Butparazlar-da şeýle etmeýärmik näme? Şeýlelikde, gökdäki Ataňzyň kämil bolşy ýaly, siz hem kämil boluň».

«Habardar boluň, sogap işleriňizi adamlara görünmek üçin hemmeleriň gözüniň alnynda etmäh. Beýle etseňiz, gökdäki Ataňyzdan sylag almarsyňyz. Şonuň üçin hem mätäje sadaka bereniňizde, önüňizde surnaý çaldyryp, muny uly ile jar etmäh. Adamlaryň öwgüsini gazanjak bolup, ikiýüzlüler sinagogalarda, köçelerde şeýle edýärler. Size dogrusyny aýdýaryn: olar eýýäm öz sylagyny alandyrlar. Siz sadaka bereniňizde, sag eliňiziň näme edýänini sol eliňiz bilmesin. Şunlukda, berýän sadakaňyz gizlin bolsun. Gizlinlikde edileni görýän Ataňyz siziň sylagyňyzy berer.

Doga-dileg edeniňizde, ikiýüzlüler ýaly bolmaň. Olar göz üçin sinagogalarda, köçeleriň burçlarynda durup, doga okamagy halaýarlar. Size dogrusyny aýdýaryn, olar eýýäm öz sylagyny alandyrlar. Emma siz doga-dileg edeniňizde, otagyňyza girip, gapyny ýapyň-da, görünmeýän Ataňyza gizlinlikde ediň. Gizlinlikde edileni görýän Ataňyz siziň sylagyňyzy berer. Doga-dileg edeniňizde, butparazlar ýaly, boş sözleri gaýtalap durmaň. Olar köp sözlemek bilen eşidileris öýdýärler. Olar ýaly bolmaň. Ataňyz size nämeleriň gerekdigini Özünden dilemänkähiz bilýär ahyryn. Şonuň üçin, şeýle doga-dileg ediň:

„Eý, gökdäki Atamyz!

Adyň mukaddes bolsun!

Patyşalygyň gelsin!

Gökde bolşy ýaly,

ýerde-de Seniň islegiň amala aşsyn!

Gündelik çöregimizi bize şu gün ber.

Bize ýamanlyk edýänleri bagyşlaşsyz ýaly,

Sen hem biziň ýazyklarymyzy bagyşla.

Bizi synaga salma, gaýtam bizi şeýtandan halas et.“

Başgalaryň özüňize eden ýazyklaryny bagyşlasaňyz, gökdäki Ataňyz hem siziň ýazyklaryňyzy bagyşlar. Emma siz olaryň ýazyklaryny bagyşlamasaňyz, Ataňyz hem siziň ýazyklaryňyzy bagyşlamaz.

Agyz bekläniňizde ikiýüzlüler ýaly ýüzüňizi sallamaň. Olar adamlara agyz bekleýändiklerini görkezjek bolup, özlerine timar bermeýärler. Size dogrusyny aýdýaryn, olar eýýäm öz sylagyny alandyrlar. Emma siz agyz bekläniňizde, başyňyza ýag guýup, ýüzüňizi ýuwuň. Şonda siziň agyz bekleýändigiz adamlara däl-de, diňe ýaşyryn Ataňyza görner. Gizlinlikde edileni görýän Ataňyz siziň sylagyňyzy berer.

Bu dünýäde özüňize hazyna ýygnamaň, bu ýerde ony güýe bilen pos iýýändir, munda ogrular girip ogurlaýandyr. Muňa derek özüňize gökde hazyna ýygnaň, ol ýerde ne güýe, ne pos iýýändir, ne-de ogrular girip ogurlaýandyr. Hazynaňyz nirede bolsa, ýüregiňiz hem şol ýerde bolar.

Bedeniň çyrasy gözdür. Gözüň sagdyn bolsa, tutuş bedeniň hem ýagty bolar. Gözüň şikesli bolsa, tutuş bedeniň hem garaňky bolar. Eger sendäki yşyk garaňky bolsa, onda ol nähili elhenç garaňkylykdyr!

Hiç kim iki hojaýyna hyzmat edip bilmez. Ol ýa birini ýigrenip, beýlekisini söýer, ýa-da birine wepaly bolup, beýlekisini äsgermezlik eder. Siz hem Hudaýa, hem baýlyga hyzmat edip bilmersiňiz.

Şoňa görä size diýýäriň: näme iýip-içerin diýip janyňyzy, näme geýerin diýip bedeniňizi gaýgy etmäň. Jan iýmitden, beden egin-eşikden gymmatly dälmidir? Guşlara serediň, olar ne ekýärler, ne orýarlar, ne-de ammarlarda iýmit toplaýarlar. Muňa garamazdan, gökdäki Ataňyz olary-da iýmitlendirýär. Siz olardan has gymmatly dälmissiňiz? Siziň haýsy biriňiz gaýgy edip, ömrüňizi bir sagat uzaldyp bilýärsiňiz? Näme üçin egin-eşiğiň aladasyny edýärsiňiz? Meýdandaky liliýalaryň nähili ösüşine serediň: olar ne zähmet çekýärler, ne-de ýüp egirýärler. Emma Men size diýýäriň, hatda Süleýman hem özüniň bütin şan-şöhratynda bularyň hiç biri

ýaly geýinmändi. Emma bu gün bar bolup, ertir ojaga taşlanýan meýdan otuny Hudaý şeýle geýindirýän bolsa, sizi ondan has artyk geýindirmezmi, eý, imany azlar? Şonuň üçin näme iýip-çeris, näme geýeris diýip alada etmän. Bu zatlaryň baryny butparazlar agtarýarlar, ýöne gökdäki Ataňyz bularyň ählisiniň size gerekdigini bilýär. Siz bolsa öňürti Hudaýyň Şalygyny we Onuň dogrulygyny agtaryň, şonda bu zatlar hem size onuň üstüne goşulyp berler. Şonuň üçin ertiri gaýgy etmän, ertir öz gaýgysyny özi eder. Her günün derdi özüne ýeterlikdir».

«Başgalary ýazgarmaň, ýogsam siz hem ýazgarylarsyňyz, sebäbi siz nähili ýazgarsaňyz, özüňiz-de şeýle ýazgarylarsyňyz. Haýsy ölçeň bilen ölçeseňiz, size-de şol ölçeň bilen ölçeler.

Näme üçin sen doganyňyň gözündäki çöpi görýärsiň-de, öz gözündäki agajy saýgarmaýarsyň? Nädip sen öz gözüňde agaç barka, doganyňa: „Gel, gözüňdäki çöpi çykaraýyn“ diýjek? Eý, ikiýüzli, ilki öz gözüňdäki agajy çykar, şonda doganyňyň gözündäki çöpi çykarmak üçin oňat saýgararsyň.

Mukaddes zady itlere bermäň. Dürleriňizi doňuzlaryň öňüne taşlamaň. Ýogsam olary aýaklary bilen depeläp, soňra özüňizi parçalaýmasynlar.

Diläň, size berler; agtaryň, taparsyňyz; gapyny kakyň, size açylar. Elbetde, dilän alar, agtaran tapar, gapy kakana açylar. Siziň haýsy biriňiz ogluňyz çörek dilände, oňa daş berer? Ýa-da balyk dilände, ýylan berer? Şeýlelikde, siz erbet bolubam öz çagalaryňyza oňat peşgeşler bermegi bilýän bolsaňyz, onda gökdäki Ataňyz Özünden dileýänlere has-da köp ajaýyp peşgeşler bermezmi? Şonuň üçin adamlaryň özüňize näme etmegini isleýän bolsaňyz, siz-de olara şeýle ediň, sebäbi Musanyň kanuny bilen pygamberleriň ýazgylary-da şunda jemlenýär.

Dar gapydan giriň, sebäbi heläkçilige eltýän gapy inlidir we onuň ýoly giňdir. Bu ýoldan girýänler köpdür. Emma ýaşayşa eltýän gapy insizdir, ýoly dardyr. Bu ýoly tapýanlar azdyr.

Galp pygamberlerden ägä boluň! Olar siziň ýanyňyza goýun derisine girip gelerler, emma özleri welin ýyrtyjy möjeklerdir. Siz olary miwelerinden tanarsyňyz. Tikenden üzüm ýa-da ýandakdan injir ýygylýarmy? Şonuň ýaly-da her bir oňat agaç oňat miwe berýändir, erbet agaç bolsa erbet miwe berýändir. Oňat agaç erbet miwe, erbet agaç-da oňat miwe berip bilmez. Oňat miwe bermeýän her bir agaç çapylyp, oda taşlanýandyr. Şeýlelik bilen, galp pygamberleri miwelerinden tanarsyňyz.

Maňa: „Ýa Reb! Ýa Reb“ diýen her bir adam Gögüň Şalygyna girmez, diňe gökdäki Atamyň islegini berjaý eden oňa girer. Şol gün köpler Maňa: „Ýa Reb, ýa Reb, biz Seniň adyň bilen pygamberlik etmedikmi? Seniň adyň bilen arwah-jynlary kowup, köp gudratlar görkezmedikmi?“ diýerler. Şonda Men olara: „Eý, ýamanlyk edýänler, Men sizi asla tanamok, ýok boluň ýanymdan!“ diýip, açyk aýdaryn.

Şonuň üçin hem bu sözlerimi eşidip, olary berjaý edýän her bir adam öýüni gaýanyň üstünde

guran akyly adama meňzeýär. Ýagyş ýagyp, siller geldi, ýeller öwsüp, ol öýe urdy, emma öý ýykylmady, sebäbi ol gaýanyň üstünde gurlupdy. Meniň bu sözlerimi eşidip, olary berjaý etmedik her bir kişi öýüni çägäniň üstünde guran akmak adam ýalydyr. Ýagyş ýagyp, siller geldi, ýeller öwsüp, ol öýe urdy. Öý ýykylp, bütinleý wes-weýran boldy». Isa bulary gürrüň berip gutaranda, mähelle Onuň taglymatyna haýran galdy, sebäbi Isa olara Töwrat mugallymlary ýaly däl-de, erk-ygtyýarly biri ýaly öwredýärdi.

Matta 5:1–7:29